

HISTORIA DIPLOMATICA
FRIDERICI SECUNDI

— XIX —

CONSTITUTIONES, PRIVILEGIA, MANDATA, INSTRUMENTA QUAE SUPREMACIAM
INTUS IMPERATORIS ET FILIORUM EJUS
ACCEDUNT EPISTOLAE PAPARUM ET DOCUMENTA VARIA

— AD VIDERI CHARTARUM ET CODICUM RECESSIT JUXTA SERIEM ANNOREM DOMINICORUM
ET NOTIS ILLUSTRAVIT

J.-L.-A. HULLARD-BRÉHOLLES

ASSISTENS ET COMPTIBUS

H. DE ALBERTIS DE LUYNES,

CHIEF DE BUREAU DES ARCHIVES NATIONALES

TOMUS II

PARS II

PARISIIS

ENCODEBANT PLON FRATRES,

36, VIA DICTI VAUGHAN
MDCCLII

FRIDERICI SECUNDI

ROMANORUM IMPERATORIS, JERUSALEM
ET SICILIAE REGIS

HISTORIA DIPLOMATICA.

1. 24. 9. 5

HISTORIA DIPLOMATICA
FRIDERICI SECUNDI

SIVE

CONSTITUTIONES, PRIVILEGIA, MANDATA, INSTRUMENTA QUÆ SUPERSUNT
ISTIUS IMPERATORIS ET FILIORUM EJUS.

ACCEDUNT EPISTOLAE PAPARUM ET DOCUMENTA VARIA.

COLLEGIT, AD FIDEM CHARTARUM ET CODICUM RECESSIT, JUXTA SERIEM ANNORUM DISPOSUIT
ET NOTIS ILLUSTRAVIT

J.-L.-A. HUILLARD-BRÉHOLLES.

AUSPICIIS ET SUMPTIBUS

H. DE ALBERTIS DE LYNES,

UNIV. ET ACADEMIÆ INSCRIPTIONVM SOCI.

TOMUS II.

PARS II.

PARISIIS

EXCUDEBANT PLON FRATRES,

36, VIA DICTA VAUGIRARD.

MDCCLII.

FRIDERICI SECUNDI

ROMANORUM IMPERATORIS, JERUSALEM
ET SICILIÆ REGIS

HISTORIA DIPLOMATICA.

TOMI SECUNDI PARS SECUNDA.

ANNO 1226. — INDICTIONE 14.

Fridericus, Romanorum imperator, ad supplicationem Alberti Magdeburgensis archiepiscopi, ei et ecclesiae ejus confirmat et donat episcopatum, castrum et civitatem Lebus cum omnibus proventibus et juribus, sicut olim patruus suus Philippus Romanorum rex eidem archiepiscopo et ecclesiae ejus donaverat et concesserat.

Apud
Parsman,
Jund.

(Edider. GERCKEN, *Cod. Brandeb.*, IV, 436. — SAGITTARIUS, *Hist. duc. Magdeb.*, lib. IV, p. 126-129. Collat. ex *Cod. diplomat. Magdeb.* in arch. reg. Berolin. n° 10, ubi transcribitur fol. 38 recto-verso et fol. 44 recto, 45 recto.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator et semper augustus, Ierusalem et Sicilie rex, in perpetuum. Tunc princeps Romanus gloriatur in subditis

II. Pars 2.

76

et decus extollitur imperatorie majestatis, cum ad suos devotos imperii principes pro servitiorum meritis et magnificentia meritorum provida liberalitate respiciens, labores eorum digna retributione prosequitur ac ipsorum devotionem munifica liberalitate compensat; quos dum imperialis excellentia provehit, in provectibus eorum commoda sua magnificat, et dum uni ex debita gratitudine respondet ad merita, ceterorum animos ad sui servitatis corroborat unitatem. Accedit etiam imperiali culmini decorus titulus apud Deum quod pro meritis personarum in ecclesiis quibus presunt et de quarum substantia imperialis utilitas fuit pro tempore procurata, ecclesiarum auctor et Dominus honoratur. Ea propter notum fieri volumus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod dilectus princeps noster Albertus, venerabilis Magdeburgensis archiepiscopus, coram nostra proposuit majestate quod patruus quondam noster Philippus Romanorum rex clare memorie donavit et concessit ei et Magdeburgensi ecclesie episcopatum, castrum et civitatem Lebus, [humiliter supplicans ut] ei ac nominate ecclesie sue de nostra gratia confirmare et concedere dignaremur. Nos igitur attendentes grata et multiplicia dilecti principis nostri servitia, que non absque incomparabilibus ecclesie sue damnis et expensis gravibus ab exordio nostre promotionis nobis et imperio ad nostrum et imperii honorem exhibuit et exhibet incessanter ac in antea exhibere poterit gratiora, dignum duximus labores ejus, multiplicium servitiorum suorum merita et ecclesie sue damna que sibi pro nostris illata sunt servitiis intueri; ac honestam supplicationem illius quam in conspectu nostro fides et justitia provehunt et presentant liberaliter admittentes, ex innata mansuetudine nostra qua consuevimus bene meritis respondere, sui grati servitii merito et in recompensationem damnorum ecclesie sue, de consensu fidelium nostrorum principum imperii confirmamus et de uberiori gratia donamus ac concedimus eidem principi nostro dilecto Alberto venerabili Magdeburgensi archiepiscopo et sue sancte Magdeburgensi ecclesie episcopatum, castrum et civitatem Lebus in proprietatem et possessionem perpetuam cum omnibus proventibus suis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis, piscationibus, nemoribus, silvis, venationibus, oppidis, jurisdictionibus, utili-

tatibus, opportunitatibus ac cunctis iuribus eorum, sicut ad nos et imperium spectare noscuntur, nec non cum ceteris pertinentiis suis occupatis pro tempore ac detentis quas ab occupatorum manibus eruere potuerit, qui eas non absque imperii prejudicio et injuria invaserunt et per violentiam detinere contendunt. Que omnia olim dilectus patruus noster Philippus Romanorum rex eidem archiepiscopo et ecclesie sue supradicte donavit, sicut evidenter innotuit nostre majestati. Statuentes insuper et presentis auctoritate privilegii saucientes ut nullus princeps, dux, marchio, comes, advocatus, scultetus, ministerialis, nullaque persona sublimis vel humilis, publica vel privata, ecclesiastica vel mundana, contra presentis confirmationis, donationis et concessionis nostre paginam venire presumat. Quod qui presumerit, in sue temeritatis vindictam quingentas libras auri optimi se compositurum sciat, quarum medietas fisco nostro et reliqua patienti injuriam persolvatur. Ad hujus itaque confirmationis, concessionis et donationis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum, presens privilegium fieri fecimus, quod sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Hujus autem rei testes sunt Geroldus patriarcha Ierosolymitanus (1), Henricus Mediolanensis, Landus Reginus archiepiscopi; Henricus Wormaticensis, Engelhardus Nemburgensis, Conradus Hildensemensis, Eckardus Merseburgensis, Henricus Basilicensis, Henricus Brixinensis, Jacobus Taurinensis, Albertus Brixicensis, Gracia Parmensis, Mainardinus Imolensis episcopi; Hugo de Morbach, Fridericus de Prume (a) abbas; Otto Aquensis, Henricus Sanctorum Apostolorum in Magdeburgo, The-

(a) Apud Sagittarium *Sifridus de Prume*, male.

---

(1) Quomodo Geroldus iste in sede Ierosolymitana Radulpho successerit, discimus ex epistola posteriori Gregorii IX, dat. Laterani, 28 april. 1227. Postquam Thomas Sanctæ Sabine cardinalis ad sedem vacantem postulatus fuisset, Romana tamen curia non consensisset, canonici Sancti Sepulcri Romam venerunt cum plena pastoris eligendi potestate, et Geroldum Valentium episcopum virum utique commendandum postulaverunt. Quem Sedes Apostolica benigne acceptum ab ecclesie Valentinae regimine absolvit et pallio decoravit. Inedit. in collect. La Porte du Theil, ap. Biblioth. Paris., anno Gregorii primo, n° 56.

genhardus in Houge (a) Herbipoli prepositi; Albertus dux Saxonie, Ludewicus lantgravius Thuringie, Rainaldus dux Spoleti; Hermannus marchio de Baden; Mainardus de Gorzeth (b), Henricus de Schwarzburg, Conradus de Eversten, Sifridus Vienne, Guido Tuscio, Mainardus de Moleburch, Thadeus de Urbino comites; Gevehardus et Walterus fratres de Arnesten, Gotfridus de Honlo, Waltherus et Albertus filius suus de Langenberch, Ludolphus de Benlestele (c), Henricus et Henricus fratres de Wida, Henricus de Cremakowe (d), Bartholomeus de Smitherhusen (e), Hartmodus de Borgh.

Signum domini Friderici secundi Dei gratia Romanorum imperatoris, semper augusti, Jerusalem et Sicilie regis.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo sexto, mense junii, quartadecima indictione, imperante domino nostro Friderico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper angusto, Jherusalem et Sicilie rege, anno ejus Romani imperii sexto, regni Jerusalem primo, regni vero Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Parmam, anno, mense, indictione prescriptis.

Parmæ,
junio.

Fridericus, Romanorum imperator, ad petitionem Patneburgensis (Paderbornensis) episcopi, Osnaburgensis ecclesie provisoris, confirmat instrumentum olim inter electum ipsius ecclesie et burgenses civitatis ejusdem super venditione medietatis judicii civitatis confectum.

(Edid. MOSER, *Osnabr. Gesch.*, III^a pars, Docum., n° 142, ex autogr. in arch. civit. Osnabr.)

- (a) Desunt hec duo verba in Sagittario.
- (b) Alias de *Garzech*, male; recte *Goritz*.
- (c) Alias de *Berthested*, minus recte.
- (d) Alias de *Tremavolbe*, minus recte.
- (e) Nisi sit de *Sunthershusen*, ut in impressis.

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper angustus, Jerusalem et Sicilie rex. Ad laudem principis cedit et gloriam et ejus decenter ornamentum, quociens petitiones et vota fidelium principali favore prosequitur et in eorum commoditatibus manus sue magnificentie benignus aperitur; presertim cum non minus in confirmandis quam in conferendis laus imperatorie dignitatis accrescat. Ea propter notum fieri volumus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod dilectus et fidelis princeps noster Patneburgensis episcopus, provisor Osneburgensis ecclesie, serenitati nostre pro ipsa ecclesia tam devote quam humiliter supplicavit ut quoddam instrumentum olim inter ipsius ecclesie electum et burgenses civitatis ejusdem super venditione medietatis judicii civitatis ipsius confectum, confirmare de nostra gratia dignaremur. Nos autem ejusdem episcopi fidem puram et devotionem sinceram quam ad nostram semper habuit excellentiam attendentes, nec non fidelia et grata servitia que dicta ecclesia nobis et imperio landabiliter exhibuit et que in antea poterit de bono semper in melius exhibere, supplicationes ipsius benigne admisimus et instrumentum predictum, sicut juste et rationabiliter factum est, de nostra gratia confirmamus; mandantes et firmiter injungentes ut nulla omnino persona parva vel humilis, ecclesiastica vel secularis, jamdictam Osnaburgensem ecclesiam contra hanc confirmationem nostram ausu temerario impedire seu molestare presumat. Quod qui presumptum indignationem nostram se noverit graviter incursurum. Ad hujus autem confirmationis nostre memoriam et robur in perpetuum valiturum, presens scriptum fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communiri, anno, mense et indictione subscriptis.

Datum Parme, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense junii, quarte decime indictionis, imperante domino nostro Friderico Dei gratia Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, regni Jerusalem primo et regni Sicilie vicesimo octavo (a), feliciter. Amen.

(a) Sic : recte tamen *vicesimo nono*.

In civitate
Parmensi,
Junio.

Fridericus, Romanorum imperator, Flandrinam abbatissam et moniales monasterii Sancti Pauli de Parma cum omnibus earum bonis in protectione sua suscipit, ab omni exactione eximit, atque eis jurisdictionem concedit ita quod punire pecunialiter possint.

(Edit. *Avro, Storia di Parma*, tom. III, p. 348, append. n° XLIX, ex orig. in archiv. mon. S. Pauli Parmensis.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum fieri volumus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod Flandrina venerabilis abbatissa et collegium monialium monasterii Sancti Pauli de Parma, fideles nostre, supplicaverunt celsitudini nostre tam humiliter quam devote quatenus eandem abbatissam, idem collegium ac omnes sibi canonicè succedentes una cum monasterio, obediētiis, terris, hominibus et omnibus bonis earum sub protectione nostri culminis recipere dignaremur. Nos igitur attendentes celibem vitam et laudabilem conversationem earum, qualiter etiam devotus sexus femineus in fervore speciali jugiter et incessanter divino cultui famuletur, ob remedium divorum augustorum Romanorum principum recolende memorie predecessorum nostrorum et pro incolumitate nostra, divine quoque retributionis obtenta, pias supplicationes earum benigno prosequentes assensu eandem abbatissam et sacrum collegium consoriorum suarum ac omnes sibi in posterum canonicè succedentes necnon monasterium, obediētiis, terras, homines ac omnia bona earum que tum concessione principum, largitione pontificum, tum aliorum oblatione fidelium vel alio justo titulo impresentiarum tenent et possident ac in antea juste poterunt adipisci, sub imperiali protectione nostra recipimus et favore. Concedentes et eidem monasterio de nostra gratia liberaliter indulgentes ut nullum amodo fodrum, dactum, exactionem aliquam alicui civitati seu communi vel

alicui etiam persone private seu publico, salvo tamen jure imperii, solvere teneatur; concedentes insuper ut si monasterium memoratum causas cum aliquo habere contigerit, abbatissa ejusdem loci sacramentum calumpnie facere in persona propria non cogatur, sed per syndicum suum fiat. Concedimus quoque monasterio memorato ut ejusdem monasterii abbatissa jurisdictionem habeat in hominibus suis quos habet in episcopatu Parmensi, quatenus punire pecunialiter possit eos. Preterea de affluentiori nostre gratia majestatis eidem monasterio concedimus ut nulla nisi sexagenaria prescriptio ei objici possit in rebus vel possessionibus suis tam habitis quam habendis. Statuimus tamen et presenti edicto sancimus ut nulla civitas nullumque commune ac nulla persona ecclesiastica vel secularis, alta vel humilis, circa predictæ concessionis nostre paginam prefatum monasterium impetere vel molestare presumat. Quod qui presumpserit in sue temeritatis vindictam triginta libras auri puri componet, medietatem videlicet fisco nostro et reliquam medietatem passis injuriarum persolvendam. Ad hujus itaque concessionis nostre memoriam et stabilem firmitatem presens scriptum fieri fecimus et sigillo nostro jussimus communiri.

Hujus autem rei testes sunt A. venerabilis Magdeburgensis archiepiscopus, A. (a) Warmatiensis et R. Curensis episcopi, L. langravius Turingie, A. dux Saxonie, R. dux Spoleti, comes Maynardus in Gorze et quamplures alii qui interfuerunt.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense junii, quarte decime indictionis, imperante domino Friderico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno ejus Romani imperii sexto, regni Jerosolimitani primo, regni vero Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Data in civitate Parmensi, anno, mense et indictione prescriptis.

(a) Rectius tamen *H.*, scilicet *Henricus*.

Apud
Parmam,
5 junii.

Fridericus, Romanorum imperator, in potestatem Papiensem nominat Villanum de Aldighieriis de Ferrara; qui coram imperatore et legatis communis Papiensis jurat se ad honorem imperatoris et felicem civium statum reipublicae provisurum, imperialia mandata super dissensionibus quae in civitate erant obsecuturum, emendatores sine fraude electurum, haereticos ab urbe et districtu Papiensi ejecturum et leges imperiales pro ecclesiastica libertate inviolabiliter observaturum.

(Memorat. ap. ROBINI, *Notizie storiche di Paria*, IV, 1, 107, ex *Boszii Stor. civ. Pav. Mus.*, qui nititur uno *rogito* notaril Martini de Ciriaco.)

Datum apud Parmam, V junii, XIV indictionis.

Apud
Parmam,
5 junii.

Fridericus, Romanorum imperator, notum facit quibus viis discordias et factiones inter milites et populum Papienses exortas sedari iusserit.

(Memorat. ap. ROBINI, *Ibid.*, IV, 1, 108, ex eodem fonte; ubi praecipuos decreti imperialis articulos enarrans, instrumentum ipsum a Pietragrassa in latius *Annotationibus* insertum dicit.)

Datum apud Parmam, V junii (1), XIV indictionis.

Laterani,
9 junii.

Honorius papa Friderico Romanorum imperatori scribit,horta-

(1) Licet Robolini et Pietragrassa diem quintum *junii* referant, quemdam in transumpto errorem libenter suspicamus, quum istud mandatum praecedenti connexum videatur, et insuper imperator quinto *junii* apud burgum Sancti Donnini, non apud Parmam fuerit moratus.

turque ut regi Daciae ab Henrico comite de Zuerin carcerato et oppresso opem ferat.

(*Memorat. in Indice epist. Honorii III.*, in collect. La Porte du Theil, in Biblioth. Paris.)

Datum Laterani, V idus junii, anno pontificatus nostri X.

Geroldus patriarcha Jerosolymitanus et omnes praelati tam Theutonici quam Italici, cum eo apud Parmam constituti, episcopo Hildesemensi consilium praebeant ut juxta litteras apostolicas sententiam excommunicationis in Lombardos proferat, cum isti Henrico Romanorum regi et principibus accessum ad imperatorem in curia Cremonensi denegaverint, nisi sub certis conditionibus quae omnino imperialem excellentiam dedecebant.

Apud
Parmam,
10 junii.

(Edidit H. SUDENDORF, *Merkwürdige urkunden für die Deuts. Gesch.*, erst. Theil, p. 89, n° XLII, ex diplomatario Hildeshem. manuscr. hactenus inedito.)

G. Dei gratia patriarcha Jerosolimitanus, A. Magdeburgensis, . . . Burdegalaensis, . . . Mediolanensis, L. Reginus archiepiscopi, Jacobus Acconenis, E. Merseburgensis, H. Wormatiensis, . . . Curiensis, . . . Nuenburgensis, . . . Basiliensis et . . . Brixinensis, G. Parmensis, . . . Imolensis, . . . Brixienis, . . . Pergamensis, . . . Vercellensis, . . . Novariensis, . . . Astensis, . . . Terdonensis, . . . Aretinus et . . . Thaurinensis episcopi, . . . Murbacensis, . . . Prumiensis, . . . Fabariensis et . . . Nonantulanus abbates. Notum facimus universis presens scriptum perspicientibus quod cum dominus Fridericus illustris Romanorum imperator, semper augustus, Jherosolime et Sicilie rex, sibi assumeret onus ad negotium Terre Sancte divinitus inspiratus, in Italiam venire proposuit de consilio sapientum pro dicto negotio promovendo,

filio suo illustri Romanorum regi, semper augusto, ac principibus Alemannie die et loco ad hoc specialiter assignatis, sicut ex litteris ipsius imperatoris quibus vocavit eosdem evidenter apparet. Porro cum ad locum secundum propositum statuto termino declinaret transiretque pacificus per civitates et stratas, nemini injuriam inferens vel gravamen, prout tam sancto proposito noverat plenius expedire, dictus filius cum principibus antedictis a quibusdam civitatibus Lombardie, videlicet Mediolano, Brixia, Mantua, Verona, Tervisio, Padua, Vercellis, Bononia, Faventia, Placentia et Alexandria, aperte fuit et efficaciter impeditus; ita quod ad patrem venire non potuit, sibi et suis transitu penitus denegato, licet dominus imperator indemnitati civitatum ipsarum cavere offerret et disponere usquequaque; sed ipsi cives cautiones hujusmodi inter ceteras exigebant: videlicet quod quamdiu ipse dominus imperator esset in Lombardia, Marchia vel Romagnola, ipsos supponere banno imperiali non posset, volentes astringere ipsum filium ac principes memoratos ut mille et ducentorum equorum numerum non excederent ad colloquium venientes, victualia quoque que dominus imperator ad idem colloquium deferri pro suis et suorum necessitatibus faciebat specialiter inhibendo. Et si aliquos secum habebat armatos, ipsos ad propria remitteret antequam ad ipsum filium perveniret. Cum igitur indecens esset ac penitus inhonestum dominum imperatorem taliter coartari ut ad instantiam querulantium non posset justiciam exercere, cum legislator non debeat legis executione privari ac jurisdictio debeat comitem coercionem habere, ... (a) regem Alemannie, Aquilegensem patriarcham, Maguntinum, Treverensem, Salzburgensem archiepiscopos, Herbipolensem, Babenbergensem, Halverstadensem, Pataviensem, Augustensem et Tergestinensem episcopos, Austrie, Bawarie, Carinthie, Meranie et Limburgi dnces, marchiones de Andest (b), ac alios nobiles et barones quamplures qui cum eis erant, ad tam modice numerum quantitatis astringi quod venire non possent ad colloquium aliqua ratione, nisi quilibet eorum majorem partem proprie familie remitteret predicta necessitate

(a) Ibi autem quaedam deesse videntur.

(b) Rectius de Andechs.

coactis, ac taliter ipsi colloquio interesset sine servitoribus indecenter, quamvis dominus imperator non habens animum aliquem offendendi (a), ut remissis dextrariis atque armis, dummodo sub numero qui deceret, venirent ad colloquium nominatum. Mirumque pluribus videbatur quod prohiberetur propriis victualibus sustentari, cum predecessores sui satis aliter se habuerint transitum per imperium facientes. Quod autem ad instantiam civitatum, armatos quos secum habebat, antequam ipse filius cum principibus perveniret ad ipsam, remittere teneretur, suspicionis scrupulo non carebat, quia cum adhuc dubium esset utrum ad ipsum filius venire deberet, si sic remitteret quos habebat certa relinqueret pro incertis, sicque solus inter eos nique remaneret qui jam ei certis indiciiis reddiderant se suspectos. Requirebant præterea quod dominus imperator, filius ejus ac principes eorundem se jurisdictioni domini legati snpponerent in hac parte, qui terras interdicere teneretur ex facto et excommunicare personas, si quamdiu in Italia moraretur civitates predictas bello vel modo quolibet molestaret, ac personam domini imperatoris, precipue si præter molestationes reliquas vellet statum eorum etiam juris ordine aggravare, et dominus papa has sententias confirmaret. Quod quidem hilariter admisisset, si juris equitas et honestas fieri talia paterentur. Cum autem admittere supradicta imperialem excellentiam penitus dedeceret, maluit sibi illatas injurias sustinere quam ad inconvenientia obligari que superius sunt expressa. Inter hec venerabilis Hildesemensis episcopus ad domini imperatoris instantiam produxit in publicum domini Pape literas, in quibus continebatur expresse quod in favorem ac reverentiam crucis Christi dominus Papa suscipiebat sub beati Petri protectione et sua ipsam dominum imperatorem ac filium ejus, honores, jura imperii atque regni, eidemque domino episcopo firmiter injungebat ut quotienscumque foret super hoc requisitus, monitione premissa, censura ecclesiastica coherceret perturbatores imperialium iurium et honorum. Unde a nobis, taquam vir providus et discretus, consilium postulabat instanter utrum propter precedentes injurias et offensas in prefatos Lombardos animadver-

(a) Deest unum verbum : fortasse *annuerat*.

tere teneretur de jure, interdicendo terras et personas eorum excommunicationis vinculo innodando. Ad quod ei duximus unanimiter consulendum quod cum ipsorum Lombardorum immoderatus excessus liquido demonstraret evidentem contumaciam et injurias eorumdem, secundum formam mandati apostolici sententiando procedere contra eos de jure poterat et debebat. Ea propter ad ipsius episcopi instantiam et excusationem ac processus firmitatem ejusdem, duximus hec nostra consilia sigillis presentibus solempniter communire.

Actum apud Parmam, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo XXVI*, X junii, XIII* indictionis.

[10 junii
elegerit]

Praelati et barones in exercitu Ludovici Franciæ regis crucesignati Friderico Romanorum imperatori exponunt injurias ab Avinionensibus eidem regi et crucesignatis illatas, deprecantes ne ulli falsæ suggestioni de obsidione civitatis Avinionis fidem adhibeat, cum rex contra jus imperatoris venire nec velit nec debeat.

(Edit. ap. DE VIC et VAISSETTE, *Hist. génér. de Languedoc*, t. V, preuves n° 133, p. 638, édit. du Mege, ex thes. chart. Albig., n° 10. Aderant viginti sigilla Inter quæ sigillum Amalrici de Monteforte.)

Serenissimo domino Frederico Dei gratia Romanorum imperatori et semper angusto, G. divina permissione Remensis et G. Senonensis archiepiscopi, Laudunensis, Carnotensis, Lingonensis, Atrebatensis, Aurelianensis et Meldensis episcopi, Philippus comes Bolonie, Th. comes Campanie, G. comes Sancti Pauli, comes Namurcensis, comes Montisfortis, comes Gnido Sagiceensis, comes Vindocinensis, Robertus de Cortenayo Francie buticularius, Ingerammus de Cociaco, Stephanus de Sacro Cesare, Ursio cambellanus et Johannes de Nigella, salutem et cum omni honore sincere dilectionis plenitudinem. Cum sicut ad vestram credimus pervenisse notitiam, carissimus dominus noster Ludovicus rex Francie

illnstris, ad instantem petitionem reverendi in Christo patris R. Sancti Angeli diaconi cardinalis Apostolice Sedis legati in Francia, signum crucis assumpsisset ad expugnandam de fendo suo hereticam pravitatem et relevandam in eo fidem christianam que penitus ibidem esse dinoscitur suffocata, de consilio nostro et omnium eorum qui cum eo erant crucesignati, ordinatum est per Avinionem dirigere iter suum et nostrum, eo quod in fodum suum liberius et expeditius quam per alibi transiret per pontem cum exercitu suo; eo potissime considerato quod cum adhuc esset rex in Francia, ab ipsis Avinionensibus super hoc pluries fuerat requisitus. Tandem per Avinionem sicut dictum est direxit dominus rex iter suum, et cum jam esset in procinctu itineris, occurrerunt ei apud Montellum Aymardi (1) ipsi Avinionenses, domino regi et exercitui suo per viam Avinionensem transitum promittentes et ab ipso legato beneficium absolutionis instanter postulantes. Qui libenter et liberaliter promissit eis beneficium absolutionis, recepto ab eis juramento quod starent mandato Ecclesie et quod domino regi et exercitui suo liberum per Avinionem transitum exhiberent; et ad majorem securitatem promiserunt eidem legato obsides se daturos. Cum igitur dominus rex et nos de juramentis et promissis eorum confisi, ipso die Pentecostes (2) venientes Avinionem et libere transire credentes transire non potuimus, dictis Avinionensibus contradicentibus et contra prestitum juramentum temere venientibus. Verumtamen obsides tradiderunt, sed non quos vel quales promiserant; sed a juratis conventionibus retro penitus abentes, cuidam parti exercitus domini regis et nostri quam transire permiserant per pontem ligneum quem extra villam fecerant et domino regi ac nobis victualia et alia venalia contra promissum denegarunt, et plures de crucesignatis interfecerunt, et pontem ligneum quem fecerant confregerunt, nullatenus permittentes quod crucesignati quos Avinione per pontem ligneum proditiose transire permiserant, possent ad exercitum reverti, nec nostros ad illos qui transierant venire permittebant; dampna domino regi

---

(1) Scilicet *Montei-Adhemari* (*Montlimart*).

(2) In hoc videlicet anno, 7 Junii.

et nobis quam poterant et gravamina irrogando, licet dominus rex patientes litteras suas dedisset eisdem per quas ipsos et omnia bona eorum et muros ville penitus assecrabat de se et nobis et omni exercitu cruce-signatorum. Cum igitur videretur ab omnibus negotium pacis et fidei sic per Avinionensium malitiam ac violentiam impediri, dominus rex ad petitionem et instantiam domini legati et ad preces nostras et laudamentum et aliorum cruce-signatorum exercitus christiani, Avinionenses obsedit tanquam hereticos et hereticorum receptatores et fautores. Ne autem serenitati vestro falso suggeratur aliter fuisse factum, nemini super hoc fidem adhibere velitis, cum per litteras ipsius legati ac domini regis et presentes litteras nostras totius veritas processus vobis liqueat manifeste, quas vobis deferunt presentium portitores (1). Novit etiam Deus, qui cordium novit abscondita, quod dominus rex et nos cum eo sicut peregrini solummodo hoc facimus propter Deum ac promotionem fidei christiano, ad quod omnes catholici tenentur astricti, salvo in omnibus et per omnia jure vestro contra quod dominus rex ullo modo venire nec vellet nec deberet (2).

Apud burgum
Ravennae
Dionysii
junio.

Fridericus, Romanorum imperator, civitati Mutinensi antiqua jura ac privilegia confirmat, inter quae jus monetae cudendae.

(Edit. ap. MURATORI, *Antiq. Ital. med. aevi*, t. II, p. 705, ex transumpto authentico anni 1245, in regesto Mutinensi, et ap. ANGELATI, *De Monetis Ital.*, t. I, p. 72.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fredericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et

(1) Ludovicus VIII, teste Philippo Mouskes, litteras tam istas quam suas et legiti ad imperatorem deferendas commisit Bellovacensi et Cameracensi episcopis et abbati Sancti Dionysii.

(2) Hoc ipso tempore has fuisse scriptas litteras arbitramur quo legatus ipse suas dedit, scilicet inter Pontem Sorgiae et Avinionem, idibus junii 1226. Cf. VASSIER, *ibid.*, n° 132.

Sicilie rex. Preclara fidelium nostrorum obsequia manifestis indicii operum comprobata tanto debemus libentius magnificentie nostre muneribus prevenire quanto celsitudini nostre grata exhibentur pariter et accepta. Nolumus enim a mercede repellere illos a quibus beneficia recepimus gratiosa nec benemeritos sine condigne retributionis vicissitudine pretereire. Universis igitur imperii nostri fidelibus tam presentibus quam futuris volumus esse notum quod nos diligentius attendentes fidem puram et devotionem sinceram quam commune civitatis Mutine, fideles nostri, erga predecessores et maxime progenitores nostros Romanorum imperatores memorie recolende necnon et celsitudinem nostram semper habuisse noscuntur; diligentius etiam attendentes fidelia satis et grata servitia que nobis et imperio semper exhibuerunt et que in antea de bono in melius poterunt exhibere, de innata culmini nostro clementia qua fideles nostros et benemeritos digne semper consuevimus prevenire, homines ejusdem civitatis undecumque per partes imperii transennes et venientes ad civitatem eandem cum personis et rebus eorum omnibus sub protectione nostre majestatis recipientes, concedimus et confirmamus ejusdem civitatis communi et heredibus ac eorum successoribus in perpetuum omnia privilegia et concessionem factas eis a predecessoribus nostris Romanorum imperatoribus seu regibus et omnes bonos usus et consuetudines tam in civitate quam extra in districtu et comitatu ejusdem, quibus eorundem predecessorum nostrorum temporibus usi fuisse noscuntur. Concedimus autem ipsis jurisdictionem plenam tam in criminalibus quam in civilibus causis in civitate et extra in districtu et comitatu suo, et que competant occasione jurisdictionis ipsius. Derivationes quoque aquarum totius districtus et comitatus ejusdem tam fontium quam fluminum et publicorum locorum usus et utilitatem proveniente ex eis ac potestatem habendi navigium, exercendi et montandi usque mare et quocumque ire voluerint eis concedimus et damus. Concedimus insuper ut liceat eis flumen Situle, Samodie et Sciltenne mutare et advertere et eis aquam ubicumque et undecumque voluerint derivare. De abundantiori quoque gratia celsitudinis nostre concedimus predictae civitatis communi ut licitum sit eis monetam sub caractere nostri nominis pro voluntate et

commodo suo cedere, facere et habere magnam vel parvam, que ubique terrarum nostri imperii expendatur et currat et ei debeant nomen pro sua imponere voluntate. Ad maiorem autem predictę civitatis cautelam statuimus ut absque contradictionis nota in omnibus civitatibus et locis imperii nostri cursum habeat et debitum obtineat precii sui vigorem. Hec autem omnia jam dictę civitatis communi ex certa nostra scientia concedimus et donamus, de quibus omnibus investivimus civitatem eamdem in personis fidelium nostrorum Berardi Rolandi Rubei Parmensis potestatis ipsius civitatis Mutine, Alberti Papiensis legum doctoris et Bonifacii Ducis de Canazeto, qui super hoc ad excellentiam nostram a dictę civitatis communi fuerunt destinati. Statuentes et presentis privilegii auctoritate firmiter injungentes ut nulla omnino persona parva vel humilis, ecclesiastica vel secularis, contra hanc concessionem et donationem nostram aliquo tempore venire presumat vel ei an su temerario contraire. Quod qui presumerit, indignationem nostram et penam quingentarum librarum auri puri se noverit incursum, quarum medietas camere nostre, altera vero passis injuriarum persolvantur. Ut autem hec nostra concessio et donatio rata semper et inconvulsa permaneat, presens privilegium fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communi.

Hujus autem rei testes sunt Albertus Magdeburgensis archiepiscopus, . . . Curienensis episcopus et abbas Sancti Galli, . . . Cicensis, . . . Idelsheimensis, . . . Basiliensis, Jacobus Taurinensis, Maynardus Imolensis, . . . Novariensis, . . . Brixienensis et Gratia Parmensis episcopi, . . . Iantgravius Thuringie, . . . dux Saxonie, Raynaldus dux Spoleti, Comes G. (a) de Vienna et alii quamplures.

Signum domini Frederici Romanorum imperatoris secundi, Dei gratia invictissimi, semper augusti, Hierusalem et Sicilie regis. (*Monogramma.*)

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, mense junii, XIV indictione, imperante domino nostro Frederico II Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper Augusto, Hierusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, regni

(a) Rectius tamen, ut supra monimus, S. (*Sifridus*).

Hierusalem primo, et regni Sicilie vigesimo octavo (sic), feliciter. Amen.

Datum apud burgum Sancti Donnini, anno, mense et indictione prescriptis.

Fridericus, Romanorum imperator, irritam pronuntiat sententiam de finibus inter Bononiam et Mutinam quondam prolatam, novosque terminos statuit quos inviolabiliter observari jubet.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
Junio.

(Edit. MURATORI, *Antiquit. Ital. med. aevi*, t. IV, p. 215, ex transumpto anni 1245, in tabulario Mutinensi.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis fidelibus nostris tam presentibus quam futuris quod nos attendentes integritatem fidei et devotionis sincere uocacione et accepta satis servitia que Mutinenses cives fideles nostri nobis semper et imperio exhibuerunt et jugiter exhibere non cessant; ut fides probabilis eorumdem de bono semper crescat in melius et ad devotionem et fidem nostram multi trahantur alii per exemplum, de plenitudine potestatis nostre et speciali gratia quam habemus ad ipsos, compromissum factum inter Bononienses et ipsos Mutinenses in Ubertino tunc potestatem Bononie de quibusdam terris et locis et confinibus et laudum ab eo factum (1) et confirmationem a quocumque de predictis et designationem factam ab eodem et positionem terminorum et omnia que facta fuerunt de predictis locis et terris et confinibus et pro predictis locis, occasione dicti compromissi vel alia occasione, cum predicti Mutinenses possederint vel quasi et Bononienses ab eis peterent; cassamus et in irritum deducimus, ita quod predictum compromissum vel aliquod predictorum nullius sit momenti; restituentes

(1) Scilicet anno 4104, 49 maii, indictione VII, in plena concione Bononiae; ut refert ipse Muratorius, *ibidem*, p. 214, 214.

eis Rocham de Corneta quam dicti Bononienses eisdem Mutinensibus abstulerunt; constituentes etiam ipsum commune Mutine possessorem de predictis locis et terris omnibus et Rocha, ut possint uti locis ipsis et terris et Rocha et eorum possessionibus, scienti domini sue rei. Confines autem et terminos inter Bononienses et Mutinenses statuimus et ordinamus inviolabiliter observari et teneri: videlicet a summo Alpibus magne ubi dicitur ad Scalas a cornu orientali ipsius Alpibus et inde per vallem Guffonariam, descendendo et veniendo per montes et colles rectos usque in Zibriano per medium Zibrianum et per medium collinum veniendo ad Voltitium et inde per collinas ad Senecellium, tenendo collinas per mediam Stanchatoriam et per podium de Costornio et inde per collinam eundo per podiolum Rofegnanum, veniendo jusum a mane Canevatie et per collinam a mane Paulate usque ad fontanam Lombardesem. Et ista collina fuit antiquitus nominata Alpibus maxima. Et a dicta fontana tendunt jusum, sicut strata currit per hospitale presbyteri Paxnti et per lamam Azonis de Fregnano et inde per silvam Montesanam sive per canolam Rofegnanam ad Sanctam Luziam, et altare Sancte Luzie est terminus. Et a Sancta Luzia descendunt per stratum jusum usque ad crucem de Torileto et per ipsam stratum ad crucem Pipini et inde ad montem de termino eundo per montem Lulianum et per podium de Spiucola et per molendinum de rivo de Scamlia et usque super montem predictum terminum ascendendo, et per medium ipsum montem descendendo jusum per rivum qui est inter Stantianum et Tiguentem et inde ascendendo ad Montem acutum et a Monteacuto in Castaneolo et a Castaneolo ad Lavacletum et ad montem Caputium et inde ad rivum de Vidiclis et per ipsum rivum usque ad clusam, et inde versus sero eundo per terminum fixum ad montatas de Cruxello et ab eo termino ad rivum de Cercletulo et inde ad Borram que est a domo Mangonorum, ita quod ipse domus se colligunt a parte Mutinensium, et inde ad terminum fixum juxta domum Favationum et inde veniendo per Cassolam que venit a Gaudiano per Cassolanum tendit jusum a Boscho Cereti in rivo et per rivum usque ad Salsam de Lavarolo et jusum per ipsum rivum inter montem Calvulum et Mongenarium, et sicut discurrit

idem rivus usque ad semitam que est et que ascendit sursum desuper domum de Pelaochis de Granarolo usque ad viam que inde vadit, et per ipsam viam comprehendendo infra dictos confines Maudriam et Sanctum Andream in Corniliano descendendo ad fossatum de subtus Granarolo inter Bondianenses et Barufaldos factum de supra de Splagiis. Et eundo versus mane usque ad viazolan de podio Bellii et inde eundo recto fine per viam et campos usque ad locum ubi fuit molendinum de Bellio, et inde a mane Glaream transeundo usque ad Codonias et ad Campum Saxonum et inde passando viam et Lamazetum et campum Johannis Lupi, et per medium usque ad viam de sursum colligendo campum ad Fossadatum eundo usque ad braidam Marociam, ipsa braida remanente a parte Mutine; eundo jusum per rivolum de Medio de Fontana de Aplo usque ad bacham Rioli de Sancto Ruffino, sicut idem rivus currit inter braidam Barufaldonis et terram Sancti Ruffilli usque ad aliam viam de subtus, redondo per illam viam usque ad braidam archipresbyteri de Montebellio que remanet a latere Mutine et Bazani. Et inde eundo usque in Carubellum de Piganzolis et eundo per viam usque ad Albarellum Marini. Et inde per viazolan que quondam fuit inter Boudianum et illos de Sancto Columbano usque ad fossas et ad campum de Musastis, qui remanet a latere Mutine et Badiani. Et inde ad Sambogellum inter illos de Badiano et de Sancto Columbano; et inde ad Flopas Guirixii de Sancto Marco in ripa Samazole et transeundo Samazolan usque ad Pollo-netum recto fine; inde eundo juxta campum Poltonerii de Sancto Marco et inde eundo usque ad viazolan et Carubiellum quod est a mane clausure Andruzoli Ferrarii, et inde jusum per viazolan usque ad viam de la Pazanese a sero dicto clausure Andruzoli usque ad Caxolan et per eam Caxolan jusum usque ad clusam de Magnanis et inde jusum eundo per Bessencillum usque ad Brudiacos; et inde ad cantonem de Pratis de Paule et inde usque ad Fossatum novum, et ab eo Fossato recto fine usque ad stratum Claudiam et in ipsa strata usque ad Lazanrioli ultra Pontexellum situm in strata juxta domum pontis Sancti Ambroxii de Campore majore. Et ultra ipsum pontem per sex tornaturas in loco in quo fuerunt Furches usque ad viam Lavarezam que est a Rastellino ab

inde inferius usque ad fossam Mattam inter Panzianum et districtum Bononie. Et a districto Panziani inferius per Caxarellos a mane roborum de Portis, a sero Gazoli prope ipsum Gazolum et ab inde inferius usque ad Casmarium a mane Pontis Ducis usque ad podium Pallate et ab ipso podio a mane Zepe Donni Silvestri que est de subitns a Sancta Maria de Porto, perveniendo a mane dicte ville Sancte Marie per Sparatam abbatis Nonantule usque ad ecclesiam Sancti Antonii de Prechariis, et ab ipsa ecclesia ut currit alveus Panarii usque ad Colzinum remanendo ecclesiam de Folio in districtu Mutine et inde a mane usque ad clusam factam in Panario a mane sive a mane ipsius cluse; sicut taliter ab antiquo per Mutinenses detenti sunt et per Mutine comitatum. Ipsa etiam loca et terras sub imperiali protectione recipientes, damus licentiam communi Mutine ingrediendi possessionem predictarum rerum imperiali auctoritate. Et hec omnia ex certa scientia statuimus et decernimus in perpetuum observari; ex certa scientia derogantes omni juri et privilegio speciali vel generali in hac parte adversanti. Statuentes et presentis scripti auctoritate firmiter injungentes ut nulla omnino persona magna vel parva, secularis vel ecclesiastica, jamdictos Mutinenses cives fideles nostros de predictis omnibus aliquo advenienti tempore temerario ausu perturbare seu molestare presumat. Quod si presumserit in sue temeritatis vindictam indignationem nostram et penam quingentarum librarum auri puri se noverit incursum, quarum medietas camere nostre, reliqua passis injuriam persolvatur. Ad hujus autem rei evidentiam et stabilem in perpetuum firmitatem, presens scriptum fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communiri.

Hujus vero rei testes sunt Albertus Magdeburgensis, H. Mediolanensis et L. Rheginus archiepiscopi, Coriensis et abbas Sancti Galli, Cicensis, Basiliensis, Warmatiensis, C. Yldesemensis, J. Taurinensis, Brixiensis et Imolensis episcopi, L. lantgravins Thuringie, dux Saxonie, Raynaldus dux Spoleti, comes S. (a) de Vienna et alii quamplures.

Datum apud burgum Sancti Donnini, anno dominice incarnationis

(a) In impresso *G.*, male. Inter nomina testium *Uuariensis* et *Yldenensis* quoque correctimus.

MCCXXVI, mense junii, XIV indictione, imperante domino nostro Frederico II Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Hierusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus VI, regni Hierusalem I, regni Sicilie XXIX, feliciter. Amen.

Fridericus, Romanorum imperator, pacta et conventiones inter commune Mutinae et commune Ferrariae facta, ob devota et accepta Mutinensium servitia, confirmat et inviolabiliter observari jubet.

Apud burgum
Ferrarii
Ducal,
junior.

(Edd. MURATORI, *Antiquit. Ital. med. aevi*, t. IV, p. 415, ex transumpto anni 1245, in gesto communis Mutinae.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis fidelibus nostris tam presentibus quam futuris quod nos attendentes integritatem fidei et devotionis sincere necnon et accepta servitia que Mutinenses cives fideles nostri nobis semper et imperio exhibuerunt et jugiter exhibere non cessant, de munificentie nostre gratia speciali quam cum eis tanquam cum benemeritis benigne volumus exercere, confirmamus eis pacem et concordiam, pacta et conventiones factas inter commune ipsius civitatis Mutine et commune Ferrarie et cum hominibus earundem civitatum universaliter et particulariter, sicut in instrumentis publicis hinc inde confectis apertius noscitur contineri. Precipientes ea omnia, secundum quod in predictis instrumentis publicis continentur, inviolabiliter observari. Mandantes et presentis scripti auctoritate firmiter injungentes ut nulla prorsus persona magna vel parva, secularia vel ecclesiastica, contra predicta omnia aliquo tempore temerario ausu venire presumat. Quod qui presumpserit in sue temeritatis vindictam indignationem nostram et penam centum librarum auri puri se noverit incursum, quarum medietas camere nostre et altera medietas passis injuriam persolvatur. Ad

Fridericus, Romanorum imperator, milites, cives et habitatores civitatis Oppenheim sub protectione sua speciali recipit, eos ab omnibus collectis eximit, nundinas generales annuatim habendas eisdem concedit aliaque privilegia ibidem expressa.

Apud burgum
Saverii
Darmstadt,
junius.

(Inedit. ex splendidissimo originali apud Darmstadt. Sigillum cereum filis seicis flavi coloris appendet.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum fieri volumus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod nos attendentes fidem et devotionem civium de Oppenheim nostrorum fidelium quam erga nostram excellentiam et imperium habent, considerantes insuper qualiter personas et omnia bona eorum sub nostra et imperii exposuerint ditione necnon grata et accepta servitia que nobis et imperio exhibent et in antea exhibere poterunt gratiora, de innata gratia nostra qua fideles nostros consuevimus prevenire, milites et universos cives et habitatores civitatis ejusdem cum familiis et bonis eorum necnon eandem civitatem de Oppenheim cum omnibus pertinentiis suis sub protectione nostra et defensione imperii recipimus speciali; concedentes eisdem militibus qui eandem inhabitant civitatem, libertatem et immunitatem perpetuam collectarum, exactionum et aliarum omnium dationum et eis perpetuo indulgentes. Concedimus insuper ceteris aliis civibus civitatis ejusdem ut a presenti mense junii, quaterdecime indictionis, usque ad decem annos completos ab omnibus collectis, datis et exactionibus sint liberi penitus et immunes, hanc cum eis propter hoc specialem gratiam facientes ut milites atque cives instanter et efficaciter ad munitionem civitatis intendant. De affluentiori quoque gratia opportunitati ipsorum civium providendo concedimus quod singulis annis in civitate ipsa vel extra fiant nundine generales, que a nono die ante festum beati Martini in-

cipliant usque ad nonum diem post festum ejusdem confessoris sollempniter durature. Preterea concedimus eisdem civibus civitatis ejusdem positionem terminorum qui vulgari ydiomate vocantur Banmle, sicut ab E. quondam venerabili Coloniensi archiepiscopo clare memorie fuit de ipsis terminis ordinatum. Statuentes et presenti prohibentes edicto quatinus nullus princeps, dux, marchio, comes, vicecomes, scultetus, advocatus, ministerialis vel aliqua persona alta vel humilis, ecclesiastica vel mundana, predictam civitatem, milites atque cives contra predictæ concessionis nostre paginam molestare presumat. Quod qui presumpserit indignationem nostri culminis se noverit incursurum. Ad hujus itaque protectionis et concessionis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum, presens scriptum fieri fecimus et sigilli nostri robore jussimus communiri.

Hujus autem rei testes sunt A. venerabilis Magdeburgensis, H. Mediolanensis et L. Reginus archiepiscopi, C. Hyldehemensis, Henricus Warmatiensis, . . . Curiensis et E. Cicensis episcopi, L. Iantgravins Thuringie, A. dux Saxonie, R. dux Spoleti, comes Mainardus de Gorz et Riccardus imperialis aule camerarius, ac plures alii qui interfuerunt.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense junii, quatedecime indictionis, imperante domino Friderico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege gloriosissimo, anno ejus Romani imperii sexto, regni Ierosolymitani primo, regni vero Sicilie anno vicesimo nono, feliciter. Amen.

Data apud burgum Sancti Donnini, anno, mense et indictione prescriptis.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
junio.

Fridericus, Romanorum imperator, Bopponi comiti de Henneberg in rectum et perpetuum feudum concedit omnes auri et argenti fodinas et alia quaecumque metalla et salinas, quæ in terra ejus amodo reperta fuerint.

(Edder, SCHOTTGEN et KREYBIG, *Diplomatia*, t. II, p. 588, D. 2. — SCHOPFACH, *Henneb. Urkundenb.*, t. I, p. 19.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod nos attendentes devotionem et fidem quam erga nos gerit dilectus fidelis noster Boppo, comes de Henneberg, in rectum et perpetuum feudum ei concessimus omnes auri et argenti fodinas et tam alia quecumque metalla quam salinas, que amodo fuerint in terra ejus reperia, ut ea ad proprium usum suum convertat et tam ipse quam heredes sui, sicut ad imperium et nos spectarent, cum universis proventibus suis jure feudali teneant et possideant, et in his, quantum ad jus imperii pertinet, pro commodo et utilitate sua disponendi liberam semper habeant facultatem. Mandamus igitur et sub interminatione gratie nostre districte precipimus ne quis eos de cetero (a) super hac nostra concessione impedire aut molestare presumat. Quod qui presumpserit, imperialis sublimitatis offensam se noverit graviter incursum. Ad cujus rei certam evidentiam et nostre concessionis memoriam, presens scriptum fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communiri, anno, mense et indictione subscriptis.

Datum apud Burgum Sancti Dom[n]ini, anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo sexto, mense jnnii, quatedecime indictionis.

Fridericus, Romanorum imperator, civitati Lubicensi concedit ut semper libera sit, tanquam civitas specialis imperii et ad dominium imperiale pertinens; simulque recenset et confirmat immunitates et privilegia ejus de rectore, de terminis, de moneta, de negotiationibus et caeteris ibidem expressis.

Apud burgum
Sancti
Domini,
jnnio.

(a) In impressis decreto, minus recte.

II. Pars 2.

(Edider. LUNIG, *Reichsarchiv*, t. XIII, p. 1332. — WESTPHALEN, *Monum. inedit.*, t. I, p. 1300. — *Cod. diplomat. Lubec.*, t. I, pars I, p. 46. Adsunt duo hujus privilegii exemplaria, unum cum aurea bulla, alterum cum sigillo cerreo.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Quotiens imperialis excellentia majestatis in subditos et fideles suos manus sue liberalitatis extendet et eos tanquam benemeritos condigne retributionis muneribus recompensat, totiens eos in constantia fidei pure corroborat et tam ipsorum quam aliorum fidelium ad ejus obsequia fortius obligat voluntates. Quapropter notum fieri volumus universis imperii fidelibus, tam presentibus quam futuris quod nos habentes pre oculis fidem puram et devotionem sinceram quam universi burgenses Lubicenses, fideles vestri, erga nostram habere celsitudinem laudabiliter dignoscuntur, diligentius etiam advertentes preclara satis et accepta servitia que nobis et imperio fideliter semper exhibere curarunt et que in antea poterunt de bono in melius exhibere, volentes ipsos tanquam bene meritos liberali munificentia prevenire, concedimus firmiter statuentes ut predicta civitas Lubicensis libera semper sit, videlicet specialis civitas et locus imperii et ad dominium imperiale specialiter pertinens, nullo unquam tempore ab ipso speciali dominio separanda; statuentes etiam ut quaecumque ad regimen civitatis ejusdem aliquis rector ab imperio statueretur, nulla ad hoc officium statuatur persona nisi fuerit de convicinis locis et conterminis civitatis ipsius, ita quod castellum quod Travenmunde dicitur ab eodem rectore similiter gubernetur. Preterea terminos civitatis ipsius sub nostro felici tempore dilatare et ampliari volentes, concedimus et adjicimus terminis ejusdem ut teneat ipsa civitas ammodo a rivo Padeluche usque in Travenam et sursum a rivo Padeluche secundum terminos ibi distinctos usque in rivum Crempelstorp, et ab eodem rivo Crempelstorp usque ad Siccam Allodiam (1) et ab eodem usque in Travenam. Concedimus etiam burgensibus supradictis ut a

(1) Germanice autem *Drogen Vorswerk*.

nullo eorum apud Odisio theloneum exigatur. Concedimus insuper eis ut in ipsa civitate monetam sub caractere nostri nominis facere et cudere debeant, que tempore vite nostre et Henrici Romanorum regis illustris karissimi filii nostri similiter perdurabit, et ob hoc singulis annis sexaginta marchas argenti nostre curie exhibebunt. Adveniente autem novo in posteriorem successore, sub eodem censu et jure moneta ipsa renovabitur vite sine tempore duratura, et sic de singulis in singulos successores nostros de moneta ipsa statuimus, ut predictum est, observari. Statuimus insuper et concedimus eis ut nec nos nec aliquis imperatorum successorum nostrorum ab eis obsides exigat; sed de fidelitate servanda imperio solo juramento eorum stetut et fides adhibeatur. Omnes insuper negotiatores fideles venientes ad civitatem ipsam sive per terram sive per aquam pro negotiationibus suis salve semper veniant et secure recedant, dummodo solvant jure debitum quod tenentur. Insuper burgenses Lubicensis predicti (sic), cunctos quandoque in Angliam, ab illo pravo abusu et exactionis onere quod Colonienses et Telenses et eorum socii contra ipsos invenisse dicuntur omnino absolvimus, illum penitus delentes abusum, sed illo jure et conditione utantur quibus Colonienses et Telenses et eorum socii uti noscuntur. Concedimus autem eis insulam sitam contra castrum Travenemunde que Privole nominatur, jure civitatis de cetero possidendam quod Wichelede dicitur. Volumus insuper et firmiter observari precipimus ut nulla persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, presumat nullo tempore munitionem edificare vel castrum juxta flumen Travenem, ab ipsa civitate superius usque ortum ipsius fluminis et ab ipsa civitate inferius usque ad mare et ex utraque parte usque ad miliaria duo; districtius inhibentes ut nullus extraneus advocatus infra terminos civitatis ejusdem advocatiam regere vel justiciam exercere presumat. Et quoniam burgensibus predictis ab omnibus pravis et indebitis exactionibus de cetero volumus precavere, firmiter prohibemus ne per totum ducatum Saxonie illa exactio que ungelt dicitur tollatur sine exigatur ab eis. Nullus preterea princeps, dominus seu nobilis adjacentium provinciarum impedire presumat quominus necessaria undecumque ad civitatem Lubicensem decantur sive de Hamenburc, sive de

Raceburc, sive de Witenburc, sive de Zwerin sive etiam de tota terra Buruwini et ejus filii et per easdem terras et in ipsis terris quilibet burgensis Lubicensis tam dives quam pauper absque impedimento emat et vendat. Preterea firmiter inhibemus ne aliqua persona magna vel parva, secularis vel ecclesiastica, persone alicui conductum prebeat in civitatem predictam, qui ipsa cuilibet impetenti eam in jure debeat respondere. Volumus insuper et districte precipimus ut quodcumque et ubicumque per imperium predicti burgenses naufragium de cetero passi fuerint, quicquid de rebus suis tunc a tanto periculo eripere poterant eis penitus dimittatur, omni impedimento et contradictione cessantibus. Concedimus insuper eis fundum extra Traveuemuude juxta portum ubi signum ejusdem portus habetur, dantes eis potestatem ut fundo ipso libere utantur ad utilitatem et profectum predictae civitatis Lubicensis. De abundantiori quoque gratia nostra concedimus et confirmamus eis in perpetuum eorum jura et omnes bonos usus et bonas consuetudines quibus tempore imperatoris Friderici avi vestri, felicitis memorie, usque unuc nisi fuisse noscantur; statuantes et presentis privilegii auctoritate firmiter injungentes ut nulla omnino persona parva vel magna, ecclesiastica vel secularis, jamdictos burgenses Lubicensis, fideles vestros, de ascriptis omnibus ausu temerario impedire seu perturbare presumat. Quod qui presumpserit, in sue temeritatis vindictam indignationem vestram et penam quingentarum librarum auri puri se noverit incursum, medietatem camere nostre et aliam medietatem passis injuriam persolvendam. Ut autem hec omnia rata semper et illibata permaneant, presens privilegium fieri et bulla aurea typario nostre majestatis impressa jussimus communiri.

Hujus autem rei testes sunt Albertus Magdeburgensis, . . . Mediolanensis et Lando Reginus archiepiscopi; . . . Curensis et abbas Sancti Galli, . . . Cicensis, . . . Basiliensis, . . . Warmaciensis, . . . Hyldesemensis, Jacobus Taurinensis, Maynardinus Ymolensis et A. Brixiensis episcopi, . . . abbas Morbacensis, . . . abbas Augenensis, H. magister domus Sancte Marie Theotonicorum in Jerusalem, L. lantgravinus Thuriogie, Albertus dux Saxonie, Rayualdus dux Spoleti, comes Syfridus de Vienna et alii quamplures.*

Signum domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper augusti, Jerusalem et Sicilie regis. (*Monogramma.*)

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense junii, quarte decime indictionis, imperante domino nostro Friderico secundo, Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, regni Jerusalem primo, et regni Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Burgum Sancti Domnini, anno, mense et indictione prescriptis.

Fridericus, Romanorum imperator, ad requisitionem Godefridi Cameracensis episcopi, exceptionibus civium Cameracensium frivolis reputatis et privilegiis eorum penitus irritatis, vetat ne ad sonum campanae conveniant vel nomine communiae aut *pacis* jurisdictionem exercent.

Apud burgum
sancti
Domnini,
junio.

(Edit. ap. *Mémoire pour M. l'archevêque de Cambrai* (Paris, 1772, in-4°), pièces justificatives, n° XXI, ex autogr. In arch. eccl. Camerac., unde tunc pendebat aurea bulla.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Cum imperatoriam decet majestatem merita suorum fidelium diligenter attendere et subditorum postulationibus justis adesse, tanto potius ad sacrosantas ecclesias oculos tenetur reducere pietatis, quanto regi regum graciosus residet cum et sue pietatis operibus noster adhibetur assensus. Quapropter notum fieri volumus universis fidelibus nostris tam presentibus quam futuris quod accedens ad presentiam nostram Godefridus venerabilis Cameracensis episcopus, dilectus princeps et fidelis noster, nobis exposuit qualiter inter ipsum ex una parte et cives Came-

racenses ex altera compositum extitit et firmatum ut privilegia que utraque pars ab antecessoribus nostris Romanorum imperatoribus sen regibus se habere dicebat ad curiam Alemanie deferre deberet et ea in ipsa curia presentare, ut per iudicium ejusdem curie videretur que potius ex ipsis, cassatis aliis, deberent firmitatem roboris obtinere. Verum quia dictus episcopus ad curiam prelatam accessit, et nemine pro parte predictorum civium in ipsa curia comparente, licet quidam ex civibus ipsis accederent ad eandem qui nec mandatum nec procurationis litteras ostendebant, et coram dilectis principibus nostris venerabilibus Basiliensi et Lausanensi episcopis ac Morbacensi abbate, quos ipsis dedimus auditores, exciperent quia privilegia memorata non nisi in curia Alemanie ostendere tenebantur, dicentes non esse curiam Alemanie ubi nostra esset persona; dictus episcopus majestati nostre tam devote quam humiliter supplicavit ut cassatis penitus et irritatis omnino privilegiis civium predictorum, sicut alias in solempnibus Alemanie curiis contra ea extitit iudicatum, prout in scriptis inde confectis noscitur contineri, ecclesie sue privilegia benignius acceptare nostra serenitas dignaretur et ea in statu suo firmitate perpetua consistere juberemus. Nos autem supplicationibus suis quas consentaneas vidimus rationi benignius inclinati, quia dicti cives nec venerunt nec privilegia sua, sicut inter eos convenerat, ad dictam curiam transmiserunt, verbis tamen illorum civium predictorum, qui nec mandatum nec litteras procurationis ut dictum est ostendebant, frivolis penitus reputatis, cum ibi sit Alemanie curia ubi persona nostra et principes imperii nostri consistunt, de consilio et providentia principum tunc existentium nobiscum in curia memorata, sententialiter decrevimus privilegia dictorum civium cassa de cetero et inania reputari, privilegiis memorati episcopi et ecclesie suo Cameracensis in suo robore perpetuo duratoris. De liberali quoque nostre munificentia majestatis volentes Cameracensem ecclesiam a dictorum civium molestiis et gravaminibus de cetero respirare, quibus actenus ab eisdem civibus multipliciter vexabatur, firmiter inhibemus ne sono campane ad aliquam convocationem civium faciendam amodo predicti cives intantur vel ad sonum ipsum convenire presument. De mera liberalitatis nostre clementia statuentes ut

preter alia jura jamdictæ Cameracensi ecclesie competentia, memorato episcopo snisque successoribus in predicta civitate Cameracensi libere pro sua voluntate prepositos suos institnere liceat et scabinos; et cum eis placuerit, querelas civitatis audient et terminabunt vel prepositis suis audiendas et decidendas relinquent, nulla jurisdictione predictis civibus nomine comunie vel consuetudinum quas pacem uominant reservata, sicut in privilegiis predecessorum uostrorum que eadem Cameracensis ecclesia habere dignoscitur apertius continetur. Statuentes et presentis privilegii auctoritate firmiter injungentes ut nulla omnino persona magna vel parva, secularis vel ecclesiastica, contra prescripta omnia tempore aliquo temerario ausu venire presumat vel dictum episcopum et successores suos ac ecclesiam snpradictam exinde molestare. Quod qui presumpserit in sue temeritatis vindictam indignationem uostram et petam quingentarum librarum auri puri se noverit incursum, quarum medietas camera nostre, altera vero passis injuriam persolvatur. Ut autem hec omnia rata semper et inconvulsa permaneant, presens privilegium fieri et bulla aurea typario uostre majestatis impressa jussimus communiri.

Hujus vero rei testes sunt Albertus Magdeburgensis, H. Mediolanensis et Lando Reginns archiepiscopi, . . . Curenensis et abbas Sancti Galli, . . . Cicensis, . . . Basiliensis, . . . Lausanensis, . . . Warmacieuensis, C. Yldesemensis, Jacobus Taurinensis, Mayuardinus Ymolensis et A. Cenotensis episcopi, L. landgravins Thuriugio, . . . dux Saxonensis, Raynaldus dux Spoleti, comes S. de Vienna et alii quamplures.

Signum domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper angusti, Jerusalem et Sicilie regis.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense jnnii (1), quarte decime indictionis, imperante domino nostro Friderico secundo Dei gratia iuvictissimo Romanorum im-

---

(1) Scilicet exstante junio, cum undecimo die hujus mensis Cameracensis episcopus apud regem Henricum Tridenti adhuc moraretur. Vid. infra *Historiam diplomatiæ Henrici VII*, ad ann.

peratore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, regni Jerusalem primo et regni Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Burgum Sancti Donini, anno, mense et indictione prescriptis.

Apud burgum
sancti
Donini,
junio.

Albertus, Magdeburgensis archiepiscopus, Romani imperii legatus et comes Romaniolae, Belvacensis, Cameracensis (1), Naumburgensis, Merseburgensis, Wormatiensis, Basiliensis et Curenensis episcopi, Prumensis et Murbacensis abbates, ad requisitionem Conradi Hildeshemensis episcopi, apud Cremonam (2) sub authentica forma transcribi faciunt litteras Friderici Romanorum imperatoris, apud Burgum Sancti Donnini mense junio scriptas; quibus eundem episcopum et ecclesiam ejus Henrico Romanorum regi filio suo instanter commendat, eumque monet ut eundem episcopum tueatur in jurisdictione ei adjudicata super capitulo ecclesiae Sancti Mathiae in Goslaria.

(Memorat. ap. BOEHMER, *Regest. imper.*, p. 132, n° 594, ex originali apud Hanoveriam a Bethmanno communicato.)

Cremonae,
julio.

Fridericus, Romanorum imperator, civitati Cremonae renovat et confirmat privilegium Henrici quinti datum apud Wormatiam,

---

(1) Isti duo episcopi legatione sibi a rege Francorum commissa tunc apud imperatoremungebantur. Vide supra p. 614, not. 4.

(2) Licet dies in authentico non exprimitur, verisimile est praefatos Germanos se Cremonam contulisse, dum imperator ipse ad hanc civitatem diverterit, scilicet exeunte junio vel julio ineunte.

5 junii ann. 1114, nec non et privilegia ab avo et patre suo eisdem indulta, praecipue de libera navigatione super Padum et de caeteris immunitatibus.

(Memorat. ap. BOEHMER, *Regest. imper.* p. 134, n° 598, ex copia seculi XV apud Mantuam, B. XXIX, 4.)

Hujus rei testes sunt Magdeburgensis, Mediolanensis, Reginensis archiepiscopi, Curensis, Cicensis, Basiliensis, Wormatiensis, Hildeshemensis, Merseburgensis, Tanrinensis, Imolensis, Novariensis, Brixianus et Tortonenis episcopi, abbas Murbacensis, dux Spoleti, marchio Estensis, comes de Vienna et alii quamplures.

Datum Cremonae, anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense julio (1), indictione XIV. . . . .

Honorius papa Friderico Romanorum imperatori conquerendo scribit quod Tancredus de Campelio una cum Bertholdo, imperiali [in Tuscia] nuntio, viros ad Sedem Apostolicam venientes sive redeuntes in stratis ceperit et ipsorum litteras a se impetratas publice legi fecerit; quod non sine ipsius conniventia fieri potuit. Unde ad correctionem tantorum excessuum, ut debet, procedere disposuit.

(Exercent junio
vel
julio incante.)

(Edid. RAYNALD., *Annal. ecclesiast.*, t. I, ad ann. 1126, § XV, ex Regest. Honor., lib. 10, epist. 334.)

(1) Unde certum habemus quo tempore Fridericus Cremonam venerit, ut ad curiam ibidem post Pentecosten indictam personaliter accedendo, se pro sua parte pacificum ostenderet. Cum autem curia a Lombardis impedita remansisset, ut supra videre fuit, perpaucis diebus apud Cremonam moram egit, et quieto die hujus mensis ipsum ad Burgum Sancti Donini jam reversum invenimus. De curia Cremonensi, cf. Ricc. de S. Germano, *Chronicon Uspergense*, Godefr. Coloniensem, *Chronicon Cremonense*, monachum Paduanum, et *Annales Jansenenses*.

Honorius, etc., Friderico imperatori, etc. Cum omnibus injuriam patientibus paterno compatiatur affectu et gravamina singulorum, prout ad nostrum spectat officium, sollicite persequamur, molestias et jacturas que viatoribus et presertim venientibus ad Sedem Apostolicam et redeuntibus inferuntur, tanto accuratius prosequi nos oportet et stratas publicas debita securitate tueri, quanto id ad majorem utilitatem totius populi christiani dignoscitur redundare ac a predecessoribus nostris factum est hactenus et a nobis sollicitius procuratum; qui ter in anno, videlicet in die Cene Domini, festo Ascensionis, et consecrationis basilice beati Petri, solemniter presente toto populo qui de diversis mundi partibus tunc concurrunt, omnes violatores stratarum cum suis complicibus excommunicationis vinculo innodemus (1). Sane filius Belial, Tancredus de Campelio hec sicut convenit non attendens, nuper militum Bertoldi multitudine sociatus, multos tam nostre familie quam alios venientes et redeuntes ab Apostolica Sede cepit; quos per devia ducens et Campelium ire compellens gravibus affectos injuriis ad Bertoldum media nocte transmisit, qui presumptione damnabili omnes ipsorum litteras impenetratas a nobis inspici faciens, ex eis per officiales suos non sine gravi Sedis Apostolice injuria et contemptu fieri fecit coram cunctis astantibus audientiam generalem. Quod vix est qui ambigat sine tua conniventia fieri potuisse, maxime cum idem Bertoldus qui hec ausu nefario attentare presumpsit sit tuus nuntius specialis, et coram astantibus proposuisse dicatur predictum Tancredum habere a te contra certas personas violandi stratam licentiam specialem. In quo quantum imperiali celsitudini derogetur, cum inquietos corripere, non fovere, ac maleficos et oppressores innocentem persequi tenearis, nec tu ignoras nec nos atrox injuria in hoc Ecclesie irrogata patitur ignorare. Cum igitur nihil sit quo magis tangatur status Ecclesie quam si viatoribus et peregrinis securitas

---

(1) Cum ritus hujus nullum vetustius testimonium uspiam occurrat, per hæc tempora coepisse suspicatur Maniæus (nota ad Rayn. *ibid.*), et ejus instituendi causam dedisse sacras cruciatorum militum expeditiones. Quibus cessantibus, successu temporis è tribus per annum vicibus ad unicum tantummodo, nempe in Coena Domini, ritum illum redigere visum fuit.

auferatur et literarum ipsius violari auctoritas attentetur, serenitatem tuam rogandam duximus et monendam quatenus tam enormem excessum celeri emendatione corrigere studeas (1), ut peregrinis petendi orationum suffragia et oppressis postulandi justitiam alicujus ausu temerario facultas debita non negetur. Alioquin cum hec incorrecta relinquere non possimus, cogitabimus qualiter sit ad correctionem tantorum excessuum procedendum.

Fridericus, Romanorum imperator, comiti Hildeboldo de Limbere et fautoribus ejus mandat ut, cum bellum ab ipsis Mindensi episcopo illatum provinciam perturbet et negotium Terrae Sanctae impediatur, Henrico duci Brunswicensi obediant, cui partes suas dedit pro sopiendi discordia sive renitentibus vi armorum compescendis.

Apud burgum
Rancu
Dorvini,
6 Julii.

(Edit. SCHIED, *Origin. Guelf.*, t. III, p. 686, n° 195, ex diplomat. Hildesh. MSS.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jherusalem et Sicilia rex, Hildeboldo comiti de Limbere et fautoribus ejus, dilectis fidelibus suis, gratiam suam et omne bonum. Cum propter continuationem guerrarum que vertuntur inter vos ex una parte et venerabilem Mindensem episcopum dilectum principem nostrum ex altera, multa incommoda et impedimenta proveniant, gravia negotio Terre Sanctae, et quodammodo tota provincia propter hoc in desolationem jam posita, non solum ecclesie que destructe sunt, sed et pauperes, vidue et orphani de partibus illis hujusmodi specialiter penam hant; ecce quod nos qui pre-

(1) Nescitur an emendaverit imperator. Al paulo post Tancredum istum multis donationibus auxit (vid. infra docum. dat. in villa S. Gemini, mense augusto). Unde arbitrari licet hunc non sine imperiali conniventia egisse.

dictum Christi negotium postponere non possumus nec debemus, illiatri duci de Brunswik dilecto principi nostro per litteras injungimus majestatis nostre ut ad componendum et pacificandum inter vos et episcopum memoratum interponere studeat partes suas, ita quod si ntraque pars juxta mandatum nostrum eidem duci acquiescere non curaverint humiliter ac devote ut decet, convocatis ad se imperii fidelibus ex parte nostra, et innocenti parti si opus fuerit cum eisdem nostris fidelibus mediante justitia in auxilium veniens, malitiam et superbiam partis adverse conterat, pront viderit comprimendam. Ideoque fidelitati vestre sub obtentu gratie nostre districte precipiendo mandamus quatenus, ne servitium Jesu Christi ad quod adjuvante ipso potenter accingimur ac libenter, propter discordias et guerras vestras in partibus ipsis valeat ulterius impediri, super reformatione pacis et sedanda discordia predicto duci acquiescatis humiliter et devote, ne propter hujusmodi guerras contra vos Deum et homines provocetis; immo de prompta devotione vestra, si obedientes fueritis in hac parte, plenitudinem nostre gratie promereri possitis.

Datum apud burgum Sancti Donnini, V julii, XIII indictione.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
6 julii.

Series instrumentorum quibus Fridericus, Romanorum imperator, universis fidelibus suis in Saxonia mandat ut propter guerram inter Bodonem de Homborch ex una parte et comitem Bernardum de Spigelberg ejusque fautores ex altera, quae ecclesiis Dei et praecipue episcopo Hildesemensi damna infert negotiumque Terrae Sanctae impedit, duci de Brunswick adhaereant et obediant pro ista sedanda discordia.

I.

(Editt. H. SUDENDORF, *Merkwürdige Urkund. für die Deutsche Gesch.*, erst. theil, n° XLIII, p. 92, ex diplomat. Hildesb. MSS. — Memoratum tantummodo ap. SCHRID, *Origin. Guelf.*, t. III, p. 687.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Iherusalem et Sicilie rex, Hermannus et Henrico comitibus de Woldenberg ac universis aliis imperii fidelibus per Saxoniam constitutis presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum. Cum propter guerras que vertuntur inter Bodonem de Homborch ex parte una et comitem Bernardum de Spiegelberge, Conradum de Altafago et Ghiselerum de Ethsem ex altera, multa incommoda et impedimenta proveniant gravia negotio Terre Sancte, et quodammodo propter hoc jam tota provincia in desolatione sit posita, et non solum ecclesie que destruuntur, sed et pauperes, vidue simul et orphani de partibus illis et specialiter bona venerabilis Hildensemensis episcopi dilecti principis nostri et sanctorum hominum que diripiuntur, graviter, summo gravissime huiusmodi penam luant; ecce quod nos qui predicti Christi negotium postponere non possumus nec debemus, illustri duci de Brunswick dilecto principi nostro per litteras iungimus maiestatis nostre (1), ut ad componendum et pacificandum inter discordantes predictos interponere studeat partes suas; ita quod si iidem super hoc eidem duci juxta mandatum nostrum acquiescere non curaverint devote ac humiliter sicut decet, convocatis ad se fidelibus imperii ex parte nostra, et si opus fuerit innocenti parti cum eisdem nostris fidelibus mediante iustitia in auxilium veniens, malitiam et superbiam partis adverse conerit prout viderit comprimendam. Ideoque universitati vestre sub optentu gratie nostre districte precipiendo mandamus quatenus ne servitium Ihesu Christi ad quod adjuvante ipso potenter accingimur et libenter, propter guerras et discordias predictorum valeat in ipsis partibus ulterius impediri, ad requisitionem ducis predicti continuo estote parati, ituri cum eo contra quos et pro quibus vobis ipse duxerit iungendam; ita super hoc vos gerentes devote ut gratiam Dei et nostram vobis proinde comparare possitis.

Datum apud burgum Sancti Domnini, VI die iulii, XIII indictionis.

---

(1) Cf. supr. p. 574, litteras quas ad rem istam pertinere videntur.

II.

(Edit. *ibidem*, n° XLIV, p. 93. — Memoratum tantummodo ap. SCREID, *Origin. Guelf.*, t. III, p. 687.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex, comiti Bernardo de Speygelberg, Conrado de Altafago et Giselero de Ethsem fidelibus suis gratiam suam et omne bonum. Cum propter guerras que vertuntur inter vos ex parte una et Bodonem de Homborch ex altera, multa incommoda et impedimenta proveniant gravia negotio Terre Sancte, et quodammodo tota provincia propter hoc in desolatione sit posita et non solum ecclesie que destruuntur, sed et pauperes, vidue simul et orphani de partibus illis, et specialiter bona venerabilis Hildesemensis episcopi dilecti principis vestri et suorum hominum que diripiuntur, assidue hujusmodi penam luant, fidelitati vestre mandamus firmiter sub obtentu nostre gratie injungentes quatenus super reformatione pacis inter vos et sedanda discordia illustri duci de Brunswick dilecto principi nostro, cui specialiter hoc exequendum commisimus, acquiescatis humiliter et devote; ut sic Christi negotium impediri non possit et ecclesie Dei, vidue quoque et orphani detrimentum ulterius nullatenus patiantur, indemnitati predicti episcopi, ecclesie sue et suorum hominum, cum per studium et sollicitudinem ejus predictum negotium Terre Sancte utiliter et laudabiliter valde cotidie procuretur, omnino precaveudo. Alioquin, cum ex hoc, sicut potestis perpendere, per vos ipsos et Deum et homines contra vos rationabiliter et multipliciter provocetis, vos qui dictum Christi negotium postponere non possumus nec debemus, memorato duci de Brunswick per litteras celsitudinis vestre districte dedimus in mandatis ut convocatis fidelibus imperii ex parte vestra, si opus fuerit innocenti parti mediante justitia in auxilium veniens, maliciam et superbiam partis adverse conterat, prout viderit comprimendam.

Datum apud burgum Sancti Donini, VI die julii, XIII indictionis.

III.

(Edit. *ibidem*, n° XLV, p. 94.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Iherusalem et Sicilie rex, Bodoni de Homborch fidei suo gratiam suam et omne bonum. Cum propter guerras que vertuntur inter te ex parte una et comitem Bernardum de Spiegelberge, Conradum de Altafago et Gislelerum de Ethsem ex altera, multa incommoda, etc. [Sequitur ut in praecedente de verbo ad verbum, cum notis chronologicis eisdem.]

Fridericus, Romanorum imperator, Bonifacio de Languillia, filio quondam Anselmi de Quadraginta, concessionem quamdam a Friderico I eidem Anselmo factam, in gratiam meritorum ejus erga praedictum imperatorem et Henricum patrem suum, confirmat.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
6 Julii.

(Memorat. ap. MORTONUM, *Monum. Aquena.*, t. II, p. 744, ex AVO. AN ECCLESIA,
Descrip. Piem. MSS., vol. I, cap. XXV.)

Testes sunt Geroldus (a) patriarcha Hierusalem, Albertus Magdeburgensis archiepiscopus, Henricus Mediolanensis, Landus Reginus archiepiscopi, H. Wormatiensis, Conradus Ildehemensis (b), Mainardinus [Il]molins, Johannes Astensis, Jacobus (c) Taurinensis, Thomas comes Sabaudie totius Italie legatus et marchio ejusdem, Reinaldus dux Spoleti, Ricardus (d) marescalcus, marchiones de Ceva, domini de Gorzegno et alii quamplures.

Acta sunt hec apud burgum Sancti Donnini, imperante domino nostro

(a) In impresso *Gerardus*, male.

(b) In impresso *Idoriensis*, male.

(c) In impresso *Johannes*, male.

(d) In impresso *Ricardus*, minus recte.

Friderico, etc., anno imperii ejus VI, regni Hierusalem I, regni vero Sicilie XXIX, anno dominice incarnationis MCCXXVI, VI mensis julii, indictione XIV.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
11 julii.

Fridericus, Romanorum imperator, potestati, consilio et communi Ravennae mandat ut exequi studeant sententiam a se ipso confirmatam, qua Formosinus judex ipsos condemnavit ad solvendas Donfollino Judaeo undecim libras imperiales, pro aestimatione olei injuste capti et venditi et pro expensis.

(Edid. FANTUZZI, *Monum. Ravenn.*, t. III, p. 75, e tabul. arch. Ravenn., capsula E, n° 1677.)

Fredericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex, potestati (†), consilio totique communi Ravennae fidelibus suis gratiam suam et bonam voluntatem. Notum facimus fidelitati vestre quod curia nostra sententiam quam Formosinus Levii judex, ex delegatione facta sibi ab Henrico venerabili Mantuano (a) episcopo, qui tunc temporis in Italia vicem legati gerebat, protulit pro latore presentium Donfollino Judeo fidei nostro contra commune civitatis vestre, condemnans vos ei. . . . . quatuor libras imperiales pro extimatione olei quod dudum Petrus Traversarius tunc Ravennae potestas. . . . . vestrum injuste capi fecit et vendi, et in septem libras imperiales pro expensis quas idem fecerat in predictis, infringens aliam sententiam quam inique et injuste Ser Joannes

(a) Pro hoc autem verbo legitur cum abbreviatione *Matri*. Quod ita correximus ex instrumento inferius memorato, ubi etiam pro *Formosinus* invenitur *Thomasinus*, et pro *Donfollino*, *Dombillino*.

(†) Scilicet Paulo Traversario, filio Petri, ut ex documento coaevo apud eundem Fantuzzi patet.

de Bona et Garoffus iudices vestri protulerunt contra eundem judeum. . . . . et habita diligenti provisione cum iudicibus nostris, eam tanquam iusto et rationabiliter latam confirmavimus, sicut in scripto confirmationis nostre quod eidem judeo indulimus, poteritis plenius cognoscere et videre. Verum quia tam christianis quam etiam judeis fidelibus nostris in primis iustitiis rehabendis debemus adesse, et nihil prodesset sententias ferri, nisi per executionem effectui mandarentur, universitati vestre firmiter precipiendo mandamus quatenus de predictis omnibus libris eidem judeo, juxta tenorem sententie predictae prolate et a nostra curia confirmate, taliter satisfacere studeatis ad plenum, quod nullam de cetero super hoc justam querimoniam audiamus (1).

Datum apud Burgum Sancti Donniui, XI julii, XIV indictione.

Fridericus, Romanorum imperator, clero et communi Cumarum fidelibus suis narrat quomodo post varios et inutiles tractatus pacis, contra conjurationem Lombardorum sibi rebellium de consilio principum suorum processerit; scilicet quod episcopus Hildensemensis auctoritate apostolica personas excommunicationi terrasque interdicto supposuit, et ipse eosdem tanquam reos criminis laesae majestatis condemnavit bannitosque pronunciavit.

Apud burgum
Sancti
Donniui,
11 julii.

(1) Cf. MURATORI, *Antiq. Ital. med. aevi*, dissert. 49, p. 440, ubi exlat instrumentum concordiae Ravennae inter et Ferrarium, quod exhibuit quoque Fantuzzi, datum VI exeunte maio anni 1127; cujus in fine haec agitur questio: « Causa Dombillini Judei de voluntate potestatum et ambaxtorum utriusque civitatis commissa est in Mainardinum Imolensem episcopum, ita videlicet quod ipse dijudicet utrum sententia absolutoria arbitratorum data pro communi Ravenna contra Dombillinum Judeum debeat esse rata, vel sententia domini Thomasi delegati a domino episcopo Mantue vicario domini imperatoris et a domino imperatore confirmata, sicut per rescriptum imperiale apparet, debeat executioni mandari et rata haberi. » Unde liquet quam parvi momenti imperiale mandatum tunc apud Ravennates fuerit.

(Edit. ap. GUILINI, *Annali di Alessandria*, p. 31. Licet iste fontem non indicet, nil dubitandum quin hanc encyclicam transcripserit ex Regest. magno in arch. comm. Comarum, fol. 64-66; in quo tamen copia mendis scet.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex, venerabili episcopo, clero, potestati, consilio, totique communi Comarum fidelibus suis gratiam snam et bonam voluntatem. Expectavimus hactenus ut Lombardi conjurationis illicite, qui contra nostrum et imperii honorem quodam elationis spiritu conspiraverunt et desipuierunt nequiter in insipientia cordis sui, rescipiscentes ab errore ac resumentes animum fidei, viam perfidie non tenerent. Sed ecce quod dolentes dicimus, adeo pertinaciter obstinati sunt in reprobis viis anis quod nec verba salutis accipere nec conversionis tramitem agnoscere voluerint; quinimo manifesto contra Deum et Romanam matrem Ecclesiam, [ad] catholice fidei et totius christiani nominis lesionem, contumeliam crucis et ignominiam imperii graviolem, ad impediendam generalem curiam pro reformatione pacis, extirpanda heretica pravitate et Terre Sancte negotio celebrando temerariis ausibus excessissent. Nam cum indemnitati pro transitu regis filii nostri et principum qui ad eandem curiam veniebant cavere voluerimus ut decebat, per venerabilem Portuensem et Sancte Rufine episcopum, Apostolice Sedis legatum, Hierosolimitanum patriarcham, archiepiscopos, episcopos, et per magistrum domus Theutonicorum in Jerusalem, quos ad eosdem Lombardos apud Mantuam (1) sepius misimus, nunquam obstinata protervitas eorumdem ad humilitatem et patientiam nostram, ad preces et monita potuit a concepte iniquitatis proposito declinare, quin per inhonestas et indecentes petitiones in depressionem honorum et nostrorum iurium nos ad inconueniens deducere molirentur. Quod enim maiestatem nostram et dignitatem imperii penitus dedeceret, ac super eisdem petitionibus consilium

---

(1) Verisimiliter ad conventum apud Mantuam habitum quinto die Junii, ut monet Corius (vid. in *Additamentis*); cui concilio affuerunt pro republica Alexandria Guido Piovra et Johannes Ardico, rectores et cives ejusdem, qui promiserunt se inviolabiliter observaturos quidquid ibidem decissum foret. Cf. GUILINI, *ibid.*, p. 30.

predictorum Hierosolymitani patriarche, archiepiscoporum, episcoporum, principum et aliorum imperialis aule procerum quereremus, per eos nobis extitit dissuasum ut ad tam illicitas petitiones non deberemus astringi, sicut in generali scripto consilii per eosdem prelatos solemniter facto plenius continetur (1). Propterea dilectus princeps noster Hildensemensis episcopus, cui per apostolicas litteras est commissum ut, quando dominus apostolicus nos, regem filium nostrum, imperium et regnum, jura, honores et rationes nostras pro eo quod omnes assumpsimus Terro Sancte sub beati Petri et sua protectione suscepit, in perturbatores bonorum nostrorum et iurium excommunicationis in personas et interdicti in terras sententiam ferret quoties a nobis existeret requisitus, citavit eosdem, et assignato eis termino quoad satisfaciendum nobis de commissis excessibus ad presentiam nostram venirent, eos inducere apostolica auctoritate non potuit nec a via erroris in quem deviauerant revocare. Nos quoque per litteras nostras universis et singulis eorum innoximus preceptorium terminum, videlicet ad sequentem diem festi sancti Johannis proxime preteriti (2) indicentes eisdem, quo se de commissis satisfacturos excessibus et injuriis nostro conspectui presentarent; quod pertinaciter contempserunt. Super quibus consultati patriarcha predictus ceterique prelati necnon principes et proceres nostri, iudices curie nostre ac plures alii sapientes, si possemus ac deberemus ex dignitate nostra pro tam gravibus injuriis et offensis procedere contra eos tanquam contra reos criminis lese majestatis in personis et rebus, et specialiter ad imponenda banna et privationem omnium jurisdictionum tam civilium quam criminalium, tam voluntariarum quam contentiosarum, regalium, dationum, feudorum, donationum, privilegiorum, officiorum iudicatus, tabellionatus, missorum regionum et omnium honorum potestarie, consulatus et monetarum, et privationem etiam omnium eorum que possent eis ex paco Constantie universis aut singulis provenire, et eorum omnium que ab imperio seu a domino Friderico imperatore avo nostro seu a patre nostro

---

(1) Vide supra p. 609 et seqq.

(2) Scilicet 24 junii. Litteras tamen nusquam reperire potuimus.

imperatore haberent aut ab aliis imperatoribus predecessoribus nostris seu a nobis tenent, habent sen possident, tennerant, habuerunt sen possederunt, necnon in aliis animadvertere contra eos, ex communi deliberatione et ab approbato consilio nos id debere ac posse concorditer providerunt, sicut memorialia eorum scripta consilii manifestant. Sed patientia nostra non destitit quin ad eorum conversionem nostra intentio libentius verteretur. Permissimus enim predictum venerabilem episcopum Portuensem, Apostolice Sedis legatum, convenire cum rectoribus, quin potius provisoribus eorundem, qui cum apud villam Mercarie formam quamdam pacis invenirent et de communi assensu civitatum conjuratum existeret approbata [et] redacta in scriptis, per venerabilem Mediolani archiepiscopum, Mantuanum et Brixiensem episcopos, dominum Alatrinum domini pape subdiaconum et capellanum et fratrem Gualam de ordine Predicatorum, nostris nunciis obtulerunt. Que cum nobis representata fuisset, nos ad supplicationem et instantiam prelatorum, licet instarent principes ex adverso quod non deberet recipi talis forma petitionis tantum et forma oblate pacis, adeo humiliter acquievimus ut mirabile fieret universis, qui illum quem imperialis celsitudo deposceret in nobis animum non viderent. Sed cum diem eis prefixerimus atque locum in quibus venire deberent, pacem quam apud Mercariam obtulerant implaturi, nuntiis nostris ad eos deducendos euntibus, sicut venire pro pactis adimplendis debuerant, non venerunt; sed variantes propositum et affectum, potius illudere quam velle satisfacere videbantur, sicut singula sub sigillum et testimonium prelatorum qui interfuerunt plenarie continentur. Ne igitur Lombardi conjurationis ejusdem asper tanta possint insolentia et illatis nobis et Romano imperio injuriis insultare, die sabati XI presentis mensis julii, XIII[1] indictione, apud burgum Sancti Domnini, in majori ecclesia, solemni et generali curia venerabilium archiepiscoporum, episcoporum, principum et aliorum nostrorum procerum congregata, residentibus nobis et assistentibus nobiscum venerabili Hierosolymitano patriarcha, presente quoque nobilium iudicium curie nostre et virorum prudentium et populi multitudinem infinita, littere sanctissimi patris summi pontificis super delegatione dicto Hildensemensi episcopo contra pertur-

batores nostrorum bonorum et iurum jam commissa, in publicum sunt deducta. Quibus solemniter recitatis, perlectis quoque et expositis scriptis domini patriarche et omnium tunc presentium prelatorum sub sigillis et testimoniis eorundem, per que et eidem Hildensemensi episcopo qui auctoritate mandati apostolici posset in eosdem conjunctionis Lombardos procedere et nobis qui juxta dignitatis nostre fastigium animadvertere et banna imponere deberemus pariter et possemus, providere consultabant, exposita quoque ultima forma pacis quam implere sicut apud Mercariam convenerant denegarunt, venerabilis Hildensemensis episcopus in civitates conjunctionis et societatis illicite, videlicet Mediolanum, Mantuam, Veronam, Vicentiam, Paduam, Tervisium, Bononiam, Faventiam, Brixiam, Laudam, Vercellas, Alexandriam et ceteras civitates conjunctionis ejusdem ac fautores earum, auctoritate apostolica suum est officium exequutus, excommunicationi personas et terras interdicto supponens. Prelatis quoque civitatum ipsarum apostolica fretus auctoritate prohibuit ne communicent cum eisdem, sed evitent eos et faciant arctius evitari (a) et divina officia interdici (1). Dicto igitur legato suum officium exequente, nos stipati principibus nostris tam ecclesiasticis quam mundanis, de communi deliberatione ac sententia eorundem principum nostrorum et aliorum Romani imperii procerum in eadem curia residentium, iudicium quoque curie nostre ac plurimorum sapientum, ex auctoritate nostra et imperii pronuntiavimus et condemnavimus omnes civitates ipsas in personis et rebus, et omnes habitantes earum et districtuum et episcopatum suorum in banno imperii posuimus, et nostros et imperii bannitos et hostes denunciavimus et tanquam reos criminis lese majestatis privavimus tam universos quam singulos omnium jurisdictionum tam civilium quam criminalium, tam voluntariarum quam contentiosarum, dationum,

(a) In Impresso civitati, male.

---

(1) « Sed eandem sententiam postea papa Honorius revocavit, mittens Alatrium capellanum » suum; cujus suggestionem Mediolanum et multe civitates complices contra imperatorem con- » juraverunt, facientes collegium quod Longobardorum societas per multa tempora est vo- » catum. » GODEFR. COLON. ap. BERNH. Fontes, II, 360.

feudorum, donationum, privilegiorum, regalium, honorum, omnium officiorum iudicatus, tabellionatus et missorum regionum, potestarie, consulatns et monetarum. Privavimus etiam sententialiter predictas civitates et cives earum eis omnibus que possent eis ex pace Constantie universis et singulis provenire, ac ceteris omnibus que ab imperio seu a predictis imperatoribus avo et patre nostro et aliis predecessoribus nostris divine recordationis augustis seu a nobis teneant, habent seu possident, aut tenuerunt, habuerunt seu possederunt. Item privavimus valvasores et capitaneos ab honoribus et specialiter ab honore capitaneatus et valvasoratus, ut de cetero non possint dici nec nominari capitanei nec valvasores, et prohibemus ipsis et aliis ne de cetero ad tales vel alios honores ascendant. Item privavimus a statutis, quod statuta non faciant, facta cassamus; et quod si de cetero fecerint, ipso iure inania et irrita censeantur. Item privavimus eos omnibus legitimis actibus, ita quod nec habeant jus testandi, testificandi, alienandi, succedendi ex testamento vel ab intestato nec capiendi ex causa donationis inter vivos vel ex causa mortis, a iure codicillorum vel alio quolibet modo. Et quod ipso iure perpetuo pronuntiantes quoque et presenti sancientes edicto ut omnes fautores eorum, civitates et loca vel ceteri qui eis de cetero auxiliari vel associari presumant vel alii qui de predictis civitatibus in potestate consiliarium assessorem assument, eidem condemnationi et banno et privationi subiaceant. Scholas et studia ab eisdem civitatibus statuimus et iubemus perpetuo removeri. Doctores et scholares qui contra presentem constitutionem nostram in eisdem civitatibus atque locis docere, legere aut audire presumpserint, perpetua infamia denotantes et ab advocacionis, iudicatus, tabellionatus officiis et honoribus et legitimis actibus privantes eodem. Statuimus insuper ut quicumque ipsos bannitos predictos et hostes (a) nostros et Romani imperii offenderit in personis et rebus, indemnis exinde habeatur, ut nullo nunquam tempore possit vel debeat ab aliquo conveniri. Quare universitati vestre firmiter precipiendo mandamus quateus omnes civitates predictas et habitatores earum tan-

[a] In *Impresso homines*, male.

quam nostros et Romani imperii bannitos et hostes habeatis et denuntiari amodo teneatis, facientes presentis condemnationis formam per totum districtum et episcopatum vestrum solemniter publicari; ipsos autem in personis et rebus persequi et capere intendatis, negotiatores et mercatores et stratas per districtum et posse vestrum eis penitus inhibentes, et interdicentes civibus et mercatoribus vestris ne participant vel mercimonia aut aliqua negotia exercent cum eisdem; quod si presumpserint, supradictis penis et bannis se noverint subiacere.

Datum apud burgum Sancti Dominini, anno dominice incarnationis M.CC.XXVI, mense julii, XIII indictione.

Fridericus, Romanorum imperator, ob dilectionem quam gerit erga Conradum Portuensem episcopum, Romanae Ecclesiae cardinalem, fratrem comitis Egenonis de Urach, ratam habet concordiam inter eundem comitem et Henricum regem filium suum ordinatam, eidemque comiti promittit cum in subsidium Terrae Sanctae passagium inierit, se ei in auxilio triginta vel quadraginta militum affuturum.

Apud burgum
Sancti
Dominini,
16 julii.

(Edit. SCHAEFFLIN, *Hist. Zaringo-Bad.*, Cod. diplomat., t. IV, p. 170, ex authentico Bad. Durlac.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex, dilecto consanguineo et fideli suo Egenoni comiti de Hara, gratiam suam et bonam voluntatem. Cum ex innata celsitudini nostre clementia ad gratiam nostram a qua per indevolutionem recesseras, propter devotionis meriti quod te deinceps speramus non immerito promereri, personam tuam restituerimus ad plenum et liberaliter et libenter, ob dilectionem et favorem quem erga venerabilem C. Portuensem episcopum, sacre Romane Ecclesie cardinalem, fratrem tuum, specialiter gerimus et habemus, in hoc et in majoribus erga personam tuam nos

valde propicios et benignos reddere disponentes, concordiam illam et pacem que inter carissimum filium nostrum Henricum regem Romanorum illustrem ex una parte et te ex altera apud Spiream (1), deliberato principum nostrorum qui ibidem aderant consilio, provide extitit ordinata, rata et firmam habuimus et habemus. Ceterum quia intelleximas strenuitatem tuam crucis signaculum pro Terre Sancte subsidio assumpsisse, letati fuimus ut in ipso sancto itinere te fructuosum et ydoneum supportatorem habentes, eo ad condigne remunerationis premia amplianda erga te specialius excitemur quo tue devotionis merita per cotidianas experientias evidenter ibidem poterimus experiri. Volentes igitur ut conceptum tuum favorabile votum nostra subventionem securius et liberior exequaris, fidelitati tue mandamus quatinus ad executionem tam sancti propositi te potenter et magnifice studeas preparare. Nos enim cum ad nos perveneris in passagio, triginta vel quadraginta militum vel etiam ampliori tibi liberalitate (a) curabimus providere in competenti et congrua aliorum subventionem; juxta consilium memorati cardinalis cui in hoc et in aliis disponimus complacere et etiam fratris H. magistri hospitalis Theutonicorum, devotionem tuam libenter et liberaliter respicere proponentes, [ita] quod eidem cardinali id erit gratissimum et acceptum, tuque proinde ad nostra obsequia in perpetuum remanebis specialius obligatus.

Datum apud Burgum Sancti Donnini, XVIII julii, XIII indictionis.

Apud burgum
sancti
Donnini,
julio.

Fridericus, Romanorum imperator, ecclesiam Aquensem in specialem suam protectionem recipit, eique confirmat omnes donationes ab antecessoribus suis factas, quae ibidem seriatim et nominatim exprimuntur.

(a) In impresso *libere*, *male*.

(1) Deest tamen instrumentum pacis, quod tamen modo ex hac mentione noscimus.

(Edider. QUITZ, *Die Königl. Capelle*, p. 31.— LACOMBLET, *Urkundenb. für die Gesch. Niederrh.*, zw. Band, p. 72-73, n° 135, ex transumpt. reg. Rudolfi primi sub anno 1275.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sycilie rex. Licet nostre serenitatis clementia celesti gratia super gentes et regna imperiali majestate sublimata sanctis Dei ecclesiis fideli prudentique discretionem juste et misericorditer consulere teneatur, specialins tamen Aquensi ecclesie, que sedes et caput regni familiari prerogativa inter Cisalpinas resplendens ecclesias regali et imperiali triumphat fiducia, juxta ramos ordinate caritatis consulere debet et utiliter providere. Inde est quod nos divorum augustorum nostrorum, videlicet antecessorum beati Karuli, qui prefatam ecclesiam a fundamentis erexit et laudabiliter ac mirifice decoravit, ejusque successorum, maxime karissimi patrie et avi nostri Heinrici et Friderici serenissimorum imperatorum, qui prefatam ecclesiam sincere karitatis brachiis amplexabantur, vestigiis inherentes, ipsam in specialem majestatis nostre protectionem recipimus eique confirmamus universa que ab antecessoribus nostris regibus sive imperatoribus Romanis seu ab aliis Christi fidelibus justo collata sunt, vel in posterum dante Domino conferri poterunt, vel que ipsa ecclesia justo acquisitionis titulo per gratiam Dei nunc habet vel in posterum obtinebit. Specialiter autem Bastonicam (1) cum suis appendiciis et mercato et omni jure, quam Karolus Magnus eidem ecclesie dedit; Jupillam et Harstal quas Otto tertius cum omni jure et appendiciis suis et nonis et decimis dedit; Compendium (2), quam Karolus Magnus cum suis appendiciis et nonis et decimis dedit; ecclesiam in Duren quam Otto rex cum nonis et decimis dedit; nonam in Loin et Aschwiltre (3) quam Lotharius imperator dedit; villam Vals et Gimmenich (4) quas Hein-

---

(1) Bastogne.

(2) Contzen.

(3) Lohn et Eschweiler.

(4) Vals et Gimmenich.

II. Pars 2.

ricus tertius cum suis appendiciis et omni jure dedit; Mortirs quam Lodowicus imperator cum suis appendiciis et omni jure dedit; Galopiam (1) et Mere quas sanctus Heinricus imperator cum suis appendiciis et omni jure dedit; ecclesias in Vilvorde et Budele (2) quas Heinricus tertius cum suis appendiciis et jure suo dedit; ecclesias in Reno et Baneis quas Lodowicus Pius cum decimis et omni jure dedit; Moldeche quam Heinricus tertius cum suis appendiciis et omni jure dedit; Tiele quam Otto imperator cum omni jure dedit; tertiam partem thelonei in Angre (3) quam Lotharius imperator dedit; Ercelenciam cum omni jure quam Otto primus dedit; Walharne, Mesche, Luncin, Sessunt (4) cum advocatiis et omni jure, quas Heinricus tertius dedit; ecclesiam de Senzeko (5) cum decimis et quibusdam mansis et mancipiis et rebus aliis, quam Lotharius imperator dedit; Kezzelheim et Wintungen (6) cum decimis, prediis quibusdam et rebus aliis, Kezzelheim autem cum omni jure, quas Zwendeboldus rex dedit; Trabanam (7) cum omni jure et appendiciis suis, quam Lodowicus Pius dedit; nonas partes omnium rerum de quinquaginta villis : id est Aquis palatio, Gemmis, Mersana, Waracte, Linnicha, Numaga, Harna, Aschlo, Bailus, Reicheim, Tectis, Spirimonte, Haristallio, Jupilla, Astenhert, Glamaco, Carango, Watermala, Nova villa, Blamaco, Tunba, Linai, Amblavaburz, Waldeminas, Blendofia, Bullinge, Heldun, Mandelvelt, Lizau, Compendio, Satanai, Dura, Villare, Aschwiltre, Flatima, Moffendorb, Lenspasisiolo, Uratio, Casa Petrea, Calninciato, Gamunias, Longolare, Calviniaio, Maslapio, Clodima, Ambarlao, Bastonio, Etortao, Coriva (8), quas dedit Lotharius

(1) Gülpen.

(2) Boel.

(3) Locus hodie incognitus.

(4) Loutzen et Sessent.

(5) Vide GUNTHER, *Cod. diplom. Rheno-Mosell.*, I, n° 3.

(6) Kesselheim et Winnigen (?).

(7) Traben.

(8) Vide in prima parte codicis diplomatici a Lacombleto editi, n° 75, 89 et 108. At paucæ ibi adduntur variantes lectiones quæ nomina ista, barbære ut videtur transcripta, elucidare va-

imperator; capellam in monte Luiesberch positam quam dedit Heinricus tertius, Harivam quam dedit Heinricus tertius, capellam et predium in Hoimbuchs quam Rudolfus una cum uxore sua Emertrude dedit, Conradus rex confirmavit, ecclesias in Berge et Rihterchen [quas] Engelbertus prepositus Aquensis ecclesie dedit. Hec et alia omnia ubique locorum sita cum omni jure, judicio et utilitate, prout eidem ecclesie collata sunt et in privilegiis imperatorum sive regum confirmata, per presentem paginam ipsi ecclesie nostra imperiali auctoritate in perpetuum confirmamus, statuentes et firmiter precipientes ne aliqua civitas, castrum, dnx, marchio, comes, advocatus, scullectus, nulla unquam persona magna vel parva, ecclesiastica vel secularis, alta vel humilis, predictam ecclesiam contra hujus nostre protectionis et confirmationis paginam aliquo modo ledere, molestare vel perturbare presumat. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, a gratia imperiali exclusus in suo temeritatis vindictam centum marcas auri pro pena componat, medietatem camere nostre, reliquam vero injuriam patienti. Ad cujus rei memoriam et robur perpetuo valiturum, presens privilegium scribi et nostro majestatis sigillo jussimus inferius communiri.

Hujus rei testes sunt Geroldus patriarcha Jerosolymitanus, Albertus Magdeburgensis archiepiscopus, Heinricus Mediolanensis, Landus Reginus archiepiscopi, Heinricus Wormatiensis, Engelhardus Nuwenburgensis, Conradus Hildesheimensis, Eckehardus Merseburgensis, Heinricus Basiliensis, Jacobus Taurinensis, Albertus Brixiensis, Gracia Parmensis episcopi, Ugo de Murbach et . . . de Prume [abbates], Albertus dux Saxonie, Ludovicus lantgravius Thuringie, Rainaldus dnx Spoliti.

Signum domini Friderici Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper angusti, Jerusalem et Sicilie regis gloriosi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo sexto, mense julii, quartadecima indictione, imperante domino Fri-

---

leant. Quaedam tamen corrigenda sunt : pro Gemmis, *Geminis*; pro Mersana, *Marna* (*Meersen*); pro Glasmaco, Blasmaco et Coriva, *Glaniaco*, *Blaniaco* et *Corsia*; pro Clodima, *Cloduna* (*Clotten*); necnon pro Etortao legendum et *Oria*.

derico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper angusto, Jerusalem et Sicilie rege glorioso, anno imperii ejus sexto, Jerosolimitani regni primo, Sicilie vero anno vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Burgum Sancti Donini, anno, mense et indictione prescriptis.

Apud burgum
Sancti
Donini,
Julio.

Fredericus, Romanorum imperator, pro gratis servitiis Conradi Hildeshemensis episcopi, ei et successoribus ejus concedit in perpetuum ut decedente episcopo nec ipse nec aliquis successorum suorum bona mobilia et utensilia domus episcopalis auferre praesumat, sicut jam praecedentibus litteris ministerialibus et officiais ejusdem ecclesiae duxerat inhibendum.

(Edit. ap. HARENBERG, *Hist. Gandersh. diplom.*, diss. II, p. 429.)

Fredericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis fidelibus nostris per imperium constitutis tam presentibus quam futuris quod nos attendentes fidei magnam constantiam Conradi venerabilis Hildeshemensis episcopi, dilecti principis nostri, quam multipliciter immo efficaciter in nostris servitiis et honoribus jam sepius sumus experti, considerantes etiam magna et grata servitia ejus que quotidie nostro celsitudini exhibere non cessat, cum tanta et talia sunt apud nos merita persone sue ut non solum idem episcopus cum ejus ecclesie proprietate beneficia liberalitatis nostre, tum etiam magnificentie mereatur, concedimus eidem Hildeshemensis episcopo, ecclesie sue et successoribus ejus in perpetuum ut, sive eodem episcopo sive suis successoribus decedentibus, nec nos nec aliquis successorum nostrorum Romanorum imperatorum vel regum aut aliquis nomine et auctoritate nostra vel successorum nostrorum bona mobilia et utensilia domus Hildeshemensis episcopi rapere vel auferre praesumat; sed omnia integra maneant et quieta ad opus episcopi succedentis,

maxime quum in quibusdam litteris nostris contineatur expresse quod hujusmodi pravam consuetudinem penitus abolentes, ministerialibus et officiatis predictę ecclesie Hildeshemensis apud quos inoleverat consuetudo predicta perpetuo duximus inhibendum ne aliquis eorum presumeret de cetero de rebus cujuslibet decedentis episcopi ecclesie memorate capere vel tangere violenter. Ad hujus igitur nostre concessionis memoriam et robur perpetuo valiturum, preseus scriptum fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communiri.

Datum apud Burgum Sancti Donnini, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense julii, XIII indictione.

Fridericus, Romanorum imperator, confirmat concessionem monasterio Parisiensi factam ab episcopo et capitulo Argentinensi de emendis et vendendis rebus ejus in civitate Argentinensi, sine exactione theloni ad Argentinensem ecclesiam pertinentis.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
julii.

(Edit. Heico, *Sacr. antiq. Monum.*, tom. II, p. 291, ex confirmatione Caroli IV, anno 1354.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per preseus scriptum notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod venerabilis abbas et conventus Parisiensis monasterii, Cisterciensis ordinis, fideles nostri, celsitudini nostre humiliter supplicarunt ut concessionem eis factam a venerabili episcopo et capitulo Argentinensi de emendis necessariis et rebus suis vendendis in civitate Argentinensi sine exactione theloni ad eorum ecclesiam rationabiliter pertinentis, prout in scripto per dominum episcopum et capitulum eis facto plenius continetur, dignaremur de nostra gratia confirmare. Nos igitur attendentes honestam vitam et religionem laudabilem predictorum abbatis et conventus monasterii memorati necnon grata servitia que nobis poterunt exhibere, prefatam concessionem de

snpradictis rebus per episcopum et capitulum autedictos eis factam sine exactione telonii ad eorum ecclesiam rationabiliter pertinentis, quemadmodum in eorum scripto plenius dinoscitur contineri, de vostre munificentie gratia confirmamus. Mandantes et firmiter injungentes ut nullus sit qui prefatum abbatem et conventum contra presentem confirmationem nostram super premissis omnibus temere molestare vel perturbare presumat. Quod qui presumpserit indignationem vestri culmuis se noverit incursurum. Ad hujus autem confirmationis vestre memoriam et robor perpetuo valiturum preceus scriptum iude fieri et sigillo celsitudinis vestre iussimus communiri.

Datum apud Burgum Sancti Donnini, anno dominice incarnationis M.CC.XXVI, mense julii, quarte decime indictionis.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
julio.

Fridericus, Romanorum imperator, Mainardinum episcopum Imolensem et ecclesiam ejus sub defensione imperii recipit, eique omnes possessiones ibidem expressas confirmat cum diversis juri-bus et immunitatibus.

(Edider. UGHELLI, *Ital. sacra*, t. II, p. 630. — MANZONIUS, *Hist. episcop. Imol.*, p. 170.)

Federicus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex, universis imperii fidelibus presentem paginam inspecturis gratiam suam et bonam voluntatem. Imperialis regiminis cura et suscepti oneris benignitas nos admovet et inducit ut hi qui constanter et fideliter promptaque devotione subjectionem imperio et devota obsequia exhibent, imperiali munificentia in suorum bonorum ampliatione apud imperium proficiant, quatenus et ipsi condigna suorum laborum et servitorum remuneratione gaudeant et exemplum aliis prebeant, ut ad servitium et devotionem imperii se exhibeant promptiores. Ea propter universis imperii nostri fidelibus votum esse volumus tam presentibus

quam futuris quod nos attendentes devotionem pariterque fidelitatem dilecti fidelis nostri Mainardini Imolensis episcopi et ejusdem preclara servitia nobis et imperio indesinenter exhibita, tam ipsum quam suos successores et ecclesiam Imolensem sub defensione imperii et speciali juvamine ad manus nostras recepimus, ut tam amissa quam perditā vel alicujus ingenio diminuta nostro possint et debeant auxilio recuperari, et que nunc tenet vel in posterum acquisierit ipse vel successores ejus hoc nostro valeat munimine cum tranquillitate et ex nostra concessione omni tempore pacifice possidere. Ideoque predecessorum nostrorum vestigiis inherentes, predicto M. fideli nostro tanquam benemerito ejusque successoribus damus, concedimus et imperiali largitate tradimus, videlicet jure proprietario, castellarium Sancti Cassiani cum tota curte sua, castrum Bagnarie (a) cum tota curte et fundoris suis, caput Silicis cum tota curte sua et cum aquis et paludibus, piscariis et ripis, anconationibus et salibus et nemoribus, sen Petretulo (b) et Bachareta et Runci et Libba et Fenaria; Taularium cum tota curte sua, Puzolum et Tauranum (c), cum tota curte sua, Runcum et Roccham et Maseratam cum suis cartibus et appenditiis, quarum terrarum homines in monte et castro quod vocatur Caput Runci per eundem episcopum sunt locati et positi ad habitandum; et villam Felleti et medietatem totius castri et curtis Puzoli cum hominibus et possessionibus et juribus eorundem ubicumque constitutis, tam in eadem curte Puzoli quam in curte Cafrezane vel alibi; quam medietatem predicti totius castri cum omnibus predictis idem episcopus a Bonifacii comparavit; montem in quo est plebes Sancte Marie de Zisso (d) edificata cum suis appendiciis, montem in quo est plebes Sancti Andree cum suis appendiciis, curtem Codrignani cum montibus et appenditiis, villam Vallis Salve cum montibus et appenditiis et curte sua et castro in eadem curte per eundem episcopum edificato; omnia autem predicta et que per ipsum episcopum specialiter vel per alios successores fuerint

(a) Alias tamen et in sententia inferius memorata *Ragnarie*.

(b) Alias quoque *Patretulo*.

(c) Alias, sed minus recte *Taurarium*.

(d) Alias autem *de Zisso*.

acquisita in episcopatu et comitatu Imolensi vel alibi sibi suisque successoribus, cum jurisdictionibus, correptionibus, amonitionibus, piscuis et aqueductibus, haunis, placitis, districtionibus et honoribus et cum omnibus adjacentiis et pertinentiis suis, nullo reddito nobis vel nostris successoribus seu imperii nuntio reservato vel exhibitio, salva tamen fidelitate quam et idem episcopus pro suis omnibus nostre majestati prestitit et tam ipse quam futuri (a) successores ejus vobis et imperio prestare tenentur; sicut nostre constituit excellentie per sententiam latam per venerabilem fidem imperii Gerardum archiepiscopum Ravennatem inter legatum imperii Bertoldum de Conisberg ex una parte et Henricum Corneliensem episcopum, nunc dictum Imolensem, ex altera; quam sententiam perpetuis temporibus valituram ex certa scientia confirmamus (1). Insuper diffinitionem factam inter ecclesiam Imolensem et nobiles viros comites de Bagnacavallo et comites de Cunio et Filgirardos (b) de curte Capitis Silicis per Johannem de Vitale et suos socios nostre majestati ostensam, simili modo confessionem dictorum nobilium de feudis factam coram Bretuldo imperiali nuntio et predictis viris, et omnes consuetudines et usantias quas ipse et sui predecessores in rebus et hominibus dicti loci habent vel habuerunt, confirmamus et approbamus. Item concedimus et largimur eidem suisque successoribus proprietatis jure omnia que barones, comites, capitanei, ceterique tam nobiles quam alii ab eodem episcopo vel suis predecessoribus in feudum vel alio modo in toto vostro comitatu Imolesi vel episcopatu ipsius et alibi detinent, ut firma et illibata sibi suisque successoribus perpetuo perseverent. Statuimus ut nulla temporis prescriptio in predictis terris aliisque rebus et jribus seu jurisdictionibus ipsi episcopatu pertinentibus vel concessis, hostilitatis vel invasionis occasione detentis, eidem ecclesie currat. Quemlibet alium pos-

(a) Ap. Ughellum *vestri*, male.

(b) Alias *Filigardos*.

---

(1) Quae sententia anno Domini 1186, die 7 exeunte mense octobri, indictione IV, apud Imolam lata refertur ap. Ughellum, *ibid.*, p. 630.

sessorem vel alterius cujuslibet occasionis predictarum rerum detentatorem nulla nisi centenaria prescriptio teneatur; et tam ipsum quam suos successores a prestatione sacramenti de calumnia in suis causis et ecclesie volumus esse immunes, ut nec legis occasione vel alicujus civitatis statuto ad hoc debeat coarctari. Preterea dictum episcopum ejusque successores in civitate Imolensi universoque episcopatu ipsius et comitatu nostro Imolensi iudicem ordinarium facimus, dantes ei plenam et liberam potestatem atque jurisdictionem quicquid ratio juris expostulat tam in majoribus quam in minoribus, pupillis et viduis, exequendi. Nihilominus etiam ex nostra munificentia omnem concessionem, donationem seu largitatem quolibet modo a nostris predecessoribus eidem ecclesie factam confirmamus, statuentes ut nulla civitas, nullum commune, nullus princeps seu comes, nullus dux, nullus imperialis aule missus, nulla magna parvaque persona predictam ecclesiam et ipsum episcopum suosque successores aliquo ingenio in rebus predictis, jurisdictionibus, redditibus et concessionibus a nobis et predecessoribus nostris factis in iudicio vel extra audeat inquietare vel molestiam inferre. Quod qui facere presumpserit, indignationem nostram et lese majestatis crimen se noverit incursum, et in penam sue presumptionis quinquaginta librarum anri componat, medietatem camere nostre inferendam, reliquam ecclesie memorate. Si quis vero iudex vel alicujus civitatis potestas seu consules occasione constitutionis vel alicujus statuti seu alio modo contra hec ipsi ecclesie a nostra maiestate indulta iudicare presumpserit, periculum sui honoris et dignitatis incurrat et nota infamie perpetua ipso jure percellatur. Ad cujus rei perennem firmitatem presentem paginam inde nostra iussione conscriptam maiestatis nostre sigillo iussimus insigui.

Signum domini Federici invictissimi Romanorum imperatoris. (*Monogramma.*)

Datum apud Burgum Sancti Dominici (*sic*), anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense iulii, XIV indictionis.

Apud burgum
Sancti
Dionisii,
Julio.

Fridericus, Romanorum imperator, ad preces episcopi Portuensis et Sanctae Rufinae, Apostolicae Sedis legati, Ægidium abbatem et conventum monasterii Fontisvivi Cisterciensis ordinis in sua protectione suscipit, possessionesque ibidem nominatas confirmat.

(Edid. Arro, *Storia di Parma*, tom. III, p. 349, in append. n° L, ex archiv. monast. S. Paull fuor delle mura di Roma, cass. Q, 9.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper angustus, Jerusalem et Sicilie rex. Inter claras mansuetudinis nostre laudes illud puriore luce tanquam sidus irradiat, quod locis et viris religiosis ob Dei reverentiam devotius indulgemus. Hac igitur ducti consideratione laudabili, attendentes honestam vitam et conversationem laudabilem nec non et religionem Egidii venerabilis abbatis et conventus monasterii Fontisvivi Cisterciensis ordinis, fidelium nostrorum, pro salute nostra et remedio animarum divorum augustorum parentum nostrorum memorie recolende, ad preces quoque venerabilis Portuensis et Sancte Rufine episcopi, Apostolice Sedis legati, dilecti amici nostri, monasterium ipsum et abbatem predictum necnon et monachos ibidem Domino famulantes et successores ipsorum sub speciali protectione ac defensione nostra suscepimus et omnia bona que monasterium ipsum largitione principum seu oblatione fidelium rationabiliter tenuit hactenus et possedit et que in antea justo acquisitionis titulo poterit adipisci; in quibus hec propriis vocabulis duximus exprimenda: locum in quo ipsum monasterium situm est cum pertinentiis suis, grangiam Gratarii cum pertinentiis suis, grangiam Curtis Redaldi cum pertinentiis suis, rivum aque que dicitur de Noceta et rivum aque Tubira Maladobati. Desuper abundantiori quoque gratia . . . . . concedimus eis ut res suas liceat eis pro utilitatibus monasterii libere vendere et distrahere, ducere et reducere ubicumque et quibuscumque voluerint sine alicujus contradictione,

non obstante consuetudine vel statuto civitatis alicujus vel loci. Et ut debita quies prefatis abbati et conventui non frangatur, districtius precipimus ut a fluvio Taronis vivi usque ad rivum Massonis et a strata Claudia usque ad villam Maladobati que dicitur Claria circa ipsum monasterium edificia de novo non fiant, secundum quod sibi est a venerabili Parmensi episcopo fideli nostro concessum et a Sede Apostolica confirmatum. Ut autem majoris mercedis in eterna vita gloriam consequamur, prefato abbati et fratribus suis sacramentum calumpnie condonamus, ita ut ipse abbas vel monachi sui personaliter illud non cogantur subire, sed per procuratorem in causis suis vel syndicum constitutum. Ad hoc districtius inhibemus ut nulla omnino persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, prefatum abbatem et successores suos vel monasterium supradictum in personis aut rebus contra hujus protectionis, confirmationis et concessionis nostre tenorem molestare, inquietare seu perturbare presumat; quod qui presumpserit pro pena quinquaginta libras anni puri componat, quarum medietas camere nostre, reliqua vero passis injuriam persolvatur. Ad hujus itaque protectionis, confirmationis, concessionis et inhibitionis nostre memoriam et robur perpetuo valiturum, presens privilegium fieri et sigillo celsitudinis nostre jussimus communiri.

Hujus autem rei testes sunt Albertus Magdeburgensis, Henricus Mediolanensis et Landus Reginus venerabiles archiepiscopi, Caren Hoben (a) Cremonensis, Albertus Brixionensis, Henricus Mantuanus, Jordanus Paduanns, Tisus Tarvisinus, Ugolinus Vercellensis, Jacobus Taurinensis et . . . Novariensis, Johannes Pergamensis, . . . Vulteranus, M. Aretinus et . . . Fesulanus episcopi, Rainaldus dux Spoleti, M. de Guritia, Henricus et Hermannus de Wolemberch et Albertus de Muguilla comites, Ricardus camerarius, et alii quamplores.

Signum domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper angusti, Hierusalem et Sicilie regis gloriosissimi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense julii, quarte decime indictionis, imperante domino nostro Friderico secundo

(a) Idem qui latine dicitur *Homobonus*.

Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, imperii ejus anno sexto et regni Jerusalem primo, regni vero Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Burgum Sancti Donnini, anno, mense et indictione prescriptis.

Apud burgum
Sancti
Donnini,
julii.

Fridericus, Romanorum imperator, privilegium a Friderico imperatore avo suo Guercio marchioni Savonae ann. 1162 indultum Henrico marchioni filio ejusdem Guercii confirmat, additque ut si haeredes masculos non habuerit superstites, filia ejus in feudo succedat.

(Edider. LUNO, *Cod. Ital. diplomat.*, t. I, p. 2117. — MUNSTER, *Mémoire sur Gènes*, p. 26. Nomina testium foede corrupta ut potuimus restituimus.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Federicus divina favente clementia Romanorum imperator, semper angustus, Hierusalem et Sicilie rex. Decet imperialis excellentie dignitatem vota suorum fidelium clementer admittere ac ea sic effectu prosequi et complere quod et principis exhibita gratia et subditorum fervens devotio presentibus sit ad gaudium et posteris ad exemplum. Inde est quod universis fidelibus imperii presentibus et futuris fieri volumus manifestum quod cum Henricus marchio Savone, fidelis noster dilectus, filius Henrici Guercii marchionis, privilegium quoddam quod inclite recordationis dominus imperator Federicus concessit prefato marchioni Guercio patri suo, intuendum nostre celsitudini presentasset, supplicans humiliter et devote ut illud sibi et suis heredibus renovare et confirmare de nostra gratia dignaremur; nos attendentes fidem et devotionem sinceram necnon et grata servitia quo prefatus Henricus pater suus prefato imperatori Federico avo nostro et domino imperatori patri nostro dive memorie ac ipse Henricus filius ipsius specialiter nostre celsitudini sue fidei puritate constanter exhibuit et nunc

exhibet incessanter, supplicationes suas benigno prosequentes assensu privilegium ipsum presenti divali pagina transcribi de verbo ad verbum jussimus, illud sibi et suis heredibus in perpetuum confirmantes; cujus tenor talis est :

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus, divina favente clementia Romanorum imperator augustus. Apud nostram majestatem fides et devotio semper locum habuit et nostri fideles non possunt suo desiderio fraudari, illi precipue qui in personarum periculo usque ad sanguinis effusionem et rerum dispendio pro imperii honore fideliter decertaverunt. Qua propter cognoscant universi fideles imperii tam futuri quam presentes quod nos fidelem et dilectum nostrum Henricum marchionem de Savona, pro sua fidelitate quam semper circa imperium habuit et servavit, pro suis preclaris servitiis que nobis frequenter impendit, per rectum fendum investivimus de hoc toto quod marchio Bonifacius ejus pater habuit in civitate Savone et in marchia et in episcopatu et in toto districtu prefate civitatis et marchie, sive in castro et civitate, in mari et in aqua et in communi et in argentariis, in boschis et pascuis, in fodris et in bannis, offensis, placitis, districtibus, albergariis, conditionibus, usibus, operibus, fructibus, censibus, redditibus, angariis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, montibus, planitiis, captiis volnorum et beluarum, cultis et incultis, divisis et indivisis, ripis, paludibus, rupinis et omnibus castris que nunc sunt et erunt. Prefato quoque marchioni Henrico plenarie concedimus potestatem edificandi sue utilitati et suis heredibus et destruendi castrum et tarrum que contra suam voluntatem fuerint in mera marchia ipsius civitatis Savone, in castro Cugiani, Signi, Noli et Pertice et Pie Orche, et in omnibus eorum castrorum curiis quas possidet ipse marchio vel aliquis pro eo vel ab hodie in antea acquisiverit, et in omnibus aliis ejus possessionibus quas idem Henricus marchio Savone tenet et ei pertinuerunt, que de possessionibus dicti marchionis Bonifacii fuisse dignoscuntur. Concedimus etiam per istum fendum eidem marchioni Henrico totum illud honoris et regalis quod nobis pertinet vel habere debemus in ipsa prefata civitate et marchia et in unoquoque predictorum castrorum, et insuper illud quod predicto Henrico

marchioni pertinet vel per suum genitorem ei pervenit. Statuentes itaque firmiter precipimus quod nulla persona magna vel parva habeat potestatem petendi vel faciendi in prefata marchia et civitate et episcopatu et in omnibus marchionis possessionibus que ei pertinent vel pertinerunt ex parte patris sui vel aliuide, quocumquo modo dici vel nominari possunt, nisi solus marchio Henricus et sui heredes. Omnes etiam illos pedagogios et bonos usus quos ipsi cives miserint et quos marchio ad honorem imperii potnerit, concedimus et confirmamus prefato marchioni, salvis omnibus servitiis que predictus marchio Henricus imperio debet. — Huius autem concessionis et confirmationis testes sunt Reinaldus Colonienis electus, Henricus Leodiensis episcopus, Odienns (a) Basilionis episcopus, Hermannus Constantiensis episcopus, Uto (Oddo) Namburgensis episcopus, Hermannus Hildesiensis episcopus, Gasendanus (b) Mantuanus episcopus, Uldaricus Augiensis abbas, Hermannus Hersfeldensis (c) abbas, Henricus prothonotarius, Auselmus Astensis episcopus, Ricardus (d) Parmensis episcopus, Sirus Papiensis episcopus, Aquensis episcopus, Tordonensis (e) [episcopus], Conradus palatinus comes Rhoni frater domini imperatoris, Henricus dux Anstrie patronus domui imperatoris, Otto palatinus comes de Wintelnbach, Theodoricus marchio, comes Theto, comes Albertus de Saxonia, comes Rndolphus de Fulindors (f), comes Ulricus de Luneburg (g), comes Emicho (h), Burcardus castellanus de Magdeburg, Guilielmus marchio Montisferrati, marchio Oppizo Malaspina, comes Vido de Blandrato, Gerardus de Brugenburg (i) et Mar-

(a) In altero Friderici I diplomate sub notis chronologicis eisdem (ap. MURATOR., *Antiq. Ital.*, t. IV, p. 256) legitur *Hordiel* (*Ortiliebua*); ap. DUMONT, *Corps diplom.*, t. I, p. 295, *Ordicus*.

(b) Ap. Muratori *Garsendonius*.

(c) Ap. Lünig *Seferdensis*; ap. Muratori *Hensfeldensis*, ambo male.

(d) Alias tamen *Aicardus* seu *Aycardus*.

(e) Apud Lünig *Cordonensis*, omisso voce *episcopus*.

(f) Ap. Muratori *Phalendors*, verisimiliter *Pfulendorf*.

(g) *Ibidem* de *Lenhebuch*; ap. DUMONT, de *Leuheburg*.

(h) Ap. Lünig *Donico*, pessime.

(i) Ap. Muratori *Gebeardus de Luggemberge*.

quardus (a) ejus frater, Henricus marescalcus, Guido de Sancto Nazario, Gilius de Duvara (b) et alii quamplures. — Signum domini Friderici Romanorum imperatoris invictissimi. — Ego Udalricus cancellarius, vice Renaldi Coloniensis electi et archicancellarii, recognovi. — Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo centesimo sexagesimo secundo, indictione decima, regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus decimo, imperii vero septimo. — Datum Papie apud Sanctum Salvatorem post destructionem Mediolani, quarto idus junii, feliciter. Amen.

De abundantiori quoque nostre benignitatis gratia qua consuevimus nostros fideles et benemeritos providere, de certa conscientia nostra adjiciendo concedimus et in perpetuum confirmamus et de prefata concessione investivimus, qua tam marchio memoratus quam heredes sui legitimi, masculi et femine ab eo descendentes, uno alteri succedente, gaudeant universi; et si heredes masculos continget non esse superstites, filia sua que est uxor Gratapalie fidelis nostri in fendum ipsum succedat, nec non et ejus heredes masculi et femine, legitime ex ea et ejus viro Gratapalia descendentes, uno alteri succedente; lege aliqua vel feudorum consuetudine nec non et privilegio contra hanc nostram concessionem vel additionem impetrato aliquatenus non obstante. Ad hujus autem innovationis, confirmationis et clausule additionis memoriam et robur perpetuo valitorum, preceus privilegium iude fieri et bulla aurea typario vestro majestatis impressa jussimus communiri. Mandantes et imperiali edicto firmiter sancientes ut nulla persona parva vel humilis, non comes, non marchio, non potestas vel communitas aut quilibet alia persona contra nostre confirmationis et innovationis ac presentis additionis tenorem ausu temerario venire presumat; quia preter indignationem nostram, pecuniam centum librarum anni pmi procul dubio sustinebit quicumque in predictis vel aliquo predictorum temerarie attemptaverit contravenire; quarum librarum medietas fisco nostro, reliqua vero prefato marchioni et suis liberis persolvatur.

(a) Ap. Lünig *Emirwarder*, pessime.

(b) *Ibidem de Doncia*; ap. Dumont *de Bonaria*; verisimiliter *de Doara*.

Hujus autem rei testes sunt Geroldus patriarcha Jerosolimitanus (a), Albertus Magdeburgensis archiepiscopus, Henricus Mediolanensis, Landus Reginus archiepiscopi, H. Warmaciensis, Engelhardus Nannenburgensis (b), Conradus Hildesemensis, E. Merseburgensis, H. Basiliensis, J. Taurinensis, Ugo Vercellensis, J. Astensis, A. Brixienis, Gratia Parmensis episcopi, Thomas comes Sabaudie, totius Italie legatus et marchio ejusdem, Raynaldus dux Spoletanus (c), Ricardus marescalcus, marchiones de Secena, domini de Gorzano (d) et alii quamplures.

Signum domini Federici secundi Dei gratia Romanorum imperatoris invictissimi, Hierusalem et Sicilie regis.

Acta sunt hec apud Burgum Sancti Donini, imperante domino nostro Frederico Romanorum imperatore, semper augusto, Hierusalem et Sicilie rego gloriosissimo, anno imperii ejus sexto, regni Hierusalem primo, regni vero Sicilie XXVIII, feliciter. Amen.

Datum apud Burgum memoratum, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, mense julii, XIII indictionis.

Apud burgum
Sancti
Donini,
julii.

Fridericus, Romanorum imperator, communi Cremonensium confirmat omnes donationes, concessiones et privilegia Cremonensibus indulta ab imperatoribus et regibus Romanorum praedecessoribus suis, et specialiter ab avo et patre suo, sub poena indignationis suae et centum marcarum auri in contravenientes expressa.

(Memorat. ap. ANT. CAMPO, *Cremona fedelissima*, lib. II, p. 47.)

Hujus rei testes sunt Albertus Magdeburgensis et Henricus Mediolanensis archiepiscopi, etc.

(a) In impressis male *Gerardus patriarcha Johannes*.

(b) Ap. Dumont *Eugenius Huizemburg*, pessime.

(c) Ap. Lünig *Palatinus*, male.

(d) Rectius autem *Marchiones de Ceva, domini de Gorzegno*. Cf. p. 659, inter testes.

Acta sunt hec apud Burgum Sancti Domnini, anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense julii (1), XIV indictionis, imperante domino nostro Friderico, etc., anno imperii ejus sexto, etc.

Fridericus, Romanorum imperator, Petro abbati monasterii de Claravalle in Lombardia et ecclesiae ejus privilegium concedit.

Parmae,
julio.

(Memor. et extract. ap. GIULINI, *Memorie di Milano*, t. VII, p. 407, ex arch. monasterii ejusdem.)

Testes sunt . . . Henricus Mediolanensis archiepiscopus, Jacobus Taurinensis, Hugo Vercellensis, Johannes Bergamensis, Albertus Brixiensis episcopi, et caeteri.

Datum Parme, anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense julio, etc.

Fridericus, Romanorum imperator, privilegium renovat quo communi Januae facultatem concedit armamentum faciendi, consules et potestates eligendi, aedificandi castrum super portum Monachi, notarios faciendi, rugam unam habendi in unaquaque civitate maritimae quam subjugaverint, pondus et mensuram peculiarem habendi, ante judices Januenses standi, et caetera in priore privilegio expressa.

Apud Portum
Taurinum,
julio.

---

(1) Licet Campo privilegium ad diem XXVI julii referat, quendam confusionem suspicamus inter annum et dierum mensis numerum, quum minime verosimile sit, praesertim ex itinere sequenti, imperatorem usque ad hunc diem apud Burgum S. Donnini moram suam prorogavisse.

(Inedit. ex pergamena coetanea penes D. Artaud, unum ex sociis Acad. Inscript., et in libro *jurium* manuscripto ap. Januam, fol. 56 recto-verso, ex transumpto ann. 1229. In utroque bullae aureae mentio fit.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fredericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Preclara fidelium nostrorum obsequia manifestis indiciiis operum comprobata tanto debemus libentius munificentie nostre muneribus prevenire, quanto celsitudini nostre grata exhibentur pariter et accepta. Nolumus enim a mercede repellere eos a quibus servitia recipimus fructuosa, nec benemeritos sine condigne retributionis vicissitudine preterire. Notum igitur esse volumus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod cum universi cives Janue, fideles nostri, propter magnam eorum fidem quam imperio et nobis omni tempore servaverunt grandis meriti sint in conspectu nostro, ipsamque nos secundum exigentiam meritorum suorum gratis beneficiis honorare volentes, concedimus et donamus communi Janne, etc. Donantes et concedentes in feudum predicto communi, etc. [*Sequitur hujus privilegii tenor de verbo ad verbum, ut in praecedenti dato in castris prope Bononiam, 4 octobris 1220, nisi quod pro* quas in citramarinis et ultramarinis partibus habent *legitur in hoc* : quas ubique per partes imperii nostri rationabiliter habent (1), *et dein pro auctoritate regia legitur auctoritate imperiali. Quod cum denuo transcribendum non censeamus, damus tantummodo testes notasque chronologicas.*]

Hujus vero rei testes sunt Lando venerabilis Reginus archiepiscopus, Conradus Yldesemensis episcopus, frater Johannes Boianensis episcopus, Rainaldus dux Spoleti, C. marchio Malaspina, Thomas comes Sabaudie et marchio in Italia, comes Sifridus de Vienna et alii quamplures.

Signum domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper augusti, Jerusalem et Sicilie regis. (*Monogramma.*)

---

(1) Quae verborum discrepantia notanda videtur : quum in primo privilegio antiqua iura quae in Sicilia Januenses appetebant subaudiri potuissent, in isto ad ea nullo verborum involucro vel minimo alludatur.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vi-
cesimo sexto, mense julii, quaterdecime indictionis, imperante domino
nostro Friderico secundo invictissimo Romanorum imperatore, semper
augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, regni
Jerusalem primo et regni Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Pontem Tremulum, anno, mense et indictione prescriptis.

Fridericus, Romanorum imperator, burgum Sarzanae cum per-
tinentiis ejus et habitantes in eo sub speciali sua protectione recipit,
ita quod nulli alii subsint vel respondere cogantur, nisi sibi aut
legatis et capitaneis suis qui pro tempore ibidem extiterint or-
dinati.

Ayed
Sarzanae,
augustio (julio).

(Memorat. ap. LANDINELLI, *Dell' origin. della città di Luni e di Sarzana*, MSS. in
bibl. Berl. Januens., fol. 192, extr., et ap. SCHIAFFINO, *Annal. eccles. della
Ligur.* MSS., ibid., t. II, fol. 566, extr.)

Fredericus, etc. . . . .

predictum burgum Sarzanae cum pertinentiis ejus et habitantes in eo cum
omnibus burgensibus sub speciali nostra et imperii protectione reci-
pimus, ipsum in dominio nostro, sicuti alias civitates et castra imperii,
retinere volentes; ita quod per nos aut successores nostros nulli alii aliquo
unquam tempore conferatur. . . . .

Burgum quoque prefatum cum pertinentiis ejus ab omni alterius juris-
dictione, potestate et dominio in perpetuum eximimus, ita quod nulli alii
subsint vel respondere vel cogi possint ad justitiam, vel ad servitium
aliquod in civilibus aut criminalibus causis per alium teneantur, nisi per
nos aut legatos nostros aut capitaneos qui ibidem extiterint pro tempore
ordinati; conventionibus post predictum privilegium ipsis burgensibus

ab ipso avo nostro concessum, in prejudicium imperii cum aliqua persona ecclesiastica vel seculari contractis, presenti nostre auctoritatis decreto in irritum revocatis. Statnimus igitur quatenus nulla persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, predictos burgenses, etc. . . . .

Hujus rei testes, etc. . . Signum domini Frederici, etc. . .

Acta sunt hec anno Domini MCCXXVI, mense augusti (4), indictione XIV, apud Sarzanam. . . . .

Apud
Sanctum
Marianum,
julio.

Fridericus, Romanorum imperator, Johanni abbati Sancti Salvatoris et Sanctae Mariae de Ficiclo confirmat unum privilegium et unum scriptum ab Henrico patre suo eidem monasterio concessa, omniaque jura et possessiones ibidem memorata recenset.

(Edider SORDANUS, *Histor. Passinian.*, lib. II, p. 44, ex archiv. monial. S. Clarae Lucensis. — LAMI, *Delic. erudit.*, t. XVIII, p. 34, et *Monum. S. Eccles. Florent.*, t. I, p. 354; qui insuper hoc diploma in suo *Hodoeporico* notis illustravit, p. 338 et pass. 743, 805, 888.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex. Cum omnibus ecclesiis longo lateque per Romanum imperium constitutis imperiali nobis competat provisione consulere et eas generaliter in omnibus suis justitiis gubernare, benignius et specialius circa commodum et augmentum ecclesiarum illarum debemus aciem dirigere mentis nostre, que specialiter ad dominium imperii pertinent et ejus solo patrocinio fulciuntur. Ea propter notum fieri volumus universis nostris fidelibus per imperium constitutis, presentibus et futuris, quod accedens ad presentiam nostram Joannes, venerabilis abbas sancti Sal-

(4) Clari tamen ex itineris serie liquet quoddam in notatione mensis mendam irrepisse; unde legendum videtur *mens julii* vel. . . . *kalendas augusti*.

vatoris et sancte Marie de Ficiclo, fidelis noster, presentavit celsitudini nostre unum privilegium et unum scriptum eidem monasterio a dive memorie quondam imperatore Henrico patre nostro indulta, supplicans nobis quod tam scriptum quam privilegium supra dicta et quicquid continetur in iisdem monasterio confirmare vestra serenitas dignaretur. Continetur enim in scripto qualiter predictus imperator pater noster, intuitu pietatis divine, concessit Henrico quondam abbati et monasterio supradicto ut liceat eidem monasterio decimas universas terrarum et novorum agrorum spectantium ad curiam de Ficiculo et ejus districtu percipere et habere. Et in privilegio continetur qualiter idem pater noster monasterium ipsum cum omnibus possessionibus suis acquisitis et acquirendis pie exemit ab omni districtu, ditione vel angaria alicujus magne vel parve persone. Et statuit firmiter ut nullus presumat de possessionibus ejus, datis vel relictis a comitibus imperatoris fidelibus, scilicet Kadulo, Lothario, Bulgarello, Uguizone et Ugolino, sive a quibuslibet aliis hominibus tam in ecclesiis, videlicet monasterio Sancti Bartholomei de Capiano cum omnibus pertinentiis suis tam in terris quam in aquis, ecclesia Sancti Martini de Catiana, ecclesia Sancti Viti, cum omnibus earum pertinentibus et possessionibus, quam castellis, villis et silvis cum piscationibus, scilicet sepe de Riviana (a) cum molendino et cum decem et septem sterioribus terrarum que sunt ex sinistra parte fluminis juxta sepe et duabus partibus unius sepe que est posita supra pontem de Capiano atque in portu vel naviglio Arni, et in plagiis et in salictis que quoquomodo per alluvionem fluminum undique accrescunt, quid diminueri seu rapere vel etiam inquietare sive molestare vel aliquo modo audeat divestire. In eodem privilegio continetur qualiter idem dominus imperator pater noster pro majori commoditate ipsius monasterii cassavit petitis et deduxit in annullatione quamlibet iustam impignoracionem vel quandam commutationem seu alienacionem bonorum monasterii supradicti, quas Gregorius quondam abbas male vivendo aliquibus personis fecit seu in ipsius monasterii prejudicium attemptavit. Nos igitur suppli-

(a) Forsan *Juziana*, ut proponit Lams.

cationibus abbatibus predicti benignius inclinati, illius intuitu per quem feliciter vivimus et regnamus, ob remedium animarum angustorum progenitorum nostrorum, scriptum et privilegium supradicta et quicquid continetur in eis predicto monasterio in perpetuum confirmamus. De abundantiori quoque gratia celsitudinis nostre concedimus et mandamus ut nulla prescriptio [nisi] centum annorum nocere debeat juri monasterii supradicti. Concedimus etiam abbati et conventui ejusdem monasterii jurisdictionem, executionem et liberam coactionem habere civilium cum hominibus ipsius monasterii. Concedimus etiam ut habeat sepem de Pignauo in flumine Juxiane, ita altam que possit omni tempore moleundum habere, secundum quod temporibus divorum angustorum Friderici avi et Henrici patris nostri habere consuevit; quod etiam monasterium ipsum libere possit edificare sive construere sive licentia abbatis sive conventus ipsius. Hec autem omnia predicto monasterio concedimus et confirmamus, salva in omnibus imperiali justitia et dignitate similiter et honore. Mandamus igitur et inhibemus firmiter ut nulla persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, contra presentem concessionem et confirmationem nostram monasterium ipsum impedire audeat vel vexare. Quod qui presumpserit indignationem nostram et penam quinquaginta librarum auri se noverit incursum, medietatem camere nostre et reliquam passis injuriam exsolvendam. Ad hujus autem concessionis et confirmationis robur perpetuo valiturum, presens privilegium fieri jussimus celsitudinis vestre sigillo munitum.

Hujus vero rei testes sunt Laudo Reginus archiepiscopus dilectus familiaris [noster], Pistoriensis, Vulturnanus, Massensis, Florentinus episcopi (1), frater H. magister domus Teutonicorum in Jerusalem, Raginaldus dux Spoleti Tuscie legatus, comes Sifridus de Vienna et alii quamplures fideles nostri.

---

(1) Pistoriensis episcopo nomen erat *Gratiadeo*, ut monet *Lamius*; Volturnano, *Paganus*; Florentino, *Johannes*; Massensis vero quis hoc anno fuerit, vix suspicari licet, quum ignoretur an *Marsuccus* qui anno 1202 electus est, usque ad haec tempora pervenerit.

Signum domini Friderici secundi invictissimi Romauorum imperatoris, semper augusti, Hierusalem et Sicilie rex.

Acta sunt autem hec anno domiuce incarnationis MCCXXVI, mense julii, decima quarta indictione, imperante domino nostro Friderico secundo Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Hierusalem et Sicilie rege, imperii ejus anno sexto, Hierusalem primo, et regni Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum apud Sauctum Miuiatem, auuo, mense et indictione prescriptis.

Fridericus, Romanorum imperator, notum facit universis quod cum domus Sanctae Mariae Theutonicorum Jacobum de Amigdala filium junioris filiae comitis Jozcelini investiverit de portione quae contingit eum in bonis ejusdem comitis pro parte matris, idem Jacobus eandem domum, haec bona ex venditione Beatricis primogenitae comitis ejusdem possidentem, assecuravit et convenit restituere eidem domui illam pecuniae quantitatem quam pro redimenda hac portione creditoribus suis exsolverat.

Apud
Sauctum
Miuiatem,
julio.

(Inedit. In archivo Berolin., ex libr. copiali ordin. Theutonice. MSS. pergam., saecul. XIII.)

Fredericus Dei gratia Romauorum imperator, semper augustus, Jerosolime et Sicilie rex. Per presep scriptum notum fieri volumus universis per regnum Jerosolimitanum constitutis fidelibus nostris, tam presentibus quam futuris, quod cum frater Hermannus magister sacre domus Hospitalis Sancte Marie Theutonicorum in Jerosolima, fidelis noster, pro eadem domo sua justo emptionis titulo possideret bona quae fuerunt quondam comitis Jozcelini, quae comes Otto de Enneberch et Beatrix uxor sua primogenita dicti comitis Jozcelini et Otto eorum filius eidem magistro et predictae domus fratribus vendiderant, in quibus idem ma-

gister ad opus ejusdem domus assensum et confirmationem nostri culminis extitit assecutus, et investiverit Jacobum de Amigdala, filium quondam G. junioris filie comitis memorati, secundum consuetudinem regni Jerosolimitani de portione que contingit eum in eisdem bonis pro parte dicte matris sue; dictus Jacobus de nostra licencia et consensu in preseucia nostra assecravit eandem magistrum et domum ejusdem, sicut deberet assecurare pro parte prefate matris sue predictam Beatricem primogenitam comitis memorati, de cuius venditione dicta domus Sancte Mario bona eadem possidebat; et predictus Jacobinus convenit eidem domui restituere illam pecunie quantitatem quam pro redimenda eadem parte, dictam Jacobinum contingente, dudum per quondam Guilelmum de Amigdala patrem ejus obligata, creditoribus suis exolvit. Unde ad securitatem et cautelam predicti magistri et domus ipsius, presens scriptum fieri precepimus sigillo vestro et subscriptis testibus roboratum.

Testes autem qui interfuerunt sunt hii : G. Wernerus (a) patriarcha Jerosolitanus, Jacobus Acconensis episcopus, Balianus dominus Sydonia, Daniel de Tenderemnde, Johannes Pisanus, Goffridus de Williers, Guido de Nubie, et alii quamplures.

Datum apud Sanctum Miniatum per manus Symonis venerabilis Tyrensis archiepiscopi, regni Jerosolimitani cancellarii, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense julii, quartae decime iudictionis, imperante domino vestro Frederico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augustus, Jerosolime et Sicilie rege, anno imperii ejus sexto et regni Jerosolimitani primo, regni vero Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Apud Origem,
Augusto.

Fridericus, Romanorum imperator, universitatem de Massagrossa in sua speciali protectione recipit, bonasque ejus consue-

(a) Sic : at pro isto fletitio nomine legendum *venerabilis*.

tudines confirmat, salvis jure imperii et rationibus quas canonicis Luccensibus exhibere debent.

(Inedit. ex archiv. capit. S. Martini Lucc., banco XII, CC, n° 22, origin.; cui appendit adhuc filia serica flavi coloris, sigillum vero deest.)

Fredericus Dei gratia omanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex, universis hominibus de Massagrossa fidelibus suis gratiam suam et bonam voluntatem. Imperialis excellentie consuevit benignitas devotos et fideles ancos clementi favore respicere eorumque jura illibata servare. Cognoscat igitur tam postera etas quam successura posteritas quod nos ad imitationem predecessorum nostrorum divorum augustorum memorie recolende, vos fideles ac devotos nostros universos homines de Massagrossa cum omnibus rebus et personis vestris in specialem majestatis nostre protectionem recipimus, bonasque consuetudines et libertates quas predecessorum nostrorum temporibus usque nunc habuistis, imperiali auctoritate confirmamus, concedentes vobis ut, quemadmodum consuevistis dictorum predecessorum nostrorum temporibus usquemodo, consules inter vos statuatis et habeatis, salvo in omnibus jure imperii et honore, salvis etiam rationibus et justiciis quas canonicis Sancti Martini in Lucca exhibere debetis; honorem quoque et exhibitionem triginta candelorum, cum Tusciam intramus, quam nobis facere tenemini, et inanper fodrum regale imperiali dignitati reservamus, statuentes et districte precipientes ut nulla persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, contra hanc protectionem nostram in personis vel rebus aliquo modo vos gravare audeat aut molestare presumat vel perturbare hanc nostre auctoritatis concessionem. Quod qui presumpserit indignationem nostram incurrit et centum libras auri pro pena componet, medietatem camere nostre et reliquam medietatem vobis passis injuriam soluturus. Ad cujus rei memoriam et stabilem firmitatem, presentem paginam inde scribi jussimus sigillo majestatis nostre munitam.

Datum apud Orgiam (4), anno dominice incarnationis millesimo

---

(4) Locus in Tuscia, non multum Senis distans.

duceutesimo vicesimo sexto, mense angusti, quatedecime iudic-
tionis.

La villa
Rasetti Gemini,
agosto.

Fridericus, Romanorum imperator, Tancredo Vesconte de Cam-
pilio castrum de Fighina et Balneum illi haereditario jure devoluta
jure feodi confirmat.

(Inedit. ap. arch. comm. Senar., ex copia authenticata ann. 1332, *Scritture della
Balsana*, n° 18. Tunc temporis extabat originale cum sigillo cereo filis sericis
rubels et croceis appenso.)

Fredericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jeru-
salem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum fieri volumus universis
imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod Tancredus Vesconte
de Campilio fidelis voster, ad presentiam nostram accedens, celsitudini
vostre humiliter supplicavit quatenus castrum de Fighina et Balneum
cum omnibus pertinentiis suis ab ejus progenitoribus ad eum jure he-
reditario devoluta, sicut iidem progenitores sui de concessione predeces-
sorum vestrorum et imperatoris Frederici avi nostri nec non temporibus
patris nostri imperatoris Henrici, dive recordationis augustorum, quiete et
rationabiliter possiderunt, et idem Tancredus usque ad hec tempora
nostra jure successorio noscitur possidere, sibi et heredibus suis confir-
mare jure feodi de innata gratia dignaremur. Nos igitur attendentes
quam fideliter et devote predecessores sui nostris predecessoribus servie-
runt, considerantes quoque grata et accepta servitia que predictus Tan-
credus culmini nostro exhibuit et exhibet incessanter ac in antea tam ipse
quam heredes sui gratiora poterunt exhibere, supplicationes suas benigno
prosequentes assensu, predictum castrum de Fighina et Balneum cum
omnibus pertinentiis suis, quemadmodum ad eundem Tancredum jure
hereditario devoluta fuerunt et predecessores sui juste et pacifice de con-
cessione clare memorie predecessorum nostrorum imperatorum et impe-
ratoris Frederici avi nostri nec non temporibus patris nostri imperatoris

Henrici et idem Tancredus usque ad presentia felicia tempora nostra jure successorio possedisse noscuntur, eidem Tancredo et suis heredibus de nostra gratia jure feodi confirmamus; mandantes et presenti sancientes edicto quatenus nulla persona alta vel humilis, ecclesiastica vel mondana, eundem Tancredum et heredes suos contra presentis confirmationis nostre paginam molestare presumat. Quod qui presumpserit in vindicta sue temeritatis quinquaginta libras auri se compositurum sciat, medietatem videlicet camere nostre ac reliquam medietatem passis injuriam persolvendam. Ad hujus itaque nostre confirmationis memoriam et stabilem firmitatem, presentem divalem paginam fieri fecimus et sigilli nostri robore jussimus communi, anno, mense et indictione subscriptis.

Data in villa Sancti Gemini (1), anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, mensis augusti, quartadecima indictione, imperante domino nostro Frederico Dei gratia invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Jerusalem et Sicilie rege, anno Romani imperii ejus sexto, Ierosolimitani primo, regni vero Sicilie anno vicesimo nono, feliciter. Amen.

Honorius papa Friderico Romanorum imperatori scribit ut fidem adhibeat iis quae ipsi fideliter frater Leonardus proponet.

Laterani,
29 augusti.

(Memorat. in indice epistol. Honor. III, in collect. Laporte du Thell ap. Biblioth. Paris.)

Datum Laterani, XIII kalendas septembris, anno XI.

Fridericus, Romanorum imperator, Honorio papae conqueritur de conjuratione Lombardorum et eorum qui post concordiam apud

Arculi,
29 augusti.

---

(1) Hodie *San Gemini* juxta Narniam.

Mercariam firmatam, eidem conjurationi adhaeserunt, sibi que et imperio graves injurias intulerunt, curiam impediendo Cremonensem; causam vero inter se et Lombardos praedictos ordinationi Papae et cardinalium committit.

(*Edider. SAVIOLI, Annal. Bologn.*, t. III, p. 65. — *RAYNALD., Annal. ecclesiast.*, tom. I ad ann. 1226, § XXI. — *HENNES, Cod. ord. Theutonic.*, p. 78, n° 71.)

Sanctissimo in Christo patri domino Honorio Dei gratia sacrosancte Romane ecclesie summo pontifici, Fredericus eadem gratia Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex, salutem et reverentiam tam debitam quam devotam. Qualiter nobis pridem euntibus in Lombardiam pro curia celebranda Cremonae, specialiter pro negotio Terre Sancte, quidam Lombardi conjurationis illicite, videlicet Mediolani, Placentie, Laude, Vercellarum, Brixie, Mantue, Verone, Tervisii, Padue, Vicentie, Bononie et Faventie civitatum, et ii qui tempore illo quo apud Mercariam per venerabilem patrem Portuensem et Sancte Rufine episcopum, tunc Apostolice Sedis legatum, venerabiles Tyrensem et Mediolanensem archiepiscopos et Brixensem et Mantuanum episcopos et alios quamplures prelatos, H. venerabilem magistrum domus Sancte Marie Theutonicorum in Hierusalem et Alatrium capellanum vestrum concordia inter nos et ipsos fuerat ordinata et per ipsos unanimiter acceptata, conjuraverunt cum eisdem, tam salubri negotio se temere opposcentes, nobis et imperio graves intulerint injurias et enormes, regi filio nostro et principibus aliis ad eandem curiam convocatis nequiter interdicentes accessum, beatitudinem vestram credimus bene scire. Scit etiam omnium cognitor secretorum quod postpositis omnibus ad ejus servitium intendentes, ad eam appropinquante termino celebrandam iveramus in spiritu dilectionis et gratie circa omnes, nec habebamus animum aliquem offendendi nec conceperamus aliquod odium contra aliquos propter quod oporteret de nobis merito dubitare, licet quidam de partibus illis nos et imperium graviter offendissent; quorum offensas nolebamus taliter vindicare sicut imperii nostri dignitas exigebat, et ostendebamus etiam in

affectu. Immo pro reverentia Salvatoris cuius negotium intendebamus efficaciter procurare, volebamus iude benigne agere cum eisdem et talia facere que uallateus fecissemus, nisi causa tam sancta, immo sanctissima uos urgeret. Sed statim quod iuimus, pro pace scandalum et pro benignitate malitiam adeo iu eis inuenimus quod nec quantum uiteremur benigne circa ipsos agere, non potuimus eos ab iniquo proposito revocare. Sicque factum est quod eorum nequitia perdurante tam celebris curia pro re tam digna, immo dignissima constituta debitum non potuit habere processum. In quo quantum ipse Deus cuius negotium agebatur graviter sit offensus, quantum honori sancte Romane Ecclesie nec non et uostro et imperii fuerit derogatum, uestra sanctitas advertere poterit diligenter. Sane, beatissime Pater, licet potnissemus hactenus et possumus tantas et tales iniurias vindicare, quia tamen negotium redemptionis quod uestris duximus humeris applicandum postponere nolumus nec debemus et ad executionem ipsius ardenti desiderio aspiramus, ejusdem insuper sequentes exemplum qui mortem pro uobis recipiens temporalem suas sustinuit injurias patienter, quia etiam de benignitate uestra pleniorum fiduciam obtinemus, hujusmodi causam inter uos et Lombardos predictos ordinationi, dispositioni et uoluntati uestre ac fratrum uestrorum uenerabilium cardinalium duximus libere committendam, scientes nos ratum habituros et firmum quicquid providentia uestra decreuerit exinde faciendum.

Datum Asculi, vigesimo nono augusti, quaterdecime indictionis.

Fridericus, Romanorum imperator, universitati castri Sancti Miniatis et omnibus fidelibus ad eandem castellaniam pertinentibus mandat ut intendant et respondeant Everardo nepoti Rainaldi ducis Spoleti et imperialis Tusciae legati, nunc castellano Sancti Miniatis constituto.

Fuggier,
27 septembris.

(Ediderunt CAMICI, *Notiz. istor. supplem. de' vicar. imper. di Federigo II*, t. XI, p. 61.— LAMI, *Monum. eccles. Florent.*, tom. I, p. 492. Ambo vero errant dum hoc mandatum ad alterum indictionis cyclum, scilicet ad ann. 1242, referant. Quod rerum ordinem omnino turbavit, ut recte monet BOEHMERUS, *Regest. Freder. II*, p. 137, n° 629.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilia rex, universitati castri Sancti Miniatis, curie et districtus ejus, Ficecli et vallis Arni, vallis Nevoris et Arriano et Lime et ville Basilice cum pertinentiis suis, necnon et universis ad castellaniam Sancti Miniatis et jurisdictionem ejus pertinentibus, fidelibus suis, gratiam suam et bonam voluntatem. Quia Rainaldus dux Spoleti et Tuscie legatus, dilectus fidelis noster, constituit castellanum Sancti Miniatis Everardum (a) nepotem suum, fidelem nostrum, universitati vestre mandamus firmiter injungentes quatenus juxta tenorem litterarum ejusdem legati nostri, castellano predicto de omnibus intendatis et respondeatis fideliter et devote.

Datum Fogie, XXVII septembris, XV indictionis (4).

[Sequuntur litterae ipsius Rainaldi cum notis chronologicis eisdem, quibus castellauum Sancti Miniatis constituit Eberardum nepotem suum cum justitiis, juribus, rationibus et omnibus imperii honoribus in terris predictis.]

Foggia,
1° octobris.

Fridericus, Romanorum imperator, magistrum Arnoldum [in Alemannia verbum crucis praedicantem] monet quomodo curia Cremonensis a rebellibus Lombardis fuerit impedita, rem autem

(a) In impresso apud Camici, sed male *Gherardum*.

(4) Legitur apud Camici: *dat. Fogie, XVII kal. sept., XV indict.*, scilicet 16 augusti 1227, secundum nostrum computandi modum. Majorum vero fidem Lami adhibendam putamus qui documenta ex archivio Miniatensi deprompsit. Vide insuper infra p. 686, ipsius Rainaldi mandatum, quod omne prorsus dubium tollit.

ordinationi summi pontificis ipse commiserit; rogatque ut cruce-signatos inducat ut veniant tempore indicti passagii generalis.

(Edidit H. SUDENDORF, *Merkwürdige urkunden für die Deuts. Gesch.*, erst. Theil, p. 100, n° L., ex diplomatario Hildeshem. manuscr. hactenus inedito; sed minus recte ad ann. 1227 hanc epistolam collocavit.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator augustus, Iherusalem et Sicilie rex, magistro Arnoldo dilecto fideli suo gratiam suam et omne bonum. Quod ex longo tempore ad honorem Dei [et] Redemptoris filii ejus Ihesu Christi Domini nostri assumpserimus solempniter et voluntarie signum crucis, totus orbis terrarum undique plenius jam cognovit; nec ignotum est etiam quod nos cum dispensatione et deliberatione sacrosancte Romane Ecclesie plures prorogavimus terminos in hoc facto ut pacificatis regionibus et provinciis ubicumque potentie nostre ac dignitatis dominium preminet, exercitus Christi quem ad ejus obsequium ducere proponebamus magnifice, per pacem generalem fidelium vires cotidie majores assumeret, et sic nos cum beatitudine pacis in subsidium Terre Sancte transiremus feliciter et in servitio nostro glorificaretur Altissimus et secundum desiderium et votum nostrum proficeremus utilis contra hostes. Unde contigit quod pro reformanda universali pace firmiter et ubique per mundum et pro inducendis fidelibus ad obsequium crucifixi, indiximus curiam generalem Cremone. Ad quam principibus universis imperii et de diversis partibus mundi nobilibus convocatis, appropinquante termino, in spiritu benignitatis et pacis processimus ad eandem. Et cum prope locum indictæ curiæ jam essemus, Lombardi quidam se opponentes patenter et invidentes potius servitio Dei quam nobis, ne curia celebraretur predicta occasiones invenerunt dissensionis et scandali, et in lubrico erroris hujusmodi voluntarie ultra modum collapsi, contra monitiones frequentes et patientiam nostram adeo processerunt inique quod carissimus [filius] noster Henricus, rex Romanorum illustris, et multi principes et magnates imperii qui pro devotione speciali et negotio Ihesu Christi in exemplum totius populi christiani ad predictam curiam veniebant, dum ex insperato, resistentibus Lombardis jamdictis, veniendi ad

locum indicle carie memoratis principibus non pateret accessus, redierunt iuviti. Nos vero licet post tantam injuriam potuissemus procedere ad viudictam, volentes tamen Christi negotium vindicationi et factis nostris omnino preponere, qui tantas injurias et mortem etiam sustinuit patienter pro nobis, tanquam si nullas sustinuissemus injurias a Lombardis, sine aliqua illorum offensa, ne videremur serio et voluntarie forsitan ipsis et aliis materia esse scandali qui Deum non diligunt nec letantur in servitio sancto ejus, pacifici et mansueti redivimus in regnum nostrum; factum hujusmodi ordinationi, dispositioni ac voluntati sanctissimi in Christo patris nostri summi pontificis et cunctorum sancte Romane Ecclesie cardinalium committentes omnino, et intendentes sollicitè super necessariis aliis que negotio expediunt Jhesu Christi, ut termino adveniente passagii, honorifice, sicut decet, ad ejus servitium transeamus. Quapropter discretionem tuam requirimus, ex parte Dei et ex nostra movemur attentius et rogamus quatenus tam cruce-signatos quam cruce-signandos moneas propensius et diligenter inducas ut ad idem servitium tempore indicti passagii generalis hilariter et festinanter accedant. Nos enim, licet in colloquio quod cum nuntiis sancte Romane Ecclesie cardinalibus apud Sanctum Germanum auno preterito celebravimus, certum numerum militum et pugnatorum aliorum ducere promissemus vobiscum, pro reverentia tamen Dei et devotione maxima quam habemus ad ipsum, preter promissum numerum cunctis aliis transire volentibus de nostro consilio et auxilio ac passagio etiam taliter succurremus, quod Redemptori nostro pro cujus honore et amore id facimus et cunctis fidelibus valde poterit esse gratum.

Datum Fogie, primo die octobris, XV^a indictionis.

Foggiae,
octobri.

Fridericus, Romanorum imperator, Raymundo Berengario comiti Provinciae confirmat comitatum Provinciae et Forcalquerii nec non omnia privilegia a praedecessoribus suis antecessoribus ejus

indulta, ad revocationem ablatorum plenariam ei concedens potestatem.

(Edidit NOEL GAILHARD, *Remontrances de la noblesse de Provence au roi pour la révocation des arrêts de son conseil, preuves*, p. 62 (Alx., 1669, rare), ex copia authentica in registro pergamendorum, fol. 19. — Coll. cum altera copia ap. *Livre d'or de l'archev. d'Arles*, n° 90, in arch. praefect. Massil., maculata vero et quibusdam locis oblitterata.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fredericus secundus divina favente clementia imperator Romanorum, semper augustus, Ierusalem et Siciliae rex. Romani principis favor extollitur et imperialis gloria dignitate longe lateque rutilat et coruscat, cum ad emeritas et illustres personas beneficia sine liberalitatis extendit et subditis suis ad iura propria conservanda statum eorum magnificentie suae donis corroborat et augmentat, praesertim quos Romano imperio constat ab avis et proavis fidelissimos extitisse. Ea propter noverit tam praesens nostrorum fideliumetas quam futura posteritas quod Raymundus Berengarins comes et marchio Provinciae et comes Forcalquerii, dilectus affinis et fidelis noster, per specialem nuntium celsitudini nostrae devote et humiliter supplicavit quatenus comitatum et marchionatum Provinciae et comitatum Forcalquerii, sicut predecessores sui eorum temporibus possederunt, nec non privilegia predecessorum nostrorum et donationes eorum antecessoribus comitis ejusdem indulta, prout in eorum privilegiis continetur, de nostra dignaremur gratia confirmare. Nos igitur attendentes devotionem ac fidem sinceram nec non et ardua servitia comitis memorati, quae nobis et Romano imperio exhibuit et exhibet incessanter ac in antea poterit exhibere gratiora, de innata nobis liberalitate confirmamus ei et heredibus ejus in perpetuum comitatum et marchionatum Provinciae et comitatum Forcalquerii cum pertinentiis suis, quemadmodum parentes et predecessores sui tenuisse et possedisse noscuntur; si quae vero de tenementis et juribus eorundem comitatuum per dolum aut potentiam alicujus universitatis vel cujuslibet privatae personae noscuntur fuisse subtracta, ad revocationem ipsorum damus eidem comiti plenariam potestatem. Confirmamus insuper ei et

heredibus ejus omnia privilegia antecessoribus suis a clare memorie Romanorum principibus predecessoribus nostris indulta nec non concessionones et donationes factas antecessoribus suis a predictis predecessoribus nostris infra terminos vel in confinibus predictorum comitatunm, prout in privilegiis concessionum et donationum inde sibi factis plenius continetur. Statuentes et presenti prohibentes edicto quatenus nullus princeps, dux, marchio, comes, potestas, rector, consul, nullaque publica vel privata persona, alta vel humilis, ecclesiastica vel mundana, eundem comitem vel heredes ipsius contra presentis confirmationis nostre paginam turbare vel molestare presumat. Quod qui presumpserit penam mille marcharum argenti se noverit incursurum, quarum medietas curie nostre et reliqua comiti Provincie injuriam patienti solvetur. Ad hujus itaque confirmationis memoriam et robur perpetuo valiturum, presens privilegium fieri fecimus et bulla aurea typario nostre majestatis impressa jussimus insigniri.

Testes autem hujus rei sunt hii Lando Reginensis archiepiscops, Julianus Mazariensis et Joannes Boianensis (a) episcopi, R. dnx Spoleti, Sifredus comes Viannensis, Riccardus de Principatu imperialis aule marescallus, Riccardus camerarius et plures alii qui interfuerunt.

Signum domini Frederici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris, semper augusti, Jerusalem et Sicilie regis.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo sexto, mense octobris, decime quinde indictionis, imperante domino nostro Frederico invictissimo Romanorum imperatore, semper augusto, Ierusalem et Sicilie rege, anno ejus Romani imperii sexto, regni vero Ierusalem primo, regni autem Sicilie vicesimo nono, feliciter. Amen.

Datum Fogie, anno, mense et indictione prescriptis.

Foggia,
octobris.

Fridericus, Romanorum imperator, jurisdictiones, potestates, consulatus, regimina et alia statuta quae in comitatu Provincie et

(a) In exemplaribus manuscriptis *Baiocensis*, male.

Forcalquerii quaedam civitates contra imperii dignitatem exercent, revocat et cassat, similia de caetero fieri prohibens.

(Eldier. PAPON, *Histoire de Provence*, t. II, preuves, p. 50, ex archivo Aqensl.
— PERTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. IV, p. 356.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex, universis per comitatum Provincie et Forcalquerii constitutis quibus presentes littere ostense fuerint, fidelibus anis, gratiam suam et bonam voluntatem. Pervenit nuper ad notitiam nostram quod quorundam civitatum, villarum et aliorum locorum universitates in comitatibus ipsis degentes proprio motu et voluntate constituerunt jurisdictiones, potestates, consulatus, regimina et alia quedam statuta que ad sue arbitrium voluntatis exercent; et cum jam apud quasdam. . . . . in absurdum et pravam consuetudinem inolerant, allegantibus nonnullis eas que per excessionem (a) super his per comitem Provincie et Forcalquerii habuerunt atque assensum. Cum igitur indecens sit et indignum ut ab universitatibus talia presumantur que ledunt Romani imperii dignitatem, et in quibus debite fidelitatis et subjectionis tramitem excedentes, moluntur sibi partem eorum que ad merum spectant imperium vendicare, nec comites Provincie et Forcalquerii eadem concedere poterunt, quum (b) nostra interest huiusmodi enormitatibus obviare, nos ex imperiali auctoritate tam jurisdictiones, consulatus, regimina, potestates et statuta cetera per universitates civitatum inventa, insuperque (c) concessionem super his per comites Provincie et Forcalquerii ab eis obtentas ex certa scientia revocamus et inania esse censemus, similia de cetero fieri prohibentes. Mandamus igitur et presenti statuantes sancimus edicto sub pena. . . . . librarum auri singulis universitatibus injungentes quatenus ab eisdem [que] interdicuntur potestatibus, consulatibus, regiminibus et statutis deinceps omnino cessent, et nulla universitas civitatum, villarum seu locorum ea exercere presumant vel inania similia accep-

(a) Verisimiliter legendum : *litteras quas per concessionem.*

(b) In impressis *quod*, minus recte.

(c) Apud Papon *perque*, minus recte.

tare; transgressoribus si qui fuerint pena imposita puniendis, quam ad comitem Provincie et Forcalquerii devolvi censemus. Ad hujus itaque revocationis memoriam et perpetuam firmitatem, presentem paginam fieri fecimus et bulla aurea tipario nostre majestatis impressa jussimus insigniri.

Datum Fogie, anno incarnationis dominice MCCXXVI, mense octobris, XIV (a) indictionis.

Foggie,
octobri.

Fridericus, Romanorum imperator, revocat omnes immunitates, concessionem et alienationes, imperii honori contrarias, factas per Ildefonsum et Raymundum Berengarium filium ejus comites Provincie, tunc in minori aetate constitutos.

(Inedit, in collect. Peyresc. ap. Biblioth. Carpentor., regist. cui titulus est *Aurenge*, n° 1, initio. Pendebat adhuc Peyrescii tempore aurea bulla eum filis sericia, rubri et flavi coloris.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Ierusalem et Sicilie rex, universis per comitatus Provincie et Forcalquerii constitutis quibus presentes littere ostense fuerint fidelibus suis gratiam suam et bonam voluntatem. Pervenit ad noticiam nostram quod in eisdem comitatibus quedam questionem jurisdictionum que ad nostrum spectant imperium et immunitates nec non alienationes rerum immobilium, pedagogorum et census perpetui quondam per Ildefonsum comitem Provincie, deinde per Raymundum Berengarium filium ejus comitem Provincie et Forcalquerii, in minori etate constitutos, facte sunt et indulte; que predicta omnia honorem Romani imperii et utilitatem ipsorum comitatuum ledunt immodice et evidenter offendunt. Verum quum nostra interest malefacta corrigere ac ea que improvide concessa vel alienata sunt per comites ante-

(a) Sic in duobus. Recte tamen XV, ut in precedenti et sequenti documento.

dictos sicut concedet revocare, omnes easdem concessionones, etc., que ab eisdem comitibus in etate minori existentibus facte fuerunt, ex certa scientia revocamus et per Raymundum Berengarium comitem Provincie et Forcalquerii, affinem et fidelem nostrum, revocari mandamus, et de cetero nullius decernimus esse momenti, universis et singulis vestrum sub pena centum librarum auri, etc., quam ad dictum comitem Provincie et Forcalquerii devolvi censemus, etc.

Data Fogie, anno Domini MCCXXVI, mense octobris, quinta decima indictione.

Fridericus, Romanorum imperator, Gerhardo comiti Gelrensi privilegium suum datum apud Ferentinum (martio 1225) de translatione thelonei ejus apud Arnheim ad villam Lobith, renovat et confirmat, firmiterque sub poena indignationis suae praecipit ne quis eundem comitem in percipiendo theloneo impedire praesumat.

Fogiae,
octobris.

(Memorat. ap. BOHMER, *Regest. imper.*, p. 136, n° 616, ex copia in codice seculi XV apud Arnheim, a Bethmanno communicata.)

Testes hujus rei sunt . . . Reginus archiepiscopus, Rainaldus dux Spoleti, S. comes de Vienna, etc.

Datum Fogie, anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense octobris, indictione XV. . . . .

Rainaldus, dux Spoleti et totius Tusciae legatus, universis per Tusciam constitutis notum facit se, cum ad praesens ad negotia Tusciae peragenda personaliter adesse nequeat, Eberardo castellano Sancti Miniatis nepoti suo vicariam Tusciae generalem et specialem commisisse

Romae,
2 novembris.

(Elder, CAMICI, *Notiz. istor. suppl. de' vicar. imper.*, t. XI, p. 62. — LAMI, *Monument. ecclies. Florent.*, t. I, p. 493. Ambo tamen erronee ad ann. 1242 se referunt, quum tunc temporis dux Spoleti nullo modo Tuscie legatus fuerit. Vide supra, p. 678.)

Rainaldus Dei gratia dux Spoleti et totius Tuscie legatus, nniversis per Tusciam constitutis imperii fidelibus, dilectis amicis suis, salutem et sincerum dilectionis affectum. Cum pro arduis domini nostri imperatoris negotiis ad peragenda negotia Tuscie nequeamus personaliter ad presens adesse, confidentes de prudencia et discretionem nobilis viri domini Averardi castellani Sancti Miniatis, dilecti nepotis nostri, ac de ipsius circumspeditione indubitam gerentes fiduciam, ubique per Tusciam super imperii negotiis tractandis et faciendis, sibi vicem et auctoritatem nostram plenius duximus committendam et ipsum vicarium nostrum generalem et specialem super predictis omnibus constituimus exercendis, ratum et firmum habentes quicquid exinde duxerit faciendum. Quare universitati vestre auctoritate imperiali qua fungimur sub debito fidelitatis qua imperio tenemini districte precipiendo mandamus quatenus ei tanquam vicario nostro de omnibus que ad imperium pertinent obedire plenius et intendere debeatis; ita quod apud dominum nostrum imperatorem devotionem vestram commendare possimus, et vobis generaliter et specialiter grata respondere vicissitudine teneamur. Pro certo scientes quod quicquid ipse fecerit vel imposuerit tam in penis et bandis (*sic*) quam super ceteris aliis, tanquam a persona nostra factum et compositum atque gestum reputabimus et firmum habebimus.

Datum Rome, secundo novembris, XV indictione.

Albino,
8 novembris.

Thomas comes Sabaudiae, vicarius in Lombardia Friderici Romanorum imperatoris, Ugolino Donedamae potestati Massiliae promissionem solemniter jurat de jurisdictione ordinaria et iure

imperio eidem communi concedendis, atque de diversis libertatibus ibidem expressis, addens quod privilegium in hac forma ab imperatore Friderico confirmari faciet et bannum imperiale relaxari.

(Edit. ap. MÉRY et GUIDON, *Hist. analyt. de la municipalité de Marseille*, t. I, p. 318 et seqq. — Amplius vero ap. GUICHESON, *Hist. génral. de la maison de Savoie*, preuves, p. 54; et ap. DEMONT, *Corps diplom.*, t. I, p. 164.)

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen. Ego Tomas comes Sabaudie, vicarius in Lombardia domini Federici per Dei gratiam Romanorum imperatoris et regis Sicilie et Surie, promitto tibi Ugolino Donedame potestati Massilie nomine communis Massilie et pro eo stipulanti et recipienti, si dominus imperator commiserit mihi partes suas in sopienda discordia ipsius imperatoris et communis Massilie, et in concedendo privilegio dicto communi Massilie, quod ex tunc infra tres menses nisi fuerit prorogatum tempus vel nisi remaneret de voluntate communis Massilie, dabo et concedam nomine dicti imperatoris et tanquam vicarius ejusdem privilegium dicto communi Massilie aut alicui certe persone nomine dicti communis recipienti et pro eo, in modum infra scriptum: scilicet quod dabo et concedam communi Massilie jurisdictionem ordinariam et merum imperium in tota civitate Massilie et ejus burgis et hominibus eorundem, tam in villa superiori Massilie que dicitur episcopalis et canonicalis quam in villa inferiori Massilie que dicta fuit vicecomitalis, sicut circuntur muris et vallatis a portu Porte Gallico usque ad portam Calade et a porta Calade usque ad Sanctum Johannem et ab ecclesia Sancti Johannis usque ad dictum portum Porte Gallico; dando etiam et concedendo ipsi communi Massilie quod ei liceat facere consules aut potestatem aut alios rectores, prout sibi placuerit in civitate Massilie et ejus hominibus, sicut supradicta civitas terminata est, et quod liceat dicto communi dictam civitatem Massilie supra distinctam muris et vallatis et turribus vel aliter munire ad ipsius communis voluntatem, et quod liceat dicto communi facere seu condere monetam publicam, legalem et licitam, aream aut argenteam aut auream, prout dicto communi placuerit, salvo jure et ratione comitis Provincie; et quod dabo et concedam dicto communi Massilie mare et ripam maris et portus et insulas

a portu Aquarum Mortuarum usque ad portum Olivelli, et quod liceat in eis dicto communi edificare aut construere castra et alia edificia et nasatica ibi habere sen facere, congruo tamen modo, ad ipsius communis voluntatem, et quod liceat dicto communi vel illi qui prorit dicto communi exercere jurisdictionem ordinariam et merum imperium in toto episcopatu Massilie et in toto districtu civitatis Massilie quod nunc habet dicta civitas et Deo propitio in antea acquisierit; et quod dabo et concedam dicto communi Massilie et hominibus ejus districtus immunitatem exactionum et tollarum et franchisesiam in toto regno Surie et specialiter in Achone et in toto regno Sicilie et Apulie, eo modo et ea forma quo sunt immunes et franchi et esse consueverunt de facto aut de jure Pisani aut Januenses; et quod dicto communi Massilie liceat habere consulatum et exercere jurisdictionem in dictis regnis in homines Massilie et ejus districtus. Promittens etiam ego dictus Tomas comes Sabaudie tibi dicto Ugolino potestati Massilie, recipienti et stipulanti nomine dicti communis Massilie et pro eo vel alii pro eo, quod dominus Federicus imperator post concessionem dicti privilegii a me factam in dicta forma dicto communi, illud idem privilegium corroborabit et landabit et confirmabit et bullari sigillo suo bulla aurea faciet, recipiendo idem imperator in sua protectione tam in mari quam in terra omnes homines Massilie et ejus districtus in rebus et in personis, eximendo idem imperator ab omni banno imperiali commisso aut hinc retro dato dictum commune Massilie et ejus homines et districtus et civitatem Massilie; quod liberabit idem imperator aut alius pro eo e vinculo carcerum libere et quiete, nullo obstaculo mediante, Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum Toselum. Confitens etiam et recognoscens ego dictus Tomas comes Sabaudie quod predicta omnia debeo complere et facere ad effectum pervenire, pro fidelitate quam debet facere commune Massilie dicto domino imperatori et pro dnabus millibus marchis argenti quas solvendo inde debeo recipere a communi Massilie, et etiam si visum fuerit dicto Ugolino et Gratalie; cum nobis (sic) inde data sit potestas tam a parte communis Massilie quam a me quod pro predictis omnibus attendendis et complendis ultra dictas duo millia marchas possim et debeam habere a dicto communi Massilie usque ad summam mille marcha-

rum argenti tantum. Et quod predicta omnia et singula attendantur et compleantur bona fide et sine fraude in perpetuum dicto communi Massilie, tactis a me corporaliter sacrosanctis evangeliiis, juro ego Tomas comes Sabaudie et mei sigilli munimine hanc cartam publicam corroborari jubeo; et nos Henricus de Carreto marchio et Amedens filius dicti Tomasii comitis Sabaudie et Gratapalia in animabus nostris et dicti comitis Sabaudie, tactis a nobis sacrosanctis evangeliiis, quod predicta omnia et singula attendantur et compleantur dicto communi juramus. Et est sciendum quod nuntii domini comitis qui Deo auctore debebunt ire ad confirmationem dicti privilegii faciendam coram dicto domino imperatore, ibunt ad expensas communis Massilie, eundo, redeundo et stando in eodem itinere. Preterea sciendum est quod dictus dominus comes non est obligatus neque tenetur communi Massilie deliberare predictos, scilicet Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum Toselum, si in ipsius comitis pervenerint potestatem, si dictus imperator nollet confirmare dictum privilegium et predicta omnia. Preterea sciendum est quod deliberatis predictis Petro de Sancto Jacobo et Guillelmo Vivaldo Toselo a vinculo carcerum, debent expediti libere et quiete a carceribus per commune Massilie Rolandus Lupus et Albertonus de Phariseis, qui detinentur capti a communi Massilie.

Actum in civitate Albidge (1), anno nativitatis Domini MCCXXVI, indictione XIV^a, die VIII^a mensis novembris. Testes Eglerius de Martenascho civis Albensis, Anselmus Ferri de Massilia, Bertrandus Sardus, Petrus Vetulus, Martinus Castanea Amator, Guillelmus de Rivotorio civis Placentie. Et ego Guillelmus Marrazanus, notarius sacri palatii, rogatus hanc cartulam scripsi et his omnibus interfui.

Fridericus, Romanorum imperator, monasterium Sancti Emmerami apud Ratisponam, cum omnibus possessionibus ejus, in specialem suam recipit protectionem.

Faggine,
novembri.

---

(1) Verisimiliter *Albenga*, in ripa maritima Januensis sinus. Legitur ap. Méry *Albelis*, forsitan *Albenis*, *Albens* in Sabaudia.

(Edit. in *libro Probationum Sancti Emmerami*, 162, num. 64, et in *Monum. Boic.*, t. XXX, p. 142, num. DCLXXVIII, ex originali, unde sigillum in omni ora laesum appendet ex filis sericis flavi et nunc fusci coloris.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis fidelibus nostris imporii, tam presentibus quam futuris, quod nos ob reverentiam regis regum per quem feliciter vivimus et regnamus, ad imitationem quoque imperatoris Henrici quondam patris nostri recolende memorie, venerabilem abbatem monasterii Sancti Heimeramii et fratres ejus ibidem Altissimo famulantes cum omnibus possessionibus et bonis suis mobilibus et stabilibus que juste tenent et possident et in antea prestante Domino justo titulo poterunt adhipisci, sub speciali protectione et defensione nostre recipimus majestatis. Auctoritate presentis scripti sub pena gratie nostre precipientes firmiter universis quatinus nullus sit tam ausus, qui predictum abbatem, monasterium et fratres ejus, contra hujus nostre protectionis tenorem, in personis vel possessionibus et bonis suis que juste tenent et possident et in antea justo titulo poterunt adhipisci, temere molestare seu perturbare presumat. Quod qui presumpserit, indignationem nostri culminis se noverit incursum. Ad hujus itaque protectionis et defensionis nostre memoriam et robur de cetero valitum, presens scriptum fieri et sigillo majestatis nostre jussimus communiri.

Datum Fogie, anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo sexto, mense novembris, quintedecime indictionis.

[Fogiae].
novembris.

Fridericus, Romanorum imperator, mandat abbatem et conventum Sanctae Marine de Stella Florentis ordinis, Amalphitanae dioecesis, debere gaudere omnibus privilegiis, immunitatibus et libertatibus quas ordo Florentis tempore imperatoris Henrici patris sui habere consuevit. Suscipit insuper monasterium in sua protectione eique confirmat bona quaedam apud Majorum.

(Memorat. ap. Ughelli, *Ital. sacr.*, t. VII, p. 219, ex tabular. eccles. Amalph.)

Datum . . . . ., anno Domini MCCXXVI, mense novembris, indictione XV (1).

Fridericus, Romanorum imperator, Honorium papam rogat ut negotium Lombardorum, quod quasi importabile recusavit, humeris sustineat, promittens a se ratum habendum quicquid in hac re pro honore imperii et Ecclesiae fuerit ordinatum; nuntiatque se Tyrensem et Reginum archiepiscopos magistrumque Theutonicorum ad curiam Romanam mittere, quibus fidem plenam adhibere debeat.

Foggia,
17 novembris.

(Edder. RAYNALD., *Annal. ecclesiast.*, tom. I ad ann. 1226, § XXXIII, c. regest. Honor., lib. XI, epist. 436. — HENNES, *Cod. ordin. Theuton.*, p. 79, n° 72.)

Sanctissimo patri domino Honorio, etc., Fredericus, etc. Placuit beatitudini vestre super reconciliatione Lombardorum mediante vestra providentia facienda per venerabilem Tyrensem archiepiscopum, regni Hierosolymitani cancellarium, et fratrem Hermannum magistrum domus Hospitalis Theutonicorum, dilectos familiares et fideles vestros, noviter respondere nobis, videlicet quod visum erat apostolatu vestro et vestris fratribus universis imposuisse nos importabile onus vobis, eo quod ita recipiebatis super vos et sacrosanctam Romanam Ecclesiam specialiter factum istud. Et quoniam dubium videri posset aliquibus ut quod modo promittimus processu temporis forsitan irritare vellemus, testimonium

---

(1) Apud Ughellum *indictione* 5, omissa in typis ut arbitramur numero 4. Quam tamen ecclesiam Sanctae Mariae de Stella circa annum 1233 ordini Florenti unita fuisse videtur, ut ex litteris Gregorii noni patet (cf. *Ibid.*, p. 219, 220), chronologica bujus privilegii notas dubias habemus. Melius enim conveniret anno 1232; quo tempore, et ipso etiam mense novembri, aliud eidem ecclesiae privilegium a Friderico concessum invenimus.

super hoc invocamus illius qui rimatur secreta cordium, qui novit omnia antequam fiant, quod in fidei puritate hoc facimus et istud vobis commisimus in vera rectitudine cordis nostri. Et cum circa honorem nostrum sancta mater Ecclesia sollicita semper fuerit, sicut novimus, tanto nobis debet esse nunc efficax in hoc facto quanto specialius videmur id facere propter Deum. Unde sicut jam fecimus et littere nostre protestantur quas misimus, iterato vobis eum omni fiducia committimus factum istud, beatitudinem vestram de qua fiduciam specialem habemus attente rogantes quatenus super facto ipso quod jam utiliter assumpsistis firmiter et securiter procedentes eum Deo, illud inde facere, statuere ac ordinare velitis quod ad honorem Dei et sancte Romane Ecclesie, imperii atque nostrum valeat redundare, et servitium Terre Sancte quod teste Deo ex nimia devotione et affectione cordis diligenter preponimus omnibus factis nostris, in injuriam Christi et christianis nominis ignominiam propter hoc nequeat impediri; quoniam quidquid statueritis de reconciliatione predicta ratum et gratum habebimus et juxta providentiam et ordinationem vestram confirmationis litteras et scripta exinde faciemus, ita ut nunquam pia mater Ecclesia assumpsisset super se peniteat onus istud, sed pro nobis potius tanquam pro speciali filio, si necesse fuerit, majora facere teneatur. Si vero ubi humiliando nos propter Deum arbitrio et voluntati ac ordinationi vestre commisimus factum istud, Lombardi forsitan, quod non credimus, ordinationi vestre parere noluerint, suppliciter rogamus et petimus ut Deum et patientiam nostram habentes pre oculis quod vestrum est exinde facere debeatis. Ceterum quidquid super hoc et aliis predictus Tyrensis regni Hierosolymitani cancellarius et L. Reginus archiepiscopus ac memoratus magister, dilecti familiares et fideles nostri, exponunt vobis retinens ex parte nostra, illam fiduciam verbis et dictis eorum adhibeatis si placet, ita ois firmiter et secne credatis, tanquam si prolata hec ab ore nostro personaliter audiretis.

Datum Fogie, XVII die novembris, XV indictione.

Honorius papa Friderico Romanorum imperatori roganti ut ea quae quondam Raymundus comes Tolosanus ab imperio tenuit, ipsi restituantur, respondet se Romano Sancti Angeli diacono cardinali, in his partibus apostolicae Sedis legato, dedisse in mandatis quod jura imperii servarentur illaesa et terrae per episcopos custodirentur diligenter, donec, inquisitione a legato facta, restitutio sine incommodo fieri possit.

Laterani,
22 novembria.

(Edit. RAYNALD., *Annal. eccles.*, tom. I ad ann. 1226, § XXXI, e regest. Honor., lib. XI, epist. 385.)

Honorius, etc., Frederico, etc. Tue sublimitatis sollicitudo non improbe postulavit ut civitates, castra et alia loca ad imperium pertinentia in partibus Provinciae ac regni Arelatensis, et nominatim ea quae quondam Raymundus comes Tolosanus tenuit ab imperio, tibi, sive ad dilecti filii nostri R. Sancti Angeli diaconi cardinalis apostolice Sedis legati sive ad cujuscumque alterius manus, occasione exercitus facti ob extirpandam de partibus illis pravitatem hereticam, devenerunt seu adhuc forte devenient, restitui faceremus. Noverit itaque tua serenitas nos qui tua et imperii jura minui nolumus, sed augeri, viva voce dixisse cardinali predicto, dum esset in nostra presentia constitutus, ac postmodum eidem litteris apostolicis mandavisse (1) quod volebamus terram illam sic heretica pravitate purgari ut jura imperii servarentur illaesa. Licet igitur tua petitio a nostro proposito non discordet, restitutionem tamen hujusmodi providemus differendam, donec quae terre ad imperium in partibus illis pertineant ac totius negotii circumstantie per relationem ipsius legati plenius innotescant. Ipsi autem cardinali ad presens per scripta nostra mandavimus ut terras ad ipsum imperium pertinentes in sua et Ecclesie potestate retineat,

(1) Exiant haec pontificales litterae in eodem regesti libro, sub n° 271.

faciendo eas per episcopos et alios ecclesiarum prelatos cum diligentia custodiri; qui terras easdem salvo jure tuo custodiant, tua in ipsis et imperii fidelitate servata, ut cum ex insinuatione legati jamdicti nobis de predictis constiterit, jura tua nuntiis vel ordinatis tuis sine periculo pacis et fidei restitui faciamus. Imperialis igitur circumspectio dilationem hujusmodi sustineat patienter, necessariam negotio pacis et fidei que cum in partibus illis nunc quasi de novo plantetur, eradicari posset levisurbationis impulsu : quod ne accidat tua debet optare devotio et nostre sollicitudinis instantia precavere, etc.

Datum Laterani, X kalendas decembris, [pontificatus nostri anno XI.]

[Scriptum est de eodem argumento ad Romanum S. Angeli diaconum cardinalem; quae litterae extant in eodem regesto, sub n° 386.]

Foggiae,
26 novembris.

Fridericus, Romanorum imperator, Petro de Ebulo mandat ut capitula inter se et magistrum Hospitalis (Sancti Johannis) in Jerusalem per summum Pontificem ordinata exequatur, et quicquid frater Cubaldus Rodianus nomine dicti magistri rogaverit, observet et ab omnibus officialibus curiae faciat observari.

(Eidder. LUNIG, *Cod. Ital. diplomat.*, t. II, p. 1650. — MARULLI, *Vite de' gran maestri della S. Relig. Gerosol.*, p. 150 et 159; qui quidem Italicam quoque versionem exhibens, asserit originale quondam fuisse inter scripturas Reg. Joann. Fr. d'Aponte.)

Federico II imperadore, etc., Pietro conte d'Evoli (†) nostro fedel di-
letto. Con le presenti lettere alla fedeltà tua volemo che sia noto come il
santissimo in Christo padre e signore il sommo Pontefice per la recupera-

(†) Nusquam tamen istum titulo comitis exornatum invenimus, cum hoc anno et praecedente apud Riccardum de Sancto Germano simpliciter appelletur *Petrus dominus Ebuli*. Vide infra p. 697.

tione di Terra Santa ha stabilito alcuni capitoli tra la serenità nostra e il maestro della casa dell' ospedale di Giernsalem (1), quali furono pubblicati per fra Cubaldo Rodiano (a). Onde confidati nella tua industria e diligenza, te in tutto e per tutto destinamo commissario sopra la spedizione ed osservanza de' predetti capitoli. Per la qual causa alla tua devozione raccomandamo, per quanto amore porti alla persona nostra, che a nostro peso tutto quello che detto fra Cubaldo dimanderà in nome del predetto maestro della casa dell' Ospedale, per quanto a te spetta concedigli et onninamente osservagli e fagli da qualsivoglia ufficiale della curia, tanto segreti quanto vicesecreti, castellani, etc., inviolabilmente osservare. Che se da te o altri il contrario si facesse, si verrebbe contro li trasgressori all' esecuzione della pena debita.

Data in Foggia a XXVI di novembre MCCXXVI.

Latinam restitutionem addimus:

Fridericus [Romanorum] Imperator, etc., Petro comiti de Ebulo, dilecto fideli suo, etc. Presentibus litteris fidelitati tue volumus esse notum qualiter sanctissimus in Christo pater et dominus summus Pontifex pro recuperatione Terrae Sanctae quaedam ordinavit capitula inter serenitatem nostram et magistrum domus Hospitalis in Hierusalem, quae per fratrem Cubaldum Rodianum fuerunt publicata. Unde de tua industria et diligentia confisi, te in omnibus et per omnia destinandum duximus super predictorum capitulorum expeditionem et observantiam. Quapropter devotioni tuae mandamus, sicut amorem habes erga personam nostram, quatinus consideratione nostra quidquid praedictus frater Cubaldus nomine praedicti magistri domus Hospitalis rogaverit, in quantum ad te spectat ei concedas et omnino observes faciasque a quolibet officiali curiae nostrae, tam secretis quam vicesecretis, castellanis, etc., inviolabiliter observari. Sin autem per te vel per alios fieret in contrarium, contra transgressores huiusmodi ad executionem poenae debitae veniremus.

Datum Fogle, XXVI novembris, [anno] MCCXXVI.

(a) Sive *Rodioso*, ut monet Marulli.

---

(1) Scilicet Guarinus de Montescuto, *Guérin de Montaigu*.

Foggia,
2 decembris.

Fridericus, Romanorum imperator, universis officialibus per regnum Siciliae constitutis inihbet ne monasterium Sanctae Mariae Montis Virginis in liberis plateaticis et pascuis pro omnibus animalibus obedientiarum ejus, contra tenorem privilegiorum a se eidem monasterio indultorum, in aliquo molestare audeant.

(Inedit. ex archiv. monast. Mont. Virg., origio. in pergam., vol. VIII, n° 66. Transumptum invenitur, sed minus correcte, in quodam instrumento ann. 1239 (1240), mense Januario, XIII Indict., quo Johannes de Castromari, Avellani judex, ad requisitionem Johannis abbatis Montis Virginis idem mandatum redigi jubet in scripturam publicam per Salernum, publicum Avellani notarium. Origio. ibid., n° 75.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilia rex, comitibus, baronibus, justitiariis, camerariis, militibus, bajulis, curatoribus et uiversis per regnum Siciliae constitutis quibus presentes lictere ostense fuerint tam presentibus quam futuris, fidelibus suis, gratiam suam et bonam voluntatem. Grave gerimus et molestum quod cum veverabili monasterio Sancte Marie Montis Virginis libera plateatica et pascua pro omnibus animalibus suis obedientiarum, locorum, pastorum, hominum et vassallorum suorum sicut a divo augusto patre nostro et a nobis pia liberalitate concessa, sicut in privilegiis exinde a nostra majestate indultis plenius continetur, vos contra tenorem ipsorum privilegiorum et concessiones nostras, sicut venerabilis abbas et conventus ejusdem monasterii fidelium nostrorum nobis querimonia patefecit, fratres et procuratores dicti monasterii obedientiarum et locorum suorum, pastores, homines et vassallos suos sepius in predictis contumaciter molestatis. Quod utique, si verum est, tanto grave ferimus et indignum quanto contra privilegia et concessiones nostras venire temere attemptatis. Quare fidelitati vestre mandamus firmiter preci-

pientes quatinus sic ab omnibus molestiis predictorum, tam super plateaticis et pascuis liberis eorundem quam et aliis omnibus libertatibus que in eorum privilegiis continentur, de cetero desistatis, quod ad nos justus clamur eorum occasione hujusmodi non recurat; scituri pro certo quod si privilegiorum et mandatorum nostrorum inveniamini de cetero transgressores, pena docente scietis quam temerarium sit privilegiis et preceptis imperialibus obviare.

Datum Fogie, tercio decembris, XV indictione.

Fridericus, Romanorum imperator, Stephano abbati Cassinensi post inquisitionem factam jura et rationes confirmat, scilicet de procuracionibus secundum antiquum morem ab ipso abbate et officiatibus suis colligendis.

Fogiae,
(decembri.)

(Edit. ap. RICC. DE S. GERM., *Chronica ad ann. 1226*, ex editione quam emendatius exhibuit GATTOLA, *ad Hist. Cassin. access.*, pars II*, p. 787.)

Fredericus, etc., Stephano venerabili Cassinensi, abbati fidei suo, etc. Fidelitati tue presentibus volumus esse unum quod ad supplicationem tuam quam per judicem Petrum de Sancto Germano fidelem nostrum nostro culmini porrexisti, petitiones tuas clementer admisimus, super eo videlicet quod antiqua jura et rationes quibus tempore regis Guillelmi recolende memorie tuum monasterium est provisum, tibi et ipsi monasterio conservare de nostra gratia dignaremur. Verum quia de ipsis juribus et rationibus nun constabat, per Petrum de Ebulo et Nicolaum de Cicala justitiosarios Torre Laboris (1) inquisitionem fieri fecimus diligentem. Qua

(1) Hoc anno, verisimiliter in septembri: « Nicolaus de Cicala et Petrus dominus Ebuli » cedunt officio justitiariorum, et Roggerius de Galluccio et Marius Rapistrus de Nepoli substituantur eisdem. » RICC. DE S. GERM., *ibidem*.

clementer inspecta et per iudices curie nostre diligenti provisione discussa, capitula que inferius continentur, sic[ut] legitime sunt probata, videlicet : quod tempore regis Guillelmi secundi, dum ipse rex causa orationis venisset ad monasterium Cassinense et . . . . . procuratio, pro ipso domino rege Petrus de Insula tunc Cassinensis abbas fecit colligi collectam per totam abbatiam per ordinatos bajulos suos, et ipse procuravit eam. Item quod cum aliquis condemnabatur in mercede curie regis, iustitiiarii faciebant de persona velle suam, terra remanebat ecclesie et omnia bona sua recipiebat monasterium Cassinense, et si persona que erat condemnata volebat se redimere, licebat ei vendere de rebus suis. Item quod cum imperator Henricus mandasset redemptionem colligi per totum regnum, abbas fecit colligi partem contingentem ipsam abbatiam. Item quod procuratio que prestabatur regi Guillelmo per abbatem fiebat et ministri abbatis colligebant per terram monasterii procuracionem ipsam, et bajuli regis nunquam visi sunt ibi ad hoc. Item quod si quando aliqua servitia injungebantur a domino rege abbati vel etiam hominibus abbacie, quod expediebantur per abbatem, monachos et ministros ejus. Item quod si que injungebantur abbacie, expediebantur per abbatem et per homines suos. Item quod quando rex misit stolium in Romaniam, abbas Cassinensis dedit milites domino regi et ipse collegit per abbatiam solidos, tibi et monasterio tuo duximus confirmanda. Quare mandamus fidelitati tue quatenus dictis iuribus et rationibus per te et officiatos tuos uti debeas, sicut per inquisitionem ipsam legitime sunt probata.

Datum Fogie, etc. (4).

---

(4) Notae autem chronologicae ex Riccardo de S. Germano exhibentur, hoc loco : « Imperator mense decembris cum imperatrice consortis sua in Siciliam transfreta, et tunc Stephanus abbas Cassinensis has indulgentiarum litteras mittit. » Henricus de Morra, magister iustitiarius, in regno cum auctoritate imperiali relictus est, et tunc temporis plurima statuta tranquillitati publicae periculis edidit. Cf. *Ricc. de S. Germ., Chronic.*, ad calceum anni 1226.

Fridericus, Romanorum imperator, fratres Sepulchri Dominici apud Denkendorf et ecclesiam ipsam cum omnibus appenditiis et rebus in sua speciali protectione recipit.

Apud
Tres Sanctos,
decembri.

(Edit. BESOLD, *Docum. rediv. monast. Wirtemb.*, t. 1, p. 282.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod nos attendentes honestam vitam et religionem laudabilem venerabilium fratrum, in ecclesia Denkendorf Dominici Sepulchri eidem Domino laudabiliter famulantium, fidelium nostrorum, considerantes etiam zelum pie observantie regularis qua predicti fratres florere noscuntur necnon et devotionem sinceram quam ad nostram habere celsitudinem irrefragabiliter dignoscuntur, intuitu quoque Salvatoris nostri Ihesu Christi ob eius gloriam nominis sacra ecclesia nuncupatur, iamdictos fratres et ecclesiam ipsam cum omnibus appenditiis suis, agris, cultis et incultis, pratis, pascuis, et cum omnibus aliis rebus que ipsi ecclesie pie collate sunt aut in posterum justa largitione seu oblatione fidelium conferentur, in nostram et imperii protectionem recepimus specialem, et eos speciali volumus nostri patrocinii gratia confoveri. Mandamus igitur et districte precipimus universis quatenus nullus de cetero sit tam ausus qui predictos fratres et iam dictam ecclesiam in personis, possessionibus, domibus et vineis suis in Denkendorf ac supradictis omnibus aliis bonis suis contra huius protectionis et gratie nostre favorem temere molestare seu modo quolibet inquietare presumat. Quod qui presumpserit indignationem clementis nostri se noverit graviter incursum. Ut autem hec nostra protectio et specialis nostre gratia maiestatis rata semper et inconvulsa permaneat, presens scriptum fieri et sigillo maiestatis nostre iussimus communiri.

Huius autem rei testes sunt Julianus venerabilis Mazariensis et Johannes

venerabilis Boianensis episcopi, Riccardus de Principatu marescalcus, frater G. de Merern dapifer, et alii quamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo duceutesimo vicesimo sexto, mense decembri, quintedecimo indictionis.

Datum apud Tres Sanctos, anno, mense et indictione proscriptis.

Procidus
(Procinas),
decembri.

Fridericus, Romanorum imperator, ad supplicationem episcopi Asculani, decimas camporum suorum Asculi et Candela ac decimam bajulationum earundem terrarum ei et ecclesiae ejus confirmat, aliaque jura eidem ecclesiae concessa summarie in isto privilegio inserit.

(Edit. Ughelli, *Ital. sac.*, t. VIII, p. 226. — Confirmatum et insertum a Carolo I Andegav. in privilegio dat. Neapoli, 10 febr. 1280, VIII indict.)

Fredericus Romanorum imperator, semper augustus, Hierusalem et Sicilie rex. Per presens scriptum notum facimus universis fidelibus nostris tam presentibus quam futuris quod veniens coram nobis venerabilis episcopus Asculanus, fidelis et familiaris noster, majestati nostre humiliter supplicavit quatenus decimas camporum nostrorum Asculi et Candele ac decimam bajulationum earundem terrarum, secundum quod tempore regis Gulielmi II consobrii nostri felicitis memorie predecessoris suis dari consueverunt, sibi et sue ecclesie mandaremus misericorditer exhiberi, tam pro anno ipso presenti quam etiam pro temporibus ceteris in futurum, ac etiam solita clementia inde sibi privilegium edere dignaremur; petens nihilominus inseri in eodem alia jura sue ecclesie concessa et confirmata alias ex privilegiis dicti regis. Verum cum nos primo super premissis decimis per episcopum Joannem de Monte fidelem nostrum preceperimus diligenter inquiri si predictae decime tam camporum quam bajulationum prefato episcopo et predecessoribus suis solverentur supradicto tempore, [et] nobis plene constiterit ex ipsius inquisitione quod

prefate decime tam camporum quam bajulationnm episcopo Asculano solvebantur, nos vero piis ejns precibus annuentes decimas tam de predictis campis qui snnt Asculi et Caudale quam de bajulationibus earundem terrarum ex unuc in autea, remota omni objectione vel occasione, integre ad ipsius episcopi requisitionem vel nuncii ejus seu successorum pro parte ecclesie Asculane sine mora qualibet precepimus exhiberi; nec volumus in ulterius aliam probationem ab eo vel successore sno seu inquisitionem fieri aut mandatum aliud expectari; ex quo nobis plene constat quod tempore dive auguste matris nostre imperatricis Constantie abiude usque nunc in pacifica possessione fuerunt perceptionis ipsarum, dum tantummodo quandocumque privilegium nostrum vel progenitorum nostrorum ostenderint. Illud idem de decimis baronum et militum et quoruncumque in predictis terris et territoriis laborantium ad petitionem vel conquestionem ipsius vel successorum precipimus firmiter observari; pena dupli, scilicet dum simplum de sua solvat, imposita tam officialibus quam baronibus et aliis supradictis, si decimas ipsas subtrahant vel negaverint; et si propter hoc ad superiorem recursum habuerint ipse vel nuncius ejus pro parte Asculane ecclesie, et justitiam negaverint aut detrectaverint, puniantur tanquam in officio delinquentes in causis aliis fidelium privatorum. Preterea quedam alia ipsius ecclesie jura concessa et confirmata ex ejusdem regis privilegiis de gratia speciali in hujus nostri privilegii serie summarie duximus inserenda. Volumus itaque et mandamus ut super temporalis jurisdictione quam ecclesia Asculana obtinet super judaica, ut nobis constitit ex concessione prefati regis, et in clericos et judeos Asculi et Caudeli snper redditibus, plateaticis vulgariter appellatis, qui provenerunt ex venditione eorum que venduntur a clericis undecumque habeant et a judeis undecumque sint, nullas predictam ecclesiam aliquo modo molestare presumat. Amplius jubemus ut super adulterio et aliis criminibus ad jus ecclesiasticum pertinentibus, ad corrigenda et coercenda teneantur magistri jurati et bajuli requisiti pro viribus dare auxilium et favorem per totam diocesim Asculanam. Postremo probibemus districte ne quis prefato episcopo vel ei qui fuerit successor, predictae ecclesie nomine presidenti, molestiam inferat ullo modo contra

nostre hujusmodi concessionis et confirmationis tenorem, super aliqua premissorum vel etiam subscriptorum, videlicet super territorio sito in pertinentiis Asculi juxta casale Corneti, per privilegium supradicti regis distincto suis finibus et conservato olim Goffredo Asculano episcopo, quod quidem territorium ecclesia Asculana ibidem habuit et possidet ab antiquo tempore cujus non extat mentio. Illud de domo precipimus quam habet et possidet in platea Corneti, ante quam domum liceat habere et tenere planam portatilem ad vendendum mercimonia et tenere fenestram apertam, sicut nobis constat olim fuisse sententialiter diffinitum, ulla eidem ecclesie detentione, interruptione, prescriptione diutina vel cujuscunque temporis si qua intervenerit non obstante, necnon privilegio aliquo cujuscunque predecessoris nostri donationem factam alicui continente; quod contra predictam ecclesiam Asculanam volumus non valere, sed cassum et inutile perpetuo haberi quidquid presumptum fuerit contra aliquod premissorum, similiter et de vinea et de quibuscumque personis stabilibus suis in territorio antedicto. Quod qui molestare presumpserit, indignationem nostre celsitudinis se noverit incursum et penam ducentarum unciarum auri, medietatem ejus nobis nostroque cuilibet successori et aliam medietatem sancte Romane Ecclesie, si clericus fuerit inferens, exsolvendam; et si laicus fuerit, predictae ecclesie vel ejus episcopo ipsius nomine exsolvatur. Quam quicumque presul fuerit, auctoritate propria pro tempore, sine requisitione nostra vel iudicis alicujus cujus de predictis cognitio pertineret, capere posset et ad ejus arbitrium retinere et facere velle suum sine appellatione, defensione, exceptione seu supplicatione a quocumque opposita non obstante. Ad hujus autem rei memoriam et Asculane ecclesie in futurum perpetuam firmitatem, presens scriptum fieri et sigillo nostre majestatis jussimus communiri.

Datum Procida (1), anno dominice incarnationis MCCXXVI, mense decembris, XV indictionis.

---

(1) Sic; rectius tamen ex itineris serie legendum *Procine* seu *Precine*. Vid. supra p. 283 et not. 2.

ANNO 1227. — INDICTIONE 15.

Honorius papa rectoribus Societatis Lombardiae, Marchiae ac Romaniolae mittit compromissi formam quod ipsi et Romanorum imperator in providentia sua et fratrum suorum posuerunt : scilicet quod imperator omnem in eos rancorem remittet bannaque et constitutiones editas relaxabit; ipsi autem dabunt imperatori pro subsidio Terrae Sanctae per biennium quadringentos milites, et in adhaerentes imperatori omnem rancorem dimittent; mandans ut patentes litteras sigillis munitas usque ad proximam dominicam instantis quadragesimae sibi transmittant.

Laterani,
6 Januarii.

(Edit. RAYNALD., *Annal. eccles.*, t. I, ad ann. 1226, § XXVI, e Regest. Honorii, lib. XI, epist. 440.)

Honorius, etc., rectoribus Societatis Lombardie, Marchie ac Romaniolae, etc. Ejus locum licet immeriti obtinentes in terris qui pax uestra fecit utraque unum, duos parietes venientes e diverso conjungens in seipso lapide angulari, nascentibus debemus obviare discordiis et intendere sollicitè ac diligenter ad ea que sunt concordie, unitatis et pacis. Cum ergo uuper inter charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum imperatorem, semper augustum et regem Sicilie atque vos discordia orta esset, nos attendentes quod res nisi obsisteretur principiis videbatur aliùs progressura et preter difficultates alias allatura impedimentum negotio Terre Sancte, pro quo est tanto tempore laboratum, dignum duximus interponere partes nostras, et igne hujusmodi antequam vires assumpsisset extincto, gravibus obviare periculis, que quidem ex hoc

nisi tempestive occurreretur poterant evenire. Ipso igitur imperatore ac vobis totum ipsius negotium in nostra et fratrum nostrorum providentia et dispositione libere ac absolute ponentibus idque declarantibus per litteras et publica instrumenta, necnon per solemnes procuratores et nuntios propter hoc ab utraque parte ad nostram presentiam destinatos, cum inter cetera fuisset ex parte ipsius imperatoris propositum quod impediēte societate vestra nequiverat juxta propositum suum procedere contra pravitatem hereticam que partes illas dicitur graviter infecisse, ac relevare libertatem ecclesiasticam que ibidem multipliciter asserebatur oppressa, nec procurare subsidium Terre Sancte, propter quod specialiter ad partes ipsas duxerat accedendum, quodque captivi sibi contra jus et honorem imperii fuerant denegati; nos his et aliis que fuerant hinc inde proposita plenius intellectis, de providentia sic duximus statuendum ut videlicet ipse imperator pro reverentia Jesu Christi et negotio Terre Sancte, suo et filii sui ac imperii nomine iis qui sunt de societate jamdicta universaliter singulis et singulariter universis remittat omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas; omnia quoque banna, constitutiones, sententias et ordinamenta que fecit vel imposuit per se vel per alium aliisque pro eo societati vel alicui de societate predicta, civitatibus, locis et personis de ipsa societate, et quecumque ex eis vel ob ea secuta sunt penitus revocet et specialiter constitutionem factam de studio et studentibus Bononie; universos et singulos qui occasione alicujus predictorum lesi videntur restituens in integrum in omnibus et per omnia suo statui atque fame, remittendo infamiam omnem et penam que secuta sunt ex aliquo predictorum, ita quod ea que medio tempore per eos acta sunt, non obstantibus anpredictis, robor obtineant quod alias debuerant obtinere. Ad hec civitates, loca et personas de ipsa societate recipiat in sue gratie plenitudinem et eis faciat firmam pacem, specialiter marchioni Montisferrati, Mediolano, Placentie, Vercellis, Bononie, Faventie, Alexandrie, Tanrino, Lande, Bergamo, Brixie, Mantne, Verone, Padue, Vicentie, Tervisio, Creme, Ferrarie et comitibus de Blandrato aliisque locis et personis quibuscumque societatis ejusdem. Faciat etiam restitui captivos qui sunt capti occasione hujus discordie cum bonis co-

rum ac alia que occasione ipsius discordie capta sunt vel detenta. Insuper quoque faciat fieri patentes litteras ex parte filii sui quod pacem et concordiam istam ratam habebit et firmam et remittet illis de societate omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas. Ii vero qui sunt de societate jamdicta, ad honorem Dei omnipotentis et Ecclesie sancte suo ac ipsius imperatoris dent eidem imperatori pro subsidio Terre Sancte in expensis ejusdem societatis per biennium milites quadringentos, ac civitatibus, locis et personis imperiali excellentie adherentibus, tam ecclesiasticis quam mundanis, faciant pacem et inviolabiliter servent, remittentes eis omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas, ac revocent omnia banna, constitutiones, sententias et ordinamenta que fecerunt vel imposuerunt civitatibus, locis et personis imperiali celsitudini adherentibus et quicumque ex eis secuta sunt vel ob ea. Captivos qui occasione hujus discordie capti sunt cum bonis eorum et alia que occasione ipsius discordie capta sunt vel detenta restituant, ita quod adherentes ipsi imperatori similiter eis faciant et observent; alii autem captivi secundum jus imperii restituantur, cum ipse imperator legatum suum in Lombardiam pro pace reformanda inter discordes duxerit destinandum. Constitutiones vero, leges et statuta ab ecclesia Romana et Romanis imperatoribus et specialiter ab ipso imperatore contra hereticos, receptatores, defensores, credentes et fautores eorum hactenus promulgata vel in posterum promulganda recipiant et observent inviolabiliter et efficaciter exequantur; constitutionibus municipalibus editis contra tales nihilominus in suis locis firmiter observandis. Potestates autem, consules et rectores civitatum aliorumque, locorum quocumque nomine censeantur, jurent quod illas fideliter observabunt idque suos jurare faciant successores, ponentes eas in statutis civitatum aliorumque locorum, illas inde nequaquam in posterum deleturi. Statuta omnia communia et particularia facta contra ecclesias et ecclesiasticam libertatem penitus revocent, de suis constitutionibus deleant et ea vel eis similia de cetero non resumant. Lateranensis quoque statuta concilii et constitutiones a nobis et leges ab ipso imperatore super his editas observent et jurent in posterum observare suosque jurare faciant successores. Porro predictos quadringentos milites

in eundo, morando, redeundo sub nostra et speciali Sedis Apostolice protectione suscipimus cum omnibus bonis suis. Iidemque teneantur ire in ipsius imperatoris passagio, quod ab eo statutum est et a Romana Ecclesia approbatum. Ideoque universitati vestre per apostolica scripta mandamus atque precipimus quatenus supradicta omnia pro parte vestra inconcussa servetis ac super hoc nobis et imperatori, juxta tenorem quem vobis transmittimus (1), vestras patentes litteras usque ad proximam dominicam instantis quadragesime transmittatis, per manum publicam scriptas et vestri ac prefati marchionis et quarumlibet civitatum de ipsa societate sigillorum appensione munitas.

Datum Laterani, nonis jannarii, pontificatus nostri anno XI (2).

Messane,
13 jannarii.

Fridericus, Romanorum imperator, universis comitibus, baronibus et communitatibus Romaniolae mandat ut ad restaurationem civitatis Imolae consilio et effectu ipsi contribuere debeant.

(Edit. MANZONIUS, *Histor. episc. Imolens.*, p. 177.)

Datum Messane, XIII jannarii, XV indictione.

Laterni,
13 jannarii.

Encyclica Honorii papae qua notum facit se sub beati Petri et sua protectione Fridericum imperatorem et filium ejus cum im-

(1) Adjectae sunt etenim in regesto pontificio (n° 443, 444 et seqq.) litterae certa verborum forma conceptae, quas Lombardi ad imperatorem vicissimque ad ipsos Fridericus, tum illi ad pontificem transmissuri essent, ut pax nexu valido firmari posset.

(2) Exstat ibidem sub notis chronologicis eisdem altera Honorii ad Fridericum epistola, qua eum rogat ut juxta decisionem a se factam marchionem Montisferrati in gratiam recipiat. *Index epistol.* in collect. Laporte de Thell.

perio et regno suscipere, quum iste ad liberationem Terrae Sanctae se potenter accingat.

(Edit. in *Cod. diplomat. Lubec.*, pars I^a, p. 52, n° XL. — Adest altera tenoris ejusdem epistola archiepiscopo Maguntino et episcopo Bambergensis directæ, apud WURDTWIN, *Notæ subid. diplomat.*, t. IV, p. 138.)

Honoris episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Bremensi et dilecto filio abbati Stadensi salutem et apostolicam benedictionem. Sincera devotio quam carissimus in Christo filius noster Fridericus illustris Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie, ad Deum et Ecclesiam habere dinoscitur, nos inducit ut ad ejus tranquillitatem et pacem diligenti studio et studiosa diligentia intendamus. Cum igitur idem zelo fidei ac devotionis accensus ad liberationem terre in qua Rex regum et Dominus dominantium Ihesus Christus generis humani salutem dignatus est misericorditer operari, potenter, sicut imperialem decet magnificentiam, se accingat, nos ut tam pium et salubre propositum melius valeat adimplere, suam et filii sui personas cum impetio, regno, juribus et honoribus suis sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, districtius inhibentes ne quis interim ea invadere, minnere vel modo quolibet perturbare presumat, sed usque ad reditum ejus sub speciali Apostolice Sedis et archiepiscoporum et episcoporum defensione libera et quieta consistent. Quocirca discretionis vestre per apostolica scripta precipiendo mandamus quatinus si qui contra prohibitionem nostram ansu temerario venientes, ipsius imperatoris honores et jura que infra fines tue metropolis, frater archiepiscopo, obtinet, invadere vel minuere seu quomodolibet presumpserit indebite perturbare, hujusmodi presumptores, undecumque fuerint, ut a sua presumptione desistant et de presumptis debitam satisfactionem impendant, monitione premissa per excommunicationem in personas et interdictum in eorum terras, appellationem remota, cogatis, quotiens fueritis requisiti. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur.

Datum Laterani, idibus jannarii, pontificatus nostri anno undecimo.

Laterani.
27 Januarii.

Honorius papa Fridericum Romanorum imperatorem hortatur ut Johannem Hierosolymitanum regem, socerum ejus, ex ipsa affinitate depressum unde multi honoribus promovendum sperabant, in imperialis gratiae plenitudinem reassumat, mittens ad ipsum super hoc tractando negotio abbatem Sancti Martini Viterbiensis.

(Edid. RAYNALD., *Annal. eccles.*, tom. I ad ann. 1227, § II, e Regest. lib. XI, epist. 496.)

Honorius, etc., Frederico illustri Romanorum imperatori, semper Augusto et regi Sicilie. Non dubitat, sicut credimus, tua serenitas quin te sincero diligamus affectu et quin ad incrementum tui honoris ac nominis aspiremus : unde cum ea tne celsitudini suademus que ad honorem tuum novimus pertinere, debes suasiones nostras grater accipere ac eis acquiescere reverenter. Sane charissimo in Christo filio nostro Johanne illustri rege Hierosolymitano tue sublimitati affinitate conjuncto, communis fuit omnium vox et opinio quod quasi in immensum successisset eidem et quod Dens ipsam sublimitatem ejus per affinitatem tanti principis magnifice sublimasset. Nec mirum si hoc homines crediderunt, considerantes hinc excellentie tue potentiam, cui esse facile cognoscehant non solum in sua sublimitate conservare sublimes, sed etiam humiles novis honoribus sublimare, illinc vero strenuitatem et industriam dicti regis, non solum dignam ut ei suum conservares honorem, sed ut illum etiam ampliares. Et ecce res videtur in contrarium versa esse, cum rex ipse inde nisi alio modo provideris, contra spem nostram et suam ac aliorum graviter sit depressus unde sperabatur magnifice sublimandus. Omnes qui hec audiunt vehementer admirantur et dicunt : « Que est hec imperialis industrie providentia alienasse a se tante prudentie, tante strenuitatis, tante industrie, tanti consilii virum et tanto sibi vinculo copulatum, de quo poterat tanquam de semet ipso confidere, cujus honorem

et statum deberet proprium reputare? Cui fiducialius poterit regnum Hierosolymitanum committere? Quis fidelibus ibi existentibus gratiosior? Quis terribilior infidelibus? Quis utilior toti negotio Terre Sancte? Ecce si nulla sibi esset affinitate conjunctus, deberet tamen propter strenuitatem et industriam ejus et propter eam quam habet gratiam hominum notitiamque locorum sibi regnum committere supradictum; sed etsi simplicem militem in socerum assumpsisset, deberet eum decorare regia dignitate. An pulchrius sibi est militis generum esse quam regis? An pulchrius erit filiis quos ex filia dicti regis suscipiet, avum militem habere quam regem? » Hec et similia parvi loquuntur et magni, admirantes super hujusmodi facto et illud, ut loquamur verius, detestantes. Nobis quoque ac fratribus nostris insultatur a multis eo quod hujus affinitatis mediatores extitimus, ipsaque regis depressio nobis quodammodo imputatur. Denique per factum inter te et ipsum regem dissidium multorum devotio circa Terre Sancte subsidium ut dicitur refrigescit, quam facies recalescere si ad ipsum regem tuum ut decet vultum et animum curaveris serenare. Desiderantes ergo hanc quasi quamdam nebulam a tui serenitate nominis remove ac simul pro ipsius Terre Sancte subsidio, cui tua et ejusdem regis reconciliatio est plurimum necessaria, satagentes, serenitatem tuam monemus, rogamus et obsecramus in Domino Jesu Christo postulantes pro munere speciali quatenus tecum ipse recogitas quam absurdum sit tantum et talem virum occasione affinitatis tue magnificentie deprimi, cum solam familiaritatem tue sublimitatis adeptos per eam deceat exaltari, ac sepe dicte Terre Sancte utilitatem attendens, dictum regem in imperiali gratie plenitudine reassumas, eumque tibi sic efficaciter reconcilies quod tui serenitatem animi erga eum ipsa exhibitione operis manifestes; cum si diligenter attendas illud quo tibi junctus est vinculum, facile possis advertere neminem esse, persona filii tui dumtaxat excepta, qui te sincerius ipso rege diligere debeat vel de quo tua sublimitas fiduciam possit gerere certiore. Ut autem intelligas plenius quam intime reconciliationem hujusmodi affectemus, ecce propter hoc specialius mittimus ad te dilectum filium abbatem Sancti Martini Viterbiensis, Cisterciensis ordinis, latorem presentium, virum utique prudentem, religiosum et fidum,

serenitatem tuam deposcentes attente quatenus ipsum, immo verius nos in ipso, cures in iis que ad hoc negotium pertinent et audire clementer et efficaciter exandire.

Datum Laterani, VI kalendas februarii (1), pontificatus nostri anno undecimo.

[*Januario
evangelio.*]

Honorius papa in hos invehens qui frumentum malitiose occultant, Fridericum Romanorum imperatorem rogat ut mittat frumentum ad Urbem tempore famis, exemplumque memorat paparum Alexandri et Lucii qui in simili casu ad reges Siciliae habuere recursum et benignum responsum acceperunt.

(Inedit. ex cod. Bibl. māj. Paris., n° 8604, fol. 62 verso et 63 recto, epist. lib. VII.)

[Honorius, etc.]. Celestis altitudo consilii alta et ineffabili pietate universa disponens rerum vicissitudines non sine dispositione certe rationis alternat, nunc egentes faciens abundare, nunc habundantes egere, ut humana conditio per alternationem huiusmodi seculi sui status instabilitatem agnoscat, et alter alteri compatiens subveniens impleat legem Christi, quia inbemor proximos nostros diligere et alter alterius honora supportare. Ecce quia famem vocasse videtur Dominus super Urbem et in ea fomentum panis graviter decrevisse (2), nonnulli tamen ipsius Urbis quos

(1) Eodem die, litteris ad universos Ecclesiae Romanae subditos directis, regimini et custodiae ipsius Johannis de Briena totum patrimonium a Radicofano usque Romam summus pontifex commisit, excepta marchia Anconitana, ducatu Spoleti, Rente ac Sabinis. *Regest.*, *ibid.*, epist. 497, et ap. RAYNALDI, *Annal. eccles.*, *ibidem*, § V.

(2) « MCCXXVII, mense *januarii*, carestia frumenti tanta in urbe Roma facta est ut rubus » tritici pro 20 solidis denariorum senatus haberi vix posset. Honorius papa suos ad imperatorem in Siciliam nuncios mittit ut sibi et Romanae curiae in victualibus subveniret; qui per » Henricum de Morra magistrum justitiarum hoc fieri mandat. » RICC. DE S. GERON., *Chronie. ad ann.*

habundare nulli dubium est, malitiose suam habundantiam occultantes, nequaquam illud maledictum advertunt : « Maledictus homo qui frumentum abscondit in populo ; » non curantes illam benedictionem accipere de qua continue subinfertur : « Benedictio autem super caput vendentium » nec denique attendentes quod necessitas huiusmodi habundanti tribuit magnam misericordiam dimittendi peccata et divinam gratiam ulterius promerendi. Urgente igitur necessariorum inopia, conflunt ad nos populi multitudo quos siue lacrymis audire non possumus, alimenta depescens, et nec aliter quam si lapides convertere possimus in panem aut in farinam terre pulverem commutare. In huiusmodi ergo necessitatis articulo ad te, fili, duximus fiducialiter recurrendum, recognoscens quod felicitis recordationis Alexander et Lucius Romani pontifices predecessores nostri ad reges Sicilie predecessores tuos in casu simili habere recursam, et eos liberales, prout regalem magnificentiam decuit, invenerunt. Quod de tua liberalitate non indigne presumitur, cum non minorem habeamus ad te caritatis affectum quam ad ipsos habuerunt pontifices autedicti, nec minorem quam fuerit eorundem regum ad illos tuam ad nos benivolentiam extimemus. Imperialem itaque liberalitatem omni qua possumus affectione depescimus quatinus prudenter attendens gratiam promerendi divinam populumque Romanum ad dilectionem potius gratiam sibi desuper tibi datam (a) ilariter amplectendo verbo Joseph qui pari necessitate patrem pavit et fratrem, ipsi populo qui tantum ad patrem exuriens ad nos clamat debeas largitatis tue dexteram aperire, ut huiusmodi articuli angustias per auxilium tuum evadere valeamus, et generatio hec opera tua laudet et hanc tue memoriam largitatis; preces nostras ita ilariter et efficaciter auditurus quod ab omnium largitore bonorum tuam agnoscere habundantiam comproberis, ne frustra videaris preceptum dominicum habuisse. Nam si, [dum] videres nos banc necessitatem habere, nobis contra spem nostram tua viscera clauderis, pietatis quod absit videaris nobis auferre de tua serenitate fiduciam, si passi fuerimus in tam favorabili causa de pia petitione repulsam.

(a) A voce *quatinus* sententiam omnino corruptam codex exhibet.

Cotizian.
1° februarii.

Fredericus, Romanorum imperator, Honorio papae notum facit se juxta provisionem ejus civitatibus et nobilibus Societatis Lombardiae omnem rancorem remisisse, omniaque banna per se vel per alium eis imposita penitus revocavisse.

(Edider. SAVIOLI, *Annal. Bologn.*, pars III^a, p. 71. — PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, t. IV, p. 258. — Litterae autem de re eodem rectoribus civitatum et nobilibus directae extant ap. LUNIG, *Cod. Ital. diplomat.*, t. III, p. 9. — MURATORI, *Antiq. Italic. med. aevi*, t. III, p. 909. — SARTI, *De claris archigymn. Bonon. profess.*, I^a pars, p. 69.)

Sanctissimo in Christo patri domino H. Dei gratia, etc., Fredericus eadem gratia Romanorum imperator, semper augustus, etc. Causam offense quam nuper quidam de civitatibus, locis et personis de Lombardia, Marchia et Romaniola, videlicet Mediolanum, Placentia, Vercelle, Bononia, Faventia, Alexandria, Taurinum, Landa, Pergamum, Brixia, Mantua, Verona, Padua, Vicentia, Tervisinum, Crema, . . . marchio Montisferrati, comes Gotifredus de Blandrato et quelibet alie persone de locis predictis contra majestatem nostram et nostrum imperium commiserunt, quia videbatur impedimentum afferre negotio Terre Sancte, in prudentia et dispositione vestra ac fratrum vestrorum venerabilium cardinalium posuimus absolute. Vestra igitur provisione super hoc plenius intellecta, pro reverentia Jesu Christi et ipsius Terre Sancte negotio, universis et singulis supradictis de innata nobis clementia remittimus omnem rancorem, malivolentiam, injurias et offensas, omniaque banna, constitutiones, sententias et ordinamenta que fecimus vel imposuimus per nos vel per alium aliisque pro nobis imposuit eis seu alicui de civitatibus, locis et personis eisdem, et quaecumque ex eis vel ob ea secuta sunt, penitus revocamus, et specialiter constitutionem factam de studio et studentibus Bononie; universos et singulos qui occasione alicujus predictorum lesi

videntur, restituentes in integrum in omnibus et per omnia suo statui atque fame, remitteudo iustitiam omnem et penam que secute sunt ex aliquo predictorum, ita quod ea que per eos medio tempore acta sunt, non obstantibus supradictis, robur obtineant quod alias debuerant obtinere. Ad hec civitates, loca et personas predictas recipimus in vostre gratie plenitudinem et eis reddimus firmam pacem, reservantes tamen vobis contra predictum marchionem Montisferrati omnia jura omnesque actiones que vobis competunt, tam de debito quo nostre celsitudini est affectus quam de terra que propter ipsum debitum nobis extitit obligata (1). Faciemus etiam restitui captos occasione predictæ offensæ cum bonis suis ac alia que occasione hujusmodi capta sunt vel detenta. Faciemus insuper fieri patentes litteras ex parte carissimi filii nostri Henrici Romauorum regis illustris, quod pacem et remissionem istam ratam habebit et firmam, quodque remittet eis omnem rancorem, malivolentiam, injurias et offensas. Ad plenam autem certitudinem hujus rei preesentes litteras juxta beneplacitum vestrum fieri jussimus sigillo majestatis nostre munitas.

Datum Catanie, primo die februarii, XV indictionis.

[In eundem modum scripsit idem imperator rectoribus civitatum Mediolani, Placentie, Vercellarum, Bononie, Faventie, Alexandrie, Taurini, Laudi, Pergami, Brixie, Mantue, Verone, Padue, Vicentie, Tervisii, Creme, . . . marchioni Montisferrati, comiti Gotifredo de Blandrato, aliisque locis et personis quibuslibet de Lombardia, Marchia et Romaniola, que nuper contra majestatem imperialem et imperium commiserunt offensam; usque in finem, verbis competenter mutatis. Datum ut supra.]

Fridericus, Romanorum imperator, per litteras suas patentes notariorum collegium apud Papiam quod fuerat abolitum restituit.

Apud Ca-
laciensem,
14 februarii.

(1) Verisimiliter propter mutuum novem millium marcarum argenti, de quo supra p. 425.

II. Pars 2.

(Memorat. ap. ROBINI, *Notizie storiche di Pavia*, IV, 1, 109, ex instrumento dato die 28 martii sequentis, quo Torsellanus, vicarius Rolandi Rubei Papiensis potestatis, hoc imperiale mandatum consilio Credentiae praesensavit. Tenorem vero litterarum, quas in statutis praedicti collegii anno 1707 impressis (libr. I, tit. I), et in collectione cui titulus: *Ticinensis* (vol. II, n° 22, p. 3 et 6) insertas Robolini dicit, frustra requisivimus.)

Datum apud Calatagironum, XIV februarii, XV indictione.

Latorum,
21 februarii.

Honorius papa Fridericum Romanorum imperatorem hortatur ad relaxandum imperiale bannum cui civitas Massilia subjecta fuit, cum cives iidem excommunicationis vinculo, quo propter injurias episcopo ipsorum illatas tenebantur, fuerint absoluti, et ad dimittendos Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum concives eorum, cruce signatos, quos ob eandem causam cepit et adhuc detinet.

(Édler. MÉRY et GUINDON, *Histoire de la municipalité de Marseille*, t. I, p. 433, ex transumpto ann. 1243.)

Honorius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Christo filio F. illustri Romanorum imperatori, semper augusto et regi Sicilie, salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius noster R. Sancti Angeli diaconus cardinalis, Apostolice Sedis legatus, et venerabilis frater noster episcopus ac cives Massilie suis nos litteris supplicarunt ut cum iidem cives data sufficienti cautione promiserint dicti cardinalis et episcopi obedire mandatis supra dampnis et injuriis irrogatis ipsi episcopo et ejus ecclesiis ab eisdem, ac excommunicationis vinculo quo propter hec tenebantur sint juxta formam Ecclesie absoluti, ad relaxandum imperiale bannum cui eorum civitas occasione hujusmodi est subjecta, ad gratiam serenitatis tue restituendam eisdem, ac dimittendum Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum concives eorum, cruce signatos, quos ob

eandem causam cepisti et detines adhuc captos, te apostolicis precibus inducere dignemur. Ideoque serenitatem tuam rogandam duximus et hortandam quatenus bannum relaxes precumstrarum interventu predictum, et imperialem gratiam eis reddas, ac dictos Petrum et Guillelmum restituis libertati, preces nostras taliter auditurus quod eas sibi sentiant profuisse.

Datum Laterani, IX kalendas martii, pontificatus nostri anno undecimo.

Honorius papa rectoribus Societatis Lombardiae mandat ut celeriter litteras ipsorum de accipiendis compromissis transmittant, et interim quae pro Terrae Sanctae succursu facere tenentur praeparant, ita ut imperatori notitia non veniat quod tamdiu missionem litterarum distulerint, neque eidem occasio praebeatur eundem succursum differendi (1).

[Februarii
creatus.]

(Edid. partim RAYNALD., *Annal. eccles.*, t. I, ad ann. 1227, § VI, e Regestis lib. XI, n° 580.)

Honorius, etc., rectoribus Societatis Lombardie, etc. . . . . nobis et ipsi imperatori, omni occasione et excusatione cessantibus, ita celeriter transmittatis, quod non possit ad ipsius imperatoris venire notitiam vel vos ipsarum litterarum missionem distulisse tamdiu vel nos vobis super hoc iterato scripsisse; ac interim nihilominus cum ea sollicitudine

---

(1) Ne vero apparatus sacrae expeditionis in Germania teperet, paulo ante summus pontifex Hermannus domus Theutonicorum magistrum miserat, litteris significans opitos esse Lombardiae tumultus et omnes qui voto Hierosolymitano se astrinxerant itineri se accingere iubens. Quo argumento ad Andream Ungariae regem et ad Ludovicum langravium Thuringiae scripsit, quos eodem litterarum exemplo ad concendendas menses Augusto naves paratos ac expeditos esse monuit. Cf. RAYNALD., *Ibidem*, § VII, ex Regest. Honor., lib. XI, n° 462-463.

quam angustia temporis exigit ea que pro ipsius Terre Sancte succursu
facere tenemini preparetis, ne ipsi imperatori differendi ejusdem Terre
Sancte succursum occasionem videamini dare, ac per hoc contra vos
Deum et homines provocetis. Scientes quod si vos in tanto facto Dei et
vestri contemptores illusoreshue senserimus, nil aliud videmus restare
nisi ut celum et terram contra vestram insolentiam invocemus, etc. . . .

FINIS PARTIS SECUNDÆ.

HENRICI SEPTIMI

ROMANORUM REGIS

HISTORIA DIPLOMATICA.

PARS PRIMA.

A MENSE SEPTEMBRI 1330 USQUE AD MENSEM MARTIUM 1337.

HENRICI SEPTIMI

ROMANORUM REGIS

HISTORIA DIPLOMATICA.

ANNO 1220. — INDICTIONE 9.

Henricus VII, dux Sueviae et in regem Romanorum electus, ratam habet patris sui Friderici II donationem Rappotoni majori praeposito totique capitulo Augustensis ecclesiae super advocatiis villae Aitingen factam.

Ulmæ,
1° septembris.

(Edit. ap. *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars prima, p. 105, n^o DCLIV, ex originali cujus sigillum quod appendebat perit, remanentibus tamen filis series flavi coloris. — Memoratum quoque in BRAUN, *Gesch. der bisch. von Augsb.*, t. II, p. 256.)

H[enricus] Dei gratia dux Suevie et in regem Romanorum electus, universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris gratiam suam et omne bonum. Divine remunerationis intuitu non solum beneficia liberaliter a progenitoribus nostris ecclesiis collata diminuere nolentes, immo de liberalitatis nostre munificentia dilatationi earum disponentes adjicere, universitati vestre presenti scripto duximus intimandum quod pro salute nostra et parentum nostrorum, dilectis fidelibus nostris Rapp[otoni] majori preposito totique capitulo Augustensis ecclesie advoca-

cias utriusque ville Aitingen, sub eo jure ac ea pensione qua eas ipsi et antecessores eorum ab inclite recordationis rege Philippo patruo nostro et postmodum habuerunt, hilariter concedimus et habendas dimittimus, ratum et firmum habitari factum patris nostri gloriosissimi regis Romanorum, semper augusti et regis Sicilie, qui, sicut continetur in literis suis dicto capitulo super hoc indultis (1), prefatas advocacias antedicto preposito et ecclesie sue concessit antea et de regie majestatis gratia permisit habendas. Ne igitur temporibus nostris gratiam quam sper advocatis illis est consecuta ecclesia Augstensis, quocunque casu valeat amittere; mandamus sub interminatione gratie nostre precipientes districte ut nullus sit qui deinceps manum tenerariam in prejudicium ecclesie jam dicte ad ipsas audeat extendere advocacias, vel se intromittendo de ipsis vel alias in eis dicto preposito et concanonice suis amodo inferendo damnum aliquod sive gravamen. Quod si quis fecerit, divine majestatis et nostre indignationis non effugiet ultionem.

Datum Ulme, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo, kalendis septembris, decima (2) indicione.

[Desiderius
elector.]

Friderico rege ab Honorio in imperatorem coronato, cum intrasset regnum Siciliae, audita archiepiscopi [Coloniensis Engelberti] sibi in Alemannia bene noti probitate, per litteras imperiales (3)

(1) Vid. super privilegium Friderici secundi, datum apud Hagnowe, 48 maii 1220.

(2) Indictio non respondet anno Christi indicato, quae quidem nona esse deberet si cesarea notarius usus fuerit, kalendis septembris incipiente. In renovatione ejusdem privilegii (29 maii 1222), notarius contra indicationem nonam adhibet, quae tunc decima esse deberet. Unde unum vel alterum spurium aut saltem rescriptum videtur.

(3) Desiderantur autem istae Friderici litterae, quae multum proficerent ad tempus definiendum quo Engelbertus tutelam pueri et regni gubernationem suscepit; licet verosimile sit Fridericum, quando versus Italiam discesserit, tanti momenti officium jam tum Engelberto commississe.

regni negotia citra Alpes illi commisit, Heinrici filii sui eum constituens tutorem et totius regni Romani per Alemanniam provisorum (1). *Caesarii vita S. Engelb.*, ap. BOEHMER., *Fontes*, II, 299.

ANNO 1221. — INDICTIONE 9.

Engelbertus, Coloniensis archiepiscopus, notificat per consilium suum Henricum Romanorum regem in irritum revocavisse sententiam pro comite Hollandiae Wilhelmo contra comitissam Flandriae et Hainoniae Johannam quondam in curia Frankfordensi latam.

Magnus,
6 mar.

(Editum apud ADRI. KLUTT, *Hist. crit. comit. Holland.*, t. II, pars I, p. 420-431 (Medioburgi, 1780), ex origin. In arch. Insulens. Sigillum cereum duplici membranaceo laqueo pendebat tempore cl. viri Godefroy, qui hoc instrumentum Klutto communicavit.)

---

(4) Caeteri testes paululum discrepare videntur. Apud *Gesta Trevir.*, exempli causa, ita legimus: « Cujus (Henrici) tutelae deputatus est Wernherus de Bolandia. Wernherus defuncto, » suscepit tutelam regii pueri Engelbertus Coloniensis archiepiscopus. » Apud *Hist. imperat.* in MENCKEN, III, 421: « Fridericus filium suum Heinrichum cancellario Spirensi episcopo et » Heriboldensi episcopo comitique Gerharde de Dietze et alia familiaribus suis commenda- » vit. Igitur episcopi prenominati non multo post mortui sunt, et puer custodiae Colo- » niensis episcopi mancipatus est. » Apud *Chron. Ursperg.*: « Filium suum Heinrichum nutrien- » dum et gubernandum commisit Chunrado de Tonne, pincernae ac ministeriali suo in castro » Wintersteten. » Apud REINER. LEON. ad ann. 1220: « Engelbertus archiepiscopus Heinrichum » puerum filium Friderici regis et totum regnum in tutelam suscipit. » Discernas tamen inter generalem tutelam et consilium ut ita dicam privatum, cui ut videtur isti episcopi et nobiles cum aliis assidebant, inter quos unus vel alter quotidianas regio puero curas impendere poterat.

II. Pars 2.

91

Engelbertus Dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus quibus litteras istas videre contigerit salutem in Domino. Noveritis quod presentes fuimus ubi dominus noster Henricus illustris Romanorum rex et semper augustus revocavit in irritum et ad nichilum redegit sententiam illam que data fuit apud Franckenvorde pro comite Hollandie Willhelmo contra egregiam Flandrie et Haynonie comitissam Johannam, videlicet de eo quod ipse comes Willhelmus recepit in feodum de domino nostro karissimo Frederico Dei gratia tunc Romanorum rege et semper augusto, nunc autem imperatore, terram quam ipse tenuit in feodum de prefata comitissa; et rationes exposuit dominus rex Henricus, sicut in litteris suis quas dedit super hoc prenominate comitisse plenius continetur (1). Et hoc protestamur, quia per consilium nostrum factum fuit, et in huius rei testimonium presentes litteras fieri fecimus sigillo nostro sigillatas.

Datum Maghuntie, feria quinta post Inventionem Sancte Crucis, anno domine incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo primo.

[Extant duo exemplaria ejusdem tenoris a Theoderico archiepiscopo Maguntino et a Wernero de Bolandia scripta, in archivo provinc. Gandavensi. Cf. SAINT-GENOIS, *Monum. anc.*, p. 507 et seqq.]

Feldsee,
18 juii.

Conquestus erat Conradus episcopus [Hildesheimensis] (2) Hen-

(1) Ipsius Henrici litteras quae in archivo Parisiensi asservari dicuntur (vid. Вокмн., *Regest. Henr.*, p. 212, n° 6), frustra requisivimus. Facile tamen supplentur ex litteris Frederici tenoris ejusdem, quas supra edidimus.

(2) Electus tamen tunc temporis neque nondum episcopus haberi debet. Iste Conradus prius capellanus et poenitentiarius Papae, scolasticus Maguntinus, ad evangelizandum verbum crucis in partibus Teutoniae destinatus fuerat, litteris dat. Viterbii, XIV kal. martii, pontific. anno quarto (ap. SCHUB., *Orig. Guelf.*, III, n° 186^a). Vid. etiam supra p. 53. Addimas quoque ex *Regest. Honor.*, anno V, epist. 745, in collect. Laporte du Theil, litteras quibus papa eidem Conrado mandat ut episcopo Melensi propter fractionem tibiae voti prosequendi dilationem concedat: « Honorarius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio magistro Conrado capellano et peniten-

rico Romanorum regi quod burgenses sui in omni jure et servitio quo ei ad regis et episcopi honorem obligati erant, contrarii essent et rebelles; ideoque rex scriptis Fuldae, XV kalendas augusti, indictione IX, ad Fridericum episcopum Halberstadensem litteris, ipsum monet ut super querela hac cognoscat et quod justum sit statuatur. SCHEID, *Origin. Guelfic.*, t. III, p. 683, ex diplomat. Hildesh. MSS.

Archiepiscopus Trevirensis, Spirensis, Ratisbonensis et Basiliensis episcopi, abbates de Weissenburg et de Murbach ministerialibus ecclesiae Hildensemensis mandant ut ad obsequium Conradi Hildensemensis electi libenter accedant; alioquin ad colloquium in festo Sancti Ægidii apud Francfort indictum veniant, justitiae plenitudinem recepturi.

Weissenburg.
(Augusto
cancier.)

(Eld. SCHEID, *Origin. Guelfic.*, tom. III, p. 681, n° 156, ex diplomat. Hildesh. MSS.)

Theodoricus Dei gratia Trevirorum archiepiscopus, C. Metensis et Spirensis episcopus imperialis aule cancellarius, . . . Ratisbonensis et . . . Basiliensis episcopi, . . . de Wicenburg et . . . de Murbach abbates, universis ecclesie Hildensemensis ministerialibus salutem et omne bonum. Accessit ad presentiam nostram Wicenburg dilectus noster et honorabilis vir magister C., capellanus domini pape et penitentiaris, Hildensemensis electus, supplicans nobis ut per consilium et auxilium

» tiario vobis salutem. Audivimus quod venerabilis frater noster... Metensis episcopus,
» imperialis aule cancellarius, fractionem tibi patitur; propter quod sui voti executio impeditur. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus veritate super hoc
» diligentius inquisita, si rem invenieris ita esse, dilationem sibi ad sui voti prosecutionem
» usque ad aliud passagium auctoritate nostra concedas. Datum Laterani, quinto nonas julii,
» pontificatus nostri anno quinto (3 julii 1221). »

nostrum per manum domini regis donationem regalinm obtineret, utpote rationabiliter et communiter electus a suo capitulo, apud quod potestas residet episcopum eligendi, cum idem dominus rex per voluntatem domiui nostri serenissimi imperatoris et principum consensum eadem conferendi plenariam habeat potestatem. Ex adverso autem Conradus marscalcus et Ekbertus milites, ministeriales Hildensemenses, ex sua et suorum comministerialium parte rogabant attentius ne id faceremus, et quod dominus rex petitioni electi consentire non deberet, pro eo quod eis in electione ipsius facta esset injuria, qui ex jure et longa consuetudine in electione episcoporum Hildensemensem justitiam habuissent. Quod quia tam nobis quam omnibus comitibus et nobilibus imperii necnon et ecclesiarum ministerialibus qui multi presentes erant inconueniens et inauditum et contra communem omnium ecclesiarum justitiam videbatur, in hoc eos minime duximus exaudiendos. Quum igitur prefato electo et ecclesie Hildensemensi in suo jure, quod nostrum reputamus, deesse nec possumus nec volumus, sed magis adesse, omnes vos rogamus et monemus attentius et consulimus in Domino ut memores salutis vestre et ecclesie cui tenemini, ad favorem et obsequium electi ejusdem libenter accedatis; quam promotionem ipsi ecclesie vestre et omnibus ad eam pertinentibus tam apud imperium quam Ecclesiam Romanam et nos omnes plurimum profuturam non dubitamus. Alioquin si vobis injuriam in his factam esse contenditis, sciatis nos colloquium principum in festo sancti Egidii (4) Fraukenvort indixisse; quo, si placet, venire poteritis coram domino nostro rege et principibus quorum plures illuc venturos esse speramus, justitie plenitudinem recepturi.

[Adsunt apud SCHANNAT, *Vindem. litter.*, I, 191, ex eodem fonte litterae tenoris ejusdem ab eisdem Henrico regi directae.]

---

(4) Scilicet primo die septembris. De ista tamen curia nihil compertum est.

Henricus, Romanorum rex, Friderico Romanorum imperatori patri suo notum facit quod Conradum Hildensemensem electum et ab archiepiscopo [Maguntinensi] confirmatum regalibus episcopatus Hildensemensis investivit, rogatque ut talem investituram auctoritate imperiali confirmare dignetur.

(Septemberi
circiter.)

(Edider. SCHANNAT, *l'indem. littér.*, t. I, p. 192. — SCHMID, *Origin. Guelf.*, t. III, p. 680.)

Carissimo genitori suo ac domino magnifico Romanorum imperatori Friderico semper augusto, Henricus Dei gratia et sua Romanorum rex (1), semper augustus, cum filiali dilectione debitam in omnibus reverentiam. Accedens ad presentiam nostram dilectus princeps noster Conradus electus, a nostra serenitate regalium episcopatus Hildesheimensis investituram secundum consuetudinem et iustitiam imperii petivit instant. Prepositus etiam et decanus et capitulum Hildesheimense per litteras et nuntios suos hoc ei fieri a nobis devotissime postulabant, eo quod ab ipsis concorditer et canonice fuisset electus et ab archiepiscopo suo legitime confirmatus, sicut littere ipsius ad nos super hoc transmissae testabantur. Nos igitur dilectorum principum qui circa vos erant et eorum qui super hoc nobis scribere curaverunt, Moguntini et Trevirensis archiepiscoporum, Spirensis imperialis aule cancellarii, Herbipolensis, Ratisponensis, Basiliensis episcoporum, Morbacensis et Wizeburgensis abbatum et dilecti nostri consanguinei Heurici ducis Saxonie et multorum nobilium et aliorum fidelium nostrorum consilia secuti, attendentes nichilominus ipsius electi devotionem erga vestram magnificentiam et magnam de vestro erga se favore fiduciam, sicut debuimus et sententia de hoc quesita dictabat,

(1) Notandum quod in hoc documento Henricus non ut prius rex Romanorum electus, sed simpliciter rex Romanorum se ipsum intulit.

eundem tam vestra quam nostra auctoritate de regalibus sive temporalibus episcopatus Hildesheimensis et omni honore quem sui antecessores de gratia imperii ejusdem episcopatus ratione tenebant, investivimus. Ea propter amantissimam paternitatem vestram diligentissime cupimus a nobis exoratum esse, ut divine retributionis intuitu, nostre quoque interventionis respectu, quod circa prememoratum nostram devotum electum consulte fecimus et juste, magnifice confirmare et ipsum cum ecclesia sua in vestre majestatis protectionem recipere dignemini, et ita eum in suis petitionibus andiat ut favorem et preces regias sibi sentiat profuisse.

[Septembri
vel octobri.]

Henricus, Romanorum rex, Henricum Saxoniae ducem rogat ut ministeriales ecclesiae Hildesheimensis Conrado electo contradicentes ad devotionem et pacem inducere studeat, sibi quid super hoc egerit rescripturus.

(Edd. SCHEID, *Origin. Guelf.*, t. III, p. 682, n° 190, ex diplomat. Hildens. MSS.
Cf. SCHANNAT, *Vindem. litter.*, t. I, p. 193.)

II. Dei gratia Romanorum rex dilecto consanguineo suo H. duci (1). Noverit tua dilectio quod accedens ad nostram personam dilectus princeps Conradus Hildesheimensis episcopus a nostra serenitate regalem episcopatus Hildesheimensis investituram secundum justitiam et consuetudinem imperii petivit instanter. Prepositus etiam et decanus ac capitulum Hildesheimense per litteras et nuntios suos hoc ei fieri a nobis devote postulabant, eo quod ab ipsis concorditer et canonice fuisset electus et a suo archiepiscopo legitime confirmatus (2), sicut littere ipsius ad nos

(1) Scilicet Saxoniae; de quo supra in precedente documento.

(2) Extant de hac re duae Honorii papae epistolae: prior archiepiscopo Moguntinensi directae, qua electionem Conradi et confirmationem ratas habet: dat. Laterani, III nonas septembris, pontificatus anno sexto (3 septemb. 1221); altera ministerialibus ecclesiae Hildes-

super hoc transmissis testabantur. Nos igitur dilectorum principum qui circa nos erant et eorum qui similiter hoc nobis scribere curaverunt et aliorum fidelium nostrorum consilia secuti, sicut de jure debuimus et sententia de hoc quesita dictabat, predicti capituli necnon et electi sui justas preces libenter admisimus, eundem electum tam serenissimi patris nostri imperatoris quam nostra auctoritate de regalibus episcopatus Hildesheimensis et omni honore quem sui antecessores de imperio tenebant ratione episcopatus ejusdem vestientes. Verum quia ministeriales ejusdem ecclesie in electione episcoporum Hildesheimensium jus sibi dicunt, et quod enim non elegerint cum capitulo, adhuc ei contradicunt, sicut eorum nuntii quibusdam ex principibus retulerunt, nobilitatem et honestatem tuam de qua multum presumimus rogamus ut nostre serenitatis intuitu predictos ministeriales ad te venire facias, eosque quos et ubi visum fuerit evocare et ipsos ad devotionem et pacem et gratiam domini sui electi modis quibus scis et potes, ut expedire videris, indnecere studeas diligenter. Quod enim episcopos suos eligere debere se asserunt et ideo quia hoc factum non est, difficiles ei se reddunt et graves, incongruum judicatur et omnibus principibus, nobilibus et ministerialibus inconveniens videtur et inauditum, sicut eorum nuntiis a multis novimus responsum. Gratissimum igitur habebimus si vestris in hoc monitionibus acquieverint et mandatis. Alioquin sciant pro certo quod prefato electo in justitia et honore suo modis quibus possumus adesse volumus et prodesse. De ipsorum igitur responso per tuas nos litteras facias certiores ut sciamus quid pro nobis et imperii mandato et tua exhortatione facturi sint et quid nobis super his fuerit faciendum.

---

mensis, qua eis mandatum in electione praesentis aliquomodo se ingerere praesumunt: dat. Laterani, V idus septembris (9 septemb.), anno sexto (ap. Schum., *ibidem*, n° 1862-189).

ANNO 1222. — INDICTIONE 10.

Apud
Wormatiam,
15 martii.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Gebhardi electi Pataviensis fert sententiam : quod non teneatur ex jure vel ex debito concedere vel solvere feoda, quae tantum ex camerae proventibus sunt distincta.

(Edit. ap. *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars prima, p. 108, ex originali unde fragmentum sigilli segmento membranaceo appendebat. — Denuo in PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, tom. IV, p. 248.)

II. Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis fidelibus suis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Ad universitatis vestre noticiam presentis certitudine scripti volumus pervenire quod ex petitione dilecti et familiaris principis nostri G. electi Pataviensis, in regie majestatis nostre conspectu sententiam queri fecimus, si videlicet aliquis teneatur ex jure ad talium concessionem sive solutionem feodorum que nec loco nec alia aliqua certitudine nisi tantum ex camerae proventibus sunt distincta. Et super hoc utique talis sententia data fuit quod ad hujusmodi feoda conferenda sive solvenda nemo ex jure vel ex debito tenetur aliquatenus, nisi quantum gratia atque voluntas propria cuilibet persuaserit in hoc facto.

Actum apud Wormatiam, III° idus martii, anno Domini M^o CC^o XXII°, indictione X^a, presentibus Sifrido Maguntino archiepiscopo, Ottone Heripolensi et Heinrico Wormacensi episcopis, Ludewico comite de Wirtenberch, Wernhero de Bonlande et aliis pluribus.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Gebhardi electi Pataviensis promulgat sententiam curiae suae de rebus episcopatus non alienandis absque consensu chori et ministerialium.

Wormacie,
13 martii.

(Edit. ap. *Monum. Boica*, tom. XXXI, pars 1^a, p. 512, e cod. Passav. continuat. fol. 142 b., et ap. PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, t. IV, p. 248.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis fidelibus suis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Ad universitatis vestre notitiam presentis certitudine scripti cupimus pervenire quod cum ex petitione dilecti et familiaris principis nostri G. electi Pataviensis queri per sententiam fecissemus si quis episcopus possit vel debeat distrahere seu aliquo modo per infeodationes alienare preter consilium et assensum chori sui atque ministerialium suorum quicquam de redditibus hofmarchiarum que ad dominicalia pertinere noscuntur, talis in regie majestatis nostre conspectu sententia data fuit quod nulli episcoporum liceat aliquatenus redditus hujusmodi distrahere sive alienare per infeodationes taliter quoquam modo. Sed si forsitan per aliquem hoc factum fuerit, talis distractio sive infeodatio firmitatem aliquam non habebit.

Actum Wormacie, III idus martii, indictione X, presentibus Sifrido Mogontinensi archiepiscopo, Chunrado cancellario Metensi et Spirensi, Ottone Herbipolensi, Heinricho Wormatiensi episcopis, Lodewico comite de Wirtenberch et aliis pluribus.

Henricus, Romanorum rex, ad instantiam Gebhardi Pataviensis electi proscriptionis sententiam promulgat adversus Alramum et

Apud
Wormatiam,
13 martii.

Albertum fratres de Hals multosque alios ibidem nominatos malefactores, eo quod per eos ecclesia Pataviensis circiter sex millibus marcarum tempore expeditionis transmarinae damnificata fuerit.

(Edit. ap. *Monum. Boica*, t. XXXI, pars 1^a, p. 510, e cod. Passav. III, fol. 72.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, omnibus fidelibus suis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Ad universitatis vestre notitiam presentis certitudine scripti cupimus pervenire quod cum ex instantia dilecti et familiaris principis nostri G. electi Pataviensis, taliter in conspectu nostro fuisset data sententia ut singulas causas cum aliis omnibus ecclesie sue factis in hoc ipse debeat inchoare articulo in quo predecessorem suum illa constituerat dimisisset; idem coram nobis querimoniam deposuit de castris et malefactoribus quibusdam, quorum nomina subnotari fecimus, quod per eos circiter VI. M. marcarum dampnificata sua esset ecclesia, et petiit quatenus secundum indulgentiam cruce signatis a Romana Sede concessam, ipsi iustitiam exhibere curaremus. Et [super] hec omnia cum probabilibus legitimis testibus coram nobis malefactores eosdem pariter et castra, non obstante eo quod in Bavaria terra non existimus, presertim cum cruce signatorum privilegium hanc legem excludat, proscriptionis regie sententia jure coacti condemnavimus, universitatem vestram monentes atque firmiter mandando precipientes quatenus illos similiter et castra ut nostros ac imperii proscriptos persecutione vestra non cessetis omnimodis impugnare.

Hec sunt nomina eorum Alramus et frater ejus Albertus de Hals, Albertus de Ode, Fridericus de Grub, Otto de Asenheim, Engelboldus de Tragenrente, Engelschalcus de Saechsingen, Heinricus de Prunste, Rapoto et filius ejus de Heyzingen, Irnfridus de Gortsne, Deringus Sagittarius, Nythardus et Marchardus de Tagenbach, Marchardus Schell, Eberhardus de Aesenheim, Fridericus frater ejus, Heinricus de Asnhaim, Ortwinus de Yltzstade, Hainricus Murator, Rudegerus Pademe, Chunradus de Aentznelirichen et Tymo frater ejus, Leo de Rogolting, Marthelo de Sweiber, Albero de Phafsteten, Egelbertus de Hiezpach, Engel-

bertus de Sweitzenpach, Albero de Fronsteten, Heinricus de Hohenwart et frater ejus Chunradus, Hainricus de Chirichperg et item Hainricus et Rnegerus fratres ejus, Hainricus de Fraunreyt, Albero de Muterna, Hainricus de Schonstain, Fridericus Lacho, Chunradus de Ebergozesperig, Engelbertus de Raechenwinsperg, item Albertus de Ewerogaesenzperg, Ortolfus de Tandorf et frater ejus Heinricus, Wanungus Sagittarius, Chunradus de Tufstat, Heinricus Fuzab, Heinricus de Tobel, Lienhardus, Heinricus Alramus, Heinricus de Cherfenstain et frater snus Chalhoins, Lienungus et Walchannus de Ruzdorf, Pilgrimus de Ostenholtz, Wolframus de Oehsenpach, Hartmannus et Dietherus de Viechtenstain, Ortolfus de Rutingen et frater ejus Ulricus, Albero de Grantperg, Rugorus de Nyndlingen, Hermannus Ponsider. Hec sunt castra Hals, Schonstain, Rotenwerch, Newnhausen, Fiechtenstain, Marspach, Jobenstain.

Acta sunt hec apud Wuermatiam, III idus martii, indictione X, presentibus Syfrido Moguntinensi archiepiscopo, Ottone Herbipolensi episcopo, Chunrado cancellario Metensi et Spirensi episcopo, Heinrico Wurmaciensi episcopo, Ludwico comite de Wirtemberch, Wernhero de Bondlande et aliis pluribus.

Henricus, Romanorum rex, Alberto comiti de Bogen mandat ut Gebhardo Pataviensi electo ejusque ecclesiae promissum plene solvat, quo juxta tenorem conventionis ibidem insertae castrum Hals in ejus potestate datum fuit, usquedum domini de Hals de damnis et injuriis huic ecclesiae illatis satisfecissent.

[Martini
curator.]

(Edit. ap. *Monum. Boica*, tom. XXXI, pars 1^a, p. 508-509, e cod. Lonstorf. contin., fol. 142.)

Hainricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, dilecto fideli suo A. comiti de Pogen gratiam suam et omne bonum. Constitutus in presentia nostra dilectus et familiaris princeps noster G. Pataviensis

electus cum canonicis et ministerialibus suis quibusdam litteras tam tuo quam chori sui sigillo signatas nobis exhibuit, hunc modum pleniter continentes :

In nomine sancte et individue Trinitatis. Hec est forma deditionis castri in Hals : videlicet quod dominus A. de Hals castrum illud dedit in gratiam domini ducis Bavario junioris idemque dux incontinenti castrum pretaxatum posuit in potestate domini comitis in Pogen ; ita scilicet ut ipse castrum illud fideliter observaret, donec domino episcopo qui nunc est Pataviensi vel ejus successori de dampnis et iniuriis tam in hominibus quam in rebus a prefato A. et hominibus suis et fratre suo A. et W. de Ratenwerch patruo utriusque [illatis], secundum arbitrium et consilium VI de ecclesia, trium videlicet canonicorum et totidem ministerialium, et VI propinquorum vel amicorum prefatorum fratrum de Hals vel secundum jus vel secundum amicabilem compositionem, ecclesie fuerit satisfactum. Hec autem satisfactio fieri debet infra tres menses post redditum domini episcopi et domini A. fratris prefati A., vel post substitutionem Pataviensis episcopi, si forte prefatus episcopus reversus non fuerit casu mortis. Promissum quoque fuit ex utraque parte quod si forte per amicos dominorum de Hals staret quod ecclesie vel amicabiliter vel de jure non satisfaceret a prefatis nobilibus et hominibus eorundem, pretaxatum castrum episcopo vel ejus successori nominate ecclesie redderetur. Si vero de communi consensu illorum XII vel majoris partis amicabilem compositio et satisfactio intercesserit, Deo daute, castrum prefatis nobilibus siue contradictione qualibet redderetur. Additum quoque fuit quod si forte ambos fratres pretaxatos ante satisfactionem ecclesie prestandam contingeret decedere, prefatum castrum remaneret in predicti comitis potestate, donec ecclesia proprietatem in illo castro se habere ostenderet et probaret, quod prefatus A. inficiabatur penitus et negabat. Auexum fuit insuper quod si prefatum comitem medio tempore contingeret forte mori, ministeriales sui quorum nomina sunt subscripta, Heiricus de Pfolinge, Palmarius, Perchtoldus de Staiuberch, Rudolfus de Wolchenberch, Gerholms de Fremelzberg, Ebo de Mos, bona fide et sine dolo, quantum in eis esset, laborarent eque omnia effectui mancipare.

Treuga quoque ex utraque parte tam hominibus quam rebus utriusque fratris fuit fideliter compromissa, exceptis illis qui morte Poppouis culpabiles extiterant nec se possent credibiliter expurgare. Post hec omnia prefatus comes quod hec omnia conservaret ut scripta sunt inconvulsa, fide data [in] manu decaui Pataviensis fideliter repromisit et juramento prestitum confirmavit; VI quoque de ministerialibus suis fide data idem prestitum promiserunt et suo firmaverunt postea juramento.

Rogamus itaque et sub obtentu gratie nostre tibi firmiter precipiendo mandamus quatenus juxta hujus scripti tenorem promissum hujusmodi ipsi electo et ecclesie plene solvas (4).

Henricus, Romanorum rex, ratam habet donationem coram episcopo et consiliariis Wormatiæ cœnobio beatæ Mariæ in Otterburg factam a Rudewino milite de Flamburnen et Massivilia ejus uxore, de curte quadam Wormatiæ sita.

Wormatiæ,
16 martii.

(Edder. FREY et REMLING, *Urkundenbuch des Klosters Otterberg*, n° 42.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus in perpetuum. Notum sit universis Christi fidelibus ad quos presens scriptum pervenerit quod Rudewius miles de Flamburnen, vir bone opinionis, zelo Domini accensus, curtem Wormatiæ sitam, quam cum adiacentibus suis a Jutta vidua Heinrici Emeringeris et a liberis ejusdem, scilicet Patrissa, Adelheide, Conrado, Heinrico et coheredibus eorum, emptionis titulo

---

(4) Notæ chronologicae desunt tam diplomati quam inserto instrumento. Ex ipsa tamen rerum gestarum serie quæ in utroque instrumento narrantur, apparet diploma regis pertinere ad primos menses regiminis Gebhardi episcopi, tunc nondum confirmati seu consecrati, qui mense novembri aut decembri 1224 successit Ulrico episcopo, in reditu ex Oriente 34 octobris 1224 defuncto. Contractus tamen insertus ad mensem julium aut augustum anni 1220 pertinet, quando Ulricus episcopus crucisignatus cum Ludovico duce Bavarie in comitatu Frederici imperatoris per Italiam Ægyptum petisset.

juste ac rationabiliter adeptus est, communicata manu uxoris sue Mas-sivilie, cenobio beate Marie in Otterburg pia voluntate ac libera contulit, et Christum in celo ac genitricem ejus gloriosam pro terrenis heredibus quos non habebant heredes sibi feliciter eligentes, suis ac parentum suorum animabus in hoc salubre remedium appropriarunt. Hanc igitur prefate curtis donationem coram episcopo et consiliariis Wormatiensibus publice ac solemniter celebratam nos ratam habentes, presentis scripti et regalis bulle patrocinio duximus confirmandam, sub pena gratie nostre precipientes ne quis eam in prejudicium Otterburgensis ecclesie aliqua-tenus infringere presumat. Quod si quis ausu temeritatis attemptaverit, indignationem Dei omnipotentis et nostram se noverit incursum.

Datum Wormatic, per manum domini Conradi Metensis et Spirensis episcopi imperialis aule cancellarii, XVII kalendas aprilis, regnante domino nostro Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, feliciter. Amen. Anno incarnationis dominice MCCXXII, indictione X.

22 aprilis.

Henricus, Romanorum rex, decano beatae Mariae et advocato Aquensi mandat ut ecclesiam beati Adalberti super bonis apud Bastwilre contra comitem Juliensem et super bonis apud Olne et Sorun contra Walramum de Montjoie ex parte sua tueantur.

(Edit. Quix, *Cod. diplomat. Aquensis*, p. 97, n° 133.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, fidelibus suis S. decano beate Marie et W. (†) advocato Aquensi gratiam suam et omne bonum. Quia specialiter ad nos pertinet quod ecclesias nostras et imperii in jure suo et pace tranquilla debemus conservare, mandamus vobis et sub ea fidelitate qua nobis tenemini firmiter precipimus quatenus ex parte nostra moneatis et inducatis comitem Julia-

(†) Priori autem Sibodo nomen, alteri *Willelmus*.

censem ut deponat et emendet dampna et gravamina que homines sui, pincerna et dapifer vel aliquis alius pro ipso ex parte sua, ecclesie Sancti Adalberti de Aquis que ad nos specialiter pertinet in bonis suis apud Bastwilre inferant vel hactenus intulerunt; et eandem ecclesiam faciatis bona sua eadem et alibi sine aliquo impedimento dicti comitis vel suorum integre percipere et in pace possidere. Et si comes de aliquo jure confidit, hoc in presentia comitis et canonicorum beati Alberti auctoritate nostra cognoscatis et juste vel amabiliter determinetis. Sub eadem etiam fidelitate vobis districte precipimus ut virum nobilem Walramum de Montjoie ex parte nostra efficaciter inducatis quatenus ipse deponat et emendet gravem et inauditam injuriam quam predicta ecclesia nostra beati Alberti sustinet in bonis suis apud Olne et Sorun per Ludwicum et Theodericum Monachum, quorum uterque se facit advocatum; cum nullus ibi possit vel debeat esse advocatus nisi solus liber homo, videlicet Theodoricus de Hoffalis, secundum privilegia ecclesie predictae et principum imperii sententiam. Unde volumus precise ut efficaciter laboretis quatenus idem Walramus tantam injuriam et inauditam omnino deponat ex parte fratris sui ducis de Limburg, ad quem jurisdictio communis terre illius dignoscitur pertinere.

Datum apud . . . . ., X kalendas maii (1).

Henricus, Romanorum rex, ratam habet donationem a Marquardo notario suo Eberhardo abbati de Salem factam, de domo quam apud Ulmam propriis sumptibus fundavit cum capella et curte eidem attinentibus.

Apud
Werdam,
14 aprilis.

(Edidit JAGER, *Über Ulm*, p. 734; coll. cum lib. diplomat. Salemit., I, cx, f. 155, in archivo Karlsruh.)

---

(1) Deest anni et indictionis nota. De tempore autem cui hoc mandatum conveniat, cf. QVIR, loco supra citato.

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Deo creatori nostro gratum et placens prestare non ambigimus obsequium ad ntriusque vite felicitatem nobis profuturum, si loca divinis mancipata obsequiis ampliari curaverimus et ad ipsorum commodum et profectum curam impenderimus diligentem. Quapropter cognoscat universorum imperii fidelium tam presens etas quam successura posteritas quod magister Marquardus, plebanns de Uberlingin, familiaris clericus et notarius noster (1), zelo ductus pietatis, pro remedio animo sue domum suam quam apud Ulmam propriis sumtibus fundavit, per manus nostras in presentia multorum nobilium apud opidum nostrum Werdam Ebirhardo venerabili abbati de Salm et eidem monasterio cum capella et curte contradidit libere tenendam et perpetuo possideendam. Ut autem eadem donatio firma semper et rata eidem monasterio permaneat, presentem paginam exinde conscriptam sigillo nostro jussimus communiri; statuentes et sub pena gratie nostre districte precipientes ut nulli unquam persone liceat donationem eandem infringere vel temeritatis ausu ei contraire. Quod qui fecerit iram tremendi judicis et nostre offensam majestatis se non dubitet graviter incurrisse.

Testes hujus rei sunt Otto venerabilis Wirzeburgensis episcopus, Cunradus abbas de Tennibach, comes Har[t]mannus de Dilingin, comes Boppo de Henniberc, Heinrichs de Niflin, Gorlacus de Butingen, Fridericus de Bruhingin (sic) (a), Ebirhardus dapifer de Waltpurc, Cunradus pincerna de Winterstetin, Fridericus camerarius de Biginburc, Burcardus de Hohinburc, Cunradus de Bodimin, Cuno de Sumerowe, Walterus Nagilinus minister de Ulma, Ulricus Bulo et alii quamplures.

Actum apud Werdam (2), ab incarnatione Domini anno millesimo ducentesimo XXII^a, VIII kalendas maii, indictione decima.

(a) Veristimiliter autem legendum de *Trutechingen*.

---

(1) Item iste, ut arbitramur, qui saepius cum titulo scribae vel notarii non solum in instrumentis Henrici septimi, verum etiam in privilegiis Friderici II ad annos 1215 et 1218 memoratur.

(2) Ex itineris ordine *Kaiserzeicherh* potius quam *Donauwerth* hic intelligendum esse censuimus.

Henricus, Romanorum rex, notam facit compositionem mediante Engelberto Coloniensi archiepiscopo initam inter Tiricum Dunrestein et ecclesiam Aquensem super decimis et aliis bonis quæ eadem ecclesia habet apud Sinzig.

Aquisgran.
27 septem.

(Edit. QUIT, *Cod. diplomat. Aquensis*, p. 96, n° 132. Ex originali apud Düsseldorf pendet sigillum pene illaesum.)

Heinricus septimus Romanorum rex et semper augustus, omnibus orthodoxe fidei in perpetuum. Presentis ævi et post futuris Christi fidelibus volumus innotescere quod cum Tiricus Dunrestein de Sintze decimas seu alia bona, quæ ecclesia Aquensis ex felicitis recordationis antecessorum nostrorum Romanorum imperatorum munificentia sive aliorum largitione in villa predicti loci habere dinoscitur, in perpetuum pactum vindicaret, tandem errorem suum recognoscens, ad veritatis viam reversus, omni actioni quam sibi dicto pacto competere dicebat vel habere videbatur, coram venerabili ac fideli principe nostro Engelberto Coloniensi archiepiscopo et quampluribus aliis prona et libera voluntate pro se et successoribus suis rennuciavit, nichil juris in eis se habere publice recognovit; tali inter ipsam ecclesiam et dictum militem, mediante prelibato principe nostro, compositione in abolitionem antique discordie firmata quatenus sepefatus miles hominum ecclesie faceret fidelitate iurejurando repromissa, quod et fecit. In cuius facti recognitionem ecclesia vineas IIII jurnalium sitas prope viam quæ dicta Bribethe in feodum, decima sibi retenta, dedit eidem, ea conditione acceptata quod si sine prole decederit, iidem quatuor journalis sine questione in jus ecclesie revolvantur. Et quod si sicut pretaxatum est omnia irrevocabiliter observaret, obligatis fideiussoribus se astrinxit, hac nichilominus pena adjecta quod si ipse vel successores sui contravenirent, non solum a feodo quatuor journalium predictorum, verum etiam totali causa ipso jure intelligeretur cecidisse.

Testes Conradus major prepositus ecclesie Coloniensis, Otto prepositus Aquensis, Heinricus prepositus Karpaniensis, Hermannus decanus Bonnensis, Godefridus [et] Sibodo canonici Aquenses, Heinricus comes de Seyne, Heinricus de Izemboich, Gerlacus de Comerne, Rorzemannus de Kempeing, Johannes burgravius de Hamerstein, Johannes burgravius de Rinecke, Gerardus de Sintzge, Godefridus advocatus de Asse et alii quamplures.

Et ut hec rata et inconcussa permaneant, sigilli nostri munimine in robur perpetue firmitatis fecimus confirmari.

Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo XXII, V kalendas maii, Aquisgrani.

Aquisgrani,
9 maii.

Anno Domini MCCXXII, Henricus septimus, filius Friderici imperatoris, adhuc puer (1) consecratus est in regem Aquisgrani ab Engilberto Coloniensi archiepiscopo, dominica ante Ascensionem Domini, scilicet VIII idus maii. GODEFR. COLON. ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 354. — Congregatis principibus, Henricum puerum Aquisgrani in regem consecravit [Engelbertus], quem nutriebat ut filium et honoravit ut dominum. *Caesarii vita S. Engelb.*, *Ibidem*, 299. — Cf. *Chronic. Turonense*, ap. BOUQUET, *Scriptor.*, XVIII, 505.

Aquisgrani,
9 maii.

Henricus, Romanorum rex, privilegium a patre suo ecclesiae Sancti Servatii in Traiecto concessum confirmat, quasdam addit

(1) Scilicet quasi decennis, ut movent *Annales Argentinenses*, licet haec consecratio cum altera curia Aquisgrani celebrata 28 martii 1217 ibi confundatur.

exemptiones, concessionemque a praeposito Aquensi et Trajectensi factam eidem ecclesiae ratam habet.

(Inedit. ex chartul. S. Servatii MSS. in Biblioth. major. Parisiensi, tom. 1, fol. 43 recto.— Originale extat in archivo Hagae Comit., ut monet BOEHMERUS, *Regest.*, p. 214, n° 20. In codice etiam mentio fit sigilli cerei, tunc temporis illis sericis rubri coloris appensi.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Cum privilegia ecclesiarum ab antecessoribus nostris imperatoribus, etc. [*Sequitur de verbo ad verbum privilegium Friderici secundi, datum Aquisgrani, 28 julii 1215, quod ad suum locum edidimus; usque ad :*] et in se proclamantibus sub conductu domini et magistri sui satisfacient. Hanc etiam a patre nostro ipsis collatam gratiam denuo facimus ut in omni jurisdictione et districtu imperio et nobis pertinentibus, hominibus eorum victualia frumenti et vini deferentibus ad opus ecclesie ubicumque necesse ire habuerint tam per terras quam per aquas, nullum telonium vel passagium ab ipsis requiratur vel occasione thelonii aliqua in eos exactio fiat. Preterea pium factum clerici nostri prepositi Aquensis et Trajectensis, quod de parochia Sancti Johannis in Trajecto ipsi capitulo Sancti Servatii ad usus eorum deputavit conferendo et proinde ordinavit, ratum per omnia habemus et firmum, ipsam collationem confirmantes. Regia auctoritate statuimus etiam et regali auctoritate precipimus ut nulla persona hanc nostram gratiam ipsis infringere aliqua presumat temeritate. Quod qui fecerit iram summi Dei et nostro majestatis se noverit incursum. Ad hujus autem rei certitudinem hanc paginam exinde conscriptam sigillo nostro jussimus insigniri.

Datum Aquisgrani, dominice incarnationis anno millesimo ducentesimo vigesimo secundo, septimo idus maii, indictione decima.

Testes hi sunt Sifridus Maguntinus, Engelbertus Coloniensis, Theodericus Trevirensis archiepiscopi, Hugo Leodiensis, Otto Trajectensis (a)

(a) *Seillect Ultrajectensis, Utrecht.*

episcopi, Henricus dnx Brabantie, Gerardus comes de Gelren et alii quamplures.

Ego Conradus cancellarius recognovi.

Aquisgran.
11 mss.

Henricus, Romanorum rex, ecclesiam beati Adalberti de Aquis sub sua speciali protectione recipit et ei confirmat omnia quae praedecessores sui caeterique fideles Christi donaverunt, specialiter autem quidquid imperator Henricus secundus ejusdem ecclesiae fundator contulerat.

(Eideler. *Quix, Cod. diplom. Aquensis*, tom. I, p. 50. — *Lacomblet, Urkundenb. für die gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 56, n° 102. — Originale extat hodie in archiv. Berolin.; unde pendet sigillum ceræ rubrae cum inscriptione: HEINRICVS DEI GRACIA ROM. . . . . SEMPER AVGVSIVS.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Ad eterne vite premium et temporalis imperii decursum prosperiorem nobis proficere non ambigimus, si ecclesias Dei conservando ampliare studuerimus et pia rerum largitione promovere. Quapropter notum facimus universis imperii nostri fidelibus presentibus et futuris quod nos ad imitationem praedecessorum nostrorum regum et imperatorum, ecclesiam beati Adalberti de Aquis in specialem majestatis nostre protectionem recepimus, eique confirmamus universa quae ab antecessoribus nostris regibus sive imperatoribus Romanorum sive ab aliis Christi fidelibus juste collata sunt vel in posterum dante Domino poterunt conferri, vel quae ipsa ecclesia justo acquisitionis titulo per gratiam Dei nunc habet vel in posterum obtinebit; exprimentes specialiter qualiter imperator Henricus ejusdem ecclesiae fundator eandem ecclesiam omni libertate donavit ipsique ecclesiae omnem possessionem contulit quae est infra murum, quae dicitur Bruel cum aris, edificiis, agris, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus,

exitibus, redditibus, viis, inviis, seu cum omni utilitate que ullatenus haberi potest; similiter cum baptisterio et decimis per consensum Baldrici tunc Leodiensis episcopi et agris imperii in Marlanes (1) et Crenval et decimis eorum quibus omnibus ipsam ecclesiam dotavit: ita videlicet quod prepositus ipsius ecclesie vice imperii iudex et exactor supradicte possessionis et omnium habitantium in ea semper permaneat. Similiter eorum bona in Inglenheim, Speie, Consdorp et alibi circa Sinceke, Wintere, Vails, Olno et Sorun, Londersdorp, Bolheim, Bastwilre, et in partibus inferioribus Umere, Maldrike, Diest, et Valdrike cum omnibus eorum pertinentiis in Utbe et de Moldeke (2) tertiam partem et alias ubicunque sita et hominibus ipsis pertinentibus cum omni jure, iudicio et utilitate, prout eidem ecclesie collata sunt et in privilegiis imperatorum sive regum confirmata, imperiali auctoritate per paginam presentem ipsi ecclesie in perpetuum confirmamus; statuantes et firmiter precipientes ne aliqua unquam persona humilis vel alta, secularis vel ecclesiastica, predictam ecclesiam et prepositum ejus in predictis omnibus aliquo modo ledere, molestare aut perturbare presumat. Quod si quis facere attemptaverit, a gratia imperiali exclusus C marcas anri pro pena componat, medietatem camere nostre, reliquam passis injuriam. Ad ejus rei evidentiam presentem paginam inde conscriptam majestatis nostre sigillo fecimus communi.

Hujus rei testes sunt Engelbertus Coloniensis ecclesie archiepiscopus, Sifridus Moguntinensis archiepiscopus, Theodericus Treverensis archiepiscopus, Hugo Leodiensis, Otto Trajectensis, Adolphus Osenbruggensis, Conradus Mindensis, Otto Werceburgensis, Sifridus Angustensis episcopi, Heribertus Werdenensis, Florentius Indensis abbates, Heinrichus dux Lotharingie, Otto dux Bavarie, Ludewicus comes de Wirtenberc, Gerardus comes de Diets, Tidericus dominus de Heinesberc, Gerlacus de

---

(1) *Morbous* tamen, in donatione Henrici secundi imperatoris; quae videnda in primo volumine collectionis a Lacomblet editae, n° 452.

(2) De his omnibus locis et donationibus, vide in primo volumine ejusdem collectionis ad n° 430, 443, 444, 474, 264, 309, 535.

Budingén, Warnerus de Bolant, Gerardus de Sinceke, Henricus de Rodenburc et alii quamplures.

Signum domini Henrici septimi Romanorum regis invictissimi.

Ego Conradus Spirensis et Metensis episcopus, vice domini Sifridi, Maguntinonsis sedis archiepiscopi et totius Germanie archicancellarii, recognovi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. XXII, indictione X, regnante domino Henrico septimo Romanorum rege invictissimo, anno regni et consecrationis ejus Aquisgrani primo.

Datum Aquisgrani, V idus maii, feliciter. Amen.

Aquisgrani,
11 maii.

Henricus, Romanorum rex, Henrico Leodiensi episcopo et preposito, decano et capitulo majoris ecclesiae in Leodio scribit se confirmare donationem ab avo et patre suo super bonis in Freren eidem ecclesiae factam, eis committens jus alios sacerdotes locandi et quaestiones decidendi, vetansque ne dux Lotharingiae predictae villae et hominibus ejus se ullo modo intromittat.

(Inedit. ex Registro cui titulus : *Privileges divers*, B, arch. Reg. Bruxell. *Ch. des comptes*, Reg. I, fol. 48 recto-verso.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, dilecto consanguineo suo Henrico Leodiensi episcopo, J. preposito, Th. decano, archidiacono totique capitulo majoris ecclesiae in Leodio gratiam suam et omne bonum. Scire debetis quod donationem quam sereuissimus avus noster Henricus et pater noster F. Romanorum imperatores fecerunt super bonis in Freren (1) ad opus duorum sacerdotum, qui pro sua et nostra ac progenitorum nostrorum salute in ecclesia Sancti Lamberti omni die ce-

(1) Scilicet *Freren* seu *Frères*, inter Leodium et Trajectum ad Mosam.

lehrare debent, ratam habemus et presenti scripto confirmamus, nullum que in predictis bonis, sicut jam dicti domini statuerunt, preterquam imperium et nos volumus unquam esse advocatum; statuentes et firmiter precipientes ut idem sacerdotes eadem bona in pace teneant et cum omni jure et fructu percipiant, nullusque hominum predictorum bonorum ratione advocatie vel alicujus petitionis aut exactionis gravare, molestare aut perturbare presumat; et major decanus Loodieusis habeat potestatem has prebendas sacerdotum, cum eos mori contigerit, in alios idoneos locandi. Si quid etiam questionis aut gravaminis predictis sacerdotibus aut hominibus eorundem bonorum aliquo casu contigerit, volumus et firmiter precipimus ut hoc vos vice nostra plene et secundum justitiam emendetis absque omni houere et servitio sacerdotum, bonorum et hominum eorundem. Volumus etiam et firmiter precipimus quod dilectus noster H. dux Lothoringie vel aliquis pro eo, ratione bonorum nostrorum de Trajecto vel alicujus commissionis, de advocatia predictae ville et hominum se amplius nullo modo intromittat.

Datum Aquisgravi post nostram coronationem (a), anno Domini M° CC° XXII°, indictione decima, [quinto idus maii (1)].

Henricus, Romanorum rex, Henrico duci Lotharingiae et Brabantiae omnia bona quae Philippus apud Confluentiam et Fride-
ricus pater suus apud Frankfurtum ei in rectum feudum concesserunt, ipse de consilio et voluntate principum concedit.

Apud
Aquigravum,
maii.

(Edit. ap. BUTKENS, *Trophées du Brabant*, t. I, p. 68. — MEERIS, *Charterboek der graven van Holland*, t. I, p. 180, e. Dinter. Chron. Brab. MSS. lib. IV, c. 13.

— BONDAM, *Charterboek der Hertog. van Gelderl.*, t. I, p. 326. Coll. cum codice Bibl. reg. Bruxellensis, sub n° 16940.)

(a) *Consecrationem* in cod. Lefort.

(1) Quam notatio diei et mensis in codice Bruxellensi deficit, suppletus ex originali in codice Lefort n° 48, f. 92, apud Loodium, transcripto.

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper angustus, omnibus hoc scriptum videntibus in perpetuum. Noverint tam presentes quam futuri quod nos pensatis meritis et obsequio que nobilis vir Henricus illustris dux Lotharingie et Brabancie nobis et imperio impendit, sibi de consilio et voluntate principum concessimus omnia bona que felicis memorie Philippus Romanorum rex in solempni curia apud Confluentiam (1) in rectum feodum concessit eidem, et postmodum karissimus pater noster Fredericus divus Romanorum imperator in solempni curia apud Franckenvorden (2) de consilio et voluntate principum sibi recognovit et concessit. Si quis vero contra hanc nostre concessionis paginam aliquid attemptaverit vel ipsum super prefatis bonis molestare presumpserit, regie majestatis offendiculum non evadet.

Testes Sifridus Mogntinus, Engelbertus Coloniensis, Theodoricus Treverensis archiepiscopi, Conradus Metensis et Spirensis episcopus imperialis aule cancellarius, Hugo Leodiensis episcopus, . . . abbas Indensis, . . . comes palatinus, Gerardus de Gelren, Theodoricus de Cleve, Florencius de Hollandia, Luscel (a) de Hostade comites, Theodoricus de Hemelberch (b) major advocatus in Colonia, dapifer Wernerus de Bolandia, et alii quamplures tam nobiles quam ministeriales.

Actum apud Aquisgranum, in solempni nostre coronationis curia, anno dominice incarnationis M° CC° XX° secundo, mense maio.

Aquisgranum,
Mae.

Notificatio sententiae per Henricum Romanorum regem in Aquisgranensi curia denuntiatae de jure feudali super feodis et allodiis a duce Lotharingiae et Brabantiae exercendo, de servis et homi-

(a) In impressis *Lotharius*.

(b) In impressis *Thiericus de Heinsberg et supra de Heinsberc*.

(1) Scilicet anno incarnat. MCCIV, II idus novembris, indictione VIII, ut reperitur in Cod. bibl. reg. Bruxell. sub n° 46939. — Pluries editum apud Bondam, Lünig, Butkens et Miraeum.

(2) Vide supra privilegium datum 29 aprilis 1220.

nibus advocatarum retinendis et de tutela parvulorum usque ad duodecimum annum duci adjudicata.

(Eldier. BUTKENS, *Troph. du Brab.*, t. I, p. 68. — MIERIS, *Charterboek*, t. I, p. 413. — SENCKENBERG, *Corp. jur. feud.*, p. 763. — PERTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. IV, p. 249. Coll. cum cod. Bibl. reg. Bruxell. sub n° 16940, et ap. DINTER, *Chronic. Brab.*, MSS. *ibid.*, t. I, f. 826 et seqq.)

Noverint universi quod cum apud Aquisgranum Henricus rex Romanorum in solempni curia sederet pro tribunali sub frequentia principum, precepit Henrico illustri duci Lotharingie et Brabantie et in fidelitate imperio prestita iunxit eidem quod jura imperii firmiter observaret et in terra sua faceret observari, et hoc fecit tam per sententiam principum quam per obtentum gratie imperii. Inventum igitur et sententiatum est ibi quod in jure feudali omnis ministerialis feodatarus eque judicare possit super feodis nobilium et ministerialium, exceptis tamen feodis principum. Ad hec sententiatum est ibi quod quilibet nobilis sive ministerialis feodatarus a domino suo in jure feudali prima citatione ad quindecim potest citari. Iterum si aliquis sive nobilis sive ministerialis allodium ducis de duce tenet in feodum, ipse dux ipsum citare potest super illo allodio ad alium locum ubi habet allodium, ubicumque voluerit. Si autem illud feodum sit feodum ab alio principe obtentum, tunc dux suum feodatarium citare potest super quamcumque partem illius feodi quod ab alio principe descendit. Ceterum quemcumque dux de jure sicut tenetur citaverit, ille si citatus non comparet ad primam citationem, emendam solvere tenetur que bota vocatur. Insuper si dux sententiam ab aliquo requisierit, ille requisitus tenebitur dicere sententiam infra terminum quo dux sedet pro tribunali illo die, nisi ipse dux de gratia sibi remittat. Ad hec in jure feudali nullus potest esse advocatus, nisi sit ipsius ducis feodatarus; advocatum appellamus patronum cause. Additum quoque ibi est per sententiam quod servi per stipitem et parentelam ex parte matris provenientes, sunt retinendi; homines advocatarum autem per curiam cui sunt censuales sunt retinendi. Insuper quicumque exactus est pro patrono cause, ille exactus tenetur proponere verbum illius qui ipsum

exegit, et negare non potest, dummodo sciat loqui usualiter. Ad hec ibidem per sententiam fuit duci adjudicata tutela parvulorum usque ad duodecimum annum de feodis que ab ipso tenentur.

Prolationi istarum sententiarum interfuerunt hii principes et testes: Sifridus Maguntinus, Engelbertus Coloniensis, Theodoricus Treverensis archiepiscopi, Conradus Metensis et Spirensis episcopus imperialis aule cancellarius, Herbipolensis, Angustensis episcopi, comes de Diisch, comes palatinus Reni, comes Ludovicus de Wertenberge, Adnlphus comes de Marka, Fredericus comes de Altena, dominus de Helmelsber (a), comes Lucseel (b) de Hostade, comes de Castele, Henricus dapifer de Wartborch (c), pincerna de Sciphe, Wernerus de Bollandia, Gerardus de Senzecka et alii quamplures.

Actum Aquisgrani, in solempni curia in nostra coronatione, anno Domini M^o CC^o vicesimo secundo, mense maio.

Prope
Frankenvort,
29 maii.

Henricus, Romanorum rex, monasterium de Steingaden in quo sepultus est avunculus quondam suus dux Welfo, in omnibus bonis ejus vult esse munitum.

(Memorat. ap. LANG, *Regest. Boic.*, t. II, p. 126. Qua causa hoc privilegium inter caetera *Monumenta Boica* locum suum non habuerit, omnino nescimus.)

Datum prope Frankenvort, anno dominice incarnationis MCCXXII, IV kalendas junii.

.....
29 maii.

Henricus, Romanorum rex, iterum confirmat patris sui Fride-

(a) Alias *de Heinsberg*, ut supra.

(b) Alias *Lotharius*, ut supra.

(c) Alias *de Wolkborch*, verisimiliter *de Waldborch*.

rici II donationem Rappotoni majori praeposito totique capitulo Augustensis ecclesiae super advocatiis villae Aitingen factam.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 110, n° DCLVIII, ex originali unde sigillum nonnihil laesum appendet filis sericis rubri et albi coloris.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus tam futuris quam presentibus, gratiam suam et omne bonum. Divine remunerationis intuitu, etc. [*Sequitur de verbo ad verbum ut in praecedenti (vid. supra, p. 749), nisi quod pro regis Romanorum legitur imperatoris Romanorum. Notae autem chronologicae istae sunt :*]

Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo secundo, IIII kalendas junii, indictione VIII (1).

Henricus, Romanorum rex, ad imitationem patris sui domum hospitalis Sanctae Mariae in burgo suo apud Lutram cum bonis et personis ejus sub sua speciali protectione recipit.

Apud
Wormatiam,
2 junii.

(Edit. partim SCHANNAT, *Hist. episcop. Wormat.*, cod. probat., p. 104, n° CXII, ex chartul. monast. Lutrensis.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinrichs septimus Dei gratia Romanorum rex, semper angustus. Ad universorum imperii fidelium presentium et futurorum notitiam duximus perferendum quod nos ad imitationem domini et genitoris nostri Friderici serenissimi Romanorum imperatoris et regis Sicilie, familiarem ac dilectam nobis domum hospitalis Sancte Marie in burgo nostro apud Lutram, etc. sub specialem et omnimodam cum omnibus bonis suis et personis Domino illic famulantibus recepimus protectionem . . . . . Ad cujus rei perhennem me-

(1) De ista erronea indictionis notatione, cf. supra p. 730, not. 2.

moriā presens inde privilegium conscriptum sigillo nostro jussimus communiri.

Hujus rei testes sunt Sifridus Maguntinus archiepiscopus, Otto Herbi-polensis episcopus, Sifridus Augustensis episcopus, comes Wilhelmus de Tuvingen, comes Ludowicus de Wirtenberg, comes Heinrichus de Nassaw, Heinrichus de Brunbach, Conradus pincerna de Schipfe, Eberhardus dapifer de Walpnce, Fridericus camerarius de Biebnre, Cuno de Summeraw et alii quamplures.

Acta sunt hec anno ab incarnatione Domini MCCXXII, indictione X, regnante domino Heinricho septimo Romanorum rege glorioso, anno regni ejus primo.

Datum apud Womatiam, quarto nonas junii.

Apud
Ulmam,
20 Junii.

Henricus, Romanorum rex, ecclesiam Faucensem in specialem suam et imperii recipit protectionem, eamque simul commendat praepositis et officiatis suis circa possessiones ejusdem ecclesiae commorantibus.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 112, n^o DCLIX, ex originali cujus sigillum quod appendebat perit. Hoc diploma pene in omnibus concordat cum praecedente confirmatione Friderici II imperatoris, eodem anno, XXVII aprilis, eidem monasterio Faucensi concessa. Vid. supra p. 244.)

Heinricus divina favente clementia Romanorum rex, semper augustus. Per presens scriptum notum fieri volumus universis imperii fidelibus quod nos attendentes fidem puram, devotionem sinceram nec non et laudabilem conversationem dilecti fidelis nostri Dietonis venerabilis abbatis Faucensis et fratrum in eodem loco famulancium, ipsum et ecclesiam suam cum omnibus bonis suis mobilibus et immobilibus, agris, pascuis, piscaturis, nemoribus et montanis in nostram specialem et imperii recepimus protectionem. Statuentes et auctoritate presentis scripti

confirmantes ut nulla omnino persona cujuscumque fuerit conditionis, alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, auctdictum D. abbatem vel aliquem successorum suorum in bonis ecclesie sue presumat perturbare nec eis dampnum aliquod irrogare. Quod qui presumpserit in sue temeritatis vindictam indignationem vestri culminis se noverit graviter incursum. Damus preterea universis prepositis et officialis vestris circa possessiones prememorate ecclesie commorantibus firmiter in mandatis ut quicumque sepefatum abbatem in bonis ecclesie sue indebite et contra justiciam offendere presumpserit, sibi consilium et efficax auxilium ad defensionem et tuicionem ecclesie sue nullomodo impendere contradicant et eam manutenere atque defendere non obmittant. Nos enim locius dictam ecclesiam in omni jure et libertate ejus permanere volumus, sicut tempore imperatoris Heinrici avi vestri inclite recordationis diuoscitur permansisse; salvo omni jure quod nos, sicut progenitores nostri, ibidem habere debemus.

Datum apud Ulmam, VIII kalendas julii, indictione decima, anno Domini M° CC° XX° II°, anno regni vestri primo.

Henricus, Romanorum rex, praeposito, decano, archidiacono totique capitulo Leodiensi scribit se donationem illis factam de villa Freren inconvulsam conservare velle, eisque concedere ut jus imperiale contra Brabantiae ducem persequantur.

Aquisgran. .
23 septembris.

(Inedit. ex cod. Lefort, n° 18, fol. 89-90, ex cartul. Vandenberg, in arch. Leodienst, ubi transumptum dicitur ex originali, in libro primo chart. S. Lambert!, fol. 231.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, dilectis suis J. preposito, Th. decano, archidiacono totique majoris ecclesie Leodiensis capitulo gratiam suam et omne bonum. Notum vobis facimus quod vos donationem illam de villa Freren quam imperator Henricus avus voster

ecclesie vestre fecit, pro qua duo capellani in ecclesia vestra cotidie missas celebrant, pro predicti avi nostri et antecessorum suorum salute, recognoscimus et volumus eam prout ab eo facta est integram et inconcussam conservare; ita quod nullus alius in predicta villa et hominibus quicquam juris seu ratione advocatie sive feodi vel alia de causa possit vel debeat vindicare vel habere, sicut idem avus noster de predicta donatione ordinavit. Unde vobis concedimus et mandamus quod si dux Brabantie injuriam illam que vobis intulerunt ipsius homines in predicta villa revocare noluerit, sicut ei mandamus, quod ius nostrum ecclesiastico jure persequamini et predictam villam et homines cum omni integritate et jure retineatis.

Datum Granis Aquis, nonas kalendas octobris (4) (sic).

Henricus, Romanorum rex, Engelberto Coloniensi archiepiscopo mandat ut capellanos suos de choro Sancti Lamberti contra ducem Brabantie advocatiam de Freren contra ius possidentem diligenter adjuvet.

(Inedit. ex cod. Lefort, n° 18, f. 92, 93; ubi transumptum quoque dicitur ex originali, ibid., fol. 232; cujus tergo pars sigilli cerei adhaerebat.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, dilecto principi suo E. Coloniensi archiepiscopo gratiam suam et omne bonum. Quia dilectus noster H. dux Brabantie advocatiam de Freren contra ius possidet, sicut patet ex litteris venerabilis Henrici avi nostri et patris nostri F. imperatorum, dilectioni tue mandamus et attente rogando firmiter injungimus quatenus capellanos nostros sacerdotes de choro sancti Lamberti

---

(4) Legendum autem videtur: datum *Aquisgranii*, nono kalendas octobris. Cum desit anni notatio, ad eundem annum hoc mandatum referendum censuimus, quo aliud de re eadem editum fuit. Vide supra p. 742.

diligenter adjuves ut prebendas suas in predicta villa de Freren cum integritate percipiant. Si vero predictus dux vel aliquis eos molestare presumpserit, hoc de parte nostra et auctoritate imperii firmiter corrigas et defendas.

Henricus, Romanorum rex, monasterio de Salem concedit et confirmat ut ei liceat facere commutationes cum quibuscumque aliis ecclesiis sive etiam cum ministerialibus suis, burgensibus, plebeianis, etc.; eisdemque hominibus suis licentiam concedit bona ipsorum mobilia vel immobilia eidem monasterio tradendi.

Apud
Überlingen,
10 decembris.

(Inedit. ex libro privileg. monast. Salemit., in archivo Karlsruh., vol. I, f. 158, 159.)

In omnie sancte et individue Trinitatis. Hainricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Regnantis procul dubio tunc digne thronus extollitur, cum regi regum solvitur quod debetur, qui aufert spiritum principum dominus dominantium. Credentes igitur tunc propensius ipsi complacere, cum locis venerabilibus et maxime ubi religio Cisterciensis ordinis viget serenitatis nostre clementiam roseramus, exempla divorum quoddam augustorum parentum nostrorum venerantes, maximo autem domini et patris nostri imperatoris Frederici secundi clementiam sectantes, monasterio de Salem cujus famosa opinio longe lateque diffusa divoscitur, concedimus et confirmamus in perpetuum ut ei liceat facere commutationes sive concambia cum quibuscumque aliis ecclesiis, maxime tamen cum hiis quarum advocatie ad nos spectare noscuntur, sive etiam cum ministerialibus nostris, burgensibus, plebeianis vel quocumque subjectionis titulo nobis attinentibus. Item concedimus et indulgemus ut eisdem quos prediximus hominibus nostris liceat bona sua tam mobilia quam immobilia seu pro salute animarum suarum seu per venditionem vel etiam commutationem memorato contradere monasterio; cui etiam per hanc nostre concessionis indulgentiam

perpetua stabilitate permaneant et quieta perseverent. Regio statuentes edicto ne ulli de cetero persone ecclesiastice vel seclari hanc nostre confirmationis paginam fas sit infringere vel ausu temerario contraire. Concedimus etiam et perpetuo confirmamus omnia quaecumque concessione pontificum, largitione principum, dono comitum vel baronum et aliorum oblatione fidelium idem monasterium in presentiarum iuste et rationabiliter possidet, aut in futuro iusto titulo prestante Domino poterit adipisci. Ut autem supradictum monasterium nostri favoris plenitudine gaudet et ut presens nostre pietatis concessio firma sibi et illibata persistat, presens nostre majestatis privilegium inde conscribi fecimus et sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum domini Henrici septimi Romanorum regis invictissimi (*Monogramma*).

Hujus rei testes sunt comes Manegoldus de Nellenburc, Eberhardus dapifer de Waltpurc, Cunradus pincerna de Winterstettin, Burcardus de Honburc, Ulricus et Conradus frater ejus de Pothamo, Rudolfus et Hermannus frater ejus de Arbona, Rudolfus et Burcardus de Ramesperc, Hartnidus de Leunecke, Waltherus et Burcardus de Honvels, Eberhardus et Bertoldus de Lintpahc, et alii quamplures.

Datum apud Überlingen, anno incarnationis dominice M^oCC^oXX^oII^o, IIII idus decembris, anno regni nostri primo.

ANNO 1223. — INDICTIOE 11.

Ultimo,
11 februarii.

Henricus, Romanorum rex, conventui in Roth confirmat hoc privilegium ut nullum advocatum habeat, sed immediate cum omnibus possessionibus ejus sub regali protectione permaneat, et

in futurum ratum habet quidquid regii ministeriales et mercatores eidem conventui contulerint.

(Inedit. ex originali in archivo Stuttgart., nobis a Kauslero communicato. Sigillum intercidit, remanentibus tantum lacinulis florum sericorum rubri, flavi, viridisque coloris.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Si jura ecclesiarum ad bonum earum statum utilia confirmare studeamus, id nobis ad eterne vite meritum proficere credimus. Notum igitur sit omnibus Christi et imperii fidelibus tam futuris quam presentibus quod monasterium fratrum in Rota a sue foundationis principio tali juris honore fuit institutum et ditatum quod in bonis eidem monasterio pertinentibus nullus nunquam hominum advocatie jus sibi debeat usurpare, sed eadem ecclesia absque hujusmodi dominio sub imperiali tuitione secura consistere. Que justitia quoniam a diebus antiquis ad nostra usque tempora dinoscitur rationabiliter deducta et per antoritatem summorum pontificum et divorum angustorum qui nos precesserunt confirmata; nos quoque per nostre regie dignitatis auctoritatem prefato monasterio confirmamus et stabilimus, precipientes et statuentes quatenus super ipsam domum que dicitur Rota vel super ecclesias ant villas ant curtes ant homines seu quascunque ecclesie illius possessiones ant pertinentias, nemo nunquam jus advocatie teneat, sed eadem ecclesia cum omnibus suis pertinentiis ab advocatis sit libera, sub regie defensionis patrocinio quietas et inconcussa omni evo deinceps permaneat (1). Quicunque igitur memoratam ecclesiam, etc. [*Sequitur ut in privilegio Friderici secundi, dat. Ulmae 21 junii 1213, usque ad confirmamus*]. Ut igitur hoc nostre majestatis edictum ratum et inconvulsam in omne evum conservetur, presens privilegium inde fecimus conscribi et sigillo nostro communi; testes quoque annotari, quorum nomina snpter scripta sunt :

(1) Huc usque transmittitur ex privilegio imperatoris Friderici I., dato 22 januarii 1179.

Videlicet Marquardus scribe regis, Conradus pincerna de Wintersteten, Burchardus de Hohenburch, Ulrichus de Hagenouwe, Waltherus minister de Vulma (*sic*), Heinrichus minister de Manningen, Hermannus minister de Schongoiwe et alii quamplures.

Datum Ulme, anno incarnationis Domini millesimo CCXXIII, XV kalendas martii, indictione XI, regnante Heinricho septimo.

Apud
Augustam,
16 martii.

Henricus, Romanorum rex, mandat ne quis dampnum inferat monasterio de Roth super curte in Memmingen quam R. prepositus de Schöngau eidem monasterio contradidit.

(Inedit. ex originali in archivo Stuttgart., nobis a Kauslero communicato. Sigillum perlit, remanentibus tantum aliquot filorum lacinalis.)

II. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec littere ostense fuerint, gratiam suam et omne bonum. Significandum duximus vobis quod fidelis noster R. prepositus de Schöngow divine tributionis intuitu per manus pie recordationis Wellfonis ducis Suevie curtem nram in Memmingen monasterio de Rota contradidit; quam secundo per manus nostras predicto monasterio cum plenaria contulit possessione. Mandamus igitur sub pena gratie nostre districte precipientes ut nullus sit qui super hiis fratribus prememorati monasterii dampnum aliquod inferat vel impedimentum. Quod qui fecerit, indignationem omnipotentis Dei et nostre maiestatis offensam se noverit graviter incursisse. Ad huius rei certam evidentiam presentem cartam sigillo nostro iussimus communiri.

Testes huius rei sunt S. Augustensis episcopus, L. dux Bavarie, magister M. notarius, E. dapifer de Walpurg, Dietho de Ravensburg, Burchardus de Hohenburg, Cuno de Sumerowe, Conradus Spisarius et alii quamplures.

Datum apud Augustam, anno ab incarnatione Domini millesimo CC^o XXIII°, XVII kalendas aprilis, indictione XI.

Henricus, Romanorum rex, Henrico duci Saxoniae et Alberto duci Angariae mandat ut cum summus pontifex et dominus imperator Conrado Hildeshemensi episcopo vices dederint servandae pacis in partibus istis, ad locum et diem quos idem episcopus praefixerit accedant, pacem concorditer juraturi.

[Aprilis
christian.]

(Edd. SCHUB. *Origin. Guelf.*, tom. III, p. 686, ex veteri codice Moguntino.)

H. Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, H. duci Saxonie et A. duci Angarie et in eorum jurisdictione constitutis. Innotuit nobis quod summus Pontifex, similiter quoque dominus imperator pater noster dedit in mandatis et attentius inuaxerit C. Hildesheimensi venerabili episcopo apud eos in partibus Italiae esistenti (1), ut ad pacem et tranquillitatem illarum partium curam et operam in reditu suo impenderet diligentem, de ejusdem episcopi prudentia et bonitate non immerito presumentes. Quocirca mandamus affectuoso vos rogantes et monentes quatenus ob reverentiam apostolice Sedis et domini imperatoris patris nostri et pro patrie totius profectu et honore accedatis ad locum et diem quem prememoratus episcopus praefixerit vobis, pacem unanimiter juraturi usque ad terminum inter vos conductum.

Notitia compositionis praeviae inter [Henricum] Romanorum regem et Argentinensem electum super Rheinau, Wasselnheim, Molsheim, Mutzig, possessionibus aliis iuribusque controversis.

Haguenau,
8 maii.

---

(1) Scilicet in colloquio apud Ferentinum, ineunte martio, celebrato; nisi nos ad ann. 1236, ut vult Boehmerus, circa mensem julium referamus.

(Edd. SCHOEFFLIN, *Alsat. diplom.*, I, 350, non tamen integre, licet ex apographo tabulari Tabern. deprompsit. Adsant duo alia compositionis hujusmodi aut parum dissimilis instrumenta : unum prius, scilicet a Morbacensi et Nuenburgensi abbatibus et S. comite de Werda redactum, ann. 1231, indict. IX, octavo kal. septembris (1); alterum vero posterius, scilicet a Conrado Portuensi et Sancte Rufine episcopo, tunc apostolice Sedis in Germania legato, ann. 1234. (Ibid., p. 347 et 351.) Res vero non ante decisa definitive fuit quam Fridericus ipse cum episcopo item terminaverit. Vid. docum., dat. Argentine, mense martii 1236.)

Hec est forma compositionis facte inter dominum regem et Argentinensem electum super discordia que pro quibusdam possessionibus inter eos vertebatur. Civitas Rhinowe et curia Wassenheim cum villa et omnibus suis appenditiis pleno jure restituta sunt ecclesie Argentinensi. Habebit jns patronatus in ecclesia et decimas et census, et officium villicationis pro voluntate sua dominus episcopus locabit. Domino regi in eadem civitate advocatia remanebit, et quandocunque dabitur collecta seu precaria, presens erit nuntius episcopi, et eadem precaria equaliter dividetur inter dominum regem et dominum episcopum; similiter omnes proventus de eadem advocatia provenientes equaliter dividuntur. Item Mollsheim, jns patronatus ecclesie et officium villicationis et decime et quedam alia jura ab antiquo ad episcopatum spectantia domino episcopo

---

(1) Fragmenta edimus hujus compositionis ex pergamena originali in arch. Argentinensi, *Trésor des Chartes*; « Nos Dei gratia H. Morbacensis et... de Nuenburg abbates et S. comes de Werda, imperatorie majestatis judices delegati, omnibus hanc paginam inspecturis in perpetuum. Noverint universi tam presentes quam futuri qualiter dominus noster F. Romanorum imperator et semper augustus, ad preces reverentissimi patris nostri Honorii summi pontificis ac Sedis apostolice reverentiam, controversiam que, etc., ex injuncta nobis delegatione vico repetita et mandato super hoc imperatoris duplicato, de consilio, scientia et voluntate domini cancellarii plenaria, scultoti de Hagnowe, aliorumque presentium, etc. [Sequitur instrumenti tenor.] Ut autem hec indubitata fide teneantur ac hujus rei testimonium efficax possit haberi, sigillorum nostrorum munimine, ipsius quoque cancellarii, presentem paginam decernimus communiri. Testes autem, etc. Acta suet hec, etc. » Laqueis membranceis pendeant sigilla septem, quorum primum an sit ipsius Friderici vel Henrici regis, cum abraso sicut litterae, parum liquet, secundum cancellarii Conradi, quartum abbas Morbacensis adhuc extant; caetera vero perierunt.

remanebunt. In eadem vero villa et in Muzeebe et in Busbovesheim et in aliis villis et curtibus ad supradictas villas spectantibus advocatie domino regi cedent. Proventus autem advocatiarum et precarie in predictis villis et earum pertinentiis quocunque tempore facto inter dominum regem et dominum episcopum equaliter dividuntur. Item omnes homines ad dominum regem quocunque iure pertinentes apud Zaberuam residentes domino episcopo et ecclesie Argentinensi cedent, et in restaurationem illorum omnes homines in Rodesheim episcopo alligentes domino regi cedent. In Offenburc autem quicquid juris habuit Argentinensis episcopus domino regi cedet, servato canonicis Argentinensibus iure patronatus ecclesie et censibus qui ad prebendam eorum pertinent ab antiquo. Homines autem sive ministeriales sive proprii ecclesie Argentinensi et ministerialibus ejusdem pertinentes in civitatibus domini regis pro civibus non recipiantur; si vero aliqui sunt residentes et residere volentes, cum pace remaneant, ita tamen quod de bonis suis extra jacentibus domino ville ratione haui cum villanis suis in generalibus collectis subserviant. Illi vero qui vulgariter Pfalburgere dicuntur, etiam in civitatibus regis non recipiantur, et qui recepti sunt restituantur libere; generaliter autem tam cives quam ministeriales sive proprii si ad propria redire voluerint, licebit eis sine pena a civibus statuta que auewete (1) vocatur. Ministeriales autem episcopatus sive proprii non conveniantur nec impetantur a consortibus suis, nisi coram domino episcopo vel suo officiato. Apud Slecestat moueta de cetero non cudatur nec alias, nisi ubi debetur de jure cudi. Forum de Etenheim ad Malburc translatum restituatur et die quo hactenus solebat celebrari manebit. Si vero dominus rex forum in Malburc ordinare voluerit alio die, sine damno predicti fori in Etenheim secundum velle suum ordinauit. De villis vero in terminis langraviatus constitutis de quibus hactenus controversia fuit, sic statutum est ut si fieri potest amicabilem componatur; si autem, dominus episcopus adhibitis sibi duobus canonicis ecclesie sue, duobus ministerialibus, duobus ci-

(1) Anewete, *Angewette*, multa conventionalis ab eo solvenda qui sententiae arbitrii non steterit. Vide HALTAUS, *Glossar.* sub voce *Angewette*.

vibus quos sacramento prestito ad ecclesiam suam spectare probaverit, obtinebit. Hec autem omnia sic rata permanebunt si domino imperatori placitum fuit.

Actum anno ab incarnatione Domini MCCXXIII, III nonas maii, indictione XI.

Datum Hagene, [coram his testibus, imperialis ante cancellario, Herbi-
polensi et Angustensi episcopis, Nuwenburgensi abbate, Marquardo
scriba, marchione de Baden, comite Sigeberto, marschalco de Justingen,
dapifero de Walpurc, H. milite de Custerdingen, scotteto de Hagenowe (†).]

Apud
Hagenowia,
[invis]

Henricus, Romanorum rex, confirmat et ratam habet donatio-
nem a patre suo Friderico imperatore factam Alberoni abbati et
fratribus Novicastro (Neuenburg) de processu unius navis in as-
censu et descensu Rheni, cum immunitate cujuscumque thelonei
et concessionis.

(Inedit. nec memorat. a Würdtwein, qui caeteras tamen chartas abbatiae Neobur-
gensis refert. Ista quam nunc primum exhibemos, reperitur in archivo prae-
fect. Argentini. *Titres de Neubourg*, et autographa pergameni nullam legitimae
suspicionis causam suggerit. Sigillum cum laqueis avulsam est.)

Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, om-
nibus hos apices insipientibus gratiam suam et salutem in perpetuum.
Universitatem vestram pro certo scire volumus quod gloriosum dominum
et patrem nostrum quem intime diligimus (a) ipsiusque voluntati con-
sentire vel obedire paratissimi sumus. Inde est quod maiestatis ejus

(a) Deest aliquid forsitan imitari, vel hujusmodi.

(†) Nomina testium uncis inclusa adduntur ex quodam exemplari, quodam penes Grandi-
dier, et a Boehmero in *regestis* p. 245 memorato.

donationem quam dilecto nostro Alberoni abbati ejusque fratribus in Novocastro, Deo et beate Marie jugiter famulantibus nec non pro nostra parentumque nostrorum salute interdiu orantibus, contulit in perpetuum, ratam ac firmam permanere dogmatihamus (a). Qualis autem hec donatio fuerit, in presenti rescripto discretio vestra cognoscere poterit :

Fridericus secundus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie, omnibus in perpetuum. Cum imperialis eminentia et consuete benivolentie habundantia, etc. [*Sequitur ut in privilegio, dat. apud Civitatem 17 decemb. 1222 (vide supra, p. 278), nisi quod terminatur his verbis sigillo majestatis nostre communitum, omissis nominibus testium et chronologicis notis.*]

De cetero, sicut in rescripto gloriosi patris nostri legere potuistis, quia donationem navis quam in elemosinam devotis fratribus et monachis nostris in Novocastro contulit, tam sibi quam cunctis parentibus nostris nec non et nobismetipsis coram Deo ad salutem prodesse confidimus, statuimus districto precipientes quatinus prefata navis sine omni lesione et infestatione aut theloniei exactione vel alterius cujuscunque injusti lucri expostulatione per alveum Rheni usque ad oceanum, quocunque fratres voluerint vel necessarium habuerint, liberrime descendat et ascendat. Quicunque vero huic nostre constitutioni quavis occasione obviare temptaverit, sciat quod nostre majestatis pietatisque clementiam graviter et inemendabiliter offendat; et hoc nulla ratione justicie nostre discretio inultum abire permittat. Qui autem ipsam scilicet navem cum pace receperit et cum pace dimiserit, nostre clementie participem se esse noverit (1).

Acta sunt hec et scripta anno ab incarnatione Domini M° CC° XX° III°,

(a) Sic in originali. Verissimiliter pro *dogmatissimus*.

---

(1) Hanc donationem abbatis Neoburgensi a Friderico et filio suo Henrico factam memoraverunt et confirmaverunt, prout ad terras suas pertinebat, Hermannus marchio Badensis et uxor ejus Irmingardis, anno ab incarnatione Domini MCCXXV, concurrente II, indictione XIII, epacta VIII. Cf. WÜRDTWEIN, *Nov. sube. diplomat.*, tom. XIII, p. 286, e chartul. membr. abbat. Neoburg.

concurrente VI*, indictione XI*, epacta XVII* (4), et sigilli nostri auctoritate roborata, coram his testibus: domno Cunrado Metensi et Spirensi episcopo imperialis aule cancellario, domno Ottone Erbpolensi episcopo, domno Ludewico (2) marchione de Badin, domno Heinricho comite de Duobus Pontibus, domno Symone comite de Saraponte, domno Sygeberto comite de Alsatia et Wolfhelmo scolteto de Hagenow.

Data apud Hagenowia, anno regni nostri secundo.

Spirens,
maio.

Henricus, Romanorum rex, donationem a patre suo Friderico imperatore factam abbatiæ Neuenburgensi de una navi in Rheno cum immunitate thelonei et exactionis cujuslibet ratam denuo habet et confirmat.

(Memoratum ap. WURDTWEIN, *Nova subsid. diplomat.*, tom. XIII, p. 273, ubi unde hoc deprompserit non indicat. Quapropter quamdam cum præcedenti confirmatione suspicamur confusionem, nisi iterato privilegio, sed in solita forma, donationem patris sui denuo Henricus confirmaverit.)

Datum Spire, [anno] M.CC.XXIII, mense majo.

Stallheim,
[maio.]

Henricus, Romanorum rex, mandat omnibus ad quos beneficium in Sassenheim et in Luttershusen fuerit devolutum, ne fratres

(1) Iste computandi modus per concurrentem et epactam in privilegiis imperialibus omnino insolitus, in chartis Neoburgensibus frequentissime usurpatur. Cum autem ibi desit notatio mensis, ex loco dati privilegii et ex collatione testium* ad mensam maium hoc referendum arbitramur, scilicet post octavum mensis diem.

(2) Quum marchio Badensis tunc vocatus fuerit Hermannus, hunc locum sic ad integrum restituendum censuimus: domno Ludewico [duce Bavarie, Hermann] marchione de Badin, etc.

Schonaugiensis conventus in libera possessione curiae Marpach et attinentiarum ejus inquietare praesumant.

(Edit. ap. *Hist. et commentat. Academ. Theodoro-Palatinae*, t. V, p. 526; insertum in diplomate confirmatorio Ludovici ducis Bavariae, ann. 1291.)

Heinricus septimus divina favente gratia Romanorum rex et semper augustus in perpetuum. Regie serenitatis interest maxime personas illas et earum possessiones contueri, quibus pre ceteris noverint Domino devotins famulari. Eapropter constare volumus universis quod Marquardus dapifer de Aneville et filius ejusdem Theodericus infeodati fuerant ab avo et domino nostro Heinrico imperatore ac patruo nostro Philippo rege felici memorie beneficio quodam in Sassenheim et in Luttershusen circa Berstraziam sito. Apud easdem autem villas fratres Schonangienses Cisterciensis ordinis, Wormatiensis diocesis, curiam Marpach dictam cum vineis et agris attinentibus possidere noscuntur, de quibus, utpote libera proprietate semper habitis, nulli aliquando vel exactionem aliquam vel pensionem advocaticiam exhibuerunt nec exhibere debuerunt. Verum quia id etiam nobis legitimis tam ipsorum quam vicinorum assertionibus constitit evidentiis, volentes eisdem fratribus tam illa quam alia quaecumque a progenitoribus nostris habita confovere pariter et ampliare, mandamus atque sub obtentu gratie nostre districte precipimus omnibus ad quos idem beneficium devolutum fuerit ne ipsi occasione aliqua fratres predictos in curia Marpach prenotata et possessionibus attinentibus per exactionem vel jus aliquod ibi requirendum inquietare presumant, verum tam hic quam alibi, omnimoda tranquillitate in suis habitis, communibus quoque civium pascuis, aquis, pratis, sylvis ac ceteris communitatibus, sicut hactenus extiterunt, sic et amodo multo magis participes existant. Quod si quis huic nostro mandato contraire et predictorum fratrum libertatem infirmare presumpserit, nostro se noverit severitatis offensam puniendum.

Datum Stalbuhl (1), in generali placito coram nobis ibidem habito,

---

(1) Locis juxta Ladenburg, Heidelbergam inter et Manheim.

anno videlicet incarnationis Domini MCCXXIII (4), testibus hiiis presentibus, C. cancellario Spirensi ac Metensi episcopo, C. abbate Lanrensi, C. preposito Spirensi, L. palatino comite Reni ac dnce Bavarie, H. margravio de Baden, C. comite Silvestri, G. comite de Dyse, G. comite de Schowenbrnch; liberis vero G. de Bickenbach, C. de Steina, B. de Harphinberch, C. dir (2) Stralenbergere cum patruo ejusdem, C. dicto R. de Eschenbrucken, S. de Bruch; ministerialibus autem M. et F. de Hirzisperc, H. advocato, G. de Lobdenburch, D. Mulich, G. et O. de Schowenburch, A. Geilinch, H. de Cunigren, C. de Wormacia filio Aleri, et quam pluribus aliis comprovincialibus.

Apud
Frankfurt,
18 maii.

Henricus, Romanorum rex, notum facit quomodo lis et controversia inter Ludovicum ducem Bavariae et pueros quondam G. de Erpach ministerialis et pincernae sui in praesentia fidelium suorum sopita et determinata fuerit; salva tamen ratihabitione imperatoris patris sui.

(Inedit. ex copia in cod. Biblioth. publ. Stuttgart., Hist. n° 395, fol. 86, nobis a Stälin liberaliter communicata.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Noverint universi presens scriptum intuentes quod coram nobis et in presentia dilectorum fidelium nostrorum, S. venerabilis Maguntini archiepiscopi, majoris prepositi Spirensis, G. comitis de Dietz, B. de Alnvelt, C. de Steyna, G. de Butingen, F. de Kelberawe et R. de Eschenbrncke, lis et controversia

(1) Cum desit notatio mensis, hoc placitum mensi maio, rege Spira versus Francofurtum pergente, sat bene convenit.

(2) Sie Germanice, pro *der*. Cum Conrado de Hinzberg et compatruele ipsius Conrado qui dicitur *der Stralenbergere*, advocatis villae Schriesheim, Christianus abbas Schonauzensis anno 1220 transegit. Cf. *Gröndes, Sylloge diplomat.*, p. 416.

que vertebatur inter dilectum consanguineum nostrum L. ducem Bavarie, palatinum comitem Reni, et ministerialem nostrum G. de Erpach sic est sopita et determinata, pro omni dampno predicto dñci a pincerna nostro G. beate memorie illato. Nos de gratia nostra minorem filium et filiam seniore ipsius pincerne prefato dñci Bavarie titulo proprietatis contulimus, ea videlicet conditione ut prememoratus dux pueris ipsius pincerne fenda que ab ipso tenere debent jure feudali concedat et recognoscat. Verum si hec, sicut in presencia predictorum imperii fidelium tractata sunt, serenissimus dominus imperator pater noster grata non haberit et rata, juxta consilium et providenciam G. comitis de Dietz, majoris prepositi Spirensis, B. de Alnvelt, C. de Steyna, F. de Kelberawe, dampna et rapine illate dñci prelibato sunt a pueris pincerne in integrum restituende. Quidquid autem se [sic] prefati pueri super bonis illis que vulgariter auefelch (angefelle) dicuntur, medio tempore utilitatis perceperint seu dampni sepe dictus dux in eisdem bonis sustinuerit, eum integritate sibi debet ab ipsis pueris resarciri.

Hujus rei testes sunt D. comes de Ravinsperg, G. de Eppenstein, G. frater ipsius, H. de Libsperg, R. de Hagenaw, G. de Bickenbach, burggravius de Frideberg, et alii quamplures.

Datum apud Franckfort, III idus maii, indictione XI.

Henricus, Romanorum rex, toti familie ecclesie Corbeiensis notificat quod coram se, dictante principum imperii sententia, abbati Hermanno Corbeiensi electo varia jura ibidem expressa adjudicata fuerunt.

Apud
Wirzburg,
26 junii.

(Elder. FISCHER, *Litteratur des German. Rechts*, p. 245. — KINDLINGER, *Histor. Volksstein.*, t. II, p. 135, ex chartular. Corbeiensi. — PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, t. IV, p. 252.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis

infodatis, ministerialibus, oppidanis, totique familie Corbeiensis ecclesie gratiam suam et omne bonum. Universitati vestre duximus significandum quod coram nobis cum requireretur in sententia, venerabili abbati H. Corbeiensi electo requisitis omnibus extitit adjudicatum quod universa officia ecclesie sue pertinentia vacant et ad nutum suum sint instituenda, exceptis quatuor officiis principalibus, quorum bona nullius justitie vel astutie interventu ab ipsis officiis poterunt alienari, officiatorumque filii seniores et legitimi patrum succedent officiis pleno jure. Verum etiam quod in civitatibus, oppidis et villis campiones denariorum non fiant, nisi de consensu et voluntate prenominati, et moneta nullatenus est cuedenda. Quicumque ministerialis vel officiatas personam domini sui nequiter insequendo vel captivando vel perfide spoliando offenderit, jure suo privari debet et officio, nisi de benivolentia principis relaxetur. Demum quicumque abbas dotem ecclesie nisi de consensu et communi deliberatione capituli sui obligaverit, creditor abbatem successorem suum non impetet nec arctabit exigente rigore juris, cujusquam obligationis vel debiti occasione. Donationes mansorum, concessiones feodorum, obligationes pignorum, ante regalium receptionem facte, sint in irritum revocande. Cum itaque universa predicta, dictante principum et aliorum magnatum et fidelium imperii sententia, sint confirmata, mandamus fidelitati vestre sub pena gratie nostre firmiter precipientes quatenus ea, sicut fidem vestram concedet et honestatem, abbati prenominato tanquam domino vestro illesa et integra conservetis. Quod qui non fecerit indignationem omnipotentis Dei nostreque majestatis gravem offensam se noverit incursum.

Datum apud Wirzeburg, VI kalendas julii, indictione XI.

Apud
Ulmam,
6 julii.

Henricus, Romanorum rex, universis consulibus in Thurego mandat ut praepositum et capitulum ejusdem loci contra Ulricum castellanum de Schnabelburg tueantur.

(Edit. HOTTINGER, *Hist. eccles. Turcg.*, t. VIII, p. 1216. — Cf. *Schweiz. archiv*, t. I, p. 90.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, dilectis fidelibus suis universis consulibus in Thurego gratiam suam et bonam voluntatem. Conquesti sunt nobis R. prepositus et capitulum Thuricense quod U. castellanus de Snabelburch, gravibus et indebitis exactionibus in bonis ecclesie sue, maxime in Rifiers et Russlickon, non cesset eos enormiter molestare. Quapropter fidelitati vestre mandantes precipimus quateus ipsum post harum receptionem litterarum infra octo dies moveatis attentius ut dilectos cappellanos nostros in bonis ecclesie sue non amplius perturbet et ablata infra XIV dies restituere non postponat. Si quid autem inter ipsos ortum fuerit questionis, discretionis vestre vel saltem majoris partis judicio, auctoritate nostra decidatur, et ad id servandum per penam temporalem a vobis, si necesse fuerit, compellatur, ut quem timor Dei a malo non revocat, temporalis saltem pena cohibeat a peccato.

Data apud Ulmam, II uonas julii, indictione XI.

Henricus, Romanorum rex, domui Sanctae Mariae Teutonicorum castrum in Wernecke et caetera bona ipsi a Bodone de Rabenspurg quondam donata et ab imperatore patre suo confirmata, postea autem cum aliis bonis Conradi de Reichenberg et Conradi de Smidevelt commutata confirmat.

Wircb.,
4 sequenti.

(Edit. in *Monum. Boic.*, t. XXXI, pars 1^a, p. 516 et seqq., e libr. cop. Wircb. conscripto circa ann. 1561. — Germanica hujus instrumenti versio habetur in *Frisio* apud LUDWIG, *Geschichte von Würzb.*, p. 551, et in LUNIO, *Spicileg. eccles.*, II Theil, operis t. XVII, p. 946, n° 27. — Eisdem autem fere verbis repetitur et confirmatur in privilegio Friderici II, dato Cataniae, februario 1224. Vid. supra p. 402.)

Heinricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper angustus. Cum ad regalis magnificentie nostre celsitudinem pertineat omnium Christo militantium jura confovere ac bona ipsis collata sub nostri muniminis recipere protectionem, illorum potissime nos convenit protectores existere qui a nobis et nostris progenitoribus dive memorie sunt fundati, et servitio Jesu Christi fideliter insudantes suam hactenus famam landabiliter conservarunt. Notum sit igitur tam presentibus quam successore posteritatis fidelibus quod fidelis noster Bodo de Rabenspurg divinitus inspiratus una cum fratre Hermanno preceptore domus Theutonicorum in Alemannia et fratre Heinrico de Hohenlohe accessit (a) ad dominum Ottonem venerabilem Herbipolensem episcopum, presentibus fidelibus nostris Degenhardo Herbipolensis ecclesie majore scolastico, Diepoldo marchione de Voburg, Gotfrido de Hohenlohe, Hainrico magistro coquine nostre et aliis quampluribus, castrum Vuernek et omnem suam proprietatem ubicumque habuit in universis arvis, pascuis, nemoribus et hominibus per manum jamdicti episcopi, secundum jus et consuetudinem terre illius, venerando hospitali Sancte Marie Theutonicorum Hierosolymitano liberaliter contulit et absolvit. Serenissimus igitur dominus Romanorum imperator et rex Sicilie pater noster, habito respectu petitionis et testimonii predicti episcopi et precum dilecti et fidelis nostri Hermanni prememorati hospitalis magistri, donationem eandem ratam habens omne suum jus quod in castro et predictis omnibus habebat ad petitionem dicti fidelis Bodonis et ejusdem magistri sepedicto totaliter contulit hospitali, ipsam donationem privilegii sui auctoritate et munimine roborando (1). Quia vero fideles nostri Conradus de Reichenberg et Conradus de Smidevelt sibi jus in castro et proprietatibus suprafatis usurparunt, ad decidendam inter ipsos et dilectos nobis fratres Hospitalis memorati totius rancoris materiam, quia etiam (b) ob bonam pacis et

(a) In confirmatione Friderici II accedens.

(b) Additur ibidem : *videm magister et fratres.*

---

(1) Istam tamen ratificationem quam sub sua speciali forma non reperimus, circa annos 1218-1219 referendam esse censuimus.

concordie in suo jure prompta charitate sepius condescendunt, nostre majestatis assensu accedente, talis inter ipsos compositio intervenit : quod fratres domus memorate castro jam dicto cum suis pertinentiis renuntiarunt, hac forma ut C. et C. suprafati una cum uxoribus ipsorum coram nobis constituti manu adnnata quicquid juris in vineto Rabenspurge et Gerbrunnen et area in Wirceburg profiterentur, per manum nostram et salemannorum ipsorum sententialiter, secundum jus et consuetudinem patrie, hospitali Sancte Marie prenotato conferrent libere et absolute; quod factum rite et rationabiliter secundum formam predictam in nostre majestatis presentia protestamur. Ad majorem autem venerande domus cautelam et juris sui firmitudinem, fratres predicti (a) in promisso a nobis et sepefatis nostris fidelibus acceperunt ut, si qua forte in posterum ipsis impeditio in bonis a quocumque emergeret antefatis, plenariam tam a nostre celsitudinis magnificentia quam ab ipsis ubique locorum super eisdem warandiam obtinerent. Ad hujus autem donationis et confirmationis nostre memoriam et perpetuam firmitatem, presens privilegium inde conscribi et sigillo nostre majestatis jussimus committi.

Hujus rei testes sunt Ekebertus episcopus Babenbergensis, Arnoldus prepositus et Gotefridus archidiaconus canonici Herbipolenses, Marquardus notarius imperii; laici Diopoldus marchio de Voburg, Gerhardus comes de Diez, Rupertus comes de Castele et frater suus comes Ludevicus, Mangoldus de Vniltperg, Waltherus de Langenberg, Eberhardus de Nuenberg, Eberhardus dapifer de Waltburg, Conradus pincerna de Schipph, Theodericus de Hohenberg, Eckhardus Pulliculus, Marcuardus Vuaiso, Vnaltportus Torso, Vnolframms de Vuitoldshausen, et alii quamplures.

Acta sunt hæc anno dominice incarnationis M. CC. XXIII, indictione XII (†).

Datum Wirceburg, IIII augusti.

(a) In impresso *dilecti*, minus recte.

(†) Indictio XII ordinaria respondet quidem anno Chr. 1224. Sed ibi perperam notata videtur; nam Otto episcopus Wirceburgensis in hoc instrumento inter vivos memoratus obiit anno 1223, 5 vel 10 novembris. Cf. USERMANN, *Hist. episcop. Wirceb.*, p. 82. Jure ergo ad ann. 1223, ut editores Monumenti Boicorum monent, privilegium Henrici se exhibet, quoniam præterea privilegium Friderici confirmatorum posterius appareat. Quod omne quasi dubium tollit.

(Augusto
et septembri).

Ipso anno Henricus junior rex Northusin curiam habuit. Ubi ab Engilberto Coloniensi archiepiscopo pro absolutione regis Daciae multum laboratum fuit (1). GODEFR. COLON. ap. BOEHMER, *Fontes*, t. II, p. 353.

Northusum,
15 augusti.

Henricus, Romanorum rex, advocato et burgensibus de Goslar mandat ut census arearum civitatis Goslariensis, ecclesiae Goslariensi a praedecessoribus suis concessum, singulis annis colligi faciant et ecclesiae integraliter repraesentent.

(Edd. LEUCKFELD, *Antiq. Poeld.*, append. IV, p. 289.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, dilectis fidelibus suis advocato et universis burgensibus in Goslar gratiam suam et omne bonum. Ex veridica relatione intelleximus quod ecclesia Goslariensis, capella nostra, ex antiqua imperatorum et regum augustorum divae memoriae constitutione specialem ad imperium habeat respectum, et quod, eadem ratione inspecta, serenissimus pater noster Fridericus Romanorum imperator, semper augustus, ipsam ecclesiam in suam protectionem et gratiam recipiens, inter alia beneficia ei prestita, census arearum civitatis Goslariensis, quem sui et nostri divi antecessores Romanorum imperatores ac reges augusti ecclesiae Goslariensi contulerunt, et [qui] tam papali quam imperiali banno eidem ecclesiae nostre confirmatus est, quemadmodum Northusenses et Molhusenses solvant, deinceps persolvi constituit et sine diminutione hec districta precepit observari. Nos igitur

(1) De captivitate Waldemari regis, vid. supra p. 394 et not. 4.

serenissimi patris uostri et antecessorum nostrorum donationem confirmare et stabilire cupientes, et ne amplius nobis querimonia deferatur super eodem, et ut in posterum inuiolabile sit et firmum consistat, volumus ut tu, advocate Goslariensis, censum eundem singulis annis die statuto cum ministris ecclesie colligi facias eumque ecclesie integraliter representes, contumaces et aliquorum dierum (*sic*) delatores auctoritate serenissimi patris nostri et nostra sub pena sexaginta solidorum solvere compellendo.

Datum apud Northusen, XVIII kalendas septembris, indictione XI.

Henricus, Romanorum rex, monasterio de Volkolderoth confirmat traditionem molendini in Burrich ei sub annuo censu factam a Swikero et Conrado de Mulhausen ministerialibus imperii, idem ab omni jure exactionis et collectae eximit, eique bona civitati Mulhausen adjacentia quae possidet seu adipisci poterit confirmat.

Northusen,
11 septembris.

(Edider. Schrötker et Karysis, *Diplomat.*, t. I, p. 757; coll. cum originali in arch. Dresdensi, unde pendet sigillum cereum. Cf. privilegium Friderici secundi, dat. 7 martii 1222, p. 230.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus divina favente gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus fidelibus in Christo. Notum esse volumus omnibus tam presentibus quam futuris quod Suikerus et Conradus fratres de Mulhusen, ministeriales imperii, molendinum quoddam in Burriche quod a nobis jure possederunt feudali, de consensu et voluntate nostra venerabili conventui de Volkolderoth perpetuam contradiderunt in hereditatem. Talis pacti condicione interposita quatenus memorata ecclesia singulis annis inde solvat duas marcas, non solum prefatis militibus, sed et hiis quicumque de manu nostra aut illorum in feodo possederint in futurum; ita ut nulli ipsum liceat censum augere aut petitionem facere aut aliquid exigere supra id quod nostra

auctoritas simpliciter statuit persolvendum: Si autem conventus prefate ecclesie eundem censum redimere voluerit, ratum habemus. Iusuper pro remedio anime nostre et progenitorum nostrorum, eidem monasterio et fratribus ibidem Deo famulantibus indulgemus, sicut ab antecessoribus nostris Romanis imperatoribus et regibus est indultum, videlicet ut ab omni jure exactoris et collecte, quod vulgo dicitur *Geschoz*, sit absolutum. Et si qua bona civitati regni nostri Mulbusen sive prediis jam dicti monasterii adjacentia que imperiali jurisdictioni attinere deberent, in molendinis, in terris cultis seu incultis, que empzione, donacione, concambio est adeptum vel in futurum poterit adipisci, de nostra gratia sicut de antecessorum nostrorum libere possideat et quiete. Ut igitur hoc donacio nostra et libertas firma permaneat et inconvulsa, presentem paginam sigilli nostri appensione fecimus communiti.

Testes sunt comes Ernestus, Theodericus Rufus de Helmoldesdorf, Henricus Sturl, Hngo de Wilrode, Cunradus de Widense, Hermannus Schellevilz et Theodericus frater ejus, Theodericus camerarius, Ernestus de Burchinrode, Henricus Sclaris, Gerlacus de Butingū, Heimeradus de Bomeneborch, Henricus Quenceba, Henricus de Bonmeneborch, Sigelous protonotarius, Marquardus dapifer de Anewilre, Henricus pincerna de Lutera, Albertus de Droizc, et alii quamplures.

Datum in Northusen, anno Domini millesimo ducentesimo vicesimo primo (1), tertio idus septembris, indictione undecima.

[Northusen,
septembris.]

Henricus, Romanorum rex, per speciale privilegium monasterio de Volkolderoth confirmat traditionem molendini in Burrich ei sub annuo censu duarum marcarum factam a Swikero et Cunrado de Mulhausen, ministerialibus imperii.

(1) Sic in originali, cum tamen ex caeteris documentis Northusensis curia ad ann. 1223 clare pertineat. Indictio quoque, modo caesarea sit, duodecima esse debet.

(Inedit, ex originali in arch. Dresdensi, unde pendet sigillum cereum.)

In nomine sancto et individue Trinitatis. Henricus divina favente gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus fidelibus in Christo. Notum esse volumus omnihus tam presentibus quam futuris, quod Swikerus et Cunradus fratres de Mulhusen, ministeriales imperii, molendinum quoddam in Burriche quod a vobis jure possiderit (sic) feudali, de consensu et voluntate nostra veverabili conventui de Volcolderoth perpetuam contradiderunt in hereditatem; talis pacti conditione interposita quatenus memorata ecclesia singulis annis inde solvat duas marcas, non solum prefatis militibus vel heredibus ipsorum, sed etiam hiis quicumque de manu nostra aut de illorum manibus in feodo possederint in futurum; ita ut nulli ipsum censum liceat augere aut petitionem facere vel aliquid exigere supra id quod nostra auctoritas simpliciter statuit persolvendum. Ut igitur hec que statuimus inconvulsa et firma permaneant, presentem paginam sigilli nostri impressione et fidelium virorum decrevimus testimonio roborare.

Testes sunt comes Hernestus, Thidericus Rufus de Helmboldesdorf, Henricus Sturb, Hugo de Wilrode, Cunradus de Wideuse, Hermanus Schelleviz et Thidericus frater ejus, Thidericus camerarius, Hernestus de Hurschinrode, Henricus Sclaris.

Henricus, Romanorum rex, monasterio Eberacensi praedium et parochiam Schwabach, exemplo avi sui Henrici VI et patris sui Friderici II imperatorum, confirmat.

Nordhausen,
11 septembris.

(Edit. in *Privileg. monast. Eberacens.*, t. II, 7, num. 46; — et in *Monum. Boic.*, t. XXX, pars 1^a, num. DCLXII, p. 116, ex originali unde sigillum nonnihil laesum appendet ex filis sericis rubri, viridis et flavi coloris. In omnibus quasi consonat cum confirmatione Friderici II, ann. 1213, 26 februaril.)

In nomine sancto et individue Trinitatis. Henricus septimus Dei

gratia Romanorum rex et semper augustus. Justis fidelium nostrorum postulationibus tanto majestatis nostro favorem liberalius impertimur, quanto ampliora ipsis exinde speramus beneficia provenire quantoque ab Altissimo eterne beatitudinis premia prestolamur. Noverint igitur tam presens etas quam successura posteritas quod pie memorie consanguineus noster Fridericus, illustris dux de Rotenburc, predium suum Swabach cum attinente parrochia et omnibus eidem ecclesie attinentibus, consensu et stipulatione Cnouradi tunc temporis Eistedensis episcopi, ecclesie Ebracensi absolute et sine contradictione cujuslibet liberaliter contradidit et donavit; quam donationem dive recordationis Heinrici et serenissimi patris nostri Friderici imperatoris imperialis magnificentie auctoritas perpetuo privilegiorum munimine roboravit. Nos itaque ad ejus misericordiam qui pre ceteris gloria nos et divitiis exaltavit, respectum habere volentes, et felicitum progenitorum nostrorum vestigia capientes imitari, predictum predium secundum formam donationis et confirmationis ipsis concessam nos similiter ipsis una cum attinente parrochia per omnia confirmamus; volentes ut tam prefati ducis donatio quam felicitum imperatorum confirmatio, cum utraque justa sit ac legitima, firmitatis perpetue robur obtineat et vigorem. Preterea pie profitemur totum predium antedictum cum parrochia dilectis fratribus nostris Ebracensibus nos velle tueri, neque alium eis in eisdem bonis esse volumus advocatum quam Romani sceptri majestatem aut quem ipsi fratres pacis sue constituerint provisorem. Omnem quoque exactionem et annue pensionis molestiam seu quicquid eorum quieti importunum esse potuerit tam ab eis quam a colonis eorum auctoritate regia perpetuo removemus, omnes eorum injurias digna volentes prosequi ultione. Ad hujus etiam rei certam evidentiam presentem paginam exinde conscriptam sigillo nostro fecimus communiri.

Testes hii sunt S. Maguntinus, E. Coloniensis venerabiles archiepiscopi, O. Wirzburgensis, Nwenburgensis, Hildenshemensis, Mersoburgensis, Padeburnensis episcopi, L. dux Bavarie palatinus comes Reni, D. marchio de Hohenburc, G. comes de Dieths, H. prepositus Sancti Stephani in Babinberc, Th. scolasticus majoris ecclesie Wirzburgensis, et alii quamplures.

Acta sunt hec apud Northusam, anno ab incarnatione Domini M^oCC^oXXIII, III idus septembris, indictione XII.

Henricus, Romanorum rex, abbati et coenobio de Helmershausen privilegia a praedecessoribus suis indulta renovat, eisdem fere verbis quibus Conradus III anno 1144 usus fuerat.

Northusam.
12 septembris.

(Edit. WENCK, *Urkundenbuch*, t. II, p. 142, n^o CIII.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex, semper augustus. Justitie definitio est constantem ac perpetuam habere voluntatem tribuendi unicuique quod sibi jure competit. Qnam viriutem cum omne hominum genus partim a natura, partim institutis legalibus edoctum colere et exercere semper debeat, precipue tamen regie dignitati congruit talem animi habitum immutabilem induere. Ejusmodi tamen personis nostra dignatio in omni pietatis et equitatis defensione propensior debet adhibere benevolentiam, que divinis sincerius sunt mancipate servitiis et obsequiis et nobis in administratione regni sollicitis agentibus et orationis beneficio et veracis consilii subsidio et indefessi laboris studio assistant. Ea propter, reverende abbas Helmershusensis cenobii, ob petitionem charissimi ac fidelissimi domini Engelberti sancte Coloniensis ecclesie venerabilis archiepiscopi, dncis Westphalie et Angarie, concedimus tibi et per te tuis successoribus ac monasterio tuo in perpetuum omnem libertatem et immunitatem que venerabili loco tuo dicto Helmwardeshausen (sic) a predecessoribus et progenitoribus nostris regibus Romanorum vel imperatoribus (a) concessa et per privilegii paginam confirmata est;

(a) In diplomate Conradi dato apud Hersfeld, 17 octob. 1144, ita sequitur: *Ottone videlicet imperatore, Conrado abavo nostro imperatore, Henrico avo nostro imperatore, Henrico avunculo nostro imperatore; quod tibi delendum est.*

hac videlicet rationis constantia ut nulla deinceps persona magne vel parve potestatis, cujuscunque sit ordinis vel officii, presumat jamdictam ecclesiam tuam vel res ad ipsam pertinentes ullius impedimenti vel artis molestia inquietare, non tributum vel aliquam functionem seu pensionem publicam exigere, non servitium regale aut servitii redemptionem vel hospitia seu prandia tollere, sed per omnia et in omnibus ex antiqua regum et nostra concessione perpetua naturae libertate. Statuimus quoque ut juxta predecessorum nostrorum edicta nullum idem locus habeat advocatum, nisi quem abbas qui pro tempore fuerit concordi fratrum consilio electum sibi preficiendum judicaverit. Cui advocato tam in ipso jam sepe dicto loco quam in aliis ibidem pertinentibus non licebit hospitia sumere, non palefros tollere, non canes alere, non pro adeunda curia vel expeditione nostra quodcunque supplementi vel pensionis capere, non freda, non redibitiones exigere, sed in (ab) omni importunitate locum, personas, fundos, totius negligentiae postposita materia, studebit defensare. Habeat etiam abbas in omne tempus liberam potestatem statuendi, habendi mercatum et nundinas publicas, percussuram monete formandi, thelonium accipiendi ibique diversarum regionum commercia vendendi et emendi. Ea propter regia et imperiali potentia decrevimus ut omnes negotiatores et institores ceterique hominum ad idem mercatum venientes vel ibi manentes seu inde revertentes talem pacem talemque justitiam banni nostri interpositione obtineant, qualem ibi habent qui Moguntiae, Coloniae et Tridimoniae negotium exercent, talemque compositionem legum violatores hujus precepti persolvant. Quaecumque autem utilitas tam in bonis quam in moneta, theloneo, stationibus, hypothecis accrescere potuerit, memorato cenobio suisque rectoribus in perpetuum tradimus et confirmamus, Deo ibidem militantium usibus profutura. Licentiamus etiam regali nostra auctoritate ut si quis ministerialium regalis aule predicto monasterio de prediis suis quocumque modo conferre voluerit, habeat libertatem. Et ut hec donatio rata et inconvulsa permaneat, presentem paginam sigilli nostri impressione insigniri jussimus, manumque propria corroborantes idoneos testes subnotari fecimus, quorum nomina sunt hec :

Sifridus Moguntine sedis archiepiscopus, Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Otto Herbipolensis episcopus, Engelhardus Nuenburgensis episcopus, Conradus Hildenshemensis episcopus, Conradus Mindensis episcopus, Ludovicus Hersfeldensis abbas, Quinipertus Vriolariensis prepositus, Valradus Paderbornensis major prepositus, Ludovicus Turingie landgravius, Ludovicus dux Bavarie, Henricus comes de Anhold, Adolphus comes de Marcia, Volquinnus comes de Sualenberg, Conradus, Otto, Henricus fratres, comites de Everstein, et plures alii comites et nobiles.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo tertio, indictione XI.

Datum apud Northusen per manum cancellarii nostri, II idus septembris, regni nostri anno secundo.

Signum domini regis invictissimi.

Henricus, Romanorum rex, burgensibus Goslarie renovat quasi de verbo ad verbum privilegium Friderici patris sui eidem civitati indultum anno 1219, 13 julii.

Northusen,
14 septembris.

(Memorat. et extract. ap. *Vaterl. archiv für Niedersachsen*, ad ann. 1841, p. 39.)

Datum apud Northusen, anno dominice incarnationis MCCXXIII, XVIII kalendas octobris, [indictione XII].

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem N. Aquensis et Trajectensis praepositi, ecclesiae Sancti Servatii in Trajecto confirmat privilegium exemptionis a patre suo Friderico imperatore, 9 decembris anno 1220, eidem ecclesiae concessum.

Northusen,
20 septembris.

(Inedit. ex chartul. S. Servat. Traject. saeculi XVI, in Biblioth. maj. Paris., tom. I, fol. 44 recto. Mentio fit sigilli cerei, filis sericis rubri coloris appensi.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper angustus, universis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Accedens ad nos dilectus noster N. Aquensis et Sancti Servatii prepositus in Trajecto a nobis humiliter postulavit quatenus privilegium serenissimi domini et patris nostri Friderici Romanorum imperatoris, tam sibi quam Trajectensi ecclesie indultum, confirmare auctoritate regia dignaremur; cuius tenor talis est :

[*Sequitur de verbo ad verbum privilegium Friderici secundi, datum in castris apud Florentinum, 9 decembris 1220, quod supra videndum est, p. 78.*]

Nos igitur indulgentiam paternam et gratiam profatis canonicis impensam gratam et ratam habentes, ipsam auctoritate regia confirmamus, districtius inhibentes ne quis eidem gratie presumat aliquatenus contraire. Et ut nulla de hoc possit dubitatio suboriri, presentem paginam sigilli nostri appensione muniri fecimus et roborari.

Datum apud Northusam, anno Domini MCCXXIII, XII kalendas octobris, indictione duodecima.

Apud
Northusam,
21 septembris.

Henricus, Romanorum rex, privilegium a Friderico patre suo monasterio in Walkenried indultum inserit et confirmat, nec non et caetera privilegia a praedecessoribus suis eidem monasterio concessa; abbatemque et fratres cum eorum possessionibus in sua speciali protectione recipit.

(Edit. ap. LEUCKFELD, *Antiq. Walkenr.*, p. 367.—LUNIG, *Reichsarchiv*, t. XVIII, p. 853.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper angustus. Justum et pium esse credimus necnon et rationi consentaneum ut ea quae gloriosissimus dominus et pater noster Fridericus Romanorum imperator et semper

angustus et alii progenitores et antecessores nostri statuerunt, confirmaverunt et indulserunt vel locis religiosis etiam donaverunt, nos non solum rata ac firma teneamus, verum etiam totis viribus defendentes auctoritate regia confirmemus. Hinc est quod ad notitiam singulorum volumus pervenire quod dilecti nostri abbas et conventus in Walkenriet ad nostre majestatis excellentiam accedentes nobis humiliter supplicarunt ut privilegium patris nostri ipsis indultum confirmare auctoritate regia dignamur; cujus tenor talis est:

[*Sequitur transumptum privilegii Friderici secundi, dati apud Herbipolim, 11 septembris 1215.*]

Nos igitur vestigiis antecessorum nostrorum inherere volentes et maxime in his que iusta et pia esse dinoscuntur, privilegium gloriosissimi patris nostri cujus tenor in hac charta continetur et aliud privilegium quod idem sna regali munificentia monasterio in Walkenried contulit et induisit, item privilegium Lotharii regis, Friderici proavi nostri et Henrici avi nostri inclite recordationis Romanorum imperatorum et regis Philippi patris nostri, Ottonis imperatoris pie recordationis, omnia istorum privilegia et indulgentias et continentias omnium ipsorum speciales et generales auctoritate regia confirmamus. Monasterium quoque in Walkenried cum monachis et fratribus, cum omnibus bonis suis ubicumque in imperio nostro positis mobilibus et immobilibus et mancipiis recipimus sub protectione regie majestatis. Statuentes et regia potestate precipientes quatenus in posterum nullus hominum cujuscumque status ac conditionis, ecclesiasticus sive secularis, humilis sive sublimis, ausu temerario presumat contra factum nostrum venire aut inpradictum cenobium super possessionibus suis aut immunitatibus sive libertatibus aliquam inferre molestiam aut gravamen. Quod qui fecerit, preter indignationem Dei omnipotentis quam ipsum novimus incursurum, regali edicto statuimus ut centum libras anri componat, nam medietatem camere nostre et reliquam passo injuriam persolvendam; et ad hujus rei memoriam perpetuum presens privilegium sigilli nostri impressione fecimus roborari.

Testes hujus rei sunt Otto episcopus Herbipolensis, Hermannus Werdensis prepositus, Theodoricus prepositus in Nordhuse, Degenhardus

scolasticus (a) Herbigopolensis, Marquardus notarius regis, Waltherus canonicus Herbigopolensis, Hermannus magister Theutonice domus, frater Hermannus Other, Theobaldus marchio de Voburg, Gerbardus de Dietz, Henricus de Zwerin (1), Hermannus de Woldenberg et frater ejus Henricus, Lambertus de Gleichen et frater ejus Ernestus, Theodoricus de Honstein et frater ejus Henricus, Cunradus de Wernigeroda comites, Anselmus de Justingen, Eberhardus dapifer de Waldburg, Cunradus de Clingenberg, Cunradus et Eberhardus de Tanna pincerne, Detho de Ravensberg et Fridericus de Bienburg camerarii, Henricus magister coquine de Rotenburg, et alii quamplures.

Signum domini Henrici septimi Romanorum regis invictissimi.

Ego Cunradus (b) Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aule cancellarius, vice domini Sigfridi Moguntinensis archiepiscopi et totius Germanie archicancellarii, recognovi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCCXXIII, indictione XII, regnante domino Henrico VII Romanorum rege et semper augusto, anno regni ejus in imperio secundo.

Datum apud Northusen, XI kalendas octobris.

Northusen,
22 septembris.

Henricus, Romanorum rex, inserendo confirmat duplex Friderici imperatoris patris sui privilegium de reformatione ecclesiae Northusensis, vetans ne quis id infringere praesumat et ampliorem gratiam eidem ecclesiae promittens.

(a) Ap. Lünig *ecclesiasticus*, minus recte.

(b) Ap. Lünig *Theodoricus*, male.

(1) Memorat Boehmerus, *Reichssachen*, p. 374, n° 64, conventionem initam inter Henricum regem et comitem de Schwerin super redemptione Waldemari regis, ap. Northusen 24 septembris 1223; sed hoc instrumentum ubi laetent nescimus.

(Edider. LEUCKFELD., in *Antiq. Walkur.*, p. 352. — In *Antiq. Blankenburg.*, p. 94. — In *Antiq. Walkenr.*, p. 196. — FÖRSTEMANN, *Geschichte von Nordhaus.*, 2^a pars, 5-6.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Iustum esse credimus et consentaneum rationi ut ea que pater et dominus noster gloriosissimus Romanorum imperator pia deliberatione statuit et sigilli sui munimine roboravit, non tantum rata et firma habeamus, verum etiam modis omnibus defendentes, quantum in nobis est et quantum possumus, nostra regia potestate et sigilli nostri caracetero robaremus. Hinc est quod ad notitiam singularem volumus pervenire quod dilectus noster Theodoricus prepositus in Northusen privilegium patris nostri super ordinatione Northusensis ecclesie nobis exhibuit, cujus tenor talis est :

[*Sequitur de verbo ad verbum privilegium Friderici secundi, quod supra exhibuimus, p. 328.*]

Nos igitur inducti rationibus superius annotatis privilegium gloriosissimi patris nostri domini imperatoris Friderici quod in hac carta continetur auctoritate regia confirmamus, precipientes ne quisquam hominum cujuscunque conditionis illud infringere vel minuere vel quocunque alio modo contra illud venire presumat. Quod qui fecerit centum libras auri componat, unam medietatem camere nostre, reliquam passo injuriam persolvendam. Et ut super his omnis tollatur ambiguitas, hanc cartam sigilli nostri munimine fecimus roborari, firmum habentes propositum gratiam ampliolem et largiora beneficia ecclesie sepedicte cum se locus obtulerit impertiri.

Testes hujus rei sunt Sifridus Maguntinus, Engelbertus Coloniensis archiepiscopi, Otto Herbipolensis, Engelhardus Nauenburgensis, Ekohardus Merseburgensis, Conradus Hildesemensis, Conradus Mindensis episcopi, Ludowicus palatinus comes Reni dux Bawarie, Ludowicus landgravius Thuringie, Henricus comes Ascharie (1), Otto Magdebur-

---

(1) Is est comitatus alius sub nomine *Anhalt* designatus.

gensis, Otto Aquensis, Elgorus Goslariensis, Barchardus Jechoburgensis prepositi, Thyboldus marchio de Yoburg, Gerhardus comes de Diesch, Anselmus marscalcus, Eberhardus dapifer, Eberardus et Conradus fratres de Tanne, et alii quamplures.

Signum domini Henrici septimi Romanorum regis semper augusti.

Acta sunt hec apud Northusen, anno dominice incarnationis M^oCC^oXXIII^o, mense septembri, indictione XI, regnante domino Henrico septimo Dei gratia excellentissimo Romanorum rege et semper augusto, anno regni ejus secundo.

Datum apud Northusen, per manum magistri Marquardi imperialis aule notarii, X kalendas octobris, indictione XI^a.

Altenburg,
30 septembris.

Henricus, Romanorum rex, notum facit fratres de Cella Sanctae Mariae bona sua quae milites de Nozin violenter usurpaverant, dictante sententia, jure plenario obtinuisse.

(Iedit. ex originali in archiv. Dresdensi, unde pendebat sigillum.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis hanc paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Notum esse volumus tam modernis quam posteris, quod dilecti fratres de Cella Sanctae Mariae bona sua quae milites de Nozin violenter et injuste sibi usurpaverunt, coram nobis in Aldenburch, secundum quod sententia dictavit, videlicet jure plenario obtinuerunt. Ut igitur hoc sollempne factum maneat inconvulsum, inde paginam conscribi et eam sigillo nostro roborari precepimus cum astipulatione testium quorum hec sunt nomina :

Comes Gerhardus de Deisth, comes Lambertus de Herfordia, prefectus Meiuherus de Misna, prefectus Albertus de Aldenhurch et Heinricus frater ejus de Fluchelisberch, Heinricus de Coldiz, Albertus de Gerhardeshorpf et frater ejus, Heinricus de Harth, Conradus de Schephe pin-

cerna noster, Conradus pincerna de Wintherstede, Heinricus camerarius noster de Chiselinchen, Heinricus Jache et alii quamplures de curia nostra, uic facto interfuerunt testimonium perhibentes.

Anno gratie M^oCC^oXXIII^o acta sunt hec in Aldenburch, II kalendas octobris, indictione XII.

Henricus, Romanorum rex, praeposito suo de Moringen bona claustrum de Staingaden protegens committit, nominatim contra gravamina praepositi de Reitembuoch (Raitenbuch).

Nariberg,
18 octobris.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 126, n^o DCLXVIII, ex originali. Sigilli a tergo appressi minutissima quaedam pars restat cum segmento membranaceo cujus ope membranae adstrictum erat, cumque macula ceræ adhuc conspicua.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, fidei suo preposito de Moringen gratiam suam et omne bonum. Cum serenitas nostra ecclesiarum debeat oppressionibus subvenire et maxime hiis quas progenitores nostri fundaverunt et per hereditatem eorum divine remunerationis intuitu dotaverunt, fidelitati tue mandamus sub pena gratie nostre districte precipientes quatenus universa bona claustrum de Steingadem et fratrum ibidem Deo militantium sub nostram et imperii recipias protectionem et potestatem; non permissurus, sicut de nostra confidis gratia, quod nominatim prepositus de Reitembuoch vel alius quisquam dampnum eis irroget vel gravamen, bona et terminos eorum eque sicut bona nostra defensando; et ad ipsius faciendum ex parte nostra officiatis sub te constitutis injungas. Alioquin gravem offensam nostram te noveris incursum (1).

Datum apud Norenbere, XV kalendas novembris, indictione XII.

(1) Cf. infra documentum ad quintum et vicesimum diem julii 1224, p. 803.

Apud Egram,
10 novembris.

Henricus, Romanorum rex, judiciali sententia decernit ne in vicinitate monasterii Waldsassen vel praediorum ejus castrum aedificetur.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 117, n° DCLXIII, ex originali cujus sigillum perijt, remanentibus tantum filis sericis rubri et viridis coloris.
— Memoratum tamen et extractum a Bauscno, in *Monasteriologia*, p. 349.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper angustus, universis presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Notum esse volumus tam futuri quam presentis evi hominibus quod pro dilectis fratribus in Walthsaxen, nobis iudicio presidentibus, sententiatum est quod in prediis eorum sive in vicinia cenobii sui in prejudicium ecclesie ipsorum castrum non debeat edificari. Ne igitur sententie nostre sollempniter et legitime late quis in posterum presumat obviare, cautionem inde conscribi et eam sigillo nostro roborari cum astipulatione testinum precepimus, quorum hec sunt nomina :

Conradus cancellarius noster Spirensis episcopus, Ekebertus episcopus Babenbergensis, Hermannus marchio de Badem, Theobaldus (a) marchio de Hohenborch, Gevehardus lantgravius de Lukenberch et frater ejus Theobaldus, Gerhardus comes de Deisth, Everhardus de Everstein, Everhardus, de Snozberch, Anselmus marscalcus de Instichen, Cuonradus (b) dapifer de Walburch, Ditho de Raveuesborch, Albertus Lupus, Hermanus, Albertus Rindesmole de Nrenberch, Albertus Notthafthe et filius ejus Albertus, Albertus de Wonsedele, Heinrichus de Kinsberch, Cuonradus de Valkenberch et Godefridus frater ejus, Ulrichus de Levenstene, Cuono et Heiuricus fratres de Lonensteinu, Marcwardus de Wa-

(a) Sic, ut supra p. 778. Rectius tamen *Diopoldus* seu *Tyboldus*.

(b) Sic; rectius tamen *Everhardus*.

chowe, Arnoldus de Sparremberch et frater ejus Ruodegerus de Sparrenhecke, et alii quamplures.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice M^oCC^oXXIII, III idus novembris, indictione XII, in Egra.

Henricus III Angliæ rex mandat ut Bernardo de Horstmare et Arnoldo de Gimemich, nunciis imperatoris, centum marcae liberentur, et una bona navis cum probo gubernatore eis exhibeatur usque ad securum portum in partibus eorum.

Apud Turrim
Londinensem,
6 decembris.

(Edit. ap. RYMER, *Fœder. et convent.*, tom. I, p. 577, ex rotul. litter. clausar.)

Rex E. thesaurario et F. et W. camerariis salutem. Liberato de thesauro nostro Bernardo de Horstmare et Arnoldo de Gimemich (a), nunciis domini imperatoris, C marcas ad expensas suas versus partes suas de dono nostro.

Teste Henrico, etc., apud Turrim Londinensem, V die decembris, anno regni nostri VIII (1), per eundem.

Mandatum est Roberto de Neref constabulo Doverensi quod habere faciat Bernardo de Horstmare et sociis suis, nunciis domini imperatoris, unam bonam navem ad transfretandum versus partes suas, et eis similiter habere faciat unum probum et legalem hominem de Sandwich vel de

(a) In impressis *Ernolfo de Gimelin*, male.

(1) Jam prius rex Anglorum, scilicet 11 junii 1221, legatos in Allemaniam miserat, ut monet RYMER, *ibidem*, p. 461, litteris clausis quæ sequuntur : « Rex E. thesaurario et F. et R. camerariis salutem. Liberato de thesauro nostro dilectis nobis abbatibus Beliloci et Wale- » raso Theotonico euntibus usque ad Aquasgrani in nuncium nostrum viginti marcas ad ex- » pensas suas, et Johanni Lupo nuncio ac imperialis aule camerario quinque marcas de dono » nostro. Teste Henrico, etc., apud Norhampton, XI die junii, per eundem, anno regni nostri » quinto. »

Dovera qui cum eis sit in ipsa nave, donec ad salvum et securum portum pervenerint.

Teste, ut supra.

ANNO 1224 — INDICTIONE 12.

Apud
Wormatiam,
6 januarii.

Henricus, Romanorum rex, monasterium Sanctae Mariae juxta muros Bopardiae in specialem protectionem suam recipit, eique omnia bona confirmat, jubens ut ab onere et servitio quolibet liberum permaneat, inhibensque ne omnino elemosinae ab antecessoribus suis collatae, quas recenset, in usus vertant laicorum.

(Edditt GUNTHER, *Cod. diplom. Rhenomosellanus*, t. II, p. 147-150, ubi in tabulis ad calcem n° 3 sigillum describitur.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia septimus Romanorum rex et semper augustus. Sapienter collocat beneficium qui pro transitorio promeretur eternum. Hoc a nobis fieri tunc credimus cum religiosis opem cum in pace et tranquillitate Deo famulentur impendimus et eosdem sub protectionis nostre munimine confovemus, quatenus apud regem regum nobis advocatos et patronos invenire in extrema superni iudicii allocutione possimus. Inde est quod claustrum Sancte Marie juxta muros Bopardie quod constructum est a progenitoribus et predecessoribus nostris et quicquid ad illud pertinet in possessionibus, rebus et personis specialiter sub protectione nostra recepimus, inhibentes universis ne quid illi violentie aut injurie inferre presumant. Si quis vero nostram parvipendens indignationem eos qui in illo cenobio Deo serviunt sine iudicio conturbaverit, res ipsorum vel personas in locis quibuscumque invadendo aut ledendo, universis nostris fidelibus qui favorem nostrum concupiscunt

et gratiam et adjutorium in causis eorum, admonendo mandamus et mandando precipimus quatinus ipsorum adversariis vice nostra se opponant, et quecumque ad illos pertinent tanquam ea que nostra sunt defendant. Insuper quecumque largiente Domino a nostris ministerialibus vel hominibus sive ex quorumlibet beneficio poterunt adipisci in omni loco dominationis nostre et jurisdictione, in perpetuum concedimus possidendum. Removemus etiam omnem exactionem precariam ne quilibet hominum predictam ecclesiam et nunc et in reliquum in aliquo molestare et turbare presumat, scientes eandem ecclesiam sub tutela et protectione nostra positam. Elemosinas quoque et libertates quas antecessores nostri Romani reges et imperatores pro remedio animarum suarum ipsi monasterio contulerunt, et nos simili modo in salutem anime nostre conferimus in perpetuum possidendas. He sunt autem elemosino, VI marce, dimidia carrata vini de vineis nostris quas edicto regali precipimus ut quicumque noster aut successorum nostrorum officialis in Bopardia extiterit, sine aliqua diminutione vel excusatione vel occasione sepedicte ecclesie de fisco regio ad usus fratrum et sororum annuatim persolvat; preterea curtis una in civitate supra curiam, ager unus in Husin et in Wassenberch, terra arabilis cum decima et specialiter III domus infra Bopardiam site quas pater noster F. Romanorum imperator eidem ecclesie et nos contulimus, domus Symonis quondam indei postea baptizati, domus Remboldi sacerdotis in Burnhoven, area una ante domus ipsius portam sita et domus Christine quondam dicte Comitissæ; et ne aliqua temeritate, necessitate, venditione, curiositate, negligentia vel instinctu malignorum hominum hec a predicta ecclesia possint alienari, nisi fiat concambium pro utilitate ecclesie, mediantibus archiepiscopo Trevirensi, abbate ipsius ecclesie, officiali nostro, duodecim ministerialibus et totidem scabinis nostris Bopardiensibus. Quod si contigerit factum revocetur; non enim fas est largitiones elemosinarum in usus vertere laicorum. Precipimus etiam si casu evenierit nam ex illis domibus incendio consumi vel dirui, predictis VI marcis et dimidia carrata vini omni occasione vel excusatione postposita reparari. Interdicimus omnino ne quis archiepiscopus, episcopus, dux, palatinus, marchio, comes, liber vel ministerialis nomine advocati,

scolteti vel alicujus juris aut domini in eadem ecclesia seu bonis eidem ecclesie attinentibus sibi usurpare presumat, quia specialiter ipsum locum sub nostra protectione et munitione habere volumus. Quod si contigerit ex aliqua parte regnum Romanum vacillari [et] propter diversos casus Bopardiam vel alias possessiones regni obligari vel infeodari, ipsum claustrum Sancte Marie ab omni venditione vel obligatione aut infeodatione liberum et absolutum volumus permanere. Ut autem hec firma et inconvulsa omni tempore permaneant, hanc cartam inde scribi et sigilli nostri impressione signari iussimus, et qui presentes aderant testes subnotarii fecimus:

Syfridus Maguntinensis archiepiscopus, Engilbertus Coloniensis archiepiscopus, Conradus Metensis episcopus imperialis aule cancellarius, Theodericus Erbpolensis episcopus, Henricus Wormatiensis episcopus, Hermannus marchio de Baden, Theobaldus marchio de Hoenburch, Gerardus comes de Diez, Symon comes de Sarbruche, Anselmus de Justingen marscalcus, Wernerus dapifer de Bollant, Conradus pincerna de Clingenberch et alii quamplures.

Signum domini Henrici Romanorum regis septimi.

Ego Cunradus vice domini Sifridi archiepiscopi et archicancellarii recognovi.

Data apud Wormatiam, anno incarnationis dominice MCCXXIII, VI idus januarii, indictione XII.

Apud
Wormatiam,
8 januarii.

Henricus, Romanorum rex, ob praeclara obsequia universorum hominum de Wimpina, eis dat forestum suum apud Wollenberg in proprietatem, jure illo quod vulgariter dicitur Allgemeine perpetuo possidendum.

(*Edider. LUNO, Reichsarchiv*, t. XIV, p. 643. 2.—*PISTORIUS, Amoenitates*, t. III, p. 692, in quo fac simile et sigilli effigies exhibentur.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus Dei gratia

Romanorum rex et semper augustus. Dignum est et honestum ut a nobis beneficia percipiant desiderata qui in uostris et progenitorum nostrorum serviitiis fideles et devoti semper sunt iuveni. Quapropter notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod nos attendentes multimoda et preclara obsequia fidelium nostrorum universorum hominum de Wimpina majorum et minorum, que uobis et progenitoribus nostris hactenus ferventer exhibuerunt et iu posterum sunt exhibituri, de uostra et domui imperatoris patris uostri gratia damus ipsis forestum uostrom apud Wollenberg in proprietatem et iure illo quod vulgariter dicitur *Algemeine* (1) perpetuo possideundum et tenendum ad communem ipsorum utilitatem. Statuimus ergo et sub interminatione gratie nostre districto precipimus ut nulla unquam persona humilis vel alta, ecclesiastica sive secularis, predictos cives de Wimpina fideles uostros super eodem foresto molestare audeat vel impedire. Quod qui fecerit, indignationem et iram uostri culminis se sciat graviter incursurum. Ad hujus ergo donationis uostre robur perpetuum, presentem paginam exinde conscriptam sigilli nostri caractere jussimus insigniri.

Testes hujus sunt venerabiles Moguntius et Coloniensis archiepiscopi, Couradus Meteusis et Spirensis episcopus imperialis aule cancellarius, Rudolphus palatinus comes de Tuwingen, comes Wilhelmus de Tuwingen, Dietericus marchio de Hohenberg, Gerhardus comes de Dietz, comes Boppo de Henneberg, comes Hartmannus de Wirtenberg, comes Hartmannus de Dillingen, Wernherus dapifer de Bollaudia, Wolframus de Lapide et alii quamplures.

Actum apud Wormatiam, anno ab incarnatione Domini MCCXXIII, VI idus januarii, iudictione XII. *

---

(1) Respondet latino *commune*, scilicet locus communis usus et juris. Cf. GOTTLIEB HALTAUS, *Glossar. German.*, sub voce.

Apud
Hagenowæ,
20 Januarii.

Henricus, Romanorum rex, monasterio Sanctae Walpurgae in sacra sylva ab atavo suo duce Friderico fundato concedit ut pro necessitate salis navem unam habeat per alveum Rheni perpetuo sine aliqua theloniei exactione.

(Ineditum et nunquam memoratum; ex originali in archivo praefect. Argentia.,
Titres de Walbourg.)

II. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quibus haec littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Significandum vobis duximus quod nos ad commodum et proficuum monasterii Sanctae Walpurgae in sacra sylva (1) ab antecessoribus nostris Romanorum imperatoribus et specialiter ab atavo nostro duce Friderico fundati et de bonis eorum magnifice ditati promptam habentes voluntatem, ad eorumdem progenitorum nostrorum imitationem, ipsi monasterio indulgemus et concedimus ut pro necessitate salis fratres ibidem Altissimo famulantes navem unam habeant per alveum Rheni perpetuo descendentem et ascendentem in conductu nostro et protectione nostra, absque alicujus theloniei exactione. Mandamus igitur et sub interminatione gratiae nostrae districte precipimus ut nullus sit qui predictos fratres vel eorum nuntios super hujus nostre concessionis gratia molestare audeat vel impedire. Quod qui fecerit omnipotenti Dei iram et regie majestatis offensam se noverit graviter incurrisse.

Datum apud Hagenowæ, XIII kalendas februarii, indictione XII.

---

(1) Haec sylva juxta Hagenoviam sita, licet nunc multo arctioribus terminis constringatur, in praecipuam reddituum suorum summam civitas adhuc utitur.

Henricus, Romanorum rex, sculteto et universis civibus de Beruo praepositum et conventum ecclesiae Interlacensis commendat defendendos contra violentias eisdem a Waltero de Eschenbach illatas.

Apud
Hagenowe,
24 februarii.

(Edit. in *Solothurn. Wochenblatt*, ann. 1827, n° 17, p. 154, et ap. STETTLER, *Regest. der Klöster des kantons Bern*, in archive Schweizer., t. I, pars 2, p. 44.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, fidelibus suis sculteto et universis civibus de Beruo gratiam suam et omne bonum. Accedentes ad presentiam nostram apud Hagenowe dilecti fideles nostri prepositus et conventus ecclesie Interlacensis exposuerunt nobis et conquesti sunt quod Walterus de Eschenbach contra libertatem et indulta privilegiorum ipsorum in bonis suis eos aggravet et molestet, non defendendo et a bonis eorum exactiones indebitas extorquendo. Cum igitur gratia Dei, qui gloria nos et divitiis exaltavit, ratione patronatus commodis et utilitatibus ejusdem ecclesie providere debeamus, confratrum ibidem Deo militantium incommoda et adversa nostra reputantes, eorumque gravaminibus et injuriis condescendere cupientes secundum rationem et indulta privilegii coram nobis sepius repetiti, sepefatis fratribus et clauistro vos constituimus defensores, mandantes universitati vestre et rogantes et sub interminatione gratie nostre districto precipientes quatenus prememoratam ecclesiam Interlacensem cum universis possessionibus suis mobilibus et immobilibus, et nominatim ecclesiam ejus de Steige (1), sub nostra et imperii commendata habeatis protectione, non permissuri, sicut de nostra confiditis majestate, quod prenominatus Waltherus vel alius quisquam in bonis suis damnum ei vel impedimentum aliquod audeat irrogare. Quod qui fecerit,

(1) Scilicet hodierno nomine *Gsteig*.

vos illud ex parte nostra districta vendicetis severitate, nec vos ipsi eos aliquatenus molestetis (1).

Datum apud Hagenowe, VI kalendas martii, indictione duodecima.

Hagenowe,
26 februarii.

Henricus, Romanorum rex, abbatissae et conventui sanctimonialium apud Hohenburg concedit ut officii earum ubicunque residentes ab omni collecta sint exempti, sicut temporibus praecessorum suorum hactenus exempti fuerunt.

(Editit WURDWAIN, *Nov. subrid. diplomat.*, t. XIII, p. 267; rectius autem ex archivo praefect. Argentinae, origin. *Treiser des Chartes*, ad ann. 1240, cum sit re ipsa 1224. Sigillum perlit, remanentibus filis serieis viridis coloris.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus haec littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod ad imitationem divorum progenitorum nostrorum, abbatissam et claustrum sanctimonialium de Hohenburg pia animadversione amplexantes, de pietatis nostre magnificentia et consilii nostri plenissimo de (sic) consensu indulgimus ipsis ut universi officii earum sive majores seu minores ubicunque residentes ab omni collecta et exactione liberi et penitus sint exempti, quemadmodum temporibus progenitorum nostrorum hactenus sunt exempti. Statuentes et sub interminatione gratie nostre districtae precipientes ut nullus sit qui super hac

(1) Renuntiatio autem Waltheri continetur in quodam instrumento, *ibidem*, ann. 1628, p. 316; ut sequitur: « Notum fiat tam presentibus quam futuris quod dominus Waltherus de Eschi-
» bach in civitate Berne, confessus est quod jus advocacie in ecclesia Interlacensi ad ip-
» sum non spectat nisi ex commissione regis Friderici, et hoc ad querelam capituli ejusdem
» ecclesie quod idem Waltherus gravare indebite nitebatur. Testes autem hujus rei sunt
» primo dominus Theto de Ravensburg in eodem loco iudex domini imperatoris delegatus,
» deinde, etc. Actum est hoc anno Domini M. CC. XXIV, tertio nonas maii, regnante Friderico
» imperatore et rege Sicilie. »

nostra donatione et indulgentia prefatas sanctimoniales molestare vel aliquatenus audeat impedire. Quod qui fecerit nostre sublimitatis iram et indignationem se noverit incursum. Ad hujus igitur nostre concessionis seu indulgentie robar in perpetuum valiturum, presens scriptum sigillo nostro jussimus communiri.

Datum apud Hagenawe, II kalendas marci, indictione XII.

Henricus, Romanorum rex, monasterium Omnium Sanctorum in Schwarzwald a duce Welfone et uxore sua Utha fundatum cum personis et rebus in sua protectione recipit, et eidem confirmat jus patronatus in ecclesia de Nusbach, hospitale Sanctorum Simonis et Judae atque hospitale Sanctorum Jacobi et Johannis apud Urluf.

Hagenawe,
(februarius.)

(*Edider. Petrus, Suev. ecclesiast.*, p. 655, cum erronee Friderico II documentum tribuat. — *Hugo, Ord. Premonstr. annal.*, tom. II, probat., p. 279.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Cum de pietatis abundantia divum imperatorum et regum Romanorum excellentia traxisse feratur originem, majorem tamen adhuc Dei et hominum credimus adipisci favorem et gratiam, si ecclesiis et precipue locis devotis hoc conferimus quod nostra protectione gavisii Domino Deo possint enixius famulari. Inde est quod nos attendentes devotionem, honestatem atque prudentiam Waltheri dilecti prepositi nostri de monasterio Omnium Sanctorum, quod felicitis memorie dux Welfo cum sua uxore Utha nomine in Schwarzwald fundaverunt, de suis proprietatibus pro sue suorumque animarum remedio dotantes, de nostra ei munificentia concedimus ut memoratum monasterium cum personis et rebus sibi attinentibus sub regali nostra protectione maneat a nullo penitus infestandum. Jus quoque patronatus in ecclesia de Nusbach [cum mancipiis utriusque sexus et dote ceterisque bonis ad eam spectantibus, et hospitale beatorum Simonis et Jude, hospitale quoque beatorum Jacobi et Johannis juxta Urlufheim

com omnibus justitiis et rationibus suis (a)], pietatis amore ducti, de nostra liberalitate taliter conferimus ut nullus omnino advocatus, scultetus vel alia licet nobilis persona ab eo aut a suis hominibus servitium exigit vel requirat. Preterea sicut dominus imperator Fredericus (b) serenissimus pater noster et rex Philippus patruus suus (c) ipsum monasterium in suo jure litterarum suarum privilegiis roborarunt, ita et nos divine remunerationis intuitu ea que nunc vel in posterum juste possidere poterit, ut illesa et intacta ab omnibus sub nostro dominio viventibus permaneant in speciali nostra protectione suscepta, sigilli nostri munimine confirmamus.

Testes autem sunt hi E. (d) archiepiscopus Coloniensis, C. cancellarius episcopus Spirensis, H. marchio de Baden, R. palatinus de Tubingen (e), H. de Niffe, comes de Dissa, et ceteri domini regis liberi et ministeriales.

Datum Hagene, anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo quarto, indictione [duo]decima (1).

Apud
Wimpfeling,
3 aprilis.

Henricus, Romanorum rex, una cum genitore suo, Friderico II imperatore, renunciat advocatiæ monasterii Campidonensis, pro

(a) Locus iste unciis inclusus deest ap. Hugo; non suspectus tamen videtur. Cf. BOENNER., *Regest. Henrici (VII)*, p. 217, n° 52; qui tantummodo Hugonem memorat.

(b) Ap. Hugo *fratrum pro Fredericus*, male.

(c) Legitur ap. Petrum, sed male: sicut *beate recordationis Henricus imperator pater noster et rex Philippus patruus noster*.

(d) Ap. Petrum C., ap. Hugo H.; ambo male.

(e) Ap. Hugo *Emingen*, male.

(1) Legitur apud Petrum: *Datum Hagene, anno Dom. 1224*, et apud Hugo: *Dat. Hagene, anno Dom. 1225, indict. decima*: quod ita post Boehmerum correximus, licet perperam has notas chronologicas ut apud Hugo repertas indicet. Deest in duobus notatio mensis. Sed cum Conradus Spirensis episcopus hoc ipso anno mense martio decesserit, cujus successor vicesimo septimo die martii jam appareat, necesse sit ut circa februarium hoc quoque privilegium adscribamus. — Vid. infra, p. 796, not. 4.

quinquaginta marcis argenti annuatim camerae regiae persolvendis.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 123, n^o DCLXVI, ex originali cujus sigillum perit, remanentibus tantum filiis sericis albi et rubri coloris. — Pene in omnibus concordat cum diplomate Friderici secundi, ann. 1216, 18 septembris edito.)

Heinricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Laudabile satis in principe genus humanitatis habetur, sed tunc laudabilius industria regnantis exercere genus pietatis agnoscitur, cum ecclesiis Dei et locis venerabilibus bona temporalia largiendo, caduca pro eternis, pro celestibus eterna provida liberalitate mereatur. Hac igitur ducti consideratione laudabili, diligentius attendentes fidem et devotionem tuam, H. venerabilis abbas Campidonensis dilectus (sic) fidelis noster, necnon religionem et honestatem sacri cenobii Campidonensis et fratrum ibidem Deo servientium, pro animabus divorum augustorum parentum nostrorum recolende memorie et salute nostra, de nostre munificentia majestatis damus, concedimus et imperpetuum confirmamus tibi, Heinrici, venerabili abbati, successoribus tuis et monasterio supradicto advocatiam Campidonensis monasterii quam predecessores nostri et nos bucusque tenuimus, et tua cum karissimo genitore nostro F. serenissimo Romanorum imperatore, semper augusto et rege Sicilie, ipsi advocatie renuntiamus omnino. Concedentes vobis de cetero et monasterio sepedicto liberam potestatem de advocatia ipsa quicquid volueritis ad honorem et utilitatem monasterii faciendi; ita tamen quod tam tu quam successores tui et monasterium ipsum uno quoque anno in festo beati Andree quinquaginta marcas purissimi et examinati argenti camere nostre dabis, omni difficultate remota. Statuimus igitur et presentis privilegii auctoritate mandamus ut nullus sit qui predictum abbatem vel successores suos aut monasterium ipsum contra hanc concessionem nostram impedire presumat vel aliquatenus molestare. Quod si aliquis ausu temerario presumpserit, centum libras auri componat, quarum medietas camere nostre, altera vero passis injuriam persolvatur. Ad hujus itaque rei memoriam et per-

petuum firmamentum presentem paginam exinde conscriptam sigillo nostre majestatis jussimus communiri.

Hujus rei testes sunt Siffridus episcopus Augustensis, Henricus Wormaciensis episcopus, Henricus imperialis ante prothonotarius, Gerhardus comes de Dieths, Bertholdus de Drachbanc, Hermannus de Sulzberg, Henricus de Rotenbanc, Cuonradus de Durna, Bertholdus de Alnvelt, Cuonradus pincerna de Scipfa, Cuonradus et Eberhardus pincerne de Wintertotin, Cuono de Ebersperc, Cuono et Albertus fratres de Sumerowe, Henricus et Ulricus fratres de Schoenenecke, Siffridus et Henricus fratres de Thunrsperc, Hermannus de Wale, Fridericus camerarius de Bienbanc, Walterus Nagillinus minister de Ulma et alii quamplures. (*Monogramma.*)

Datum apud Wimpinam, anno ab incarnatione Domini millesimo ducesimo XXIII°, tertio nonas aprilis, indictione XII^a.

Apud
Weingarten,
9 maii.

Henricus, Romanorum rex, scultetis et burgensibus suis de Uberlingen et de Ravensburg notum facit se domos et possessiones quas ibidem monasterium de Augia possidet ab omni exactione liberas esse velle.

(Inedit. ex libro pactorum monasterii Augiensis (*Vertragbuch des Klosters Weissenau*) manuscripto in archivo Stuttgartsens.)

Hainricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, scultetis et burgensibus suis de Uberlingen et de Rafenspurc gratiam suam et omne bonam. Cum universis religiosis regie clemencie aurore accomodare velimus, monasterium tamen de Augia quod sub alis nostris vicinibus situm et ab avitis successoribus nostris noscitur fundatum, specialibus volumus gaudere privilegiorum indulgentiis. Noverit ergo universitas vestra quod domos seu quascunque possessiones jam dicti monasterii in Uberlingen et in Rafenspurc vel in suburbiis eorundem locorum sitas, quas

in presenciarum possidet, a tallis seu a quocunque exactionis genere volumus esse liberas et emancipatas.

Datum apud Wingarten, anno Verbi incarnati M.CC.XXIII, VII ydus maii.

Anno Domini MCCXXIV, Henricus junior rex circa medium maium Frankinvort curiam habuit; ubi nuncii imperatoris cum litteris ipsius affuerunt (1). GODEFR. COLON., *Chronic.* ap. BOEHMER, *Fontes*, t. II, p. 355.

Frankinvort,
circa medium
maium.

Henricus, Romanorum rex, abbatem et conventum de Aulisburg, qui apud se querimoniam deposuerant super violentias a comite Wernero de Battenberg ipsis illatas, in sua speciali protectione recipit.

Frankinvort,
20 maii.

(Memorat. et extr. ap. WENCK, *Urkundenb.*, t. III, p. 89.)

Datum Frankinvort, anno Domini MCCXXIV, XIII kalendas junii, in dictione XII.

Henricus, Romanorum rex, notificat sententiam in solemnii curia sua latam: quod quicumque argentum vendere voluerit, ad monetam illud debeat praesentare, nisi quis in peregrinatione proficisci voluerit.

Frankenvort,
maie.

(Eldder. SCHANNAT, *Hist. Wormat.*, p. 117. — PERTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. IV, p. 302.)

---

(1) De hac curia vide super, p. 444 et not. 2.

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Ad notitiam omnium presens scriptum intuentium pervenire volumus quod, dilecto principe nostro Heinrico Wormatiensi episcopo requirente, coram nobis in solempni curia nostra Frankenfurt sententiatum est quod quicumque argentum vendere voluerit, ad monetam debeat illud presentare nec ad nundinas nec alias illud presumat deferre; sed si in peregrinatione aliquis proficisci voluerit, liberum habeat arbitrium secum quantum voluerit deferendi. Si vero aliquis contra hanc sententiam veniens argentum extra civitatem deferre presumpserit, Wormatiensis episcopus potestatem habebit plenariam illud auferendi et nullo modo restituendi.

Hujus rei testes sunt dominus Coloniensis archiepiscopus, dominus Trevirensis archiepiscopus, dominus Augustensis episcopus, dominus Spirensis electus (1), abbas Fuldensis, abbas Hersfeldensis, abbas de Wissenburg, dux Bavarie, landgravius Thuringie, comes de Dyztel, et alii quamplures tam comites quam nobiles.

Datum Franckenfurd per manum prothonotarii, anno Domini MCCXXIV (2), indictione XII, [mense maio].

Frankenfurt,
[Tutius.]

Henricus, Romanorum rex, pro gratis et acceptis servitiis Gerardi comitis Gelensis, de mandato imperatoris patris sui et consilio principum, theloneum quod ipse comes et pater ejus ab imperio apud Arnheim tenebant in feodo ad villam Lobith Trajectensis diocesis transferendum indulget.

(1) « Conradus episcopus sive cancellarius de Scharphenberg mortuus est. Isti successit » Berengerus de Entringen anno Domini MCCXXIII, sexto kalendas aprilis (27 mart.). » *Annal. Spirens.*, ap. BOHMER, *Fontes*, t. II, p. 458.

(2) Ad ann. 1234 Schannal et Pertz se referunt. Correxerit tamen Boehmerus ex libro copiali Wormatiensi in archivo Darmstad. circa ann. 1400 conscripto, ubi legitur MCCXXIV; quod optimo testibus hic nominatis convenit.

(Edit. LACOMBLET, *Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 64, n° 118, ex cartular. ducat. Gelrens., n° 108. — Coll. cum Redinghofens MSS. in München, t. X, p. 2.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex, semper augustus. Regiam nostram concedet majestatem ad illos gratie nostre favorem promptius extendere, qui vobis fidelius insudantes obsequiis ad ea se studio gerunt promptiori que ad nostri honoris conducunt augmentum. Quapropter noverint tam presentes quam futuri quod nos Gerardo comiti Gelrensi dilecto et fideli nostro, cujus fidei puritatem dominus noster imperator pater noster et nos sepius circa promotionem imperii Romani sumus experti, quique sibi in sue exaltationis primordio sub rerum et terre sue magna jactura preclara et multimoda exhibuit servitia, de ipsius patris nostri mandato, consilio et assensu principum, thelonium quod Otto pater suus et ipse ab imperio apud Arnheim tenebant in feodo iudulimus ad villam que Lobede dicitur Trajectensis diocesis transferendum, quatinus illud ibidem ipse et sui heredes ad commodum et utilitatem suam percipiant et perpetuo possideant jure feudali. Ut ergo hoc factum nostre celsitudinis a nobis et successoribus vobis firmum servetur et inconvulsum, presentem paginam in hujus rei evidentiam et firmitatem conscribi fecimus et nostre serenitatis sigillo communiri; statuentes et presentis privilegii auctoritate firmiter precipientes ne aliqua ecclesiastica seu mundana persona huic nostre concessioni temere presumat contraire.

Hujus rei testes sunt Sifridus Maguntinensis archiepiscopus, Engelbertus archiepiscopus Coloniensis, Theodericus Treverensis archiepiscopus, Theodericus Herbipolensis episcopus, Sifridus Augustensis episcopus, Henricus Wormatiensis episcopus, Fridericus (1) abbas Prumensis, Ludewicus dux Bavarie et palatinus comes Reni, Ludewicus landgravius Thuringie, Hermannus marchio de Baden, Gerardus comes de Dietz, Dietherus comes de Katzenellebogen, Hermannus comes de Waldenberg, Henricus et Robertus comites de Nassow, Henricus comes de Seyne,

(a) In Redinghofens MSS. *Henricus*, quod rectius censuimus.

Adolphus comes de Marchia, Henricus de Monyoy (a), Gerlacus de Budingem, Bernardus de Hurstmar, Burchardus burchgravius de Qwerenvorde, Hermannus de Molenarche (b), Anselmus imperialis aule senescalus, et alii quamplyures.

Acta sunt hec apud Frankfurt, anno gratie M.CC.XXIII, indictione XII.

Forma primae compositionis initae super liberatione Waldemari Danorum regis a carcere quo per comitem de Schwerin tenebatur.

(Edit. ap. THORKELIN, *Diplom.*, t. I, p. 289, et SCHMID, *Orig. Guelfic.*, t. IV, praefat. p. 48.—Rectius autem in *Cod. diplomat. Lubec.*, t. I, p. 29, n° XXVI. Unde tantum quid ad rem nostram pertinent deprompsimus.)

Hec est forma liberationis domini regis Waldemari et filii ejus, presentibus magistro Hermannus domus Teutonicorum et aliis nuntiis imperii. Dominus rex promisit quod accipiet crucem iturus in subsidium Terre Sancte. [Sequuntur conditiones admodum regi graves, inter quas restitutio terrae Transalbinæ et homagium imperio pro regno Daciae faciendum.] Item in festo Nativitatis beate Virginis proximo venturo dominus rex Romanorum et principes imperii Bardovic curiam celebrabunt ad ea diffinienda quae superius dicta sunt; et ut hec rata habeantur et inviolabiliter observentur, subscripti juraverunt, et in fide promiserunt. [Sequuntur nomina jurantium, scilicet pro parte regis et pro parte comitis Henrici de Schwerin.] Hec promissiones et juramenta sub tali conditione facta sunt ut si dominus rex Romanorum et principes imperii ea quae supra dicta sunt voluerint adimplere, supradicti promissores ad hec omnia teneantur. Si vero principes noluerint adimplere, jamdicti promissores ad hec observanda minime tenebuntur, ita quod a juramentis et promissis

(a) Scilicet de Montjoie.

(b) Rectius autem de Mültenark.

sionibus sint penitus absoluti. Nuntii imperii, dominus Bernardus de Horstmarc, comes Hermannus de Woldenberch, Guncelinus imperialis anlo dapifer, dapifer de Walturch, dapifer domini Coloniensis archiepiscopi, promiserunt in fide quod modis omnibus et bona fide studebunt ut ea que supra dicta sunt principes prosequantur; et hoc idem magister domus Tentonicorum facturum se dixit.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice MCCXXIII, mense julio, IIII nonas julii, indictione XII.

Henricus, Romanorum rex, confirmat sententiam a principibus imperii ad requisitionem Salzburgensis archiepiscopi latam, scilicet quod nulli liceat aliquem in mercimoniis suis deportandis seu negotiationibus faciendis impedire.

Apud
Nurnberg,
22 Julii.

(Eddler. *Kurz, Oestreich unter Ottocar*, t. II, p. 213. — PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, t. IV, p. 569.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus septimus Dei gracia Romanorum rex et semper augustus in perpetuum. Constitutus in presentia nostra apud Nurnberg in curia nostra sollempni, presentibus imperii principibus, videlicet Coloniense, Treverense archiepiscopis, Metense, Ratisponense, Pataviense, Frisingense et Augustense episcopis, Bavarie et Austrie ducibus et aliis imperii magnatibus, dilectus et fidelis noster princeps venerabilis Salzburgensis archiepiscopus per sententiam requisivit an hominibus alicujus iter et actus et via in stratis regalibus et publicis, quoad mercimonia sua deportanda et alias negotiationes faciendas, a domino terre vel a quoquam alio valeat vel debeat interdici. Dictavit igitur sententia principum quod illud nulli liceat, nec aliquis debeat aliquod in suis commerciis et negotiationibus impedire. Nos igitur dictam sententiam de communi consensu principum rationabiliter latam

confirmamus auctoritate regali, et instrumento presenti nostrique sigilli munimine roboramus.

Datum apud Nurnberch, anno Domini MCCCXIV, indictione XII, decimo kalendas augusti. Amen.

Nuremberg,
29 Julii.

Henricus, Romanorum rex, in praesentia principum imperii, Eberhardum archiepiscopum Salzburgensem denuntiat absolutum ab impetitione Bertholdi comitis de Graifesbach super possessione castri et reddituum in Matrei.

(Memorat. et partim edit. ap. KLEINMAYR, *Nachricht. von Juvavia*, p. 364, et ap. CHMEL, *Notizenblatt für Oesterreich. geschichte*, regest. Liupoldi ducis, n° 126; ex MSS. cui titulus *Geheim. Hausarchiv. Salz. Kammerbucher.*)

[Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, etc.] Cum essemus apud Nuremberch in sollempni curia constituti, presentibus talibus imperii principibus, videlicet Coloniensi [et] Trevirensi archiepiscopis, Metensi, Ratisponensi, Pataviensi, Frisingensi, Augustensi episcopis, Bavarie et Austrie ducibus et aliis imperii magnatibus, Bertholdus comes de Graifesbach contra dilectum et fidelem principem nostrum Salzburgensem archiepiscopum Eberhardum proposuit coram nobis quod ipsum a possessione castri et reddituum in Matrei, que ad se pertinere dicebat, ejecerit violenter, ante litis ingressum se restitui postulando. Ad quod predictus archiepiscopus, post multas exceptiones per quas volebat judicium declinare, respondendo proposuit ex adverso quod olim apud Augustam coram dive recordationis Philippo Romanorum rege, presentibus principibus in curia sua sollempni, ab eodem comite in eundem modum et super eodem conventus fuit, et per advocatum ejusdem comitis similia omnino proposita fuerunt contra ipsum; et demum de communi et concordia sententia principum a tali petitione comitis supradicti fuit dic-

tante justitia et judicialiter absolutus. Quod per testes omni exceptione majores coram nobis plenissime comprobavit. Unde predictum archiepiscopum repntamus et denantiamus ab impetitione predicti comitis absolutum, eidem comiti super his perpetuum silentium imponentes, etc.

Datum apud Narenberch, anno Domini M° CC° XXIV°, indictione XII, decimo kalendas augusti. Amen.

Henricus, Romanorum rex, monasterium de Cella Sanctae Mariae Misnensis diocesis cum hominibus et possessionibus ejus in sua protectione suscipit, eique confirmat quicquid a ministerialibus imperii adipisci poterit.

Nuremberg,
23 Julii.

(Eldler. SCHLEGEL, *De cella veteri 'Amorruquation'* (Dresden, 1703), p. 45. — KNAUTH, *Hist. von Altenzell*, t. VIII, p. 46. — SCHULTES, *Director. diplomat.*, t. II, p. 590.)

In nomine sancto et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, Celle Sancte Marie in perpetuum. Ad hoc divina disponente providentia ad regni gubernacula nos credimus sublimatos ut servorum Dei in temporalibus subsidiis utilitatibus regia liberalitate consulamus, et propensiori cautele diligentia privilegiorum nostrorum confirmatione prospiciamus. Inde est quod omnibus imperii fidelibus constare volumus quod nos petitioni domini abbatis et fratrum de Cella Sancte Marie Cisterciensis ordinis, Misnensis diocesis, satisfactientes, ob reverentiam intemerate Virginis Deique Genitricis Marie, monasterium ipsum cum omnibus hominibus et possessionibus quas in presentiarum canonice possidet et in futurum justis modis poterit adipisci, in nostram et imperii protectionem et speciale patrocinium suscipimus et bona ipsa cum suis pertinentiis imperiali auctoritate confirmamus. Insuper et pro remedio anime nostre parentumque nostrorum ac successorum nostrorum imperatorum ac regum, hanc eis gratiam et licentiam

indulsumus ut quascumque possessiones, in agris videlicet, vineis, pratis, silvis, aquis, stagnis, pascuis, terris cultis vel incultis, a quacumque persona libera sive ministeriali imperii, titulo donationis, emptionis, sive concambii idem monasterium de bonis imperii sive de proprietatibus fidelium imperii obtinerit, non requisito super hoc speciali assensu imperii, licenter recipiat et nostre majestatis auctoritate in perpetuum sine omni prorsus contradictione quiete possideat. Ut autem hec nostra donatio rata et inconvulsa in perpetuum valeat permanere, presentem paginam exinde conscriptam sigilli nostri appensione fecimus communiri.

Hujus rei testes sunt venerabilis pater Conradus Portuensis et Sancte Rufine episcopus Apostolice Sedis legatus, Theodericus Treverensis archiepiscopus, Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Gebehardus episcopus de Bazzow (Passau), Siffridus episcopus de Owesburch (Augsburg), Lodewicus dnx Bavarie, Lodewicus langravius Thuringie, Conradus prefectus de Nürimberch, Gerhardus comes de Dits, magister Hermannus de domo Theutonica, Anselmus marscalcus de Justingen, Heinrich dapifer regis, Ludolphus de Allerstedt, Rudolphus pincerna langravii (a), Albertus Smeline, Cunradus de Steinbach, Ulrichus de Maltz, et alii quamplures.

Acta sunt hec in Nürimberch, anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo XXIII, indictione XII, X kalendas augusti, feliciter. Amen.

Nuremberg,
25 Juli.

Henricus, Romanorum rex, ecclesiis Staingaden et Raitenbuch nec non G. de Crozoch fidei suo extirpationem nemorum, tam ad ipsas quam ad regem spectantium, exprobrans, Augustensi episcopo mandat, ut per praepositum de Moringen aedificia nova ibi constructa destruat; qui ambo, assumtis officiatis regis de Seongov et Buren, de causa cognoscant, et nemora in meliorem cautelam committant.

(a) Scilicet de *Varila*, et fidem adhibeamus parenthesi quae apud Schlegel inseritur.

(Edit. in *Monum. Boic.*, t. VI, p. 514, et memorat. *ibidem*, t. XXX, pars 1^a, p. 125. Sigilli a tergo appressi, quod ope segmenti membranacei adstrictum erat, non nisi pars minuta restat.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, dilectis sibi de Stainingadem et Raitenbuch prepositis et conventibus ipsorum gratiam suam et omne bonum. Intelligimus quod infra nemora vobis adjacentia que tam ecclesiis vestris quam nobis pertinent, magnas insolentias exer-neritis, ea supervacue precidendo et extirpando, novalibus in eis per vos constructis et casalibus locatis et a fidele nostro G. de Crozoch; insuper quod de terminis ipsorum nemorum indecenter litigare presu-matis. Quocirca dilecto et familiari principi nostro Augustensi episcopo injunximus ut omnia casalia et horrea aut quelibet ædificia in eis tam per vos quam per predictum G. constructa penitus destrui et incendio con-sumi, removendo ab eis inhabitantes, faciat per fidelem nostrum prepo-situm de Moringem, cui id strictius dedimus in mandatis. Precipimus etiam ut ipse episcopus et prepositus noster, assumptis intra viciniam ipsam officiatis nostris de Scongov et Buren et aliis quos viderint expe-dire, vobis convocatis, de ea lite ipsi cognoscant et fine debito terminent, utriusque ecclesie jns suum et nobis nostrum exprimendo et nemora ipsa in meliorem cautelam committendo. Mandamus igitur vobis sub pena gratie nostre precipientes ut jamdicto episcopo et preposito in hiis per omnia sitis obedientes: scilicet quod quicquid inter vos duxerint sta-tuendum, si quis tam capitum quam membrorum et mancipiorum in hiis rebellis fuerit, ipsum ab ipsis removendum ecclesiis ordinabimus et pena debita puniendum.

Datum apud Nuremberch, VIII kalendas augusti, indictione XIV (4).

---

(1) Sic, sed scriptoris sive typographi occitantis. Quum enim editores Monumentorum Boi-corum ipsi moneant indictionem indicatam anno Chr. 1224 respondere, indictionem XII in originali quod describunt recte notari arbitramur.

Apud
Coloniā,
14 augusti.

Johannes, rex Ierosolymitanus, divertens versus Teutoniā ad Heinricum regem filium imperatoris et cum eodem Coloniā profectus, ab Engilberto archiepiscopo et tota civitate in vigilia Assumptionis beatae Mariae cum magno honore et gaudio suscipitur. GODEFR. COLON. ap. BOEHMER., *Fontes*, II, 556.

Apud
Bonsatū,
9 septembris.

Henricus, Romanorum rex, permutationem praedii ab ecclesia de Rumbike cum ecclesia Corbeiensi factam ratam habet et confirmat, eandemque ecclesiam de Rumbike sub speciali sua protectione recipit.

(Edit. ap. J. GUBERT-SEIBERTZ, *Urkundenbuch des Herzogthums Westfalen* (Arnsberg, 1839), pars 1^a, n° 176, ex origin. in archiv. Rumbekensl.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis ad quos presens scriptum pervenerit gratiam suam et omne bonum. Priedium in Lo quod ecclesia de Rumbike ab ecclesia Corbeiensi per commutationem praedii in Pustesne partibus placitam obtinuit, permutationem eandem ratam habentes, ecclesie in Rumbike confirmamus; ipsam cum dicto praedio et aliis bonis licite aquisitis et in posterum aquirendis sub speciali protectione nostra recipientes.

Datum apud Snsatum (1), quinto idus septembris, anno Domini M^oCC^oXXIII^o, indictione duodecima.

(1) Scilicet Soest, civitas Westphaliensis, in comitatu Marchiae.

Henricus, Romanorum rex, ad interventum Engelberti Coloniensis archiepiscopi, feodaliter porrigit comitatum de Emsgau et quaedam alia feoda nobili dominae Sophiae, uxori comitis Ottonis de Ravensburg.

Hervorden,
29 septembris.

(Eldier. KINDLINGER, *Münster. Beiträge*, t. III, p. 158.—NIESERT, *Beitr. zu ein. Münster. Urkundenb.*, pars 2^a, p. 420, ex originali in arch. cathed. Monast., unde pendebat sigillum cereum filis sericis flavi et rubri coloris.—Extat quoque, sub abbreviata vero forma, in arch. Berol., *Regest. chronol. diplom.*, t. II, fol. 188-24.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus hoc scriptum intuentibus gratiam snam et omne bonum. Temporum et annorum incessabili revolutione et eorum crescente numero facta quolibet labili mortalium elongantur a memoria, nisi stabilita litterarum artificiali fulciantur firmamento. Unde principibus summe necessarium est et honestum quecumque coram ipsis solemniter fiunt et diffiniter pertractantur scripto committere, ut omnis dubitatio posterorum utili extirpatione facilius adnichiletur. Discretionis igitur tam futurorum quam presentium sane providere curantes, maxime feste declaramus quod nos apud Herevordiam constituti et iter nostrum versus Albiam dirigentes, interveniente felicitis recordationis (1) Enkelberto Coloniensi archiepiscopo dilecto ac fideli nostro, nobili domine Sophie uxori comitis Ottonis de Ravensberg feodaliter porreximus comitiam in Emesgovia, curiam in Lage, curiam in Borcen et in altinentia, monetam in Emetheu, thelonium in Emesa, monetam et thelonium in Lanne, in Vegte, in Bilevelde, in Vlotowe, et omnia feoda que predictus comes O. ab imperio et antecessoribus nostris et nostra manu tenebat et quiete possidebat.

(1) Haec notanda mentio, quae nunquam nisi de defunctis fieri solet.

Acta sunt hec anno gratie MCCXXIV, XII kalendas octobris. Ne quis vero prefate domine Sophie in hoc facto malignari possit, presentem paginam sigilli nostri appensione et testim annotatione fecimus communiri.

Interfuerunt autem Enkelbertus archiepiscopus, dux Walraveus (a) et Henricus filius ejus, Gerhardus de Wassenberge, comes Gerhardus de Theiz (b), comes Adolphus de Altena, comes Godefridus de Arnesberge, Hermannus advocatus Coloniensis et filius ejus, dapifer de Woltburg (c), Gerlacus de Bodinken, Hermannus de Alvetere, Hermannus de Lon, Godeschalcus de Lon, Reinoldus de Ressen, Swetherus de Dinkethen, et alii quamplures nobiles et ministeriales.

(Hancula
septembri.)

Henricus rex, imperatoris filius, curiam Bardewich habuit pro regni negotiis et maxime pro liberatione regis Danorum, adducto secum Coloniense archiepiscopo Engelberto; sed nihil profecit (1). ALBERT. STAD., *Chronie. ad ann.* — Albertus comes de Urmunde filius sororis ipsius regis et barones Daciae hanc compositionem reprobantes (2) et ea quae promissa erant cassantes, ascensis na-

(a) Sellicet *Walramus de Linburg*.

(b) Sellicet *de Dietz*.

(c) Reclius *de Waldburg*, sicut in sequenti documento.

(1) « Dur dat gedinge vor koning Henric.... mit grotem bere des andern lares to sente » Michelis (29 septemb.) missen na des koninges vangnisse to Bardewic (Luneburgum inter et » Hamzburgum), dannen voren se to Blekede. Grove Albrecht van Lovenburch unde de Denen » lagen oc un anderhalf des Elve mit eneme groten here. Dat gedingede ne volging nicht, » wande de koning unde de Denen braken ere lovede. Des kärke de koning Henric weder. » *Chronie. Luneb. ap. ECCARD, Script.*, I, 4403.

(2) Hanc videlicet quam supra memoravimus. Vid. p. 798. Idem iste comes post Natale Domini, ut monet Godefridus Coloniensis, Henricum comitem de Schwerin aggredi statuit; et pagna commissa cum magna animositate et multorum sanguinis effusione, ab hora diei prima usque ad vesperam dimicatus est. Albertus etiam ab Henrico cum pluribus nobilibus captus et in castrum Dannenberg ad avunculum suum productus, ibidem custodiae mancipatus fuit. Cf. *Hist. imperat. ap. MURKENT*, III, 422.

vibus cum indignatione recesserunt, infinitam pecuniam quam ad redimendum regem attulerant secum deferentes. Unde praedicti principes infecto negotio confusi discesserunt. GODEFR. COLON. ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 536.

Henricus, Romanorum rex, monasterium Poeldense cum possessionibus ejus in sua speciali protectione recipit, eique bona confirmat quae a ministerialibus imperii adipisci poterit.

In castris apud
Bickade,
19 octobris.

(Edder. LEUCKFELD, *Antiq. Poeld.*, p. 44, nota c. — Hugo, *Annal. Premonstr.*, t. II, p. 387.)

Heinricus VII Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Apud regem regum adque utriusque vite felicitatem nobis prodesse non ambigimus quotienscumque personis religiosis in suis petitionibus favorabiles extiterimus et augmentare curaverimus loca divinis obsequiis mancipata. Quapropter nniversis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris dniximus declarandum quod attendentes honestatem monasterii de Pfolde et religionem fratrum ibidem Deo famulantium, recepimus ipsum monasterium cum omnibus bonis suis sub specialem nostram et imperii protectionem, coufirmantes ei universas possessiones quas in presentiarum obtinet quasve in posterum, Domino concedente, acquisitionis titulo fuerit adeptum. De abundantiori quoque gratia et clementia nostra qua idem monasterium complectimur, concedimus et indulgemus ei ut . . . . atque de bonis imperii, sive ministerialis fuerit sive liber homo, que a nobis atque imperio tenet potestatem aliquam, sive vendere vel etiam pro remedio anime sue dictis fratribus donare voluerit vel quocumque alio modo alienare, libere id facere possit et absque consensus nostri requisitione; bona omnia que sepedictum monasterium et fratres ipsius taliter adepti fuerint, perpetua ipsis stabilitate confirmantes. Statuimus igitur et regio edicto firmiter saucimus ut nulla nquam persona

humilis vel alta, ecclesiastica sive secularis, anse sit contra hanc nostram concessionem venire vel eam in irritum revocare sive fratres in aliquibus bonis eorum molestare. Quod qui facere presumpserit, omnipotentis Dei iram et nostre majestatis gravem offensam se non dubitet incurrisse. Ad hujus etiam rei perennem memoriam hanc paginam conscribi jussimus et sigillo nostro communiri.

Testes hujus rei sunt Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Thiedericus Trevirensis archiepiscopus, Gerbardus Bremensis archiepiscopus, Engelhardus Nuenburgensis episcopus, Eckhardus Mersburgensis episcopus, Conradus Hildesemensis episcopus, Fridericus Halverstadiensis episcopus, Theodoricus Monasteriensis episcopus, Engelhardus Osnabrugensis electus, Ludovicus landgravius Thuringie, Waleramus dux de Limpurc, comes Gerhardus de Dietz, comes Henricus de Lutterberg, comes Hermannus de Hartisburc, comes Heidenricus frater ipsius, comes Henricus de Zwerin, comes Volradus de Tanneberc, Bernhardus de Horstmaria, Gunzelinus dapifer de Wolterbüttel, Eberhardus dapifer de Walpurg, Conradus pincerna de Winterstetin, Fridericus camerarius de Bienburc, Dietho de Ravensburc, et alii quamplures.

Datum apud Blekede (!) in castris, anno ab incarnatione Domini M. CC. XXIV, VI idus octobris (2), indictione XIII.

[Octobri
electus.]

Henricus, Romanorum rex, donationem ab Henrico duce Saxoniae monasterio Walkenriedensi factam, pro sua haereditatis portione quam a marchione Badensi ejusque conjuge emit, confirmat.

(Edid. SCHEID, *Origin. Guelf.*, tom. III, p. 701, n° 213, ex cop. vidimata ann. 1421, in qua inseruntur quoque donatio Henrici ducis et confirmatio

(1) Ad sinistram Albis ripam, non procul a Boitzenburg, versus meridiem.

(2) Legitur in impressis *VIII kalendas octobris* (25 septemb.); ita vero correxit Boehmerus ex chartulario Poeldensi apud Hannoveriam asservato; quod rectius quoque censemus.

Ottonis Pueri, sub ann. 1225. Videtur autem privilegium Henrici regis, licet sigillum describatur, non plane sub hac forma authenticum, neque credimus de verbo ad verbum in hoc transumpto ex originali fuisse transcriptum.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus in perpetuum. Quoniam labente tempore labuntur omnia, succurrendum est rebus labentibus ut per eternam vivant memoriam et viventium testimonio roborentur. Hinc est quod notum esse volumus tam presentibus quam futuris quod dilectus noster consanguineus Henricus dux Saxonie bona patrimonialia hiis nominibus expressa : Kemenaden, Helekenroth, Immedeshnsen, Walmedehnsen, et silva Pandelbeke, libera et absoluta cum assensu eorum qui jure feudali ea quondam occupaverant, memorato (1) monasterio Walkenrijde tradidit in perpetuum possidenda, secundum quod in littera ipsius ducis plenius continetur, et nos, nomine nostro et serenissimi patris nostri Friderici Romanorum imperatoris et semper augusti, portionem ejusdem hereditatis, que nos titulo emptionis facte a marchione de Baden et sua conjugo spe vel re per successionem hereditariam contingit vel contingere poterit, ab omni jure advocacionis eidem monasterio Walkenrijden donavimus liberam et immunem.

Testes hujus rei sunt Engelbertus Coloniensis [archi]episcopus, tutor regni, palatii primicerius, Sifridus Moguntine sedis archiepiscopus, Conradus Hildensemensis episcopus, Otto dux in Luneborg, Sifridus comes in Blankenborg, Henricus et Hermannus comites in Waldenberg, comes Ludigerus de Insula; ministeriales (2) : Jordanis dapifer, Willikinus marscalcus, Baldewinus de Dalem (a), Bertramus de Velthem, Burkardus de Wulferbutle.

Acta sunt hec anno incarnationis Domini M° CC° XXVI° (3), Romane

(a) Rectius tamen, ut videtur, *de Dalheim*.

(1) Nondum tamen in hac ipsa charta nominatum. Unde altera quoque dubii cause oritur.

(2) Scilicet Henrici Saxonie ducis; qui omnes, excepto tantum Bertramo de Velthem, in instrumento donationis ab isto factae testes adsunt; cf. *ibidem*, n° 211.

(3) Cum tamen Engelbertus Coloniensis archiepiscopus testis sit, qui septimo novembris

ecclesie presidente Honorio tertio, imperante domino Friderico, regnante secum domino Heinrico filio ipsius illnstri Romanorum rege.

Apud
Frankfurt,
12 novembria.

Henricus, Romanorum rex, in protectione sua suscipit Bertam abbatissam de Gandersheim et ecclesiam ejus, statuens ut decedenti abbatissae quae successerit in possessione bonorum mobilium nullomodo turbetur.

(*Edider. LEUCKFELD., Antiq. Gandersheimenses*, p. 237, not. oo.—*LUNIG, Reichs-archiv*, tom. XI, p. 824.—*HARENBERG, Hist. Gandersh.*, p. 760.)

Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod accedens ad presentiam nostram domina Bertha venerabili s abbatissa de Gandersem et regalum a nobis recipiens investituram, a maiestate nostra humiliter postulavit et devote ut eam et ecclesiam suam in nostram et imperii nostri dignaremur recipere protectionem et absolvere a gravamine et inquietatione illa, qua omnes abbatisse eam precedentes in reliquiis mobilium abbatissarum morientium molestata extiterint. Nos igitur predictae abbatisse justis postulationibus annuentes, ecclesiam Gandershemensem cum omnibus bonis suis sub nostram et imperii specialem recipimus protectionem; statuantes firmiter ut nec ipsa post decessum suum nec aliqua abbatissarum post eam decedentium super rebus mobilibus quas dimiserunt graventur, sed abbatisse succedentes et ecclesia Gandershemensis cum omni remaneant integritate, nec proinde a nostris et imperii nunciis ecclesia vel abbatissa aliquo tempore conveniatur. Ad cujus rei certam in posterum evidentiam presentem exinde cartam conscribi iussimus et sigilli nostri munimine roborari.

anno 1225 octavo fuit, necesse est ut ad priorem annum retrocedamus. Nominibus vero testimonium inducitur ut hoc privilegium ad idem tempus referamus quo rex circa partes Saxoniae inferioris morabatur.

Testes hi sunt Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Diopoldus marchio de Homburch, Gerhardus comes de Dietz, Harratradus de Merenberg, Eberhardus dapifer de Walpurg, Conradus pincerna de Schipffen, Fridericus camerarius de Bienburg (a), Marquardus notarius, et alii quamplures.

Datum apud Franckenfurt, anno dominice incarnationis MCCXXVIII, II idus novembris, indictione XIII (4).

Dominus cardinalis Conradus Tullum venit in octavis beati Martini (2) cum Coloniensi et Moguntinensi archiepiscopis et cum imperatoris filio rege Henrico et majoribus et proceribus Aleman-niae. Rex quoque Franciae Ludovicus cum suo consilio fuit in eodem confinio apud castrum Vallis-Coloris. Et sequenti die utriusque regni consiliatores in unum convenientes congruum colloquium ad invicem habuerunt (3). ALBERICI TRIUMFONT., *Chronic. ad ann. 1224*, p. 814.

Apud
Tullum,
11-18
novembris.

(a) Testium nomina foede corrupta sic correximus.

(4) Notae chronologicae inter se non concordant, quum Leuckfeld et Lünig ita referant, Harenberg vero annum 1228 et indictionem VII exhibeat. At in quacumque casu annus 1228 non admitti potest, majoremque fidem indictioni tertiae decimae adhibemus; quae etiam ita notata invenitur in copia anni 1549 apud Wollenbüttel.

(2) Scilicet ab undecimo die novembris ad octavum decimum ejusdem.

(3) Foedus cum imperio adversus Anglos inendum rex Francorum in proposito habebat. Obstitit tamen archiepiscopus Coloniensis, qui propter mercimoniorum vincula inter Anglos et Germanos jam dudum assueta, Anglis se promiorem exhibebat. Vid. infra epistolam Carleoten-sis episcopi ad regem Angliae, circa medium februarium 1225.

Apud
Tulim,
17 novembria.

Henricus, Romanorum rex, Henricum abbatem et conventum Gemblacensem cum omnibus hujus ecclesiae bonis in sua protectione suscipit, eisque immunitates et privilegia ibidem expressa confirmat.

(Edid. Foppens, *Supplem. ad opera diplomat. Aub. Miraei*, t. IV, p. 231, ex chartulario abbat. Gemblac., quod apud Bruxellas inspeximus.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. Pie postulatio voluntatis effectui competat congruo prosequente compleri, quatenus et fidelis intentio laudabiliter elucescat et utilitas desiderata dignum desiderio capiat incrementum. Ea propter tam futuris quam presentibus Christi fidelibus volumus esse cognitum quod nos dilectorum Henrici abbatis et conventus ecclesie sue Gemblacensis precibus inclinati, Gemblacensem ecclesiam cum omnibus bonis ad ipsam pertinentibus in regiam protectionem suscipimus et presentium privilegio communimus. Privilegia a nostris predecessoribus regibus et imperatoribus eidem rationabiliter collata cenobio innovavimus et confirmavimus; autoritate regia statuantes ut ab omni jure et subjectione secularis domini ipsum monasterium penitus [sit] absolutum, et libertatis prerogativam presenti privilegio obtineat in perpetuum valituro. Advocatum quoque sub manu ac potestate regia tali conditione habeat ut idem advocatus a rege secundus existens unum tantum sibi substituat in ejusdem ecclesie prediis advocatum, neque unquam in quartam manuum transeat advocatia. Porro subadvocatus in villis ad abbatiam pertinentibus nichil juris habeat, nisi per singulos annos denarium unum probate monete de unaquaque domo et gallinam unam et avene sextarium unum. Nec licebit ei precarias, hospitationes aut obsonia vel aliqua servitia imperare aut exigere, nec aliquo imperaudi genere colonos monasterii ipsius vexare. Concessimus etiam ut post obitum Henrici vene-

rabilis ejusdem cenobii abbatis, liberam habeant monachi potestatem eligendi abbatem de suo collegio aut aliunde, ubicumque eis melius visum fuerit. Similiter et advocatum libere eligant qui ecclesie possessiones auctoritate regia prudenter defendat. Tradidimus etiam eis potestatem faciendi castella atque munitiones circa locum Gemblos; nundinas publicas et monete percussuram cum banno eis libere habere liceat, et loci ipsius habitatores nec in civitate nec in villa nec super aquas nec super pontes nec in aliquo regni nostri loco theloncum [solvant]. Foraginum vini, cambium cum maceria ac positione villici aut scabinorum et ceterorum officialium ad eandem locum pertinentium, piscatras et vivaria cum molendinis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, et specialiter donationes ab Ottone imperatore et Wilbodone Leodiensi episcopo ipsi ecclesie collatas, reverendo Henrico abbati suisque successoribus concedimus et confirmamus. Si quis vero nostre institutionis presumptuosus violator extiterit, centum libras auri persolvat, medietatem camere nostre et medietatem sepe dicte ecclesie. Et ut hec omnia in perpetuum firma et inconvulsa permaneant, presentem paginam sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Testes hujus rei sunt Sifridus Maguntinus archiepiscopus, Theodericus Treverorum archiepiscopus, . . . Bisuntinus archiepiscopus, Bertholdus Argentinensis episcopus, Berinkerus Spirensis episcopus, Hugo Leodiensis episcopus, Johannes Metensis episcopus, Godefridus Cameracensis episcopus, Odo Tullensis episcopus, Hugo Morbacensis abbas, Henricus dux Brabantie, Henricus filius ejus, Mattheus dux Lotharingie, Walle-ramus dux de Lembourch, Diopoldus (a) marchio de Voheburgh, Henricus comes Barri, Hngo comes de Wademont, Gerardus comes de Diets, Symon comes de Saraponte, Fredericus comes de Leiningen (b), Henricus de Geminoponte, Gerlacus de Butigne, Everardus dapifer de Walborch, Warnerus dapifer de Borlandia, Conrardus pincerna de Scipfa, Fride-ricus camerarius de Bienburch, et alii quamplures.

(a) In impresso *Leupoldus*, in chartulario Bruxellensi *Verepoldus*: ambo male.

(b) In impresso *de Lumaio*, in chartulario *de Linario*; quod ita post Boehmerum correximus.

Signum domini Henrici Romanorum regis invictissimi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. XXIV, indictione XIII, regnante domino Henrico Romanorum rege glorioso, anno regni ejus tertio.

Datum per manns domini Engelberti venerabilis Coloniensis archiepiscopi, doctoris (a) predicti domini regis, apud Tollnm, XV kalendas decembris, feliciter. Amen.

Hagenau,
4 decembris.

Henricus, Romanorum rex, super sopienda controversia de feudo suo, quod progenitores sui ab ecclesia Wirzburgensi habuerunt et ipse habere debet, approbat arbitros, ex utraque parte constitutos, et formam ipsius arbitrii, locum scilicet et terminum.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 129, n^o DCLXX, ex originali unde fragmentum sigilli appendet ex segmento membranaceo. — Memoratum quoque et germanice extractum a Frisio in *Ludwig, Gesch. von Würzb.*, p. 654.)

II. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, nniversis literas presentes inspecturis gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod super fendo nostro quod progenitores nostri ab ecclesia Wirzburgensi habuerunt et nos debemus habere, taliter inter nos et ecclesiam Wirzburgensem condatum est, annuente domino E. Coloniensi archiepiscopo et toto consilio nostro, quod super eadem discordia sopienda ex utraque parte arbitri sunt constituti : videlicet D. marchio de Hohinburc, comes G. de Diets, E. dapifer de Walburc et C. pincerna de Clingenburc, hii sunt ex parte nostra; ex adversa parte, B. burgravins de Hennenberc, A. decanus major Wirzburgensis, H. prepositus Werdensis, marscalcus de Luove vel Dietricus de Hohinberc. Super istos constituti sunt

(a) Sic in duobus. Non tamen dubium videtur quia originale nunc deperditum vocem *tutoris* correctius exhibuerit.

Maguntinus, Trevirensis, Coloniensis archiepiscopi; et si omnes hii tres hii exequendis interesse non poterunt, Coloniensis assumpto sibi altero predictorum archiepiscoporum cum snradictis arbitris in arbitrio procedet. Sciendum preterea est quod si persona aliqua de prenominationis non possit haberi, alia persona idonea loco absentis instituat. Locus vero arbitrii apud Frankfort est designatus, terminus vero in octava Epiphanie primo eventure apud Ulmam prefigetur.

Datum apud Hagenowe, II nonas decembris, indictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, notum facit universis quod capitulum et archipresbyter Werdensis ecclesie, ad petitionem suam et Coloniensis archiepiscopi, capellam in Rath in parochia Werdae sitam consecrari permiserunt sub certis quibusdam conditionibus ibidem expressis.

Hagenow,
6 decembris.

(*Edid. LACOMBEY, Urkundenb. für die gesch. des Niederrh., zw. Band, p. 63, n° 117.*— Extat quoque ap. Redinghovens MSS. in München, LXXII, 135.— Extract. etiam ap. GLEN, *De Engelberto*, p. 107.)

Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Cum Romanorum regum dignitati precellenter conveniat unicuique subditorum suorum jus suum illesum conservare, speciali tamen affectu moveri debet circa ecclesias et personas ecclesiasticas, ut que frequentius divinis inserviunt landibus ab incursu rerum secularium non inquietentur. Consideratione igitur ea moti, ad declinandam presentis seculi calumpniam, notum facimus tam presentibus quam futuris quod capitulum et archipresbyter Werdensis ecclesie, ad petitionem nostram et domini Coloniensis archiepiscopi Engelberti, capellam in Rode (Rath) in parochia Werde sitam consecrari permiserunt: tali distinctione et cautela preordinatis quod predicta capella nec baptismum nec sepulturam habebit. Capellanns ibidem Altissimo famulaturus ab hominibus dicte ville

nominabitur; nominatus a conventu et archipresbytero instituetur; institutus vero de hiis que ad curam spectant parochialem se nullatenus intromittet. Parochianos nec ad septimos nec ad tricesimos nec ad anniversarios celebrandos nec sponso et sponsas ad matrimonia contrahenda nec matronas ad purificandum recipiet, sed hec cum quibuscumque attinentiis integraliter a matrice ecclesia requirentur. In maioribus quoque anni festivitibus homines ville sepedictæ, exceptis pueris eorum et ancillis, ad matricem currente ecclesiam; et propter consecrationem memoratæ ecclesie jam celebratam nullus hominum ejusdem ville aliquid in prejudicium Werdensis ecclesie sive parochie presumat attemptare. Si autem quicumque capellanus ibidem deserviens hujus ordinationis terminos excedere presumpserit, a sepedictis conventu et archipresbytero sine contradictione qualibet amoveatur et alter substituatur. Si quis vero ausus ductus temerario hinc ordinationi tam rationabiliter facte obviare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei nostreque majestatis offensam se noverit incursisse. Ad hujus rei perennem memoriam in posterum duraturam presentem exinde cartam conscribi fecimus et sigilli nostri munimine roborari.

Hujus rei testes sunt Eng. Coloniensis archiepiscopus, B. Argentinensis episcopus, Diop. marchio de Hoinburg, G. comes de Dietz, Ans. marscalcus de Justingen, E. dapifer de Walpurch, M. notarius, C. notarius de Bopardia, H. de Scharfinberc, F. de Tanne, et alii plures.

Datum apud Haginowe, anno dominice incarnationis M.CC.XXIII, VIII idus decembris, indictione XIII.

Basilea,
20 decembris.

Henricus, Romanorum rex, monasterio Lucellensi (Lützel juxta Basileam) quamdam donationem impertitur.

(Memorat. et extract. ap. BERNARDINI *Epitom. fasti. Lucell.*, p. 104 (1).)

(1) Memoratur, *ibid.*, p. 405, aliud privilegium Henrici regis, quo eidem monasterio novas immunitates concedit: dat. *Altkirchû*, anno 1225; die et mense non expressis.

Datum Basilee, anno Domini MCCXXIV, XIII kalendas januarii, in dictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, [Gerardo] archiepiscopo Bisuntino adjudicat investituram portarum et stratarum quas cives Bisuntini ei denegabant.

Apud
Bernum,
27 decembris.

(Inedit. in collect. Droz, *Titr. de l'arch. de Bazançon*, tom. II, f. 521, Bibl. reg. Paris., ex chartular. Bullet; minus autem correcte exaratum.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Significavit vobis dilectus princeps noster archiepiscopus Bisuntinus quod cives ejus ingressum civitatis ei denegantes stratis et portis eum spoliaverunt, cum ipse (a) a vobis portas et stratas teneat jure regali; et cum de hiis nobis plene constitisset, secundum judicium principum et baronum, predicto archiepiscopo investituram adjudicamus rerum predictarum (1).

Datum apud Bernum, anno dominice incarnationis M. CC. XXIII, VI kalendas januarii.

Henricus, Romanorum rex, ex sententia principum curiae suae, revocat communitates a civibus Bisuntinis contra Gerardum archiepiscopum ejusdem loci statutas.

Apud
Bernum,
28 decembris.

(a) In codice vero legitur: *et denegantes strata et portas cum spoliaverunt hoc ipse*.

(1) Eandem formam habuit [postea] Johannes [Gerardi successor] in receptione regali regis, quo infra scripta est impetrata ab archiepiscopo Nicolao Bisuntino. Videndum est diploma Henrici regis, 47 martii 1230.

II. Pars 2.

(Edit. ap. DESVERNOIS, *Mouvance du comté de Bourg.*, preuves, n° XCVII, ex dissertat. acad. Bisunt., ann. 1760-1761.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis imperii fidelibus presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Dilectus princeps noster Girardus archiepiscopus Bisuntinus sua nobis conquestione exposuit quod cives Bisuntiuenses auctoritate propria quasdam communitates, constitutiones, novitates et conventiones vinculo fidei confirmatas inierunt; et cum a curia nostra iudicium fieri petisset utrum hec dictis civibus sine licentia et consensu archiepiscopi sui licerent, iudicatum fuit a principibus et baronibus quod ipsi cives sine consensu archiepiscopi sui, absque uestra et imperii voluntate, nullas communitates, constitutiones et novitates poterant attemptare. Unde nos quicquid a predictis civibus taliter [est] attemptatum et precipue conventiones fidei interpositione ab eisdem de novo firmatas penitus revocamus. Ut autem sententia lata a principibus et baronibus imperii pro ecclesia et archiepiscopo Bisuntino precipua (perpetua) gaudeat firmitate, presentem paginam exinde conscribi et sigilli nostri munimine fecimus insigniri.

Hujus rei testes sunt Engelbertus Coloniensis [archiepiscopus], Henricus Basiliensis episcopus, Hugo [Morbacensis] abbas, comes Stephanus Burgundie, [comes] Willelmus Gebeuensis (1).

Datum apud Bernum, anno M. CC. XXIV, iudictione XIII, V kalendas Januarii.

Apud
Bernum,
20 decembris.

Henricus, Romanorum rex, notum facit universis quod ex sententia principum Clementiam quondam ducissam Zaringiae a captivitate liberare debet, et eam seu nomine ipsius Stephanum comitem Burgundiae patrem ejus mittere in possessionem castri

(1) Nomina vero testium non ad integrum producta comperimus, dum Fridericus II in sua ejusdem privilegii confirmatione, data quinto junii 1225, archiepiscopum Treverensem, Augustensem et Lausannensem episcopos praeter istos memoret. Cf. supra, p. 488.

Burgdorf et omnium honorum, quae Bertholdus quondam dux Zaringiae eidem in dote contulit.

(Edit. ap. CHIFFLET, *Lettre touchant Béatrix*, prév., p. 113. — SCHÖPFLIN, *Hist. Zaring. Bad.*, t. IV, p. 169. — *Soloth. Wochenbl.*, ann. 1829, p. 629.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, univiersis imperii fidelibus quibns he littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Significavimus vobis quod coram nobis jampridem apud Bernum in iudicio residentibus talis lata fuit sententia : quod nos dominam Clementiam quondam ducissam Zaringie a captivitate in qua tenetur debeamus liberare. Altera etiam lata est sententia coram nobis quod nos predictam dominam Clementiam mittere debeamus in possessionem castri Boredorf et omnium bonorum, quae dive memorie B. dux Zaringie in dote contulit eidem, ant loco ipsius domine C. patrem ejus Stephanum comitem Burgundie nomine tutoris. Ad cujus rei certam evidentiam praesens scriptum sigilli nostri munimine fecimus roborari.

Testes hi sunt Engelbertus Coloniensis, Thiedricus Trevirensis, Gerardus Bisuntinus archiepiscopi, Siffridus Augustensis, Wilhelmus Lausannaensis, Henricus Basiliensis episcopi, comes Wilhelmus Gebennensis, comes Rudolphus de Hauspurg, Conradus pincerna de Schipffa, Eberhardus dapifer de Walpurg, et alii quamplures.

Datum apud Bernum, V kalendas januarii, indictione XIII, anno dominice incarnationis MCCXXIII, anno regni nostri V (1).

Henricus, Romanorum rex, notificat sententiam a suis principibus pro Libaldo de Bafrimont latam, scilicet ut hominibus ejusdem Libaldi in vallibus de Hausburg non liceat communitates, consti-

Apud
Bernum,
23 decembris.

(1) Iste numerus, si modo sincerus sit, annos regni non a coronationis tempore, sed ab electionis die, scilicet a 23 aprilis (1220, hic computandos esse demonstrat.

tutiones et conjunctiones fidei vinculo firmatas inire sine consensu ipsorum domini.

(Edder. SCHÖFFLIN, *Alsat. diplomat.*, tom. I, p. 352, n° 437.—PERTZ, *Monum. Hist. Germ.*, t. IV, p. 254.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus presentem paginam inspecturis gratiam suam et omne bonum. Dilectus fidelis noster Libaldus de Bafrimout sua nobis conquisitione monstravit quod vasalli et ceteri homines sui de vallibus in Hauspurg anctoritate propria quasdam communitates, constitutiones, novitates et conjunctiones vinculo fidei firmitas inierunt; et cum a curia nostra iudicium sibi fieri petisset utrum hoc dictis vasallis et ceteris hominibus suis sine licentia et consensu domini sui liceret, iudicatum fuit a principibus et baronibus quod ipsi vasalli et ceteri homines sine consensu dicti Libaldi et etiam absque nostra et imperii voluntate nullas communitates, constitutiones, conventiones et novitates poterant attemptare. Unde nos quicquid a predictis vasallis et ceteris hominibus taliter est attemptatum et precipue conjunctiones fidei interpositione ab eisdem de novo firmatas penitus revocamus. Ut autem sententia lata a principibus et baronibus imperii pro dicto Libaldo de Bafromont perpetua gaudeat firmitate, presentem paginam exinde conscribi et sigilli nostri munimine fecimus insigniri.

Hujus rei testes sunt Engelbertus Coloniensis, Theodoricus Treverensis archiepiscopi, Syfridus Augustensis, Willhelmus Lausannensis, Henricus Basilicnsis episcopi, Hugo abbas Morbacensis, comes Stephanus Burgundie, Willhelmus Gebennensis, Girardus de Dyche (Dietz) comites, Conradus burgravins de Nremberch.

Datum apud Bernnm, anno gratie millesimo CCXXIV, indictione XIII, V kalendas januarii.

Henricus, Romanorum rex, ad preces Petri decani et Folmari archidiaconi majoris ecclesiae Tullensis, approbat et confirmat duo privilegia eidem ecclesiae indulta, scilicet ab Arnulpho et Henrico II regibus Romanorum.

Apud
Bernum,
20 decembris.

(Edit. BENOIT, *Hist. ecclési. et politiq. de la ville et du diocèse de Toul*, docum. p. XXXIV. — Vid. ad ann. 1225, mense junio, privilegium Friderici secundi confirmatorium, in quo privilegium istud inseritur, p. 490. Unde tantum ad ornandam documentorum seriem, notas chronologicas denuo exhibemus:)

Actum anno incarnationis MCCXXIV. . . . . Datum apud Bernum, quinto kalendas januarii, indictione decima tertia.

Henricus, Romanorum rex, monasterium de Rùgersberg cum omnibus bonis ejus mobilibus et immobilibus sub speciali sua protectione recipit, praepositoque et confratribus hujus loci promittit quod advocatiam monasterii ad manus suas detinebit nec eam a dominio suo alienabit.

Apud
Bernum,
21 decembris.

(Editit MART. GERSERT, *Cod. epist. Rudolfi I*, auctarium diplom., p. 243, n° V, ex cop. vidim. in arch. Turic.; incius. in privilegio Rudolfi I, dat. Basilee, 9 aug. 1275. Extat quoque ap. *Solothurn. Wochenblatt*, ann. 1828, p. 317.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod nos monasterium de Rugersberch cum omnibus bonis suis mobilibus et immobilibus sub specialem nostram et imperii protectionem [recipimus], confirmantes ei et personis ibidem Deo famulantibus universa bona que nunc habent et in posterum justis modis

poterunt adipisci. Preterea cum idem prepositus et sui confratres nos proprio motu sibi elegerint in advocatum et defensorem et advocatiam monasterii jam dicti nobis duxerint committendam, promissimus ipsis fideliter et constanter quod eandem advocatiam semper ad manus nostras detinebimus nec eam infeodando vel obligando a dominio nostro alienabimus. Statuimus igitur et sub interminatione gratie nostre districte precipimus ut nullus sit qui contra hanc protectionem sepedictum monasterium invadere audeat vel molestare, vel dampnum ei aut gravamen aliquod irrogare. Quod qui fecerit sciat se indignationem tremendi iudicis nostreque celsitudinis offensam graviter incurrisse.

Datum apud Bernum, II kalendas januarii, indictione XIII^a.

..... Henricus, Romanorum rex, ordinationem confirmat inter Aquensem ecclesiam et parrochianos de Senceche (Sinzig) super decimis vinearum ad eandem parrochiam pertinentium factam.

(Eddler. *Quix, Cod. diplomat. Aquens.*, p. 106, n° 139. — *Lacomblet, Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 64-65, n° 119.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus, omnibus in Christo renatis in perpetuum. Decet regie majestatis clementiam, sicut augmento reipublice regni terreni ex debito suscepti regiminis studiose sine intermissione tenetur insistere, sic ad restaurationem celestis regni patrie cum summa devotione totis viribus insudare; quod melius peragi posse non credimus quam ut ubi animarum saluti prospicitur, utilitati etiam in domo Domini nocte ac die famulantium providetur. Inde est quod ordinationem temporibus nostris ad honorem Dei et profectum capelle nostre imperialis, Aquensis scilicet ecclesie, inter ipsam et parrochianos de Senceche super decimis vinearum ad eandem parrochiam pertinentium factam de consensu tam militum quam ministerialium et hominum necnon et tota imperii familia (sic) cum universitate parrochianorum ejusdem loci in hoc cum acclamatione so-

lemplini convenientium et voti sui affectum exprimentium, ratam habemus: videlicet ut decime quo cum hactenus dispersim per vineas non sine periculo diffidentium animarum minus plene, ut timebatur, dari consuevissent, nunc in exitibus vinearum juxta dolia deinceps sicut et suam portionem, laboribus ipsorum quorum vinee sunt et expensis, etiam ipsas decimas necesse habeant deportare et ibi nuntiis ecclesie de ipsis sine diminutione aliqua respondere (1). Verum in recompensationem laborum et expensarum sic factarum, ecclesia vice versa totalem minutam decimam quam ei dicti parrochiani persolvere tenebantur, ipsis cum integritate remisit; nichilominus tamen in consuetis luminaribus sepefati loci parrochiali ecclesie, unica videlicet cerea candela tantum in matutinis ad librum necessaria et lampade de nocte ardente, necnon in tancis, arietibus et apris domesticis juxta consuetudinem antiquam ecclesia Aquensis tenebitur providere. Ne igitur hujus ordinationis tam necessaria conscriptio in posterum dissolvi quacunque cavillosa occasione attemptetur, et ut inconcensse firmitatis robur obtineat, regie majestatis auctoritate duximus confirmandam et sigilli nostri munimine roborandam. Insuper ad majoris stabilitatis firmitatem, dilecto ac fideli principi nostro Engelberto Coloniensi archiepiscopo ac quisquis (sic) eidem pro tempore fuerit substitutus, presentis scripti auctoritate damus in mandatis firmiter injungendo quatinus in hac ordinatione predicto ecclesie Aquensi potenter et patenter assistat; et si quis contra templatere ausu temerario presumpserit, tanquam imperialis precepti transgressorem animadversione condigna percellat et a gratia nostra publice proclamet extorrem.

Acta anno gratie M.CC.XXIII (2).

---

(1) Locus iste satis obscurus majorem lucem recipit ex ordinatione Friderici secundi de re eodem, quae est ita: « Ut quilibet decimam solvant in locis quo Heggen vulgariter nuncupantur ubi portiones suas ad dolia sua deferunt, ibi et decimas ecclesie fideliter cum integritate persolvant, ad quod et alii qui per jumenta vel alio modo portiones suas deferunt, teneantur etiam astricci. » Vide supra privilegium dat. ap. Francfort, 19 aprilis 1220.

(2) Sic, nec plura etiam in originali, quod apud arch. Berolinense anno 1832, ut ipse monet, vidit Buchnerus.

ANNO 1225. — INDICTIONE 13.

Apud West-
monasterium,
3 Januarii.

Henricus, Anglorum rex, ad ducem Austriae et ad archiepiscopum Coloniensem legatos suos mittit, cum eis tractaturos de negotiis suis et matrimonio suo.

(Edit. ap. RYMER, *Foedera et Conventiones*, t. I, p. 275.)

I.

Rex nobili viro et amico carissimo duci Austrie, salutem cum sincera dilectione. Mittimus ad vos venerabilem patrem W. Carleolensem episcopum et dilectos nobis in Christo fratres fratrem A. magistrum militie Templi in Anglia et fratrem R. priorem hospitalis Jerusalem in Anglia et magistrum H. cancellarium Londonensem et Nicholaum de Molis, ad tractandum vobiscum de negotiis nostris; quibus fidem habere velitis super hiis que vobis dixerint de eisdem negotiis. Nos enim rata habebimus et grata ea que vobis dixerint ex parte nostra et fecerint, secundum formam scripti super eisdem conficiendi cui eorum sigilla fuerint appensa. Teste domino Cantuariensi archiepiscopo, apud Westmonasterium, III die januarii, [anno nono].

II.

Rex domino Coloniensi archiepiscopo, salutem cum sincera dilectione. Mittimus ad vos venerabilem patrem W. Carleolensem episcopum et fratrem A., etc., ad tractandum vobiscum de negotiis nostris, sicut nobis per litteras vestras significastis; quibus fidem, etc. Teste rege, apud Westmonasterium, III die januarii.

III.

Rex nobili viro et amico karissimo duci Austrie, salutem. Bene recolit magnificentia vestra qualiter misistis ad nos jamdudum nuntios vestros pro matrimonio inter nos et filiam vestram. Propter quod mittimus ad vos dilectos et familiares nostros magistrum Henricum cancellarium Londnensem et Nicholaum de Molis militem, ad audiendum inde plenam voluntatem vestram et remittendam eam venerabili patri W. Carleolensi episcopo et dilectis fratribus fratri A. magistro militie Templi in Anglia et fratri R. priori hospitalis Jerusalem in Anglia, quos misimus ad partes Alemannie, quibus plenius exposuimus inde voluntatem nostram. Causas autem propter quas dilatum fuit certum responsum nostrum super hoc negotio, predicti Henricus et Nicholans plenius vobis exponent. Teste domino Cantuariensi archiepiscopo, apud London, III die januarii, coram magnatibus de concilio nostro.

Henricus, Romanorum rex, ad supplicationem Guidonis abbatis de Cappel, in protectione sua suscipit quidquid hoc monasterium in Turego et in districtu ejus possidet, peculiariter domum ad ripam fluminis juxta pontem constructam, et omnia quae in futurum legitimo modo acquirere poterit, eandem ecclesiam omni exactione in perpetuum eximens.

Apud
Parisiis,
6 Januarii.

(Memorat. a MEYER VON KNONAU, Regest. ap. *Archiv für Schweiz. Gesch.*, t. 1, p. 90.)

Hujus rei testes sunt, etc.

Datum apud Turegum, VIII idus januarii, indictione XIII.

11 januarii.

Henricus, Romanorum rex, Henricum comitem Barrensem et nobilem virum Fridericum de Brisseio pro gravaminibus quae ecclesiae Tullensi intulerunt legitime citatos, pro eo quod non comparuerunt diebus assignatis, juxta sententiam principum vinculo proscriptionis innodat.

(Edidit BENOIT, *Hist. ecclési. et polit. de la ville et du diocèse de Toul*, docum. p. xxxiv, ex autogr. Tull.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper angustus. Notum facimus quod ad querimoniam dilecti principis nostri Odonis (1) episcopi et capituli ecclesie Tullensis, sententia coram nobis dictante, comitem Barrensem Henricum pro injuriis quas dicto episcopo et ecclesie Tullensi in Castro Fago et aliis locis inferre dinoscitur et nobilem virum Fridericum de Brisseio (2) pro gravamine quod eisdem inferit, legitime citavimus; qui cum diebus ipsis assignatis non comparuissent et, nuntiis dicti episcopi et capituli ipsos in curia nostra expectantibus, nullos responsales pro ipsis misissent, nos dicto principi nostro Odoni Tullensi episcopo et capitulo iusticiam debitam exhibere volentes et debentes, juxta sententiam principum et nobilium qui presentes nobiscum aderant, ipsum comitem Barrensem et nobilem virum Fridericum de Brisseio vinculo nostre proscriptionis innodavimus.

Actum anno incarnationis Domini MCCXXIII (3), sexta feria post Epiphaniam Domini, indictione XIII.

(1) Tunc temporis *Eudes de Sorcy*.

(2) Id est *Brizay-sur-Meuse*. Idem iste vir pluries ap. Benoit memoratur, praesertim p. 420 et 440, *Petrus* nomine, non *Fridericus* vocatur.

(3) Impressionis defectu forsitan legitur in libro MCCXXIII. Nam autor ipse huic documento alludens p. 440, annum 4224 clare indicat, nostra computatione 1225.

Henricus, Romanorum rex, ad supplicationem Bernardi abbatis in Odenheim, culturam vinearum montis Eichelberg duodecim rusticis ecclesiae ab eo traditam sub certis conditionibus confirmat.

Apud
Ulmam,
10 Januarii.

(Inedit. ex chartulario abbat. de Odenheim, fol. 18, in arch. Carlsruhensi.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis ad quos presens scriptum pervenerit gratiam suam et omne bonum. Exposuit excellentie nostre dilectus fidelis noster Bernhardus, abbas in Odenheim, quod diversis ecclesie sine incommotis incumbentibus, ipse vineas ecclesie de propriis expensis, sicut hactenus consuevit, colere non sufficit. Unde consilio usus prudentum, montem qui dicitur Aichelberg ecclesie Odenheim vicinum duodecim rusticis ecclesie fidelibus tradidit excolendum, ea conditione quod quamdiu abbas vel sui successores vineas predicti montis eisdem rusticis dimittere voluerit colendas, abbas et ecclesia Odenheim decimas fructuum integraliter accipiat sine omni contradictione colonum (sic). De reliquis vero fructibus, abbas mediam partem et coloni aliam mediam partem accipiant justo et equaliter inter eos dividentes; et ut in cultura earum vinearum rustici efficiantur promptiores et devoti, de consueta eis donamus benignitate quod nos vel nostri provisores sive sculteti et eorum nuntii nihil eis requiremus ratione culture predictae. Verum abbas de Odenheim singulis annis unam carratam vini puri ministro nostro dabit, quamdiu rustici culturam predictarum vinearum habebunt. Abbas vero predictus plenam habebit potestatem vel sui successores culturam predictarum vinearum ab ipsis rusticis recipiendi et per se sive aliquos alios excolendi; et dum eas de propriis colerit expensis, carratam vini quam de cultura procuratori nostro dare promisit, de cetero non persolvat. Et ut hec nostra donatio in perpetuum firma permaneat, presentem cartam scribi et sigillo nostro iussimus communiri.

Datum apud Ulmam, anno ab incarnatione Domini M. CC. XXV, XV kalendas februarii, indictione XIII.

Apud
Ulmam,
20 januarii,

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem archiepiscopi Coloniensis et de consilio principum imperii, ecclesiae et civitati Coloniensi confirmat privilegium, quo Henricus sextus, 28 junii 1193, castrum Are ecclesiae archiepiscopali et theloneorum exemptionem burgensibus in feodo concesserat.

(Edit. LACOMBLEY, *Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 61, n° 111, ex orig. in arch. civit. Colon.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen. Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus.

[*Hic sequuntur, verbis competenter mutatis, exordium confirmationis a Friderico secundo indultae et tenor privilegii Henrici sexti in eadem confirmatione inserti. Vide supra ad ann. 1216, 6 maii.*]

Nos itaque tantam gratiam Coloniensi ecclesiae et civitati Coloniensi per tale privilegium indultum diligentissime attendentes, ad petitionem dilecti principis et consanguinei nostri Engilberti Coloniensis archiepiscopi, eandem gratiam, de consilio principum regni nostri qui nobiscum presentes aderant, dignum duximus approbare et nostre majestatis sigillo feliciter confirmare; districtius auctoritate regia precipientes ne quis hinc nostre confirmationi modis aliquibus audeat obviare. Quod qui fecerit sciat se nostram gratiam graviter lesisse et pena debita a nostra majestate debere puniri.

Testes autem hujus nostre confirmationis sunt hii : Engelbertus Coloniensis, Theodericus Treverensis archiepiscopi, Sifridus Augustensis, Gerardus (a) de Frisingen episcopi, Henricus de Kompene (b), Albertus

(a) In sequenti autem *Geroldus*, recte.

(b) Rectius tamen, ut videtur, *de Kerpen*.

de Eilwangen abbates, Wildebrandus major prepositus Hildensemensis, Conradus major prepositus Spirensis, Conradus de Danne prepositus Sancte Trinitatis in Spira, Henricus major prepositus Constantiensis, imperialis aule prothonotarius, Marquardus ejusdem aule notarius, Lodewicus dux Bauvarie, Hermannus marchio de Baiden, Gerardus comes de Dieschen, Gerlacus de Bdingen, Bernardus de Hurstemar, Everardus de Waitpurch imperialis aule dapifer, Hildebrandus marescallus de Reperch, Conradus pincerna et Everardus fratres de Winterstede, Dido de Ravenspurch, Fridericus Triskamere, et alii quamplures.

Datum apud Ulme, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo XXIII, tertio decimo kalendas februarii, indictione tertia decima.

Henricus, Romanorum rex, confirmat donationem a Liutolfo de Sunniswald Hospitali Theutonicorum Sanctae Mariae in Jerusalem coram se factam de ecclesiis in Sunniswald et Asoldespach, cum jure patronatus et advocatia, et de montibus qui dicuntur Nidungen et Arne cum proprietate feodorum.

Ulme,
20 Januarii.

(Inedit. ex libro copiarum recent. ad hist. ord. Theuton. in Helvet. spectantium, f. 49, in arch. Stuttgart. Originale extat in Staatsarchiv ap. Bernum.)

Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. No-
verit tam presens etas quam successura posteritas quod fidelis noster
vir nobilis Liutolfus de Sumoldeswaldt in presentia nostri, coram prin-
cipibus et imperii fidelibus, ecclesiam in Sumoldeswaldt et ecclesiam in
Asoldespach (4) cum jure patronatus et advocatia et omni jure in eis ad
eum spectante et omne predium suum tam in terris quam nemoribus et
aquis infra terminos dicte parrochie Sumoldeswaldt et montem qui di-
citur Nidung et montem qui dicitur Arne et proprietatem feodorum que

---

(4) Ambo loci in dioecesi Constantiae.

vasalli sui in ea ab eo habebant, recognovit se donasse domui hospitali Theutonicorum Sancte Marie in Jherusalem, et iu cautelam habuudantiorem iterato coram nobis solempniter et libere ei omnia predicta contradiidit, adjiciens de assensu fratrum, videlicet H. preceptoris domus in Alamaia et aliorum ibidem presentium, ut dno ibidem perpetuo sacerdotēs habeat et, cum ibi hospitale constructum fuerit, iu eo pauperes et peregrini recipiantur : prestita eis tali consolatione juxta fratrum estimationem, prout proventus ipsius domus supplere poterunt. De bouis autem feodorum addidit ut vasalli sui qui ea possident in presentiarum hereditario jure et eorum heredes ea possideant, tali pacto ut de una qualibet huba domui solvant annuatim in festo sancti Johannis Baptiste unum solidum mouete de Turego. Quod qui neglexerit, anno sequenti duplicatim solvat. Si quis vero per annos quatuor violenter solvere supersoderit, a jure ipso cadat et huba ista absolute ad domum transeat. Ut autem hoc donatio et prenotata singula coram nobis solempniter facta perpetua firmitate roborentur, et dicta domus debita in hiis gaudeat possessionis libertate, donationem ipsam confirmamus et omnia ipsa bona sub nostre celsitudinis protectione suscipimus; statuantes ne quis ei ansu temerario contravenire vel eam quoquo modo infringere presumat. Si quis vero hoc attemptaverit, omnipotentis Dei et beate Virginis Marie odium sempiternum et gratie nostre offensam se noverit incursum. Ad hujus rei evidentiam litteram presentem conscribi fecimus et sigilli nostri munimine roborari.

Hujus rei testes sunt Eugelbertus Coloniensis et Theodoricus Treverensis archiepiscopi, Siveridus Augustensis, Geroldus Frisingensis episcopi, Lodevicus comes palatinus Reni et dux Bavarie, Hartmannus de Dilingen comes, Gerhardus comes de Diets, C. burgravius de Nuremberg, Eberhardus dapifer de Walpurg, C. et E. piucerus de Winterstete, Dieto de Ravensperg, Cuno sculietus de Berno, H. prothonotarius imperialis aule, Marquardus ejusdem aule notarius, et alii quamplures.

Datum Ulme, anno Domini millesimo ducentesimo vicesimo quinto, decimo tertio kalendas februarii, indictione duodecima (a).

(a) Sic in copia; recte tamen *tertiadecima*.

Henricus, Romanorum rex, vetat ne quis praefectus vel advocatus in Walheim fratres Dominici Sepulchri apud Denckendorff commorantes molestare praesumat in possessione bonorum quae quondam Albertus [comes] de Calw eisdem fratribus contulit.

Ulm.
20 Januarii.

(Edidit SCHMIDLIN, *Geschichte des Klost. Denckendorff*, Beylag. n° 5 (1), et *Beitr. zur Gesch. von Würtemb.*, II, 260. Sub ista qua editur forma documentum corruptum aut saltem rescriptum censemus.)

H. Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis Christi fidelibus hanc paginam inspicientibus gratiam suam et omne bonum. Innotescat presentibus et futuris quod A. de Calw bone memorie fratribus Dominici Sepulchri apud Denckendorff commorantibus bona quedam apud Walheim, ob remedium anime sue, nullo habito respectu ad aliquem nisi sub forma protectionis, in perpetuum contulit possidenda. Quamobrem presentem paginam signo nostro consignatam predictae domui contulimus; districte precipientes ne quis prefectus vel advocatus in Walheim qua ductus vesania sepedictam domum aliqua vexet molestia vel exactione; quod penitus inhibemus. Si quis autem memoratos fratres in aliquo gravare presumerit, offensam regiam se noverit omnimodis incurrisse.

Datum apud Ulm, XIII kalendas februarii (2), presente [archi]episcopo Coloniensi et duce Bavarie, comite de Dietz, cum ministris regis Magilino et sculteto in Ldingen (?) et aliis quampluribus.

(1) Extat ibidem sub n° 3 confirmatio donationis ejusdem a Conrado episcopo Spirensi; apud Ulm, ann. Domini MCC vicesimo quarto, XIII kal. februarii; sed minus recte, quam legendum sit a Conrado episcopo Portuensi, Ulm, XI kal. februarii, XIII indictione, ut monuit Stilling.

(2) Memoratur ap. BOENKE, *Regest. imper.*, praefat. p. LXXXVI. ex *Salemer Copialbuch* in arch. Karlsrubensi, t. II, f. 33, aliud privilegium Henrici regis, datum Ulmae, X kat. februarii 1224 (1225), quo homines monasterii de Salem ab omni seculari jurisdictione eximit.

Augustae,
11 februarii.

Henricus, Romanorum rex, sententiam per abbatem Sancti Udalrici in Augusta impetratam promulgat et confirmat: abbatem praedictum non teneri feudali jure cuiquam persolvere pellicia, calceos et similia religiosorum dona. .

[Edit. in *Monum. Boic.*, t. XXXI, pars 1^a, p. 514, è libello membranaceo per Oswaldum Heintzel notarium Augustensem ann. 1450 confecto.]

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Quoniam a rege celi terreni imperii coronam sumus adepti, meritum eterni regni et retributionem perpetue vite nos recepturos speramus, si cum potestate qua ab ipso ceteris mortalibus eminemus, commoditati et quieti religiosorum virorum promptiores extitemus (*sic*). Ea propter notum esse volumus omnibus Christi fidelibus et precipue regni primoribus tam futuris quam presentibus quod abbas monasterii Sancti Udalrici in Augusta coram nobis per patronum querelam proposuit se et locum suum a multis indebite gravari, postulando ab eo jure feudali pellicia et calceos hyemales. Unde nos auctoritate et potestate regia super tali impetitione justitiam perquirentes, a principibus regni et nobilibus ac ministerialibus coram nobis assidentibus sententiatum fuit pellicia et calceos et similia religiosorum dona non posse dici feoda, nec constare abbatem ea aliquo jure cuiquam persolvere, nisi ad placitum suum aut benivolentia alicujus ad hoc inductus. Imperiali nempe clementia vestigiis genitorum nostrorum inherentes, cenobium beati Udalrici et fratres illic Deo servientes tutari cupientes, majestatis nostre auctoritate stabilimus et confirmamus eandem sententiam, ut nulli de cetero officialium nostrorum et advocatorum suorum seu ministerialium majoris ecclesie liceat predicta violenter et contra voluntatem abbatis et fratrum suorum postulare; et confirmationem ipsam

presentis scripti patrocinio, signo sigilli nostri roboratam, ratam et inconvulsam deinceps permanere decernimus.

Hujus itaque confirmationis nostre testes sunt hii : dominus Heinricus imperialis aule prothonotarius, Hartmannus comes de Dilingen, Gotfridus comes de Marsteten, Gerardus comes de Tokenpurck, Adalbertus de Nifen, Rndolphus de Vernhaim, Eberhardus dapifer de Waltpurg, Conradus pincerna de Winterstetten, Hainricus de Ithenhusen, Hainricus Gans de Nnenburg, Wernherus de Mendechingen.

Datum Auguste, III idus februarii, per manum domini Hainrici prothonotarii, indictionis XV, incarnationis anno M. CC. XXVIII, anno regni domini Hainrici tercio (1).

Walterus, Carleolensis episcopus, Henrico tercio Angliae regi suae ad archiepiscopum Coloniensem legationis rationem reddit et matrimonio inter [Henricum] Alemaniae regem et sororem ipsius regis contrahendo, simulque de confederatione cum Francorum rege impedienda : nuntiat animum archiepiscopi optime ad hoc propositum inclinari, sed imperatorem multa oblata pecunia conciliandum fore.

[Coloniae,
circa medium
februarium.]

---

(1) Notae chronologicae valde inter se dissentiunt; quarum nulla anno expresso convenit, quum iudicio anno 1227, annus regni numeratus a coronatione anno 1225 respondeat. Ad hunc ultimum annum veram instrumenti epocham referendam esse docet Sibothonis episcopi Augustensis confirmatio, data mense maio 1233, in qua dicitur sententiam Heinrici regis super pellicia et calceis hyemalibus impetratam fuisse petente abbate tunc temporis Dietone; quem ex catalogo abbatum ab anno 1216 usque ad ano. 1225 praefuisse discimus (vid. *Monum. Boica*, tom. XXII, p. 208). Oscitantia autem legis seu scribentis notarii facilius forsitan contigit in numeris romanis quibus annum incarnationis ac indictionis scriptum invenerit quam in anno regni qui literis totus exhibetur. Legendum itaque censemus *indictionis XIII*, *incarnationis anno MCCXV*; quum praeterea locus dati privilegii et testimonium omina sal bene se itineri accommodent.

(Edidit CHAMPELLION-FIGUAC, *Lettres de rois, reines, et autres personnages, etc.*, t. I, n° XXXV, p. 44 et seqq., ex collect. Bréquigny, Bibl. reg. Paris., t. LXIII. — Extat in turri Londin. originale transumptum ap. Rymeri suppl. MSS., t. II, n° 9. — Bréquigny ex Rymero ad ann. 1236 et Champollion ad ann. 1235 hoc documentum, quod ad maritimum Friderici imperatoris cum Isabella regis Anglorum sorore pertinere putaverunt, reponunt. Quantum sit erronea ista opinio, facile tam ex serie actorum quam ex notis ibi adjectis demonstratur.)

Excellentissimo domino suo Henrico Dei gratia illustri regi Anglie, domino Hibernie, duci Normannie, Aquitanie et comiti Andegavie, suis devotus in omnibus W. (1) eadem gratia Carleolensis episcopus, salutem et prosperos ad vota successus. Quoniam litteras quas vobis de Dorobernia in recessu nostro transmisimus propter festinam navis ascensionem plene non inspeximus nec constat nobis si eventus nostri ad notitiam vestram pervenerint, ne vos omnino lateant, tam statum itineris nostri et nostrum quam processum negotiorum vestrorum vobis plenius duximus intimandum. Noverit igitur excellentia vestra quod in festo sancti Vincentii (2) obvio turbine ventorum rejecti fuimus sub rupe Dorobernie, ultra quam dici potest rabie maris et procellarum afflicti, ibique navi nostra anchoris affixa cum hernasio nostro et equis nostris qui nulla ratione potuerunt educi relictæ, Doroberniam in quodam batello venimus; et quoniam intelleximus moram nostram valde vobis fore dampnosam, elegimus potius discrimina terrarum subire quam spatiosi maris fluctuationi hiemali quasi mortis crudelis exanimi (sic) nos exponere. Sicque accepto nobiscum uno solummodo serviente absque hernasio et equis, cum peregrinis quamdam navem ascendimus die veneris proximo ante conversionem beati Pauli (3), et eodem die per gratiam Dei Graveling applicuimus. Incontinenti vero nos et serviens noster duos eqnos (quos a quodam mercatore qui nobiscum transfretaverat mutuo

---

(1) Is est Walterus, cognomento Malus, circa festum Ascensionis anni 1223 in episcopum Carleolensem consecratus. Vid. MATT. PARIS., ad ann. et passim.

(2) Scilicet 23 januarii.

(3) Scilicet 25 januarii.

acceperamus) ascendimus, de die in diem per magnas dietas terram illam transeuntes quousque Coloniam venimus; sed quot adversitates in itinere illo sustinuerimus tum per viarum duritiam, tum per aeris intemperiem, tum per continuum timorem et infirmitatem vix alicujus calamus scribere sufficeret. Venimus itaque Coloniam in vigilia Purificationis beate Marie (1), ibique dominum Henricum de Zudenthorp et Johannem clericum nostrum invenimus, qui nuper de domino archiepiscopo redierant de quodam colloquio quod dominus rex Alemaunie cum pluribus principum suorum apud Ulmam in Suevia celebraverat (2), et fere in itinere illo omnes equos suos amiserant. Ad eorum igitur instantiam dominus archiepiscopus ad partes Colonie accessit, et die mercurii proximo ad quoddam castrum suum quod distat a Colonia per duo miliaria venit; quo statim nuntium nostrum ad eum destinavimus, adventum nostrum et qualiter sine sociis nostris venimus ei signantes. Quod cum intellexisset, per eundem nuntium nobis signavit quod ardua negotia imperii trahebant eum ad partes Saxonie, que differre non potuit; et quoniam credebat quod nos sine sociis nostris de negotiis vestris cum eo tractare non vellemus nec possimus, dixit quod statim ad partes Saxonie iret et sub festinatione rediret, et interim forte socii nostri venirent et nuntii sui quos ad ducem Austrie miserat; et ita in crastino summo mane versus Saxoniam iter arripuit. Eodem autem die venerunt magister militie Templi et prior Hospitalis non sine gravi periculo; et ex quo per servientes eorum adventum eorum scivimus, mox ad dominum archiepiscopum nuntium nostrum transmisimus, adventum illorum ei nuntiantes et supplicantes eidem pro Deo et ob reverentiam vestri ac proprium honorem quod de partibus illis non recederet antequam nobiscum loqueretur. Ipse itaque per dietam unam ad nos revertens signavit nobis ut die veneris proximo apud quamdam abbatiam que vocatur Audensburg ei occurreremus; quem cum ibi invenissemus, ipsum ex

---

(1) Scilicet primo februarii.

(2) De curia ista Ulmensi diebus 18-23 januarii 1225 celebrata, vido documenta preecedentia, p. 827 et 831.

parte vestra salutavimus, gratias ei referentes de amicitii et honoribus vobis exhibitis et maxime de eo quod permittere noluit ut aliqua confederatio fieret inter imperium et regnum Francorum. Ipse vero nobis respondit quod nescivit qualiter hoc acciderat, sed semper bonum affectum habuerat negotia vestra promovendi, et quod inimicitias regis Francorum et regis Boemie et aliorum plurimorum magnatum pro vobis incurrerat. Dixit etiam quod rex Francorum de concilio Vaucolorum incontinenti ad dominum Papam et imperatorem miserat nuntios suos, conquerens de eo quod noluit permittere confederationem inter filium ejus et ipsum fieri, quae de certa scientia domini Pape inter eos providebatur et quam imperator specialiter fieri preceperat (1). Dominus vero archiepiscopus contra regem Francorum domino Pape scripsit per specialem nuntium, ei signans quod noluit permittere ut confederatio illa fieret, quia hec esset contra ecclesiam Romanam et specialiter contra vos qui protectione sua gaudere debetis; et rogavit enim quod non permetteret ut dicta confederatio procederet, sed potius partes suas erga imperatorem interponeret ut confederatio inter vos et ipsum (de qua aliquando fuit tractatum) consummaretur. Preterea dixit nobis quod nuncios suos ad dominum imperatorem destinaverat, peracto concilio de Vaucoloris, per quos ei signaverat quod nuncios in Angliam transmisserat quorum adventum expectavit, et quod regem Francorum non exandiret, nec nunciis suis aliquod responderet, donec de nuntiis in Angliam transmissis certitudinem ei nunciasset. Postea de colloquio Ulme misit ad imperatorem pro negotio vestro expediendo dominum Bernardum de Horstemar (2), qui fideliter laboravit et adhuc pro posse suo laborat circa consummationem illius negotii, ut per ipsum de voluntate

(1) De concilio apud Vallem Colorum, vid. supra p. 811. Ex litteris legatorum Anglorum apud Papam, 22 decembris 1224 scriptis, quid de re ista factum fuerit sat bene compertum est: « Die jovis proxima (19 decembr.) recepit Papa litteras Portuensis episcopi legati Alemanni, quod idem Portuensis tractatum habitum inter reges Alemannie et Francie super » matrimonio de quo scitis impedit. Dixit tamen nobis Papa quod rex Francie pro eodem » facto nuncios suos ad imperatorem iterum transmisit; sed quid egerunt adhuc nescivimus. » Ap. RYMER, *Fœdera et convent.*, t. I, p. 274.

(2) Vido supra mandata regis Anglie pro eodem viro, p. 783.

domini imperatoris finaliter certificetur et propositum regis Francorum evacuetur (4). Hiis auditis, unncinm vestrum ei exposuimus, dicentes ei quod vos tam de maritagio corporis vestri quam sororis vestre consilio illius parebitis; ad quod respondit consilium suum esse ut talem et tantam oblationem faceremus quod dominus imperator non debeat eam repudiare. Dixit etiam periculum esse in mora; rex enim Francorum magnam pecuniam ei optulit ut confederationem filii sui habeat et negotium vestrum impediatur. Ex altera parte dux Bavarie venit cum maxima pompa ad colloquium Ulme et optulit pro maritagio filie regis Boemie, que est neptis ipsius, XV milia marcarum, ultra oblationem XXX milia marcarum quam ipse rex Boemie prius obtulerat; sed rex Alemaniæ respondit ei quod nunquam eam duceret. Preterea adjecit quod rex Hungarie misit ad dominum imperatorem et pro maritagio filie sue optulit ei pecuniam maximam. Ipse vero non sinit nisi pecuniam ut illam accuset; unde consulit ut nos sub festinatione talem oblationem offeramus qualem acceptare deberet. Ad hec respondimus ei quod aliquam oblationem sine consilio ejus facere non potuimus et multum laboravimus ad hoc ut extorqueremus ab eo voluntatem suam super oblatione offerenda; sed perficere non potuimus. Dixit enim quod quantumcumque personam vestram diligit, cum sit ballivus imperatoris et consanguineus filii sui, hoc non faciet, nec potest nec debet facere. Tamen in verbo Domini, altari coram quo sedebamus aspectu, vobis promisit quod fidele consilium et auxilium in expeditione negotiorum vestrorum nobis parabit. Nos vero quia cancellarius et dominus Nicolaus de Molis socii vestri adhuc non venerant, nec ipse potuit diutius morari quin recederet, de voluntate sua recessimus, oblatione aliqua non facta, et expectabimus enim Coloniam quousque redeat. Veniet autem Coloniæ die Jovis proximo

---

(4) At hostiles archiepiscopi litteræ et Bernardi missio nihil omnino profecerunt, cum jam confederationis pactum Catanis, mense novembri 1224, tractatum juratumque fuerit. (Vide supra p. 462.) Mirandum tamen quod res tanti momenti nondum nec ipsi Papæ nec etiam mense februario archiepiscopo Engelberto nota fuerit, nisi sit suspicandum imperatorem et Franciæ regem communi consensu rem aliquandiu sub secreto tenendam jussisse.

ante Cathedram beati Petri (1), prout nobis promisit; et habito tunc cum eo tractatu, fidelem nuntium vobis destinabimus qui ore omnia vobis serio revelabit. Ceterum sciatis, domine, quod dominus archiepiscopus ita loquitur de negotio vestro ac si per illud debeatis totam terram vestram amissam recuperare, et non credimus quod per oblationes in potestate nostra per chirographum nobis traditum positas possit perfici tantum; tamen dante Domino faciemus quod non patietur interruptionem. Cancellarius vero et dominus Nicolaus socii nostri venerunt die sabbati post recessum domini archiepiscopi, quam plurimum fatigati, et in recessu latoris presentium versus ducem Austrie non processerunt; nec expedit forte ante adventum domini archiepiscopi, quoniam licet miserit filium ipsius ducis ad eum cum magistro suo pro negotio illo, tamen cum nuntiis vestris dixit quod alios nuncios mitteret; et dicti nuntii vestri, accepta temporis opportunitate et equis suis recreatis, semper prompti erant ad proficiscendum (2). Preterea videtur nobis quod negotia vestra non modicam sument dilationem; magister vero Templi militie et prior Hospitalis nullatenus ultra Pascha moram facient in partibus Alemanie. Immineret etenim eis periculum ordinis, cum oporteat eos capitula sua celebrare et pecuniam in Terram Sanctam cum fratribus suis transmittere. Nos etiam continua infirmitate laboravimus et plures equos in itinere amisimus totamque fere pecuniam quam nobis tradidistis expendimus. Qualescumque igitur simus, nomen episcopi habemus et omnes ad nos

(1) Festum Cathedrae B. Petri in Antiochia apud calendarium vetus ecclesiae Anglicanae in 22 februar. incidebat. (Vide CHAMPOLLION-FRÉGAC, *ibid.* in praefatione.)

(2) Ad rem istam videtur pertinere haec ducis Austriae epistola, ut sequitur: « Dilecto et speciali amico suo H. Anglorum regi, etc., L. dux Austrie et Styrie, etc. Nuper nuntii vestri cum serenitatis vestre litteris ad nostram presentiam accesserunt, per quos nobis fecistis constare de filia nostra vobis matrimonialiter copulanda. Et verum quidem esse fateamur nostros vobis super hoc negotio alioquin nuncios destinatos [fuisse]; unde et adhuc vestram nosse cupimus excellentiam quod omnem huius facti processum in domino Coloniensi archiepiscopo locavimus et posuimus. Id quoque vos scire verius cupientes quod plene in hac voluntate persistimus quod nulli hominum magis volumus magisque quam vobis cupimus copulari per talem affinitatis copulam, qui et semper nostris vobis desideravimus obsequiis applicari. Valete. » Ap. VON MEYLER, *Regest.*, p. 438, n° 497, ex copia in arch. Vindobonensi.

conflunt; ideoque necesse est ut magnos viros ad partes illas destinetis qui multa possint expendere, ut ibi morentur donec negotia vestra perficiantur; et si voveritis quod nos per tantam tempus moram ibidem faciamus, necesse habemus ut denarios nobis transmittatis : quod per Henricum de Sancto Albano vel Johannem de Lyburn benefacere poteritis. Ipsi enim illos nobis bene habere facient. Preterea si socii nostri recedant, nos nullatenus soli in partibus illis remanebimus ad negotia illa consummanda. Valeat excellentia vestra in Domino.

Henricus, Romanorum rex, notum facit in curia sua pro Henrico Brixinensi electo sententiatum fuisse quod excommunicato feudum suum negare possit, et alienationes bonorum episcopatus absque imperii et capituli assensu factas licite revocare debeat.

Apud
Laurum,
24 aprilis.

(Eidder. DE HORMAYR, *Histor. Tirol.*, t. I, pars 2, p. 278. — PERTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. IV, p. 254.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec litere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod cum dilectus princeps noster H. venerabilis Brixinensis electus coram nobis constitutus requireret in sententia si ipse vel alter princeps aut episcopus excommunicato cuicunque feudum suum, quamdiu in excommunicatione permanserit, concedere debeat vel negare, et a principibus et magnatibus imperii adjudicatum et sententiatum extitit eidem quod unicuique excommunicato feudum suum negare et detinere possit debita ratione. Ad hec coram nobis per sententiam extitit adjudicatum quod universas obligationes pignorum, concessionum feudorum seu quascunque alienationes bonorum, episcopatus Brixinensis specialiter, absque nostro et imperii ac etiam capituli sui consensu et assensu factas, licite possit et debeat revocare. Quapropter mandamus per gratiam nostram firmiter precipientes ut nullus

sit qui predictis sententiis a principibus et magnatibus imperii approbatis derogare audeat vel aliquatenus contraire. Quod qui fecerit indignationem et gravem nostram et imperii offensam se noverit incursum.

Datum apud Lutream (a), VIII kalendas maii, indictione XIII.

Lutreae,
26 aprilis.

Henricus, Romanorum rex, claustrum de Otterberg ius incidendi ligna in nemoribus quae Waldmark et Brand dicuntur et usum pascuorum confirmat.

(Edit. STEPH. ALEX. WURDTWEIN, *Monast. Palat.*, t. I, p. 277, n° XLVII.)

Henricus septimus Dei gratia [Romanorum] rex et semper augustus, universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris, ad quos littere iste pervenerint gratiam suam et omne bonum. Notum sit omnibus quod cum claustrum de Otterburg a multis temporibus ius habuerit incidendi ligna quae vulgo surda et mortua dici solent, hoc est omnia, praeter quercus atque fagos, in nemoribus quae Waltmarcha et Brand dicuntur, insuper et colligendi ligna etiam quercuum et fagorum quae ventus deiecerit et quae fuerunt ab aliis succisa et relictæ tam quae rami et quae (sic) Caudæ appellari solent, sed et usum pascuorum [habuerit], praeter glandes quibus sine licentia non debent nti, nos ius inde prefato cenobio in perpetuum confirmamus. Auctoritate regia inhibentes universis ne quis fratres huiusmodi loci tam in claustrum quam in curtibus, quod ius idem olim habuerunt, super usuario isto impedire aut molestare presumat. Alioquin indignationem nostram, si hanc confirmationem et concessionem nostram spreto maiestatis nostre testimonio attentaverit irritare, se certissime noverit incursum.

Huius rei testes sunt venerabilis archiepiscopus Trevirorum Theodericus, Jobannes Metensis episcopus, Hermannus Herbipolensis electus (1),

(a) In duobus *Lucnam*, male. Correxit Boehmerus ex originali.

(1) Hermannus vicesimo tertio die februarii hoc ipso anno in episcopum fuerit electus.

Matheus dux Lotharingie, Marquardus notarius ante regie, Henricus de Ulmene, Henricus de Cimeterio Confluentie, et plures alii.

Datum Lutree, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo quinto, septimo kalendas maii, indictione decima tertia.

Henricus, Romanorum rex, Gotefrido abbati et conventui in Schönthal confirmat prædium Bieringen quod ab Henrico de Langenberg et ab uxore ejus emerunt, addito quod Agnes de Bilrieth ejusdem Henrici socrus contradictioni quam dudum obtenderat omnino renuntiavit.

Italica.
26 aprilis.

(Edd. J. F. Gronovius, *Uffenheim. Nebenstunden*, t. 1, p. 1204, sed minus integre. Ad fidem originalis exhibemus ex copia quam nobis liberaliter Kauslerus communicavit. Sigillum cereum, egregie conservatum, ex filis sericis rubris flavisque dependens, refert legendam: † HENRICVS DI GRĀ ROMANORVM REX ET SEMP. AVGVSTVS.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus septimus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. Deo omnipotenti gratum non ambigimus prestare obsequium, et ad utriusque vite felicitatem scimus nobis prodesse, si personas religiosas et loca divinis mancipata obsequiis pio curaverimus defendere favore, et ea que ad ipsorum commodum pertineant salubriter promovere. Qua propter ad universorum imperii fidelium tam presentium quam futurorum noticiam duximus perferendum, quod cum dilecti nostri Gotefridus abbas et conventus in Seonendal, ordinis Cisterciensis, a nobili viro Heinricho de Langenberg et uxore sua Sophia prædium quoddam situm in loco Biringen, cum omnibus suis attinentiis præter mancipia utriusque sexus, pro ducentis marcis argenti comparassent, et socrus prefati Heinrichi Agnes de Bilrieth facte venditioni contradiceret, orta est inter ipsos vendentes et ementes disceptatio, eo quod abbas nollet Heinricho præcium solvere quamdiu socrus contra-

diceret. Que videlicet socrus ipsum eidem Heinrico cum filia quondam sua ita contradiderat, ut ipse Heinrichs libere et absolute eodem predio pro arbitrio suo posset uti et de eo disponere quecumque vellet absque socris contradictione. Unde et ipsa tandem casse contradictionis impedimentum quod obtenderat relinquens, in nostram venit presentiam Hallis et ibidem coram nobis confessa est quod monasterium et generum indebito inquietaverit, ac pristine contradictioni atque impetitioni sue prorsus abdicavit et rennuciavit; sicque omni impedimento facto de medio, predicti abbas et Heinrichs in ipso contractu rite processerunt. Ad hujus igitur rationabilis facti confirmationem et ejus perhennem memoriam, paginam hanc conscribi jussimus et nostro sigillo communiri, auctoritate regia statuentes et sub interminatione gratie nostre districte precipientes ut nulla unquam persona contra factum hoc aliquo improbitatis ausu venire presumat.

Hujus rei testes sunt Engelbertus archiepiscopus Coloniensis, Gerhardus comes de Diets, Gerlacus de Buthingen, Albertus de Alvelt, Cunradus de Winsperc, Walterus de Hornbure, Fridericus et Heinrichs Enze fratres de Bilrieth, Walterus Bacho de Thetingen, Rudegerus de Herlekoven, Burchardus de Wagenhoven, milites; Ruggerus scultetus de Hallis et filii ejus Ruggerus et Heinrichs, Fridericus Senex scultetus et filii ejus Fridericus et Burchardus, Hermannus, Heinrichus, Walterus filii domine Berlen, Heinrichs et Burchardus Ummazen (1) fratres, Walcunns, Erkenbertus, Cunradus de Dinkelsbuhel, bnrngenses in Hallis, et ceteri quamplures.

Datum in Hallis, anno dominice incarnationis M^o CC^o XXV°, quarto kalendas maii, indictione terciadecima.

Apud
Wartburg,
21 maii.

Henricus, Romanorum rex, conventum et monasterium de

(1) Isti autem rectius de *Ummesen* appellari deberent, qui cum hoc cognomine ut fundatores unius in Hallis expellae memorantur. Vid. *SAGITTARIUM, Histor. Hallens.*, § 34.

Scheffersheim cum omnibus bonis ejus sub sua et imperii speciali protectione recipit, statuitque ut nullum praeter se ipsum recognoscat advocatum.

(Edit. HANSELMANN, *Diplomatisch. Beweise des Hauses Hohenlohe*, t. 1, beylage n° XIX, p. 395, ex orig. in archiv. Hohenl.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, uivversis imperii fidelibus quibus hec pagina ostensa fuerit gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod vos conventum et monasterium de Schepffirsheim cum omnibus bonis suis sub nostram et imperii specialem recepimus protectionem, statuentes et volentes ut jam dicti monasterii conventus, quia ipsam monasterium in fundo patrimonii nostri constat esse fundatum, nullum super se et bona sua preterquam vos recognoscat vel teneat advocatum. Mandamus igitur et sub pena gratie vostre districtae precipimus ut nullus sit qui super ipsum monasterium vel bona sua aliquam ei advocatiam audeat vendicare vel dampnum ipsis aut gravamen aliquod irrogare. Quod qui fecerit nostram et imperii offensam se sciat graviter incursurum. Ad hec volumus ut sepefactus conventus lesionis et gravamina sua, si non personaliter in hiis partibus existamus, fidei vestro sculteto de Rotemburg conquerantur. Ad hujus rei eternam evidentiam presentem litteram sigillo vestro jussimus insigniri.

Datum apud Wirzburg, XII kalendas junii, indictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, monasterium Scotorum et Hybernensium Nurembergae, ab antecessoribus suis regibus et imperatoribus constructum, amplissimo libertatis privilegio munit, simulque ejus possessiones ac donatores nominibus designat.

Apud
Nuremberg,
2. julii.

(Edit. in WÜLKERN, *Hist. diplom. Norimb.*, 50, n° 6. — In SCHUTZ, *Corp. Hist. Brandenburg.*, diplom., IV abthell 63, n° 27. — In FALKENSTEIN, *Cod. diplom. Antiq. Nordg.*, sive part. IV, 46, n° 29. — In USSERMANN, *Cod. diplom. ad*

histor. episcop. Bamb., 147, num. 165. — *Ap. Monum. Boic.*, tom. XXXI, pars I^a, p. 519, e libr. cop. Scotor. Norimb. sec. XV. — In HANSELMAUN, *Bewerz. des h. Hohent.*, I, 393, n° XVIII. — In SODEN, *Beschr. der cap. zu Altenf.*, 38.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper angustus. Si viris religiosis favoris et munificentie gratiam impenderimus, temporalium et eternorum honorum retributionem indubitanter consequuturos nos esse speramus. Quapropter notum sit omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris qualiter monasterium Scotorum et Hybernensium in Nuremberg constructum nec non et ecclesiam in Altenfurte vulgo dictam ad idem monasterium Sancti Egidii Scotorum attinentem secundum tenorem firme libertatis privilegiorum antecessorum nostrorum Romanorum imperatorum et regum, ob honorem et venerationem beatorum Apostolorum Petri et Pauli, Jacobi et Sancti Egidii confessoris, rogatu Martini abbatis et fratrum ejusdem monasterii atque fratrum Sancti Johannis et Sancte Catherine in Altenfurte supplicatione, que Scotis Sancti Egidii subdita esse probatur, cum omnibus possessionibus quas modo habent rationabiliter et quas in posterum specialibus nominibus designabimus aut in futurum iustis modis sunt habituri, in mundiburdium defensionis nostre suscepimus: eo scilicet tenore ut, sicut constitutum est ab antecessoribus nostris imperatoribus et regibus, idem monasterium Sancti Egidii in Nuremberg ac ecclesia in Altenfurte necnon et bona ei attinentia ac ibidem solummodo Scoti et Hybernenses inhabitantes et nulli alii perpetuam libertatem habeant et tutelam. Tantum etiam humane prosperitatis bonum in adsciscendis pauperibus Christi Scotis et Hiberniensibus animadvertentes, decernimus et regia auctoritate prohibemus ne quis preter Scotos et Hibernenses prefatam ecclesiam Sancti Egidii monastico habitu inhabitet. Quia etiam predicta ecclesia de elemosinis regalibus fundata est, ubicumque abbas vel monachi sui regie curie interfuerint, stipendia a curia sicut ab antiquo statutum est habeant; statuentes ut nulla persona humilis vel alta, ecclesiastica vel secularis, in eos aut bona eorum qualemcumque dominationem habeant preter nos et successores nostros reges vel imperatores, excepto abbate Sancti Jacobi Scotorum Ratispone

cujus est ex antiqua consuetudine et approbata secundum regularia statuta eos corrigere, sed securi maneant absque omni ejectione, gravamine, molestia et perturbatione, nec quicquam servitii nisi soli Deo et sanctis ejus reddere cogantur, orantes tantum pro se et statu imperii ac totius Ecclesie salute. Nomina autem possessionum hec sunt : Vazendorff cum advocatia sua ex testamento regis Conradi. Idem rex contulit duas partes decime in Heroltperg, tres mansos in Lewmpurg, in Typerstorff unum mansum, Heydelpach unum mansum, in Baueshansen duos mansos, in Biberbach et Symonhowe tres mansos et dimidium, Weisenprunn duos mansos ex dono Alberti de Danne cum advocatia, Huesenbuhil ex dono Alberti de Reyz cum advocatia, Rorenstat unum mansum ex dono Burcardi de Reginhowe cum advocatia, Kefenbach unum mansum ex dono ejusdem matris, Bullingen et Holtzheim ex dono Reingeri de Herisbach, Meckenloch quinque mansos ex dono Gotfridi burgravii, Stuphaim ex dono filii ejus, Nemsdorff tres mansos ex dono Rymarii, Rorendorff unum mansum ex dono Eberhardi de Rietfelt, Meirspurg quinque mansos ex dono Lewpoldi de Grindela, Gotelendorff duos mansos ex dono Rihze Incluse, Hezelbach tres mansos ex dono Gerhardi de Zewheim cum advocatia, Dornheim duos mansos ex dono Lewpoldi et filii ejus de Grindela, Helboltzheim, Umgerheim et Kircheim sex mansos ex dono Hiltigardis prefectisse, Godelbrune unum mansum ex dono Ludwici de Aspach, Sydelbach unum mansum ex dono Jute de Hausen cum advocatia, Hagenhawsen et Rotenpach duos mansos et dimidium ex dono Markardi de Hallenhawsen, Hosmarstorff unum mansum ex dono Alheidis de Henige, Reicholswant duos mansos ex dono Burhardi de Ginsenha, Melgach unum mansum ex dono Conradi prefecti de Nuremberg, villam Huel novem mansos ex dono burgravii Gotfridi, Newsaz quatuor mansos ex dono Gotfridi filii ejus, Kempnat quatuor mansos ex dono Menradi de Kempnat, Hagenhawsen et Hewndal tres mansos ex dono Jute de Tanne, Ferriden unum mansum ex dono Alberti Lupi, Lechendorff unum mansum ex dono Herdegen de Grindila, Rorenstat unum mansum et dimidium, Ganstorff unum mansum, Ura unum mansum, Kriegenbrunn unum mansum, Kranach quatuor mansos cum advocatia.

Preterea dignum duximus et idem monasterium, quod a nobis nostrisque antecessoribus regibus et imperatoribus noscitur esse constructum, ab omni advocatorum vexatione liberum esse volumus nec ejusdem ecclesie advocatiam concedere, habere aut dare vel obligare, nisi per nos vel nostros successores reges et imperatores et cum voluntate abbatis Scotorum. Inhibemus etiam et precipimus ne alicui advocato liceat bona eorum usurpando emere aut renovando addere, sed solis Scotis tantummodo de bonis suis, prout melius vel utilius poterint, disponere liceat, sicut hactenus temporibus antecessorum nostrorum noscitur observatum, nec eorum advocatiam aliquis tenebit aut sibi vendicabit, sed tutela regia inconcusse conservabitur ob salutis eterne augmentum. Statuimus quoque ut nulli seculari iudici aut preconii in curia Scotorum vel in atrio aut in hospitali dominari liceat aut iudicium exercere, et reus fugiens pacem habebit in locis eisdem. Nolimus etiam ut ab aliquo impignorari debeant. Si quis autem hanc libertatem eis infringere presumpserit, trecentas marcas anri compositurus banno nostro subiacebit, medietatem camere nostre et medietatem supradicte ecclesie. Ut autem hec nostra concessio rata et intemerata permaneat in perpetuum, presentem paginam scribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Testes autem sunt hii Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Henricus Eystetensis episcopus, Ludwicus dux Bavarie, Otto dux Meranie, Dieboldus marchio de Hohenburg, Conradus burgravius de Nuremberg, Gerardus comes de Dietz, Henricus comes de Ortenburg, Hiltibrandus marscalcus de Rehberg, Conradus pincerna de Winterstetten, et alii quamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. XXV, regnante domino Henrico invictissimo Romanorum rege, anno regni ejus V.

Datum apud Nuremberg, VI nonas julii, indictione XIII.

Apud
Nuremberg,
3 Julii.

Henricus, Romanorum rex, monasterio Scotorum apud Ratisponam possessiones et bona ejus confirmat.

(Memorat. et extract. ap. GEMMER, *Chron. Regensb.*, t. I, p. 312.)

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCCXXV, etc.

Datum apud Nuremberg, VI nonas julii, indictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, claustrum Neuwerk apud Goslarium in sua protectione suscipit, et ad exemplum suorum praedecessorum confirmat ut ejusdem loci moniales super ipsarum bonis nulum alium advocatum habere debeant nisi quem ab imperio obtinuerint.

Northusen,
27 julii.

(Memorat. ap. BOHMER, *Regest. imper.*, p. 221, n° 87, ex originali a Volgero ipsi communicato.)

Datum apud Northusin, VI kalendas augusti, indictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, formam arbitrii approbans, quo controversia super feodo Herbipolensi inter patrem suum Fridericum imperatorem et se ex una parte, et ecclesiam Herbipolensem ex parte altera decisa est, nominatim exprimit feoda, quae ab ecclesia eadem se habere recognoscit; reliqua autem omnia ab impetitione sua et successorum suorum libera declarat.

(Northusen),
27 julii.

(Edit. in JACOB, *Gesch. Frankenlands*, III, 246, n° 19, et in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 130, n° DCLXXI, ex originali unde quatuor sigilla fere illaesa appendunt: primum Henrici regis, secundum Engelberti Colonien-
sis archiepiscopi, tertium Engelhardi Nuenburgensis episcopi, quartum eque-
stre Ottonis Meraniae ducis. — Memoratum etiam et germanice extractum a
Frisio in LUDWIG, *Gesch. von Würzburg*, d. 654.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen. Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper angustus. Ad noticiam omnium Christi fidelium, tam presentium quam futurorum, scripti hujus insinuatione volumus pervenire quod cum super feodo Herbipolensi inter dominam et patrem nostrum Fr. imperatorem et nos ab una parte et ecclesiam Herbipolensem ab altera lis et dissensio aliquamdiu verteretur, tandem ad declinandam totius rancoris et discidii fomitem, prudentum virorum mediante consilio, electis utrimque arbitris, finalis ejusdem cause decisio est commissa. Arbitrii autem forma talis est: quod oppidum Heilebrunnen et villam Bochingen cum omnibus bonis tam absolutis quam infeodatis et omni jure, ita quod infeodati ad nos respectum habeant de suis beneficiis requirendis; advocatias quoque de Stephe et Sickershusen una cum villa Kuonegeshoven que infeodata est, ab ipsa ecclesia in feodo teneamus. Preterea advocatiam in Frickenhusen concessam nobis cognoscimus sub spe gratie specialis. Reliqua autem bona seu absoluta seu inbeneficiata, quatenus sita, que eidem dicebantur feodo attinere, sine omni impedimento et nostra ac omnium successorum nostrorum et a nobis descendentium inpeticione ecclesia cunctis postmodum evis libere possidebit. Quibus universis seu absolutis seu inbeneficiatis coram subscriptis testibus pro nobis et patre nostro libere renuntiavimus et precise, nullam habituri in ipsa nullo umquam in posterum tempore rationem. Insuper ad certam favoris et gratie evidentiam qua prefatam ecclesiam amplexamur, violentias si que de nostris eidem civitatibus inferuntur precipimus et ordinabimus amputari. Ut autem facti bujus a nobis et ecclesia Herbipolensi approbata stabilitas perpetuo maneat inconversa, presentem paginam nostro, Coloniensis archiepiscopi, Nuwenburgensis episcopi ac aliorum que appensa sunt sigillis fecimus communiri.

Testes hujus rei sunt: Engilbertus Coloniensis archiepiscopus, Engilhardus Nuwenburgensis episcopus; laici: Otto dux Meranie, Boppo comes de Hennenberg, Diepoldus marchio de Hobenburg, Gerhardus comes de Dieths, Cuonradus comes Zolre, Fridericus de Truobendingen, Henricus de Gruonbach, Mangoldus de Wilperg, Henricus de Sternberg, Cuonradus de Hobenloch; ministeriales: Volricus de Mincenberg,

Eberhardus dapifer de Walburg, Hiltebrandus marscalcus de Rechperg, Cnonradus piacerna de Clingenburg, Cnonradus de Winterstete, Fride-ricus camerarius de Bigenburg, Dietho de Rabensperg, Dietricus de Hohenberg, marscalcus Heinricus de Lure, Volkerus dapifer de Salzperg, Heinricus magister coquine, et alii quamplures.

Actum anno Domini M^{CC}.XXV, indictione XIII, VI kal. augusti (†).

Henricus, Romanorum rex, notum facit Moguntinum archiepiscopum et Hildeshemensem episcopum, post dissensiones varias super terminis partis quae est citra Gosam in Goslar, consensisse quod ecclesia Goslariensis in suo pristino statu remaneat, donec quaestio sit rationabiliter terminata.

Apud
Norchum,
28 Julii.

(Edid. HEINECCIUS, *Antiq. Goslar.*, lib. III, p. 237. Aderant originali sigilla quatuor, scilicet Henrici regis, Moguntini et Coloniensis archiepiscoporum et Hildeshemensis episcopi.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis hoc scriptum perspicientibus gratiam suam et omne bonum. Post dissensiones varias inter dilectos et familiares principes nostros dominos S. Moguntinum archiepiscopum et C. Hildesheimensem episcopum super terminis partis quae est citra Gosam in Goslar, n[obis] mediantibus per familiarem principem nostrum E. Coloniensem archiepiscopum qui nostri et imperii curam gerit, in hoc consenserunt episcopi supradicti quod Goslariensis ecclesia, quae specialis imperii nostri dignoscitur esse capella, cum suis pertinentiis omnino in eo sit statuta in quo fuit ante omne dissensionis initium, ita quod medio tempore ab ipsis episcopis nichil

(†) Locus ubi peractum est negotium ex praecedenti et sequenti documento facile colligitur. Unde auctores Monumentorum Boicorum erraverunt, quum apud Francofurtum rem diffinitam fuerit arbitrati.

[predictum capitulum vel (a)] a singulis nec ab aliquo molestentur (sic), donec questio inter episcopos memoratos iuste et rationabiliter sit terminata.

Acta sunt hec Northusen, in presentia domini E. Coloniensis archiepiscopi et domini F. Halverstadensis episcopi, domini E. Nuenburchensis episcopi, ... de Ther. (b), comitum H. et H. de Waldenberc, et . . . de Wnlfurbuttele imperialis aule dapiferi.

Anno incarnationis Domini M° CC° XXV°, V kalendas augusti, [indictione] XIII.

Apud
Ingelnheim,
23 augusti.

Henricus, Romanorum rex, monasterio de Eberbach exemptionem theloniei super Rhenum apud Bopardiam confirmat, sicut pater suus Fridericus imperator anno 1218, 27 martii, eidem ecclesiae concesserat.

(Memorat. ap. BOKHEM., *Regest. imper.* (Unelareihbare Stücke), p. LXXXVII; ex originali apud Idstein asservato.)

Datum apud Ingelnheim, X kalendas septembris, anno imperii nostri quinto (1).

Apud Wimpin-
monasterium,
27 augusti.

Henricus, Anglorum rex, episcopum Carleolensem rogat ut in

(a) Locus unciis inclusus ita ab Heinuccio suppletur.

(b) Locus, ut videtur, obliterratus forsitan legendus *ducis de Meran*.

(1) Caeterae notae desunt. Annus imperii seu regni a die coronationis computatus anno Christi 1226 rectius respondet. Quum tamen isto anno 23 augusti apud Wimpinam rex fuerit moratus, hoc privilegium ad ann. 1225 ex itineris serie potius referendum arbitramur. Praeter id in privilegio, 2 iulii 1225 (vid. supr. p. 846) et 12 octob. 1225 (vid. infr. p. 859), annos quoque regni *quintus* bis memoratur.

partibus Alemanniae moram suam proroget, usque dum cum assensu Coloniensis archiepiscopi et sine periculo negotii sibi injecti recedere possit.

(Edid. RYMER, *Foedera et convent.*, tom. I, p. 282.)

Rex episcopo Carleolensi salutem. De sollicitudine continua et laudabili cui vigilanter insistitis ad honorem nostrum procurandum in partibus longinqnis, moram facientes in labore et tedio, in sumptibus non modicis (1), dilectionem vestram affectuose prosequimur cum gratiarum actione. Cum autem ex transmissis nobis domini Coloniensis et H. de Zudentorp litteris acceperimus, quod et nobis satis est manifestum, quod ipsius domini Coloniensis sicut et multorum de partibus illis gratiam obtinueritis ad agenda nostra efficacius et facilius expedienda, vobis mandamus rogantes quatenus [in] partibus illis adhuc immorari non omittatis; inquirentes tamen neque ad festum Sancti Michaelis tam diligenter quam prudenter si cum bona voluntate et assensu ipsius domini Coloniensis, et maxime ne ex recessu vestro injectum vobis negotium rumpi contingat, a partibus illis recedere possitis. Et si ad recessum vestrum forte caccurrit bona voluntas et assensus ipsius domini Coloniensis cum spe negotii nostri promovendi, nos super hiis omnibus simul cum consilio nostro reddatis instructos, ut ex tunc quod in hac parte nobis placeat simul et expediat discretioni vestre rescribamus (2).

Teste rege apud Westmonasterium, XXVII die augusti, [anno IX].

---

(1) Aliis jam scriptis litteris, 7 julii 1225, rex Angliae episcopo Carleolensi et Nicolao de Molis mandaverat ut imperatoris et ducis Austriae responsum accepturi moram suam prorogarent. Cf. RYMER, *Ibidem*, p. 280.

(2) Negotium vero regis Angliae minime ad optatum finem pervenit, cum haec legamus apud Godefridum Coloniensem: « Anno Domini MCCXXV, Heinricus rex curiam habuit Francie. Ubi quidam episcopus (agitur de Carleolensi) missus a rege Angliae cum caeteris ipsius legatis affuit, laborans ut ipse rex matrimonium contraheret cum sorore regis Angliae. Sed cum talis contractus displicuisset principibus nec potuisset habere processum, nulli inactae revertuntur. » Quo tempore fuerit haec celebrata curia apud Francfort, discimus ex documento dato ibidem 24 octobris. Vid. infra p. 859.

Wormatiæ,
3 septembris.

Henricus, Romanorum rex, ad preces Engelberti Osnaburgensis electi, ei de consilio principum concedit auctoritatem exequendi iudicium quod Gogericht dicitur per gogravios proprios, ita ut liberiores habeat subditorum excessus corrigendi facultatem.

(Edid. Jost. Mössens, *Osnabruck. Geschichte*, III^a pars, docum. n° 127, e schedis Henselerl.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper angustus. Ad totius ignorantie scrupulum rescandum notum facimus universis imperii fidelibus quod dilectus princeps et consanguineus noster Engelbertus Osnaburgensis electus a nostra postulavit excellentia ut in quibusdam villis sui episcopatus, videlicet civitate Osnaburgensi, Iburg, Melle, Dissen, Anckem, Bramesche, Damme, Wiedenbrugge, iudicium quod vulgo Gogericht appellatur ipse sive successores per gogravios proprios per eos institutos libere exequantur; quod habeant liberiores suorum subditorum excessus et insolentias corrigendi facultatem. Nos ergo cum ex suscepta cura regiminis promotionibus ecclesiarum intendere teneamur et eas sui juris conservatione clementer confovere, memorati principis nostri E. petitioni pio concurrentes assensu, in prenomatis villis idem iudicium quod Gogericht dicitur sibi et suis successoribus de consilio principum et fidelium nostrorum exequendi concessimus auctoritatem. In cuius rei testimonium presentem paginam exinde descriptam sigilli nostri munimine dignum duximus corroborari.

Datum Wormatiæ, III nonas septembris, indictione tertia decima, anno Domini millesimo ducentesimo XXV°.

Apud
Wormatiam,
4 septembris.

Henricus, Romanorum rex, ratam habet et confirmat alienationem, qua cum debita solemnitate ecclesia Porcetensis (Burtscheid)

bona in Costem (Kostheim) ecclesiae beati Stephani apud Maguntiam vendidit.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 134, n^o DCLXXIII, ex originali unde sigillum appendet ex filis sericis subflavi et purpurei coloris. — Cf. JOHANNIS, *Rer. Mogunt.*, tom. II, p. 529, in *Chronico ecclies. colleg. S. Steph. Mogunt.* — Edid. quoque WURDTWEIN, *Nov. sub. diplom.*, t. IV, p. 43; sed perperam Friderico secundo documentum tribuit.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis Christi fidelibus ad quos presens pagina pervenerit in perpetuum. Notum facimus universis quod nos propter urgentem necessitatem et manifestam utilitatem ecclesie Porcetensis, alienationem factam de bonis in Costem cum suis pertinentiis, que dicta ecclesia de consensu et auctoritate venerabilis et dilecti principis nostri Engelberti, Coloniensis archiepiscopi, nostri provisoris et regni, ecclesie beati Stephani in Maguntia pro certa pecunie vendidit quantitate, ratam habemus et eam nostri scripti munimine confirmamus. In cujus rei testimonium et firmitatem presenti pagine sigillum nostrum jussimus appendi.

Datum apud Wormatiam, II nonas septembris, indictione XIII^a.

Henricus, Romanorum rex, sculteto et universis civibus de Rheinfelden concedit ne possessiones ad dominium civitatis pertinentes alienare debeat, neque procuracionem castri seu regimen civitatis alicui nisi providae et discretae personae committere.

Wormatiae,
7 septembris.

(Edit. HARRGOTT, *Genealog. Austr.*, t. II, p. 231, ex archivo civitatis Rheinfelden.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Decet regalem eminentiam fidelium suorum obsequia vultu sereno respicere et eos condignis retributionum premiis prevenire. Qua-

propter significandum duximus tam presentibus quam futuris quod nos de mandato serenissimi domini imperatoris patris nostri nec non de providentia consilii nostri et specialiter de ordinatione dilecti consanguinei nostri E. venerabilis Coloniensis archiepiscopi, dilectis fidelibus nostris sculteto pro tempore constituto et universis civibus de Rinfelden concedimus et presenti privilegio confirmamus ne possessiones, bona ac proventus ad dominium Rinfelden pertinentes titulo feudi, commissionis, concessionis seu donationis aliquo genere alienare vel distrabere debeamus, sed nostris usibus conservare. De abundantiori quoque gratia nostre celsitudinis cupientes eisdem modis omnibus providere, cum per pressuras, damna ac pericula multa non solum rerum, sed etiam personarum, nostro se dominio studeant subjugare, promittimus eis et confirmamus ut nunquam procuracionem castri Rinfelden seu regimen civitatis alicui committere debeamus, nisi persone provide et discrete ad ipsum dominium pertinenti, vel alicui quem sine nota suspicionis duxerint acceptandum. Ad cujus promissionis et facti nostri perennem memoriam, presens privilegium conscribi et sigillo nostro iussimus communiri.

Testes hii sunt E. Coloniensis, . . . Trevirensis venerabiles archiepiscopi, . . . Wormaciensis, . . . Spiransis episcopi, . . . marchio de Baden, . . . comes de Liningon, . . . comes de Diets, W. dapifer de Bonlandia, E. dapifer de [Walpurc], C. et E. de Winterstotten, . . . camerarius de [Bienburg?], et alii quamplures.

Actum apud WORMATIAM, anno dominice incarnationis MCCXXV, VII [idus] septembris, indictione XIII.

Apud
Spiram,
7 septembris.

Henricus, Romanorum rex, commutationem quorundam bonorum inter abbatem et fratres ecclesie Odenheimensis et Rudolphum de Chisolowa factam ratam habet et confirmat.

(Inedit. ex chartulario abbatis de Odenheim, f. 28, in arch. Carlsruh.; inclus. in privilegio Ludovici Bavarici sub anno 1338.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec littere ostense fuerint gratiam et omne bonum. Ex benignitate majestatis regie compellimur piis et iustis petitionibus et maxime religiosorum virorum audientiam favorabilem exhibere. Proinde est quod notum esse volumus universis quod constituti coram nobis dilecti nostri abbas et fratres ecclesie Odenheimensis bona sua que in villa Zutherin habebant tam in agris quam in vineis et aliis possessionibus, cum dilecto fidei nostro Rudolfo de Chisolowa pro quibusdam bonis omnibus que habebat in Michenfeldt et Angelocha tam in silvis, pratis, vineis, agris ac aliis possessionibus per concambium commutaverunt. Verum cum dictus Rudolphus prelibata bona in Michenveldt et Angeloch a nobis et predecessoribus nostris in feodo detinebat, memorata bona abbas et suorum confratrum in Zütherin a nobis in feodo recepit, ut ipsius Rudolphi bona in Michenfeldt et Angeloch libere et omni jure proprietatis abbas et sui confratres possideant memorati. Nos vero attendentes evidentem utilitatem ecclesie prelibate, dictam commutationem habere volumus firmam et ratam. Mandamus igitur sub pena gratie nostre firmiter inhibentes ne aliquis sepefatam abbatem et suos confratres in bonis eorum in Michenveldt et Angeloch ipsos presumat in aliquo molestare. Quod qui fecerit offensam nostram noverit graviter incurrisse.

Hujus vero facti testes sunt venerabilis Engelbertus Coloniensis [archi]episcopus, Conradus major prepositus de Tan, G. comes de Diez, C. (E.) dapifer de Walpurg, Otto (Dioto) de Ravenspurg, et alii quamplures.

Actum apud Spiram, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo XXV°, VII idus septembris, indictione XIII^a.

Henricus, Romanorum rex, cunctis imperii fidelibus mandat ne ullum impendant auxilium civibus Bisuntinis, qui archiepiscopum suum ejecerant communitatesque contra sententiam Berni latam statuerant.

Apud
Wertheim,
22 septembris.

(Edit. ap. DESVERNOIS, *Mouvance du comté de Bourgogne*, preuves n° C, ex disertat. Acad. Bisuntin., ann. 1760-1761. Coll. cum codice dicto *Charulairae de Franche-Comté*, collect. Droz, Bibl. reg. Paris., tom. III, f. 527 verso, 528 recto.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis baronibus, ministerialibus ac totius imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum. Universitatem vestram credimus non latere qualiter Bisuntini cives venerabilem principem nostrum archiepiscopum Bisuntinum (1) non sine divine majestatis et nostre contemptu a civitate Bisuntina ejecerunt, communitates sibi, constitutiones, confederationes et alias novitates statuantes. Nolentes itaque ejectionem nostri principis impunitam vel alia superius comprehensa stabilia permanere, presertim cum principes in nostra curia apud Bernum super hiis communem sententiam protulerunt contra ipsos (2), dilectionem vestram rogando affectuose et precipiendo vobis mandamus quatenus jam dictis civibus quos contumaces imperii invenimus et rebelles, favorem vel auxilium non impendatis, sed eisdem sic subtrahatis subsidia terre vestre quod nec ipsos ad eam accedere nec de ea ad eos portare victualia vel subsidia aliqua sustineatis (3).

Datum apud Verden, VIII° kalendas octobris, indictione XIII^a.

(1) Scilicet Gerardum, qui in exilio circa hoc tempus vitam amisit.

(2) Vid. supr. ad ann. 1224, 28 decemb., p. 818.

(3) Extant de re eadem, in collect. Droz, tom. I, fol. 382 verso, litterae patentes Joannis archiepiscopi Bisuntini ann. 1225 exeunte, ubi legitur : « Super illo autem articulo, scilicet de » colligatione a vobis per juramentum firmata, scitis quoniam dominus noster Alemannie rex » illustris per judicium curie sue et principum Alemannie declaravit jus suum et nostrum esse » quod in hac civitate nostra Bisuntina sine consensu suo et archiepiscopi non poterit fieri » communitas nec aliquis obligatio fide vel juramento firmari, et ideo quidquid factum fuerit » contra hoc per judicium revocavit et hoc dominus imperator confirmavit. » Iste autem civibus excommunicatis tandem absolutionem concessit hac conditione : « Ut ob remissionem » peccati vestri apud Deum veniatis usque ad centum de majoribus vestris audis pedibus in » tunica ad ecclesiam S. Johannis, et ibi expoliati in camelia et ad pedes nostros inclinati » cum virgis a nobis recipiatis disciplinam. » *Inventaire du chap. métropolitain*, ap. DESVERNOIS, *Ibid.*, p. 63.

Henricus, Romanorum rex, abbatiam Veteris Montis (Altenberg), Cisterciensis ordinis, cum omnibus bonis ejus sub sua defensione recipit, atque eidem confirmat exemptionem thelonei per alveum Rheni tam in Bopardia quam in Werda.

Werden.
27 septembris.

(Edit. LACOMBLET, *Urkundeb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 66, n° 124.)

Heinricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus in perpetuum. Cum nichil majus a Deo anima susceperimus, Deo debemus indulgere per omnia que quidem nobis cariora reservamus. Hac igitur salubri consideratione, non solum ad presentium notitiam, verum et futurorum volumus pervenire quod abbatiam Veteris Montis, Cisterciensis ordinis, cum omnibus personis, monachis videlicet et conversis, ibidem Deo famulantibus et eorum mancipiis et bonis eorum omnibus mobilibus pariter et immobilibus in nostram tuitionem et defensionem recepimus, volentes ut eadem ecclesia Veteris Montis ab omni perturbatione quorumlibet hominum salva semper sit et secunda; et quemadmodum eidem ab illustrissimis progenitoribus et predecessoribus nostris, avo videlicet et patre nostro, ab antiquo concessum est, ex regia nostra liberalitate confirmamus eidem ut quecumque bona fratres ipsius per alveum Rheni sursum sive deorsum duxerint libera pertranseant, et sine omni theloneo nec non exactione tam in Bopardia quam in Werda deducantur. Ne quis autem huic confirmationi nostre ausu temerario presumat obviare, presens privilegium conscribi dignum duximus et sigilli nostri munimine roborari.

Testes sunt Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Hermannus prepositus Werdensis, Gerardus comes de Diez, Arnoldus de Gimmenik, Gerardus de Sinzich, Gernandus burgravins de Werden, Conradus notarius de Bobarden, Wilhelmus advocatus Aquensis, frater Bertoldus de

Tonroth (a) domus Tentonicorum, Ulricus notarius regis, et alii quamplures.

Datum apud Werden, anno dominice incarnationis M.CC.XXV, quinto kalendas octobris, indictione XIII.

Apud
Sturzf.,
12 octobris.

Henricus, Romanorum rex, de providentia consilii sui ecclesiae et canonicis Aquensibus confert jus quoddam in villa sua Sintzig quod Rostant nominatur, pro quo sibi et imperio sex solidi solvebantur, et quamdam aream adjacentem domui quam Fridericus imperator pater suus eidem ecclesiae in civitate Aquensi contulit.

(Eldier. QUIT, *Codex diplomat. Aquens.*, t. I, p. 101. — LACOMBLET, *Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 67, n° 125.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen. Heynricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Ad utriusque vite felicitatem prodesse nobis non ambigimus, si loca divino cultui mancipata curaverimus ampliare et innate nobis pietatis subsidio promovere. Ea propter noverint tam presens etas quam successura posteritas quod nos ob reverentiam beatissime Virginiis Marie ac pro remedio anime nostre et progenitorum nostrorum divorum imperatorum et regum, de providentia consilii nostri, ecclesie et canonicis Aquensibus contulimus jus quoddam in villa nostra Sinzeke quod Rostant nominatur, a quo ex ordinatione inclite recordationis F. serenissimi imperatoris avi nostri annuatim nobis et imperio Coloniensis monete sex solidi solvebantur, a tali pensione et solutione canonicos Aquenses pro tempore constitutos absolverentes et perpetuo eximentes. Ad hec etiam aream quamdam versus curiam in civitate Aquensi domui quam serenissimus pater noster F. Romanorum imperator contulit dicte ecclesie adjacentem, in longitudine

(a) Rectus de Tannenroth.

dicte domus et in latitudine prefate aree, eidem ecclesie contulimus; precavere volentes ne propter nimiam vicinitatem adjacentium domorum claustrum et ecclesia aliquo incendio in posterum possit periclitari. Ad hujus itaque donationis nostre robur in posterum duraturum, presentem paginam conscribi et sigilli nostri munimine jussimus insigniri (1).

Testes hii sunt Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Herimannus Wordensis prepositus, Sibodo Aquensis decanus, Gerardus comes de Diez, frater Bertoldus de Tanuenrode, burgravius Johannes de Hammersteyn, Wilhelmus advocatus Aquensis, Arnoldus de Gimmenich, Gerardus de Sinzeke, Hertwicus magister coquine, et alii quamplures.

Actum apud Sinzeke, anno ab incarnatione Domini M. CC. XXV, III idus octobris, indictione XIII, anno regni nostri quinto.

Henricus, Romanorum rex, notum facit universis quod Otto praepositus ecclesiae S. Servatii in Trajecto, consanguineus suus, omni actioni quae super donatione obedientiae et jure patronatus ecclesiae in Fletingen ipsi competere videbatur, renunciavit et omne jus capitulo S. Servatii ad terminandam litem liberaliter contulit.

Frankenfort,
21 octobris.

(Inedit. ex chartular. S. Servatii Trajectens. in Bibliot. maj. Parisiensi, tom. I, fol. 45 recto; ex origin. ibid., tom. III, fol. 6. Quo in loco mentio fit sigilli quondam filis serieis viridia coloris appensi.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Notum sit tam presentibus quam futuris quod cum inter dilectum consanguineum nostrum Ottonem ec-

---

(1) Quae quidem donatio confirmata fuit a Conrado episcopo Portuensi et Sanctae Rufinae, legato Sedis Apostolicae, apud Coloniam, 3 idus februarii (1226), et ab Henrico comite de Monte filio Walrami ducis de Limburg, apud Monjoie, X kal. junii (1226). Cf. Quxx, *Ibidem*, p. 402 et seqq.

clesie beati Servatii in Trajecto prepositum ex una parte et capitulum ejusdem ecclesie ex altera super donatione obedientie et jure patronatus ecclesie Fletingensis cum suis pertinentiis questio sepius mota fuisset, idem prepositus omni actioni que contra prefatum capitulum super eisdem rebus sibi competere videbatur, effectuando (?) renunciavit. Insuper etiam propter cautelam abundantem, presente capitulo supradicte ecclesie, pro remedio anime sue, fratribus ibidem die noctuque Deo famulantibus quicquid juris ad eum pertinebat super rebus superius expressis liberaliter contulit; tali tenore adhibito quod de fructibus exinde provenientibus panis cotidianus fratrum in ecclesia jam dicta residentium augeatur. Statuimus igitur et sub interminatione gratie nostre precipimus ut nulla persona, humilis vel alta, ecclesiastica vel secularis, factum idem audeat infringere vel aliquo dissensionis scrupulo perturbare. Ad cuius rei certam evidentiam presentem paginam conscribi et sigillo nostro fecimus insigniri.

Testes hii sunt Sifridus Moguntinus archiepiscopus, Engelbertus Coloniensis archiepiscopus, Henricus Wormatiensis episcopus, Otto comes de Thekemburg, Conradus comes Silvestris, Conradus comes de Everstein, Theodericus de Heinisberg, Gerlacus de Badingen, Wernherus dapifer de Bolanden, Conradus notarius de Bobarden, et alii quamplures.

Actum apud Frankfurt, anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo vigesimo quinto, duodecima kalendas novembris, indictione decima quarta.

..... Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Engelberti Coloniensis archiepiscopi et fratrum cœnobii Campensis, eisdem fratribus indulget ut quascumque possessiones a fidelibus imperii obtinuerint sine qualibet contradictione in perpetuum possideant.

(Edid. LACOMBELET, *Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 68, n° 127.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Ad hoc divina disponente Providentia ad regni gubernacula nos credimus esse sublimatos, ut servorum Dei utilitatibus in temporalibus subsidiis regia liberalitate consulamus et propensiori diligentia privilegiorum nostrorum confirmatione prospiciamus. Inde est quod omnibus imperii fidelibus constare volumus quod nos petitioni dilecti nobis principis Engelberti venerabilis Coloniensis archiepiscopi fratrumque Campensis cenobii satisfacientes, pro remedio anime nostre parentumque nostrorum, hanc eisdem Campensis cenobii fratribus gratiam et licentiam indulsumus, quatenus quascumque possessiones in agris videlicet vineis, pratis, silvis, aquis, staguis, pascuis, torris cultis et incultis, a fidelibus imperii titulo donationis, emptionis seu concambii obtinuerint vel prius obtinuerant, sine omni prorsus contradictione nostre majestatis auctoritate in perpetuum possideant. Ut autem hec nostra donatio rata in posterum permaneat et inconvulsa, presentem exiende paginam conscribi et sigilli nostri impressione jussimus communi.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. XXV (1).

[Per aliud documentum ejusdem anni eandem abbatiam rex Henricus eximit ab omni thelonco seu pedagio apud domum suam Werdam (Kaiserswerth). *Memorat. ap. Lacomblet, Ibid., p. 68, not. 4.*]

Henricus, Romanorum rex, pro remedio animarum inelytæ recordationis divorum progenitorum suorum imperatorum et regum, cœnobio de Adelberg donat mansum unum apud Heilichbrunnen (Heilbronn) (2).

Apud
Wimpfen,
21 octobris.

(1) Cum desit notatio mensis, necesse fit ut hoc documentum ante mensem novembrem referamus, quo, scilicet septimo die, Engelbertus archiepiscopus occisus est.

(2) Cf. infra privilegium eidem monasterio indultum, 26 maii 1234.

(Memorat. et extr. ap. C. JAGER, *Geschichte der Stadt Heilbronn*, tom. I, p. 77.)

Actum apud Wimpinam, II kalendas novembris, indictione XIV.

7 novembris. Ipso anno, VII idus novembris, Engilbertus venerabilis Coloniensis ecclesiae archiepiscopus, pater nostrae patriae et decus Theutoniae, heu! a comite de Isenberg cognato ipsius miserabiliter trucidatur (1). GODEFR. COLON. ap. BOEHMER., *Fontes*, t. II, p. 357. — Ludewicus dux Bawariorum curator regis Henrici in rebus tam propriis quam imperialibus in Alemannia efficitur. *Chronic. Ursperg. ad ann.*

17 novembris. [Archiepiscopi] morte audita, Henricus comes de Scurinh (Schwerin) promissum in resignatione regis Daciae cassat, et mediante compositione et acceptis obsidibus et copiosa pecunia, regem absolvit et absolutum permittit ad propria remeare (2). GODEFR. COLON. ap. BOEHMER, *Fontes*, t. II, p. 359.

Idibus,
19 novembris.

Henricus, Romanorum rex, monasterium de Walkenried in sua

(1) De nefando isto facinore a Friderico de Isenburg et satellitibus ejus in via publica prope Schweim perpetrato, vide plura ap. eundem GODEFRIDUM, p. 358, ap. CAESAR. HEISTERB., *Vit. S. Engilberti*, ibidem, p. 305 et seqq., ap. EMONEN et MENCONEN in HUGO, *Sacr. antiq. monum.*, t. I, p. 486 et seqq.

(2) Vide secundam compositionis formam super liberatione Waldemari regis, anno 1225, XV kalendas decembris tractatam, ap. *Orig. Guelf.*, t. IV. proef. p. 87, et *Cod. diplomat. Lubec.*, t. I, p. 33; quibus addendus ALBERTUS STADENSIS, *Chronic. ad ann.* Rex tamen non ante mensem julium anni 1226 libertati restitutus est, si fidem adhibeamus litteris Honorii papae supra memoratis, p. 608.

protectione suscipit, fratres ejusdem advocato et burgensibus Goslariae commendat benigne tractandos et a civilibus oneribus eximendos, illosque immunes omni tributo specialiter apud Goslarium denuntiat.

(Memorat. ap. BOEKER, *Regest. imper.*, p. 222, n° 97, ex originali apud Hannoveriam asservato, cujus Bethmannus ipsi copiam fecit.)

Datum Hallis, XIII kalendas decembris, indictione XIV.

MCCXXV, V idus novembris, Fridericus imperator nuptias in Apulia celebravit; cujus filius postea in octava beati Martini nuptias celebravit Nurnberch. *Annal. Scheftlern. MSS. ap. Monachium* (1). — Rex Hainricus, filia Bohemi [regis quam desponsaverat] secundum statuta legis repudiata per dispensationem domini Apostolici, saniori principum usus consilio, cum filia ducis Austriae legitime sibi copulata nuptias in omni libertate celebravit. *Garstens. Chron. ap. RAUCH, Scriptor.*, t. I, p. 29. — Heinricus, rex Romanorum, filius Friderici imperatoris, duxit in uxorem filiam ducis Austriae. Heinricus filius ducis Austriae duxit in uxorem sororem langravii Duringiae. Multi in ipsa solemnitate prae multitudine oppressi perierunt apud Nurenberch. *Chronic. Claustro-neob. ap. PEZ*, t. I, p. 452. Cf. HERMANN. ALTAH. ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 499, ad ann. 1225. — CONR. SCHIR. ap. PEZ, I, 452. — *Hist. imperat. ap. MENCEN, III, 123.*

Apud
Nurnberg,
castrum
novembri.

(1) Nullibi dies nuptiarum Henrici expresse notatur nisi in his annalibus ineditis, quos nobis indicavit Boehmerus. Quam tamen octavum decimum diem novembris auctor refert, paululum tempore rem antecedere videtur, si fides praecedenti documento adhibeatur; quo comperimus regem isto die adhuc circa Halam Suevorum fuisse versatum.

Nürnberg,
30 novembris.

Henricus, Romanorum rex, compositionem confirmat, coram se, archiepiscopo Salzburgense mediante, factam inter Gebehardum Pataviensem episcopum et Hermannum marchionem de Baden de persolutione debitorum ac promissis, quibus praedecessor Gebehardi, Ulricus episcopus Pataviensis, in transmarinis partibus marchioni praedicto se obligaverat.

(Edit. in *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 127, n^o DCLXIX, ex originali.

Ex quinque sigillis appensis sigillum regis perlit, quatuor reliquis sigillis ex segmentis membranceis adhuc remanentibus.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus imperii fidelibus gratiam suam et omne bonum. Constitutus in nostra et dilecti principis nostri archiepiscopi Salzburgensis presentia fidelis noster II. marchio de Baden, contra dilectum nobis Pataviensem episcopum proposuit in hunc modum : quod cum in transmarinis partibus esset praedecessor ipsius pie recordationis Ulricus episcopus et marchio idem, inter se convenerint ibidem quod CCCC marcas episcopus memoratus persolveret marchioni, sub eo videlicet pretextu quod Pataviensis ecclesie vassallus idem marchio esset, et quod insuper XL marcarum redditus de proprietatibus suis in manus resignaret episcopi ipse marchio, quas nomine feodi ab ipso deberet recipere iterato. Insuper CL marcas quas praedecessori suo marchio se mutuasse asseruit repelebat. Cum autem hec diffiteretur episcopus successor ejusdem, inter ipsos tandem coram vobis, mediante dicto archiepiscopo, talis compositio intervenit ut tum pro CCCC marcis ipsi marchioni vassalli nomine porrigendis, tum etiam pro reliqua summa pecunie quam ut asseruit suo mutuaverat praedecessori, in proximo festo Assumptionis beate Virginis CL marcas totidemque in futuro festo Pentecostes Pataviensis episcopus marchioni persolvat memorato. Ea videlicet conditione quod de redditibus predialibus usque ad XL marcas resignatis et ab ipso episcopo

nomine vassalli receptis, ipsam episcopum vel ejus de hiis nuntium instruat et informet. Insper sepefatus marchio pro E. comite de Helfinstein fidejussit quod idem comes ad X marcas proprietatnm snarum in manus dicti episcopi debeat resignare, easdem nomine vassalli in feodo ab ipso iterum recepturus, ut et episcopus dicto comiti de Helfinstein ad plenum satisfaciatur de promissis. Ut hoc igitur quod ab ipsis alterutrum est factum robur teneat firmitatis, presens scriptum tam appensione nostre bulle quam etiam archiepiscopi Salzburgerensis et ipsius episcopi Pataviensis et ejusdem loci capitali et marchionis fecimus communiri.

Datum Nürimberch in sollempni curia nostra, pridie kalendas decembris, indictione XIII (1).

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Alberti Livoniensis episcopi, marchiam unam per episcopatum ejus instituit, eique concedit auctoritatem monetam faciendi et fundandi civitatem in Riga, ipsius fidei committens jus suum speciale super venas metalli et thesauros absconditos.

Apyé
Nürnberg.
1re decembris.

(Edider. DOGIEL, *Cod. Polon.*, V, 75, ex confirmatione Caroli quarti ann. 1366, cum indictione pessima XVII; *Ibidem*, V, 171, ex copia vidimata ann. 1519 cum indictione XIV. — LUNDQVIST, *Acta publica*, VIII, 658. — DUMONT, *Corps diplomatique*, t. I, p. 165 ex quadam informatione anni 1660 : ambo cum indictione XIII. — VOIGT, *Gesch. von Preussen*, I, 674 cum indictione XIV. — НАФИКСKY, *De diplomate quo Albertus episcopus Livoniæ, etc.*, p. 6.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus ad quos he littere pervenerint gratiam suam et omne bonum. Ad petitionem Alberti venerabilis Livoniensis episcopi marchiam unam per totum ejus episcopatum, per Livoniam videlicet et Lettiam, Leale

(1) Rectius autem *indictione XIV*, quum hoc instrumentum clare pertinet ad tempus quo rex solemnem curiam pro matrimonio suo celebrabat.

et terras maritimas, instituimus et eundem ei principatum jure aliorum principum munificentia regali concessimus, dantes ei auctoritatem monetam faciendi et fundandi civitatem in Riga et in locis aliis in quibus eas fieri oportet. Si autem in illis locis vena metalli cujuslibet vel thesaurus absconditus fuerit repertus, in his et hujusmodi jus nostrum speciale de consilio principum nostrorum ipsius fidei commisimus. Statuimus igitur et sub interminatione gratie nostre firmiter precipimus quatenus episcopo prenominato de omnibus justitiis et rationibus ad regalem jurisdictionem pertinentibus respondeatur et per omnia obediatur. Scituri quod nos ipsum tanquam dilectum imperii principem sincere diligimus, et cum per ipsum imperiales termini dilatentur et annuente Domino barbarorum infidelitas jugo Christi subjugetur, nihil eorum omittere volumus que ipsius commodo conducere poterant et honori.

Hujus autem nostre concessionis testes sunt venerabiles Trevirensis et Salzbургensis archiepiscopi, Herbipolensis, Angustensis, Bambergensis, Pataviensis et Eistadensis episcopi, Austrie, Saxonie, Bavarie et Carinthie duces, landgravius Thuringie, et alii quamplures comites, nobiles et imperii ministeriales.

Datum apud Noremberg, kalendis decembris, indictione XIV.

Apud
Nuremberg,
1° decembris.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Hermanni Dorpatensis episcopi, marchiam unam per episcopatum ejus instituit, eique concedit auctoritatem monetam faciendi et fundandi civitatem in Dorpat, ipsius fidei committens jus suum speciale super venas metalli et thesauros absconditos.

(Edd. DEMONT, *Corps diplomatique*, t. I, pars 1re, p. 162, n° CCCIV, ex informatione circa Livoniam prodita anno 1660.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus presens scriptum ostensum fuerit gratiam suam

et omne bonum. Notum esse volumus universis quod nos ad petitionem dilecti fidelis nostri Hermauni venerabilis Torpatensis episcopi, marchiam unam per totum ejus episcopatum, per has videlicet provincias Ugenois, Waigel, Sobolitz, Saecale, Mülke, Alumbus, Narmegunde, constituimus et eundem ei principatum jure aliorum principum concessimus, dantes ei auctoritatem monetam faciendi ac fundandi civitatem in Tarbato et in locis aliis in quibus eas fieri oportet. Si autem in illis locis vena metalli cujuslibet vel thesaurus absconditus fuerit repertus, in his et hujusmodi jus nostrum speciale de consilio principum nostrorum ipsius fidei commisimus. Mandantes itaque et regia auctoritate firmiter precipientes ut de omnibus justitiis et rationibus ad regalem jurisdictionem pertinentibus sepefato episcopo respondeatur et per omnia obediatur; scituri quod nos ipsum tanquam dilectum imperii principem sincere diligimus, et cum per ipsum imperiales termini dilatentur et annuente Domino barbarorum infidelitas jugo Christi subjungetur, nihil eorum omittere volumus que ipsius commodo conducere poterunt et honori.

Hujus autem nostre concessionis testes sunt venerabiles Salsburgensis et Trevirensis archiepiscopi, Augustensis, Herbipolensis, Bambergensis, Pazowigensis (*sic*) et Eistadensis episcopi, Austrie, Saxonie, Bavarie et Carinthie duces, landgravius Thuringie, et alii quamplures comites, nobiles et imperii ministeriales.

Datum apud Norimbergam, kalendis decembris, anno dominice incarnationis MCCXXIV (4).

Henricus, Romanorum rex, fratres de Schöenthal ab omni exactione officialium suorum eximit, ita ut, se ipso vel regina conjuge sua apud Wimpinam commorante, nec equi in eorum curiis hospitentur nec heresturæ (heersteuer) ab eis exigantur.

Herbipol.,
7 decembris (1).

---

(1) Ex præcedente documento facile comperimus cui anno istud quoque juse conveniat.

(Joedit. ex originali in archivo Stutgartensi, nobis a Kausiero communicato. Sigillum ex parte superiori aliquidulum laesum fidei seriei viridibus, rubels flavisque appendet.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen. Henricus divina favente gratia Romauorum rex, semper augustus, omnibus in perpetuum. Regalis magnificentie clementia deposcit ut omnibus quidem fidelibus in suis necessitatibus subveniamus; hos autem precipue quos Rex regum ab hujus mundi vanitatibus ereptos pecuniarios sibi statuit servitores, ut in suo felici proposito valeant perseverare, quantum possumus, ipso adjuvante, tenemur adjuvare et eorum precibus benivolas regie pietatis aures omni difficultate remota clementer accommodare. Noverit igitur universitas fidelium quod, licet universam Cystertiensis ordinis fraternitatem sub alis vestre protectionis defensare parati simus, precordiales tamen nostros fratres de Schoutal, tanquam in sinu benivoleentie majoris exceptos, tali gratia pre ceteris donavimus ut ab omni advocatorum, sculthetorum vel quorumlibet officialium vestrorum quacumque exactione liberi perpetuo sint et absoluti: ea videlicet conditione ut, nobis apud Wiupinam sive in illo confinio existentibus vel serenissima regina conjuge vestra ibidem commorante, nec equi in eorum curiis hospitentur nec exactiones que vulgo heresture vocantur ab eis quoquomodo exigantur. Et ut breviter omnia concludamus, nulla penitus ab eis servitia requiri volumus, preter hoc solum quod, cum necesse fuerit, nuntii vestri pertrahentes apud ipsos sicut ceteri hospitentur. Ut igitur prescripta libertatis donatio prefati cenobii fratribus firma permaneat in perpetuum, presentem eis paginam donavimus sigilli vestri auctoritate roboratam.

Hujus autem facti testes sunt Hermannus Herbipolensis et Heinrichus Eistetensis episcopi, Otto major prepositus et Wilhelmus novi monasterii decanus; Ludewicus dux Bavarie, Cuiradus burgravius de Nuremberg, Fridericus de Truhendinghen, Gherlacus de Botingen, Wasmodus et Cuiradus filius ejusdem de Specchevelt, Engelhardus de Nidecche, Arnoldus de Rotenburch, Ulricus de Werde, Heinrichus et Hertwicus magistri coquine regis, Ulricus notarius domini regis.

Acta sunt hec anno gratie M^o CC^o XXV°.

Datum Herbipoli, VII^a idus septembris, indictione XIII^a (1).

Ascendens inde Frankenvord ad colloquium regis [Heinricus Coloniensis] electus, corpus martyris duobus abbatibus ordinis Cisterciensis deferendum commisit.... Cumque praesentatum esset corpus Heinrico regi atque principibus,.... rex puer, ut lugere solet filius patrem et puer tutorem suum, extinctum planxit episcopum. Proscriptionem vero Friderici in celebri conventu Norinbergensi factam renovavit, omnibus ei adjudicatis tam allodiis quam feudis. Feuda libera adjudicata sunt dominis suis, allodia proximis, ministeriales et homines a juramento ei praestito absoluti. Uxor ejus vidua, liberi ejus orphani sunt judicati (2). CAES. HEISTERB. *vita Engelb.* ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 321.

Frankenvord,
16 decembris
circiter.

(1) Quum tamen et locus et tempus nomina a notatione diei et mensis ibi expressorum abhorreant, quum praeterea reginae conjugis suae mentionem rex nunc prima vice faciat, necesse fuit ut post celebratum matrimonium istud privilegium reponeremus. Hoc si quis admiserit, facile in nostram lectionem VII^a idus decembris vertet, cum locus Herbipolis itineri regis a Nuremberg versus Frankfort redeuntis apprime se accommodet.

(2) Deinde archiepiscopus a rege infeodatus Moguntiam descendit, ubi Conradus Portuensis episcopus et Sedis Apostolicae legatus a die Adventus Domini (30 novemb.) concilium celebrabat. In quo Fridericus de Isenburg etiam spirituali gladio punitus est; qui quidem per totum annum errabundus, tandem in habitu mercatoris prope Hoyum detectus et Coloniensisbus traditus, rotali supplicio scelestum animam efflavit, eo die quo fuerat superiori anno primum Engelberti septenarium celebratum (14 novemb. 4246). Cf. CAES. HEISTERB., *Ibid.*, p. 324, 328. — GODFR. COLON., *Ibid.*, p. 359, 260. — REINER. LEON., *Ibid.*, p. 387. — ERMEN. et MENCONEN ap. HUGO, *Sacr. antiq. monum.*, t. I, p. 486 et seqq.

ANNO 1226. — INDICTIONE 14.

Apud
Frankfurt,
59 februarii.

Henricus, Romanorum rex, ratam habet pacem ordinatam per Conradum Portuensem et Sanctae Rufinae episcopum, Apostolicae Sedis legatum, inter Ottonem episcopum Ultrajectensem et Gerardum comitem Gelrensem, eidemque episcopo advocatiam Sallandiae confert, quam Gerardus miles de Buchorst habuit et comes Gelrensis post emptionem sibi resignavit.

(Edider. HEDA, *Hist. episc. Ultraj.*, p. 197. — BORDAM, *Charterboek*, I, 356-357.)

I.

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis in perpetuum. Notum esse volumus tam presentibus quam futuris quod formam compositionis et pacis per venerabilem dominum C. Portuensem et tituli Sancte Rufinae episcopum, Apostolice Sedis legatum, inter dilectum principem nostrum Ottonem episcopum Traiectensem et G. comitem Gelrensem ordinatam ratam et firmam habentes, ad petitionem ejusdem domini legati, advocatiam quam Gerardus miles de Buchorst habuit in Sallandia et dictus comes Gelrensis ab ipso emarat, in manus nostras ab eis libere resignatam nobis et vacantem, prefato episcopo et successoribus suis et ecclesie sue Traiectensi contulimus, cum aliis beneficiis et feodis que ab imperio obtinet perpetuo possidendam. Ad hujus igitur nostre donationis firmitatem et evidentiam perennem, hanc paginam sigilli nostri appensione munitam ecclesie et episcopis Traiectensibus perpetuo fecimus assignari,

sub obtentu gratie nostre inhibentes ne quis hominum huic nostre donationi andeat contraire.

Datum apud Franckenvort, anno Domini MCCXXVI, X kalendas martii.

II.

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, nniversis pro-sens scriptam inspecturis salutem et omne bonnm. Notam sit omnibus quod advocatiam Sallandie quam habuit Gerardus miles de Buchorst et quam Gerardus comes Gelrensis ab ipso emerat, ab eisdem nobis resignatam libere et vacantem, dilecto principi nostro Ottoni episcopo Trajectensi et ecclesie sue suisque successoribus in perpetuum contulimus possidendam; et Johannem notarium ipsius, canonicum Sancti Petri Trajectensis, nomine predicti episcopi et ecclesie Trajectensis de manu nostra protestamur recepisse.

Datum apud Frankenvordt, anno Domini M. CC. XXV (*sic*), X kalendas martii.

Henricus, Romanorum rex, confirmat sententiam qua Conradus Portuensis episcopus, Apostolicæ Sedis legatus, abbati et conventui Werdenensi confirmavit advocatias quinque curtium, scilicet Lüdinghausen, Eicholz, Nordkirchen, Selheim et Werne, quas de eorum ecclesia impius Fridericus quondam comes de Isenburg tenebat in feodo, et quæ per sententiam fuerant ad ipsos reversæ.

Apud
Frankenvordt,
21 februarii.

(Memorat. ap. LACOMBLET, *Urkundenb. für die Gesch. des Niederrh.*, zw. Band, p. 69, not. 2; qui quidem tantummodo sententiam Conradi legat, sub n° 131, in Integrum exhibet. — Cf. KREMER, *Beiträge*, II, 122.)

Datum anno dominice incarnationis millesimo CC. XXVI, apud Frankenfurt, IX kalendas martii, indictione XIII (a).

(a) Indictio tamen mendosa pro XIII.

Hagenaw,
20 martii.

Henricus, Romanorum rex, coenobium beatae Mariae in Königsbruck a progenitoribus suis fundatum in sua protectione recipit, cum omnibus pertinentiis quarum quaedam ibidem exprimuntur.

(Edit. SCHOEPPIN, *Alsat. diplom.*, t. I, p. 354, n° 439, non integre tamen ex schedis Wenckerianis.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. . . . .
Cenobium Beate Marie quod in Regisponde a felicibus angustis progenitoribus nostris recolende memorie fundatum est, in nostram regalem protectionem suscipimus. . . . ipsum videlicet locum Regispontem in quo abbatia constructa est cum omnibus pertinentiis suis, grangiam Wintershusen, Rothbach, Wigersheim, Kesselbach, Eberbach, Triegenbach, Hugeshbergen, Danckratesheim, grangiam quoque Ostrendorf ab avo nostro pie memorie jamdicto cenobio ex maxima parte comparatam, infra comitatum sitam, et grangiam Veckenheim, predium quoque quod prelibatum cenobium a Waltero viro nobili de Borre triginta marcis argenti comparatum juste et rationabiliter possidet; cujus termini a Forstfelden per paludem usque super fluvium qui est apud Kesselbach extenduntur, etc. . . . .

Datum Hagenawe, XIII kalendas aprilis, indictione XIV, anno Domini MCCXXVI.

Apud
Weingarten,
21 martii.

Henricus, Romanorum rex, monasterio in Weingarten privilegium renovat de jure censualium et de novalibus in sylva Altor-

fensi excultis, hoc addens quod nullus colonorum ipsius monasterii aream in Altorf vel in Ravensburg jure fori possidere valeat.

(Inedit. ex originali in archivo Stuttgart., quod nobis Kauslerus communicavit.
Sigillum perquam laesum, cerae farina intermixtae impressum, filis serieis subruſi flavique coloris appendet.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. Consuevit regalis benignitas ecclesias Dei, etc. [*Sequitur inde de verbo ad verbum, paucis competenter mutatis, sicut in privilegio Friderici secundi dato apud Ulmam, 20 junii 1215, usque ad*] decimam persolvat. Preterea de colonis qui predia sepedictae ecclesiae colerunt, statimms ut cuſquam ipsorum non liceat jure fori aream in Altorf vel in Ravensburg possidere; ita quod pretextu talis possessionis agri sepedictae ecclesiae inculti relinquuntur, nec inter cives et mercatores nostros, licet ejusdem ecclesiae sint homines, reputentur. Si vero aliquis memoratorum colonorum, agricultura postposita, ad supradictos cives se transtulerit et aream jure fori ibidem acquisierit, si infra annum abbas Winegardensis ipsum repetierit, cum pleno jure restitnatur eidem. Ad cujus rei perennem memoriam presentem paginam conscribi jussimus et majestatis nostro bulla consignari, regia auctoritate districte precipientes ut nulli unquam persone licitum sit hanc nostre confirmationis divalem paginam infringere, etc., ut in praecedenti quod supra videsis.

Testes hujus facti sunt H. marchio de Baden, Hartmannus comes de Wirtinberg, comes Ulrichus de Ultimo, Eberardus dapifer de Walpurc, Cunradus et Eberhardus pincerne de Winterstete, Dieto de Ravensburg, Burcardus de Hohenburg, et alii quamplures.

Datum apud Biberache, pridie kalendas aprilis, indictione XIII.

Henricus, Romanorum rex, mandat ne quis haeredum, successorum aut consanguineorum Ottonis de Sancto Martino a patre suo

proscripti abbatissam et ecclesiam Sonnenburgensem in bonis de jure vacantibus impedire seu molestare audeat.

(Edit. HORMAYR, *Gesch. der Grafsch. Tirol.*, Urkundenb., p. 193.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Constituta coram nobis venerabilis abbatissa Sonebnrgensis ecclesie per sententiam principum et magnatum imperii obtinuit quod Otto de villa Sancti Martini, postquam a serenissimo domino imperatore patre nostro pro violenta oppressione mulieris proscriptionis vinculo fuerat in-nodatus, nil potuit de rebus suis disponere vel quidcunque ordinare quod ecclesie prenominate aliquod posset vel deberet prejudicium generare. Nos itaque de providentia consilii nostri, latam sententiam auctoritate regia confirmantes, mandamus sub interminatione gratie nostre firmiter precipientes ut nullus sit heredum vel successorum aut consanguineorum Ottonis antefati, qui predictam ecclesiam aut abbatissam in bonis ecclesie sue de jure vacantibus impedire seu molestare audeat vel dampnum aut gravamen aliquod irrogare. Quod qui facere attemptaverit, indignationem tremendi judicis nostreque celsitudinis gravem offensam se noverit incursum.

Data apud Brixinam, X kalendas maii, indictione XIII.

Tridenti,
maio, junio.

Cum multi principes Teutonici [ad curiam Cremonensem] properarent, una cum filio imperatoris rege Heinrico apud Tridentum per sex hebdomadas commorantur, non valentes progredi propter rebellionem Veronensium qui Clusas Veronensium tunc obtinuerunt. Quidam autem principes de Saxonia alia via per Austriam sunt ad imperatorem ingressi. Rex autem a Tridento, non viso imperatore, cum principibus in Alemanniam inacte revertitur; in

quorum discessu Tridentum civitas casuali incendio concrematur.
GODEFR. COLON. ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 359.

Henricus, Romanorum rex, notum facit se confoederationem
miisse cum Ludovico Franciae rege; quae quidem ex praecedenti
tractatu patris sui, verbis competenter mutatis, innovatur.

Apud
Tridentum,
11 junii.

(Inedit. c. Regist. Phil. Augusti, ap. Bibl. reg. Paris., n° 8408, fol. 168 verso, et
9862-3, fol. 133 recto. — Memorat. ap. MARTENE, *Amplius coll.*, t. I,
p. 1183, nota.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis
presentem paginam inspecturis salutem. Noveritis quod nos propter di-
lectionem quam nos et progenitores nostri habuimus et habemus erga
karissimum amicum nostrum et fratrem Ludovicum regem Fraucorum
illnstrem et ipsius progenitores et autecessores, hanc confederationem cum
eodem rege bona fide duximus iniendam : quod nos homines regni sui
vel ad regnum suum pertinentes contumaces et eidem rebellantes sen
moveutes guerram contra ipsum regem vel forisbanuitos regni sui non
receptabimus nec receptari sustinebimus in imperio nostro ubi potes-
tatem habeamus, neque aliquam confederationem cum eis faciemus,
postquam id ipsum ab eodem rege nobis fuerit iutimatum. Et hanc con-
federationem fecit bona fide uobiscum idem rex Ludovicus quod ho-
mines imperii nostri vel pertinentes ad imperium nostrum contumaces
et uobis rebellantes seu moveutes nobis guerram et forisbannitos regni
nostri non receptabit nec receptari permittet bona fide in regno suo ubi
potestatem habeat, nec aliquam confederationem cum eis faciet, post-
quam id ipsum fuerit significatum eidem regi. De rego Anglie sic erit
quod nullam cum eo faciemus confederationem nec cum heredibus suis
nec a nostris fieri permittemus ubicumque potestatem impediendi ha-
beamus. Hanc autem confederationem precepimus et injunximus ju-

randam pro nobis et in anima nostra a dilectis familiaribus nostris Hermannō venerabili Herbipolensi episcopo et Gerlaco de Boutingen coram Milone venerabili Belvacensi episcopo et Roberto de Bovis dicti regis Francie legatis.

Actum apud Tridentum, anno dominice incarnationis M^oCC^oXXVI^o (a), III° idus junii, indictione XIII^a.

Apud
Tridentum,
11 junii.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem et assensum Godefridi Cameracensis episcopi, sententiam damnationis contra cives Cameracenses propter eorum contumaciam differendam esse denuntiat, salvo quod nullum inde prejudicium episcopo generari possit, cum sententia sit immutabilis et episcopo in annum vel citius ejusdem pronuntiationem petere liceat.

(Inedit. ex cod. B. 1029 in Bibl. comm. Camerac. pergam. sec. XIII, ubi continentur privilegia eccles. Camerac., folio 110 recto-verso.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus quibus hec littere ostense fuerint gratiam suam et omne bonum. Ad notitiam singulorum volumus pervenire quod dilectus fidelis princeps noster Godefridus, Cameracensis episcopus, in curia nostra apud Tridentum personaliter constitutus, in nostra et principum ac aliorum nobilium imperii presentia secundum jus et legem curie nostre sufficienter probavit quod, cum cives Cameraci per annum et diem et amplius excommunicationis vinculo fuissent innodati et postmodum per sententiam principum banno imperiali percussi et proscripti et licet de excommunicatione satisfactione prestita fuissent absoluti, de banno tamen quem per quinque annos et amplius sustinuerunt satisfacere non curarunt. Unde majestati nostre dictus episcopus supplicavit ut super hiis debitum curie

(a) In codice 9652-3 *milliesimo ducentesimo vicesimo septimo*, minus recte.

nostre ipsi iudicium fieri faceremus et per sententiam principum quid de talibus esset faciendum faceremus declarari. Cum itaque nichil aliud restaret nisi quod sententia dampnationis contra dictos cives perferretur, videlicet quod dampnati essent et exleges, dictus episcopus injurias et dampna sibi et ecclesie multoties illata non attendens, sed potius eis miserabiliter condescendens, ad nostram et principum ac aliorum nobilium imperii instantiam, ut videret si forte ad satisfactionem redirent, sustinuit quod talis et tam severa sententia differretur ferri contra ipsos; hoc salvo quod prius per sententiam principum ac aliorum nobilium fuit solempniter declaratum, quod dilatio pronuntiationis sententie talis de jure curie nostre fieri poterat et quod nullum eidem episcopo vel successori suo posset prejudicium generare; maxime cum de jure curie nostre ad hoc simus adstricti quod sententiam jam dictam, quandocumque ab ipso episcopo vel successoribus ejus vel eorum certo nuntio fuerimus requisiti, proferre debeamus, nullam ab eodem episcopo vel suis successoribus alia probatione requisita vel recepta. Hoc etiam adjuncto quod dicti cives nichil possint a nobis interim in eorum subsidium impetrare quominus sententia jamdicta, sicut supradictum est, proferatur.

Testes qui prelibatis interfuerunt hii sunt Hermannus Wirhiburgensis episcopus, Sivridus Augustensis episcopus, . . . Tridentinus episcopus, Ludovicus illustris dux Bavarie, Henricus prothonotarius, comes Ludovicus de Wirtemberg, burgravius Conradus de Nurimberg, comes de Harzburg, comes de Castele, Ebehardus dapifer de Walpurg, C. et E. pincerne de Winterstete, Dieto de Raffenburg, et alii quamplures.

Volumus insuper quod sepedictus episcopus vel ejus successor a presentis octava Pentecostes (a) ad annum coram nobis compareat, prelibatam sententiam petiturus, ita quod si medio tempore eandem sententiam exigere voluerit, libere possit: sic tamen quod dies ferende sententie civibus sub competenti spatio significetur.

(a) Locus omnino corruptus in chartulario ita sonat: *a presentis oct. pendet oocen*; quem correximus, quum hoc anno festum Pentecostes in septimum diem junii incidit.

Datum apud Tridentum, anno Domini M^oCC^oXX^o sexto, tercio idus junii, indictione XIII^a.

Apud
Ulmam,
15 augusti.

Henricus, Romanorum rex, ad imitationem patris sui Hermannō magistro hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum et fratribus ejus jus patronatus et quidquid juris in loco Kunitz juxta Bernum et in capellis pertinentibus ad imperium spectat, perpetuo possidendum concedit.

(Edit. in *Soloth. Wochenblatt*, ann. 1828, p. 232.)

Heinricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus, omnibus in perpetuum. Collata nobis a Deo potestas et charitas regie majestatis ad hoc nos inducit ut loca divino cultui mancipata sereno respiciamus affectu et ex innato nobis pietatis subsidio eadem promoveamus. Noverint itaque tam presentes quam futuri quod nos attendentes qualiter in Chnizenzi loco sito juxta Bernensem civitatem nostram esset antiquitus collegium regularium clericorum, quis ordo(sic) quamvis ibidem sino imperii conscientia vel jussu fuerit constructus, nos tamen considerantes defectum divinorum obsequiorum et quod per dilectum fidelem nostrum Hermannum virum religiosum et fratres domus Theutonicorum Hospitalis Sancte Marie in Jerusalem et per successores eorumdem fratrum possint commodius reformari, ad imitationem serenissimi domini imperatoris patris nostri cujus sigilli robore et privilegio eadem donatio esse dinoscitur roborata (1), jus patronatus et quidquid juris in eodem loco nec non in ecclesia Berne et capella Yverinsdorf ceterisque capellis ad eundem locum Chnizensen pertinentibus ex antiquo ad nos nostrumque spectat imperium, de mera benignitate

---

(1) Verisimiliter apud Burgum S. Donnini, junio vel julio mense. Nusquam autem reperitur, nec etiam memoratum alias invenimus.

regia et de plenitudine consilii nostri dedimus predicto magistro et fratribus domus Thentonicorum et eorum successoribus perpetuo possidentium, eadem ipsis auctoritate presentium confirmautes; statuantes nihilominus ut idem locus ad observantiam divini cultus reformetur et ea utatur et gaudeat libertate qua domus eadem ac cetera ab ea derivate de concessione nostra utuntur et gaudent, velint in nostris privilegiis eidem domui indultis plenius continetur. Preterea auctoritate regia firmissime iuhibemus ut nullus princeps, dux vel marchio, comes, scultetus, advocatus, officialis, ministerialis seu persona quolibet alta vel humilis, publica vel privata, ecclesiastica vel secularis, contra presentis donationis nostre et investiture memoriam sepedictum magistrum et suos confratres vel eisdem in ipsorum ordine succedentes impetere vel molestare presumat. Quod qui attentaverit, indignationem et gravem offensam nostram se noverit incursum. Ad hujus itaque prelibate donationis nostre perennem memoriam, presentem paginam scribi fecimus et sigilli vestri patrocinio communi.

Testes vero hi sunt Sigfridus venerabilis Augustensis episcopus, . . . abbas Sancti Galli, H. regalis aule protonotarius, L. illustris Bavarie dux, dux de Teke, marchio de Baden, marchio de Burgowe, H. comes de Dillingen, comites de Helfenstein, comes de Oetingen, E. dapifer de Waldburg, C. et E. pincerne de Winterstetten, U. et L. notarii aule regalis.

Datum apud Ulmam, anno dominice incarnationis M.CC.XXVII (a), decimo octavo kalendas septembris, iudictione XIV.

Henricus, Romanorum rex, notam facit formam compositionis coram se et duce Bavarie nutricio suo factam inter abbatem et conventum de Kreutzlingen et comitem Albertum de Rutimberch, super bonis in Neckargau et censualibus hominibus ecclesie in Wurmelingen ab ista ecclesia non alienandis.

Apud
Ulmam,
17 augusti

(a) Sic, et etiam ut videtur in originali. Recte tamen MCCCXXVI.

(Inedit. ex copia quam transcripsit Staelin et cujus nos liberaliter participes fecit.)

Heinricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper angustus. Que geruntur in tempore labantur cum tempore, nisi scripti memoria vel voce testium perbennantur. Noscant igitur presentes cum posteris formam compositionis factam inter abbatem Crucelingensem cum conventu suo et comitem Albertum de Rutimberch, in nostra presentia et coram illustre duce Bavarie tunc temporis nostro nutricio. Prefatus comes Albertus fide data in manus nostre majestatis et sacramento confirmavit, quod sepedictum abbatem et conventum suum in bonis suis sitis in Nechirgo non presumat gravare deinceps juxta curriculum vite sue. Promisit etiam antedictus comes Albertus sub eisdem confirmationibus quod si quos homines censuales ecclesie Wurmlingen attinentes concessos qualitercunque per infeodationes alienavit ab eadem ecclesia, a tali infeodatione absolvat. Si quos etiam genitor prefati Alberti comitis suo tempore a predicta alienavit ecclesia, sepefatus comes Albertus cum sepedicto abbate et conventu ad recuperationem predictorum hominum censualium nulla subdolositate interserta tenetur efficaciter laborare. Si vero memoratus comes Albertus fidei date et sacramenti facti male immemor, quod absit, gravis et injuriosus extiterit sepefato abbati suoque conventui, pro tali delicto insolito increpandus et admonendus est a venerabili Constantiensi episcopo vel abbate, et post talem admonitionem infra sex hebdomadas conferre sese debet in civitatem Uberlingen nomine obsidis, abinde non discessurus nisi prefato abbati suoque conventui plenariam fecerit satisfactionem. Promisit quoque sepedictus comes Albertus se daturum X marcas examinati argenti in proximo festo beati Martini vel infra pro dampnis illatis prefato abbati suoque conventui; pro quibus extitit fideiussor Rudolfus homo nobilis de Hewe, pacto tali, si dictus Rudolfus de Hewe delicta nature solverit, Johannes de Dirbehein et Burchardus de Hohinbare pro solvenda prefata pecunia vicem pro ipso incident fideiussoris. Hec autem promissio ac confirmatio ut robur suum teneat incorruptum, sigilli nostri robore et sigillo illustris ducis Bavarie tunc temporis nostri nutricii cum nostro privilegio non omisimus confortare.

Hujus rei testes sunt H. regalis aule prothonotarius, Bertholdus plebanus de Arnisperc, Ulricus presbyter de Walse, burgravius de Norimberc, H. comes de Dillingen, E. dapifer de Walpurc, C. et E. pincernæ de Winterstetin, Dioto de Ravinsparch, H. de Schalchisparg, N. (W.) Nagillinus et alii complures.

Datum apud Ulmam, anno Verbi incarnati MCCXXVI, XVI kalendas septembris, indictione XIV*.

Henricus, Romanorum rex, compositionem confirmat quondam initam per Lutholdum Basiliensem episcopum et Bertholdum ducem Zaringiae inter abbatem de Beinweiler ex una parte et nobiles de Thierstein ex altera.

Apud
Ulmam,
(augustinus).

(Edit. ap. *Solothurnisches Wochenblatt*, ann. 1824, n° 24, p. 277.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus, universis Christi fidelibus gratiam suam et omne bonum. Significamus vobis quod nobis talis confirmatio compositionis fuit exhibita :

Lutholdus Dei gratia Basiliensis episcopus, universis et singulis presentem paginam inspecturis rei geste notitiam. Ne labantur cum tempore que geruntur in tempore, scriptis solent authenticis roborari. Sciat igitur presens etas et futura posteritas quod, litigantibus in nostra presentia dilectis nostris Heinrico abbate de Beinwilre ex una parte et nobili viro Rudolfo comite de Thierstein et Rudolfo filio suo ex altera, tandem nobis et aliis viris discretis mediantibus, talis inter ipsos compositio intervenit. In arbitrio domini Bertholdi ducis Zeringie fuit ab utraque parte compromissum, si dictus comes homines ad monasterium de Beinwilre spectantes compellere deberet ut eidem abbati fidelitatis facerent juramentum, et si iidem homines secundum consuetudinem aliorum cenobiorum falla in morte sua abbati reddere tenerentur. Que duo dictus

dux inquisita veritate apud Sanctum Blasium facienda recognovit. Statuimus etiam ut pre nominatus comes nullam procuracionem ab abbate et conventu ratione advocacionis requireret in Nativitate Domini, in Pascha et in Pentecoste, nisi esset ab abbate et fratribus invitatus; si autem alias quandoque ad locum accederet, nihil malitiose ab eis exigeret, sed grater acciperet quod ei beuole erogaretur, nec ad cartas dicti canonici accederet hospitium vel alia servitia requirendo. Insuper quicumque de hominibus ecclesie ab abbate et fratribus in eisdem curtibus fuerit villicus vel economus constitutus et servientes eorum conducti et pacati ab omni exactione liberi permaneant. Idem abbas in villis suis villicos libere constituet, et duas partes habebit, comes vero tertiam, de omni questu judiciali; si quis etiam de familia ecclesie sine prole legitima decesserit, omnia bona ipsius ad ecclesiam libere devolvantur. Ut autem hec nostra constitutio firma et stabilis de cetero permaneat, presentes litteras sigillo nostro et abbatis necnon comitis fecimus sigillari.

Testes autem huiusmodi compositionis sunt Arnoldus abbas de Murbach, Conradus decanus Basiliensis ecclesie, Otto prepositus Sancti Leonardi, Conradus de Pfeffingen, Bertholdus de Vinzels, Cuno de Telsperg, Rudolphus Dives, Wernherus de Ifenthal, Ulricus Kuchmeister, Ulricus de Loperstorf et decanus de Vintersingen, et alii quamplures.

Datum Basilee, anno MCCXII.

Sane quia dignitas et sollicitudo excellentie regalis requirunt ut ea que pie acta et perpetuo sancta invenerimus, diligenti solertia debeamus in augmentum imperii fidelium conservare, et licet omnes ecclesias regia teneamur auctoritate defensare, propensius tamen utilitatibus et saluti ecclesiarum imperio attinentium nostra tenetur sinceritas subvenire. Hac itaque ratione ducti, supranotatam confirmationem nobis exhibitam de plenitudine consilii nostri duximus confirmandam et sigilli nostri munimine roborandam (1); statuentes et regia auctoritate firmiter precipientes ut nulli unquam persone licitum sit hanc nostre confirmationis paginam

---

(1) Quae confirmata etiam fuit a Gregorio nono, Perusii, nonis decembris, pontificatus anno secundo (5 decemb. 1228). *Ibid.*, p. 278.

infringere seu aliquo ei ausu temerario obviare. Quod qui facere presumpserit, in sue presumptionis penam centum marcas auti examinati componat, medietatem fisco nostro, reliqua vero pars passis injuriam distribuat; sed qui prelibatam penam non solverit vel persolvere non poterit, gratia nostra in perpetuum expers erit.

Testes qui memoratis coram nobis affuerunt hi sunt : venerabilis Sifridus Augustensis episcopus, Henricus protonotarius, Ludovicus illustris dux Bavarie, Conradus burgravins de Nuremberg, Fridericus de Truhendingen, Eberhardus dapifer de Walpurg, pincerne Conradus et Eberhardus de Winterstetten, Dioto de Ravensporg.

Datum apud Ulmam, anno Domini M.CC.XXVI (1).

Henricus, Romanorum rex, advocato et burgensibus Goslarie mandat ut Conrado episcopo Hildeshemensi, pro continua erga se et patrem suum fidelitate, contra canonicos Goslarie in jure ejus assistant, cum jurisdictionis possessio super ecclesias Goslarienses quae ab archiepiscopo Maguntino impetita fuerat, eidem episcopo fuerit adjudicata et a Conrado Apostolicae Sedis legato confirmata.

Apud
Wimpinam.
23 augusti.

(Memorat. ap. BORRMER, *Regest. imper.*, p. 225, n° 111, ex originali apud Hannoveriam asservato et a Bethmanno ipsi communicato.)

Datum apud Wimpinam, XI kalendas septembris, indictione XIV.

Henricus, Romanorum rex, Conrado episcopo Hildeshemensi,

Apud
Wimpinam.
23 augusti.

---

(1) Locus dati privilegii et nomina testium ex praecedentibus mensem augustum esse suppleendum sat abundanter demonstrant.

propter magna et semper accepta servitia quae sibi et imperio praestitit, confirmat, sicut et pater suus jam fecit, dioecesanam jurisdictionem diu litigiosam super praepositum et capitulum Goslariense.

(Memorat. *Ibidem*, n° 112, ex eodem fonte.)

Datum apud Wimpinam, X kalendas septembris, indictione XIV.

Esslingen,
20 septembris.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem papae, patriarchae Ierosolymitani et fratrum apud Denckendorf commorantium, ecclesiam Dominici Sepulcri ibidem cum omnibus ejus appendiciis in sua protectione recipit, statuitque ut ejusdem ecclesiae protectio non possit ab auctoritate imperiali alienari.

(Edit. BESOLD, *Docum. rediv. monast. Wirtemb.*, t. 1, p. 458.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Omnibus regni nostri fidelibus tam presentibus quam futuris notum esse volumus quia nos in Denckendorff ecclesiam Dominici Sepulcri, ad mandatum et petitionem universalis patris nostri Honorii, ad petitionem patriarchae Ierosolimitani, ad postulationem fratrum religiosorum ibidem commorantium, cum omnibus appenditiis suis, ecclesiis, agris, cultis et incultis, pratis, pascuis, et cum omnibus rebus mobilibus et immobilibus quae ipsi ecclesiae collatae sunt aut in posterum justa largitione bonorum hominum seu fidelium oblatione ipsi ecclesiae conferentur, in nostram pacem et nostre protectionis defensionem, ad laudem et gloriam Dei sanctique Sepulchri, clementer recepimus. Cum igitur piis locis ob sanctorum reverentiam favor impenditur, et nullus profecto locus sepulcro dominico quem (sic) ipsius Sancti Sanctorum corporalis praesentia sanctum fecit, favore dignior invenitur, digne et juste ipsorum petitionibus justis assensum

adhibuimus. Ipsorum etiam subnixis postulationibus firum et inviolabile statutum auctoritate regia et nostri sigilli munimine corroboramus, ut jamdictæ ecclesie protectio sive defensio nulla casus varietate, nulla rerum mutabilitate, ab auctoritate imperiali sive a regia excellentia possit alienari. Ut igitur hæc rata et incommutabilia permaneant, presentem inde paginam scribi et sigillo nostro jussimus communiri, regali qua fungimur auctoritate statuentes ut quicumque huic nostre ordinationi obviare attemptaverit, regiam excellentiam se noverit offendisse et decem libras auri pro satisfactione compositurum, dimidias nobis, reliquas injuriam passis.

Hujus facti testes sunt Sifridus episcopus Augustensis, Ludowicus dux Bawarie, Hartmannus comes de Dilingen, Albertus comes de Rotinburg, Bertholdus comes de Sultz, Ulricus comes de Helfinstein, Heinricus nobilis vir de Niffen, Eberhardus imperialis aule dapifer, Eberhardus et Conradus fratres de Winterstetten imperialis aule pincerne, Marquardus et Ruckerus de Bernhusen, Waltherus minister in Ulma.

Datum anno incarnationis dominice millesimo ducentesimo vigesimo sexto, in Ezzelingen, sexto kalendas octobris.

Henricus, Romanorum rex, recognoscit Gerechino de Sintzig Apud Heng (H.)
7 octobris. jus patronatus in Königsfeld, hac conditione ut clericus in hac villa et in capella castri imperialis Landscron faciat residentiam.

(*Edid. Tross, Westphalia*, 9 Jul. 1825, p. 12.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, universis imperii fidelibus gratiam suam et omne bonum. Ad notitiam singulorum cupimus pervenire quod nos fidei nostro Gerechino de Sintziche recognoscimus jus patronatus in Kunigesfelt, tali modo quod nullus ibidem instituat clericus, nisi faciat residentiam in villa prenotata et in ca-

pella nostra Laudscron, tum per se, tum per alium procuret divina officia celebrari.

Testes autem qui huic recognitioni interfuerunt hi sunt S. venerabilis Augustensis et . . . Eichstetensis episcopi, L. dux Bavarie, Eberhardus dapifer de Walperc, C. et E. fratres piucerne de Winterstetiu.

Datum apud Hayuc (†), uouis octobris, indictione XV.

Apud
Weingarten,
6 novembria.

Henricus, Romanorum rex, coenobio Sancti Petri in Augea (Weissenau) ecclesiam parrochialem Briganziae cum capella in Wolfurt contradit, omnemque traditionem quam pater suus et caeteri sui praedecessores eidem fecerunt confirmat, statuens ut ea libertate fruatur qua caetera coenobia Sanctae Romanae Ecclesiae affinentia.

(Edid. LUXIO, *Reichsarchiv*, tom. XVIII, p. 760; nunc tamen correctius ex originali in archivo Stuttgartensi asservato.)

In uomine sancte et iudividue Trinitatis. Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Ad eterni regis premium promereundum spectare diuoscitur summeque beatitudinis gaudiis se uou modicum aconciliare videtur, immo utriusque vite prosperos eventus indubitauter sibi adoptat, qui ecclesias Dei et sacra loca et personas Deo dicatas, quibus gladio materiali uti uou licet nec pugnare datum est, sublimare, manu tenere et clipeo fortitudinis defensare studuerit; praesertim eas quas sacra religio admodum commendat et fulgidas reddit, et ubi famulautium Deo corda in amore Christi jugiter ardescunt et ad illam celestem patriam totis viribus omniique desiderio dulciter ac vehementer anhelant. Hujus rei intuitu et omuibz vigilantia animo perspectis et consideratis, animo

(†) Sic, sed supra ibidem legitur *Hoyc*. Nomen corruptum rectius legendum arbitramur *Hogue* sive *Houge*, scilicet *Houg*, domus canonicorum juxta muros Herbipolis.

munificentie nostre subiit ut nos prebendam in ecclesia parrochiali Briganzie cum capella in Wolfart et omnibus suis appendiciis et cum omni iure quo eam possideramus, cenobio Sancti Petri principis apostolorum in Augea, fratribus et sororibus inibi degentibus, Premonstratensis ordinis, ad eorum inopiam relevandam contraderemus, eisque sicut jus exposulat confirmaremus. Ad hec predicto cenobio indulgemus et confirmamus omnem traditionem quam pater noster Fridericus Romanorum imperator invictissimus et alii nostri predecessores tam reges quam duces fecerunt in hominibus utriusque sexus, mancipiis, agris, pascuis, terris cultis sive incultis, aquis, seu quibuscumque aliis rebus; utque breviter omnia concludantur, omnem caritatem et permissionem, omne quoque jus quod pretaxati principes prefato cenobio concesserunt sen tradiderunt, fratres inibi Deo famulantes libere possidere et in quieta possessione habere volumus. Ut autem hec traditio nostra rata permaneat et inconvulsa perseveret, sigilli nostri impressione communiri iussimus; statuentes et firmiter precipientes ne aliqua persona alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, nostre dicioni subjecta [hanc] infringere vel violare presumat. Quod qui fecerit sciat se indubitanter nostro indignationis offensam incurrisse, nec dubium habemus quin ejus incidat anathemati et excommunicationi qui vicem Petri gerens jus ligandi atque solvendi habet. Hec quoque adjicientes universitati vestre significamus predictum claustrum in Augea, Premonstratensis ordinis, omni libertate privilegiatum esse, sicut alia quoque cenobia Sancte Romane Ecclesie attinentia, nec nos nec quempiam alium aliquid juris seu potestatis in eo habere, preter quod illud cum omnibus pertinentiis suis acquisitis et acquirendis in tuitionem nostram recepimus et sub ala protectionis nostre gaudere statuimus, ita ut per nostrum patrocinium sepe dicta ecclesia libera permaneat et securam deserviat.

Hujus rei sunt testes Hainricus episcopus de Ainstetten, Ludewicus dux Bawarie, Hartmannus comes de Dillingen, Werinherus comes de Chiburch, Manegoldus comes de Nellenburch, Ludewicus comes de Castello, Hainricus de Nifen, Fridericus de Truheldingen, Bilgerinus de Horewen, Heberhardus dapifer de Walpurg, Couradus et Heberhardus

pincerne de Wintirstetin, Burchardus de Hohenburch, Burchardus et Waltherus de Hohenvelse, Rodolfus et Burchardus de Ramesberg, Rodolfus de Arbona, Fridericus de Bongarten, Heberhardus de Fronehoven, Heberhardus et Bertoldus de Limpach, et alii quamplures.

Datum apud Winegarten, per manum Hainrici Constantiensis propositi, imperialis aule prothonotarii, octavo idus novembris, indictione tertia decima (a), anno ab incarnatione Domini millesimo CC° XX° VI°.

Augustus;
13 novembris.

Henricus, Romanorum rex, monasterium Ursperg, cujus advocatiam, a patre suo Friderico II titulo pignoris obligatam, ducentis marcis a praeposito et fratribus ejusdem claustris persolutis, ex potestate Alberti de Niwenburch redemerat, sub sua et imperii perpetua protectione recipit; possessiones etiam ejus et privilegia confirmat, ministerialibus quoque suis et imperii res ipsorum monasterio praedicto conferre permittit, electionem denique defensoris fratribus ejusdem monasterii concedit.

(Edit. ap. Hugo, *Annal. Premonstr.*, t. II, probat. p. 707, omissis tamen anno. — LUNO, *Spicileg. eccles.*, III thell, p. 678. — *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1^a, p. 139, ex originali cujus sigillum perit, remanentibus tantum filis rubri et flavi coloris.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Heinricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Omnibus qui sub nostra vivunt ditione volumus, sicut condecet principis sublimitatem, in suo jure assistere, specialius autem religiosa loca et personas inibi regi celorum militantes et Denm pro nostra et aliorum principum et populi Christiani salute et victoria frequentius exorantes tenemur confovere, et ipsis jura sua conservare et protectionis et confirmationis nostre virtute defendere. Quo

(a) Sic; recte tamen *quinta decima*.

circa notum fieri volumus omnibus tam nostris successoribus quam nostre excellentie iudicibus nniversis et omnibus presentem paginam inspec- toris quod nos monasterium in Ursperc, cuius advocatiam serenissimus princeps pater noster Fridericus Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus pro necessitatibus imperii olim titulo pignoris obliga- verat, redemimus de potestate nobilis viri Alberti de Niwenburc; pecunie quoque que soluta fuerat prepositis et fratres claustrum decontas marcas persolverunt, ut ulterius nulla tali oppressione vexentur aut quolibet modo extra potestatem imperii alienentur sive ipsi sive successores eorum. Qua propter nos clementer ipsorum precibus annuentes, ipsum locum cum personis et rebus ad eundem pertinentibus sub nostra protectione susci- pimus; et ut in perpetuum sub cultuius maiestatis imperialis consistat, statuimus ne in quemquam transferatur contra voluntatem Deo ibidem servientium. Bona quoque que in presenti possident aut in futurum sub nostra iurisdictione poterunt adipisci legitime, cum omnibus pertinentiis et legitimis videlicet mancipiis, agris cultis et incultis, viis et inviis, pascuis, nemoribus, aquis et aquarum decursibus, molendinis et piscationibus et ceteris attinecibus, confirmamus eisdem. Preterea que in privilegiis ante- cessorum nostrorum sive annotationibus aut aliis scriptis dive recorda- tionis proavi nostri imperatoris, Friderici et regis Cuonradi in eadem ecclesia sunt statuta et hactenus observata, mandamus et precipimus inviolata consistere : ut videlicet nullus iudex seu cujuslibet potestatis homo presumat homines ipsorum temere distringere aut contra ipsos de prediis ecclesie placitare, nisi coram nobis aut nuntio nostro specialiter ad hoc destinato. Liceat quoque ministerialibus imperii sive ad nos per- tinentibus de prediis suis sive aliis rebus conferre prefato monasterio, et hec ipsis fratribus nostra permissione firma consistant. Adicimus etiam ut quilibet cui ad electionem fratrum committimus ut ipsos vice nostra defendat et iura nostra et ipsorum tneatur, si fuerit eis gravis aut damp- nosus seu inutilis, cum hoc nostre innotuerit maiestati, ad petitionem fratrum alius defensor quem pecierint ipsis concedatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et concessionis infringere vel ei ansu temerario contraire. Quod si quis facere presumpserit,

indignationem imperii Romani et nostram se noverit incurrisse, et violatæ pacis reus existat.

Acta sunt hec presentibus et cooperantibus principibus, venerabilibus in Christo Sifrido Augustensi et Heinrico Eistetensi episcopis, Ludewico quoque illustri duce Bawarie; preterea comitibus et baronibus, Hartmanno de Dillingen, Chuonrado de Wirtenberc comitibus; Friderico de Truhendingen, Heinrico de Niphen, Alberone de Wange, Eberhardo de Aichbeim baronibus; ministerialibus quoque imperialis aule: Eberbardo dapifero de Waltpurc, Cuonrado et Eberbardo fratribus de Wintersten, Dietone de Aistegen, Swiggero de Mindelberc, Burchardo de Hohenburc, et aliis quam plurimis, feliciter. Amen.

Datum Auguste, per manum Heinrici Constantiensis prepositi, imperialis aule prothonotarii, idibus novembris, indictione tertia decima (1), anno Domini M° CC° vicesimo sexto.

Apud
Herbipolim,
22 novembria.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem C. praepositi majoris ecclesiae in Hildesheim, novam civitatem inter Hildesheim et Losbeke constitutam liberam declarat, ita ut soli praeposito subsit, nundinas et fora ibidem instituens.

(Edd. SCHÖNEMANN, *Verruch eines vollstünd. systems der diplomatiik*, tom. II, p. 142, ex fac simili, unde sigillum cereum nunc dimidium appendet, tab. XII.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis ad quos presens scriptum pervenerit gratiam suam et omne bonum. Cum imperialis magnificentia omnibus aliis superemineat, liberalitatem nostram

(1) Indictio erronea posita est loco decimae quartae ordinariae aut quintae decimae caesariae. Nam ad annum 1226 instrumentum hoc pertinere certum est ex synchrono teste et oculato Burchardo Biberacensi, in *Histor. Friderici I* edita a CHRISTMANN, p. 167 (Not. Monum. Boic. (b)). Cf. insuper CONRAD. ARB. URSBERG., *Chronica ad ann.*, p. 337.

deceat esse precipuam maxime circa loca religiosa et viros viros (*sic*) ecclesiasticos ut grata eis conferamus subsidia, ipsum honorantes ad cuius sortem electi sunt et ministerio mancipati. Unde nos ad instantiam et petitionem C. prepositi majoris ecclesie in Hildensem, civitatem novam inter Hildensem et Losbeke constitutam liberam esse censemus, eam ab honoribus et muneribus eximentes ut telonia et prestationes quas debuerunt nulli homini persolvant, sed soli preposito majori qui fuerit pro tempore, quoad omnem utilitatem et reverentiam semper subsint et in ejus devotione permaneant. Liberum etiam preposito sit in eadem civitate ordinare officia in mechanicis et aliis professionibus, et magistros officiorum instituere qui ad ipsum habeant respectum et ejus tantum observent iudicium. Indulgemus etiam eidem civitati semel in anno nundinas, scilicet in festo beati Lamberti, et forum semel in septimana, scilicet die dominico vel alio quem sibi utilem viderint et commodum. Omnes etiam ad nundinas predictas et forum venientes et inde recedentes nostre magnificentie gaudere volumus defensione. Ut autem hec nostre indulgentie ordinatio rata et inconvulsa permaneat, eam sigilli nostre (*sic*) impressione munimus et ab omnibus firmiter precipimus observari.

Datum apud Herbipolim, X kalendas decembris, indictione XV^a.

Henricus, Romanorum rex, memorans sententiam noviter in curia patris sui promulgatam, nec non et dilationem a se ipso apud Tridentum concessam de lite inter episcopum et cives Cameracenses, cum petitioni episcopi jus facere teneatur, privilegia civium omnino cassa diffinitive declarat; jubetque ut haec omnia dicto episcopo reddere teneantur et campanae communiae deserviant, nulla jurisdictione praedictis civibus reservata.

Apud
Herbipolim,
novemb.

(Edit. ap. *Mémoire pour M. l'archevêque de Cambrai* (Paris, 1772, in-4°), pièces justificatives, n° XXII; ex autographo in arch. Camerac., unde pendebat tunc aurea bulla, licet in privilegio non indicetur; coll. quoque cum codice B, 1029.

— Memorat. et extr. ap. MIRÆUM, *Oper. diplomat.*, t. IV, p. 540, et ap. PERTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. IV, p. 257, ubi tantum pars documenti cum testibus aliquot exhibetur.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Ne que in nostra solempni curia aguntur, lapsu temporis in oblivionis scrupulum relabantur, notum fieri volumus universis Romani imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod cum inter dilectum et fidelem principem nostrum Godofridum Cameracensem episcopum ex parte una et cives ipsius episcopi Cameracensia ex altera super privilegiis et scriptis a nobis vel antecessoribus uestris regibus vel imperatoribus Romanis ab utraque parte obtentis, de consensu partium taliter compromissio esset facta quod partes scripta sua in curia Allemanie presentare deberent; et cum in curia serenissimi genitoria uestri Friderici Dei gratia Romanorum imperatoris, semper augusti, Jerosalem et Sicilie regis, per sententiam principum fuisset solempniter declaratum quod cassatis omnino privilegiis civium predictorum, privilegia episcopi in suo robore perpetuo durare deberent (1); postmodum cum ad instantiam civium predictorum, dictum episcopum ad curiam Herbipolensem in octavis beati Martini citari fecissemus, dicto episcopo in persona propria ac civibus per procuratores sufficienter instructos ad curiam ipsam comparentibus, et cum ex parte civium a procuratoribus ipsorum factum suum proponeretur et ex parte episcopi responsum fuisset quod nullatenus respondere tenebatur eisdem nec advocatum nec jus aliquod in curia obtinere debebant, cum banno imperiali suppositi essent et proscripti, maxime cum dictus episcopus in curia nostra apud Tridentum (2) secundum jus et legem curie nostre sufficienter probasset quod dicti cives per annum et diem et amplius excommunicationis vinculo innodati et postmodum banno imperiali per sententiam principum percussi et proscripti fuissent, quem (sic) per quinque annos et amplius sustinnerant, et satisfacere non curassent; unde nichil

(1) Vide supra p. 629.

(2) Vide supra p. 876.

aliud restabat nisi quod contra dictos cives dampnationis sententia perferretur; et ad instantiam nostram et principum et aliorum nobilium imperii sustinisset idem episcopus quod talis et tam severa sententia differretur ferri contra ipsos, ut videret si forte ad satisfactionem redirent; obtento prius per iudicium principum quod dilatio pronunciationis talis sententie de jure curie nostre fieri poterat nec ullum dicto episcopo vel successoribus suis vel eorum certo nuntio essemus requisiti, perferre teneremur, nulla alia probatione ab eis requisita sive recepta, dictique cives nichil a nobis impetrare possent quominus dicta sententia perferretur; et de his prefatus episcopus litteras nostras patentes coram nobis et principibus nostris exhibuisset, nos de assensu dicti episcopi et principum nostrorum instantia, personis dictorum civium talem gratiam misericorditer duximus faciendam ne talis et tam severa sententia perferretur ad presens contra ipsos usque ad sepe dicti episcopi voluntatem. Ex sententia principum nostrorum ac aliorum nobilium imperii, diffinientes privilegia sive scripta omnia a nobis vel antecessoribus nostris regibus vel imperatoribus Romanis, tam a dive memorie proavo nostro Fridrico Romanorum imperatore quam a Rogero quondam Cameracensi episcopo quam ab aliis a dictis civibus oblenta, cassa de cetero et inania reputari, privilegiis sive scriptis memorati episcopi et ecclesie sue in suo robore perpetuo duraturis, sicut in aliis solemnibus curiis tam serenissimi genitoris nostri quam aliorum Romanorum imperatorum seu regum alias extitit judicatum et sepius declaratum. Hoc adjuncto quod dicti cives omnia sua privilegia sive scripta reddere tenentur dicto episcopo. Et si qua forte alia scripta que non sint reddita seu per negligentiam seu per oblivionem inveniantur, ea penitus cassa et inania reputari per nostrorum sententiam principum adjudicavimus; sententialiter etiam diffiniendo quod campana sive campane et campanile quod Berfrois (†) dicitur et communia quam pacem nominant vel quocumque alio nomine

(†) Alias *Bierfrois*, nunc gallico *beffroi*, ex germanica voce *bergfried*.

palliotur, in eadem civitate tollantur et destruantur omnino, nulla jurisdictione predictis civibus penitus reservata, sicut in aliis privilegiis ejusdem episcopi plenius et apertius dinoscitur contineri; statuentes et firmiter auctoritate regia precipientes ut nulla omnino persona (a) magna vel parva, secularis vel ecclesiastica, contra prescripta omnia tempore aliquo temerario ausu venire presumat vel dictum episcopum et successores suos ac ecclesiam suam exinde molestare. Quod qui presumpserit in sue temeritatis vindictam indignationem nostram et penam quinquagentarum (b) librarum auri puri se noverit incursurum; quarum medietas fisco nostro, altera vero passis injuriam persolvatur. Ut autem hec premissa robur obtineant perpetuo valitutum, precesus privilegium conscribi et sigillo nostro jussimus communiri.

Hujus vero rei testes sunt Sifridus Maguntius, Theodoricus Treverensis, Henricus Coloniensis archiepiscopi, Hermannus Herbipolensis, Henricus Eistedensis, Sifridus Augustensis, Bertholdus Argentinensis, Henricus Basiliensis, Engelhardus Nuenburgensis, Henricus Wormacensis episcopi; Ludovicus Hersveldensis, Conradus Foldensis, . . . Corbacensis, Albertus Lauricensis abbates; Ludovicus dux Bavarie, Ludovicus landgravius Duriugie, Hermannus marchio de Baden, Popo de Henneberch, Gerardus Gelnensis, Hartmannus de Dilengen, Lotharius de Hostade comites; Michael in Hauonia, Willelmus in Antwerpia archidiaconi, Rogerus decanus, magister Werricus, Henricus de Colonia, Ellebaldus presbiteri, Johannes de Roia, Petrus thesaurarius Sancte Crucis, Briccius levite, Jacobus de Bethuia sublevita beate Marie, canonicus (sic) Egidius, magister Arnulfus Sancti Gaugerici canonici Cameracenses.

Signum domini Henrici Dei gratia invictissimi Romanorum regis, semper augusti, anno regni ejus sexto.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense novembri (c), indictione quinta decima, regnante

(a) In verbis *Ex sententia principum* usque nunc, cæteris omissis, Miræus et Pertz se concludunt.

(b) Sic, forsitan *quingentarum*. In codice B, 1029 *quingentarum*.

(c) In impressis ap. Miræum et Pertz *die VII novembri*, minus recte.

domino nostro Henrico invictissimo Romanorum rege, semper augusto.

Datum apud Herbipolim, per manum Henrici imperialis aule prothotarii, anno, mense et indictione predictis, feliciter. Amen.

Henricus, Romanorum rex, praecedentem sententiam civibus Cameracensibus notificat, firmiter praecipiens quatenus infra decem dies post receptionem litterarum, omnia ipsorum privilegia episcopo restituant, campanasque et communiam penitus destruant.

[Apud
Herbipolim],
26 novembria.

(Inedit. ex cod. B. 1029 in Bibl. comm. Camerac., pergam. sec. XIII, continente privilegia eccles. Camer., fol. 112 verso, 113 recto.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis civibus Cameracensibus spiritum consilii sanioris. Cum in curia nostra solempni apud Herbipolim per sententiam principum nostrorum, in presentia nuntiorum vestrorum, solempniter sit diffinitum privilegia dilecti principis nostri G. Cameracensis episcopi et ecclesie sue firma de cetero et stabilia repntari et vestra nullius esse momenti vel vigoris, vobis auctoritate regia mandamus firmiter precipientes quatinus infra decem dies post harum susceptionem litterarum, dicto episcopo omnia scripta vestra que hactenus vobis praestiterunt occasionem malignandi, que a nobis vel ab antecessoribus nostris, regibus vel imperatoribus Romanis, obtinuistis et alia omnia scripta que penes vos remanserunt restituat; et campanas vestras et campanile quod Berfrois dicitur et comuniam quam pacem nominatis sive quocumque alio nomine pallietur, sicut in privilegio dicti episcopi a nostra maiestate obtento plenius et apertius continetur, infra eundem terminum penitus destruat, si penam in eo contentam et indignationem nostram volueritis evitare (1).

---

(1) Quum diutinae contestationis huius finis in privilegiis imperialibus non appareat, addi-

Datum sexto kalendas decembris, indictione quinta decima.

Apud
Wirzburg,
26 novembris.

Henricus, Romanorum rex, ad preces principum in sua generali curia existentium, donationem ecclesiae in Esslingen a patre suo Friderico imperatore canonicis majoris ecclesiae Spirensis factam ratam habet, et quidquid juris in ista ecclesia sibi competere videtur eisdem confert.

(Inedit. ex libr. obligat. eccles. Spir., t. I, fol. 91 verso, in archivo Carlsruhenst.)

mes instrumentum pacis gallice scriptum, quo Godefridus episcopus, vigore litterarum Henrici regis, civis cameracenses banno, amendis et cattalia quietatos denuntiat. Ineditum hucusque jacet in codice supra memorato, fol. 44 verso, ut sequitur : « Nous Godefrois par le » grasse de Dieu cuesques de Cambrai, faisons a sauoir a tous chisus ki ore sunt et ki auenir » sunt ki ces lettres ueront ke querieles ont este entre nous et nos ancieours cuesques de Cam- » brai dune part et les citains de Cambrai dautre part de plusieurs querieles ki montent a » amendes et a cateus et de ban roial u li citain furent mis par leur defautes a no tans et al » tans nos ancieours cuesques de Cambrai; et par le grasse de nostre Segneur pais est tele » reformee entre nos et eus ke nous leur cuitions le ban et gietons fors et deuous estre warant » et serons, si com cil ki bien en auons pooir par les lettres nostre seignor le roi Henri d'Al- » maigne et par nos meemes a qui li queriele monte. Et ceste quitance faisons nos par lassens » et en le presense de nostre capitle et par les letres le roi ke nous leur rendomes, et uolons » et loons ke toutes querieles ki entre nous et nos ancieours dune part et eus dautre ont este » de chi a cest ior dore, ki montent a amendes et a cateus, soient quites clamees a bone » foi. Et por çou sentendons nous mie que les segnoories et les justices de le cite ki nostres » sunt et par karres et par priuileges de rois et dempereurs ne li loiz par quoi li cittes doit » estre gouvernee, que nous auons mise, ki enseeles sunt de nostre seel, par le seel de » leglise et par le seel de le cite, soient amenesies en nule partie por cose ki chi deuant soit » dite; ains nous sont toutes sauues et li irotage et les droitures ki a nous apartienent et de » par le conte et de par leuesquiet. Et en tesmoignage de ces choses auons nous mis no seel a » ces letres et li capites et li cites ausi, en lan del incarnation Ihesu Crist mil CC et vint et vit, » el mois decembre. » Leges autem de quibus hic agitur frequentissime memorantur in annalibus Cameracensibus, sub hoc vocabulo *lois Godefroy*; quae quidem latine simul et gallice redactae apud Miraeum, t. IV, p. 391, et ap. *Mémoires pour M. l'arch. de Cambrai* in integrum reperiuntur, sub data 1217, mense novembris.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Amen. Henricus divina favente clementia Romanorum rex et semper angustus, in perpetuum. Cum universa sub lnnari globo existentia corruptioni et mutabilitati subiaceant, necesse est ut omnis dispositio et ordinatio humana sicut fit cum tempore, ita etiam per successionem temporis a memoria hominum que labilis est elabatur. Sed huic incommoditati sagacitas hominum adhibuit remedium, scripture suffragium et vivorum hominum testimonium. Notum sit igitur univrsis presentem paginam inspecturis tam presentis etatis quam future posteritatis quod nos inclinati ad preces dilectorum principum nostrorum in nostra generali curia Wirtzeburg existentium, videlicet Sifridi Moguntini venerabilis archiepiscopi, Theoderici Treverorum venerabilis archiepiscopi, Henrici Coloniensis venerabilis archiepiscopi, venerabilium Hermanni, Sifridi, Henrici et Henrici Herbipolensis, Augstensis, Wormaciensis et Eistetensis episcoporum, Ludewici illustris ducis Bawarie, Hermanni marchionis de Baden, donationem ecclesie in Esselingen quam inclitus noster genitor Fridericus, Romanorum imperator augustus, majoris ecclesie Spirensis canonicis fecit in translatione corporis Philippi regis a Babenbergensi civitate ad Spirensem, gratam et ratam habentes, quidquid juris in dicta ecclesia Esselingen ex paterna successione vel ex alia quacunque causa nobis competere videretur, canonicis dicte ecclesie Spirensis majoris liberaliter contulimus; liberam eis dantes facultatem de redditibus prefate ecclesie Esselingen et nunc et in posterum pro sue voluntatis arbitrio disponendi. Ut autem hec omnia perpetua firmitate subnixi permaneant, presens privilegium inde conscribi iussimus et sigillo nostre majestatis communi; statuentes et districtissime precipientes ut nemo sit nequam qui hanc nostram ordinationem aliquo modo infringere presumat. Quod si quisquam facere attemptaverit, quinquaginta libras puri auri componat, dimidiam partem fisco nostro, reliquam partem sepedicte ecclesie Spirensi persolvendam; nostra ordinatione nihilominus rata et inconvulsa permanente.

Testes huius rei sunt principes suprascripti et ceteri quorum nomina subsequuntur: Henricus major Constantiensis prepositus, imperialis aule

prothonotarius, Fridericus de Trnhtingen, Albero de Wange, Albertus de Rossewag, Conradus de Steinach, Eberhardus dapifer de Walpurg, Conradus pincerna de Winderstelen, et alii quamplures.

Acta sunt hec anno Domini millesimo CC° XXVI°, indictione XV, VI kalendas decembris.

Datum apud Wirceburg in Cazenwichus, anno, mense, indictione prescriptis.

Apud
Herbipolim,
27 novembris.

Henricus, Romanorum rex, ad petitionem Sifridi archiepiscopi Moguntini et ex consilio principum suorum, statuit ut homines archiepiscopi praedicti, qui se in oppidum regium Oppenheim receperunt, eidem reddantur et ulterius ibidem non colligantur; rescindit etiam confoederationes, quibus civitates Moguntia, Pinguia (Bingen), Wormatia, Spira, Frankinvort, Geilinhusen et Frideberc, in praejudicium ecclesiae Moguntinensis, se invicem obligarunt.

(Edit. ap. GUDEN., *Cod. diplomat.*, t. I, p. 493. — PERTZ, *Monum. Germ. Histor.*, t. IV, p. 257. — *Monum. Boic.*, tom. XXX, pars 1°, p. 142. — SCHAAB, *Gesch. des Rhein. Städtebundes*, t. II, p. 2. — BOEHMER, *Cod. diplom. Moenofrancf.*, t. I, p. 48.)

H. Dei gratia Romanorum rex et semper augustus, universis hujus scripti seriem inspecturis gratiam suam et omne bonum. Regie majestatis dignatio semper consuevit occurrere petentium justis votis. Quapropter ad instantiam venerabilis et dilecti principis nostri domini S. archiepiscopi Maguntini, conquerentis sibi esse onerosum plurimum et dampnosum quod ex hominibus suis quidam in nostro se oppido Oppenheim receperunt, communicato consilio dilectorum nostrorum principum qui sollempni nostre curie Wirceburg magnifice affuerunt, statuis ut ministeriales, burgenses sive quicumque alii homines, quovis jure prefato archiepiscopo attinentes, cum omni integritate reddantur

eidem, et nulli ex hominibus ejus ultra in predicto opido colligantur. Volumus etiam confederationes sive juramenta quibus se civitates Maguntia, Pinguia, Wormatia, Spirea, Frankinvort, Geilinhusin, Frideberc, in prejudicium ecclesie Maguntinensis invicem obligarunt (1), rescindi penitus et in irritum revocari. Quod ut ratum et inviolabile observetur, paginam istam nostro sigillo fecimus roborari.

Cujus facti testes sunt Theodericus Treverensis, Henricus Coloniensis archiepiscopi, Hermannus Herbipolensis, Bertoldus Argentinensis, Sifridus Augustensis, Henricus Eistetensis, Henricus Wormatiensis, Engilardus Nuvwinburgensis, . . . (a) Basiliensis episcopi, Cunradus Fuldenensis, Ludewicus Hersfeldensis, Cunradus Laurensis abbates regales; laici, Ludevicus palatinus comes Reni et dux Bauvarie, Ludewicus landgravius Thuringie, et alii quamplures tam seculares quam ecclesiastice persone.

Acta sunt hec apud Herbipolim, anno dominice incarnationis M^oCC^oXXVI^o, V^o kalendas decembris, pontificatus nostri anno XXVI° (2).

Henricus, Romanorum rex, compositionem inter imperatorem patrem suum et seipsum ex una parte et Bertholdum episcopum Argentinensem ex altera ratam habet, omni actioni in successione bonorum comitissae de Dagsburg renuntiat, castrum de Girsbaden

Apud
Herbipolim,
28 novembria.

(a) Ap. Gudenum suppletur nomen *Henricus*.

(1) Primam nunc, et nostra sententia vetustissimam, confederationis inter civitates Rheni mentionem habemus.

(2) Indictio omissa est. Annus autem pontificatus, ad Sifridum II archiepiscopum Moguntinum referendus, convenit anno Christi indicato. Praefuit enim ille ab anno 1200 usque ad ann. 1230. Haec nota pontificatus Sifridi, licet apud Gudenum desit, documento cui additur nullum suspicionis crimen ingerit; quum archiepiscopus Moguntinus, archicancellarius imperii, inter cancellariae hujus aevi confusionem, privilegio ad instantiam suam redacto subscripsisse juste potuerit.

episcopo tradit et castrum Vichersheim pro mille marcis argenti obligat, si patrem suum ad approbationem praedictorum inducere nequiverit.

(Edd. SCHROEFFLIN, *Alsat. diplomat.*, tom. I, p. 357, n° 444, à libr. salie. capit. maj. Argent.)

Henricus Dei gratia Romauorum rex et semper angustus. . . . .
 Noveriunt universi. . . . . quod nos ob devotionem dilecti principis nostri Bertoldi Argentineusis episcopi et ecclesie sue, compositionem inter serenissimum dominum imperatorem patrem nostrum et nos ex una parte et dominum episcopum et suam ecclesiam ex altera super controversia diutius agitata, quemadmodum apud Spiram per uos, sicut ex litteris uestrois (1) liquet manifeste, noscitur approbata, sic in perpetuum ratam et firmam habemus eandem; promittentes quod a prima Epiphania Domini ad avum per dominum imperatorem patrem nostrum ipsam cum litteris ejusdem solemnibus faciemus in omnibus approbari pariter et confirmari. Et quia vobis idem episcopus feodum nostrum quod ab ecclesia ipsa diu requisivimus concessit liberaliter, sub ea forma sicut in compositione continetur memorata, actionem omnem et jns universum quod in omnibus bonis bone memorie comitis de Tagesburc (2) filie comitis Alberti ab eodem episcopo a marchionibus Hormauno et Heinrico de Badeu ratione successuonis hereditarie emptis competit vel competebat, in manibus resignavimus, et reuocavimus eidem in tantum quod etiam nec ratione donationis seu venditionis vel alia aliqua de causa prefatum episcopum aut aliquem suum successorem. . . . . impetemus. . . . . Castrum autem novum ante Girsbadu noviter edificatum ante Nativitatem Domini instantis anni tradetur in prefati episcopi potestate. . . . . Si domum imperatorem patrem nostrum ad observantiam et approbationem praedictorum inducere nequiremus, ... ad solutionem mille marcarum argenti nos obligamus eidem vel suo successori; pro qua summa pecunie

(1) Quas quidem non invenire potuimus. Cf. supra, p. 756.

(2) Sive de *Dagsburg*. De hac hereditate vid. LACILLIE, *Histoire d'Alsace*, probat. p. 33 et 34.

castrum Wichersheim cum suis omnibus pertinentiis titulo pignoris ipsi episcopo obligamus; sub ea forma quod idem episcopus castrum prefatum fratribus de Hohenstein Heinrico et Alberto medio tempore custodiendum commendare teneatur. . . . .

Testes. . . . . venerabilis H. Herbipolensis, S. Augustensis, C. (H) Eistetensis episcopi, H. prothonotarius, . . . prepositus Argentinensis, L. illustris dux Bawarie, . . . marchio de Baden, C. (a) burgravius de Nurnberg, comes Egeno, H. comes de Dilingen, H. nobilis de Lichtenberg, O. de Ochsenstein, E. dapifer de Walpurc, etc. . . . .

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCCXXVI.

Datum apud Herbipolim in solempni curia nostra, IV kalendas decembris, indictione XV (†).

Henricus, Romanorum rex, notum facit quod, cum nefandus comes Fridericus (de Isenburg) advocatiam in Herbette quam tenebat ab abbatisa de Kaufungen, cum aliis feudis per sententiam principum amiseric, praedicta advocatia ad liberam ejusdem abbatisae dispositionem reversa est.

Herbipoli.
[novembri vel
decembri.]

(Edid. J. PH. KUCHENBECKER, *Analecta Hass.*, collect. I^a, p. 75 (Marburg, 1728).

— Inclus. in confirmatione Rodolphi I, dat. Erfordie, VI idus martii, indict. 3, ann. Dom. 1290, regni 17.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus, omnibus hanc

(a) In libro et, male.

(†) Circa hoc tempus, verisimiliter mense decembri, archiepiscopus Moguntinus, Wormatiensis, Halberstadensis, Augustensis, Curenensis et Verdensis episcopi « in sancto concilio Moguntino nuper congregati » imperatori scribunt et eum rogant ut concordiam inter ipsum et ecclesiam Argentinensem per imperiales delegatos tractatam (vid. supra p. 756, not. 4), quam rex Henricus et principes his diebus apud Herbipolim ratam habuerunt, pro Deo et bono pacis ipse confirmare velit. Instrumentum memorat Boehmerus, *Reichsachen*, p. 376, n° 82, ex copia quondam penes Grandidier.

paginam inspecturis gratiam suam ac omne bonum. Licet omnes ecclesias majestas nostra regia protegere debeat, illis tamen ampliorem impartiri favorem volumus et tenemur quod a Romanis imperatoribus fundate sunt pariter et dotate. Noverit igitur universitas vestra quod, postquam nefandus comes Fridericus (1) actionem scelestam peregerit occidendo Colonieusum archiepiscopum, cui a patre nostro imperii commissa fuisse noscitur (a), advocatia quam tenebat in feudo de manu abbatisse in Kauffungen in predio quod vocatur Herbette ad eandem libere est reversa; sicut alia fenda ipsius ad suos dominos ad quos de jure spectabant per sententiam principum redierunt. Cum igitur dicta ecclesia in Kauffungen regalis esse noscatur, et ob hoc propensiori nostro, sicut dignum, presidio (b), volumus et presentium auctoritate decernimus ut advocatia predii supradicti vel ad descendentes vel ad collaterales nefandi Friderici heredes nullo tempore nunquam perveniat, sed abbatissa ecclesie prefate constet perpetua firmitate, nisi forsitan mera liberalitate de novo alicui eadem abbatissa eam duxerit conferendam. Quam autem memoria hominum labilis sit et res conscribere non sufficiens, ut concessionis nostre intelligentia (c) non sit posteris ambigne futura, presentem paginam conscribi fecimus quam sigilli nostri presidio communiri jussimus.

Datum Herhipoli.

(a) Deest aliquid scilicet : *curs, tutela*, vel hujusmodi.

(b) Ibi quoque deest aliquid.

(c) In Impresso *indigentia*, minus recte.

---

(1) De istius supplicio vide supra, p. 869, not. 2.

ANNO 1227. — INDICTIONE 15.

Honorius papa praeposito et decanis ecclesiae majoris et Sancti Stephani apud Maguntiam nuntiat se providisse Engelberto Osnaburgensi electo qui ab administratione hujus ecclesiae fuerat amotus, mandatque ut super beneficia eidem ad sustentationem concessa episcopos et abbates hic designatos compellant.

Latentini,
11 JANUARI.

(Edd. WURDTWEIN, *Nov. subsid. diplomat.*, t. IV, p. 141, ex Regest. Honor. III, vol. V, epist. 460.)

Honorius, etc. Dilectis filiis . . . preposito majoris ecclesie et . . . ejusdem ecclesie et . . . Sancti Stephani decanis Maguntinis salutem, etc. Quia indignum erat ut dilectus filius C. (E) Oseburgensis electus ecclesiastica provisione careret, qui ab administratione fuerat ecclesie Oseburgensis amotus (1) et aliqua ad sustentationem suam beneficia non habebat, cum diu in multa humilitate apud Sedem Apostolicam nostram implorando gratiam expectarit, nos de fratrum nostrorum consilio duximus providendum ut per quosdam ecclesiarum prelatos ac successores eorum necnon capitula provideatur eidem; nostris sibi dantes litteris in mandatis ut venerabiles fratres nostri Oseburgensis episcopus in centum marcis puri argenti, Trajectensis in viginti quinque, Monasteriensis vero in viginti, et Herveldensis, Werdensis et Corbeiensis abbates in triginta, ita quod quilibet eorum in decem provideant annuatim, medietate in festo Sancte Walburgis, reliqua vero in festo Sancti Martini annis singulis

(1) Theodoricus Monasteriensis episcopus et Engelbertus Osnaburgensis electus, Friderici de Isenburg germani fratres, de nece archiepiscopi Coloniensis infamati, quum in concilio Leodiensi (3 febr. 1226) sufficienter se purgare nequissent, a Conrado Apostolicæ Sedis legato ad papam transmissi fuerant. Quorum prior in reditu miserabiliter occubuit; alter vero sententiam depositionis, ut hic videre est, non potuit evitare, licet eum papa tacite de crimine absolvat. Cf. CARL. HEISTERB. ap. BOEHMER, *Fontes*, II, 327; REINER. LEOD., *Ibid.*, 357.

ab eis ac eorum successoribus ei vel procuratori ejus quoad vixerit exhibenda, juxta nostrarum continentiam litterarum. Capitula vero majoris et Sancti Joannis Oseburgensis, Monasteriensis et Werdensis ecclesiarum eum recipiant in canonicum et in fratrem, assignaturi sibi prebendas si vacant ad presens vel cum primum in ecclesiis vacarint eisdem, et annuatim donec vacaverint de communi et sive presens sive absens fuerit, quantum residents de prebenda sua perceperit, provisuri et exhibitori terminis supradictis. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus prefatos episcopos et abbates ac successores eorum necnon capitula supradicta ad hec si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, compellatis; constitutione de duabus dietis in generali concilio edita non obstante. Quod si non omnes, etc.

Datum Laterani, tertio idus jannarii, pontificatus nostri anno XI.

Apud
Ratisponam,
29 jannarii.

Henricus, Romanorum rex, notum facit quod Henricus nobilis de Egersperge cum uxore et haeredibus suis omnia bona sua quae habebat apud Mergentheim fratribus domus Sanctae Mariae Theutonicorum vendidit et contradidit; quam venditionem ipse solemniter conscribi et sigillari facit.

(Inedit. ex originali in arch. Stuttgart., nobis a Kauslero communicato. Appendent tria sigilla in charta notata, scilicet regis, episcopi Herbipolensis et ducis Bavariae; istud equestre, ut solet.)

Heinricus septimus Dei gratia Romanorum rex, semper augustus. Notum facimus universis presens scriptum inspecturis imperii fidelibus quod Henricus vir nobilis de Egersperge cum suis heredibus apud Ratisponam ad nostram accessit presentiam, et coram principibus, nobilibus et aliis imperii fidelibus ibidem coram nobis presentibus confessus fuit se simul cum uxore sua et heredibus omnia bona sua quae habebat apud Mergentheim et in districtu ville ipsius vendidisse pro ducentis marcis

argenti dilectis nobis fratribus domus Teutonicorum Sancte Marie in Jerusalem. Ad confirmationem autem hujus venditionis, ibidem in nostri et aliorum astantium presentia, omnia bona sua predicta in villa Mergentheim et ejus districtu sita, culta et inculta, inquisita et non inquisita, cum omnibus suis pertinentiis manu propria et manu heredum suorum prenominationis fratribus contradidit; resignando eis pro se et aliis suis heredibus omne jus et proprietatem quam in ipsis bonis habuit vel habere videbatur et manifeste. . . . .
 a prefatis fratribus esse in integrum soluta, que venditioni pretaxate intercesserant. Unde et pro se et omnibus suis simul heredibus ren[unciavit omni] actioni et juri quo super hiis aut aliis prenominati fratres et eorum successores possent conveniri aut aliquo modo in causam trahi. Nos vero ut ea que tam sollempni donatione et contractu in nostri presentia et principum et multorum nobilium tractata sunt, non alicujus doli vel temeritatis rabie lacerari debeant, sed juxta providentiam regie sublimitatis inconcussa permaneant, accedente etiam petitione supradicti H. et fratrum supradictorum, in certam evidentiam omnium horum conscribi fecimus et tam sigillis dilectorum principum nostrorum, Hermannii Herbipolensis episcopi et Ludewici comitis palatini et ducis Bavarie, quam nostro roborari literam presentem.

Testes hii sunt Hermannus Herbipolensis, Sivridus Augustensis episcopi, Ludewicus dux Bavarie et comes palatinus Rheni, C. burgravius de Nurenberc, Rupertus et Ludewicus fratres et comites de Kastel, Fridericus de Truhendingen, Gerlacus de Batingen, Gotfridus et Cunradus fratres de Hohenloch, Cunradus pincerna de Klingenberg, et alii quamplures.

Actum apud Ratisponam, anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo XXVIII°, quarto kalendas februarii, indictione XV.

Henricus, Romanorum rex, ad supplicationem abbatis de Petri-domo, promittit quod advocatias quas hic abbas ab Hildeboldo de

II. Pars 2.

114

Apud
Emsingen,
14 februarii.

Stegborn comparavit caeterasque advocatias quas idem justo modo poterit adipisci, a manibus suis alienari non patietur.

(Edd. LUNIG, *Reichsarchiv*, t. XVIII, p. 413.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus. Universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris presenti scripto insinnavimus quod nos ad imitationem dilectissimi genitoris nostri serenissimi Romanorum imperatoris, secundum supplicationem venerabilis abbatis de Petri domo fidelis nostri [nt] cum haberemus dominium advocatie monasterii ejusdem in manibus nostris, quarundam etiam possessionum advocatias quas prefatus abbas summa quadam pecunie comparavit apud Hildeboldum de Stegboron necnon ac aliarum omnium possessionum advocatias quas titulo emptionis vel alio justo modo poterit adipisci, a manibus nostris alienari nullatenus pateremur; nos ergo ipsius honeste petitioni benignitate solita inclinati, promissimus dictas advocatias ad manus nostras perpetualiter retinendas; statuentes ut nulli persone fiat concessio de predictis ab excellentia nostre majestatis. Si quis autem contra hujus statuti nostri gratiam aliquas literas sive concessionem de hujus veritate tacita impetraverit, eas decernimus non valere. Ad hujus itaque concessionis et constitutionis nostre memoriam et robur in perpetuum valitorum, presens scriptum fieri et sigillo celsitudinis nostre jussimus communiri.

Datum apud Ezzelingen, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, XVI kalendas martii, indictione decima quinta.

Ulmus,
16 februarii.

Henricus, Romanorum rex, coenobium Sanctae Mariae in Soreth cum omnibus bonis ejus mobilibus et immobilibus in sua protectione suscipit, iuraque ejus et privilegia confirmat.

(Edd. LUNIG, *Reichsarchiv*, t. XVIII, p. 549.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus divina favente cle-

mentia Romanorum rex et semper augustus. Iustitia exigit et ratio ipsa postulat ut ecclesiis Dei longè lateque in regno nostro constitutis vigorem consilii et dexteram auxilii benigne impendamus, illis maxime a quibus omni tempore, omni hora, sanctarum orationum percipimus suffragia; et si nos in tabernaculo Dei offerentes aliquid supererogaverimus, ab illo vero Samaritano cum redierit centuplum esse reddendum speramus et credimus. Quapropter agnoscant universi fideles regni presentes et futuri quod nos intuitu eterne retributionis et spe future pacis et quietis, cenobium Sancte Marie in Soreth (1) et personas ibidem Deo famulantes cum omnibus bonis, mobilibus et immobilibus, ad eandem juste pertinentibus sub nostram protectionem atque defensionem suscepimus, omnesque possessiones quas etiam in futuro Deo auctore rationabiliter et legitime poterunt adipisci, nostra regali auctoritate ipsis confirmamus et corroboramus; in quibus hec propriis dignum duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo prefatum cenobium est situm cum silvis, aquis, pratis, agris et pascuis, predium in Lanpach et capellam cum omnibus suis pertinentiis, predium in Onlzrùthi, in Tunzenhus, in Amizinswilere, in Chureubach, in Ophirbach, in Dürnon, in Geisbürren. Concedimus preterea fratribus ibidem Deo servantibus et eorum subditis et ministris ut per universa fora nostra negotiationes suas exercent libere sine theloni pensione et ut liberam habeant potestatem succidendi silvas et foresta nostra pro claustris necessitate. Ad hec si quisque ministerialis noster sive mercator sive rusticus sive cuiuscunque conditionis homo vel cuiuscunque sexus seipsum aut aliquid de suis mobile vel immobile eidem cenobio conferre voluerit, sciat hoc cum nostra esse licentia et voluntate. Hoc quoque universitatem fidelium latere nolumus predictum claustrum libertate privilegiatum, sicut et alia claustra sancte Romane et Apostolice Sedi pertinentia, nec nos nec quempiam alium quicquid juris aut potestatis in eo habere, preterquam quod nos illud intuitu Dei in tuitionem nostram accepimus et ei pro iustitia adesse volumus et preesse. Unde si quis violentiam ei intulerit aut illud ulla in parte le-

---

(1) Quod postea *Schussenried* fuit vulgariter nuncupatum.

serit, sciat se nos lesisse et gratie nostre offensam incurrisse. Et ne hec a succedentium memoria possint elabi, presentem super his paginam fecimus conscribi et sigilli nostri impressione muniri.

Hujus concessionis testes sunt Ludovicus dux Bavarie, Hartmannus comes de Dillingen, Conradus comes de Zolre, Eberhardus dapifer de Walthurch, Eberhardus de Fronehofen, et alii quamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo septimo, indictione quinta decima. Datum Ulme, XV kalendas martii.

Apud
Heribryum,
18 martii.

Henricus, Romanorum rex, monasterio de Walsassen jus patronatus ecclesiae in villa Wundreb ad se jure haereditario devolutum donat.

(Edit. ap. *Monum. Boica*, tom. XXXI, pars 1^a, p. 524, e lib. copiali antiquiss.—
Memoratum quoque à Bauscio in *Monasteriologia*, p. 249.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum rex et semper augustus, universis imperii fidelibus presens scriptum intinentibus gratiam suam et omne bonum. Ad utriusque vite felicitatem prodesse nobis non ambigimus, si loca divino cultui mancipata nostre donatione largitatis curaverimus ampliare et eis suisque ne graventur indebite nostra defensione sedula providere. Hac itaque ratione ducti, ad notitiam universorum ex insinuatione presentium cupimus pervenire quod attendentes sinceram devotionem dilectorum fidelium nostrorum E. abbatis et conventus in Walsassen necnon defectum sustentationum eorumdem, divine remunerationis intuitu, ecclesiam et jus patronatus ad nos jure hereditario devolutum in villa Wundreb, de plenitudine consilii nostri necnon deliberato consilio subscriptorum principum, memorato abbati et conventui conferimus perpetuo possidendum, cum pleno jure quo nos idem jus patronatus et antecessores nostri dinoscimur possedisse. Proinde est quod auctoritate regia universaliter et specialiter inhibemus ne quis

ausu ductus temerario prelibatum abbatem et suum conventum in pre-taxata nostra donatione juris patronatus impedire audeat vel in aliquo molestare. Quod qui attemptaverit indignationem et gravem offensam nostre celsitudinis se noverit incurrisse. Et ad majorem evidentiam et certitudinem nostre collationis, presentem litteram conscribi fecimus cum sigilli nostri patrocinio et subscriptis testibus communitam.

Testes autem qui prelibato facto nostro interfuerunt hii sunt : venerabilis Eberhardus Salzburgensis archiepiscopus, Hermannus Herbipolensis, Henricus Eistetensis episcopi, Ludewicus Bawarie, Lupoldus Austrie, Ludewicus Charintie duces, Hermannus magister domus Theutonicorum Jerosolymitanus, Bertoldus frater domus ejusdem de Tannenrode, Conradus burgravius de Nurnberch, Fridericus de Druhendingen, Gerlacus de Butingen, Eberhardus dapifer de Walpurg, Conradus et Eberhardus pincerne de Winterstetten, Ulricus et Lupoldus notarii, et alii quamplures.

Actum anno dominice incarnationis M. CC. XXVII.

Datum apud Herbipolim, idibus marcii, indictione quinta decima.

Henricus, Romanorum rex, monasterio Steingaden proprietatem duorum mansorum in villa Widergeltingen, quam olim dux Welfo illi tradiderat, et jus feudi in eisdem mansis, quod duo fratres de Dachspere pro LXX marcis argenti regi nunc resignabant, confirmat et confert.

Apud
Augustam,
30 martii.

(Edit. ap. *Monum. Boica*, t. VI, p. 617, et memorat. *Ibidem*, t. XXX, p. 145, ubi sigillum describitur.)

Henricus septimus Dei gratia Romanorum rex et semper augustus. Ad eterne vite felicitatem et temporalis regni incrementum nobis prodesse non ambigimus, si personas religiosas in suis desideriis exaudire curaremus et circa commoda ecclesiarum curam et operam impenderemus

diligentem. Quapropter notum facimus universis imperii fidelibus tam presentibus quam futuris quod cum nobilis dux Welfo avunculus noster in villa Widergeltingen proprietatem duorum mansorum conventui et monasterio de Steingaden olim pro remedio anime sue contulisset, et in eisdem mansis Heinrico et Friderico fratribus de Dachsperc jas feudale permansisset, ipsi fratres processu temporis, zelo ducti pietatis, apud Angnstam ad presentiam nostram accedentes, acceptis LXX marcis argenti, quidquid ratione feudi in eisdem mansis habere videbantur in manus nostras humiliter et spontanea voluntate pro se et heredibus suis resignaverunt; et nos pro salute nostra tam proprietatem jamdudum contradictam quam jus feodi in manus nostras resignatum conventui et monasterio prefato contulimus perpetuo et libere possidendum. Statuentes et sub interminatione gratie nostre districtie precipientes ut nulla unquam persona sepedictos fratres aut monasterium in eisdem mansis vel in aliis bonis que in eadem villa largitione predicti ducis possident, audeat molestare vel suis usibus ea vendicare. Quod qui fecerit, omnipotentis Dei iram nostroque majestatis offensam se noverit incurrisse. Ad hujus etiam rei robur perpetuum, presentem paginam conscriptam sigillo nostro jussimus communiri.

Testes hi sunt Sifridus Angustensis episcopus, Rapoto major prepositus Angustensis, E. dapifer de Walpurg, Dietho de Ravinsperc, Swikerus de Mindelberc, Henricus de Sibinaich, Cnno de Sumerowe, Ulricus prepositus de Moringen, et alii quamplures.

Datum apud Augustam, XIII kalendas aprilis, indictione XV.

ADDITAMENTA

AD SECUNDAM PARTEM

HISTORIAE DIPLOMATICAE

QUIBUS ACCEDUNT SUSPECTA SEU SPURIA DOCUMENTA.

ADDITAMENTA

AD SECUNDAM PARTEM

HISTORIAE DIPLOMATICAE.

Fridericus, Romanorum imperator, renovat et confirmat communitati Astensi privilegium quod ipse tempore regni sui, scilicet anno 1219, mense februario, jam eidem concesserat.

Sub monte
Rosule prope
Notarium,
29 novembris
1220.

(Edit. ap. JAC. DURANDI, *Sagg. sulla lega Lombarda*, p. 76, ap. *Memor. dell' academ. di Torino*, t. XL; unde plenius instructi nunc ad integrum exhibemus. Vid. supra, p. 67.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus II divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie. Consuevit imperialis circumspectio fidelium suorum justis votis facilem atque benignum suis locis prebere assensum, et in his que jamdudum a regia obtinuerunt munificentia, imperialis confirmationis obtinere patrocinium. Hujus igitur pagine testimonio ad notitiam presentium atque ad memoriam devenire volumus futurorum quod nos uberiori benevolentia respicientes fidelitatem, devotionem necnon grata atque assidua servitia dilecti nobis communis Astensis, que ipsum commune imperio semper exhibere consuevit, de certa scientia renovamus atque confirmamus eidem communi privilegium quod nos tempore Romani regni nostri, de solita benignitatis nostre gratia, conferre dignati sumus; eidem communi concedentes, donantes, largientes atque recognoscentes ipsi communi tam in castris et villis quam in comitatibus seu jurisdictionibus atque omnibus aliis juribus et honoribus, tunc temporis vel modo per ipsum commune detentis, omnia que in ipso privilegio inde ei a nobis indulto continentur

seu de quibus in eo fit mentio; volentes atque imperiali edicto sancientes ut ipsum commune et civitas Astensis ea omnia de cetero habeant, possideant atque detineant auctoritate imperiali sine cujuslibet persone contradictione, eisque amodo pacifice utantur. Unde istud privilegium dicte civitati et communi ex certa scientia in prejudicium cujuslibet liberaliter contulimus. Ut itaque hec renovationis atque confirmationis nostre forma sepedictis Astensibus perpetuo sit valitura, hoc scriptum eis indulimus sigillo nostro communitum.

Interfuerunt testes Bertholdus patriarcha Aquilegensis, Sifridus archiepiscopus Moguntinus, Jacobus Taurinensis episcopus, Henricus Bononiensis episcopus, Bertholdus Brixiensis episcopus, Albertus Tridentinus electus, Guilielmus marchio Montisferrati, Conradus et Obizo marchiones Malaspine, Anselmus de Justingen marescalcus, Warnerius dapifer imperii, Eberardus de Lutra (a), et alii quamplures.

Signum domini Friderici invictissimi Romanorum imperatoris, semper augusti et regis Sicilie.

Ego Conradus Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aule cancellarius, vice domini Engelberti Coloniensis archiepiscopi totius Italie archicancellarii, vidi et recognovi.

Acta sunt hec anno Domini MCCXX, imperante domino Friderico II divina favente clementia Romanorum imperatore, semper augusto et glorioso rege Sicilie, anno imperii ipsius I, regni vero Sicilie XXIII.

Datum sub monte Rossello prope Spaterium (Suterium), per manum Henrici prepositi Constantiensis, anno suprascripto, III kalendas decembris, indictione IX.

In castris
prope Floren-
tium, decem-
bet 1220.

Fridericus, Romanorum imperator, Conrado et Opizzoni marchionibus Malaspinæ et eorum hæredibus omnes possessiones et omnia jura ibidem expressa in feudum concedit et confirmat.

(a) In impresso de Luce, male.

(Edider. LUNIG, *Cod. Ital. diplomat.*, t. II, p. 376. — MACCIONI, *Cod. diplomat. Malaspin.*, pars II, p. 13 et 14. Fere de verbo ad verbum renovatum ex privilegio Friderici I de anno 1164, ap. LUNIG, *Ibidem*, p. 379.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus II divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie. Apud fontem imperialis eminentio fidei sinceritas, preclara devotio et honesta servitii precipuum locum semper obtinuerunt; invictissimi quoque principes et illi qui pro dilatando imperiali corone solio fideliter laborarunt in desideriis suis congruum effectum consequi omni tempore laudabiliter meruerunt. Quapropter universorum imperii fidelium noverit etas et successura posteritas quod nos dilectis charissimis et fidelibus nostris Conrado et Opizzoni marchionibus Malaspine pro eorum magnificis et claris servitiis et heredibus suis legitimis concedimus et confirmamus omnia que in Januensi marchia vel in archiepiscopatu ejus antecessores eorum rationabiliter habere visi sunt, tam in civitate quam extra, cum omnibus regalibus et cum omnibus his que ad ipsorum marchiam pertinere noscuntur cum omni honore et districtu, et medietatem omnium eorum que habuerunt in Lavania et in valle Segestri, Castellum Novum cum curia sua et omnia quae nunc justo titulo habent in comitatu Lunensi: curiam videlicet de Vezanio (a) cum castello, Levantum cum curia, quartam partem Rivalte et curie, Corvariam cum curia, quartam partem Benelini (b) de castro et curia Madrognani, quartam partem castri et curie Valterani, quartam partem Arcule (c), quartam partem castri et curie Ponzani, quartam partem castri et curie Masse, quartam partem castri et curie Cervarie, quartam partem castri et curie . . . , quartam partem curie Herbarie, Aymillie (d) quartam partem, quartam partem vallis Plane, Galixe medietatem castri et curie, Montem totum cum curia; Trixianam cum tota curia, Groppum, Fuscum, Malvidum cum tota curia et pedagio,

(a) In altero de Aramo.

(b) *Ibidem* Becilini.

(c) *Ibidem* Arcule.

(d) *Ibidem* Aule, minus recte.

Mulatum (a) cum tota curia, Zexolam (b) cum tota curia, Fillaterie quartam partem castri et curie, Belvedere cum tota curia, quartam partem Montis Lougi, Cerri cum tota curia, quartam partem curie de Cumaui; in valle Tauri, Carum cum tota curia, Filetum cum tota curia de Galbetiui, Complauum cum tota curia, Fastagium, Bedognam cum tota curia, Petram Rubeam cum tota curia, Carexi cum omnibus que habent in curia, Sexegnaui (c) cum tota curia, Melletum cum tota curia et Figarollam, Togillum cum tota curia et pedagio, Montobium cum tota curia; in valle Trebie montem Brunnum cum tota curia, Crucem cum tota curia et pedagio, Carezzam cum tota curia, Lozum cum tota curia, Zerbam cum tota curia, montem Arzolum (d) cum tota curia, Onetum cum tota curia, tres partes Brugnanelli, castelli et curie, Petram Corvam cum tota curia, Petram Fillariam cum tota curia, Vixiranum cum tota curia, curiam de Fillino, Robbiauum (e) cum tota curia, Ozexii tres partes castelli et curie, Rivalgari tertiam partem castelli et curie, Rivalentum cum tota curia, medietatem Gragnane, castelli et curie, Sanctum Petrum in Cerro cum tota curia, Curtem maiorem, Curtem de Verna et omnia que habent in Carolo cum piscationibus et ripatico, Groppum Dichauum (f) cum tota curia, Gazium et omnia que habent de jure in Placentia in civitate et comitatu et omnia que habent in episcopatu et comitatu Cremonensi, Sollarollum (g) cum tota curia, quartam partem Vidaliene, quartam partem Caxallis majoris, quartam partem Rivarolli; in valle Stafule Petram Gruam cum tota curia, Sanctam Margaritam cum tota curia, Miugbonigam cellam cum tota curia, Montefortem cum tota curia, Niviofum cum tota curia, Auramalam cum tota curia, Petram cum tota curia, Sallianum cum tota curia, Caxallasi cum tota curia, Pisedecorem (h) cum tota curia, Calcinamam cum tota curia,

(a) In altero *Mulazanum*.

(b) *Ibidem Cesolam*.

(c) *Ibidem Sesegna*.

(d) *Ibidem montem Areoli*.

(e) *Ibidem Bobianum*.

(f) *Ibidem Duganum*.

(g) *Ibidem Dolazolum*.

(h) *Ibidem Piro de Cornu (?)*.

Plumbexanam cum tota curia, quartam partem Nazauui, castelli et curie, Cautacapram cum tota curia, Moupollum cum tota curia, tertiam partem Roberette (a), castelli et curie, omnia que habent in episcopatu et comitatu Terdonensi et in civitate Mediolau et comitatu et archiepiscopatu, in civitate Comaneusi et comitatu et archiepiscopatu (b), in comitatu Brixiensi et in episcopatu Bobieusi et in episcopatu Laudensi et in episcopatu Parmensi, et omnia quecumque regalia que ad uos et imperium pertinent in supradictis omnibus locis tam in his omnibus que antecessores sui habuerunt aut ipsi modo habent in Janua et in eorum marchia, eisdem marchionibus Courado et Oppizzoni et eorum legitimis heredibus in feudum concedimus et confirmamus, cum omni honore et utilitate ad imperium pertinente: videlicet cum placitis, fodris, albergariis, teloniis, pedagiis, districtibus, fidelitatibus, puguis, expeditionibus, advocatiouibus, subaudiis (c), piscationibus, ripis, tabulis, ponderibus, mensuris, plateis, beccariis, aquis, molendinis; bona etiam et possessiones quas legitime habent aut habituri sunt eis auctoritate nostra imperiali corroboramus et in perpetuum confirmamus. Ad augmentum quoque gratie nostre iterato corroboramus et confirmamus omnia que sibi douauimus in civitate Terdonensi et in ejus comitatu, sicut continetur in privilegio nostre majestatis quod in castris prope Florentinum eis fieri fecimus (1), excepto eo quod jamdicti Couradi avus Oppizzo quondam marchio Malaspine domiui Friderico divo augusto avo nostro sui amore de civitate Terdouensi refutavit atque resignavit. Si que vero civitas, princeps vel potestas aut aliqua ecclesiastica secularisve persona in his omnibus jamdictos marchiones Couradam et Oppizzonem et heredes eorum molestare vel inquietare presumpserit, mille librarum auri pro pena com-

(a) In altero autem *Manpaulum et Roberette*.

(b) Sic, sed in altero recte *episcopatu*.

(c) In altero *curradiis*.

---

(1) Haec aliud ejusdem temporis privilegium eisdem indultum et hodie deperditum indicare videntur. Hujusmodi clausula in privilegio quoque Friderici primi inseritur.

ponat, dimidium camere nostre et dimidium dictis Conrado et Oppizzoni marchionibus et heredibus eorum.

Ego Conradus Dei gratia Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aule cancellarius, vice domini Engelberti Coloniensis archiepiscopi et totius Italie archicancellarii, recognovi.

Datum in castris prope Florentinum, anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vicesimo, mensis decembris, indictione nona, regnante domino nostro Friderico II Dei gratia illustrissimo Romanorum imperatore, semper augustus; rege Sicilie, anno vero Romanorum regni ejus in Germania nono, imperii vero ejus anno primo, in Sicilia [vicesimo] tertio, feliciter. Amen.

[Citra aprillem]
1202.

Fridericus, Romanorum imperator, Nicolaum abbatem et conventum monasterii Sancti Benedicti de Cupersano in sua protectione suscipit, jubetque ut idem abbas et successores ejus ea libertate gaudeant qua monasterium tempore Guilielmi primi et aliorum regum predecessorum suorum gaudere consuevit.

(Memorat. ap. PALMIERI, *Dissertat. stor. diplom. contra la scrittura di un anonimo, intitolata: Difesa della natia liberta del mon. di S. Benedetto de Conversano*, p. 19.)

Datum anno dominice incarnationis MCCXXII.

[Decembri
1204.]

Instrumentum inquisitionis a legato apostolico factae de lite inter Fridericum Romanorum imperatorem et Harduinum Cephalensem episcopum ab imperatore relegatum agitata.

(Edit. R. PIRAEUS, *Sicil. sacra*, t. II, p. 805-806, sub ista quae sequitur abbreviata forma. Cf. supra p. 466 et not. 2.)

Fuerat Harduinus Friderici II imperatoris opera ab ecclesia ejectus et exilio multatus, castello Cephalensi atque bonis omnibus spoliatus, quod bona ecclesiae dilapidaret. Romam adiit episcopus ad papam Honorinum et coram consistorio cardinalium suae relegationis causam proposuit. Summus pontifex Lucae archiepiscopo Consentino rem demandavit, dato diplomate Romae, 11 kalendas aprilis, pontificatus anno 7 (1), salutis 1224; sed archiepiscopus aegritudine praepeditus auctoritate apostolica magistrum Bartholomeum thesaurarium Cusentinum in Siciliam transmisit; qui adscito sibi assessore Iucundo abbate Sancti Johannis Heremitarum Panormi, causam agitavit. Harduinus petebat sibi restitui civitatem Cephaludii cum pleno jure, libertate et dominio, juxta donationem Rogerii regis, tam in spiritualibus quam in temporalibus, redditus civitatis ab ecclesia subtractos, exactiones factas ab hominibus Cephaludii et Pollinae per secretum regium quae juris erant episcopalis; item ablata ab episcopo et ecclesia per administratos laicos, scilicet pecora, vinum, pecuniam, argentum, tonnariam; ecclesias Politii, Collisani, decimas Mistrectae, Calatuburi, Gratteriae, castellum Cephaludi quod est demanum ecclesiae, navigium quod abstulit secretus; item et damna quae passus fuerat, quod captus in Urbe oportuit se redimere a Romanis 800 uncis auri; expensas quoque factas cum adiit et rediit a Romana curia tempore tribulationis quo fuit a Friderico relegatus in exilium; item et redditus omnes quos receperant castellani Cephaludenses a promotione sua usque ad hanc diem, id est per septem annos et amplius (2). His auditis apostolicis delegatus Drepanum ad imperatorem accessit, eumque de restitutione alloquitur; imperator vero omnia que iudicis decreto deberet se resti-

(1) Hic anno Christi indicato potius quam anno pontificatus majorem fidem censemus adhibendam, quum anno pontificatus sui septimo, scilicet 1223, 22 martii, apud Ferentinum Honorius papa moratus fuerit. Privilegium vero authenticum citat Pirrus, *Ibidem*, quo Honorius omnia jura ecclesiae Cephalodensis Harduino confirmaverat, interdicens ne cui ecclesiae ejus canonicos sive conversos absque ejus consensu liceret ad conversionem recipere : Dat. Laterani, 13 februar., indict. XI, ann. 1223, pontific. VII.

(2) Quum autem ex instrumentis ab ipso Harduino confectis clare pateat enim circa medium annum 1217 ad episcopatum fuisse promotum, ex hoc loco novum protenditur argumentum unde rem totam ad annum 1224 reperiemus.

turum promisit, suumque procuratorem pro re agenda notarium Henricum constituit. Is adversus episcopum proponebat quod bona ecclesiae dilapidasset, nihil in utilitatem ecclesiae expendisset, cum septem per annos plus quam 70 millia tarenos percepisset, et quod alienasset possessiones ecclesiae et domos contulisset Christiano et Leoni affinibus suis, molendinum cuidam Marino, tenimentum Roccellae dedisset fratribus Montis Virginis (1). Contra vero episcopus partes suas tuebatur quod domos episcopales reparavit, ecclesiam cathedralem ceperat reparare, castellum Pollinae a demanio ecclesiae alienatum redemit tarenos 800, multa ecclesiae ornamenta fecisset, fecit molendina, reparavitque molendinum Roccellae, acquisivit ecclesiam Sanctae Mariae Roccellae, revocavit tenimenta et casalia Sanctae Luciae de Syracusa alienata a suis praedecessoribus, Mistrectum quoque, Capitium et Camaratam et Calatabuturum et molendinum in Calatabuturo et Scillato, et quod oportuit ire in Alamaniam, Viterbum, Romam et in Apuliam ad dominum papam et imperatorem pro iuribus ecclesiae tempore belli occupatis a militibus et alienatis. Tandem delegatus iudex, concilio habito cum Jucundo abbate et fratre Bonifacio monacho Sancti Joannis Heremitarum [et] fratre Leone priore Castri Joannis assessoribus, eodem anno, mense decembri, XII indictionis (2), hanc protulit sententiam ut fructus et pecunia episcopo restituerentur, in reliquis ab episcopo pretensis absolveretur imperator. De civitate Cephaludi jam ut restitueretur juri episcopi decreverat pontifex (3),

(1) Cujus tenimenti donatio jam facta fuerat monasterio Montis Virginis a Paulo de Cicala Dei et regia gratia comite Golisani et regis privatae massedae magistro comestabili, apud Panormum, junio 1216, quarta indictione. Instrumento signa adhibuerunt ipse Paulus, Sica ejus uxor, Andreas, Simon et Mathaeus eorum filii, et Stephanus de Partenico, magnae regiae curiae magister justiciarius. Ap. MASTRULLO, *Montevergine sagro*, p. 268.

(2) Rectius suten *XIII indictionis*, cum lato tempore, scilicet novembri 1224, imperator qui procuratorem suum in agenda lite constituit circa partes Drepani manserit. Vid. supra p. 463.

(3) Verisimiliter per litteras datae Laterani, 40 julii 1224, anno pontificatus VIII, quae in indice litterarum Honorii III memorantur. Jura tamen portus Cephalensis ad manus suas imperator retinuit, ut videre est ex inquisitione anno 1266 facta per Aymonem de Aquino, justiciarium Siciliae; ubi inter caetera legitur: «Frater Laurentius juratus et interrogatus dixit ut a primus [testis] et addidit quod ipse vidit quoddam mandatum directum per imperatorem pre-

castellum vero ab imperatore custodiri; praesertim quod ante destitutionem imperator fuerat in possessione et quod exactiones fuerant factae pro utilitate Siciliae contra Sarracenos; et datam sponte ecclesiam Collisani adjudicavit episcopo (†).

Relation française du mariage de Frédéric II avec Isabelle de Brieenne et de ses démêlés avec le roi Jean.

1296.

(Fragment inédit du MSS. 8316 de la Biblioth. nation. de Paris, fol. 390 recto-verso; collationné avec le MSS. 8314, 3, Colb.)

Et quant li rois Jehans sot que li termes aprochoit dou mariage sa fille et de l'emperaour, si s'en vint en Puille. Quant il fut la venus, par son acort et par l'acort de l'apostoile li empereres envoa l'arcevesques de Capes pour espouser la damoiselle el lieu de l'emperaour, et si y envoa XIII galies pour mener la a l'emperaour en Puille, et en fu chievetaïne le conte Horri de Mante qui estoit amiral dou regne. Les galies murent de Brandis et viadrent a Acre et y fu Guis li Enfes (2), par cui li rois Jehans manda ce que l'en devoit faire dou mariage et dou couronnement et des

» dictum quondam venerabili Panormitano archiepiscopo, tunc temporis balivo Siciliae generali,
» per quod mandabatur eidem quod jura ipsius portus que erant in manibus ejusdem Alduino
» Cephaludensi episcopo restitueret. Et ab inde predictus episcopus habuit et recepit jura
» ipsa usque ad tempus expulsionis prime dicti episcopi. Post expulsionem vero dicti episcopi,
» idem imperator in odium ipsius jura ipsius portus revocari fecit ad proprietatem ipsius.
» Cf. PIRACUM, *Ibidem*, p. 806, et de SAINT-PIERRE, *Hist. de Charles d'Anjou*, t. II, append.
» docum.

(1) Anno 1231, februario, quartae indictionis, praesulatus sui anno XIV, apud Cephaludum, Harduinus seu Alduinus episcopus, ad preces nobilis viri domini Andree [de Cicata] domini Golsani, monasterio Montis Virginis concessit ecclesiam Sancti Philippi de Golsano ad suam diocesim attinentem. Ap. MASTRULLO, *Montevergine sagro*, p. 372. Harduinum circa annum 1238 in sede sua reintegratum deoivo Fridericus anno 1238 in exilium relegavit.

(2) Sans doute le personnage qui figure dans les diplômes sous le nom de *Guido de Infante*. Voy. p. 536 et 538.

autres closes. Quant il furent venu a Acre, la damoiselle fut menée a l'iglise de Sainte-Croix et la fu revestus li arcevesques de Capes cni l'espousa pour l'emperour et li mist l'anel ou doi; de quoi les gens se merveillerent moult de ce que home espousoit fame de si loing que li nns estoit en Puille et li autres en Surie; mes ensi le commanda li papes. Quant li mariages fu fait ensi comme vous avez oy, la dame fut menée a Sur et la fu coronnée a roïne dou roiaume de Jherusalem hautement et a grant honneur, et la conronna Raoul de Merencont (1), patriarche de Jernsalem. Et furent au couronnement Symon de Mangastel arcevesque de Sur et Balam seignour de Saiete, et Gautier seignour de Cesaire, et Oeude de Moubeliart counestable dou roiaume, et chevaliers et dames a grant plente. Aprez son couronnement fu baillie a un frere de l'ospital des Alemaus qui avoit non frere Heuri, que il la deust servir et garder. Ne targa gaires apreze que il se recneillirent et se partirent de Sur et passerent la mer et ariverent a Brandis en Puille ou il furent receu a grant joie et a grant honneur. Il passa o la roïne Simon de Mangastel arcevesques de Sur et Balam seignour de Saiete et Daniel de Terremonde et autres chevaliers dou pais. Li empereres Fedric et li rois Jehans s'estoient aprochiez de Brandis pour atendre la venue de la dame et sejournoient a un chastel qui a nom Oiro (Horia). Sitost comme il sorent que la roïne estoit arrivée, il viurent a Brandis. Ne targa gaires que li empereres esponsa la roïne dans l'iglise de l'arceveschie et fu faite sor euz la beneicon (2). Le jour meismes des noces li empereres mist le roi Jehan a raison et li requist que il le denst saisir don roiaume de Jerusalem et de tous les drois de sa fame. Quant li rois Jehan oy ce, si en fu moult esbahis : car Hermans, le maistre de l'ospital des Alemaus, qui avoit pourchacié lo mariage, li avoit

---

(1) Ce passage donne raison au P. Le Quien contre les Bollandistes, suivis à tort par les auteurs de l'*Art de vérifier les dates*. Il est évident que Raoul, appelé par ceux-ci *Rodulfe*, fut le successeur et non pas le prédécesseur du patriarche Lothaire. Albéric des Trois-Fontaines, chroniqueur très-exact pour cette période, mentionne à l'année 1125 la mort du patriarche Raoul et son remplacement par l'évêque de Valence Gérard.

(2) D'après une chronique latine inédite que nous avons citée plus haut, p. 863, ce mariage aurait eu lieu le 9 novembre.

fait entendaut que li empereres li lairoit tenir li roiaume de Jerusalem toute sa vie. Et quant il vit que eusi aloit, si n'eu pot plus faire; aius saisi l'empeurour dou roiaume de Jerusalem et de tous les drois de sa fille. Lendemain mut li empereres lui et sa fame et s'en ala tant que il vint a Foges, et ue fist assavoir sa mnete an roi Jehau; dout li rois fu moult desjulez et tonte voiez couvri son cuer, et ala aprez et se herberga a Saint Lorens, un bourc qui est pres de Foges; et d'illuec ala veoir sa fille l'empereris et sou gendre l'empeurour qui moult li fist pou de samblaut; et deslors le commença a grondoier et requist au seigneur de Saïete et as autres chevaliers de Snrie qui o lui estoient lor homages, et cil lor li firent. Et lor envoia a Acre l'evesque de Melphe qui reçut les homages de tous les homes dou pais qui homage devoient. Et furent en sa compaignie le coute Bertrau Jeutil (1) et le coute Estienne du Cotrou, a tout III cens chevaliers du regne de Cesile, et demoura Oeude de Monbeliart baillif de la terre en lieu de l'empeurour, si comme il avoit este en lieu du roi Jehan. La chaison pourquoi la grigne sourt entre l'empeur et le roi Jehan si fu de ce que li rois le chastoïoit et reprenoit trop souvent et meismes pour Gautier le conte de Braine, le neveu dou roi Jehan, qui avoit este filz de la fille dou roy Taure, dont nous avons parlé en arriere; de quoi on fist acroire a l'empeur que il beoit au regne avoir et que il et son oucle atraïoient gent a aus. Dout li empereres fu a ce menez que il les devoit faire prendre et ocirre le coute Gautier (2). Li rois Jehans qui estoit a Barlete sot l'emprise de l'empeur et fu moult entrepris,

(1) Ce seigneur de la famille *Gentile* n'est point mentionné dans les autres textes contemporains; peut-être s'agit-il de Bernardo Gentile, comte de Nardo (1213-1239).

(2) Salimbene de Adamo, écrivain du temps, dont la chronique inédite est conservée à la bibliothèque du Vatican (n° 7260), rapporte à ce propos l'anecdote suivante : « Quadam die [rex Johannes] irato animo et fronte rugosa in gallico suo appellavit imperatorem *becardi filium*, pro eo quod Guanterotum consanguineum suum volebat occidere; et quin cum veneno non poterat, cum gladio debebat feriri, quando cum imperatore ad ludum scacchorum sederet. Timebat enim imperator ne quando aliquo casu regnum Ierosolymitanum devolveretur ad istum. Quod regem Johannem non intulit, qui ille et accepit nepotem per brachium qui cum imperatore ludebat, et amovit eum a ludo et acriter imperatorem redarguit, dicendo in gallico suo : *fi de becer diabele*; et timuit imperator nec ausus fuit dicere quidquam. » Cf. tom. I, p. 1, not. 1.

car il estoit au milieu de la terre. Si se pensa comment il porroit decevoir l'empeereor. Si prist un sien message et li envia et li manda que il voloit a lui parler et que il li fist assavoir ou il le trouveroit. Li empereres qui estoit a Troie (1) dist au message que il s'en aloit a Melphe en la montaigne, et la le trouveroit son seignour. Li rois Jehans et son neveu murent de Barlete et firent samblant et parole d'aler a Melphe. Quant il orent passe le flun de Cano (l'Ofanto), si lesserent le chemin de la montaigne et tindrent la voie de la marine et chevaucherent hastivement tant que il furent hors du regne, et s'en vindrent a Rome. Li rois Jehan trouva la sa fame que il avoit lessie. . . . . Li quens Gautier sen ala en France a son contée.

1226.

Series instrumentorum super renovatione Societatis Lombardiae.

(Quum instrumenta authentica nusquam appareant, et ap. Sigonium, loco supra citato, p. 542, confuse nimis et breviter indicentur, nunc transcribimus ex BERNARDINO CORIO (*Historia di Milano*, edit. 1503, edit. 1654, p. 88 recto, 90 verso; edit. 1565, p. 204 et seqq.); qui quidem solus inter scriptores italicos in suae narrationi inseruit, cum hac notula: *Fu fatta una liga la quale era nuncupata Societas Lombardiae; il tenore de la quale dal proprio originale havendolo extracta in materna lingua recitaremo in questa forma:*)

Apud
ecclesiam
S. Zenonis
ad Medum,
8 martii.

L'anno dil Signore corrente vigesimo sexto con mille duento, in uno giorno de Venere al sexto entrando martio, in Lombardia presso la chiesia de Sancto Zenone al Mozo, in presentia di Lantelmo Prealone, Lantelmo figliolo de Gutielmo de Varena Milanese; Branchaleone Botatio di Lamberti, Guidone Tantodinari Bolognesi; Arnolfo nepote di Alberto Ranza Bressano e Carazino de Carazolo parimente Bressano; Lario figliolo de Bomione judice, Henrico figliolo dil condan Henrico de Vicentia, Prima-

(1) D'après Richard de San-Germaino, Frédéric II était en esiet à Troja le 25 décembre 1225. Voir p. 534, not. 4.

dicio figliolo dil condam Arnoldo de monte Orso, Benedecto fratello di Ferrante e Rainerio nepote di Paduano iudici de Padua, Scriba notaro per Trivisio, Aimerico de Parazolo notaro per Vincentia, Adamino notaro per Milanese, Balduino notario per Bressani, Fino Catello notaro per Padua e molti altri, principalmente adunque legeremo in questo modo : Sancti Spiritus adsit nobis gratia sancta; et individua Trinitas, cui serviunt sol et luna, que tam terrenis quam celestibus dominatur, prosperam faciat presens initium, bonam prebeat medium et finem conferat gloriosum. Conciosia che le publice scripture rendino testimonio et attestano ineffabile veritate come linclita e bona memoria di Cesare Federico imperatore Romano e sempre augusto concesso habia a Lombardi, Marchiani, Roman-dioli e parimente a snoi colligati e sequaci per si e successori snoi e per snoi mandati e mansuetudine de potere fare societate e liga in ciaschuno tempo tra loro, tra quali mediante la concessione havata dal culmino imperiale havesse a mantenersi e quante fiade volesseno tale liga e concordia tra epsi firmata in ciaschuno tempo per lo advenire potesseno renovare, si come il tenore de la pace a Constantia celebrata fa mentione; e similmente per li privilegii concessi dal condam serenissimo e buona memoria de Henrico, figliolo dil prefato Federico primo de imperatorio diadema coronato e parimente dil magnifico principe di Romani Othone, il quale dopo quello successo ne lo imperio; li quali tutti tale concessione hano renovata a li predicti e snoi successori. Non e anche de pretermettere come lo excelso sopra tutte le gente Federico secondo, al presente imperante ne lo Romano imperio, simile concessione habia confirmata, siccome appare per li privilegii snoi. Per questo adunque nos in Christi nomine Ugo Prealone et Otho de Otho jurisperiti e cittadini Milanese, Gnido Fantidinari iudice, Scanabecco Gosso Bolognese, Alberto Ranza e Conrado Faba Bressani, Bonamonte iudice e Selandino di Griffari Mantuani, il conte Schinella e Padnino iudice Paduani, Alberto de Rovore iudice e Thomasio de Vincentio Vicentini, Joanne de Cassirio iudice e Gabriele Constantino Trivisani, de le predictate citade ambasciatori et a fare sindici e procuratori. Questi adunque prima che venessino al contracto de la liga, in ciaschuna sna cita obligarono le commnitate de havere la futura concordia

ferma e de inviolabilmente osservarla insine a vintacinque anni e a maggiore termine, piacendo al pin numero de la communita interveniente; e li predicti si obligarono de enrare con effecto che li potestati, consuli, rectori e cittadini constrengueriando qualunque da XLIII anni per insine a LXX religiosamente osservare tal societate a limitato termino, e de osservare tutte quelle cose seriano ordinate per li pretori de le memorate cita o per la maggiore parte, a li quali tribuivano possanza de potere agiungere e minuire quello migliore gli paresse; e questo voleano che le potestate jurasseno e gradatim ad anno per anno a snoi successori facessino parimente jurare, insine fusse completo il termine de la liga; e li predicti per la anchorita concessa come e dicto luno e laltro jurarono per li sancti Evangelii de attendere et osservare.

In majori concilio Mantuae.

Volendosi adunque dare desiderato e felice fine a questo fidelissima liga, l'anno predicto, nel maggiore conciglio dil commune di Mantua a sono de campana secundo l'usanza celebrato per Loderengo de Martinengo, potestate Mantuano, per voluntate e mandato expresso dil predicto conciglio, per il comune Mantuano lantiqua liga fece rinovare con inviolabile sacramento. E cosi tutti li ambasciatori de le citate infrascripte promiseno e stipularono per le sue republiche in tutto quanto nel sacramento si contenea, loquale furono queste : Milano, Bologna, Bressa, Mantua, Padua, Vincentia, Trivisio, e tutti li oratori gia ne la chiesa de Sancto Zenone al Mozo predicto serano convennti. Che tale jramento si facesse in el dicto conciglio di Mantua e che li officiali absenti e cittadini questo tale jramento potasseno fare stipulare da diversi notari, li nomi de li quali qui de sotto serano declarati. Manzo notaro dil commune di Mantua intervenne in tali diversi conciglii e recevette li instrumenti tradati solememente exemplati. In nome adunque dil snmmo Factore et ad honore cum angumento dil stato de Milano, Bononia, Bressa, Mantua, Vercelle, Alexandria, Favencia, Vincentia, Padua e Trivisio, si congiunsseno in liga con la reservatione di lochi et altre cita volesseno intrare in tale societate; la forma de la quale in processo sera declarata, e le cita e comuni predicti con snoi contati si sono costituiti, si come appare per instrumenti publici; li tenori di quali sono annotati : cioe Brogontio de Aliato

et Obizone Amicone per la communita de Milano; Rolando di Gotbofredi et Jacobo Pondiperto per Bononia, Oprando de Materio et Obizo de Ugoni per Bressia, Adveno et Jacobo de Amico et Alberto de li Arloti per Mantua; Alberto Fettavecchia et Ambrosio Porcha per Vercelle, Guidono de Ploana (sic) et Joanne Ardigo per Alexandria, Adam Judice et Alberto de Solzano per Vincentia, Oldrigo di Linnini giudice e Gilio de Bonicli per Padua, Rambaldo Conte e Gigotto per Trivisio; e il sacramento facto per li rectori predicti era in questo modo: « Io che sono rectore juro per li sancti Evangelii che con buona fede exerciro lo officio a me concesso e le ragione de le jurisdictione a me per vigore di officio sottoposte, e concordevole sero con li altri rectori in tutto quello sera pertinente al commune stato e utilitate de tutta la predicta liga e de ciascbuno commune che entrara in epsa; e senza fraude daro opera de mantenere e fare servare questa societate e liga, e nulla manifestaro de quello sera tractato a pernicie de veruno, senza parabola de tutti li rectori o la maggiore parte, e niente pigliaro per mi ne per ssmmissa persona sotto questo regimine in detrimento de la predicta societate; e se cosa alcuna mi sera offerta, quanto pin presto potero sera manifestata a tutti li rectori de quelle tale confederatione. Le querelle serano facte a me o mei collegi, ad arbitrio de gli altri rectori infra quaranta giorni diffiniro mediante la ragione e bona consuetudine, non interveniente justo impedimento o dilatione; e avanti che venga lexiso dil mio officio, infra quindecim giorni daro opera si facia un altro rectore quale drictamente guida tal societate e che quegli jurano si come io ho jurato, e solo attendera a conservare il bene de la universita e non de la specialitate. Item a tutta mia forza daro opera de conservare la libertate de ciascbuna comunitate de questa liga e defendere li beni de quelle, precipuamente contra l'universitate o singular persone contrarie a tal societate; ne anche altro per me sia injuriato, excepto se alcuna cosa de commune concordia per tutti li rectori o la maggiore parte fusse mutata, dal mio sacramento solamente in tale cosa sia assoluto e de lo aginto e mutato sia tenuto osservare li acti sopradicti. »

Tutti furono stipulati per instrumento nel palazzo dil commune de Bressa, lanno prememorato mille ducento vinta sei, in uno giorno de marte

In palatio
Bressiano,
7 aprilis.

al septimo intrante aprile, indicione quartadecima, in presentia di Rambertino di Rambertini potestate de Bressa et Actiolino Girardoto, Thomasio judici dil prefato potestate, con Asprando Rigone cavallero de justitia depso potestate con li satelliti suoi Petro Villano, Petraccio de la Nuce, Albertano giudice Bressano e Zanchonino de Sirancano Mantuano, Oltrato Fasolo notaro Milanese, Viviano cognominato Tigone notaro Vincentino, Uberto Pinguetto notaro Paduano, Jacomino Musolonto notaro per Trivisio. Doppno nel medesimo anno, indicione e loco, in presentia del predicto Rambertino, Thomasio et Actiolino giudice dil predicto potestate, tutti nel dicto palazzo esistenti concordevolmente statuirono e con sacramento confirmarono tutte le cose di sopra narrate, tanto confirmate per li rectori quanto per li procuratori e singulare persone.

In palatio
Veronensi,
11 aprilis.

In quest' anno medesimo, a gli undeci d'aprile nel pallagio del commune di Verona, in presenza e testimonio di Leone della Carcere podesta di Verona, Rainaldo de Leccabelani giudice del prefato podesta e commune Veronese, Nicolo dal Vermo, Arduino dalla Spada, Mozagonello Zavaro, e Tolomeo di Bosono, Zenone di Castrono, Buonacorso Enurando giudice e Bartholomeo dalla Stella notaro con molti altri per il commune di Verona e questa liga tra Lombardi, Marchiani e Romagnuoli, giurarono (si come in processo si fara mentione) instrumentalmente e in tutto secondo il mandato del prefato pretore. In questo anno medesimo e indictione, Francono et Uberto Sordo per il commune di Piacenza e rettori in detta societa, Carbone dell' Acqua et Oldrado di Tresseno, quale fu fabbricatore del pallagio del commune dell' inclita citta di Milano, rettori a detta lega per il commune di Lodi giurarono tal confederatione essere giustamente fatta.

Apud
Bologniam.

Nell' anno medesimo, imperante Federico secondo imperatore e Gerardo Rangone podesta nella citta di Bologna, di volonta e consentimento del concilio del commune Bolognese a snon di campana congregato, crearono, costituirono e fermarono cento huomini Bolognesi cittadini e i rettori della liga d'ordinare e far quanto al beneficio di quella saria ispediente, eccetto che non potessero ispendere nessun denaro del commune senza special mandato del loro concilio.

D'indi da i rettori predetti, l'auno antedetto, a gli undeci uscendo aprile, nel pallagio del commune di Verona in presenza di Leone potesta predetto e Raimondo di Leccabelano giudice desso pretore e per il commune di Verona, Nicolao dal Vermo, Ardimuliense, Zaconello Zanasio, Tolomeo di Bosino, Zeno di Criliano, Bnonacorso Corrado giudice e Bartholomeo della Stella (1), i podesta adunque di Milano, Verona, Bologna, Brescia, Vercelli, Piacenza, Vicenza e Trevigi concordevolmente statuirono che nessuna persona particolare sottoposta ad alcuna citta della prefata liga, non fosse ricettata in quella senza volonta de i loro potesta, e che verun di loro non s'intromettesse a far ragione se non a citta per citta.

In palatio
Veronensi,
29 aprilis.

Et che (sic) a i ventiotto d'aprile, inditione quartadecima, nella citta di Mantoa, in presenza di Oldrado notaro, Bartolomeo della Stella nodaro, Giacobbo nodaro di Trevigi e tutti i rettori della lega unitamente, statnirono se qualche parte dalcuna citta che non fosse nella societa volesse entrare nelle citta loro, non fossero ricevnti ne dato aiuto ne favore da i cittadini della liga contra quella parte che havesse voluto giurare, et questo solo voleano de i cittadini che gia furono nella liga della pace di Costanza.

Apud
Mantuanum,
28 aprilis.

Ancora in un venerdì (2) a i tre di maggio, nella camera del pallagio del commune di Mantoa, in presenza d'Enrico di Brizeto Trevigiano, Pugnetto nodaro di Padoa e tutti i rettori della confederatione, statnirono che nessuno giudice ovvero soldato libero et obligato, scolaro ne servitore d'alcuna citta ovvero luogo della prefata liga piu dimorasse ne andasse ne praticare dovesse per se ne per altro nella corte imperatoria ne con alcuna persona che conversasse in quella, et che qualunque potesta particolarmente per ogni citta o luogo della liga proibisse a ciascuno sottoposto a lui non conversasse co i predetti. E se alcuno contrafaceva, a i soldati caschino alla pena di libre cento col bando, a fanti da piede libre cinquanta, le

In palatio
Mantuanum,
3 maii.

(1) Haec nomina Veronensium discrepant cum nominibus eorundem paulo superius relatis.

(2) Anno 1226 dies maii tertius non in venerem incidet. Forsan legendum a i tre uscendo maggio (29 maii); quod iustus videretur.

quali non pagando fossero posti nel bando, dal quale non fossero estratti senza tal solutione. Questa medesima pena imposero a qualunque mandasse littere all' imperatore senza licenza de i rettori o suoi potestà.

In presenza ancora di Pugno di Padua, Cignano di Vicenza e molti altri, statuirono i rettori memorati di commune consiglio della città colligate e gli antescritti ambasciatori che nessun datio o pedaggio si dovesse torre l'una città all' altra. E che le predette città colligate o si colligassero non potessero pigliare in suo rettoro o giudice se non fosse confederato nella liga, eccetto se non era Romano o Venetiano. Statuirono ancora che nessuna persona o città accompagnate per se o per altro non potesse avere ne torre cosa alcuna dall' imperatore o da altro per lui ne da alcuno Cremonese, Pavese o di loro parte; e chi contra faceva fosse punito all' arbitrio de i rettori e i suoi beni fossero publicati e che in perpetuo ne essi ne suoi successori potessero habitare nelle città colligate.

In concilio
Mantovano,
8 juni.

In questo Mantovano concilio quale fu celebrato in un venerdì a i cinque di giugno l'anno predetto, in presenza di Brighetto di Birzago Trevigiano, Giovanni Ferraro di Piacenza, Gigniano Vicentino, Balduino di Brescia notaro e molti altri, statuirono i predetti rettori, podestà et ambasciatori della liga sopradetta se alcuna città o luogo de i confederati riceveva alcun danno da i collegati, in perpetuo i malefattori fossero banditi; del quale bando non potessero esser tratti senza mandato de i rettori o la maggior parte per la liga, e che le città e i luoghi confederati fossero obbligati a far guerra a i contrafacenti secondo la volontà de i predetti. Statuirono ancora che nessuna città, luogo o particular persona de i collegati non potessero fare accordo con alcuna città o luogo eccetto della liga in danno di quella e quando lo havessero fatto fossero obbligati a guastarlo nel termine assignato per il podestà loro, sotto la pena di essere puniti. Ancora se alcuna republica nasciesse fuora della liga in detrimento di quella, fosse havuta per ribella e i beni de i suoi habitatori publicati et devastati. Ancora se alcuna città, luogo o persona particolare della liga ricevesse guerra da i nemici, tutte l'altre colligate fossero obligate a dare a i molestati aiuto, secondo il volere de i suoi rettori o la maggior parte. E se alcuno danno, guasto e bando fosse interposto, dato ovvero indulto ad

alcuna città, luogo o persona di tale società per cagione d'essa liga, gli altri colligati fossero tenuti a far di tale cosa il debito ristoro allo arbitrio di tutti i rettori ovvero la maggior parte. E se alcuno fendo e carico fosse ad alcuna persona o luogo confederato da qualch' uno fuora della lega o le possessioni occupate, tutte le città, luoghi e persone dessa lega fossero tenuti aintargli, mantenergli et restituirgli le cose tolte, e quando questo non si potesse ottenere, del suo proprio havere fossero obligati a ristorargli tanto del danno quanto della proprietà, ad arbitrio de i rettori e della maggior parte. E questo s'intendea de' feudi o possessioni situate nella Marca, Romagna, Lombardia, e di quelli vescovati o distretti fossero e seriano nella predetta liga. Et se alcuna persona fosse sospettabile ne habitasse nelle città o luoghi della prefata liga, i rettori di quelli fossero obligati di subito cacciarli del suo distretto, eccetto che fosse in arbitrio de i rettori a moderare lo statuto soprascritto, e di haver guerra con alcuna città della liga che non era di società contra Vinegia e per Vinegia.

L'anno predetto, nel pallagio del commune di Mantova, in un giorno di marzo (1) all' ultimo di ottobre, Uberto di Mandello cittadino Milanese, anziani et rettori della liga di Lombardia, Marca e della Romagna et concorde con volontà di tutti gl' infrascritti rettori, cioè Pietro degli Avvocati, Pietro di Fontana Piacentino, Gualvagno della Torre cittadino Trivigiano, Bartholomeo giudice, Mezagonella cittadino Veronese, Corrado di Bagnolo, Gabriele Trione Bresciano, Gnfredo di Lucino, Giacomo Lavegiaro cittadini Comesi, Gulielmo Mozo, Gidiolo Pellegrosso cittadini Padoani, Giacomo della Porta, Ardizzone Caza cittadini Novaresi, Castellano Gafaro, Compagnono Poltrono, cittadini Mantoani, rettori della prefata lega ivi presenti e tutti concordi, ad utilità dessa liga statuirono e fermamente ordinarono che insino ad un anno alcuna persona de i prenominati che fosse in detta colligatione non potesse ne dovesse andare per rettore ovvero al regimento di alcuna podestaria delle infrascritte

In palatio
Mantuae,
31 octobris.

(1) Hic quoque oscitatio quaedamprehenditur, quum ultimus octobris dies in martem hoc anno non inciderit.

città, cioè Cremona, Parma et Modena. E che alcuna persona di città o luogo di lor lega non andasse ne fosse lasciato andare del suo distretto al regimento delle città predette. Et fu statuito et ordinato che le città della prefata lega non potessero torre insino al detto termine alcuna persona per rettore suo delle prememorate città, di Parma, Modena e Cremona. E chi contra faceva fosse posto nel publico bando e i suoi beni fossero publicati.

[1226, circa
exautorat
apricum.]

Friderici, Romanorum imperatoris, ad querelas Honorii papae responsum.

(Edit. FAZELLUS, *De reb. sicul.*, decad. poster. lib. VIII, c. 2, p. 438. Cf. p. 385, not. 1, et p. 555, not. 1.)

Exules episcopi Romam perveniunt, pontificis aures rumoribus impleant et subsidium implorant. Honorius exulum querelis provocatus per legatos cum pontificia auctoritate Fridericum rogat exanthoratos episcopos restituat ne potestatem sibi ecclesiasticam usurpet; praesertim quod si praefer fidem aliquid ab exanthoratis commissum esset, ipse juris sui regni devotioribus fidelioribusque ecclesias providere haberet in animo (1). Ad hanc legationem indignatum imperatorem contumaciter respondisse fertur: « Cum imperatoribus quadringentis et amplius annis a Carolo magno licitum fuisset dignitates archiepiscopales necnon et caeteras omnes in singulas provincias per annulum et virgam conferre, non se Henrico patre, non Friderico avo inferiorem; idem onus ampliandi imperii sibi incumbere; cumque Siciliae reges et matrem ejus Constantiam reginam electionis praelatorum jus peculiare semper ha-

(1) Hic nostra sententia agitur de vacantibus ecclesiis (vid. supra p. 384 et seqq. et p. 523), potius quam de exautoratis episcopis, scilicet Tarentino, Cathaniensi et Cephaludensi. Unde quamdam apud Fazellum confusionem irrepsisse suspicamur. Responsum tamen imperatoris quod compendiose exhibet, tam juste epistolae papali: *Miranda tuis*, etc. (vid. p. 589), se accommodat, ut ex quodam authentico fonte hodie deperdito rem deprompsisse Fazellus videatur.

buisse constaret, eam in se unum indignitatem nec Guilielmi regis avunculi in Romanam Ecclesiam beneficia nec parentis Henrici liberalitatem meruisse. » Denique in has contumelias per iracundiam prorupisse eum ferunt : « Quousque tandem patientia mea abutetur pontifex? quando » ambitioni suae modum statuet? Marcualdus Flaminiae provinciae meae » praefectus ab Innocentio pontifice tertio, dum in cunis ego agerem, » imperio ejicitur, ut me infautem exarchata Ravennae spoliaret. Theo- » baldus (Diopaldus) Picenorum praetor ab Henrico geuitore iustitutus, » a pontifice exigitur, ut me puerulum etiam hac privaret dignitate. » Etruriam mihi adolescenti sublaturus per nuptias Philippum patrum » delusit. Foudanum comitatum mihi ad imperium evocato emunxit; » coronam liberi imperii multis muneribus nundinari me oportuit. Jam » et imperatoriam majestatem quam suffragio proprio pontifex ratam ha- » buit, contemptui habere incipit. Quis haec in pontifice praeposteram » ferat ambitionem? Ille, renuntiata Honorio, coronam me prius deposi- » tum quam commissurum ut tantae majestati me imperante diminutio » iuducatur. »

Specimen militum propter expeditionem in Terram Sanctam congregatorum.

Anno 1290
extremum. —
1227, Martius.

In eodem anno 1226 lo abbatì Aymerico [di Nardo] mandao diece soldati pe la lettera de lo papa a la cettate de Briudesi per audare ad Jorusalem contro li Saracini (1). *Chronic. Nerit. ap. MURATORI, Scriptor.,*

(1) Huic loco hanc notam addit editor Tafurius, ut sequitur :

« Tra le molte scritture antiche le quali si conservano nel monistero di donne monache di questa città di Nardo, sotto il titolo di Santa Chiara, si truova un foglio nel fascic. 4 dove sono notati tutti gli arcivescovi, vescovi ed abati della provincia d'Otranto, i quali mandarono soldati per quella guerra; ed è del seguente tenore :

In provincia Iapigia seu terras Tarentinae:

Venerabilis domnus archiepiscopus Tarentinus offert pedites quinque et tres equites. — Vene-

t. XXIV, p. 897. — Anno Domini 1227, mense martio, egressi sunt de civitate Wormaciensi simul et semel plus quam quadringenti cives crucesignati ad subsidium Terrae Sanctae ad partes ultra marinas. *Annal. Wormat. ap. BOENNER, Fontes, t. II, p. 174.*

Notitia documentorum de quibus non sat bene constat.

Segue dil detto anno (1221 circa medium februarium) che il reverendo Corrado vescovo Metense, vicario imperiale, pronuncia et sententia cum cognitione di causa le ragioni di esigere le albergarie colte et fodro pertenero a li conti di Langusco nel luoco di Cassano et sua villa siti ne lo episcopato di Dertona, et condana il sindaco di la detta citta a restituire a detti conti certi beni che la citta li tenea : como per instrumento rogato per Gulielmo Bellino notaro Vercellense archiviato. Costa, *Chronaca di Tortona*, p. 70.

Swikerus [praepositus monasterii Curwaldensis] anno 1220, XIII kalendas martii (17 febr. 1221), ab Henrico Romanorum rege diploma et anno 1222, IX kalendas junii (24 maii), ab Honorio papa bullam obtinuit, quibus coenobium Curwaldense ab omni exactione liberum declaratur. EICHORN, *Episcop. Curiensis*, p. 353.

rabilis domnus archiepiscopus Brundusinus offert milites pedites quinque. — Venerabilis domnus archiepiscopus Ydrontii offert milites pedites quinque. — Venerabilis domnus episcopus Astunensis offert milites pedites tres. — Venerabilis domnus episcopus Castellananensis offert milites pedites duos. — Venerabilis domnus episcopus Lycienensis offert milites pedites quatuor. — Venerabilis domnus episcopus Gallipolitanus offert milites pedites duos. — Venerabilis domnus episcopus Ugentinus offert milites pedites duos. — Domnus abbas monasterii Sancti Andreae in insula da Brundurio offert milites pedites tres et unum equitem. — Domnus abbas Sanctae Mariae de Nereto offert milites pedites sex et quatuor equites. — Domnus abbas Sanctorum Nicolai et Cataldi Lycienensis offert milites pedites tres et duos equites.

Signoriotto Santacroce nel 1224 (verisimiliter mense martio) dall' imperadore Federico ottenne il jus del macello ch' il detto imperadore aveva in Barletta vicino Santa Maria in Sabartio. CAMPANILE, *Dell' insegne de nobili*, p. 240.

Crebrescente inde fama sanctitatis [Reginaldi], Constantia Siciliae regina ac imperatoris Friderici II conjux per diploma datum Catanae anno 1222 (1), 24 februarii, jussit coenobium [S. Dominici] transferendum ac regium magnificumque exaedificandum suis sumptibus intra urbis [Syacusiae] moenia, ubi nunc videmus illustre. Antographum in tabulario urbis tradunt. PINUS, *Sicilia sacra*, t. I, p. 656.

Fridericus, Romanorum imperator, monasterio Ilfeldensi privilegium impertitur, octobri 1223. LEUCKFELD, *Antiquit. Ilfeldens.*, c. VIII, paragr. 4.

1223. Fridericus, Romanorum imperator, emit cum Borardo archidiacono Sarsinati pro indiviso partem montis Spellani. ANTONINI, *Storia di Sarsina*, ap. FANTUZZI, t. VI, p. 257.

1224. Fridericus, Romanorum imperator, investivit abbatem Ranciae de Rancia et aliis castris et ecclesiis. *Ibidem*.

Fridericus, Romanorum imperator, ann. 1224 et 1225 investivit Mattheum de Melatino, militem et fidelem suum, de quibusdam terris feudilibus in tenimento Squillacii. PALMA, *Storia eccles. e civile dell' Apruzzo*, t. II, p. 44.

Scrivendo il pontefice Honorio (circa jnnim 1226) allo arcivescovo di Milano insieme col Mantuano eletto che comandassero a i Milanesi che

---

(1) Memorat quoque INVESSA, *Annali di Palermo*, t. III, p. 648, sed perperam Friderico ipsi documentum tribuit, quem tunc temporis una cum Constantia apud Cataniam moratum fuisse absone credit.

destruggessero il ponte di Ticino e Vigevano restituissero a i Pavesi.
B. CORIO, *Histor. di Milano*, p. 90 verso.

DOCUMENTA SUSPECTA SEU SPURIA.

Capuae,
28 maii 1221.

Fridericus, Romanorum imperator, Manfredum Salutarum marchionem marchionatu Salutarum investit, cujus fines et districtum in ipso diplomate describit.

(Edit. MCLETTI, *Storia di Saluzzo*, t. VI, p. 332, ex copia de anno 1306. Adest ibidem t. II aliud et deterius exemplar, ubi pro 1221 legitur 1226.)

Datum Capue per manus Petri de Vineis regni protonotarii, anno Domini MCCXXI, XXV maii, indictione IX, imperii anno I, regni Jerusalem III, regni Sicilie XXV (1).

Capuae,
24 iunii 1221.

Fridericus, Romanorum rex, ad imitationem Henrici imperatoris patris sui, eremum Sanctae Crucis Fontis Avellanae cum universis ejus ecclesiis et pertinentiis in sua speciali protectione recipit.

(Edit. MITTARELLI et COSTADONI, *Annal. Camaldul.*, t. IV, append. n° CCXLVII, p. 416, ex archivo colleg. Hungarici de Urbe; insertum in transumpto ann. 1271, in capitulo S. Nicolai de Cornu exemplato.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fredericus divina favente clementia Romanorum rex (2), semper augustus. Ad temporalis regni

(1) Quam inepte has notas imperitis scriba disposuerit, praemuniendum longiori sermone lectorem supervacaneum prorsus arbitramur.

(2) Sic pro *Romanorum imperator*, omisso sicut infra regni Sicilie titulo.

gloriam et eterne retributionis meritum apud regem regnum nobis proficere credimus si piis et religiosis locis sollicitè provideamus et Deo in iis [servientes] ab infestatione malorum hominum securos et quietos nostre defensionis munimine reddamus. His autem precipue regie benignitatis nostre clementiam libentius decrevimus impertiri quibus sue religionis et honeste conversationis intuitu serenissimum patrem nostrum Henricum Romanorum imperatorem, semper augustum, propensiozem imperialis excellentiesue gratiam et defensionis sue protectionem contulisse cognovimus. Quia fratres de eremo Sancte Crucis Fontis Avellane et ceteros fratres in suis ecclesiis ad ipsam eremum pertinentibus commorantes sacris operibus jugiter insudare et bona fama in domo Dei flagrare intelleximus, dignum duximus ampliori nostre serenitatis clementia locum ipsam et loca ipsius superius nominata et possessiones eorum intueri, et propensioris gratie beneficio personas et res ipsorum una cum excellentissimo patre nostro Romanorum imperatore angusto mantere. Notum igitur facimus omnibus Christi et nostri imperii fidelibus tam futuris quam presentibus quod nos prefatam ecclesiam, scilicet eremum Sancte Crucis Fontis Avellane et ecclesias quæ sic pertinent vel pertinere videntur, ubicumque sunt, cum universis ejus et earum pertinentiis in nostre tuitionis speciale patrocinium una cum predicto patre nostro tanta benevolentia recepimus ut omnia ejusdem ecclesie eandem ecclesiarum fratribus inibi Deo servientibus spectantia ea pace quæ rebus fisci nostri debetur semper frui velimus. Ea propter omnibus imperii nostri fidelibus, marchionibus, comitibus, civitatum consulibus, capitaneis, vavassoribus, et nniversis publicam administrationem gerentibus et ceteris quibnslibet hominibus sub debito fidelitatis qua nostro imperio adstricti sunt firmiter precipiendo mandamus quatenus nihil unquam de omnibus possessionibus et nniversis bonis quæ prefatis attinent fratribus violenter aut contra voluntatem eorumdem fratrum contingant aut tollant, ac eos tam in hominibus sive vassallis quam in animalibus, tam in edibus quam in agris, in omnibus omnino rebus et locis ad jns eorum pertinentibus nulla prorsus tributorum vel angariarum aliorumve servitiorum exactione molestant, quum nos eosdem fratres ac possessiones et bona ipsorum ab his exactionibus liberos de cetero et

immunes fore statuimus. Ad augmenta quoque regalis gratie de fodero regali hanc eisdem fratribus indulgemus et concedimus commoditatem quatenus id de eorum manualibus et quibuscumque ipsorum ecclesiis et terris et hominibus vel vassallis, ubicumque proprias et eis specialiter pertinentes habent possessiones et cetera bona sua, nec marchio nec comes nec capitaneus nec ullus consulatus aut potestas nec aliqua exigit persona, sed tempore quo illud dandum est fratres predicti id per omnes homines sive vasallos suos fideliter colligant et de ipso fodero ob salutem anime nostre ad utilitatem ecclesie sue et ecclesiarum suarum disponant. In ejusdem quoque fodri collectione talem modum imponimus et definimus ut a singulis vassallorum suorum foci qui ipsis scilicet fratribus specialiter anno. . . . . nuntii nostri, denarios duodecim tantum recipiantur et de his ecclesie sue necessitatibus, ut supra dictum est, provideatur, et ipsi fratres vel eorum homines vel vasalli ultra hanc mensuram a nostris nuntiis vel quibuscumque aliis nulla datione graventur. Insuper jubemus ut liceat eisdem fratribus homines sive vasallos ipsorum supra sua, id est ecclesie illius bona vel ecclesiarum suarum, de loco ad locum pro libito suo transferre et ad utilitatem suam transmutare, nullo vetante vel impediante. Preterea statuimus ut nullus iudicum tam de civitatibus quam de forensibus locis habeat potestatem iudicandi vel ad iudicium vocandi homines vel vasallos prefate ecclesie vel ecclesiarum predictarum, nisi causa prius fuerit ad priorem et fratres perlata et ab eisdem emendatio vel secundum iustitiam vel secundum amicabilem compositionem reverenter et amicaliter requisita. Precipimus etiam firmissime omnibus iudicibus tam [in] civitatibus quam extra per castella et villas constitutis, si quando contigerit predictos fratres proclamationem super illatis sibi injuriis facere, ut statim iudices celeri eis iustitia subveniant et presens predictumque auxilium contra adversariorum violentias eis efficaciter impendant. Insuper statuimus ut ipsi fratres causis civilibus sacramentum calumnie prestare non cogantur, et quod eis nulla prescriptio temporis obijciatur nisi centum annorum. Precipimus etiam ejusdem ecclesie et ipsius ecclesiarum patronis firmiter injungentes quatenus predictam ecclesiam et ecclesias ad ipsam spectantes vel in hominibus aut vassallis vel in ullis

rebus ipsorum aliqua molestia vel damno vexare non praesumant; eisdemque patronis et nostris simul nuntiis et ceteris nostri imperii fidelibus diligenter injungimus ut eandem ecclesiam Sancte Crucis de Eremito Fontis Avellane et omnes ecclesias que sibi aliquo jure pertinent vel pertinere videntur, ubicumque sint, per omnes personas et pertinentias earumdem et ab omni incurso violentie semper defensare studeant. Confirmamus etiam eidem ecclesie Sancte Crucis et ejusdem ecclesiis sepedictas omnes possessiones et vasallos quos et quas hactenus tennit et possedit et quos et quas deinceps juste et rationabiliter acquirant, et ut ipsa loca crescere et augmentari possint, damus licentiam marchionibus, comitibus, valvassoribus et universis imperii nostri fidelibus ut pro redemptione et salute animarum suarum possint et a nobis plenissimam licentiam habeant rectoribus sive fratribus prebatarum ecclesiarum recipientibus nomine et vice ipsarum donare aut vendere de suis possessionibus aut vasallis, non obstantibus constitutionibus a nobis factis aut etiam in posterum faciendis quin ipse donationes vel venditiones obtineant firmitatem, et ipsi pacem in eis et quietem nostre auctoritatis edicto stabilimus. Preterea concedimus et confirmamus ipsi ecclesie et ipsis ecclesiis omnes homines vel vasallos et possessiones quos et quas nunc habent vel in posterum juste habituri sunt, et quicquid in eis juris habemus ipsis confirmamus et nominamus: hospitale apud Esium cum universis suis pertinentiis et quicquid habent in tota Marchia; item monasterium Sancte Marie foris portam de Faventia et quicquid habent vel habituri sunt in tota Romandiola; item ecclesias Sancti Fortnnati et Sancti Egidii de Castello et quicquid habent vel habituri sunt in tota Thuscia; item monasterium Sancti Andree de insula cum omnibus suis pertinentiis et quicquid habent vel habituri sunt in toto ducatu; item monasterium Sancti Nicolai de Cornu cum universis suis pertinentiis et quicquid habent vel habituri sunt in toto regno. Si quis vero preterea clementie nostre statutis ausu temerario contraire presumpserit, pena quinquaginta librarum auri punitur sit condemnatus, quarum medietas fisco nostro, residua prefate ecclesie Eremiti Sancte Crucis exhibeatur. Ut autem hec nostra institutio rata in perpetuum habeatur, presentis privilegii paginam fecimus inde conscribi

et nostre majestatis sigillo roborari. Volumus autem predictos fratres hujus privilegii donationibus uti in bonis illis que ipsi jure retinent vel quasi ad manus suas tenent et deinceps retinenda sunt.

Hujus rei testes sunt dominus Berardus Panormitanus archiepiscopus et domini imperatoris familiares, ducas (*sic*) Raynaldus, Heuricus de Murro (Morra?) magister justitiarius, Richardus camerarius, Rofredus de Benevento et Petrus urbis prefectus, et alii quamplures (1).

Signum domini Friderici Romanorum regis invictissimi.

Ego Gualterius imperialis ante cancellarius, vice Philippi Coloniensis archiepiscopi et Italici regni archicancellarii, recognovi (2).

Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo ducesimo vigesimo primo, indictione nona, regnante domino Frederico Romanorum rege gloriosissimo, anno regni ejus primo, Capue, octavo kalendas jnlii, feliciter. Amen (3).

Apud
Neustadt (1),
14to novembria
1221.

Fridericus, Romanorum imperator, ad instantiam Alberti Tridentini episcopi communitati de Scovolo in territorio Brixiano (scilicet San-Felice et Portexio) privilegium Friderici avi sui confirmat et ipse eandem in sua protectione recipit.

(Edit. ap. CHAZL., *Regest. Frider. III Roman. imperat.*, anhang, p. CII, n° 86; insert. in confirmatione ann. 1448, 10 octobr. apud Neustadt.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus divina favente clementia Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie. Imperialis

(1) Testes dubii, præcipue Henricus de Morra et Petrus præfectus urbis.

(2) Notatio cancellarii sumitur ex diplomate Friderici primi, dato Cucurani, 11 kal. april. 1177 (*ibid.*, p. 67). Unde etiam pars prima documenti usque ad : *Confirmamus etiam eidem ecclesie*, etc., transumpta videtur. Nomen vero *Godefridi* cancellarii falsarius in *Gualterium* inapte mutavit.

(3) Notae chronologicae sat bene inter se concordarent, nisi quod 24 junii 1221 imperator in Sicilia, non apud Capuam versatus fuerit.

emittentia justis postulationibus fidelium suorum consusvit aures accom-
modare benignas. Ideoque noscat tam presens etas quam successura
posteritas quod nos respicientes et animadvertentes concessionem sive
indulgentiam et investituram quam dominus Fridericus avus noster fecit
communitati et universitati de Scovolo in territorio Brixiauo (1), eam
concessionem et datam sive investituram, ad iustitiam Alberti Triden-
tini episcopi qui nobis et imperio fidelis inventus est, auctoritate impe-
riali confirmamus, corroboramus atque integerrime donamus quod ipsam
communem et universitatem de Scovolo, mares et feminas cum uxoribus
et filiis ac filiabus ipsorum, servis et ancillis suis, omnibus proprietatibus
et substantiis eorum mobilibus et immobilibus, presentibus et futuris, sub
nostri imperialis potestatis (sic) ex integro in perpetuum recepimus. Pre-
cipimus itaque ut nulla civitas, nullus episcopus, dux, marchio, comes
seu aliqua persona dictam communem et universitatem de Scovolo in eo
loco habitantes nunc et in futurum destringere, pignorare vel calump-
niari presumat, nec fiat eis contradictio venandi, piscandi, negotiandi,
occupandi per totum lacum Benacum, ripaticum, thelonsum, hostaticum
aut aliquam publicam functionem ab eis aliquando exigat; et si quis
contra predicta veirs temptaverit, centum libras puri auri persolvat,
medietatem camere nostre, aliam medietatem injuriam passis. Ut autem
hec vera credantur, signo et sigillo nostro jussimus commuiri.

Hujus rei testes [sunt] Albertus sancte Magdeburgensis [ecclesie] archi-
episcopus, Albertus Tridentinus episcopus, Andreas Alpius (2), Reinal-
dus dux [Spoleti], et reliqui.

(1) Scilicet ann. 1156, quinto idus juli, indici. IV, juxta Veronam. — Ibidem insertum.

(2) De primo teste, qua causa eum suspectum habeamus, cf. supra p. 446, not. 1. De
secundo autem haec videmus ap. BONELLI, *Notiz. istor. intorno ad Adelpreto*, etc. « Nell' an-
» notazione della cronaca del Caerolo, p. 254 e seqq., si rapporta un privilegio accordato da
» Federico II imperatore a Biemino da Manerba cittadino Bresciano, nell' anno 1221, in cui
» questo nostro vescovo vien appellato *Andrea Alpino vescovo di Trento*. » Legendum tamen
putamus, sicut in isto fictilio privilegio: *Tridentinus episcopus seu electus, Andreas Alpinus*, etc.
Forisitan idem Andreas quem ad ann. 1249, decembri, *Andream Lupinum* regis valletium voca-
tum invenimus, nisi sit Andreas regni Siciliae logotheta, qui supra, p. 445, inter testes an-
numeratur.

Signum domini Friderici Romanorum invictissimi imperatoris et regis Sicilie.

Ego Conradus Metensis et Spirensis episcopus et imperialis aule cancellarius et totius Italie legatus recognovi.

Acta sunt hec anno a nativitate Domini M.CC.XXI, kalendis novembris, indictione nona, imperante domino nostro Friderico Romanorum imperatore, semper augusto et rege Sicilie, anno Romani [regni] ejus octavo, in Sicilia XIII, imperii vero secundo (1).

Data apud Nomum (Panormum?), feliciter. Amen.

1221.

Fridericus, Romanorum imperator, Ottobellum de Pimignaco, fratrem ejus et nepotes in territorio Brixienti ad nobilitatis gradum sublimat et in suam imperiique protectionem recipit.

(Memorat. ap. CROZZ, loco supra citato, p. CIII, n° 86, ex confirmatione Friderici III dat. ap. Neustadt, 10 octobris 1448, pro Folio de Lamura et nepotibus ejus Johanne et Baldo de Lamura de Pigninaco. Privilegium autem Friderici secundi, nulla temporis nota expressa, his verbis indicatur:)

« Cum clare memorie Fridericus secundus antecessor noster Ottobellum de Pimignaco, Talchevolum ejus fratrem, Venturam, Lanfrancum eorum nepotes ac Clamottum quondam Uberti de quorum progenie, etc., territorii Brixienensis, etc., propter eorum grata servitia ad nobilitatis gradum sublimaverit nobilesque valvassores creaverit, ac perinde erexerit ac si de nobilibus antiquis valvassoribus nati fuissent, eosdem in suam et imperii protectionem recipiendo, ipsosque ab omni solutione thelonei, fodri, ripatici, hostatici et quavis alia publica functione eximendo, prout hec in literis prefati regis (sic) Friderici desuper confectis quas hic haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continetur. »

(1) Notae chronologicae, praecipue anni regnorum et imperii, inter se non concordant.

Fridericus, Romanorum imperator, Petro abbati monasterii Virginis Mariae Heremitarum et Sancti Stephani de Nemore atque conventui ejus restituit et confirmat omnia ipsorum privilegia juxta generale edictum in curia Capuana factum sibi resignata, conceditque et confirmat multa alia jura et possessiones quae ibidem nominatim exprimuntur.

Brundisii,
martio 1224.

(Edder. MACCIUCCA, *Esame delle cart. vantage*, raccolt. n° 24. — ТРОМБИ, *Hist. critic. diplomat. ord. Cartus.*, tom. V, append., p 95 et 98. Collat. cum pergamena in archivo reg. S. Severini apud Nepollim. Altera et brevior versio in qua nomen Tankredi inseritur, novum super privilegii falsitate argumentum praebet.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus et rex Sicilie. Impensis nobis a Domino beneficiis respondemus et ei gratiarum offerimus holocaustum cum sacrosanctas ecclesias et loca venerabilia favore nostre clementie intuentes, earum paci et quieti misericorditer providemus, et que ibi ab aliis collata sunt nostra imperialis serenitas ratihibitione confirmat et ea muneribus sue liberalitatis augmentat. Attendentes itaque devocionem et fidelitatem Petri venerabilis abbatis et conventus monasterii gloriose Virginis Marie Heremitarum et Sancti Stephani de Nemore necnon et quante devotionis studio in eodem venerabili monasterio creatori omnium famuletur et quanta vigilantia in timore Domini sancta ibi colitur religio, monasterium ipsum cum universis obedientiis hominibus et pertinentiis suis sub clipeo nostro protectionis recepimus et tenemus (a). Confirmantes ei universa privilegia, concessionem et libertates

(a) *Ex tunc incipit aliud privilegium, quod ediderunt quoque Macciucca et Tromby, locis supra citatis. Quantum vero propter hoc contra Macciuccam nitatur Tromby, nihil nostra sententia proficit. Ita autem sequitur: Confirmantes ei universa privilegia, concessionem et libertates que ibi tam a comite Rogerio, regibus Sicilie Rogerio, Guillelmo primo et secundo et Tankredo pie memorie et augusto domino Imperatore Enrico et*

que ibi tam a rege Rogerio quam ab aliis regibus Guillelmo primo et secundo pie memorie et divis augustis domino imperatore Henrico et

domina imperatrice Constantia, parentibus nostris, eidem monasterio sunt indulta, insuper concessionones, donationes et libertates quas comites baronesque aliqui fideles dicti regni nostri pro devotionis affectu eidem monasterio intulerunt. . . . sine aliquo. . . . regum temporibus consuevit utatur. Que privilegia a jure generali . . . . . a nobis in curia Capuana de privilegiis resignandis, dictus abbas et conventus. . . . . habuerunt. . . . . quedam alia humiliter resignarunt. Ipsorum itaque privilegiorum inspecto tenore, ad humilem supplicationem eorundem abbatis. . . . . nostra gratia ex certa nostra scientia eidem eadem. . . . . restituimus, sicut jam in altero factum est nostre majestatis privilegio, et omnia que continentur in eis eidem monasterio specialiter duximus confirmanda ut tam eadem privilegia. . . . . habeat idem monasterium ex certa nostra scientia confirmata. Concedimus itaque et confirmamus ipsi monasterio in perpetuum herenum in quo situm est monasterium cum omnibus rationibus, tenimentis et pertinentiis suis, casale Spatule cum cultura que dicitur de Murrui et ecclesiam Sancti Leontis cum casali suo, hominibus et omnibus justis tenimentis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Fantini et ecclesiam Sancti Nicolai. . . . . et ecclesiam Apostolorum et grangiam Arsaphie cum casalibus, hominibus et omnibus justis pertinentiis et tenimentis suis in territorio Stili. Item concedimus et confirmamus. . . . . hominibus et omnibus tenimentis et pertinentiis suis in territorio Sancte Catherine, culturam de Sancto Panio in loco dicto de Barbaruso in tenimento Stili que monasterium ipsum habet et possidet ex donatione domine. . . . . Item concedimus et confirmamus culturam que dicitur Camlanca, salvis tamen frumento et pecunia nostre curie debitis, sicut et alie nostre culture solvere et reddere solite sunt et debent. Item ecclesiam Sancti Jacobi de Montabro prope Squiliacum cum casalibus suis, videlicet casale Montabri, Gasparine et Arunchi cum omnibus justis pertinentiis et tenimentis suis et cum universis villanis et hominibus quos habet idem monasterium in predictis casalibus. Item concedimus et confirmamus eidem monasterio tenimentum quoddam in territorio Stili in terris Casamone juxta proprios fines et divisas quas inseri jussimus [et] conscribi in altero nostro privilegio eidem monasterio. . . . . In dicto tenimento nullus habeat aut aliud opus facere audeat absque voluntate abbatis et fratrum monasterii supradicti, cum ipsis tenimentis et commoditatibus illi gaudere non debeant, nisi illi ad quos. . . . . ipsum tenimentum de regia fuit. . . . . concessum et nunc de nostra imperiali gratia confirmatum. Item concedimus et confirmamus ecclesiam Sancte Marie, culturas et terras quas habet idem monasterium in tenimento. . . . . fidelium sibi facta. Item

domina imperatrice Constantia, parentibus nostris, eidem monasterio sunt indulta, ut eis sine aliquo temporali servitio pacifice, sicut eorum tem-

concedimus et confirmamus eidem monasterio culturas in tenimentis Sancti Georgii et planitie Sancti Martini cum libertatibus et immunitatibus quas Richardus iuxta. . . . . tenimento donavit et concessit monasterio supradicto. Concedimus etiam et confirmamus dicto monasterio ecclesiam omnium Sanctorum, ecclesiam Sancti Nicolai cum casalibus, villanis et molendinis et ecclesiam Sancti Sossii cum omnibus pertinentiis et tenimentis suis in territorio Sarriani et Badulati, quas ecclesias ipsum monasterium cum tenimentis suis et libertatibus habet et possidet ex donatione comitum et baronum. Item concedimus et confirmamus granciam de Capistro cum casali, hominibus et omnibus pertinentiis et tenimentis suis in territorio Arenarum, quam monasterium habet et possidet ex donatione dominorum ipsius terre Arenarum. Item concedimus et confirmamus grangiam de Cuesulo in territorio Squillacii cum omnibus terris suis et molendino de Argari eidem. . . . . fidellum largitate; granciam Sancti Theodori in territorio terre Graei ex donatione dominorum ipsius terre Simali sibi facta; ecclesiam Sancti Nicolai de Chipulla in territorio Cutroni cum hominibus et omnibus tenimentis et pertinentiis suis. Concedimus quoque et confirmamus ipsi monasterio molendinum de Alexi quod est subtus Squillacium in loco qui dicitur de Scala, que monasterium habet et possidet ex donationibus comitis Anfusi domini terre Squillacii. Item concedimus et confirmamus granciam Mutari cum casali et omnibus pertinentiis et tenimentis suis in territorio Mileti. Item concedimus et confirmamus tenimentum Sancti Cristofori cum omnibus pertinentiis suis, quod habet monasterium ex largitione fidellum in territorio Castri Novi. Item concedimus et confirmamus possessiones quas habet monasterium in territorio Polissi. Item concedimus et confirmamus predia, culturas et terras que idem monasterium habet ex largitione nostrorum fidellum in tenimento Messane. Ipsi etiam monasterio de ampliori gratia confirmamus in perpetuum ecclesias, grancias, predia, possessiones, culturas, terras, molendinos, tenimenta, villanos, homines spectantes ad dicta loca, libertates et immunitates quascunque ab Imperatoribus. . . . . comitibus, baronibus et aliis quibuscunque, ut idem monasterium ea habeat libera ab omni exactione regalium lignaminum vel servitute aliqua quocunque nomine. . . . . servitio. . . . . ut infrascriptis privilegiis et instrumentis dinoscitur contineri, et sicut ea. . . . . predictorum regum Sicilie. . . . . et licet in aliis privilegiis regni nostri. . . . . mandato et cetera generaliter apponatur. . . . . nostre restitutionis et confirmationis memoriam et robur perpetuo valliturum, presens privilegium. . . . . annuo, mense et indictione subscripts. Datum Brundisii, etc., ut in altero.

poribus consuevit, utatur. Que privilegia juxta generale edictum factum a nobis in curia Capuana de privilegiis resignandis dictus abbas et conventus nobis humiliter resignarunt. Ipsorum itaque privilegiorum inspecto tenore, ad humilem supplicationem eorundem abbatis et conventus, eterne retributionis intuitu, de innata pietatis nostre gratia, et eadem eis restitimus et omnia que continentur in eis eidem monasterio specialiter duximus confirmanda. Concedimus itaque et confirmamus ipsi monasterio in perpetuum heremum in quo situm est monasterium ipsum cum omnibus rationibus, tenementis et pertinentiis suis et casale Spatule cum cultura que dicitur de Murruni, ecclesiam Sancti Leontis cum casali suo, hominibus, culturis, prediis, pascuis et massariis et omnibus iustis tenementis et pertinentiis suis, ecclesiam Apostolorum et grangiam Arsafie cum casalibus, hominibus et omnibus pertinentiis et tenementis suis in territorio Stili, ecclesiam Sancti Fantini et ecclesiam Sancti Nicolai de Trivio cum omnibus pertinentiis et tenementis earum, ecclesiam Sancti Jacobi de Mentabro cum casalibus suis, videlicet casale Mentabri, Gasparine et Arunchi cum omnibus pertinentiis et tenementis suis et cum universis villanis quos habet idem monasterium in predictis casalibus et cum villanis quos monasterium ipsum habet in casali Stalacti qui dicuntur de Assi et aliis villanis qui habitant per diversa loca in territorio Squillacii. Concedimus etiam et confirmamus dicto monasterio ecclesiam Omnium Sanctorum que dicitur grangia de Camaroto et ecclesiam Sancti Sossii cum hominibus et omnibus pertinentiis et tenementis suis in territorio Satriani et Badulati, quas ecclesias ipsum monasterium cum tenementis suis habet et possidet ex donatione comitum et baronum. Item concedimus et confirmamus ecclesiam Sancti Blasii cum hominibus et omnibus pertinentiis et tenementis suis in territorio Sancte Catharine, quam monasterium habet et possidet ex donatione domine Nide, domine ejusdem castri Sancte Catherine. Item concedimus et confirmamus grangiam de Capistris cum casali, hominibus et omnibus pertinentiis et tenementis suis in territorio terre Arenarum, quam monasterium habet et possidet ex donatione dominorum ipsius terre Arenarum. Item concedimus et confirmamus grangiam de Cuculo in territorio Squillacii, grangiam Sancti

Theodori in territorio terre Simmeti, ecclesiam Sancti Nicolai de Chipulla in territorio Cutroni cum hominibus et omnibus tenimentis et pertinentiis earundem, libere ipsas ecclesias, homines et villanos spectantes ad dicta loca ab omni exactione lignaminum sine temporali servitio possidendas. Concedimus quoque et confirmamus ipsi monasterio molendinum de Alexio quod est subtus Squillacium. Item confirmamus molendinum de Sancto Jacobo et vineam de Marina subtus Squillacium in loco qui dicitur de Pala, que monasterium habet et possidet ex donatione comitis Amfusii, domini terre Squillacii. Item concedimus et confirmamus eidem monasterio culturam de Sbomatisia in territorio Squillacii cum juribus falangagii, scalagii, ancoragii et dohane litoris et maritime, tenimentis et territoriis ipsius culture. Item concedimus et confirmamus grangiam Mutari cum casali, hominibus et omnibus pertinentiis et tenimentis suis in territorio Milet. Item concedimus et confirmamus tenimentum Sancti Christophori cum omnibus pertinentiis suis, quod habet monasterium ex largitione fidelium in territorio Castri Novi. Item concedimus et confirmamus possessiones quas habet monasterium in territorio terre Policii. De speciali quoque gratia damus, concedimus et confirmamus ipsi monasterio tenimentum quoddam in territorio Stili in terris Casemone in perpetuum habendum et possidendum, quod tenimentum concessum fuerat primo ipsi monasterio cum pascuis animalium et massariis per privilegium quondam regis Guillelmi consobrini nostri recolende memorie. Sed quia per proprios fines ipsum tenimentum non fuerat terminatum, de mandato nostro ipsius tenimenti divise facte fuerunt et nostro culmini presentate; quas divisas in presenti privilegio ad maiorem gratiam et favorem ipsius monasterii iussimus apponendas: in primis ab oriente terre Sancti Pantaleonis, sicut descendit rivas versus orientem usque ad Sanctum Pantaleonem et ascendit serra usque ad lapidem cruce signatum et scindit in medium montem et ferit in viam Casemone, et vadit divisa ipsius tenimenti dividendo cum cultura Sancti Leontis usque ad arborem cruce signatam et pervenit ad rivum qui dicitur de Rigitano et descendit divisa Sancti Leontis cum eodem rivo usque ad mare; deinde vadit via publica usque ad magnum rivum qui dicitur de Dorcari, et transit ipso

rivo vadit via publica usque ad parvum falsum rivum qui est juxta culturam Stephauitii et ascendit rivus usque ad cruce signatum lapidem in caput Primaupuci, et inde ascendit versus occidentem per lacus ejusdem culture dividendo cum predictis terris Stephanitii usque ad veterem Areuam, et deinde ascendit serra usque ad separationem culture alpestre(?) ubi est lapis cruce signatus et deinde descendit occidentem usque ad cruce signatam pipiragium et juxta bruum, et deinde vadit recte ad palustrem umbrum et ascendit inde per palustrem umbrum et ferit ad rivum qui descendit per malam rupem et regalem viam, et vadit ipsa via usque ad bruum Saucte Agathe ubi est cruce signatus lapis; et vadit ipsa via regalis usque ad magnum rivum ubi sunt ficus, et ascendit ipse rivus usque ad divisam orientalem et postea declinat ad viam et ipsa via pervenit ad culturam arvi, et inde descendit versus orientem serra usque ad finem culture ipsius arvi in caput vallonis et descendit vallo usque ad rivum et ascendit rivus usque ad descendentem rivum Sancti Pautaleonis et concluditur. Volumus insuper et precipimus ut in supradicto tenimento nullus laborare, pascere aut aliud opus facere audeat absque voluntate et licentia abbatis et fratrum monasterii supradicti, cum ipsius tenimenti commoditate alii gaudere non debeant nisi illi ad quorum usum ipsum tenimentum de regia fuit benignitate concessum et nunc de nostro imperiali beneplacito concessum. De ampliori autem gratia benignitatis nostre volumus et mandamus ut animalia predicti monasterii libere sumant pascua et usum aque in omnibus territoriis et tenimentis atque locis ubique regni nostri, et fratres ipsius monasterii cum omnibus eorum equis et aliis animalibus suis libere habeant passagium facile, et ab omni exactione passagii, plateatici sive pedagii tam per nostrum demanium quam per alias terras et loca regni nostri, terra vel mari, tam emendo quam vendendo, euendo et redeundo, perpetuo sint immunes. Concedimus etiam eisdem fratribus in omnibus terris et locis nostri demanii libere habeant declinationem et ductum aque et situm molendinorum et fullonum, et etiam in omnibus tenimentis et locis regni nostri libere habeant venationes; et si in tenimentis, territoriis et locis ipsius monasterii aliquos venari contigerit, liceat eisdem fratribus habere quarterium animalium silves-

trium. Volumus et concedimus eisdem fratribus pro usu eorum libere pisceram, mueram ferri et salem habere. Concedimus insuper ut homines qui confratres fuerint monasterio supradicto et de bonis eorum professionem et donationem fecerint eidem monasterio, cum animalibus et bonis eorum omnibus semper et ubique gandoant libertate et sint ab omnibus exactionibus et collectis, servitio temporali, angariis et perangariis, liberi et exempti. Concedimus etiam ut custodes animalium dicti monasterii, dum fuerint in ipsa custodia animalia eorum insimul cum animalibus ejusdem monasterii, libere sumant pascua in omnibus locis, sicut animalia monasterii supradicti. Concedimus insuper omnibus grangiis et pertinentiis ipsius monasterii de omnibus terris et locis ac territoriis et tenimentis regni nostri libere sumere et habere ligna pro usu et necessariis earum. Concedimus insuper eisdem fratribus, hominibus et vassallis eorum habere bancum justitie in omnibus terris et locis tam nostri demanii quam aliis ubicumque habuerint incolarum. Volumus autem ut nulla ecclesiastica vel secularis persona, nullus comitum vel baronum, nullus justiciariorum vel bajnorum nostrorum homines predicti monasterii aut pariclas eorum ad angariam et perangariam vel eos servitium aliquod facere vel exhibere compellat, neque eos nitatur aliqua infestatione vel exactione gravare, sed sint ab omni servicio temporali et molestia liberi et securi. Ipsi etiam monasterio ex liberalitate majestatis nostre confirmamus in perpetuum suprascriptas omnes obedientias, grangias et possessiones et queque alia tenimenta que idem monasterium largitione regum et principum et aliorum oblatione fidelium justo et rationabiliter tenet et possidet, prout in ipsorum privilegiis et instrumentis dignoscitur et vidimus contineri et ea omnia temporibus regis Gualelmi rationabiliter et pacifice dignoscitur tenuisse, et que etiam in futurum justo titulo poterit adipisci. Et licet in aliis privilegiis regni nostri clausula illa scilicet de salvo mandato et cetera generaliter apponatur, in isto tamen privilegio de nostra speciali gratia jussimus non apponi. Ad hujus autem nostre restitutionis, donationis et confirmationis memoriam et robur perpetuo valitarum, presens privilegium per manns Petri de Salerno notarii et fidelis nostri scribi fecimus et nostre majestatis

sigillo iussimus communiri, anno, mense et indictione subscriptis.

Datum Brundusii, anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo quarto, mense martii, indictione duodecima, imperii domini nostri Friderici Dei gratia gloriosissimi Romanorum imperatoris, semper augusti et regis Sicilie, anno quarto, regni vero Sicilie vicesimo sexto, feliciter. Amen (1).

1225.

Anno 1225 [capitula consulatus maris] subscripta et jurata fuerunt in civitate Messanae apud ecclesiam Sanctae Mariae Novae, in praesentia episcopi Cataniensis, a Friderico imperatore Aleman-
niae ut omni tempore observarentur. Cf. PARDESSUS, *Collect. de lois maritimes*, tom. II, ch. XII, p. 6, ex edit. Catalana ann. 1494 (2).

Apud
Favennam,
30 aprilis 1226.

Fridericus, Romanorum imperator, monasterio Sanctae Mariae in Chemnitz donationes a praedecessoribus suis Lothario et Conrado factas innovat et confirmat; insuper addens ut si infra terminos proprietatis ibidem definitos aliquid in fodinis auri, argenti,

(1) Notae chronologicae inter se concordant. Quum tamen locus dati privilegii admitti non possit, conicere licet amanuensem qui privilegium verumne an falsum rescripserit, locum sumpsisse ex altero privilegio authentico dato Brundusii, martio 1224; quod supra p. 453.

(2) In cod. Biblioth. Paris. (fonds Cangé, 146), cum rubrica: « *Aço son capitula quia faciem en Xipre e foren fermats per molta e grans senyors*, » haec leguntur, fol. 475 verso: « Item » los jura Soldarich (Friderich) emperador de Alemany e Pando de Mardenant (?) son almirall » de teor e fer tenir. Et aço fou fet a Macina en Santa Maria la Nova en presència del bisbe » de Cathania en l'any MCCXXV. » Nulla tamen fides impresso libro, ut recte monuit Par-
desus, vel etiam codici adhibenda est, quum nusquam alia istius juramenti notitia nisi apud Bianchinum detegatur. Ille autem (*Storia delle finanze del regno di Napoli*, I, 292), ad ann. 1231, qua nescimus auctoritate, eadem refert, omissa vero admirati et episcopi Cataniensis mentione. Cum fons authenticus desit, rem incertam fusius discutere non vacat.

salis vel commodi cujuslibet repertum fuerit, id integrali jure monasterio praedicto pertineat.

(Edit. ap. SCHUMACHER, *Beitrag. zur deutsch. Reichshist.*, n° 2, p. 83. — Memorat. quoque ap. SCHULTES, *Director. diplomat.*, t. II, IV theil, p. 611; coll. cum pergamena quam authenticam dicunt in archivo Dresdensi. Sigillum ceræ rubrae filis sericis rubri et viridis coloris appendet. Licet figura Imperatoris in sigillo impressa a solita effigie non abhorreat, ipsius sigilli forma et duo cavi, vulgo *creux de pouce*, tergo contra solitum impactu, hoc suspectum reddunt. Initialis quoque lineae litterae elongatae et quasi manu tremula exaratae, scripturae corpus et quaedam in textu mendae, scilicet *terminos*, *iniriari*, hanc chartam ab Imperiali cancellaria non emanasse demonstrant.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus, universis imperii fidelibus in perpetuum. Quoniam dispensatio divina dividens singulis prout vult fecundioris nos gratie dotibus nec quidem digne, sed misericorditer sublimavit, equum quippe est ut circa suos nos inveuiat beneficos, ex cuius munificentia cuncta emanant quae largimur. Hinc est quod ob reverentiam Dei omnipotentis ejusque genitricis Sanctae Marie gloriam, terminos duorum miliarium a cornu quolibet altaris se circumquaque in longum extendentium et in latum, a quodam dive recordationis Lothario Romanorum imperatore nostro predecessore monasterio quod Kamuz dicitur et personis ibidem Deo et sanctae Marie genitrici ejus secundum regulam sancti Benedicti jugiter famulantibus, cum universis fundis et pagis ipsorum et totalibus usufructibus et attinentiis suis, videlicet advocatia, ecclesiis, prediis, vineis, arvis, agris, pratis, pascuis, sylvis, aquis et aquarum alveis, virgultis et arbusculis, piscationibus et molendinis, viis et semitis, denique supra terram et infra, ab omnium hominum exactione vel inquietudine oblatos liberrime et donatos et postmodum a felicitis memorie Conradi Romanorum regis etiam predecessoris nostri gloriosis privilegiis (1) confirmatos et suis beneficiis et donis corroboratos, ad tam piorum beneficiorum numerum accedentes et

(1) Quorum unum datum in Siza ann. Dom. MCXLIII, indict. III, notatione mensis non expressa, apud eundem Schumacher sub n° 4 reperitur.

meritorum participes nos effici cupientes, sicut ad nos suas donationes feliciter devolverunt, sic eas totas et integraliter pie mentis affectu complexas innovamus et ratas et firmas decernimus observare; omnia hec et singula prenotata, confirmata per nos et innovata, et bona que jam possident et que possessuri sunt justis modis Domino Jesu Christo ac interemerat Virginii Marie genitrici ejus pro remedio nostrorum peccaminum jamdicto loco in plenam et perpetuam proprietatem etiam offerentes et dantes libere possidenda. Et ut amplius ad Dei cultum ibidem famulantibus accrescat devotio, tam sollemniter instructam donationibus ecclesiam ampliori beneficio nostre donationis esse volumus locupletem: damus et de nostra regia perpetuo concedimus potestate ut si quid in terminis jam sepedicto monasterio hiis rivis et fluviis limitatis, scilicet versus orientem Scapa, versus austrum Wirsnitz (1), versus occidentem Mulda et versus septentrionem Lozchaha (2), in fodinis anri, argenti, salis aut cujuslibet eris aut metalli, utilitatis aut commodi repertum aut manifestatum fuerit, sicut nobis et imperio pertinnit, cum jure sibi pertineat integrali; cum idem monasterium antecessoribus nostris Romanorum imperatoribus ac regibus quadam prerogativa dilectione semper annexum fuerit et gratia speciali. Nulli ergo unquam mortalium liceat hanc nostre confirmationis, innovationis et donationis paginam infringere vel eidem ausu temerario contraire; quod qui fecerit, omnipotentis Dei iram ac nostram offensam se non dubitet incursum, et pro pena transgressionis auri centum libras componat, dimidium fisco nostro, reliquum injuriam passis. Ut autem hec firma perpetuis seculis permaneant, hanc paginam typarii nostri munimine jussimus roborari.

Hujus rei testes sunt Bertholdus Acquiiliensis patriarcha, Eberhardus Salzburgensis archiepiscopus, Eckebertus episcopus Babenbergensis, Ludewicus dux Babario, Albertus comes de Tyrol, Rudolphus comes de Habichsburg, Wilhelmus comes de Hunburc, Hermannus comes de Or-

---

(1) Verisimiliter Zschopau et Wirschnitz-Bach.

(2) Forsitan Ludwigs-Bach vel Lungwitz.

tinburg, Anshelmus marscalcus de Justingen, Conradus de Enste, Ulricus de Minzinburc, Waltherus pincerna de Sciple, et alii quamplures.

Datum apud Parmam, anno Domini millesimo CC^o XXVI°, pridie kalendas maii, indictione XIV (1).

Fridericus, Romanorum imperator, confirmat quicquid Fridericus imperator avus suus ecclesiae Sanctae Mariae Virginis prope Altenburg donavit in possessionibus et juribus, Friderico de Po-leke ejusdem ecclesiae praeposito concedens ut ipsi et successores ejus libere possideant quicquid habent aut justo titulo poterunt adipisci.

Frankfurti,
julio 1826

(Edd. SCHULTES, *Director. diplomat.*, tom. II, IV theil, p. 613-614; non indicato fonte, sed verisimiliter ex eodem unde documentum dat. Erfordie, ann. 1220, die conceptionis Domini, sumpserit : quod in primo tomo inter spuria exhibemus.)

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, Jerusalem et Sicilia rex, universis, etc. Cum paterna devotio in mentibus filiorum et nepotum ad imitandum pietatis exemplum permanere debeat, protestamur nos summe diligere fundationem ecclesie Sancte Marie Virginis prope Aldinburc quam Romanorum imperator bone memorie Fridericus avus noster, una cum filiis suis Heinricho patre nostro et Philippo patruo nostro Romanorum regibus, devote complevit, adjacens (sic) eidem ecclesie dotis nomine decimam piscium piscine rive claustrum antiquae, eo quod destructis ortis et areis et parvo molendino (2), ecclesia prefata

(1) Quam exeunte aprili apud Ravennam imperator moraretur et testes qui tunc temporis ejus curiae aderant omnino testibus hic nominatis differant, novum et gravius etiam argumentum oritur unde privilegium istud inter suspecta documenta rejicere debeamus.

(2) Hoc molendinum de quo in aliis documentis saepe mentio fit, hodie quoque apud Altenburg *die kleine Mühle* nominatur.

piscina, aggere et lapidum congerie in fundo et proprietate sit concepta. Propterea jam dictus avus noster prefatam ecclesiam in omnibus bonis suis mobilibus et immobilibus et personis tam incolis quam extraneis manumissit et liberavit, iudicium vite et mortis per omnem proprietatem suam indulgens; advocatiam quoque loci et fratrum sive bonorum ipsorum defensionem nulli unquam in beneficium conferri statuit, sed soli Romano imperio reservavit, dans fratribus ejusdem ecclesie liberam electionem prelatorum suorum secundum sanctorum canonum instituta. Hec itaque pro sequela nostri consensus (*sic*), presente domino Friderico dicto de Poleke prefate ecclesie preposito quinto, conscribi sub sigillo nostre majestatis fecimus, dantes eidem et per eum suis antecessoribus de imperiali munificentia ut quicquid bonorum hactenus habuerant libere possideant vel in futurum collatione principum, concessionem pontificum, oblatione fidelium vel emptionis titulo poterunt adipisci.

Datum et actum Frankwurti, anno incarnationis Dominice MCCXXVI, mense julio.

INDEX DOCUMENTORUM

QUAE IN HOC VOLUMINE EXHIBENTUR SIVE MEMORANTUR.

1220		<i>Fridericus II Romanorum imperator et Siciliae rex:</i>
22 nov.	Romae, in basilica Sancti Petri.	— Constitutionem generalem publicat et ab omnibus jubet observari qua vetat ne quis contra privilegia ecclesiastica at- temptare praesumat, haereticos omnes proscribit et haereti- corum fautores, personas et bona naufragantium et adve- narum tuetur atque agricultores cum instrumentis eorum rusticis contra invasores protegit. 2
.....	.....	— Doctoribus et scolariis Bononiae mittit leges quas in die coronationis suae edidit, mandans ut eas in ipsorum codi- cibus scribi faciant et legant. 7
23 nov.	In castris apud Urbem.	— Symeonis archiepiscopo Ravennati confirmat privilegium huic ecclesiae mense praecedente a se ipso indultum, hoc addito ut si quid detrimenti jurisdictioni Ravennatis eccle- siae privilegium comitis Uberti irrogasset, abrogaretur. 8
24 nov.	In castris apud Urbem.	— Dominis de Revigliasco et de Truffarello fodrum, poderum et districtum de loco Cellarum juxta Dertonam confert, illos que sub sua protectione recipit. 8
24 nov.	Apud Urbem.	— Conventiones inter dominos de Plozascho, homines de Ba- gnollo, Caburo, Bargis, etc., et civitatem Taurinensem de eorum habitaculo in eadem civitate confirmat, et plenam li- bertatem universis imperii fidelibus concedit ut ibidem cum omnibus rebus suis ad habitandum veniant. 9
24 nov.	Apud Urbem.	— Oberto Iporegiensi episcopo omnes possessiones omniaque privilegia istius ecclesiae confirmat. 10
novemb.	In castris apud Urbem.	— Ad interventum fidelis sui Azzonis abbatis monasterii Sancti Benedicti super Padum, monasterium istud cum om- nibus possessionibus et pertinentiis ejus in sua protectione recipit eique concessionem praedecessorum suorum, libertates et privilegia ibidem expressa confirmat. 10
24? nov.	[In castris apud Urbem.]	— Gratianum abbatem Burgi Sancti Sepulchri in comitatu Castelli, burgum ipsum et burgenses in sua protectione et dominio recipit, omnes eorum libertates et jura confirmans,

1220		
novemb.	In castris apud Urbem.	<p>praecipitque consilibus et populo Aretii et Castellii ut abbacie et burgo consilium et adiutorium tribuant. 14</p> <p>— Commune Pistorii sub speciali sua protectione recipit, districtum, jurisdictionem et bona ejus confirmat, et Ugolinum Paganelli potestatem ipsius communis de his omnibus investit. 18</p>
24 nov.	In Montemalo prope Urbem.	<p>— Potestati et communi Pisarum concedit et confirmat, nominibus specialiter expressis, omnia quae ab imperio tenent cum jurisdictione et districtu, necnon et Massam cum pertinentiis suis; potestatem donat faciendi justitiam et negotiandi secure per terram et per aquam, confertque in fendum littus maris a civitate Vecla usque ad portum Veneris cum privilegio portuum. 19</p>
24 nov.	In castris in Montemalo.	<p>— Civitati Dertonensi confirmat privilegium eidem ab avo et patre suo indultum cum gladii potestate et omnimoda jurisdictione. 24</p>
25 nov.	In Montemalo prope Urbem.	<p>— Henrico Bononiensi episcopo et ecclesiae ejus bonos usus et consuetudines concedit et confirmat cum plena jurisdictione locorum ibidem expressorum, variaeque ejusdem ecclesiae privilegia et immunitates memorat et renovat. 27</p>
26 nov.	In Montemalo prope Urbem.	<p>— Propter dilectionem quam in se habuerunt Gillelmus de Pasteria Bononiensis potestas et ejusdem civitatis commune, praedictae universitati concedit et confirmat quodcumque habuit in jurisdictionibus cansarum civilium et criminalium, in creatione officialium et in caeteris bonis consuetudinibus. 31</p>
25 nov.	In Montemalo prope Urbem.	<p>— Ugolinum Albizonis et nepotes ejus Ugolinum et Albizonem fratres de Mugello (ex Ubaldinorum gente) in suam protectionem suscipit cum bonis eorum omnibus quae ibidem recensentur, multaque et ampla eis privilegia concedit, scilicet de fodro imperiali, de jure aedificandi, de jurisdictione civilium et criminali, etc. 33</p>
25 nov.	In castris prope Romam.	<p>— Communi Podii Bonitii consules eligendi facultatem impertitur, plura jura sua sub certis conditionibus eis remittit, traditionemque octavae partis Podii Bonitii factam Senensis primam et postea Florentinis irritam pronuntiat. 37</p>
25 nov.	In castris prope Urbem in Montemalo.	<p>— Castrum Noni (Annone) obligat potestati et civitati Astensi qui sibi praeter mille marcas argenti jamdudum mutatas alias octingentas iterum mutuum dederunt, eo pacto ut redditus ad hoc castrum pertinentes pro custodia ejusdem per-</p>

1220		elipere debeant, idemque post decem completos annos per ipsum rursus redimi possit. 40
25 nov.	In castris Romae apud Montem-malam.	— Clausum dictum Rocca Dominarum in dioecesi Vercellensi cum priorissa, sororibus et fratribus in sua imperiali protectione suscipit eidemque bona ibidem expressa et libertates confirmat. 41
[nov.,	In Montem-malo prope Urbem.]	— Pagano episcopo Vulterrano et ecclesiae ejus omnia privilegia et bona confirmat quorum pieraque ibidem nominatim recensentur, eique vicarii potestatem in comitatu Vulterrano et etiam in Tuscia confert. 41
[nov. circiter.]	.....	— Ad petitionem Almerici abbatis Sancti Severi de Classe juxta Ravennam, illum cum fratribus et possessionibus ejusdem monasterii in Imperiali sua protectione recipit, omnia confirmans quae habet vel de caetero poterit adipisci et quae a praedecessoribus suis aut ab aliis per concessionem tenet. 45
25 nov.	In castris prope montem Rosulum juxta Sutrium.	— Monasterio de Wezzinabrunne dat, tradit et perpetuae possessionis titulo confirmat tres homines consistentes in quodam novali ad suum dominium pertinente. 49
25 nov.	In castris prope montem Rosulum juxta Sutrium.	— In favorem monasterii de Wezzinabrunne ministerialibus aulae Imperiali subjacentibus concedit licentiam illi beneficiendi; principes autem et nobiles hortatur ablata praedia eidem restituere. 50
27 nov.	In castris prope Sutrium in pede montis Rosi.	— Ad reformandam pacem et concordiam, in Lombardiam, Romaniam, Tusciam et per totam Italiam legatum mittit Conradum Metensem episcopum, Imperialis aulae cancellarium, cum plena potestate et auctoritate Imperiali, ratum habens quicquid ante suum in Italiam adventum aut post legatus iste suis fecerit aut facere poterit. 54
28 nov.	In castris apud Sutrium.	— Concedit Rudolpho de Noxa (Nozza) et Suzoni Cotoono civibus Pergamensibus eorumque haeredibus cognitionem et definitionem causarum appellationum tam in civitate quam in districtu, secundum formam privilegiorum Henrici sexti et Philippo. 56
28 nov.	In castris apud Sutrium.	— Nobiles de Cocurno prope Januam sub sua protectione suscipit. 58
29 nov.	In castris apud montem Rosum prope Sutrium.	— Principes suos Guidonem, Tigrinum, Rogerium, Marcoalidum et Aginulphum filios quondam Guidonis Guernae, Tusciae comites palatinos, pro gratis eorum servitiis sub speciali protectione sua recipit cum omnibus bonis eorum et

1220		
29 nov.	In castris apud montem Rosulum prope Sutrium.	possessionibus quas ibidem nominatim enumerantur, omniaque eorum jura et privilegia confirmat. 58 — Congregationem intrinsecam Veronensem sub protectione sua suscipit eique dat, tradit et confirmat omnes possessiones ibidem nominatim expressas. 65
29 nov.	Sub monte Rosulo prope Suterium.	— Renovat et confirmat communitati Astensii privilegium quod ipse tempore regni sui anno 1219, mense februario, jam eidem concesserat. 67 et 913
29 nov. vel 1 dec.	In castris apud Sutrium.	— Renovat et confirmat communitati Papiensi cujus fides nunquam de sua memoria excidet, privilegium quod ipse tempore regni sui anno 1219, 29 augusti, jam eidem concesserat. 68
1 dec.	In castris apud montem Rosulum.	— Henrico episcopo Mantuano confirmat curtem Burbasili cum suis pertinentiis, videlicet Roncho, Ferrario, Bigarello et Charzetulo, et Castrum Novum et omnes alias curtes eisdem episcopatus et ecclesie pertinentes. 68
decemb.	In castris prope Narniam.	— Ad supplicationem Benivoli de Bellan et Jacobi de Rugia, civitati Vercellarum confirmat privilegia, donationes et concessiones ab avo et patre suo seu ab altero eorum eidem civitati olim indulta. 69
decemb.	In castris prope Narniam.	— Albericum Sassennatensem episcopum et ecclesiam cum omnibus eorum possessionibus sub speciali protectione sua recipit illumque corporaliter investit, praecepit ut scripta a quadraginta annis facta quae in damnum hujus ecclesiae venire possent, nullum robur habeant. 70
3 dec.	In castello episcopatus Sabinaensis.	— Albertum, Mattheum et Thebaldum de monte Acuto pro gratis eorum servitiis cum bonis et possessionibus eorumdem in specialem suam protectionem recipit, pluraque addit privilegia, scilicet de Armanais et Lombardis, de immunitate dationis, de foro in Castilione tenendo, etc. 72
5 dec.	In castris prope Tibur.	— Universis hominibus de Castro Novo mandat ut comiti Uberto de Castro Novo tanquam ipsorum domino fidelitatem jurent et obediant, notificatque se commississe Conradum Mezensi et Spirensi episcopo, imperialis aulae cancellario, causam veritatem inter ipsum comitem et archiepiscopum Ravennatem. 74
5 dec.	In castris prope Tibur.	— Ugolino de Parma comiti Romaniae mandat ut homines de Castro Novo jurare faciat fidelitatem Uberto comiti sub poena impositionis in banno. 74, not. 1.

1220		
6 dec.	Tibure.	— Bertholdo patriarchae Aquilegeusi per sententiam concedit facultatem ordinandi fora, bannendi et debannendi in jurisdictione ejus, vetatque ne civitatibus quae subsunt eidem patriarchae liceat eligere potestates, se intromittere de episcopatu post decessum episcopi, monetas constituere, molendina construere, vendere vel alienare quae ad regalia pertinent, conjurationes facere, etc., sine voluntate et consensu ipsius patriarchae. 76
decemb.	In castris prope Florentinum.	— Conrado et Oppizzoni marchionibus Malaspinæ et eorum haeredibus omnes possessiones et omnia jura ibidem expressa in feudum concedit et confirmat. 914
9 dec.	In castris apud Florentinum.	— Praeposito et capitulo Sancti Servatii in Tractato concedit ut homines ipsius ecclesiae victualia frumenti et vini ad opus ecclesiae tam per terras quam per aquas in imperio deferant, sine theloneo, passagio aut exactione aliqua. 77
9 dec.	In castris apud Florentinum.	— Ecclesiae, praeposito et capitulo Aquensi concedit ut in omni districtu imperii homines ipsius ecclesiae victualia frumenti et vini ad opus ecclesiae tam per terras quam per aquas deferant, sine theloneo, passagio aut exactione aliqua. 78
decemb.	In castris apud Sanctum Germanum.	— Privilegia a praedecessoribus suis indulta genti Advocatorum de Colle Putei prope Lucam confirmat, cum titulo sacri palatii comitum et imperialium missorum, jurisdictionis et possessionibus. 83
decemb.	Apud Sanctum Germanum.	— Johannem abbatem monasterii Virginis Mariae de Monte Virginis fratresque, possessiones et personas eidem monasterio subditas sub speciali protectione sua suscipit, omnes concessionis et immunitates ab eodem obtentas confirmat, obedientiasque et ecclesias ejus recenset. 86
decemb.	Neapoli.	— Homines burgi Sancti Donnini sub imperiali sua protectione suscipit, eorumque communitati concedit plenam jurisdictionem cum mero et mixto imperio. 92
1221		
2 jan.	In civitate Neapoli.	— Ad preces Honorii papae privilegia monasterii Sancti Zenonis extra muros Veronae deperdita et combusta renovat, hoc monasterium sub speciali sua protectione recipit, possessiones ejus enumerat et confirmat, omnibusque concessionibus a quibuscumque eidem monasterio factis novum addit robur. 93
4 jan.	Neapoli.	— Mandat praelatis, comitibus, baronibus ceterisque per regnum Siciliae constitutis ut cum monasterium Cassinese

1221		
4 jan.	Neapoli.	multas dudum pressuras sit perpressum, iura ipsius quaecumque teneant sine difficultate reddere curent; monens etiam se Stephano abbati Cassinensi licentiam concessisse per se ipsum auctoritate imperiali iura ista alienata recipiendi. 100 — Monasterio Cassinensi concedit ut ballivi et iudices terrae ipsius monasterii civiles quaestiones hominum abbatiae juxta consuetudines regni audiant et determinent finaliter, non obstante appellatione ante diffinitivam sententiam ad majestatem imperialem interposita. 101
januar.	In civitate Neapoli post curiam Capuae.	— Ad supplicationem Stephani abbatis Cassinensis, xenodochium Sancti Benedicti pro solatio egenorum et peregrinorum extructum sub sua protectione recipit, possessionesque ejus recenset et confirmat. 102
januar.	Neapoli post curiam Capuae.	— Petrum abbatem et monasterium Sanctae Mariae in pede Roccae Pimontis in speciali protectione sua recipit, eique concedit et confirmat startiam et molendinum Arcupinti, terras Sancti Marciani et omnes venditiones, oblationes seu donationes ibi factas. 104
21 jan.	Capuae.	— Actioni et Philippo de Troja mandat ut a molestatione monasterii Sancti Angeli de Marano quod sub protectione sua speciali recipit, de caetero prout remaneant, eique omnia injuste ablata ad plenum restituant. 106
.....		Ricardus de Ofen justiciarius Aprutii eisdem scribit de eadem re. 107
januar.	Capuae post curiam.	— Confirmat et renovat juramentum quod in anno 1219, mensis septembris, apud Hagenowe Honorio papae praestitit de patrimonio beati Petri, terra Mathildis caeterisque possessionibus Ecclesiae Romanae manutenendis. 108
januar.	Capuae post curiam.	— Confirmat et renovat privilegium quod in anno praecedenti, 24 septembris, apud Sanctum Leonem, Ecclesiae Romanae fecit super banitione detentorum castri Gonzagae. 109
januar.	Capuae.	— Hospitali infirmorum in Jerusalem confirmat omnes ejus possessiones in Romano imperio, idemque in sua protectione speciali suscipit. 110
januar.	Capuae.	— Ad requisitionem amici sui Hugolini Ostiensis et Velletrensis episcopi, donat et confirmat abbati et conventui Sanctae Mariae de Monte Mirteti supra Nimpham tenimentum Turrianum suo demanio devolutum. 110
februar.	Capuae post curiam.	— Ad supplicationem episcopi Pataviensis (?), Nicolaum Sarnitanum archiepiscopum et ecclesiam ejus sub protectione

1221		sua recipit, privilegia omnia praedecessorum suorum confirmat cum bonis multis ibidem unumlatim expressis, libertates recenset et novas immunitates concedit. 111
februar.	Salerni post curiam Capuae.	— Rogerio abbati Casemarii restituit et confirmat privilegia a parentibus suis eidem monasterio concessa, quorum tenorem abbreviando memorat. 116
februar.	Salerni post curiam Capuae.	— Balsamni abbati Cavensi privilegium impertitur quo possessiones omnes monasterii ejusdem cum castris et casalibus ibi expressis ei confirmat, omni servitutis iugo monasterium eximens et plateaticum in Cilento portibusque Fontis et Veteris eidem plene concedens. 118
10 febr.	Salerni post curiam Capuae.	— Restituit et confirmat universis hominibus de Ebulo privilegium quod juxta generale edictum in curia Capuana factum sibi resignaverunt, qui ipse terram et homines hujus loci in suum demanum receperat et bona eis utenda confirmaverat quibus temporibus regis Guillelmi secundi utebantur. 122
10 febr.	Salerni.	— Universis Imperii fidelibus et omnibus civitatibus Lombardiae et Tusciae mandat ut viriliter ad succursum Terrae Sanctae se praeparent et accingant, de quo ipse diebus et noctibus cogitat; monetque ut efficaciter implcant quaecumque eis duxerit proponenda Angolani Ostiensis et Velletrensis episcopus, Apostolicae Sedis legatus, cui etiam per speciale mandatum plenam auctoritatem Imperialis vicarii concedit. 122
februar.	Foggiae post curiam Capuae.	— Monasterium Sancti Spiritus de Silva Oreolae diocesis Sanctae Agathae sub protectione sua suscipit, ei que omnia jura et bona confirmat necnon et caeteris ecclesiis Sancti Spiritus, scilicet Tufarae, Turris Palatii, Maralfi et Caleni. 134
3 martii.	Trani.	— Ladoveum abbatem de Fabaria (Pfeffers) et conventum ejusdem loci cum juribus et possessionibus ejus sub sua speciali protectione recipit et ab omni jurisdictione patronatus, advocatae seu cujuslibet subjectionis eximit. 137
3 martii.	Apud Tranum.	— Scribit Honorio papae ut non turbetur propter constitutionem nuper in curia Capuana editam de resignandis privilegiis a patre suo et postea tempore turbationis regni indultis, quia requisita privilegia ad curiam Romanam destinare curavit. 139
.....		— Judaeis licentiam concedit morandi apud Tranum ea conditione ut annuatim clero cathedralis ecclesiae Tranensis octo et triginta uncias auri solvere debeant. 140, not. 1.

1221	Apud Barum.	— Monasterium de Scheffersheim et sanctimonialia in eo Deo deservientes cum omnibus bonis et possessionibus ejus in protectionem suam suscipit, statuitque ut haec ecclesia nullum praeter se aut successores suos advocatum habeat. 140
9 martii.		
13 martii(?)	Apud Brundisium.	— Fridericum de Arco, Adelpreum et Riprandinum nepotes ejus eorumque haeredes legitimos honore comitatus nobilitat, ab omni angaria et onere rustico eximit, eisque confirmat merum et mixtum imperium cum jurisdictione et districtu. 144
martio.		
martio.	Apud Brundisium.	— Azzonem marchionem Estensem et Anconensem cum omnibus bonis ejus ibidem enumeratis sub sua speciali protectione suscipit, eisque ea omnia confirmat quae Azzo pater ejus et Obizzo avus praedicti Azzonis juste habuisse ac tenuisse noscuntur. 147
martio.	Brundisii.	— Praelatis, comitibus, baronibus caeterisque in regno Siciliae constitutis notificat se ad requisitionem Carli Montis Regalis archiepiscopi prioribus obedientiarum ejusdem ecclesiae dedisse potestatem capiendi oblatos et villanos qui a dominio ecclesiae Montis Regalis se subtraxerunt et revocandi ad statum quo fuerunt oblationis tempore, confirmans eidem archiepiscopo jus curiae et hominibus ejus angariarum immunitates. 150
martio.	Brundisii.	— De verbo ad verbum renovat privilegium quo Caro Montis Regalis archiepiscopo restituit, concedit et confirmat possessiones et omnia jura ad ejus ecclesiam pertinentia, tam per Saracenos quam per Christianos temporeurbationis illicite occupata, confirmatque simul eidem omnia privilegia, libertates, bonos usus et approbatas consuetudines. 152
22 mart.	Brundisii.	— Notificat se archiepiscopo Montis Regalis concessisse, confirmasse et restituisse casalia, feuda et alia bona temporeurbationis regni alienata. 152, not. 2.
martio.	Brundisii.	— Petro abbati monasterii Virginis Mariae Eremitarum et Sancti Stephani de Nemore et conventui ejus restituit et confirmat privilegia a suis praedecessoribus eidem indulta, quae sibi juxta generale edictum in curia Capuana factum resignaverant. 153
martio.	Apud Brundisium.	— Ad instantiam abbatis et conventus monasterii Sanctae Mariae de Curatio ordinis Cisterciensis, in dioecesi Marturanensi, privilegia a Guillelmo primo et secundo eidem monasterio indulta confirmat. 155

1221		
martio.	Brundusii.	— Omnia bona, libertates et privilegia a praedecessoribus suis monasterio Florensi concessa confirmat. 155
10 april.	Tarenti.	— Hospitale Sanctae Mariae Theutonicorum et domos omnes ab ipso derivatas sub sua speciali protectione recipit, concessionem et privilegia omnia eisdem confirmat, statuitque ut per totum imperium nihil pro quolibet jure terra marique solvere teneantur. 156
10 april.	Apud Tarentum.	— Pro religiosa vita fratrum Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum et gratis servitiis Hermannii magistri Hospitalis ejusdem, ei dat et concedit domum in Sahsenhusen cum pertinentiis, mansum nnum in territorio oppidi sui Frankenfortensis et duas quotidie plaustratas lignorum necnon et pascua animalibus in silva sua quae adjacet loco Sahsenhusen. 157
10 april.	Tarenti.	— Hospitali Sanctae Mariae Theutonicorum privilegium a se ipso jam concessum renovat, scilicet ut quicumque aliquid de bonis Imperii nomine feodi possidet, id tanquam proprium eidem Hospitali libere conferre valeat. 159
april.	Tarenti.	— Pro religiosa vita fratrum Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum, eis generaliter confirmat et renovat diversa privilegia a se et a praedecessoribus suis eisdem indulta. 160
april.	Tarenti.	— Eidem Hospitali privilegium renovat cum additione de exemptione juris donnarum et de passagio Phari. 163, not. 1.
april.	Tarenti.	— Donationem a patre suo Hospitali Theutonicorum factam de castro Mezzaneo inter Brundusium et Oriam renovat, cum istud privilegium amissum fuisset tempore quo Brundusini contra eandem domum insultum fecerant. 163
april.	Tarenti.	— Hospitale Sancti Johannis infirmorum juxta Panormum, plurimis molestiis jamdudum oppressum, Hermannio magistro domus Sanctae Mariae Theutonicorum et fratribus ejus tenendam, conservandum et ampliandum donat et concedit. 165
april.	Tarenti.	— Roberto abbati Sancti Johannis in Plano et conventui ejus concedit et confirmat omnia quae quondam Petronius comes Alexinae eidem domui donaverat, cum libertate aquarum, herbarum et lignorum usque ad decem miliaria in circuitu, excepta tantum villa Precina quam suo Imperiali demanio reservat. 166
april.	Tarenti.	— Pagannum Baldunum civem Messanensem, monetarum Brundusinae magistrum, ejusque haeredes sub speciali protectione

1221		aui recipit, eisq; concedit et confirmat locum inhabitatum dictum Viaregio in maritima in episcopatu Lucensi cum omnibus pertinentiis et integra ibidem voluntatem faciendi libertate. 169
[april.]	Tarenti post curiam Capuae.	— Ecclesiam Anglonensem (in Basilicata) cum omnibus bonis ejus sub sua protectione recipit elique confirmat in perpetuum casale Angloni et homines quos habet in Turiso et Sancto Archangelo cum exemptione ab omni servitio et collecta. 171
16 april.	Tarenti.	— Privilegium Henrici Imperatoris patris aui confirmat, datum Bari, 11 aprilis, tertia decima Indictione (1195), quo ecclesiae Sancti Nicolai de Baro donavit terram dictam Lamam Ursuram sitam in tenimento civitatis Materae. 173
.....	.....	— Ecclesiae eidem Sancti Nicolai annuatim in perpetuum donat de dohana Barenai unam unciam et dimidiam auri ad comparandum cereum Paschale in festo Sabbati Sancti. 173, not. 2.
24 april.	Tarenti post curiam Capuae.	— Palumbo abbati et conventui Sanctae Mariae de Sagittario Clisterciensis ordinis terras laboratorias et forestas terrae Ordeoli donat et concedit, eisq; possessiones, libertates et immunitates ibidem expressas confirmat. 173
maio.	Apud Messanam.	— Ildibrandum comitem palatinum de Tuscia, civitatem ejus Grosseti et quosdam ejusdem comitis fideles, quorum nomina inseruntur, cum eorum bonis stabilibus et mobilibus sub protectione sua speciali recipit, in demanio suo proprio et imperii retinendos. 178
maio.	In civitate Messanae.	— Monasterio Sanctae Mariae Montis Virginis concedit et confirmat homines et possessiones quasdam in tenimento Magdalonis necnon et hospitale pauperum de Nuceria et totum quod possidet in territorio Sarni. 181
maio.	In civitate Messanae.	— Monasterio Sanctae Mariae de Noaria Clisterciensis ordinis, Messanensis diocesis, privilegia sibi juxta constitutionem Capuae editam praesentata restituit et confirmat. 181
maio.	Catanae.	— Benedicto abbati monasterii Sanctae Mariae Roccamatoris de tenimento Messanae privilegia Bartholomaei quondam comitis Paternionis et imperatoris patris sui, sibi juxta constitutionem Capuae editam praesentata, restituit et omnia quae continebantur in eis confirmat, quasdam donationes et immunitates de propria liberalitate superaddens. 182
maio.	.....	— Hectori abbati Sanctae Mariae de Picciano privilegia hujus ecclesiae confirmat. 186
juno.	Messanae.	— Gottefrido comiti de Blandrato dilecto fideli suo concedit et

1221		confirmat comitatum Romanolae cum plena jurisdictione et omnibus iuribus, nonobstante aliqua concessione Ugolino de Juliano vel alii personae facta. 186
13 junii.	Messanae.	— Universis hominibus per Romanolam constitutis notum facit se Gottefrido comiti de Blandrato fidei suo concessisse et donasse comitatum Romanolae cum omnibus pertinentiis et plena jurisdictione, mandatque sub obtentu gratiae suae et poena mille librarum auri ut eidem comiti respondeant et intendant. 188
junio.	Messanso post curiam Capuae.	— Privilegia ecclesiae Pennensis sibi juxta edictum Capuanum resignata Gualterio Pennensi episcopo restituit et confirmat, privilegiumque ab Henrico Imperatore patre suo Oddoni quondam episcopo Pennensi indultum anno 1195, 4 aprilis, inserendo renovat. 191
junio.	In civitate Messanae.	— Monasterio Sancti Johannis de Fiore concedit ne subiaceat edicto generali in curia Capuana promulgato de resignandis sibi privilegiis. 194
30 junii.	Catanae.	— Privilegia omnia ecclesiae Sanctae Mariae vallis Josaphat de Paternione, sibi per fratrem Henricum praesentata, Rodulfo abbati ejusdem ecclesiae restituit et confirmat. 195
3 julii.	Messanae.	— Abbati et conventui Sancti Stephani de Nemore mandata homines casaliu Mentabri, Gasparinae, Arunci et Otiviani in consuetis exactionibus et molestiis praeter debitum aggravent. 195
julio.	Apud Calatagironum.	— Conventui Cavensi, Balsamo abbati et successoribus ejus universas obedientias, castra, casalia, homines, possessiones, tenimenta et quaecumque alia quae a temporibus praedecessorum suorum usque ad obitum regis Guillelmi secundi juste tenuerunt, concedit et perpetuo confirmat. 196
julio.	In urbe felici Panormi.	— Monasterio Sanctae Mariae de Monte Virginis donationem a Paulo comite Gollani factam, scilicet Roccellam cum rationibus suis, tertiam partem molendinorum Gollani et tres uncias auri de venatione cuniculorum in territorio ejusdem, concedit ac confirmat, reservato quod in predicta Roccella custodiam fieri faciat, sed amota clausula ista quae dicitur <i>salvo mandato et ordinatione nostra</i> . 197
15 aug.	Panormi.	— Ecclesiae Sanctae Mariae de Admirato in excambium sacrorum ejus vasorum quae ad sumptus belli sustentandos abstulerat, casale Scopellum cum suis pertinentiis, exceptis portu et tonnaria, concedit. 199

1221		
sept.	In urbe felici Panormi.	— Privilegium a se ipso ante tempus coronationis suae civibus Panormitanis indultum et sibi post curiam Capuanam resignatum eis restituit et ea quae in eo continentur perpetuo confirmat. 202
25 sept.	Apud Trepanum.	— Abbatem et conventum Sancti Stephani de Nemore iterato mandat ne homines casillum Mentabii, Gasparinae, Arunci et Oliviani ultra quam consueverunt temporibus praedecessorum suorum et eidem monasterio de jure tenentur, de caetero indebite molestant. 204
octobri.	In urbe felici Panormi.	— Ad supplicationem fratrum monasterii Sanctae Mariae de Monte Virginis locum de Roccella in quo sita est grangia monasterii cum omnibus possessionibus quas nunc juste tenent et in futurum potuerint adipisci eis concedit et confirmat, reservato quod in praedicta Roccella custodiam fieri faciat, salvoque suo mandato et ordinatione. 204
25 oct.	Apud Panormum.	— Honorio papae scribit de confusione exercitus Christiani (scilicet de redditione Damiatinae), nuntiaturque se jam ad maturum subsidium accinctum nunc ad apparatus instantem invigilare. 206
25 oct.	In urbe felici Panormi.	— Navim sanctimonialium de Königsbrück sub speciali sua protectione recipit, statuitque ut quocumque per Remum navigaverit ab omni pedagio et exactione sit penitus immunis. 207
9 nov.	Panormi.	— Ravennatibus significat se Godefrido Blandratensi comiti Romanolae inter caetera causam cognoscendam de nece Ugolini de Jullano quondam comitis Romanolae et secundum ordinem iudicandam commisisse. 217
12 nov.	Panormi.	— Officialibus per episcopatum Aquini constitutis mandat ne quasdam libertates Gregorio episcopo Aquinati et ecclesiae ejus a se ipso per privilegium suum concessas infringere audeant. 218
13 nov.	Panormi.	— Ecclesiae Montis Regalis confirmat duas barcas quas eadem ecclesia habet in portu Panormi libere ad piscandum. 219
17 nov.	Panormi.	— Pro gratis et acceptis servitiis Pisanorum, Alberico Pandimiglio potestati Pisanum, nomine communis ipsius, omnia privilegia confirmat jamdudum ei indulta per imperatores Romanorum praedecessores suos, eisdemque civibus multas gratias et exemptiones indulget. 219
nov.	Agrigenti.	— Pro eo quod Agrigentina ecclesia licet ad inopiam redacta septem milia tarenorum in servitia sua contulit, Ursoni

1921		
decemb.	Cataniae.	episcopo et praedictae ecclesiae concedit et perpetuo confirmat Musarum et Minzanum cum omnibus eorum tenimentis et pertinentiis. 222
		— Memorat confirmationem omnium libertatum domibus Sanctae Mariae Thentoncorum, hospitalis Sancti Johannis et militiae Templi ad intercessionem suam ab Honorio papa concessam, et specialiter domui Theutonorum concedit de civitatis Brundusii redditibus ducentas uncias auri annuatim ad pascua sibi comparanda, donec in terris laboratoris competens excambium fieri possit. 224
decemb.	Cataninae.	— Pro religiosa vita fratrum hospitalis Sanctae Mariae Thentoncorum, eis generaliter confirmat et renovat quaedam privilegia a se et a predecessoribus suis eisdem indulta; specialiter autem concedit in regno suo exemptionem juris doanarum et libertatem de passagio Phari. 226
1922		
7 martii.	Apud Trojam.	— Monasterium Volkenrode Cisterciensis ordinis ab omni jure exactionis et collectae eximit, eique bona civitati Mülhausen adjacentia quae possidet seu adipisci poterit confirmat. 230
23 mart.	Apud Neapolim.	— Ludewico Iantgravio Thuringiae et Jutiae marchionissae Misnensi mandat ut Brunoni episcopo Misnensi quasdam foveas argentinas et decimas pertinentes ad illas quas violenter occupaverunt, libere dimittant. 231
martio.	Aversae.	— Ad preces Johannelli abbatis monasterii Sancti Michaelis Archangeli de monte Caveoso, ea quae a predecessoribus suis eidem monasterio collata fuerunt confirmat. 232
martio.	Capuae.	— Translationem conventus sanctimonialium in Monte Salvatoris prope Aquisgranum ad monasterium Forceti (Bartscheld) monachorum incuria dissolutum ab Engelberto Coloniensi archiepiscopo de mandato suo factam, ratam habet et confirmat. 232
april.	Neapoli.	— Monasterio Sancti Michaelis de monte Caveoso ea omnia quae tenet ex concessione Emmae comitissae civitatis Severianae, olim amittae suae, ipsius monasterii fundatrices, et quae ab Umberto, Radulfo et rege Rogerio collata aut confirmata fuerunt iterum confirmat. 234
.....		— Nicolam abbatem et conventum monasterii Sancti Benedicti de Cupersano in sua protectione suscipit, conceditque ut ea libertate fruantur qua tempore Guillelmi primi gaudere consueverunt. 922

1922		
april.	Capuae.	— Civitatem Justinopolim, quae alio nomine Capras vocatur (Capo d'Istria), sub sua protectione suscipit, ejusque privilegia confirmat. 235
12 april.	Sorae.	— Episcopo, civitati et communitati Justinopolis litteras protectionis et libertatis impertitur. 235
april.	Apud Verulam.	— Monasterium Sancti Dominiel, situm in territorio civitatis Sorae, pro reformatione religionis et personarum monasterio Casacemarii committit et incorporat, ut abbas Casacemarii deinceps de utroque provideat et ordinet secundum statum Claterciensis ordinis. 236
20 april.	Apud Verulam.	— Archiepiscopo Magdeburgensi et episcopo Halberstadeni mandat ut praeposito et capitulo Hamburgensis ecclesiae praecipiant ne quid attentare praesumant quod cedat in damnum ecclesiae Bremensis et imperii. 238
23 april.	Verull.	— Comitibus, baronibus, iusticiariis, ceterisque officialibus suis in regno Siellae constitutis mandat quod omnino abstineant molestationibus ecclesiae clericave illatis, et immunitates omnes quibus tempore regis Willelmi secundi uti conseruerunt eis integre conservent. 239
april.	Apud Aquinum.	— Pro gratis et acceptis servitiis comitis Gerardi de Gelre (Geldern), ei et haeredibus ejus in perpetuum confirmat commutationem thelonii de Arnheim quam de consilio principum suorum ei jam fecit, apud Lobed (Lobith) in archiepiscopatu Coloniensi. 242
27 april.	Venafri.	— Ecclesiam Faucensem in specialem suam et imperii recipit protectionem, simulque omnibus praepositis suis et officialis circa possessiones ejusdem ecclesiae commorantibus mandat ut eam manutenere et defendere non omittant; denique antiquam illi libertatem confirmat, salvo omni jure sibi et haeredibus suis. 243
27 april.	Apud Venafrum.	— Fidelem suum Wittigonem praepositum de Reithenbuech (Raitenbuch) ejusque ecclesiam in specialem suam et imperii recipit protectionem; simulque mandat praepositis et officialis suis ut eam manutenere et defendere non omittant, alium nisi se in ea advocatum esse prohibens. 244
.....	.....	— Monasterium Raitenhaselach in suam specialem protectionem suscipit arcens ab eo oppressionem, eique possessiones, nominatim autem salinam in Mulbach et Augoam in Ettenowe, eidem donatas confirmat. 246

1222		
28 april.	Apud Venafrum.	— Universis hominibus per terras monasterii Sanctae Florae constitutis sub poena banal mandat ut Brunoni abbati monasterii ejusdem firmiter intendant pro militibus sibi transmittendis, et ei restituant expensas quas pro servitiis Imperii fecisse dignoscitur. 247
malo.	In civitate Cusentiae.	— Renovat et confirmat Petro episcopo Massiliensi privilegium alteri episcopo nominis ejusdem ab imperatore Friderico primo avo suo indultum, anno 1164, septimo decimo die aprilis, in quo possessiones hujus episcopatus recensentur necnon et multa jura conferuntur. 249
17 junii.	In castris in obsidione Jati.	— Universis per Lombardiam, Romanoliam et marchiam Trevisi constitutis mandat se confirmasse bannum ab archiepiscopo Magdeburgensi Imperii legato contra Bononienses et Faventinos eorum sequaces promulgatum, pro eo quod, pluries archiepiscopo ipso pro Imolensibus intercedente, Bononienses nuntios ejus contumeliis affecerunt et honorem Imperii graviter offenderunt. 255
junio.	. . . . .	— Amelio Garzieperis de Ballihari feudum quoddam dictum Pietre Tagliate concedit. 258
8 julii.	In castris apud Jatium.	— Domino papae conqueritur quod Johanni de Trajecto notario suo a capitulo Brundusino unanimiter electo confirmationem impertiri non voluerit, licet contra eundem nihil argui possit nisi quod infra tres menses non fuerit electus; monet tamen se iterum intercessionem suam pro eodem renovare, et B. abbatem Sancti Spiritus de Panormo ad Sedem Apostolicam super hoc negotio transmittere. 258
julio.	In castris in obsidione Jati.	— Ad supplicationem Johannis abbatis Cassemarii cui custodiam sigilli sui commisit, confirmationem privilegiorum eidem monasterio jamdudum indultam rescribi jubet, amota clausula ista, scilicet <i>salvo mandato et ordinatione nostra</i> . 258
julio.	In castris ante Jatium.	— Monasterium Sanctae Mariae Montis Virginis eximit ab illa clausula libertati ejus praejudicante qua dicitur <i>salvo mandato et ordinatione nostra</i> , ei que restituit sexaginta sertos anguillarum de pantano Alexinae. 261
julio.	In castris apud Jatium.	— Fratribus hospitalis Sanctae Mariae Theutoniceorum praedium ecclesiae Sanctae Mariae in Regelstede quod a fratribus ecclesiae Sanctae Mariae ad gradus Maguntinae pro centum marcis argenti emerunt, in perpetuum confirmat et advocatiam a Sifrido archiepiscopo Maguntinae eis ibidem concessam, cum omnibus pertinentiis et rationibus. 261

1222		
juilio.	In castris apud Jatum.	— Fratribus Sanctae Mariae Theutonicorum donat duas curias in Kulstorf, dimidiam mansum ibidem terrae arabilis, pratum inter montem Lomen et fluvium Sabel cum piscaria ac loco dicto Molendim, quae bona Eilherus de Thanheim jure feudali ab imperio possedit. 263
18 aug.	In castris in obsidione Juti.	— Monasterio Sancti Johannis de Flore Cisterciensis ordinis privilegia a praedecessoribus suis indulta confirmans, specialiter exemptionem a potestate fori secularis eidem concedit. 265
1 octob.	Catanise.	— H. (Heinricum) praepositum de Ranshoven quem in capellanum suum recipit, cum bonis ejus sub speciali sua et imperii protectione constituit. 265
octobri.	Messanae.	— Ad supplicationem Thaddaei abbatis monasterii Sanctae Mariae de Ferrara et fratrum ejus, inspectis privilegiis quae parentes sui eidem monasterio induiserunt, universas possessiones ejus, libertates et immunitates recenset, concedit et confirmat. 266
26 oct.	Apud Messanam.	— Domino papae canonice Cephalodenses peculiariter commendat, precaturque ut iustis eorum precibus assensum praebat. 272
29 oct.	Ap. Regium.	— Dominum papam rogat ut electionem decani Hingonis ad archiepiscopatum Capuanum ratam habere velit, cum capitulum huc usque discors in istum tandem convenerit et ipse eundem electum huic dignitati sufficientem recognoverit. 272
22 nov.	Apud Joham.	— Ecclesiae Romanae cardinalibus scribit quantum moleste tulerit injuriam R. Sanctae Mariae in Cosmedin cardinali diacono et rectori dueatus Spoleti a Gunzelino imperialis aulae dapifero illatam; nunc autem ipsorum litteris et nuntio monitus quod iste dapifer contra jura Ecclesiae Romanae graviter attentaverit, ei mandat ut balivus Ecclesiae restituat, iuramenta ab hominibus de ductu recepta relaxet et satisfactionem exhibeat; unde liquide cognoscatur haec omnia se nolente fuisse praesumpta. 272 et 273
22 nov.	Apud Joham.	— Scribit papae de re eadem eique per speciales litteras Jacobum episcopum Pattensem et Hermannum magistrum Theutonicorum plena auctoritate sua suffultis super eodem negotio audiendos commendat. 274
22 nov.	Apud Joham.	— Scribit Bertholdo filio quondam ducis Conradi super excessu corrigendo. 274, not. 1.

1222		
22 nov.	Apud Joham.	— Scribit Gunzelino imperialis aulæ dapifero super excessu corrigendo. 274, not. 1.
22 nov.	Apud Joham.	— Scribit universis in ducentu Spoleti et Marchia Anconitana super juramentis relaxandis. 274, not. 1.
decemb.	Syracusæ.	— Ad petitionem Rogerii abbatis monasterii Sancti Stephani de Bosco, pro eo quod homines casalium Mentabri, Gasparinae, Arunchi et Oliviani per falsas querelas litteras curiæ contra eundem abbatem impetraverunt, dum ex concessione Rogerii magni comitis servi perpetui ejusdem monasterii existerent, eis ultimo supplicio remisso poenam quinque millia tarenorum auri imponit, mandatque ut nudæ et primæ servituti subjaceant. 275
177 dec.	Apud Civitatem.	— Alberoni abbati Nwenburgensi in Alsatia et fratribus ejus processum unius navis in ascensu et descensu Rheni cum immunitate ejusdemque exactionis et theloni concedit. 278
18 dec.	Apud Civitatem.	— Monasterium beate Mariæ Montis Virginis cum omnibus bonis ejus sub sua speciali protectione recipit, omnia privilegia a prædecessoribus suis et a se ipso indulta confirmans; jubetque ne occasione constitutionis Capuanae de feudis revocandis, aliquis monasterium perturbare præsumat nec possessiones quas eidem monasterio vendiderit aut obtulerit revocari petat, nisi restituendo pretium cum melioratione beneficiorum. 280
decemb.	Apud Precinam.	— Domui Sanctæ Mariæ Theutonicorum præcavens statuit ut nulli, postquam ipsius domus religionem assumpserint, super debitis quæ ante susceptum habitum contraxerint requirantur, sed illi teneantur ad quorum dominium bonorum successio noscitur devoluta. 282
20 dec.	Apud Precinam.	— Honorio papæ scribit se ab Hermanno Theutonicorum magistro ad se redeunte accepisse quod in curiæ Romana assatur litteras per Roffridum subdiaconum notarium apostolicum nuper transmissas super negotio ducatus et Marchiæ, a se fuisse revocatas. Unde miratur quod papa aliquid duplicitatis in se suspicari potuerit, cum de hæc re ne cogitaverit quidem. Prædictum autem magistrum et cum eo Gunzelinum dapiferum ad curiam Romanam denuo mittit ut iste per juramentum fidem faciat quod nil tale fuerit attentatum, rogans papam quod omni sic amoto rancore paternum amorem sibi continuo tribuat. 283

1222		
27 dec.	Apud Prechinam.	— Ottoni duci Meraniae comitique Burgundiae palatino et caeteris nobilibus Burgundiae notum facit quod Bisuntinam ecclesiam beati Stephani in Monte in suae immunitatis tuitione suscepit, eisque mandat ut hanc ecclesiam cum atrio in quo multorum principum corpora requiescunt et cum possessionibus et bonis omnibus defendere et manutenere curent. 284
1223		
1 jan.	Apud Prechinam.	— Honorio papae scribit quidquid Gonzolinus dapifer suus et Bertoldus filius quondam ducis Conradi in Marchia Anconitana et ducatu Spoletano contra jura Ecclesiae Romanae fecerunt, id se nolente fuisse attentatum; nuntiisque se hanna posita et juramenta recepta ab eisdem seu omnia mandata quae praesentibus contraria apparerent, penitus evacuasse et irrita declarasse. 286
1 jan.	Apud Precinam.	— Universis per Anconitanam Marchiam et per ducatum Spoletanum constitutis scribit se Gonzolinum dapiferum suum ad summum pontificem misisse ut pro omnibus excessibus quos in partibus istis commisit, satisfactionem congruam exhibeat; monetque ut cum hanna posita et juramenta recepta relaxaverit, omnino summi pontificis seu legatorum ejus mandatis obediant. 287
4 jan.	Apud Prechinam.	— Universis notum facit quod cum ex sententia principum nullam auctoritatem theloni in alienius damnum praestare possit et comiti Gelrensi mandaverit ne ullum thelonium apud Arnheim, Osterbeck, Lobede vel ubicunque super Rhenum deinceps acciperet vel haberet, idemque comes mandatum suum contempserit, homines ecclesiae Ultrajectensis de Daventria et Sallandia novis theloniis molestando, hoc eidem sub poena indignationis suae denuo prohibet. 289
10 jan.	Apud Prechinam.	— Gerardo comiti Gelrensi mandat quod cum contra sententiam principum imperii ab episcopo Ultrajectensi thelonium apud Lobede et ab hominibus ejus de Daventria et Sallandia nova thelonea injuste extorqueat, ab his exactionibus sub poena indignationis suae omnino desistat. 291
januar.	Apud Precinam.	— Abbatem et conventum de Hirschan cum omnibus bonis ejus in protectione sua suscipit, possessiones et libertates ejus confirmat, jubetque ut nullus subadvocatus ibidem constituitur nisi quem abbas et conventus postulaverint sibi dari. 292
januar.	Capnae.	— Hospitali Sanctae Mariae Theutonicorum in Jerusalem re-

1223		
		novat et confirmat privilegium a se ipso tunc rege quondam indultum, videlicet ut quicumque aliquid de bonis imperii possidet nomine feudi, id tanquam proprium memorato hospitii libere conferre valent. 294
1 feb.	Capuae.	— Monasterium de Waldassau cum omnibus bonis ejus praesentibus et futuris sub sua et imperii protectione suscipit. 296
6 feb.	Capuae.	— Sententiam in curia sua iatam publicat quod nemo officiatorum sine consensu principis substituere possit subofficium nec aliquid de rebus principis disponere. 297
februar.	Capuae.	— Confirmat Petro episcopo Massiliensi chartam de jurisdictione et libertatibus mutuis cum rectoribus et populo civitatis vicecomitalis Massiliensis ab eodem episcopo factam, cujus tenor in privilegio imperiali transcribitur. 299
februar.	In civitate Capuae.	— Monasterio Sanctae Mariae Montis Virgulae confirmat omnia quae ex concessione comitum et baronum Gisuldi necnon et baronum Petrae Pulcinnae eidem indulta fuerunt, et clausulam <i>salvo mandato et ordinatione nostra</i> a praesenti privilegio removet. 303 et 304
februar.	Capuae.	— Ad supplicationem Ottonis praepositi ecclesiae Sancti Servatii Traiectensis, innovat, confirmat et inserit privilegium Heurici quinti regis Romanorum, quo ecclesiam Lodovicianam in pago Hasbaniae huius ecclesiae idem rex delegavit et remisit. 305
februar.	Capuae.	— Ecclesiae Sancti Servatii Traiectensi concedit et donat perpetuo possidendam quamdam aream sitam prope ecclesiam memoratam, nullis imperii usibus deputatam, cum parietibus si quae adhuc ibidem eminent. 307
februar.	Ap. Capuam.	— Ad petitionem Alberti Magdeburgensis archiepiscopi et imperii legati, ecclesiae Sanctae Mariae in portu Ravennati omnia bona ac privilegia confirmat et nova insuper addit. 309
februar.	Ap. Sanctum Germanum.	— Johanni abbati monasterii Sanctae Mariae Montis Virgulae restituit et confirmat generaliter quaedam privilegia a parentibus suis eidem monasterio indulta et sibi ab eodem monasterio juxta mandatum in curia Capuana noviter promulgatum resignata, super libertatibus et immunitatibus ejusdem ecclesiae. 313
februar.	Ap. Sanctum Germanum.	— Petrum episcopum Bibinensem (Bovino) et ecclesiam ejus in sua speciali protectione recipit, eique restituit et confirmat privilegia regis Rogerii, Roberti comitis Lorethii et regis Guillelmi secundi, quae juxta mandatum in curia Capuana promulgatum de resignandis privilegiis sibi resignaverat. 315

1223		
23 feb.	Ap. montem Sancti Jnbannis.	— Ad requisitionem Dietrici Beronensis ecclesiae praepositi, Werberum et Hartmannum comites de Kiburg sententia-liter praescriptos denuntiat propter injurias eidem ecclesiae ab ipsis contumaciter illatas, cum excommunicationem ab episcopo Constantiensi in ipsos latam et postea a summo pontifice confirmatam iidem comites per triennium contempserint. 319
28 feb.	Ap. montem Sancti Jnbannis.	— Comitibus, baronibus, justiciariis, camerariis caeterisque officialibus per regnum Sielline constitutis mandat ne monasterium Cassinense, obedientias et homines ipsius qualibet exactione gravare praesumant, sed eis conservent omnes libertates et immunitates quas tempore regis Guillelmi habere consueverunt. 320 et 321
martin.	Ap. montem Sancti Jnbannis.	— Ad supplicationem Landi prioris monasterii Sancti Laurentii de Aversa, renovat et confirmat privilegium eidem monasterio a duce Rogerio anno 1092, mense malo, indultum, in quo omnia jura et possessiones conventus ejusdem seriatim exprimuntur. 322
11 mart.	Apud Ferentinum.	— Confirmat et inserendo renovat privilegium quo antea ecclesiam Northusensem institutione praepositi, decani et canonicorum reformaverat, et insuper ad ejusdem usus convertit parochiam Sancti Petri et capellam Sancti Martini in Walehsen cum omnibus earum bonis et plenitudine juris. 328
12 mart.	Ferentini.	— Ob reverentiam principis Apostolorum, monasterium Sancti Petri de Amalphia Cisterciensis ordinis cum hominibus, curti- bus, possessionibus et bonis ad illud pertinentibus, praesentibus et futuris, sub sua speciali protectione recipit. 330
14 mart.	Ferentini.	— Abbati et conventui Locedii Cisterciensis ordinis concedit ut possint animalia et res suas ducere ac reducere, portare ac reportare absque exactione vel pedagio aliquo, quocumque venerint. 330
martio.	Apud Ferentinum.	— Ratam promittit ebertam Conradi episcopi Metensis et imperialis in Italia legati, qua venditio castri Ripae facta Rainniti Philippi Malavoltae civi Senensi per Spatacurum Ubertini confirmatur. 331
martin.	Ferentini.	— Ob grata et accepta servitia Gerardi comitis Gelfensis, theloneum quod tam Otto pater ejus quam ipse apud Arnheim ab imperio tenebant in feodu, ad villam Lobede (Lobith) Trajectensis diocesis transfert, ut ipse et ejus haeredes in perpetuum illud percipiant et teneant. 334

1225		
martio.	Apud Ferentinum.	— Hospitali Sanctae Mariae Theutonicorum concedit ut in omnibus ecclesiis tam Imperii quam patrimonii sui in quibus jus patronatus habet vel habebit, quotiescunque aliqua istarum vacaverit, portionem rerum mobilium quae ad opus Imperii recipi consuevit domus illa ad usus suos percipiat necnon et omnes proventus ecclesiarum vacantium per totum annum. 336
april (martio.)	Apud Ferentinum.	— Universis per Imperium constitutis votum facit privilegium a se ipso hospitali Sanctae Mariae Theutonicorum indultum super ecclesiis vacantibus, definiens quid tempore vacationis et post completum annum sit agendum. 339
martio.	Apud Ferentinum.	— Ad supplicationem Theoderici (Dietrici) praepositi, privilegia monasterio Berouensi in Argovia a Friderico Imperatore avo suo concessa confirmat. 341
martio.	Apud Ferentinum.	— Isouem episcopum Verdeuensem et ecclesiam ejus cum personis et possessionibus sub sua speciali protectione suscipit, omnesque eis libertates confirmat. 342
martio.	Apud Ferentinum.	— Andreas archiepiscopo Barensi renovat et confirmat privilegium a Constantia Imperatrice matre sua anno 1195, mense novembri, Doferio tunc archiepiscopo indultum, cujus tenor inseritur. 342
martio.	Apud Ferentinum.	— Andreæ archiepiscopo Barensi in perpetuum concedit et confirmat casale Latertiam, Medaneum et cauale in terra Bari cum quibusdam aliis donationibus ibidem expressis. 346
martio.	Apud Ferentinum.	— Andreæ archiepiscopo Barensi et successoribus ejus in perpetuum confirmat donationem huic ecclesiae factam a Frangali de Bitricio de castro Bitrici, si sine descendantibus legitimis decesserit. 347
martio.	Apud Ferentinum.	— Guidonem priorem et fratres Eremiti Camaldulensis cum bonis et hominibus eorum sub Imperiali protectione sua recipit omnesque ipsorum possessiones confirmat, mandans nuntius suis ut sine dilatione et difficultate hisdem in quibuslibet causis justitiam exhibere faciant, sub poena viginti quinque librarum auri a contravenientibus solvendarum. 348
19 mart.	Sorae.	— Omnes concessionem ab antecessoribus suis ecclesiae Hamburgensi et monasteriis ad hanc dioecesim pertinentibus indultas confirmat, cum omnibus quae possident et in antea adipisci poterunt. 349
20 mart.	Apud Soram.	— Colonensi archiepiscopo cui ecclesiam Beati Servatii apud Tronjectum manutenendam commisit, mandat ut eandem

1225		
martio.	In obsidione Celani.	inducit in corporalem possessionem areae quam memoratae ecclesiae concessit. 351 — Praepositum et conventum monasterii Sanctae Mariae de Laco cum ecclesiis, hominibus et bonis ejus sub protectione et defensione sua speciali recipit. 352
aprili.	In obsidione Celani.	— Margaritam abbatissam et conventum monasterii Sanctae Mariae et Sanctorum Matthaei et Antonii Cisterciensis ordinis extra civitatem Asculi apud Montem Ulmi cum omnibus bonis earum sub sua protectione speciali recipit. 353
aprili.	In obsidione Celani.	— Guillelmo marchioni Montisferrati consanguineo suo et haeredibus ejus concedit in perpetuum quicquid ad se spectabat in castello de Pecetto, in Ponzano juxta Petram, in monte Castelli, in Castelletto vallis Urbae et apud Alexandriam, eidem quaecunque rationes in eisdem locis et omnia privilegia a suis antecessoribus indulta confirmans. 355
aprili.	In obsidione Celani.	— Monasterium montanum Sancti Georgii apud Salernum cum omnibus possessionibus hinc pertinentibus in sua speciali protectione suscipit. 356
24 april.	Apud Piscariam.	— Papae scribit post eum ante Celanum personalem adventum comitem hujus loci acrius fuisse obsessum; se tamen ut pax undique ad sacram expeditionem melius instituendam restauraretur, compositionem cum eo fecisse qua isti comiti, Raynaldo de Aversa et omnibus qui cum eis fuerunt securitas de personis et rebus mobilibus datur, ea conditione quod idem comes infra mensem augustum de regno recedet; pro parte sua se praedicta servatarum Ecclesiae promittit rogatque ut Ecclesia in se eandem recipere velit; nuntium cum potestate delegando qui comitem saluum ducat. 356-357
25 april.	Apud Piscariam.	— Papae mittit formam concordiae quam fecit cum comite Thomaio de Celano, in qua comprehenduntur Raynaldus de Aversa et omnes qui contra se eidem comiti adhaeserunt. 357
26 april.	Apud Piscariam.	— Juxta formam concordiae initam, papae et cardinalibus promittit ex parte sua omnia fideliter servanda quae promissit comiti Thomaio de Celano, Raynaldo de Aversa et eorum fautoribus. 360
17 et 18 maii.	Apud Cotronum.	— Archiepiscopo Cosentino et Cassanensi episcopo mandat ut item inter abbatem conventumque de Fiore et abbatem conventumque de Patro dirimant; quod isti interveniente concordia exsequuntur. 361
maio.	Ap. Cotronum.	— Ad supplicationem Basilii Rossanensis archiepiscopi, quae-

1223		dam privilegia ducum Rogerii et Guillelmi, regis Rogerii avi sui sibi ostensa et de graeco in latinum translata necnon aliud privilegium imperatricis matris suae eidem ecclesiae de decimis, redditibus et judaeis Rossani indulta, renovat et in perpetuum confirmat. 364
malo.	Cotroni.	— Sub protectione sua recipit Aldiardam Sancti Cesarii Arelatensis abbatis cum ejus monasterio, omnesque possessiones confirmat, quarum praecipuae in hoc privilegio recensentur. 367
malo.	Cotroni.	— Sub protectione sua recipit Guillelmum abbatem Sancti Petri de Monte Majore juxta Arelatem cum ejus monasterio, omnesque possessiones et donationes confirmat, quarum praecipuae in hoc privilegio recensentur. 369
23 maii.	Apud Maldam.	— Archiepiscopo Arelatensi et episcopo Cavallicensi mandat ut Willelmum de Sabrano, comitem Forcalquerii, jura monasterii Montis Majoris temere invadentem auctoritate sua compescant, sibi rei seriem rescripturi. 373
25 maii.	Mileti.	— Rogerio Miletensi episcopo mandat ut inquirat super queris Annae et Adelasiae et Johannis filii ejusdem Annae, qui in venditione quadam abbati Sancti Stephani de Bosco facta se deceptos fuisse asserbant; cujus vigore mandati, episcopus re perspecta idem monasterium ab impetitione sententialiter absolvit. 374
8 junii(?)	Apud Panormum.	— Universitati hominum terrae Thermarum concedit nundinas omni datia immunes annuatim celebrandas per tres dies, scilicet in festo beati Calogeri martyris, pridie et postridie ejusdem festi. 377
13 junii.	Apud Paternonem.	— Henrico de Morra magnae imperialis curiae magistro justitiaro mandat ut causam audiat inter ecclesias, monasteria et milites Surrenti ex una parte et villanos Surrenti ex altera, siveque curiae transmittat. Quam Rainaldus dux Spoleti, Jacobus Pattensis episcopus, Simon de Tocco, Petrus et Goffridus de Sancto Germano curiae iudices per providentiam terminant. 378
julio.	In urbe felici Panormi.	— Ad preces Petri diaconi cardinalis Sancti Georgii ad velum aureum, dilecti amici sui, monasterium Sancti Petri de Amalphia Cisterciensis ordinis ab eodem cardinale fundatum in sua protectione suscipit, eique confirmat locum in quo constructum est cum tenimento, capellam Sancti Petri de Tuxoli aliasque possessiones quas ab eodem fundatore tenet. 387

1225		
10. julii.	Apud Panormum.	— Mandat universis officialibus suis per ducatum Amalphiae et principatum Salerni constitutis se ad preces Petri diaconi cardinalis Sancti Georgii ad velum aureum, dilecti amici sui, monasterium Sancti Petri de Amalphia Cisterciensis ordinis ab eodem cardinale feudatum in suam specialem protectionem recepisse, vetatque ne illud in aliquo molestare praesumant. 388
julio.	In urbe felici Panormi.	— Ad supplicationem Lucae Casentini archiepiscopi, quaedam privilegia Rogerii et Guillelmi ducum et imperatriei Constantinae matris suae antecessoribus ejus indulta, ei et ecclesiae ejus renovat et confirmat. 388
[julio circiter.]	.....	— Conrado Hildeshemensis episcopo scribit super debellatione Saracenorum Sicilliae et captione regis Daciae, res imperii affectioni ejus commendans. 393
augusto.	Melfinae (?).	— Paulo abbati Sanctae Mariae de Nerito et fratribus monasterii ejusdem omnia bona et possessiones quae tenent et in posterum acquirere poterunt confirmat, eademque bona ab omni servitio et onere eximit. 393
1224		
februar.	Cataniae.	— Hermanno, domus Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum in Jerusalem magistro, privilegium suum super domo hospitali apud Ellingen eidem domui concessum inserendo renovat et confirmat. 398
februar.	Cataniae.	— Fratribus Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum in Jerusalem donationem Ottonis episcopi Wirzburgensis et capituli ejus confirmat, nimirum curiam in civitate Wirzburgensi ultra Mogum juxta monasterium Scotorum, cum curtibus ad eam pertinentibus. 400
februar.	Cataniae.	— Confirmat compositionem inter fratres Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum et Conradum de Richenberg Conradumque de Smidevelt habitam, sicut in privilegio Henrici filii sui Romanorum regis continetur. 402
februar.	Melfinae (?).	— Johannem abbatem Sanctae Mariae Montis Virginis et conventum ejus cum universis bonis eorum sub protectione sua suscepit, eisque confirmat omnia quae continentur in privilegio sibi juxta generale mandatum suum resignatis. 404
5 martii.	Cataniae.	— Honorio papae scribit se centum galeas et quinquaginta usseria in regno suo pro subsidio Terrae Sanctae parari jussisse, et cum in Sicilia detineatur ad recipiendam Saracenorum deditionem, in Alemanniam ad principes imperii Hermannum magistrum Theutonicorum misisse. Conqueri-

1224		tur etiam quod nimis remisse Crucis praedicatorum in partibus Alemanniae, Franciae et Angliae agant; denique nuntiat se habere in proposito Jacobum Pactensem episcopum Acon destinandum, qui consensum futurae consortis suae recipiat. 409
martio.	Cataniae.	— Nicolaum episcopum Regium et ecclesiam ejus sub sua protectione recipit, etque privilegia ab Hugone, Lothario, Ottone, Friderico I et Henrico VI praedecessoribus suis indulta confirmat. 414
martio.	Cathaniae.	— Ad supplicationem Nicolai episcopi Regiol, ei et ecclesiae ejus confirmat privilegium a patre suo Henrico imperatore 24 maii 1195 indultum. 417
martio.	Cathaniae.	— Renovat et confirmat privilegium imperatoris Henrici patris sui, datum apud Burgum Sancti Domini 26 maii 1195, quo episcopo Mutinensi et successoribus ejus concessit ut causas ecclesiae suae, nullo sacramento calumniae praestito, peragere possint. 420
19 mart.	Cataniae.	— Magdeburgensi archiepiscopo, comiti Romano et Lombardiae legato, mandat ut cum episcopus Mutinensis licentiam reaedificandi castrum Pontis Ducis requirat, ipse statuat quod inde juste noverit expedire. 420-421
martio.	Cataniae.	— Magdeburgensi archiepiscopo, comiti Romano et Lombardiae legato, mandat ut constitutionem suam publicari faciat qua jubet haereticos igne concremandos, vel si vitas reservantur, lingua plectro privandos. 421
martio.	Cataniae.	— In protectione sua suscipit gentes Livoniae, Esthoniae, Samlandiae, Prussiae, Semigalliae, ad unitatem catholicam converti volentes. 423
6 aprilis.	Cataniae.	— Denuo mandat archiepiscopo Arelatensi et episcopo Cavallensi ut Guillelmum de Sabrano, comitem Forealcherii, compellant ad restitutionem villae Pertual quam contra jus monasterii Montis Majoris violenter occupavit. 430
3 maii.	Cataniae.	— Scribit papae suas jam multoties per nuntios et litteras pro notario suo magistro Johanne de Trajecto interpositas preces renovans, de quibus nulla fuerit usque nunc decisio secuta, et apud pontificem commendat archiepiscopum Hydruntinum qui suas pro eodem instantiores preces ex ore porrigat. 431
maio.	Cataniae.	— Sententiam a Simone et Henrico de Tocco et Petro de Sancto Germano, magnae curiae suae iudicibus, latam confir-

1224		
junio.	In civitate Catanae.	mat qua deceditur in favorem Thomasi prepositi Sanctae Mariae de Luco pro parte monasterii Cassinensis. 431 — Sub protectione sua iterum recipit Sancti Cesarii Arela- tensis abbatissam cum monasterio ejus, eique omnia bona et possessiones confirmat. 434
junio.	Syracusae.	— In unum privilegium redigi facit, renovat et confirmat duo privilegia a se monasterio Sanctae Mariae Montis Virginis indulta, primum mense malo 1221, secundum autem mense julio 1222. 435
julio.	Apud Syracusiam.	— Nicodemo archimandritae monasterii Sanctae Mariae de Terreto duo privilegia a comite Rogerio et a rege Rogerio praedecessoribus suis eidem monasterio indulta confir- mat. 444
2 julii.	Syracusae.	— Camerario Calabriae, bajulis Regii, Mesae, Sanctae Agathae, Sancti Niceti et Turchil mandat, ut cum praedicta privilegia ipsae confirmaverit, idem monasterium in possessionibus ejus minime molestare praesumant. 445
[julio circa.]	. . . . .	— Mandata edit varia super reformatione seu ordinatione stu- dii generalis apud Neapolim. 447
august.	Syracusae.	— Pafutium abbatem et conventum monasterii Petri et Pauli de Spanopetro in tenimento Arenarum cum omnibus eorum bonis sub sua protectione recipit. 454
august.	Apud Syracusas.	— Antonio abbati monasterii Roccacliae Cisterciensis ordinis privilegia sibi juxta constitutionem Capuae editam resignata restituit, possessionesque, jura et libertates quae in eis con- tinebantur specialiter recenset et confirmat. 455
sept.	Cathaniae.	— Ad requisitionem Alberti Magdeburgensis archiepiscopi, co- mitis Romanolae et Lombardiae legati, renovat et inserendo confirmat privilegium a Conrado secundo Romanorum rege collatum, quo confirmantur omnes donationes ab imperato- ribus Ottone primo, secundo et tertio necnon et ab Henrico secundo eidem ecclesiae factae. 458
nov.	Catanae.	— Cum Ludovico Francorum rege hanc confederationem inlt quod homines regni ejus contumaces vel rebelles non re- ceptabit et idem rex imperii rebelles seu forisbannitos non ipse receptabit; addito quod cum rege Angliae et cum haere- dibus ejus nullam imperator confederationem faciet. 461
10 nov.	Trapani.	— Comitibus, baronibus, justitiariis, caeterisque officialibus in regno Siciliae constitutis mandat ut abbatem et conven- tum Sancti Petri de Amalfia Cisterciensis ordinis in homi-

1224		nibus, grangis, possessionibus, omnibusque bonis de caetero conservent et mauuteneant. 463
14 nov.	[Trapani.]	— Ad petitionem Willielmi abbatis Montismajoris, Willielmum de Sabrano, comitem Forcalquerii, in infestatione monasterii pertinacem proscriptum denuntiat, et praelatis hic nominatis mandat ut eum a proscriptione non solvant donec digne satisfecerit. 464
decemb.	Panormi.	— Ad supplicationem Pagani de Parisio qui abbati Facundo in abbatis Sanctae Mariae de Latina successerat, privilegia a praedecessoribus suis rege Rogerio et imperatore Henrico eidem ecclesiae indulta confirmat. 466
decemb.	. . . . .	— Monasterio Fontis Laureati ordinis Florentis in dioecesi Tropeleensi privilegia denuo confirmat. 467
1225		
januar.	In civitate Panormi.	— Regiae capellae palatii Panormitani confirmat privilegium Rogerii regis de praebendarum redditibus, ejus tenor inseritur, et alia quaedam privilegia et oblationes. 467
3 jan.	Panormi.	— Omnia privilegia regiae capellae palatii Panormitani confirmat et transgressores sub anathemate coerct, omnibus officialibus praecipiens ne in libertatibus, honoribus, bonis nsiibus et approbatis consuetudinibus graveat canonicos clericos ejusdem capellae. 471 et 472
martio.	Panormi.	— Ad supplicationem Amici Aurasicensis episcopi, concedit ut cuilibet liceat bona vendere, donare et in ultima voluntate relinquere ecclesiae eidem. 472
martio.	In urbe felici Panormi.	— Innovat privilegium Friderici I avi sui archiepiscopo Arelatensi concessum, quo jubetur ne capellanus aut clericus aliquis ecclesiae ejusdem exactione gravetur, daturque dominium in Judaeis civitatem Arelatensem habitantibus. 473
martio.	In urbe felici Panormi.	— Renovat archiepiscopo Arelatensi privilegium anno 1214, 24 novembris, a seipso indultum, quo ei confirmat regalia totius dioecesis, ipsam civitatem Arelatensem pro indiviso, plenam jurisdictionem atque ibidem expressa. 475
martio.	Panormi.	— Concedit ut cuilibet liceat bona dare, donare et in ultima voluntate relinquere archiepiscopo et ecclesiae Arelatensi. 476
31 mart.	Panormi.	— Scribit Hugoni archiepiscopo Arelatensi, inhibens ne sine licentia sua castrum Salonis quod ab imperio tenet alienare, commutare aut alio quoquo modo conferre praesumat. 476
31 mart.	Panormi.	— Raymundo comiti Tolosano mandat ut quaecumque ex

1225		
maio.	Foggiae.	<p>terris ejus feudalibus alienaverit in imperii praejudicium, integre revocare studeat. 477</p> <p>— Sub protectione sua speciali recipit monasterium Speciosae Vallis (Schönthal) cum omnibus ejus bonis, et specialiter possessionem de Biringen quam ab Henrico de Langeberg et Conrado de Crauthem idem monasterium emit. 478</p>
maio.	Foggiae.	<p>— Abbatii et conventui Sanctae Mariae de Pulsano juxta Sipontum omnia privilegia confirmat et possessiones, quae ibidem nominatim recensentur. 479</p>
maio.	Foggiae.	<p>— Iterum renovat et confirmat Petro episcopo Massiliensi privilegium alteri episcopo nominis ejusdem ab imperatore Friderico primo avo suo indultum. 483</p>
22 maii.	Foggiae.	<p>— Mandat Raymundo Berengario comiti Provinciae ut cives Massilienses utriusque partis civitatis, episcopalis videlicet et vicecomitalis, quos jam archiepiscopus Arelatensis propter contumacem eorum in episcopum rebellionem banntos imperii publicavit, ipse mari et terra persequatur et capi faciat. 484</p>
22 maii.	Foggiae.	<p>— Potestati et civibus Arelatensibus mandat ut cives Massilienses hostes imperii factos mari et terra persequantur et capi faciant. 488</p>
6 junii.	Foggiae.	<p>— Confirmat sententiam a principibus imperii latam contra cives Bisuntinos qui communitates illicitas statuerant, excepta tamen assignatione clavium archiepiscopo; quem quidem articulum usque ad ulteriorem provisionem suspendit. 487</p>
junio.	Foggiae.	<p>— Confirmat privilegium confirmationis ab Henrico filio suo Romanorum rege Tullensi ecclesiae concessum de confirmatione duorum privilegiorum eidem ecclesiae indultorum: quorum scilicet in primo Arnulphus rex Romanorum invasoribus ejusdem ecclesiae ad poenitentiam coactis libertatem a Dagoberto rege Francorum datam de non aedificandis munitionibus infra quatuor leucas ab urbe Tullensi observari praecipit; in secundo autem Henricus primus Romanorum rex villam Gondolphi in ripa Mosellae cum omnibus pertinentiis suis sedi Tullensi concedit. 489</p>
junio.	In civitate Trojae.	<p>— Ad supplicationem archiepiscopi et capituli Transensis, innovat et confirmat privilegium a rege Willielmo secundo quondam indultum Bertrando ejusdem ecclesiae archiepiscopo, quo jura ecclesiae diffinit in judiciis adulteriorum et in clericorum causis. 494</p>

1225		
28 juli.	Ap. Sanctum Germanum.	— Scribit Honorio papae se Albanensem episcopum et Sancti Martini cardinalem ad se venientes honorabiliter suscepisse, et super his quae rex et patriarcha Jerosolymitanus et magister Theutonicorum tractaverunt, juxta ipsius beneplacitum processisse. 500
julio.	Ap. Sanctum Germanum.	— Jurat personaliter et in anima sua Raynaldum ducem Spoleti jurare facte se ab instanti augusto praesentis anni ad duos annos in subsidium Terrae Sanctae transiturum, ibidemque per hoc spatium temporis mille militibus provisurum; depositurum insuper in manibus regis et patriarchae Jerosolymitani et magistri Hospitalis Theutonicorum centum millia uelorum auri, quae sibi post transfretationem reddentur in servitio Dei expendenda vel ad arbitrium eorumdem, si non transiverit. 501
26 juli.	Ap. Sanctum Germanum.	— Monasterio Sancti Salvatoris in monte Amiato privilegium a patre suo Henrico sexto imperatore apud Pisas, 20 juli 1194, indultum renovat et confirmat. 503
julio.	Ap. Sanctum Germanum.	— Engelberto Coloniensi archiepiscopo et ecclesiae ejus in feudum concedit et donat praedium in Riechtrich quod Theodericus de Hemysberch (Heinsberg) ab imperio tenebat et suis manibus resignaverat. 505
julio.	Ap. Sanctum Germanum.	— Canonicis majoris ecclesiae Spirensis ecclesiam in Ezrellingen cum omnibus justiciis, proventibus et tenementis ejus confirmat, quam in deportatione corporis Philippi patris sui jamdudum eisdem concesserat. 506
julio.	Ap. Sanctum Germanum.	— Ad supplicationem Martini episcopi Aretini, ei et ecclesiae ejus privilegium a patre suo Henrico imperatore anno 1196, 21 octobris, indultum inserendo confirmat. 508
[julio.]	Ap. Sanctum Germanum.	— Pro gratis servitiis burgensium de Rheinfelden, eis confirmat omnes bonos usus et approbatas consuetudines, libertates et jura quae hactenus habuisse noscuntur, statuitque ne ullo unquam tempore ipsi et haeredes eorum a demanio suo et Henrici Romanorum regis filii sui ac imperii distrahi seu alienari debeant, sub poena centum librarum auri contravenientibus imposita. 511
augusto.	Ap. Alfiam.	— Ab Ekkeberto episcopo Bambergensi feudum ecclesiae ejus in Mortenowe, quod olim dux de Zeringen ab illa tenuit, sibi et filio suo Henrico regi et haeredibus suis recipit; pro qua receptione quatuor millia marcarum argenti partim solvit, partim infra tempus praefixum se soluturum fore promittit. 512

1223		
augusto.	Ap. Altham.	— Ekkeberto episcopo Bambergensi ejusque successoribus concedit ac confirmat uindinas in villa Frankenmarkt et apud Villacum, statutis anni temporibus habendas. 514
4 aug.	Trojae.	— Ludovicum regem Francorum rogat ut cives Cameracenses, propter delictum perpetratum in episcopum Cameracensem principem imperii, tanquam hannitos evitet et faciat evitari. 515
augusto.	. . . . .	— Ad supplicationem Berardi archiepiscopi Panormitani, bona Luciae thesaurarii ejusdem ecclesiae qui non scripto testamento obierat, ad ipsam Panormitanam ecclesiam pertinere statuit. 516
10 sept.	Neocastr.	— Jacobo Francisco justitiario mandat ut veritatem inquirat super querela Martini archipresbyteri Sanctae Mariae Majoris de Nuceria, qui molendinum quoddam a judice Marino de Rocca injuste detentum ecclesiae suae restituendum requirebat. 517
15 sept.	Neocastr.	— Alexandro de Policastro justiciario Calabriae mandat ut abbatem et conventum Sancti Stephani de Bosco contra Riccardum de Altavilla et caeteros molestatores in jure ipsorum, si constiterit, protegat. 520
[octob. circiter.]	Apud Tarentum?	— Abbatem et conventum de domo Petri (Petershausen) juxta Constantiam cum possessionibus eorum et bonis sub sua speciali protectione suscipit. 524
2 dec.	In castro Neritoni.	— Paulo abbati Sanctae Mariae de Nerito varias concessionis impertitur, illam inter capellanos suos adscribit, omnesque donationes antea ecclesiae Neritoni factas confirmat. 526
 <i>Fridericus II, Romanorum imperator, Jerusalem et Siciliae rex:</i>		
decemb.	Foggiae.	— Donationem testatur quam Lintolfus de Sunniswald hospitali Sanctae Mariae Theutonicorum fecit de parrochiali ecclesia in Sunniswald et Asoldeshach cum jure patronatus et advocatiae, necnon et de omni praedio ejus infra terminos dictae parrochiae sito. 526
1226		
januar.	Ap. Sanctum Quiricum.	— Ad supplicationem Gratiadel episcopi Pistoriensis, inserit et inserendo confirmat privilegium ab Henrico VI imperatore patre suo eidem ecclesiae indultum, variasque concessionis ipse superaddidit. 528

1226		
januar.	.....	— Hermanno magistro domus Sanctae Mariae Theutonicorum et fratribus ejus confirmat omnia bona quae in regno Hierosolymitano a praedecessoribus Isabellae conjugis suae habent et habituri sunt, quorum nomina et fines seriatim exprimuntur, necnon barbacanam, turres, muros et fossatum ab Henrico Trecentensi comite concessa cum parte acquisitionis super Sarracenos et libertate omnimoda tam in mari quam in terra; quam confirmationem Isabella quoque Romanorum imperatrix notam facit. 531 et 536
1 febr.	Salerni.	— Universis per Frisiam constitutis scribit ut in comitatu suo, dum ad liberationem Terrae Sanctae transfretare disponat, denno laborem Cruces subeant et navalem exercitum praeparent, cum jam eorum fortitudinem et prudentiam praesertim in expeditione Damiatinae externae nationes expertae fuerint. 540
martio.	Apud Piscariam.	— Petente Friderico abbate Rotensi, privilegium illi monasterio per fundatorem ejus ab Henrico IV imperatore, anno 1086 circa mensem aprillem, obtentum inserit et confirmat, praeter clausulam ubi erat rasura. 543
[martio circa]	.....	— Encyclicam mittit qua communitatibus mandat ut praeparent milites ad suam praesentiam transmittendos, quom intendat apud Cremonam solemnem curiam celebrare. 548
martio.	Ariminae.	— Hermanno magistro domus Sanctae Mariae Theutonicorum et fratribus ejus concedit auctoritatem accipiendi terram Cnlm et totam terram quam eidem domui Conradus dux Masoviae et Cujaviae promissit et obtulit, necnon partes Prussiae invadendi et ibidem exercendi debita imperii jura sine ullo servitio vel exactione. 549
april.	Apud Ravennam.	— Monasterium Sanctorum Petri et Pauli in Wilzburg cum omnibus possessionibus ejus sub sua protectione recipit. 556
april.	Apud Ravennam.	— Monasterio Sancti Pauli de Lavant in Carinthia privilegium ab avo suo Friderico primo imperatore concessum confirmat. 558
april.	Apud Ravennam.	— Gualderadam abbatissam monasterii Sancti Andreae in Ravenna et sorores ejus in protectione sua recipit speciali, eisque omnes possessiones et bona perpetuo confirmat. 558
april.	Apud Ravennam.	— Herluino Musteriensi (Tarentasiensi) archiepiscopo privilegium Henrici imperatoris patris sui eidem ecclesiae indultum renovat et confirmat, statuitque ut bona decedentium archiepiscoporum integre successoribus eorum reserventur. 560

1226		
maio.	Apud Ravennam.	— Camaldulensi eremo et Guldoni ejus priori omnia ea confirmat quae antea a Friderico primo avo suo anno 1154 3 decembris, et ab Henrico patre suo anno 1186, 6 octobris, eidem eremo concessa fuerunt. 564
maio.	Ap. Imolam.	— Renovat et confirmat privilegium Henrici quinti imperatoris monasterio Sancti Vitalis Ravennati (circa annum 1115) concessum, et alias immunitates adjicit. 566
20 mail.	Parmae.	— Bertholdum fratrem Raynaldi ducis Spoleti et Tusciae legati vice ipsius in Tusciam mittit ut rationes imperii recipiat et procuret. 570
maio.	Ap. Parmam.	— Ad preces Conradi episcopi Hildeshemensis notam facit quod ex instrumento sibi ostenso, his inter eundem episcopum et Maguntinum archiepiscopum exorta super dioecesanam jurisdictione in ecclesias Goslariae, per abbates et praepositos hie nominatos legitime ad favorem praedicti episcopi decisa fuit, et a Conrado Portuensi episcopo Sedis Apostolicae legato fuit ista decisio confirmata. 571
26 mail.	Ap. Parmam.	— Praeposito, decano et capitulo Sancti Mathiae apud Goslarum scribit, eos monens ut episcopo Hildeshemensi debitam obedientiam ostendant, eum jurisdictione super ipsos et caeteras Goslariae ecclesias eidem episcopo per sententiam restituta et a legato Sedis Apostolicae confirmata fuerit. 572
26 mail.	Ap. Parmam.	— Dilectissimo principi suo Conrado Hildeshemensi episcopo ob grata ejus et accepta servitia hanc peculiarem gratiam concedit quod ei necnon et ecclesiae ejus liceat advocatiam ad proprios usus emere de bonis eisdem collatis. 572
26 mail.	Parmae.	— Emptionem officii dapiferatus quod Conradus episcopus Hildeshemensis ab Ernesto ministeriali suo ad usus ecclesiae suae pro quadam pecuniae summa comparavit, ratam habet et inviolabiliter observari praecipit. 573
[maio vel jun.]	Parmae.	— Henrico Saxoniae duci mandat ut Conradum Hildeshemensem episcopum teneat et molestatores ejus proscribat. 574
maio.	In civitate Parmae.	— Ad supplicationem Friderici abbatis Rotensis, post mortem Conradi Batiponensis episcopi quicquid de advocatia hujus monasterii vacante factum fuerit irritat, eandemque Conrado comiti de Wasserburg committit. 574
maio.	Ap. Parmam.	— Burgensibus de Lubeck fidelibus suis renovat et inserendo confirmat privilegium Friderici imperatoris avi sui eisdem anno 1188 indultum, quo possessiones, libertates et jura eorum recensentur. 577

1226		
malo.	Ap. Parmam.	— Volquino magistro domus militie Christi in Livonia et fratribus ejusdem omnes possessiones et jura quae a Livoniensi et Lealensi (Oesel) episcopis in partibus illis juste possident et in futurum justo titulo poterunt adipisci in perpetuum confirmat, etque insuper donat quodcumque genus metalli in terra sive super terram in eodem districtu poterit inveniri. 583
malo.	Ap. Parmam.	— Ad petitionem Ludewici lantgravii Thuringiae, confirmat venditionem praedii in Ruldehusen a Diterico de Ruldehusen monasterio Reinhardsbornensi factam. 585
malo.	Ap. Parmam.	— Vallumbrosanam ecclesiam cum omnibus ecclesiis Vallumbrosanae congregationis ubilibet positis in protectione sua speciali recipit, etque generaliter confirmat privilegia ab avo et patre suo jamdudum concessa. 586
malo.	In civitate Parmae.	— Communitatem Astensium qui remissionem delictorum impiorarunt et mandatis suis parere annuunt in gratiam suam redeunt, poenasque et hanna in eos propter inobedientiam prolata revocat. 588
junio.	Ap. Parmam.	— Ad supplicationem Alberti Magdeburgensis archiepiscopi, ei et ecclesiae ejus confirmat et donat episcopatum, castrum et civitatem Lebus cum omnibus proventibus et juribus, sicut olim patruus suus Philippus Romanorum rex eidem archiepiscopo et ecclesiae ejus donaverat et concesserat. 601
junio.	Parmae.	— Ad petitionem Paderbornensis episcopi, Osneburgensis ecclesiae provisoris, confirmat instrumentum olim inter electum ipsius ecclesiae et burgenses civitatis ejusdem super venditione medietatis judicii civitatis confectum. 604
junio.	In civitate Parmensi.	— Flandrinam abbatissam et moniales monasterii Sancti Pauli de Parma cum omnibus earum bonis in protectione sua suscipit, ab omni exactione eximit, atque eis jurisdictionem concedit, ita quod punire pecunialiter possint. 606
5 junii.	Ap. Parmam.	— In potestatem Papiensem nominat Villanum de Aldigheris de Ferraria; qui coram imperatore et legatis communis Papiensis jurat se ad honorem Imperatoris et felicem civium statum reipublice provisurum, imperialia mandata super dissensionibus quae in civitate erant obsecuturum, emendatores sine fraude electurum, haereticos ab urbe et districtu Papiensi ejecturum et leges imperiales pro ecclesiastica libertate inviolabiliter observaturum. 608

1226		
5 junii.	Ap. Parmam.	— Notum facit quibus viis discordias et factiones inter milites et populum Papienses exortas sedari jussit. 608
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Civitati Mutinensi antiqua jura ac privilegia confirmat, inter quas jus monetæ cudendæ. 614
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Irritam pronuntiat sententiam de finibus inter Bononiam et Mutinam quondam prolatam, novosque terminos statuit quos inviolabiliter observari jubet. 617
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Pacta et conventiones inter commune Mutinæ et commune Ferrariæ facta, ob devota et accepta Mutinensium servitia, confirmat et inviolabiliter observari jubet. 621
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Ad preces cardinalis Couradi Portuensis episcopi, Apostolicæ Sedis legati, bona et privilegia monasterii de Columba juxta Placentinam confirmat, innovando specialiter privilegium ab imperatore Henrico VI patre suo anno 1191 eidem monasterio indultum; inter quas bona expresse annumerat Moronascum cum pertinentiis suis, aquam fluminis Ardae et Bergomascum. 622
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Milites, clives et habitatores civitatis Oppenheim sub protectione sua speciali recipit, eos ab omnibus collectis eximit, nundinas generales annuatim habendas eisdem concedit aliasque privilegia ibidem expressa. 623
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Boppont comiti de Henneberg in rectum et perpetuum feudum concedit omnes auri et argenti fodinas et alia quaecumque metalla et salinas quas in terra ejus amodo reperta fuerint. 624
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Civitati Lubicensi concedit ut semper libera sit tanquam civitas specialis imperii et ad dominium imperiale pertinet; simulque recenset et confirmat immunitates et privilegia ejus de rectore, de terminis, de moneta, de negotiationibus et cæteris ibidem expressis. 625
junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Ad requisitionem Godofridi Cameracensis episcopi, exceptionibus civium Cameracensium frivolis reputatis et privilegiis eorum penitus irritatis, vetat ne ad sonum campanæ conveniant vel nomine communis aut pacis jurisdictionem exercent. 629
f. junio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Conradum Hildeshemensem episcopum et ecclesiam ejus Henrico Romanorum regi filio suo instantèr commendat, eumque monet ut eundem episcopum teneatur in jurisdictione ei adjudicata super capitulo ecclesiæ Sancti Mathias apud Goslarum. 632

1226		
Julio.	Cremonae.	— Civitati Cremonae renovat et confirmat privilegium Henrici quinti datum apud Wormatiam, 3 Julii anno 1114, necnon et privilegia ab avo et patre suo eisdem indulta, praecipue de libera navigatione super Padum et de caeteris immunitatibus. 632 et 633
5 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Comiti Hildebolde de Limbere et fautoribus ejus mandat ut eum bellum ab ipsis Mindenal episcopo illatum provisiuam perturbet et negotium Terrae Sauctae impediatur, Henrico duci Brunswicensi obediant cui partes suas dedit pro sopianda discordia sive renitentibus vi armorum compescendis. 635
6 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Universis fidelibus suis in Saxonia mandat ut propter guerram inter Bodonem de Homborch ex una parte et comitem Bernardum de Spiegelberg ejusque fautores ex altera, quae ecclesiae Dei et praecipue episcopo Hildesemensi damna iufert negotiumque Terrae Sanctae impedit, duci de Brunswick adhaerant et obediant pro ista sedanda discordia. 636
6 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Bonifacio de Languilla filio quondam Anselmi de Quadraginta concessione quamdam a Friderico I eidem Anselmo factam, in gratiam meritorum ejus erga praedictum imperatorem et Henricum patrem suum confirmat. 639
11 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Potestati, consilio et communi Ravennae mandat ut exequi studeant sententiam a se ipso confirmatam qua Formosinus iudex ipsos condemnavit ad solvendas Donfolino iudeos undecim libras imperiales, pro aestimatione olei injuste capti et venditi et pro expensis. 640
11 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Clero et communi Comarum fidelibus suis narrat quomodo post varios et inutiles tractatus pacis, contra conjurationem Lombardorum sibi rebellium de consilio principum suorum processerit; scilicet quod episcopus Hildensemensis auctoritate apostolica personas excommunicational terrasque interdicto supposuit, et ipse eisdem tanquam reos criminis laesae majestatis condemnavit banntosque pronuntiavit. 641
18 Julii.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Ob dilectionem quam gerit erga Conradum Portuensem episcopum, Romanae Ecclesiae cardinalem, fratrem comitis Egenonis de Urach, ratam habet concordiam inter eundem comitem et Henricum regem filium suum ordinatam, eidemque comiti promittit cum in subsidium Terrae Sanctae passagium inierit, se ei in auxilio triginta vel quadraginta militum affuturum. 647

1226		
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Ecclesiam Aquensem in specialem suam protectionem recipit, ei que confirmat omnes donationes ab antecessoribus suis factas, quae ibidem seriatim et nominatim exprimuntur. 648
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Pro gratis servitiis Conradi Hildesheimensis episcopi, ei et successoribus ejus concedit in perpetuum ut decedente episcopo nec ipse nec aliquis successorum suorum bona mobilia et utensilia domus episcopalis auferre praesumat, sicut jam praecedentibus litteris ministerialibus et officialis ejusdem ecclesiae duxerat inhibendum. 652
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Confirmat concessionem monasterio Parisiensi factam ab episcopo et capitulo Argentiensi de emendis et vendendis rebus ejus in civitate Argentinensi, sine exactione theloni ad Argentinensem ecclesiam pertinentis. 653
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Mainardinum episcopum Imolensem et ecclesiam ejus sub defensione imperii recipit, ei que omnes possessiones ibidem expressas confirmat eum diversis iuribus et immunitatibus. 654
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Ad preces episcopi Portuensis et Sanctae Rufinae, Apostolicae Sedis legati, Aegidium abbatem et conventum monasterii Fontis Vivi Cisterciensis ordinis in sua protectione suscipit, possessionesque ibidem nominatas confirmat. 658
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Privilegium a Friderico imperatore avo suo Guercio marchioni Savonae ann. 1162 indultum Henrico marchioni filio ejusdem Guercii confirmat, additque ut si haeredes masculos non habuerit superstites, filia ejus in feudo succedat. 660
Julio.	Ap. Burgum S. Donnini.	— Comuni Cremonensium confirmat omnes donationes, concessionem et privilegia Cremonensibus indulta ab Imperatoribus et regibus Romanorum praedecessoribus suis et specialiter ab avo et patre suo, sub poena indignationis suae et centum marcarum auri in contravenientes expressa. 664
Julio.	Parmae.	— Petro abbati monasterii de Chiaravalle in Lombardia et ecclesiae ejus privilegium concedit. 665
Julio.	Ap. Pontem Tremulum.	— Privilegium renovat quo communi Jannae facultatem concedit armamentum faciendi, consules et potestates eligendi, aedificandi castrum super Portum Monachi, notarios faciendi, rugam unam habendi in unaquaque civitate maritimae quam subjugaverint, pondus et mensuram pecularem habendi, ante iudices Januenses standi, et caetera in priore privilegio expressa. 665

1226		
augusto (julio).	Apud Sarzanam.	— Burgum Sarzanæ cum pertinentiis ejus et habitantes in eo sub speciali sua protectione recipit, ita quod nulli illi substat vel respondere cogatur nisi sibi aut legatis et capitaneis suis qui pro tempore ibidem extiterint ordinati. 667
julio.	Ap. Sanctum Miniatum.	— Johanni abbati Sancti Salvatoris et Sanctæ Mariæ de Ficelo confirmat unum privilegium et unum scriptum ab Henrico patre suo eidem monasterio concessa, omniaque jura et possessiones ibidem memorata recenset. 668
julio.	Ap. Sanctum Miniatum.	— Notum facit universis quod cum domus Sanctæ Mariæ Theutonicorum Jacobum de Amigdala, filium junioris filiae comitis Jozcelini, investiverit de portione quæ contingit eum in bonis ejusdem comitis pro parte matris, idem Jacobus eandem domum, hæc bona ex venditione Beatrix primogenitæ comitis ejusdem possidentem, assecuravit et convenit restituere eidem domui illam pecuniæ quantitatem quam pro redimenda hac portione creditoribus suis exsolverat. 671
augusto.	Ap. Orgiam.	— Universos homines de Massagrossa in sua speciali protectione recipit bonasque eorum consuetudines confirmat, salvo jure imperii et rationibus quas canonici Luccensibus exhibere debent. 672 et 673
augusto.	In villa Sancti Gemini.	— Tancredo Vesconte de Campilio castrum de Fighina et Balneum illi hæreditario jure devoluta jure feodi confirmat. 674
29 aug.	Asculi.	— Honorio papæ conqueritur de conjuratione Lombardorum et eorum qui post concordiam apud Mercariam firmatam eidem conjurationi adhaeserunt sibi et imperio graves injurias intulerunt, curiam impediendo Cremonensem; causam vero inter se et Lombardos prædictos ordinationi papæ et cardinalium committit. 675 et 676
27 sept.	Foggiae.	— Universitati castri Sancti Miniatis et omnibus fidelibus ad eandem castellaniam pertinentibus mandat ut intendant et respondeant Everardo nepoti Rainaldi ducis Spoleti et Imperiali Tusciæ legati, nunc castellano Sancti Miniatis constituto. 677
1 octob.	Foggiae.	— Magistrum Arnoldum [in Alemannia verbum Crucis prædicantem] monet quomodo curia Cremonensis a rebellibus Lombardis fuerit impedita, rem autem ordinationi summi pontificis ipse commiserit; rogaturque ut cruce signatos inducat ut veniant tempore indicti passagii generalis. 678 et 679
octobr.	Foggiae.	— Raymundo Berengario comiti Provinciæ confirmat comitatum Provinciæ et Forealquerii necnon omnia privilegia a præ-

1226		
octobr.	Foggiae.	decessoribus suis antecessoribus ejus indulta, ad revocationem ablatorum plenariam ei concedens potestatem. 680 et 681 — Jurisdictiones, potestates, consulatus, regimina et alia statuta quae in comitatu Provinciae et Forcalquerii quaedam civitates contra Imperii dignitatem exercent, revocat et cassat, similia de caetero fieri prohibens. 682 et 683
octobr.	Foggiae.	— Revocat omnes immunitates, concessiones et alienationes Imperii honori contrarias factas per Hildephonsum et Raymundum Berengarium filium ejus, comites Provinciae, tuae in minori aetate constitutos. 684
octobr.	Foggiae.	— Gerbardo comiti Gelrensi privilegium suum datum apud Ferentinum (martio 1223) de transatione theloni ejus apud Arnheim ad villam Lobith renovat et confirmat, firmiterque sub poena indignationis suae praecipit ne quis eundem comitem in percipiendo theloneo impedire praesumat. 685
novemb.	Foggiae.	— Monasterium Sancti Emmerani apud Ratisponam cum omnibus possessionibus ejus, in specialem suam recipit protectionem. 689
novemb.	[Foggiae].	— Mandat abbatem et conventum Sanctae Mariae de Stella Florentis ordinis, Amalphitanae diocesis, debere gaudere omnibus privilegiis, immunitatibus et libertatibus quas ordo Florentis tempore Imperatoris Henrici patris sui habere consuevit. Suscipit insuper monasterium in sua protectione ei que confirmat bona quaedam apud Majorum. 690
17 nov.	Foggiae.	— Honorium papam rogat ut negotium Lombardorum quod quasi importabile recusavit, humeris sustineat, promittens a se ratum habendum quicquid in hac re pro honore Imperii et Ecclesiae fuerit ordinatum, nuntiisque se Tyrensem et Regionum archiepiscopos magistrumque Theutonicorum ad curiam Romanam mittere, quibus fidem plenam adhibere debeat. 691
29 nov.	Foggiae.	— Petro de Ebulo mandat ut capitula inter se et magistrum Hospitalis [Sancti Johannis] in Jerusalem per summum pontificem ordinata exequatur, et quicquid frater Cubaldus Rodianus nomine dicti magistri rogaverit, observet et ab omnibus officialibus curiae faciat observari. 694
3 dec.	Foggiae.	— Universis officialibus per regnum Siciliae constitutis inhibet ut monasterium Sanctae Mariae Montis Virginis in liberis plateis et pascuis pro omnibus animalibus obedientiarum

1226		
[dec.]	Foggiae.	— ejus, contra tenorem privilegiorum a se eidem monasterio indultorum, in aliquo molestare audeant. 696 — Stephano abbati Cassinensi post inquisitionem factam jura et rationes confirmat, scilicet de procuratoribus secundum antiquum morem ab ipso abbate et officialis suis colligendis. 697
decemb.	Apud Tres Sanctos.	— Fratres Sepulchri Domituli apud Denkeudorf et ecclesiam ipsam cum omnibus appenditiis et rebus in sua speciali protectione recipit. 699
decemb.	Procidiae (Prociase).	— Ad supplicationem episcopi Asculani, decimas camporum suorum Asculi et Caudesae ac decimam bajulationum earumdem terrarum ei et ecclesiae ejus confirmat, aliisque jura eidem ecclesiae concessa summarie in isto privilegio inserit. 700
1227		
13 jan.	Messanae.	— Universis comitibus, baronibus et communitatibus Romanolae mandat ut ad restaurationem civitatis Imolae consilio et effectu ipsi contribuere debeant. 706
1 ^o febr.	Cataniae.	— Honorio papae notum facit se juxta provisionem ejus civitatibus et nobilibus societatis Lombardiae omnem rancorem remisisse omniaque banna per se vel per alium eis imposita penitus revocavisse. 712
1 ^o febr.	Cataniae.	— In eundem modum scribit rectoribus civitatum societatis Lombardiae, marchioni Montisferrati, comiti Gotifredo de Blandrato aliisque locis et personis quibuscumque de Lombardia, Marchia et Romaniola. 713
14 febr.	Apud Calatagirosum.	— Per litteras suas patentes notariorum collegium apud Palam quod fuerat abolitum restituit. 713

1220*Honorius III, summus pontifex:*

27 nov.	Laterani.	— Courado scolastico Magutino nuntiat quomodo exercitus christianus apud Damiatinam sit in angusto positus; sperandum tamen quod in brevi ei succurratur, quum Fridericus Romanorum imperator die coronationis suae se in futuro mensis augusti passagio transfreturus juraverit, et multi cum eo Theutoniac et Apuliae magnates se in proximo mensis martii passagio transfreturos devoverint. 52
11 dec.	Laterani.	— Friderico Romanorum imperatori respondet se jam per Alatrium subdiaconum et capellanum suum providisse ut

1220		in universis civitatibus Tusciae fodrum imperiale ei exhiberetur, et quum id non debeat nisi per nuntios Ecclesiae Romanae requiri, ad partes Maritimas et Campaniae direxisse R. Sancti Angeli disconum cardinalem, qui fodrum in his quoque partibus ipsi faciat impendi. 79
13 dec.	Laterani.	— Mandat praelatis per regnum Arelatense constitutis ut auxilium praestent et favorem Guillelmo marchioni Montisferati, cui Fridericus Romanorum imperator regnum hoc ordinandum commisit. 81
15 dec.	Laterani.	— Pelagio Albanensi episcopo, Apostolicae Sedis legato, nuntiat se Fridericum in Romanorum imperatorem una cum consorte ejus in basilica Sancti Petri coronasse; qui cum suecursum exercitus christiano in proximo martio destinandum et se ipsum in sequenti augusto personaliter transfreturum promiserit, de desiderato succursu tandem habendo confortetur. 82
1221		
18 feb.	Laterani.	— Notificat quomodo dncatum Spoletanum recepti et comitatum Mathildis indebite in magna parte occupatum violentisque turbatum sub Ecclesiae Romanae dominio revocaverit, consentiente et adjuvante Friderico Romanorum imperatore ejus litteris et mandata ad hoc pertinentia memorat; ita ut totum beati Petri patrimonium a Ponte Ceperani usque ad Radicefanum nunc pacifice disponatur. 128
14 mart.	Laterani.	— Universis ecclesiarum praelatis per Lombardiam, Marchiam, Romanoliam et Tusciam constitutis scribit se ad eos misisse legatum (Hugolinum) episcopum Ostiensem ad evangelizandum verbum Crucis, cui per omnia studeant obedire. 142
13 junii.	Laterani.	— Fridericum Romanorum imperatorem hortatur ad galas quas praeparari fecit in auxilium christiani exercitus transmittendas celeriter, eum multi jam de mora ejus murmurent sibi dilationem voti praecipue imputent. 190
3 juli.	Laterani.	— Conrado capellano et poenitentiario suo mandat ut Conrado episcopo Metensi, imperialis aulae cancellario, propter fractionem tibine voti prosequendi dilationem concedat. 722, not. 2.
20 juli.	. . . . .	— Friderico Romanorum imperatori qui ad subsidium Terrae Sanctae quadraginta milia galens respondet id sibi acceptissimum fuisse, licet ex hiis magnum exercitus christiano eoramodum venturum sperari non possit. 191, not. 1.
21 aug.	Laterani.	— Friderico Romanorum imperatori scribens de negotio Ter-

1221		
3 et 9 sept.	Laterani.	— rae Sanctae conqueritur quod ipse christianum exercitum pollicitis fefellerit, gravesque superaddit minas quod ad electiones ecclesiarum in regno ejus vacantium manus extenderit; privilegium retentionis quod edidit memorat, monetque ut a tanta temeritate desistat. 200
19 nov.	Laterani.	— Archiepiscopo Moguntinensi et ministerialibus ecclesiae Hildensemensis scribit se electionem et confirmationem Conradi poenitentiarum sui ad hanc sedem ratam habere. 236, not. 2.
.....	.....	— Friderico Romanorum imperatori infelicem exercitus christianum casum exprobat, quem sibi etiam multi imputant, quum toties dilationem processus postulanti morem gesserit; hortatur ad hoc vituperium Deo et hominibus satisfaciendo diluendum, monens quod si nimis remisse egerit ipsi ulterius parcere non poterit; mittitque ad eum Nicolaum Tusulanum episcopum, Apostolicæ Sedis legatum. 220
.....	.....	— Episcopum Tusulanum movet ut si revera Fridericus Terram Sanctam recuperare voluerit, hunc ad colloquium cum se ipso quam citius habendum inducat, idemque interea ad expeditionem movendam eo die quem constituerit universos imperii populos excitet. 222, not. 2.
.....	.....	— De legatione ad Fridericum a se missa universos occidentis episcopos certiores facit, monens ut populos eisdem commissos ad subsidium Terræ Sanctæ ferendum exhortentur. 222, not. 2.
1222		
25 april.	Verulis.	— Pelagio Albanensi episcopo, Apostolicæ Sedis legato, scribit se, colloquio nuper cum Friderico Romanorum imperatore de rebus Terræ Sanctæ celebrato, aliud colloquium apud Verulam circa festum Beati Martini indixisse; ad quod invitandos decernit Johannem Hierosolymitanum regem ipsumque Pelagium, si possint sine damno a Terra Sancta abesse; Fridericum insuper juravisse quod iter arripet terminum quem sive in predicto colloquio sive circa colloquium ipsi praelegendum dixerit. 240
1 ^a junii.	Alatri.	— Monasterium Sancti Dominici monasterio Casemarii incorporandum juxta tenorem privilegii Friderici Romanorum imperatoris confirmat. 237, not. 1.
1223		
13 feb.	Laterani.	— Jura ecclesiae Cephaludensis Harduino episcopo confirmat, interdicens ut cui ecclesiae ejus canonicos sive conversos absque ejus consensu liceat ad conversionem recipere. 919, not. 1.

1223		
18 april.	Laterani.	— Philippum Francorum regem hortatur ut pacem faciat eum rege Angliae, eique uultiat imperatorem apud colloquium in Campaua celebratum promississe se post biennium in Terram Sanctam transfretaturum. 376, not. 1.
11 maii.	Laterani.	— Incorporationem monasterii Sancti Domitii in ecclesia Casamarii quondam factam memorat et denuo confirmat. 237, not. 1.
[exeunte maio.]	Laterani.	— Philippo Francorum regi iterum nuntiat imperatorem apud colloquium in Campaua celebratum se post biennium transfretaturum iuravisse et duceudam in uxorem filiam regis Hierosolymitani promississe. 375
27 iunii.	Signiae.	— Friderico Romanorum imperatori conqueritur quod Capuanae et Aversanae ecclesiae ipse providere praesumat et, si alios ad easdem ecclesias curia Romana miserit, hos recipi prohibent, adiectis verbis in auctoritatem pontificalem contumeliosis; jus suum in ecclesias regni Siciliae memorat, hortaturque ut saniori usus consilio asperitatem verborum negando removeat et in uultium ipsius refundat. 354
5 aug.	Signiae.	— Friderico Romanorum imperatori scribit se auctoritate praesentium dispensare ut copuletur cum Isabella filia regis Hierosolymitani, quae ipsi in quarta consanguinitatis linea attingere dicitur. 394
14 oct.	Anagninae.	— Friderico Romanorum imperatori uultiat ordinationem a Sede Apostolica factam inter ecclesiam Messanensem et monasterium Sancti Salvatoris de lingua Phari, monetque ut gratam accipiat, cum minime in hoc iuri ejus derogetur. 398
1224 [martio seu aprili circiter.]	.....	— Friderico Romanorum imperatori grates agit quod ad interuentum suum [Rogerium] comitem Fundanum dimiserit, rogatque ut superaddita gratia filium ejusdem quoque dimittat, quum pro eodem comite se obligauerit quod nihil contra ipsum attentabit. 427
4 aprilis.	Laterani.	— Ludouico Francorum regi transmittit litteras imperiales de succursu Terrae Sanctae procurando et de treugis cum rege Angliae inuouandis. 439
[iunio circiter.]	.....	— Friderico Romanorum imperatori scribit ut R. quem Pulsauesensem abbatem ipse constituit, recommendatum habere velit. 523, not. 1.
1225		
18 iulii.	Renate.	— Friderico Romanorum imperatori scribit se ad eum mittere Pelagium Albanensem episcopum et Gualonem Sancti Martini presbyterum cardinalem cum plenae legationis officio, qui

1225			mandata sua de expeditione Terrae Sanctae deferant ipsumque ad ea servanda etiam sacramento astringant. 498
25 sept.	Reate.	—	Friderico Romanorum imperatori nuntiat se ecclesiis Capuanæ, Salernitanæ, Brundusinae, Consanæ et Aversanæ dñi vacantibus tandem providisse, personas idoneas ordinando de regno oriundas et fideles, ipsumque hortatur ut novos praelatos accipiat et honoret juraque eis conservet integra. 522
1226			
24 jan.	Reate.	—	Friderico Romanorum imperatori nuntiat quomodo preces ejus super absolutione comitis Tripolitani admittere non potuerit, cum nuntii ejusdem comitis condiciones a cardinalibus oblatas recipere noluerint. 538
30 jan.	.....	—	Comitem Tripolitanum anathematis sententia iterum percellit ejusque terras interdicto subjicit. 539, not. 1.
17 feb.	Laterani.	—	Friderico Romanorum imperatori scribit ut regem Cypri Henricum ætate minorem recommendatum habeat. 541
[aprilis circiter.]	.....	—	Friderico Romanorum imperatori scribit increpando super eo quod non contentus finibus quibus contenti fuerant ii qui ipsum in imperio antecesserunt, patrimonium beati Petri invadere præsumpsit; quare monet eum sub poena excommunicationis quatenus Apostolicæ Sedis jura de cætero per se vel per alium nullomodo inquietet. 552
[maio vel junio.]	Laterani.	—	Friderico Romanorum imperatori scribens vehementer de ipso conqueritur quod Ecclesiam Romanam diffamare nitatur, cujus beneficia erga ipsum diffuse enumerat; contra autem, violentias ejus erga episcopos regni, perfidiam erga Thomasmum de Celano cæterosque comites, ingratum in socerum ipsius animum, patrimonii beati Petri iniquam aggressionem exprobat, monens ne illum prospera seducant et a debita devotione removeant. 588 et 589
9 junii.	Laterani.	—	Friderico Romanorum imperatori scribit, hortaturque ut regi Daciæ ab Henrico comite de Zwerin carcerato et oppresso opem ferat. 608 et 609
exeunte junio vel julio ineunte.	.....	—	Friderico Romanorum imperatori conquerendo scribit quod Tancredus de Campello una cum Bertholdo, imperiali [in Tuscia] nuntio, viros ad Sedem Apostolicam venientes sive redeuntes in stratis ceperit et ipsorum litteras a se impetratas publice legi fecerit; quod non sine ipsius conventitia fieri potuit. Unde ad correctionem tantorum excessuum, ut debet, procedere disponit. 633

1226

- 20 aug. Laterani. — Friderico Romanorum imperatori scribit ut fidem adhibeat his quae ipsi fideliter frater Leonardus proponet. 675
- 22 nov. Laterani. — Friderico Romanorum imperatori roganti ut ea quae quondam Raymundus comes Tolosanus ab imperio tenuit, ipsi restituantur, respondet se Romano Sancti Angeli diacono cardinali, in his partibus Apostolicae Sedis legato, dedisse in mandatis quod iura imperii servarentur illaesa et terrae per episcopos custodirentur diligenter, donec iniquitate a legato facta, restitutio sine incommodo fieri possit. 693

1227

- 5 jan. Laterani. — Rectoribus societatis Lombardinae, Marchinae ac Romanolae mittit compromissi formam quod ipsi et Romanorum imperator in providentia sua et fratrum suorum posuerunt, scilicet quod imperator omnem in eos rancorem remittet ban-naque et constitutiones editas relaxabit; ipsi autem dabunt imperatori pro subsidio Terrae Sanctae per biennium quadringentos milites et in adhaerentes imperatori omnem rancorem dimittent; mandans ut patentes litteras sigillis ipsorum munitas usque ad proximam dominicam instantis quadragesimae sibi transmittant. 703
- 5 jan. Laterani. — Fridericum Romanorum imperatorem rogat ut juxta decisionem a se factam, marchionem Montisferrati in gratiam recipiat. 706, not. 2.
- 11 jan. Laterani. — Praeposito et decanis ecclesiae majoris et Sancti Stephani apud Maguntiam nuntiat se providisse Engelberto Osnaburgensi electo qui ab administratione hujus ecclesiae fuerat amotus, mandatquo ut super beneficia eidem ad sustentationem concessa episcopos et abbates hic designatos compellant. 903
- 13 jan. Laterani. — Notum facit se sub beati Petri et sua protectione Fridericum imperatorem et filium ejus cum imperio et regno suscipere, quum iste ad liberationem Terrae Sanctae se potenter accingat. 706 et 707
- 27 jan. Laterani. — Fridericum Romanorum imperatorem hortatur ut Johannem Hierosolymitanum regem socerum ejus, ex ipsa affinitate depressum unde multi honoribus promovendum sperabant, in imperiali gratiae plenitudine reassumat, mittens ad ipsum super hoc tractando negotio abbatem Sancti Martini Viterbiensis. 708
- 27 jan. Laterani. — Regimini et custodinae Johannis de Briena totum patrimonium a Radicofano usque ad Romam committit, excepta Marchia

1227			Anconitana, ducatu Spoleti, Reate ac Sabina. 710, not. 1.
[januar. exeunte.]	.....	—	In hos Invehens qui frumentum malitiose occidunt, Fridericum Romanorum imperatorem rogat ut mittat frumentum ad Urbem tempore famis, exemplumque memorat paparum Alexandri et Lucii qui in simili casu ad reges Siciliæ habuere recursum et benignum responsum acceperunt. 710
21 feb.	Laterani.	—	Fridericum Romanorum imperatorem hortatur ad relaxandum imperiale bannum cui civitas Massilia subjecta fuit, cum cives fidem excommunicationis vinculo quo propter injurias episcopo ipsorum illatas tenebantur fuerint absoluti, et ad dimittendos Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum complices eorum crucesignatos, quos ob eandem causam cepit et adhuc detinet. 714
[februar. exeunte.]	.....	—	Rectoribus societatis Lombardiæ mandat ut celeriter litteras ipsorum de accipiendo compromisso transmittant, et interim quas pro Terræ Sanctæ succursu facere tenentur præparent, ita ut Imperatori notitia non veniat quod tamdiu missionem litterarum distulerint neque eidem occasio præbeatur eandem succursum differendi. 715
<hr/>			
1220			<i>Henricus (VII) Romanorum rex :</i>
1 sept.	Ulmae.	—	Ratam habet patris sui Friderici II donationem Rappotoni majori præposito totique capitulo Augustensis ecclesiae super advocatis villae Aitingen factam. 719
1221			
18 juli.	Fuldae.	—	Fridericum episcopum Halberstadensem movet ut super querela Conradi episcopi Hildesheimensis contra burgenses loci ejusdem cognoscat et quod justum sit statuatur. 723
[sept. circiter.]	.....	—	Friderico Romanorum imperatori patri suo notum facit quod Conradum Hildesheimensem electum et ab archiepiscopo [Maguntinensi] confirmatum regalibus episcopatus Hildesheimensis investivit, rogatque ut talem investituram auctoritate imperiali confirmare dignetur. 725
[sept. vel octobri.]	.....	—	Henricum Saxoniae ducem rogat ut ministeriales ecclesiae Hildesheimensis Courndo electo contradicentes ad devotionem et pacem inducere studeat, sibi quid super hoc egerit rescripturus. 726

1222		
12 mart.	Apud Wormatiam.	— Ad petitionem Gebhardi electi Pataviensis, fert sententiam quod nemo teneatur ex jure vel ex debito concedere vel solvere feoda quae tantum ex cameris proventibus sunt distincta. 728
13 mart.	Wormatiæ.	— Ad petitionem Gebhardi electi Pataviensis, promulgat sententiam curie suae de rebus episcopatus non alienandis absque consensu chori et ministerialium. 729
13 mart.	Apud Wormatiam.	— Ad petitionem Gebhardi electi Pataviensis, proscriptionis sententiam promulgat adversus Altramum et Albertum fratres de Hals multosque alios ibidem nominatos malefactores, eo quod per eos ecclesia Pataviensis circiter sex millibus marcarum tempore expeditionis transmarinae damificata fuerit. 729 et 730
[martio circeiter.]	. . . . .	— Alberto comiti de Bogen mandat ut Gebhardo electo Pataviensi ejusque ecclesiae promissum plene solvat quo juxta tenorem conventionis ibidem insertae castrum Hals in ejus potestate datum fuit, usque dum domini de Hals de damnis et injuriis huius ecclesiae illatis satisfecerint. 731
16 mart.	Wormatiæ.	— Ratam habet donationem coram episcopo et consiliariis Wormatiæ cœnobio Beatæ Mariæ in Otterburg factam a Rodewino milite de Flamburnen et Massivilla ejus uxore de eurtæ quadam Wormatiæ sita. 733
22 april.	. . . . .	— Decano Beatæ Mariæ et advocato Aquensi mandat ut ecclesiam Beati Adalberti super bonis apud Bastwile contra comitem Juliensem et super bonis apud Olne et Sorun contra Walramum de Montjole ex parte sua tueantur. 734
24 april.	Ap. Werdam.	— Ratam habet donationem a Marquardo notario suo Eberhardo abbati de Salem factam de domo quam apud Umam propriis sumptibus ista fundavit, cum capella et curte eidem attinentibus. 735
27 april.	Aquisgrani.	— Notam facit compositionem mediante Engelberto Coloniensi archiepiscopo initam inter Tiricum Dunrestein et ecclesiam Aquensem super decimis et aliis bonis quae eadem ecclesia habet apud Sinzig. 737
9 maii.	Aquisgrani.	— Privilegium a patre suo ecclesiae Sancti Servatii in Trajecto concessum confirmat, quasdam addit exemptiones, concessionemque a praeposito Aquensi et Trajectensi factam eidem ecclesiae ratam habet. 738 et 739
11 maii.	Aquisgrani.	— Ecclesiam Beati Adalberti de Aquis sub sua speciali protectione recipit et ei confirmat omnia quae praedecessores

1222		
		sul caeterique fideles Christi donaverunt, specialiter autem quidquid Imperator Henricus secundus ejusdem ecclesiae fundator contulerat. 740
11 mai.	Aquisgran.	— Henrico (Hugoni) Leodiensi episcopo et praeposito, decano et capitulo majoris ecclesiae in Leodio scribit se confirmare donationem ab avo et patre suo super bonis in Freren eidem ecclesiae factam, eis committens Jus alios sacerdotes locandi et quæstiones decidendi, vetansque ne dux Lotharingae praedictae villae et hominibus ejus se ullo modo intro-mittat. 742
maio.	Apud Aquisgranum.	— Henrico duci Lotharingae et Brabantiae omnia bona quae Philippus apud Confluentiam et Fridericus pater suus apud Frankfurtum ei in rectum feudum concesserunt, ipse de consilio et voluntate principum concedit. 743
maio.	Aquisgran.	— In solenni curia sua sententiam pronuntiat de jure feudali super feodis et allodiis a duce Lotharingae et Brabantiae exercendo, de servis et hominibus advocatarum retinendis et de tutela parvulorum usque ad duodecimum annum duci adjudicata. 744 et 745
29 mai.	Apud Frankenvort.	— Monasterium de Steingaden in quo sepultus est avunculus quondam suus dux Welfo in omnibus bonis ejus vult esse munum. 746
29 mai.	.....	— Iterum confirmat patris sui Friderici II donationem Rappotonum majori praeposito totique capitulo Augustensis ecclesiae super advocatis villae Altingen factam. 746 et 747
2 junii.	Apud Wormatiam.	— Ad imitationem patris sui, domum hospitalis Sanctae Mariae in burgo suo apud Lutram cum bonis et personis ejus sub sua speciali protectione recipit. 747
23 junii.	Ap. Ulmam.	— Ecclesiam Fancensem in speciem suam et imperii recipit protectionem, eamque simul commendat praepositis et officialis suis circa possessiones ejusdem ecclesiae commorantibus. 748
23 sept.	Aquisgran.	— Praeposito, decano, archidiacono, totique capitulo Leodiensi scribit se donationem illis factam de villa Freren incon-vulsum conservare velie, eisque concedere ut Jus imperiale contra Brabantiae ducem persequantur. 749
.....	.....	— Engelberto Coloniensi archiepiscopo mandat ut capellanos suos de choro Sancti Lamberti contra ducem Brabantiae advocatiam de Freren contra Jus possidentem diligenter adjuvet. 750

1222		
10 dec.	Apud Überlingen.	— Monasterio de Salem concedit et confirmat ut ei liceat facere commutationes cum quibuscumque aliis ecclesiis, adve etiam cum ministerialibus suis, burgensibus, plebeianis, etc.; eisdemque hominibus suis licentiam concedit bona ipsorum mobilia vel immobilia eidem monasterio tradendi. 751
1223		
14 feb.	Ulmæ.	— Conventui in Roth confirmat hoc privilegium ut nullum advocatum habent, sed immediate cum omnibus possessionibus ejus sub regali protectione permanent, et in futurum ratum habet quicquid regii ministeriales et mercatores eidem conventui contulerint. 752 et 753
16 mart.	Apud Augustam.	— Mandat ne quis damnum inferat monasterio de Roth super curte in Memmingen, quam R. praepositus de Schöngan eidem monasterio contradidit. 754
[april circliter.]	. . . . .	— Henrico duci Saxonie et Alberto duci Angarie mandat ut cum summus pontifex et dominus imperator Conrado Hildesheimensi episcopo vices dederint servandae pacis in partibus istis, ad locum et diem quos idem episcopus praefixerit accedant, pacem concorditer juraturi. 755
6 maii.	Haguenau.	— Compositionem init praeviam cum Argentinenſi electo super Rheinau, Wassenheim, Molahem, Mutzig, possessionibus aliis iuribusque controversis. 755
[maio.]	Apud Hagenovia.	— Confirmat et ratam habet donationem a patre suo Friderico imperatore factam Alberoni abbati et fratribus Novicacri (Neuenburg) de processu unius navis in ascensu et descensu Rheni, cum immunitate cujuscunque theloni et exactionis. 758
maio.	Spiræ.	— Donationem a patre suo Friderico imperatore factam abbatiae Neuenburgensi de una navi in Rheno, cum immunitate theloni et exactionis cujuslibet ratam denno habet et confirmat. 760
[maio.]	Stalbüchel.	— Mandat omnibus ad quos beneficium in Sassenheim et in Lutterhusen fuerit devolutum, ne fratres Schonauensiſ conventus in libera possessione curiae Marpach et attinentiarum ejus inquietare praesumant. 760 et 761
13 maii.	Apud Franckfort.	— Notum facit quomodo illi et controversia inter Ludovicum ducem Bavarie et pueros quendam G. de Erpach ministeriales et pincernae sui in praesentia fidelium suorum sopita et determinata fuerit; salva tamen ratihabitione imperatoris patris sui. 762

1223		
26 junii.	Apud Wirzburg.	— Toti familie ecclesie Corbeiensis notificat quod coram se, dictante principum imperii sententia, abbat Hermannus Corbeiensis electo varia jura ibidem expressa adjudicata fuerunt. 763
6 julii.	Ap. Utmam.	— Universis consilibus in Thurego maudat ut prepositum et capitulum ejusdem loci contra Ulricum castellanum de Schnabelburg tueantur. 764
4 aug.	Wirceburg.	— Domui Sanctae Marise Theutonicoorum castrum in Werneck et caetera bona ipsi a Bodone de Rabenspurgo quondam donata et ab imperatore patre suo confirmata, postea autem cum aliis bonis Conradi de Reichenberg et Conradi de Smidevelt commutata confirmat. 765
15 aug.	Nordhausen.	— Advocato et burgensibus de Goslar maudat ut census ararum civitatis Goslariensis, ecclesie Goslariensis a predecessores suis concessum, singulis annis colligi faciant et ecclesie integraliter repraesentent. 768
11 sept.	Nordhausen.	— Monasterio de Volkolderoth confirmat traditionem molendini in Burrich ei sub annuo censu factam a Swikero et Conrado de Mulhausen, ministerialibus imperii, idem ab omni jure exactionis et collectae eximit, eique bona civitati Mulhansen adjacentia que possidet seu adipisci poterit confirmat. 769
[sept.]	Nordhausen].	— Per speciale privilegium monasterio de Volkolderoth confirmat traditionem molendini in Burrich ei sub anno censu duarum marcarum factam a Swikero et Conrado de Mulhansen, ministerialibus imperii. 770
11 sept.	Nordhausen.	— Monasterio Eberacensi praedium et parochiam Schwabach, ad exemplum avi sui Henrici VI et patris sui Friderici II imperatorum, confirmat. 771
12 sept.	Nordhausen.	— Abbat et coenobio de Helmershausen privilegia a predecessoribus suis indulta renovat, eisdem fere verbis quibus Conradus III anno 1144 usus fuerat. 773
14 sept.	Nordhausen.	— Burgensibus Goslarie renovat quasi de verbo ad verbum privilegium Friderici patris sui, eidem civitati indultum anno 1219, 13 julii. 775
20 sept.	Nordhausen.	— Ad petitionem N. Aquensis et Trajectensis prepositi, ecclesie Sancti Servatii in Trajecto confirmat privilegium exemptionis a patre suo Friderico imperatore, 9 decembris anno 1220, eidem ecclesie concessum. 776

1223		
21 sept.	Apud Northusen.	— Privilegium a Friderico patre suo monasterio in Walkenried indultum inserit et confirmat, necnon et caetera privilegia a praedecessoribus suis eidem monasterio concessa; abbatemque et fratres cum eorum possessionibus in sua speciali protectione recipit. 776
22 sept.	Nordhausen.	— Inserendo confirmat duplex Friderici imperatoris patris sui privilegium de reformatione ecclesiae Northusensis, vetans ne quis id infringere praesumat et ampliorem gratiam eidem ecclesiae promittens. 778
30 sept.	Altenburg.	— Notum facit fratres de Cella Sanctae Mariae bona sua quae milites de Nozin violenter usurpaverant, dicante sententia, jure plenario obtinuisse. 780
18 oct.	Nurimberg.	— Praeposito suo de Moringen bona claustrum de Staingaden protegenda committit, nominatim contra gravamina praepositi de Reitenbuch (Raltenbuch). 781
10 nov.	Ap. Egram.	— Judiciali sententia decernit ne in vicinitate monasterii Waldsassen vel praediorum ejus castrum aedificetur. 782
1224		
8 jan.	Apud Wormatiam.	— Monasterium Sanctae Mariae juxta muros Bopardiae in specialem protectionem suam recipit etque omnia bona confirmat, jubens ut ab onere et servitio quolibet liberum permaneat, inhibensque ne omnino elemosinae ab antecessoribus suis collatae, quas recenset, in usus vertant laicorum. 784
8 jan.	Apud Wormatiam.	— Ob praecelara obsequia universorum hominum de Wimpina, eis dat forestum suum apud Wollenberg in proprietatem, jure illo quod vulgariter dicitur Algemeine perpetuo possidendum. 786
20 jan.	Apud Hagenowe.	— Monasterio Sanctae Walpurgae in sacra silva ab avo suo duce Friderico fundato concedit ut pro necessitate salis navem unam habeat per alveum Rheni perpetuo sine aliqua thelonii exactione. 788
24 febr.	Apud Hagenowe.	— Sculteto et universis civibus de Beruo praepositum et conventum ecclesiae Interlaciensis commendat defendendos contra violentias eisdem a Waltero de Eschenbach illatas. 789
28 febr.	Apud Hagenaw.	— Abbatissae et conventui sanctimonialium apud Hohenburg concedit ut officii earum ubicunque residentes ab omni collecta sint exempti, sicut temporibus praedecessorum suorum haecenus exempti fuerunt. 790
[febr.]	Haguenau.	— Monasterium Omnium Sanctorum in Schwarzwald a duce Welfone et uxore sua Utha fundatum cum personis et rebus in

1224		
3 april.	Apud Wimpinam.	sua protectione recipit, et eidem confirmat jus patronatus in ecclesia de Nusbach, hospitale sanctorum Simonis et Judae et- que hospitale sanctorum Jacobi et Johannis apud Uriuf. 791 — Una cum genitore suo Friderico II imperatore renuntiat ad- vocatiæ monasterii Campidonensis, pro quinquaginta marcis argenti annuatim cameræ regiae persolvendis. 792 et 793
9 maii.	Apud Weingarten.	— Scultetis et hurgensibus suis de Überlingen et de Ravens- burg notum facit se domos et possessiones quas ibidem mo- nasterium de Augia possidet, ab omni exactione liberas esse velle. 794
30 maii.	Frankinvort.	— Abbatem et conventum de Aulisburg qui apud se querrimo- niam deposcerant super violentias a comite Wernero de Bat- tenberg ipsis illatas, in sua speciali protectione recipit. 795
maio.	Frankinfort.	— Notificat sententiam in solenni curia sua latam quod qui- cumque argentum vendere voluerit ad monetam illud de- beat praesentare, nisi quis in peregrinatione proficisci vo- luerit. 795
[maio].	Frankenfort.	— Pro gratis et acceptis servitiis Gerardi comitis Gelensis, de mandato imperatoris patris sui et consilio principum, thelo- neum quod ipse comes et pater ejus ab imperio apud Arnheim tenebant in feodo, ad villam Lobeth Trajectensis diocesis transferendum indulget. 796
23 julii.	Apud Nurnberg.	— Confirmat sententiam a principibus imperii ad requisitionem Saizburgensis archiepiscopi latam, scilicet quod nulli liceat aliquem in mercedonibus suis deportandis seu negotiationibus faciendis impedire. 799
23 julii.	Nuremberg.	— In praesentia principum imperii, Eberhardum archiepis- copum Saizburgensem denuntiat absolutum ab impetitione Bertholdi comitis de Graifesbach super possessione castri et redituum in Matrei. 800
23 julii.	Nuremberg.	— Monasterium de Cella Sanctae Mariae Misnensis diocesis cum hominibus et possessionibus ejus in sua protectione sus- cipit, eique confirmat quicquid a ministerialibus imperii adi- pisci poterit. 801
25 julii.	Nuremberg.	— Ecclesiis Staingaden et Raltenbuch nec non G. de Crozoch fidelis suo extirpationem nemorum tam ad ipsas quam ad regem spectantium exprobrans, Angustensi episcopo mandat ut per praepositum de Moringen aedificia nova ibi constructa destruat; qui ambo assumtis officiis regis de Scongov et

1224		
9 sept.	Apud Susatum.	Buren, de causa cognoscant et nemora in mellorem custeliam committant. 802 — Permutationem praedii ab ecclesia de Rumbike cum ecclesia Corbeiensis factam ratam habet et confirmat, eamdemque ecclesiam de Rumbike sub speciali sua protectione recipit. 804
20 sept.	Hervorden.	— Ad interventum Engelberti Colonienſis archiepiscopi, feodaliter porrigit comitatum de Emsgau et quadam alia feoda nobili dominae Sophiae, uxori comitis Ottonis de Ravensburg. 806
10 oct.	In castris ap. Biekede.	— Monasterium Poeldense cum possessionibus ejus in sua speciali protectione recipit, eisque bona confirmat quae a ministerialibus imperii adipisci poterit. 807
[octob. circa.]	. . . . .	— Donationem ab Henrico duce Saxoniae monasterio Walkeledensi factam, pro sua hereditatis portione quam a marchione Badensi ejusque conjuge emit, confirmat. 808
12 nov.	Apud Francfort.	— In protectione sua suscipit Bertam abbatissam de Gandersheim et ecclesiam ejus, statuens ut decedenti abbatissae quae successerit in possessione bonorum mobilium nullomodo turbetur. 810
17 nov.	Ap. Tallum.	— Henricum abbatem et conventum Gemblacensem cum omnibus hujus ecclesiae bonis in sua protectione suscipit, eisque immunitates et privilegia ibidem expressa confirmat. 812
4 dec.	Haguenau.	— Super sopienda controversia de feudo suo, quod progenitores sui ab ecclesia Wirzburgensi habuerunt et ipse habere debet, approbat arbitros ex utraque parte constitutos et formam ipsius arbitrii, locum scilicet et terminum. 814
6 dec.	Haguenau.	— Notum facit universis quod capitulum et archipresbyter Werdensis ecclesiae ad petitionem suam et Colonienſis archiepiscopi, capellam in Rath in parochia Werdae sitam consecrari permiserunt, sub certis quibusdam conditionibus ibidem expressis. 816
20 dec.	Basileae.	— Monasterio Lucellensi (Lützel juxta Basileam) quandam donationem impertitur. 818
27 dec.	Ap. Bernum.	— Gerardo archiepiscopo Bisuntino adjudicat investituram portarum et stratarum quas cives Bisuntini ei denegabant. 817
28 dec.	Ap. Bernum.	— Ex sententia principum curiae suae, revocat communalitates a civibus Bisuntinis contra Gerardum archiepiscopum ejusdem loci statutas. 817
28 dec.	Ap. Bernum.	— Notum facit universis quod ex sententia principum Clementiam quondam ducissam Zaringine a captivitate liberare

1224		
28 dec.	Ap. Bernum.	<p>debet et eam seu nomine ipsius Stephanum comitem Burgundiae patrem ejus mittere in possessionem castri Burgdorf et omnium honorum quae Bertholdus quondam dux Zaringiae eidem in dote contulit. 818 et 819</p>
28 dec.	Ap. Bernum.	<p>— Notificat sententiam a suis principibus pro Lihaldi de Bafrimont latam, scilicet ut hominibus ejusdem Lihaldi in valibus de Hausburg non liceat communitates, constitutiones et conjunctiones fidei vinculo firmatas inire sine consensu ipsorum domini. 819 et 820</p>
28 dec.	Ap. Bernum.	<p>— Ad preces Petri decani et Folmari archidiaconi majoris ecclesiae Tullensis, approbat et confirmat duo privilegia eidem ecclesiae indulta, scilicet ab Arnulpho et Henrico II regibus Romanorum. 821</p>
31 dec.	Ap. Bernum.	<p>— Monasterium de Rugersberg cum omnibus bonis ejus mobilibus et immobilibus sub speciali sua protectione recipit, praepositoque et confratribus hujus loci promittit quod advocatiam monasterii ad manus suas detinebit nec eam a dominio suo alienabit. 821</p>
.....	.....	<p>— Ordinationem confirmat inter Aquensem ecclesiam et parochianos de Senceche (Sinzig) super decimis vinearum ad eandem parochiam pertinentium factam. 822</p>
1225		
6 jan.	Apud Turegum.	<p>— Ad supplicationem Guidonis abbatis de Cappel, in protectione sua suscipit quicquid hoc monasterium in Turego et in districtu ejus possidet, peculiariter domum ad ripam fluminis juxta pontem constructam et omnia quae in futurum legitimo modo acquirere poterit, eandem ecclesiam omni exactione in perpetuum eximens. 825</p>
11 jan.	.....	<p>— Henricum comitem Barrensem et nobilem virum Fridericum de Brissele pro gravaminibus quae ecclesiae Tullensi intulerunt legitime citatos, pro eo quod non comparuerunt diebus assignatis, juxta sententiam principum vinculo proscriptionis innotat. 826</p>
18 jan.	Ap. Ulmam.	<p>— Ad supplicationem Bernardi abbatis in Odenheim, culturarum vinearum montis Eichelberg duodecim rusticis ecclesiae ab eo traditam sub certis conditionibus confirmat. 827</p>
20 jan.	Ap. Ulmam.	<p>— Ad petitionem archiepiscopi Coloniensis et de consilio principum imperii, ecclesiae et civitati Coloniensi confirmat privilegium quo Henricus sextus, 28 Junii 1193, castrum Are ecclesiae archiepiscopali et theloneorum exemptionem burgensibus in feodo concesserat. 828</p>

1225		
20 jan.	Ulmae.	— Confirmat donationem a Liutolfo de Sunniswald hospitali Theutonicoꝝ Sanctae Mariae in Jerusalem coram se factam de ecclesiis in Sunniswald et Asoldespach cum jure patronatus et advocatiae, et de montibus qui dicuntur Nidungen et Arne cum proprietate feudorum. 829
20 jan.	Apud Ulm.	— Vetat ne quis praefectus vel advocatus in Walheim fratres Dominieli Sepulchri apud Denkendorf commorantes molestare praesumat in possessione bonorum, quae quondam Albertus (comes) de Calw eisdem fratribus contulit. 831
23 jan.	Ulmae.	— Homines monasterii de Salem ab omni seculari jurisdictione eximit. 831, not. 2.
11 febr.	Angustae.	— Sententiam per abbatem Sancti Udalrici in Augusta Imperatam promulgat et confirmat : abbatem praedictum non teneri feudali jure cuiquam persolvere pellicia, calceos et similia religiosorum dona. 832
24 april.	Ap. Lutream.	— Notum facit in curia sua pro Henrico Brixinensi electo sententiatum fuisse quod excommunicato feudum suum negare possit, et alienationes bonorum episcopatus absque imperii et capituli assensu factas licite revocare debeat. 839
25 april.	Lutreae.	— Claustro de Otterberg jus incidendi ligna in nemoribus quae Waldmark et Brand dicuntur et usum pascuorum confirmat. 840
28 april.	Halls.	— Gotefrido abbati et conventui in Schönthal confirmat praedium Bieringen quod ab Henrico de Langenberg et ab uxore ejus emerunt, addito quod Agnes de Bilrieth, ejusdem Henrici socrus, contradictioni quam dudum obtenderat omnino renuntiavit. 841
21 maii.	Apud Wurtzburg.	— Conventum et monasterium de Scheftersheim cum omnibus bonis ejus sub sua et imperii speciali protectione recipit, statuitque ut nullum praeter se ipsum recognoscat advocatum. 843
2 juli.	Apud Nuremberg.	— Monasterium Scotorum et Hybernensium Nurembergae ab antecessoribus suis regibus et imperatoribus constructum amplissimo libertatis privilegio manit, simulque ejus possessiones ac donatores nominibus designat. 843
2 juli.	Apud Nuremberg.	— Monasterio Scotorum apud Ratisponam possessiones et bona ejus confirmat. 846
27 juli.	Nordhansen.	— Clastrum Neuwerk apud Goslarum in sua protectione suscipit, et ad exemplum suorum praedecessorum confirmat ut ejusdem loci moniales super ipsarum bonis nullum alium

1225		
		advocatum habere debeant, nisi quem ab imperio obtine- rint. 847
27 julii.	(Nordhansen).	— Formam arbitrii approbens quo controversia super feodo Herbipolensi inter patrem suum Fridericum imperatorem et se ex una parte et ecclesiam Herbipolensem ex parte altera decisa est, nominatim exprimit feoda quae ab ecclesia eodem se habere recognoscit; reliqua autem omnia ab impetitione sua et successorum suorum libera declarat. 847
28 julii.	Nordhausen.	— Notum facit Moguntinum archiepiscopum et Hildeshemen- sem episcopum, post dissensiones varias super terminis par- tis quae est citra Gosam in Goslar, consensisse quod ecclesia Goslarensis in suo pristino statu remaneat, donec questio sit rationabiliter terminata. 849
23 aug.	Apud Ingelheim.	— Monasterio de Eberbach exemptionem theloni super Rhe- num apud Bopardum confirmat, sicut pater suus Fridericus imperator anno 1218, 27 martii, eidem ecclesiae conces- serat. 850
3 sept.	Wormatiæ.	— Ad preces Engelberti Osnaburgensis electi, ei de consilio principum concedit auctoritatem exequendi iudicium quod Gogericht dicitur per gogravios proprios, ita ut liberiores habeat subditorum excessus corrigendi facultatem. 852
4 sept.	Apud Wormatiam.	— Ratam habet et confirmat alienationem qua eum debita solemnitate ecclesia Porcetenus (Bartscheid) bona in Costem (Kostheim) ecclesiae Beati Stephani apud Maguntiam ven- didit. 852 et 853
7 sept.	Wormatiæ.	— Sculteto et universis civibus de Rheinfelden concedit na possessiones ad dominium civitatis pertinentes alienare de- beat neque procuracionem castri seu regimen civitatis alicui nisi provideat et discretæ personae committere. 853
7 sept.	Ap. Spiram.	— Commutationem quorundam bonorum inter abbatem et fratres ecclesiae Odenheimensis et Rudolphum de Chisolowa factam ratam habet et confirmat. 854
23 sept.	Ap. Werden.	— Concessit imperii fidelibus mandat ne ullum impendant auxi- lium civibus Bisuntinis qui archiepiscopum suum eiecerant communitatesque contra sententiam Berni istam statue- rant. 855
26 sept.	Ap. Werden.	— Abbatiam Veteris Montis (Altenberg), Clisteriensis ordinis, cum omnibus bonis ejus sub sua defensione recipit, atque eidem confirmat exemptionem theloni per alicum Rheni tam in Bopardia quam in Werda. 857

1223		
12 oct.	Ap. Sinzig.	— De providentia consilii sui, ecclesiae et canonis Aquisgranensis confert jus quoddam in villa sua Sinzig quod Rostant uoluntur pro quo sibi et Imperio sex solidi solvebatur, et quamdam aream adiacentem domui quam Fridericus imperator pater suus eidem ecclesiae in civitate Aquisgranensi contulit. 858
21 oct.	Frankenfurt.	— Notum facit universis quod Otto praepositus ecclesiae S. Servatii in Traiecto consanguineus suus omni actioni quae super donatione obedientiae et iure patronatus ecclesiae in Fletingen ipsi competere videbatur, renuntiavit, et omne jus capitulo S. Servatii ad terminandam litem liberaliter contulit. 859
.....	.....	— Ad petitionem Engelberti Coloniensis archiepiscopi et fratrum coenobii Campeusis, eisdem fratribus indulget ut quascunque possessiones a fidelibus Imperii obtinuerint sine qualibet contradictione in perpetuum possideant. 860
.....	.....	— Abbatiam Campensem eximit ab omni theloneo seu pedagio apud domum suam Werdam (Kaiserswerth). 861
31 oct.	Apud Wimpinam.	— Pro remedio animarum inclitae recordationis divorum progenitorum suorum imperatorum et regum, coenobio de Adelberg donat mansum unum apud Heilhebrunnen (Heilbronn). 861
19 nov.	Hallis.	— Monasterium de Walkenried in sua protectione suscipit, fratres ejusdem advocato et burgensibus Goslariae commendat benigne tractandos et a civilibus oneribus eximendos, illosque immunes omni tributo specialiter apud Goslarium denuntiat. 862 et 863
30 nov.	Nurimberg.	— Compositionem confirmat eorum se, archiepiscopo Salzbургense mediate, factam inter Gebhardum Pataviensem episcopum et Hermannum marchionem de Baden de persolutione debitorum ac promissis, quibus praedecessor Gebhardi Uiricus episcopus Pataviensis in transmarinis partibus marchioni praedicto se obligaverat. 864
1 ^o dec.	Nurimberg.	— Ad petitionem Alberti Livoniensis episcopi, marchiam unam per episcopatum ejus instituit, eique concedit auctoritatem monetam faciendi et fundandi civitatem in Riga, ipsos fidei committens jus suum speciale super venas metalli et thesauros absconditos. 865
1 ^o dec.	Nurimberg.	— Ad petitionem Hermannii Dorpatensis episcopi, marchiam unam, etc., fundandi civitatem in Dorpat, ipsius fidei, etc., ut in altero. 866

1223		
7 dec. (?)	Herbipoli.	— Fratres de Schönthal ab omni exactione officialium suorum eximit, ita ut se ipso vel regia conjuge sua apud Wimpnam commorante nec equi in eorum curiis hospitentur nec berestinae (heersteuer) ab eis exigantur. 867
1226		
20 febr.	Apud Frankenfort.	— Ratam habet pacem ordinant per Conradum Portensem et Sanctae Rufinae episcopum, Apostolicæ Sedis legatum, inter Ottonem episcopum Ultraportensem et Gerardum comitem Gelrensem, eidemque episcopo advocatiam Sallandiae confert, quam Gerardus miles de Buchorst habuit et comes Gelrensis post emptionem sibi resignavit. 870
21 febr.	Apud Frankenfort.	— Confirmat sententiam qua Conradus Portuensis episcopus, Apostolicæ Sedis legatus, abbat et conventui Werdenensis confirmavit advocatias quinque curtium, scilicet Ledinghausen, Elcholz, Nordkirchen, Selheim et Werne, quas de eorum ecclesia impius Fridericus quondam comes de Isenburg tenebat in feodo et quæ per sententiam fuerant ad ipsos reversæ. 871
20 mart.	Hagnenau.	— Coenobium Beatæ Mariæ in Königsbruck a progenitoribus suis fundatum in sua protectione recipit, cum omnibus pertinentiis quarum quedam ibidem exprimuntur. 872
31 mart.	Ap. Biberach.	— Monasterio in Weingarten privilegium renovat de jure censualem et de novitiis in sylva Altorfensi excultis, hoc addens quod nullus colonorum ipsius monasterii aream in Altorf vel in Ravensburg jure fortè possidere valeat. 872 et 873
22 april.	Apud Brixinam.	— Mandat ne quis hæredum, successorum aut consanguineorum Ottonis de Sancto Martino a patre suo proscripti abbatissam et ecclesiam Sonnenburgensem in bonis de jure vacantibus impedire seu molestare audeat. 873 et 874
11 junii.	Apud Tridentum.	— Notum facit se confederationem inisse cum Ludovico Franciæ rege; quæ quidem ex præcedenti tractatu patris sui, verbis competenter mutatis, innovatur. 875
11 junii.	Apud Tridentum.	— Ad petitionem et assensum Godefridi Cameracensis episcopi, sententiam damnationis contra cives Cameracenses propter eorum contumaciam differendam esse denuntiat, salvo quod nullum inde præjudicium episcopo generari possit, cum sententia sit immutabilis et episcopo in annum vel citius ejusdem pronuntiationem petere liceat. 876
15 aug.	Ap. Ulmam.	— Ad imitationem patris sui, Hermannæ magistro hospitalis Sanctæ Mariæ Theutonicorum et fratribus ejus jus patronatus et quicquid juris in loco Kunitz juxta Bernum et in

1226		
17 aug.	Ap. Ulmam.	capellis pertinentibus ad Imperium spectat, perpetuo possidendum concedit. 878 — Notam facit formam compositionis coram se et duce Bavarie nutricio suo factam inter abbatem et conventum de Kreutzlingen et comitem Albertum de Rutimberch super bonis in Neckargau et censuallibus hominibus ecclesiae in Wurmelingen ab ista ecclesia non alienandis. 879
[august.]	Ap. Ulmam.	— Compositionem confirmat quondam initam per Latholdum Basiliensem episcopum et Bertholdum ducem Zaringiae inter abbatem de Beinweiler ex una parte et nobiles de Thierstein ex altera. 881
23 aug.	Apud Wimpinam.	— Advocato et burgensibus Goslariae mandat ut Conrado episcopo Hildeshemensi, pro continua erga se et patrem suum fidelitate, contra canonicos Goslariae in iure ejus assistant, cum jurisdictionis possessione super ecclesias Goslarienses quae ab archiepiscopo Maguntino impetita fuerat, eidem episcopo fuerit adjudicata et a Conrado Apostolicae Sedis legato confirmata. 883
23 aug.	Apud Wimpinam.	— Conrado episcopo Hildeshemensi, propter magna et semper accepta servitia quae sibi et imperio praestitit, confirmat, sicut et pater suus jam fecit, diocesanam jurisdictionem dno litigiosam super praepositum et capitulum Goslariense. 883 et 884
26 sept.	Esslingen.	— Ad petitionem papae, patriarchae Jerosolymitani et fratrum apud Denkendorf commorantium, ecclesiam Dominei Sepulcri ibidem cum omnibus ejus appenditiis in sua protectione recipit, statuitque ut ejusdem ecclesiae protectio non possit ab auctoritate imperiali alienari. 884
7 octob.	Ap. Haug?	— Recognoscit Gerechino de Sintzig jus patronatus in Konigsfeld, hac conditione ut clericus in hac villa et in capella castri imperialis Landsron faciat residentiam. 885
6 nov.	Apud Weingarten.	— Coenobio Sancti Petri in Auga (Weissenau) ecclesiam parochialem Briganziae cum capella in Wolfurt contrahit, omnemque traditionem quam pater suus et caeteri sui praedecessores eidem fecerunt confirmat, statuens ut ea libertate fruatur qua caetera coenobia sanctae Romanae Ecclesiae attinentia. 886
13 nov.	Augustae.	— Monasterium Ursperg cujus advocatiam a patre suo Friderico II titulo pignoris obligatam, dperentis marciis a praeposito et fratribus ejusdem claustris pervolutis, ex potestate Alberti de Nienbure redemerat, sub sua et Imperii perpetua

1226		
22 nov.	Apud Herbipolim.	protectione recipit, possessiones etiam ejas et privilegia confirmat, ministerialibus quoque suis et Imperii res ipsorum monasterio praedicto conferre permittit, electionem denique defensoris fratribus ejusdem monasterii concedit. 888 — Ad petitionem C. praepositi majoris ecclesiae in Hildesheim, novam civitatem inter Hildesheim et Losbecke constitutam liberam declarat, ita ut soli praeposito subdit, nundinas et fora ibidem instituens. 890
novemb.	Apud Herbipolim.	— Memorans sententiam noviter in curia patris sui promulgatam nec non et dilationem a se ipso apud Tridentum concessam de lite inter episcopum et elves Cameracenses, cum petitioni episcopi jus fieri teneatur, privilegia eivum omnino cassa diffinitive declarat; jubetque ut haec omnia dicto episcopo reddere teneantur et campanae communiae destruantur, nulla jurisdictione praedictis civibus reservata. 891
26 nov.	[Apud Herbipolim].	— Praecedentem sententiam civibus Cameracensibus notificat, firmiter praeciens quatenus infra decem dies post receptionem litterarum, omnia ipsorum privilegia episcopo restituant, campanasque et communiam penitus destruant. 895
26 nov.	Apud Wirceburg.	— Ad preces principum in sua generali curia existentium, donationem ecclesiae in Esslingen a patre suo Friderico imperatore canonicis majoris ecclesiae Spirensis factam ratam habet et quicquid juris in ista ecclesia sibi competere videtur eidem confert. 896
27 nov.	Apud Herbipolim.	— Ad petitionem Sifridi archiepiscopi Moguntini et ex consilio principum suorum, statuit ut homines archiepiscopi praedicti qui se in oppidum regium Oppenheim receperunt eidem redendant et ulterius ibidem non colligantur; resciindit etiam confederationes quibus civitates Moguntia, Pinguin (Bingen), Wormatia, Splra, Franklvort, Gellinhusen et Friedberg in praerudicium ecclesiae Moguntinaensis se invicem obligarunt. 898
28 nov.	Apud Herbipolim.	— Compositionem inter imperatorem patrem suum et seipsum ex una parte et Bertholdum episcopum Argentinensem ex altera ratam habet, omni actioni in successione bonorum comitissae de Dagsburg renuntiat, castrum de Giheden episcopo tradit et castrum Viebersheim pro mille maris argenti obligat, si patrem suum ad approbationem praedictorum inducere nequiverit. 899 et 900

1226 [nov. vel dec.]	Herbipoll.	— Notum facit quod cum nefandus comes Fridericus (de Isenborg) advocatiam in Herbette quam tenebat ab abbatisa de Kaufungen, cum aliis feudis per sententiam principum amisisset, praedicta advocatia ad liberam ejusdem abbatisae dispositionem reversa est. 901
1227 29 jan.	Apud Ratisponam.	— Notum facit quod Henricus nobilis de Eggersperge cum uxore et haeredibus suis omnia bona sua quae habebat apud Mergentheim fratribus domus Sanctae Mariae Theutonicorum vendidit et contradidit; quam venditionem ipse solemniter conscribi et sigillari facit. 904
14 feb.	Apud Ezzelingen.	— Ad supplicationem abbatis de Petridomo, promittit quod advocatias quas hic abbas ab Hildeboldo de Stegborn comparavit caeterasque advocatias quas idem iusto modo poterit adipisci, a manibus suis alienari non patietur. 905 et 906
15 feb.	Ulmæ.	— Coenobium Sanctae Mariae in Soreth cum omnibus bonis ejus mobilibus et immobilibus in sua protectione suscipit juraque ejus et privilegia confirmat. 906
15 mart.	Apud Herbipolim.	— Monasterio de Walsassen jus patronatus ecclesiae in villa Wündreb ad se jure haereditario devolutum donat. 908
20 mart.	Apud Augustam.	— Monasterio Steingaden proprietatem duorum mansorum in villa Wüdergeltingen, quam olim dux Welfo illi tradiderat, et jus feudi in eisdem mansis quod duo fratres de Dachspere pro LXX marcis argenti regi anno resignabant, confirmat et confert. 909
<hr/>		
1220		DOCUMENTA VARIA AD RES ITALICAS ET SICULAS SPECTANTIA.
26 dec.	Apud Podium Bonizi.	<i>Conradus Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aulae cancellarius et Italiae legatus</i> , confirmat et ratam habet venditionem factam Rainutio Philippi Malavoltae civi Senensi a Spatacurta Ubertini de castro Ripae et ejus districtu. 332
1221 6 jan.	Ap. Sanctum Miniatum.	— Notificat sententiam a se in curia Frankenfordensi (april 1220) latam, qua declaravit sigillum civitatis Aquisanis in custodia decani Aquisanis ecclesiae jugiter esse debere. 99, not. 2.
13 jan.	Apud Fucecchium.	— Promittit communi Senensi se in futuro transitu suo ultramarino eis daturum plenam jurisdictionem in homines illius terrae et pedagiū portarum necnon facultatem eundem monetam. 105

1221

- 22 jan. Bononiae. — Mittit epistolam Friderici Imperatoris Bertholdo Aquilegenſi patriarchae cui committebat causam inter comitem Ubertum de Castro Novo et archiepiscopum Ravenntem. 75
- 23 jan. Bononiae. — Comitū Ugolino de Panico omnes ejus possessiones confirmat. 116, not. 2.
- 27 jan. Bononiae. — Rodolpho priori monasterii Sancti Severi in Classe imperialem protectionem concedit, bona monasterii ipsius et possessiones enumerans et confirmans. 47, not. 1.
- 29 jan. Reggio. — Scribit Hugoni Juliano comiti in Romandiola ut juxta mandatum Friderici imperatoris mittat in possessionem Castri Novi comitem Ubertum. 75
- 4 febr. Laudi. — Universis imperii fidelibus per Tusciam constitutis notum facit se nuntium suum in hac provincia constituisse Everardum de Lutra, familiarem suum, ut vice sua omnia negotia imperii disponat tam in judiciis quam in bannis. 115
- 13 febr. . . . . — Recipit a potestate et nunciis Dertonensibus quingenta marcas argenti propter privilegium jurisdictionis de terra Castri Novi, quod imperator civitati Dertonensi concessit, jubetque ut homines Castri Novi potestati et civitati Dertonensi per omnia obediant. 26, not. 1.
- 22 febr. Apud Cumas. — Guillelmo de Pusteria licentiam concedit accipiendi de rebus communis Astensis usque ad solutionem ducentarum marcarum argenti pro redditibus octo annorum praeteritorum, sub poena quingentarum marcarum argenti eidem communi imposita si debitas marcas eidem Guillelmo non solverit. 133
- 24 febr. Apud Cumas. — Privilegium tanquam imperii legatus civitati Cumarum indulget. 134, not. 1.

1220

- 25 nov. In prato circa Urbem. *Hugo[linus] Ostiensis et Velletrensis episcopus*, in praesentia Friderici Romanorum imperatoris, potestatem et consilium Parmae excommunicat et terram supponit interdicto, pro ignominia a communitate Parmensi in suum episcopum illata; quam sententiam imperator ratam habens cum consilio principum imperii ore proprio confirmat. 48
- 22 dec. Ravelli. *Homodes Ravelli notarius*, secundum edictum imperiale (in curia Capuana promulgatum) ut subliato modo scribendi usque nunc in Neapoli, ducentu Apuliae et Surrenti servato, instrumenta publica per litteraturam communem et legibilem scribantur, rescribit et renovat instrumentum venditionis a Johanne Pieronti Pantaleoni de Maurone olim factae. 91 et 92, not. 1.

1221		
26 mart.	Senensis (?) in palatio episcopi Senensis.	<i>Pontius Amati, potestas Senensis</i> , Hugolino Ostiensis episcopo Apostolicæ Sedis legato promittit se per mensem malum pecuniam Terræ Sanctæ negotio deputatam fideliter collecturum. 143, not. 1.
3 mali.	Prope portam castrî Sancti Minialis sive Cassan.	<i>Eccardus de Lutra, nuntius in Tuscia Conradî Metensis et Spirensis episcopi et Italici legati</i> , sententiam pronuntiat in causa quæ vertebatur inter Siffredum Pistoriensem episcopum et commune Pistorii super possessione seu tenuta quorundam jurium episcopatus prædicti. 116, not. 1.
novemb.	.....	<i>Rogerius Attavus, imperialis iusticiarius Calabriae</i> , iudiciale instrumentum redigi facit super questione quæ vertebatur inter monasterium Sancti Stephani de Nemore et villanos Mentabri, Arunchi, Gasparinæ et Oliviani, in quo totius illius series et eorundem villanorum condemnatio inseruntur. 208
1222		
30 jan.	Apud Cuscutiam.	<i>Nicolaus Tusculanus episcopus, Apostolicæ Sedis legatus</i> , in præsentia Friderici Romanorum Imperatoris et Siciliæ regis multorumque archiepiscoporum, episcoporum et abbatum, ecclesiam Cuscutinam dedit et altare majus ibidem consecrat. 229
1 ^o mart.	Pisauri.	<i>Paulus Traversarius</i> sententialiter decernit ut Gallinus de Allate potestas Ravennæ et eadem communitas Gotefrido comiti Romanolæ 1550 libras Ravennates solvant et ipse Gotefridus pignora restituat. 217, not. 1.
2 mart.	In civitate Pesari.	<i>Guillelmus (seu Gallinus) de Allate, potestas Ravennæ</i> , Gotefredo de Blandrata comiti Romanolæ promittit se soluturum nomine communis Ravennæ 650 libras Ravennates pro facto mortis Ugolini de Juliano. 217, not. 1.
2 mart.	Prope hospitalem domum Cavedonam.	<i>Gotifredus de Blandrato, comes Romanolæ</i> , pro facto mortis Ugolini de Juliano per sententiam Ravennates absolvit. 217, not. 1.
6 nov.	.....	<i>Potestas Alexandrinus</i> respondet ad marchionis Montisferati postulationem qua ei indixerat ut decem milites ad se mitteret qui eum Veronam ad imperatorem proficiscentem comitarentur, idque ratione feudi quod ipsa communitas a marchione acceptum ferebat. 241, not. 1.
27 nov.	.....	<i>Guiffredus de Pirovalto, potestas Bononiæ</i> , constituit Julianum Leonardi procuratorem communis Bononiæ coram imperatore ad excusandum dictum commune super facto Imole. 257, not. 1.

1225		
18 febr.	Ap. Sanctum Germanum.	<i>Conradus Hildesemensis episcopus ministerialibus ecclesie sue scribit quomodo moram suam protulerit expectando diem quo papa cum cardinalibus et Imperator cum rege et patriarcha Jerosolymitano caeterisque principibus invicem occurrent, de successu Terrae Sanctae et pace generali tractaturi.</i> 317
28 april.	Senis.	<i>Albertus episcopus Tridentinus et Tusciae legatus confitetur se recepisse a provisoribus communis Senensis septuaginta marcas argenti ad pondus et markam Coloniae, quae debebant solvi Friderico Imperatori pro censu.</i> 350, not. 2.
3 aug.	. . . . .	<i>Petrus Bonus, iudex et ambasciator Ravennae, denuntiat Johanni de Guarnaccio (Wormatiensi) Romaniae comiti et nuntio Alberti archiepiscopi Magdeburgensis ad pignora recipienda a communi Ravennati, [facultatem] tradendi Bretenorium pro 300 marcis argenti.</i> 189, not. 1.
13 sept.	Ap. Trojam.	<i>Concordia inter Oderisium praepositum Sancti Liberatoris et Jacobum praepositum Sancti Angeli in Marano ex una parte, Philippumque et Actonem de Troja ex altera super lite contestata de monasterio Sancti Angeli de Marano.</i> 107, not. 1.
11 oct.	Apud Fructuariam.	<i>Bonifacius de Monteferrata Sedi Apostolicae pollicetur a se patrem suum Guillelmum ad sacram movendam expeditionem animandum.</i> 426, not. 1.
1225		
31 maii. et 7 iunii.	. . . . .	<i>Albertus Magdeburgensis archiepiscopus, imperii legatus et comes Romaniolae, renovat sententias a Conrado episcopo Metensi et Spirensi tunc Imperiali legato prolatas, quibus jubetur ut commune Astense sub poena hanni ducentas argenti marcas Guillelmo de Pusteria debitas exsolvat.</i> 134
19 oct.	. . . . .	<i>Mittit suum nuntium ad ponendum in possessionem Castri Novi Uberty comitem de Castro Novo.</i> 75
1224		
26 aug.	. . . . .	<i>Se recepisse testatur 800 marcas pro censu comitatus Ravennae.</i> 189, not. 1.
1223		
novemb.	Foggiae.	<i>Petrus de Sancto Germano, iudex curiae, in absentia Henrici de Morra magistri imperialis curiae magistri iustitiarum, una cum Simone [de Tocco] et Guisando de Rubo iudicibus pariter curiae, scribi facit conventionem factam inter procuratores conventus Cassinensis et Johannem de Archiepiscopo, civem Trojae.</i> 433, not. 1.

1223			
decemb.	Foggiae.	<i>Henricus de Morra, magnae imperialis curiae magister justitiarius, sententiam pronuntiat in favorem episcopi Teatini, quam anno sequenti imperator confirmavit. 433, add. ad not. 1.</i>	
1225			
julio.	Trojae.	— Assidentibus sibi Simone de Tocco, Guisando de Rubo et Henrico de Tocco ejusdem curiae iudicibus, sententialiter pronuntiat Oderisium de Corropolo debere abstinere impendis collectis, adjutoris aut alius servitiis hominibus ecclesiae Sanctae Mariae de Mugilano. 496	
1226			
maio.	Ap. Capnam.	— Assidentibus sibi Simone de Tocco et Guisando de Rubo, imperialis curiae iudicibus, post inquisitionem a justiciariis Terrae Laboris factam, sententialiter pronuntiat conventum Cassinensem piscatorem specialem debere habere in quarta parte piscariae Fundi. 541, not. 1.	
1224			
martio.	Apud Cataniam.	<i>Simon et Henricus de Tocco et Roffredus de Sancto Germano, magnae imperialia curiae iudices, declarant Guillelmum marchionem Montisferrati in praesentia sua et testium a Friderico Romanorum imperatore novem millia marcarum argenti in mutuum accepisse, pro quarum solutione omnia ipsius bona immobilia obligavit. 425</i>	
1225			
12 julii.	Senis.	Procuratores Rainaldi docti Spoletii, imperialis in Tuscia legati, conflantur se a provisoriis communis Senensis recepisse 367 libras Senenses pro 70 marcis argenti quae hoc anno imperatori debebantur. 504, not. 2.	
1226			
januar.	.....	<i>Alexander de Policastro, imperialis Calabriae et Terrae Jordaniae justitiarius, veritate inquisita super querelam abbatissae et conventus Sancti Stephani de Bosco contra Ricardum de Altavilla et alios, terras et molendinum quae fuerunt quondam Costae Ployml eidem conventui sub reddito unius regalis adjudicat. 519</i>	
6 maii.	In castro S. Quirici in Osenna.	<i>Rodulphus de Sancto Miniato, vicarius imperatoris in Tuscia, ratum habet et confirmat quod abbatissa Sancti Petri in Campo se in protectionem civitatis Senensis dedit. 571, not. 1.</i>	
10 junii.	Ap. Parmam.	<i>Geroldus patriarcha Ierosolymitanus et omnes praetati tam Theutonici quam Italici, cum eo apud Parmam constituti, episcopo Hiidescemensi consilium praebent ut juxta litteras apostolicas sententiam excommunicationis in Lombardos proferat, cum isti Henrico Romanorum regi et principibus accessum ad imperatorem in curia Cremonensi denegaverint,</i>	

1226

- 27 sept. Foggiae. *Rainaldus dux Spoleti et Tusciae legatus* Eberardum nepotem suum constituit castellannm Sancti Miniatis cum iustitiis, iuribus, rationibus et omnibus imperii honoribus. 678
- 2 nov. Romae. — *Universalis per Tusciam constitutis notum* fuit se cum ad praesens ad negotia Tusciae peragenda personaliter adesse nequeat, Eberardo castellano Sancti Miniatis nepoti suo vicariam Tusciae generalem et specialem commississe. 685
- 8 nov. Albeis (Aibdiga). *Thomas comes Sabaudiae, vicarius in Lombardia Friderici Romanorum imperatoris*, Ugolino Donedamae potestati Massiliae promissionem solemniter iurat de iurisdictione ordinaria et mero imperio eidem communi concedendis atque de diversis libertatibus ibidem expressis, addens quod privilegium in hac forma ab imperatore Friderico confirmari faciet et bannum imperiale relaxari. 686 et 687

1221

DOCUMENTA VARIA AD RES ALEMANNICAS SPECTANTIA.

- 6 maii. Maguntiae. *Engelbertus Colonienis archiepiscopus* notificat per consilium suum Henricum Romanorum regem in irritum revocavisse sententiam pro comite Hollandiae Willelmo contra comitissam Flandriae et Hannoniae Johannam quondam in curia Frankfordensi latam. 721
- [augusto circiter.] Weissenburg. *Archiepiscopus Treverensis, Spirensis, Ratisbonensis et Basiliensis episcopi, abbates de Weissenburg et de Murbach ministerialibus ecclesiae Hilleshemensis* mandant ut ad obsequium Conradi Hilleshemensis electi libenter accedant; alioquin ad colloquium in festo Sancti Aegidii apud Francfort indictum veniant, iustitiae plenitudinem recepturi. 723
- 25 aug. . . . . *Abbates de Murbach et de Nuenburg et S. comes de Werda*, iudices ab imperatore delegati, controversam inter ipsum et episcopum Argentinensem de quibusdam possessionibus exortam per compositionem terminare student. 756, not. 1.
- 11 iunii. Norhampton. *Henricus III, Angliae rex, abbatibus Belliloci et Walerano Theotonico* euntibus in Alemanniam et Johanni Lupo, nuntio ac imperialis aniae camerario, marcas argenti pro expensis liberari facit. 753, not. 1.

1225		
5 dec.	Apud Turrim Lundinensem.	— Mandat ut Bernardo de Horstmare et Arnolde de Gimenich, nuntiis imperatoris, centum marcae liberentur et una bona navis cum probro gubernatore eis exhibeatur usque ad securum portum in partibus eorum. 783
1225		
3 jan.	Ap. Westmo- nasterium.	— Ad ducem Austriae et ad archiepiscopam Coloniensem legatos suos mittit, cum eis tractaturos de negotiis suis et matrimonio suo. 824
27 aug.	Ap. Westmo- nasterium.	— Episcopum Carleolensem rogat ut in partibus Alemanniae moram suam proroget, usque dum cum assensu Coloniensis archiepiscopi et sine periculo negotii sibi injecti recedere possit. 851
1224		
6 mail.	. . . . .	<i>Walterus de Eschibach</i> apud Bernum confitetur Jus advocatie in ecclesia Interlacensi ad se non spectare nisi ex commissione imperatoris Friderici. 790, not. 1.
4 julli.	. . . . .	Forma primae compositionis initae super liberatione Waldevmar Danorum regis a carcere quo per comitem de Schwerrin tenebatur. 798
. . . . .	. . . . .	<i>Conradus episcopus Portuensis, Apostolicae Sedis legatus</i> , compositionem concludit inter imperatorem Romanorum et episcopum Argentianensem. 756
1225		
20 jan.	Ulmae.	— Confirmat donationem factam ab Alberto comite de Calw fratribus Domini Sepulchri apud Denkendorf. 831, not. 1.
1226		
11 feb.	Apud Coloniām.	— Confirmat donationem ab Henrico rege Romanorum factam ecclesiae Aquisani de jure quod dicitur Rostant apud villam Sintzig. 859, not. 1.
1225		
[circa med. februar.	Coloniae.]	<i>Walterus Carleolensis episcopus</i> Henrico tertio Angliae regi suae ad archiepiscopum Coloniensem legalionis rationem reddit de matrimonio inter [Henricum] Alemanniae regem et sororem ipsius regis contrahendo, simulque de confederatione cum Francorum rege impedienda : nuntiis alium archiepiscopi optime ad hoc propositum inclinari, sed imperatorem multa oblata pecunia conciliandum fore. 833
. . . . .	. . . . .	<i>Leopoldus dux Austriae et Styriae</i> Henrico Angliae regi respondet super matrimonio inter filiam suam et ipsum regem contrahendo. 838, not. 1.
. . . . .	. . . . .	<i>Johannes archiepiscopus Bisuntinus</i> civibus Bisuntinis notam facit quod rex Alemanniae vetuit ne aliqua communitas vel obligatio sine consensu suo fieri possit, et quicquid contra hoc factum fuerit revocavit. 856, not. 3.

1226		
23 maii.	Ap. Monjole.	<i>Henricus, comes de Monte</i> , filius Walrami duca de Limburg confirmat donationem ab Henrico rege Romanorum factam ecclesiae Aquensi de jure quod dicitur Rostant apud Siotzig. 859, not. 1.
circa unli ter.]	. . . . .	Praelati et barones in exercitu Ludovici Francie regis crucesignati Friderico Romanorum Imperatori exponunt injurias ab Avinionensibus eidem regi et cruceignatis illatas, deprecantes ne ulli falsae suggestioni de obsidione civitatis Avinionis fidem adhibeat, cum rex contra jus imperatoris venire nec velit nec debeat. 612
decemb.	. . . . .	<i>Archiepiscopus Moguntinus, Wormatiensis, Halberstadensis, Augustensis, Curensis et Verdensis episcopi</i> , in concilio Moguntino nuper congregati, imperatori scribunt et eum rogant ut concordiam inter ipsum et ecclesiam Argentinensem per imperiales delegatos tractatam confirmare velit. 901, not. 1.

INDEX

NOMINUM ET PERSONARUM QUAE IN HOC SECUNDO VOLUMINE CONTINENTUR.

(Personae ad sua nomina, non ad cognomina disponentur. Quando nomina seu initials litterae deficiant, quaerendum ad litt. N.)

A., Cenetensis episcopus, 634.
A., decanus major Wirzeburgensis, 844.
A., magister militie Templi in Anglia, 824, 825, 835, 838.
A., mater comitis W. de Sabrano, 374.
A. Geilinch, testis, 762.
Actiolino Girardoto, iudex, 928.
Acto de Troja, fidelis imperatoris, 106, 407 et not. 1.
Adalasia, imperatrix, soror Conradi regis, 370.
Adalbertus de Nifen, testis, p. 833.
Adam, iudex, 927.
Adamino, notarius, 925.
Adela, conjux ducis Rogerii, 323, 326, 365.
Adelgisia de Caserta, comitissa, 136.
Adelardinus, potestas Ferrariae, 489, not. 1.
Adelasia, 374, 275.
Adelasia, mater Rogerii regis, 469.
Adelbertus, praepositus ecclesiae S. Servatii Traiectensis, 305, 306.
Adelheide, filia Heinrichi Emeringeri, 733.
Adelhogus, Hildensemensis episcopus, 581.
Adelpertus, Tridentinus electus. Vid. *Alber-*
tus, etc.
Adelpretus de Arco, 444, 445, 446.
Adolfus, comes de Scowenburch, 578, 579.
Adolfus, comes de Marci seu Marchia, 746, 775, 798.
Adolphus, Osenbrugensis episcopus, 744.
Adolphus de Altene, testis, 806.
Adolphus, Coloniensis archiepiscopus et Italico archicancellarius, 510.
Adolphus, comes de Marka. Vid. *Adolphus de*
Marka.
Adreno de Amico, 927.
Aegidius, abbas monasterii Fontisvivi, 658.
Aeglerius de Martemascho, civis Albelis, 689.

Aginolfus sive *Aginolphus*, comes Tusciae palatinus, 23, 32, 58, 59.
Aginulfus de Mudiliana, comes (forsan idem ac praecedens), 489, not. 1.
Agnes, consors Raynoldi de Gunsto, 175, not. 1.
Agnes de Bilrieth, Henrici de Langenberg soror, 844.
Aicardus, Parmensis episcopus. Vid. *Ricardus*.
Aimerico de Parasola, notarius, 925.
Alatrinus, capellanus papae, 70, 80, 130, 644, 645, not. 1; 676.
Albereda, domina, 175.
Altericus, Sossanatenis episcopus, 70, 71.
Altericus Pandimiglius, Pisarum potestas, 219.
Albero, abbas Nuenburgensis, sive Nuwenburgensis, seu Novicastri, seu de Nuenburg, 278, 756, not. 1; 758, 759.
Albero de Frontelen, 731.
Albero de Grantperg, 731.
Albero de Muterna, 731.
Albero de Phafsteten, 730.
Albero de Wange, testis, 898.
Albertano, iudex, 928.
Alberto de li Arioli, 927.
Alberto de Rocore, iudex, 925.
Alberto de Solzano, 927.
Alberto Feltavechia, 927.
Alberto Ranza, 925.
Albertus, abbas S. Benedicti super Padum, 42.
Albertus, de Eilwangen abbas, 828.
Albertus, Lauricensis abbas, 694.
Albertus, Magdeburgensis archiepiscopus, imperii legatus, 75, 99, not. 2; 134, 146, 189, not. 1; 238, 255, 256, 257, not. 1; 298, 307, 309, 312, 318, 329, 333, 335, 338, 341, 420, 421, 422, 458, 459, 460, 552, 557, 560, 564, 565, 569, 570, not. 1; 577, 582, 585, 587, 601, 602, 603, 607, 609, 616, 620, 622, 624,

- 628, 634, 632, 633, 639, 651, 659, 664, 941.
Albertus, comes, 431.
Albertus, comes de Bogen seu Pogen, 731, 732.
Albertus, comes de Calve, 831.
Albertus, comes de Dagsburg, 900.
Albertus, comes de Everstein, 295.
Albertus, comes de Muguila, 659.
Albertus, comes Pratensis, 131.
Albertus, comes de Rutimberch seu de Rotin-
 burg, 879, 880, 885.
Albertus de Sazonia, comes, 662.
Albertus, comes de Stafel, 530.
Albertus de Stoupha seu *Stoufe*, 536.
Albertus, comes de Tyrol, 952.
Albertus, comes de Urmunde, 806 et not. 2.
Albertus, dux Angariae, 755.
Albertus, dux Saxoniae, 552, 560, 564, 565,
 577, 582, 585, 588, 604, 607, 616, 630, 622,
 624, 628, 631, 634, 866, 867.
Albertus, Brixianus seu Brixianus episcopus,
 582, 588, 603, 609, 616, 620, 622, 628, 633,
 644, 651, 659, 664, 665, 676.
Albertus, Livonienis episcopus, 583, 584, 565.
Albertus, Tridentinus episcopus, in Tuscia le-
 gatus, 13, 17, 19, 23, 32, 36, 50, 52, 56, 58,
 64, 71, 77, 99, 138, 141, 146, 149, 158, 160,
 162, 279, 283, 293, 296, 298, 307, 312, 318,
 319, 333, 335, 339, 341, 350 et not. 2; 465,
 877, 914, 940, 941.
Albertus, filius Heinrichi de Saxo, 138, 188, 189,
 344.
Albertus, filius Waltheri de Langenberch, tes-
 tis, 605.
Albertus, iudex, 568.
Albertus, marchio, 11.
Albertus, praefectus de Aldenburgh, 780.
Albertus, imperialis aulae prothonotarius, 194,
 510, 563.
Albertus de Alceit, testis, 842.
Albertus de Arnstein, testis, 552.
Albertus de Danne, 815.
Albertus de Droize, testis, 770.
Albertus de Entse, testis, 441.
Albertus de Exergaesenperg, 734.
Albertus de Gerhardskorph, testis, 780.
Albertus de Habschpurc, 532.
Albertus de Hale, 730, 732.
Albertus de Hohenstein, 904.
Albertus de Monte Acuto, 72.
Albertus de Nümburg, 888, 889.
Albertus de Ode, 730.
Albertus de Reys, 845.
Albertus de Rosenweg, testis, 899.
Albertus de Stutzzeigen, testis, 463, not. 1.
Albertus de Sumeroze, testis, 794.
Albertus de Wansede, testis, 782.
Albertus Lupus, testis, 782, 845.
Albertus Nothhaffe, testis, 782.
Albertus Papiensis, legum doctor, 616.
Albertus Rindemule de Nurenberch, 782.
Albertus Smetine, testis, 802.
Albertus Strutus, iudex curiae Mediolanensis,
 549.
Albinus de Vintimilio, testis, 303.
Albrecht van Lovenburch, graf, 806, not. 1.
Aldebertus sive *Adalbertus*, operarius ecclesiae
 Massiliensis, 300, 302.
Aldebrandinus, frater marchionis Estensis, 147.
Aldiarda, Sancti Cesarii Arelatensis abbatissa,
 367, 134.
Aldobrandini. Vid. *Hildebrandus*.
Aldwynus seu *Alduinus*, episcopus Cephaluden-
 sis. Vid. *Harduinus*.
Aldwynus, notarius, 223.
Albizo de Mugello, 23, 34, 35, 36.
Alemannus, comes, 249, not. 1.
Alexander III, papa, 710, 711.
Alexander de Poicastro, imperialis Calabrie
 iustitarius, 519, 520, 522.
Alexander Tuenus, iudex Mileti, 522.
Alferi, filio Johanne (sic), testis, 336.
Alferius Cereano, testis, 336.
Alhardus, ministerialis ducis Bavariae, 575.
Alheidis de Hentge, 845.
Almericus, abbas Sancti Severi de Classe, 46,
 46, 47.
Alramus de Hals, 729, 730, 732.
Ambronio Porcha, 927.
Amedeus, Aretinus episcopus, 509, 510.
Amedeus, filius Tomae comitis Salaudiae, 689.
Amelius Garaesperia de Ballihari, 28.
Amfufius, dominus Squillati, 943, not. a; 947.
Amicus, Aursianensis episcopus, 472, 473, 475.
Amicus, filius Sichiniscarii, piscator, 325.
Aminadab, iudex, 327.
Andreas, Barenis archiepiscopus, 342, 343 et
 not. 1; 346, 347, 348.

Andreas, Sancti Marci episcopus, 229.
Andreas, filius Joannis Curatoris, 304.
Andreas, regni Siciliae logotheta, 115, 911, not. 2.
Andreas, rex Hungarie, 377, 412, 745, not. 1; 837.
Andreas de Benedicti, villanus, 394.
Andreas de Cicala, 198, not. 2; 920, not. 1; 921, not. 1.
Andreas Alpinus, testis, 446, 944 et not. 2. Vid.
Andreas Lupinus.
Andreas Coppellus, 435.
Andreas Lupinus, regia vallettus, 944, not. 2.
Angelus, Tarentinus archiepiscopus, 510, 563.
Angelus, frater Georgii piscatoris, 325.
Angelus Calefatus, procurator, 382.
Anna, mulier, 374, 378.
Anricus de Arilio, 479.
Anselmus, 63, 567.
Anselmus, Estensis episcopus, 662.
Anselmus, Pattensis episcopus, 414, not. 4; 383, not. 2.
Anselmus, de Busco marbio, 567.
Anselmus, imperialis aulæ senescalco, 798.
Anselmus de Justingem, marescalco, 43, 47, 49, 23, 32, 36, 39, 41, 48, 50, 52, 56, 58, 64, 66, 70, 72, 73, 77, 99, 139, 144, 146, 149, 159, 160, 162, 180, 188, 263, 264, 758, 778, 780, 782, 786, 802, 846, 914, 953.
Anselmus de Quadragina, 639.
Anselmus Ferrus de Marzilia, 689.
Antonius, abbas monasterii Roccaflao, 454, 455.
Aradius, 214.
Ardimulienus, 929.
Ardizone Casa, 934.
Arduino dalla Spada, 928.
Arilo, archiepiscopus, 460.
Arnaldus, Tullensis episcopus, 490, 494.
Arnaldus Strictus, iudex curiae Mediolanensis, 419.
Arnoldus, nepote di Alberto Ranza, 924.
Arnoldus, abbas de Murbach, 882.
Arnoldus, miles, testis, 416, not. 1.
Arnoldus, crucis praedicator in Alemannia, 678.
Arnoldus, praepositus Heribipolensis, 767.
Arnoldus de Gemenach, seu de Gemenich, seu de Gimmewik, 293, 296, 335, 793, 857, 859.
Arnoldus de Rotemburch, testis, 868.

II. Pars 2.

Arnoldus de Sparremberch, testis, 783.
Arnolfinus Ciabatte, testis, 504, not. 2.
Arnolfus, comes, 544.
Arnulfus, comes de Los, 306.
Arnulfus Sancti Gaugerici, canonicus Cameracensis, 894.
Arnulphus, Cusentinus archiepiscopus, 389, 390.
Arnulphus, cappellanus, 567.
Arnulphus seu Arnolphus, rex Romanorum, 489, 490, 821.
Arpo, episcopus Feltrensis, 567.
Arrigus, camerarius, 350, not. 2.
Arrigus, comes de Ubtillia, 350, not. 2.
Arrigus Forteguerre, provisor communis Senensis, 504, not. 2.
Asprando Rigone, cavallero de iustitia, 928.
Atto, Aprutinus archiepiscopus, 194.
Averardus. Vid. *Everardus*.
Aymerico, abbas di Nardo, 933.
Aymericus, testis, 217.
Aymo, Mustriensis archiepiscopus, 564.
Aymo de Aquino, iusticiarius Siciliae, 920, not. 3.
Azo de Fregnano, 648.
Azzo, abbas monasterii S. Benedicti super Padum, 40, 42.
Azzo, sive Atzolimus, sive Azo, marchio Estensis sive Hestensis, 43, 47, 49, 93, 27, 32, 74, 432, 447, 448, 560, 564, 582, 588, 633.
B., abbas S. Spiritus de Panormo, 259.
B., Aquensis archiepiscopus, 465, 485.
B., tituli SS. Joannis et Pauli presbyter, 273.
B. de Harphimberch, 762.
Baldevinus de Dalem seu de Dalheim, 809 et not. a.
Baldricus, Leodiensis episcopus, 744.
Baldino, notaro, 925, 930.
Baldinus, testis, 390.
Balianus, seigneur de Sainte. Vid. *Balianus*, dominus Sydonis.
Balianus, dominus Sydonis, 536, 538, 672, 932, 923.
Balsamus, Cavensis abbas, 448, 419 et not. 1; 420, 424, 496.
Barbarossa. Vid. *Fridericus I.*
Bartholomaeus, thesaurarius Cusentinus, 466, 919.
Bartholomaeus de Lucia, comes Paternionis, 483, 484.

Bartholomaeus Paganus, 268.
Bartholomeo, giudice, 931.
Bartholomeo dalla Stella, notaro, 928, 929.
Bartholomeus, civis Senensis, 406.
Bartholomeus, opifex palatii, 352, not. 3.
Bartholomeus, Syracusanus episcopus, 229, 276, 400, 404, 404, 461, 475, 536.
Bartholomeus de Arrichito, iudex Cataniae, 425, 427.
Bartholomeus de Crupla et de Liguerra, 436.
Bartholomeus de Petra Fulcina, 269.
Bartholomeus de Smitherhusen seu de *Suntherhusen*, testis, 604 et not. 2.
Basilus, Rossanensis archiepiscopus, 364, 366.
Basilus Tacqui seu *Tacqus*, iudex Regii, 438, 439, 446.
Beatrice, uxor comitis Ottonis de Eimenberch, filia primogenita comitis Juscelini, 533, 534, 537, 671, 672.
Benaceth. Vid. *Mirabettus*.
Benedeto, fratello di Ferrante, 928.
Benedictus, abbas monasterii S. Mariae Roccamatoris, 482, 483.
Benedictus, capellanus episcopi Aretini, 509.
Benedictus, Casentiae et Calabriae iudex, 520, 522.
Bengarius, canonicus ecclesiae Massiliensis, 300, 302.
Benignus, abbas monasterii Vallis Umbrosae, 586.
Benivolus de Bellan, 69.
Berardus, archidiaconus Sarsinensis, 935.
Berardus, Barensis archiepiscopus, 343, not. 1.
Berardus, Messanensis archiepiscopus, 480, 488.
Berardus seu *Berhardus*, Panormitanus archiepiscopus, 114, 180, 188, 293, 296, 312, 329, 355, 400, 401, 404, 417, 419, 516, 552, 920, not. 3; 940.
Berardus Gentilis. Vid. *Berart Gentil*.
Berardus Rolandus Rubeus, Farmensis, potestas Mutinae, 616.
Berart Gentil, comite de Conversano et de Nardo, 4, not. 2; 597, not. 1; 923, not. 1.
Berengarius, rex, 415.
Bertholdus de Druchbure, testis, 794.
Berinkerus seu *Berengerus*, Spirensis episcopus, 721, not. 4; 796 et not. 4; 843, 854.
Bernardinus, testis, 443, not. 4.
Bernardinus de Maliano, 179.

Bernardus, Faventinus episcopus, 449.
Bernardus, abbas in Odenheim, 827, 854, 855.
Bernardus, canonicus ecclesiae Massiliensis, 300.
Bernardus, comes de Radesburch, 578, 579.
Bernardus, Genicocastrensis episcopus, 229.
Bernardus, senescalcus, 563.
Bernardus de Cuorlaco, iudex curiae Mediolanensis, 449.
Bernardus sive *Bernhardus* de *Hurtemare*, seu *Hurismar*, seu *Hortsmar*, seu *Hormar*, 283, 296, 335, 339, 505, 506, 783, 798, 799, 808, 829, 836, 837, not. 1.
Bernardus de Spiegelberg seu *Speigelberge*, 636, 637, 638, 639.
Berengerus, testis, 581.
Berengerus de Entringen, Spirensis electus. Vid. *Berinkerus*. Spirensis episcopus.
Bernhardus, burgravius Magdeburgensis, 581.
Bernhardus, dux Carinthiae, 295, 504, 506, 508, 512, 513, 610.
Bernhardus, dux Saxoniae, 581.
Bernherus de *Ertheneburch*, testis, 581.
Berta, abbatisa de Gandersheim seu *Gandersheim*, 810.
Bertholdus, abbas monasterii Reitenhaselach, 246 et not. 1.
Bertholdus, castellanus Noni, 61, not. 4.
Bertholdus, Argentinensis episcopus, 755, 813, 816, 894, 899, 900.
Bertholdus seu *Berchtoldus*, Brixinensis episcopus, 13, 17, 19, 23, 32, 36, 40, 50, 52, 56, 58, 64, 71, 279, 283, 293, 296, 298, 307, 312, 318, 319, 333, 339, 344, 911.
Bertholdus, comes de Graifesbach, 800.
Bertholdus, comes de Montescro (Heiligenberg), 439, 441, 449, 462.
Bertholdus, comes de Sultz, 885.
Bertholdus, dux Zaringiae seu *Zeringiae*, 512, 513, 819, 884.
Bertholdus sive *Bertoldus*, filius ducis Conradi et frater Rainaldi ducis Spoleti, imperialis in Tuscia nuntius, 248, not. 4; 273, 274, not. 4; 286, 289, 351, 530, 536, 570, 574, 577, 633, 634.
Bertholdus, Aquilegensis, sive *Aquilienensis*, sive *Aquilegiensis* patriarcha, 13, 17, 19, 23, 27, 30, 32, 36, 39, 40, 48, 50, 53, 56, 57, 61, 66, 75, 76, 77, 432, 442, 610, 914, 952.
Bertholdus, plebanus de Arnspere, testis, 881.

- Bertholdus* seu *Bertholdus* de *Alveit* seu *Alneit*, 162, 762, 763, 794.
Bertholdus de *Vinsola*, testis, 882.
Bertholdus de *Wangen*, testis, 162.
Bertoldus, Nuvenburgensis episcopus, 581.
Bertoldus de *Linsberg*, imperii legatus, 656.
Bertoldus de *Contpach* seu *Limpach*, testis, 752, 888.
Bertoldus de *Tunroth*, seu de *Tannenrode*, seu *Tannenroth*, frater domus Teutonicorum, 857, 858, not. 4; 859, 909.
Bertolfus, comes de *Han*, 306.
Bertramus de *Velthem*, testis, 809 et not. 2.
Bertran *Jentil*, 923.
Bertrandus, *Tranensis* archiepiscopus, 491, 495, 496.
Bertrandus *Audroerius*, rector *Massilae*, 300.
Bertrandus *Barardus*, testis, 303.
Bertrandus *Dalmatius*, testis, 303.
Bertrandus *Hugolennus*, rector *Massilae*, 300.
Bertrandus *Sardus*, testis, 689.
Bertoldus de *Venaga*, testis, 350, not. 2.
Biemino de *Manerba*, 911, not. 2.
Bilgerinus de *Horewen*, testis, 887.
Boanundus, 326.
Bodo de *Homborch*, 636, 637, 638, 639.
Bodo de *Rabensburg*, fidelis imperatoris, 402, 403, 765, 766.
Bonacursus de *Tahenricis* de *Cane*, *Pisanorum* potestas, 21.
Bonamonte, iudice, 925.
Bonaaccha *Tacchae*, testis, 350, not. 2.
Bonifilius de *Votocolanus*, villanus, 391.
Bonifacius, 436.
Bonifacius, comes de *Civitella*, 479.
Bonifacius *Dux* de *Ganazeto*, 616.
Bonifacius, marchio, 41, 563.
Bonifacius, marchio *Savonae*, 664.
Bonifacius, monachus *S. Johannis* heremitarum, 920.
Bonifacius de *Longuilla*, 639.
Bonifacius de *Monteferrato*, filius marchionis *Wilhelmi*, 426, not. 4; 542, not. 2.
Bonifatius *Bonomiensis*, potestas *Senensis*, 350, not. 2.
Bonifatius *Tommasius* *Aviti*, testis, 350, not. 2.
Bonus, abbas *Malinae*, 389.
Bonus, *Pistoriensis* episcopus, 529.
Bonushomo, *Capudaquensis* episcopus, 464, 475.
Bonushomo de *Gaista*, notarius imperialis, 443.
Bonus *Magister*, miles, 394.
Boppo seu *Poppo*, comes de *Henneberg*, seu *Hennibere*, seu *Hennenberg*, 621, 625, 736, 767, 844, 848, 894.
Boso, *Arelatensis* comes, 370.
Branchalene *Botatio* di *Lamberti*, 924.
Bremundus de *Mazalgis*, testis, 303.
Bretoldus, imperialis nuntius, 656.
Briccius, levita, 894.
Brighetto di *Birzago*, 930.
Brogontio de *Aliale*, 926.
Bruno, beatus, 212, 276.
Bruno, abbas monasterii *S. Florae*, 247, 248.
Bruno, *Misnensis* episcopus, 231.
Buardus *Galtinus*, rector *Massilae*, 300.
Bulgarellus, comes, imperatoris fidelis, 669.
Buonacorso *Corrado*, 929.
Buonacorso *Everardo*, giudice, 938.
Buonaguida *Bruni*, testis, 504, not. 2.
Burcardus, cancellarius, 568.
Burcardus, castellanus de *Magdeburg*, 662.
Burcardus seu *Burchardus* de *Hohimbure*, seu *Hombure*, seu *Hohenburch*, 736, 752, 754, 873, 880, 888.
Burcardus seu *Burchardus* de *Honvels* seu *Hohenvels*, testis, 752, 888.
Burcardus seu *Burchardus* de *Ramespere*, testis, 752, 888.
Burcardus de *Reginhore*, 845.
Burchardus, burgravius de *Qwerenverde*, 798.
Burchardus, comes de *Waltingerde*, 581.
Burchardus, filius sculteti *Friderici*, 842.
Burchardus, *Jecheburgensis* praepositus, 780.
Burchardus de *Ginsenka*, 845.
Burchardus de *Wagenhoven*, miles, 842.
Burchardus *Ummazen* seu de *Ummess*, burgensis in *Hallis*, 842 et not. 4.
Burkardus de *Walferbutte*, testis, 809.
C., dapifer de *Walpurg* *Vid. Ecorrardus*, etc.
C., dictus *R. de Eschenbrucken*, 762.
C., *Famagustanus* episcopus, postea *Salernitanus* archiepiscopus, 523 et not. 4.
C., praepositus majoris ecclesiae in *Hildesheim*, 890, 894.
C. de Strina, testis, 762, 763.
C. de Wormacia, filius *Aleri*, 762.
Caoclenixti, filii iudaei *Samuel*, 365.
Canusinus *Gotazaga*, testis, 247, not. 4.

Carazino de Carazolo, 924.
Carb-ne dell' Aequa, 928.
Caren Hohen, episcopus Cremonensis. Vid. *Hombonus*.
Carlixarius, 98.
Carolus, Romanorum imperator, 492, 445.
Carolus I Andegavensis, 449, not. 2; 520, not. 2.
Carolus II Andegavensis, 380, not. 2.
Carus, Montis Regalis archiepiscopus, 449, 450, 452 et not. 2.
Castellano Gafuro, 931.
Castellanus, iudex, 332.
Cavalcacones, 47.
Cecius, fidelis imperatoris, 84.
Cresenius, protopapa Sancti Nicheti, 446.
Chalhohus de Cherfentain, 734.
Chunradus, Vid. *Conradus*.
Christianus, abbas Schonaugiensis, 763, not. 2.
Christianus, affinis episcopi Cephaludensis, 920.
Christinus, cancellarius, 253.
Christina, dicta Comitissa, 785.
Chunradus de Aentschirichen, 730.
Chunradus de Ebergesperig, 734.
Chunradus de Hohensart, 731.
Chunradus de Portadele, 50.
Chunradus de Tufstat, 734.
Chuono, seu *Chuno*, seu *Cuno de Tuffen*, testis, 263, 279, 283, 293, 296.
Ciaciacomes de Collis, 479.
Cignano di Vicenza, 930.
Clamottus quondam Uberti, 912.
Clemens III, papa, 546, not. 4; 547, not. 4.
Clementia, ducissa Zaringiae, 818, 849.
Cnifingus, marescalcus, 462.
Calfoferius, Pataviensis episcopus, 194 et not. a. Vid. *Wulfcherus*.
Colleoni. Vid. *Suzo Cotionum*.
Comitalis. Vid. *Conitalis*.
Comniano, 426, not. 4.
Compagnono Polirone, 934.
Cono, palatinus, 543 et not. 4; 544, 547, not. 4; 575.
Cono de Tuffen. Vid. *Chuono de Tuffen*.
Conradus Fabo, 935.
Conradus, Portuensis episcopus, Apostolicæ Sedis legatus, 82, 429, 527, 572, 622, 642, 644, 658, 676, 802, 811, 831, not. 1; 836, not. 4; 859, not. 4; 869, not. 2; 870, 874, 883, 903, not. 1.

Conradus, Moguntinus archiepiscopus, Germaniae archicancellarius, 584, 582.
Conradus, sive *Cunradus*, sive *Chunradus de Scharphenberg*, Metensis et Spirensis episcopus, imperialis aulæ cancellarius, Italiane legatus, 43, 47, 49, 26, not. 4; 30, 32, 36, 40, 47, not. 4; 48, 50, 52 et not. 4; 53, 54, 55, 56, 64, 66, 67, 70, 72, 74, 75, 86, 99 et not. 2; 105, 145, 146, not. 4; 430, 433, 434, not. 4; 255, not. 4; 334, 332, 722, not. 2; 723, 725, 729, 734, 734, 742, 744, 746, 756, 758, 760, 762, 778, 782, 786, 787, 792 et not. 4; 796, not. 4; 834, not. 4; 944, 948, 942.
Conradus, imperialis aulæ cancellarius (alter), 494.
Conradus, seu *Cunradus*, seu *Curradus*, capellanus et poenitentiarius papæ, scolasticus Maguntinus, postea episcopus Hildensemensis, seu Hildenseheimensis, seu Hildeseheimensis, seu Hildensemensis, seu Hildesheimensis, seu Yldesemensis, 52, 53, 296, 297, 298, 307, 312, 347, 329, 333, 335, 338, 341, 393, 510, 563, 574, 572, 573, 574, 585, 603, 609, 614, 646, 620, 624, 628, 631, 632, 633, 636, 637, 638, 639, 644, 643, 644, 645, 654, 652, 664, 666, 722 et not. 2; 723, 725, 726, 755, 772, 775, 779, 808, 809, 849, 853, 934.
Conradus, Mindensis episcopus, 635, 744, 755, 779.
Conradus, ultimus comes de Frantenhausen, Ratiponensis seu Regenspurgensis episcopus, 504, 506, 508, 511, 512, 574, 575 et not. 4; 723, 725, 799, 800.
Conradus seu *Corradus*, Tergestinus seu Tricestinus episcopus, 400, 401, 404, 447, 420, 510.
Conradus seu *Cunradus*, Fuldensis seu Fuldensis abbas, 796, 894, 899.
Conradus seu *Cunradus*, Laurisensis seu Laurisensis abbas, 295, 762, 899.
Conradus, decanus Basilensis ecclesiæ, 882.
Conradus, major prepositus ecclesiæ Colonien-sis, 738, 739.
Conradus, prepositus Golariciensis, 581.
Conradus, seu *Chunradus*, seu *Cunradus*, burgavivus de Nürimberg, sive Nuremberg, sive Nuerimberg, seu Nuremberch, seu Nürim-berc, 263, 264, 279, 820, 830, 846, 868, 877, 884, 883, 901, 905, 909.
Conradus, camerarius de Werda, sive Werde,

- sive Werden, 70, 99, 139, 141, 149, 180, 188, 234, 263, 264, 279, 283, 293, 296, 339.
- Conradus seu Cuno*, comes de Wasserburg seu Wasselbure, 557, 574, 576, 577 et not. b.
- Conradus*, comes de Werdecke, 162.
- Conradus seu Cuonradus*, comes de Zoire, 293, 848, 908.
- Conradus*, comes palatins Rheni, 662.
- Conradus*, comes Silvestris, 295, 762, 860.
- Conradus*, dux Masoviae et Cujaviae, 424, not. i; 549, 550.
- Conradus seu Curadus*, dux (Spoleti), 429, 510.
- Conradus*, filius Heinrici Emeringerii, 733.
- Conradus* sive *Corradus*, marchio Malaspinae, 27, 39, 41, 49, 666, 914, 915, 917.
- Conradus*, marchio Melisii, 268.
- Conradus*, marescallus, 567; alter, 724.
- Conradus*, metarius de Bopardia seu de Bobarden, 816, 857, 860.
- Conradus seu Cuonradus*, pincerna de Schipfe, seu Sciphe, seu Schephe, seu Schipffen, seu Scipia, 746, 748, 767, 780, 794, 811, 813, 819.
- Conradus*, praefectus de Nürimberch seu Nuremberg, 802, 845.
- Conradus seu Cunradus*, praepositus de Tanna seu Tanne, pincerna, 64, 106, 116, 332, 721, not. i; 778, 780, 855.
- Conradus*, seu *Cunradus*, seu *Cuonradus*, rex, 11, 250, 267, 370, 371, 439, 651, 845, 880. — *Conradus II*, rex Romanorum, 458, 459, 460, 950, 951. — *Conradus III*, 773.
- Conradus de Altopago*, 637, 638, 639.
- Conradus seu Cunradus de Clingenberch*, seu *Clingenbure*, seu *Klingenbere*, pincerna, 778, 786, 814, 843, 905.
- Conradus de Crutheim*, 478, 479.
- Conradus de Dortmund* seu *de Tremonia*, testis, 283, 296, 335.
- Conradus de Enste*, testis, 953.
- Conradus de Eversten* seu *Everstein*, testis, 604, 775, 860.
- Conradus de Hirschberg*, 762, not. 2.
- Conradus seu Cunradus de Mulhausen*, 769, 770, 771.
- Conradus de Pfriffingen*, testis, 882.
- Conradus de Pothamo*, testis, 752.
- Conradus de Richenberch* seu *Richenberch*, 403, 403, 765, 766, 767.
- Conradus de Smidevelt*, 402, 403, 765, 766, 767.
- Conradus de Stoupe*, testis, 536.
- Conradus dir Stralenberger*, 762 et not. 2.
- Conradus de Swartzpurgh* seu *Schwartzburg*, 264, 570, not. i.
- Conradus*, seu *Cuonradus*, seu *Cunradus*, pincerna de Winterstede, seu Winterstein, seu Winterstete, 736, 752, 754, 781, 794, 808, 829, 830, 833, 846, 849, 851, 873, 877, 879, 881, 883, 885, 886, 887, 898, 909.
- Conradus seu Corradus*, pincerna imperialis aulae, (forsan idem), 64.
- Conradus de Wulre* seu *de Wolne*, testis, 462 et not. b.
- Conradus Gottipuddi*, 289.
- Consta Bunchiniri*, 214.
- Constantia*, consors Frederici II imperatoris, 1, 406, not. i; 112, 258 et not. 4; 935 et not. 4.
- Constantia*, imperatrix, mater Frederici II, 453, 482, 267, 312, 313, 365, 388, 389, 391, 392, 590, 701, 932, 943, not. a; 945.
- Constantinus Barda*, 520, 521.
- Constantinus de Tauromonte* seu *Tauromense*, magister duanae, 391 et not. a.
- Convitalis seu Comitalis*, 217 et not. c.
- Corrado di Bagnolo*, 931.
- Costa Ployma* seu *Costa Peloga*, stratigotus Scylli, b19, 520 et not. i; 521.
- Counradus*. Vid. *Conradus*.
- Crescentius*, 98.
- Cristofanus*, provisor communis Senensis, 504, not. 2.
- Cubaldus Rodianus*, frater Hospitalis, 694, 695.
- Cuno*, scultetus de Berno, 830.
- Cuno seu Cuono de Sumerowe* seu *Sumeraw*, 736, 748, 754, 794, 910.
- Cuno de Telsperg*, testis, 882.
- Cuno de Tuffen*. Vid. *Cuono de Tuffen*.
- Cunradus*, abbas de Tennibach, 736.
- Cunradus*, filius Wasmodi de Specchevelt, 868.
- Cunradus*, praepositus Spirensis, 762, 763, 829.
- Cunradus de Bodimin*, 736.
- Cunradus de Danne*, praepositus S. Trinitatis in Spira, (forsan idem ac *Conradus*, praepositus de Tanne), 829.
- Cunradus de Dinkelsbuhel*, burgensis in Hallis, 842.
- Cunradus de Steinbach* seu *Steinach*, testis, 802, 898.

- Cunradus* seu *Cuonradus de Walpurg*. Vid. *Eccardus de Walpurg*.
Cunradus de Wernigeroda, testis, 778.
Cunradus de Widenze, testis, 770, 771.
Cunradus de Wintpers, testis, 812.
Cunradus Spisarius, testis, 751.
Cuono de Ebersperg, testis, 794.
Cuono de Louenstein, testis, 782.
Cuonradus, Eisteleusis episcopus, 772.
Cuonradus de Darna, testis, 794.
Cuonradus seu *Cunradus de Hohenloch*, testis, 818, 905.
Cuonradus de Valkenberch, testis, 782.
Cynthus, Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, 592, 593.
D. Mulich, testis, 762.
Dagobertus, rex Francorum, 489, 494.
Daniel de Terramunde, sive *Tenderemunde*, seu *Terremonde*, testis, 536, 538, 672, 922.
Darius, Thessalonicensis archiepiscopus, 329, not. 4.
Deio, marchio, 581.
Demetrius, Thessalonicensis rex, 329.
Destaiute Minutore, testis, 517.
Detho, sive *Ditho*, sive *Dietho*, sive *Dido*, comes de Ravenspurg, seu Ravensperg, seu Ravensberch, seu Ravensdorch, seu Ravensburc, seu Ravenspurg, seu Rabenspurg, seu Raffenburc, 754, 763, 778, 782, 790, not. 4; 805, 808, 829, 830, 849, 855, 873, 877, 884, 883, 910.
Dietherus, comes de Katzenellobogen seu Catzenellobogen, 295, 797.
Dietherus de Viechtenstein, 731.
Dioto, abbas Faucensis, 244, 748, 749.
Dioto, abbas monasterii S. Udalrici in Augusta, 832, 833, not. 4.
Diopoldus, Pataviensis seu Pattensis episcopus (?), 111, not. 4.
Diopoldus, sive *Diapoldus*, sive *Diupoldus*, sive *Diobuldu*, sive *Diopoldus*, sive *Theobaldus*, sive *Thyeboldus*, marchio de Hohenb, sive Hohenburg, sive Hochburg, sive Vopurch, sive Vuhburg, sive Vobeburch, sive Foburg, sive Hohenberc, sive Hohenburch, sive Hoberg, sive Fohenburch, sive Fochemburgo, sive Hohenburg, sive Vohenburch, sive Faveburgh, sive Hohenburc, sive Homburch, sive Hoinburg, 66 et not. 4; 70, 439, 444, 449, 458, 460, 462, 480, 488, 296, 298, 307, 312, 329, 333, 335, 339, 341, 351, 355, 402, 493, 767, 772, 778, 780, 782 et not. a; 786, 811, 813, 814, 816, 846, 848.
Diopoldus, Picenorum praetor, forsitan idem ac praecedens, 592, 933.
Ditericus de Ruldehusen, 585.
Doserius, archiepiscopus Barenis, 342, 343, 344.
Donatus Rapieta, procurator, 382.
Donfolinus seu *Dombilitinus*, judaens, 640, 644, not. 4.
Drago Abbanellus, testis, 394.
Duodus, fidelis imperatoris, 84.
Duringus Sagittarius, 730.
Dyonisius, Rossanensis electus, 365.
E., thesaurarius regis Angliae, 783 et not. 1.
Eberardus, comes, 492.
Eberhardus seu *Ebrhardus*, abbas de Salein, 745, 736.
Eberhardus, Salzpurgensis archiepiscopus, 247, 610, 799, 800, 864, 866, 867, 909, 952.
Eberhardus, pincerna de Thonne, seu de Tanne, seu de Tanne, 558, 788, 780.
Eberhardus de Aseinhaim, 730.
Eberhardus de Elphenstein. Vid. *Evirhardus de Helfenstein*.
Eberhardus de Fronhofen, testis, 888, 908.
Eberhardus de Linpach seu *Limpach*, testis, 753, 888.
Eberhardus de Nuenberg, testis, 767.
Eberhardus de Ratenhoven, 545.
Eberhardus de Rietfelt, 845.
Eberhardus de Winterstein. Vid. *Everardus de Wintersteten*.
Ebo de Mos, ministerialis, 732.
Ecbertus seu *Ekkobertus*, Babenbergensis, seu Bambergensis, seu Pabimbergensis, seu Bambergensis episcopus, 99, not. 2; 475, 493, 504, 506, 508, 514, 512, 543, 544, 610, 767, 782, 866, 867, 952.
Eckhardus, Merseburgensis episcopus, 493 et not. a; 504, 506, 508, 514, 512, 603, 609, 632, 633, 654, 664, 772, 779, 808.
Eckhardus Pulliculus, testis, 767.
Egelbertus de Hierspach, 730.
Egmo, comes de Urach seu de Hura, 647, 904.
Egenolfus, testis, 581.
Egidius, canonicus, 894.

- Egilbertus*, cancellarius vice Willigii archiepiscopi, 546.
Ekerius, miles, ministerialis Hildensemensis, 724.
Elgerus, praepositus Goslariensis, 329, 780.
Eliherus de Thanheim, 263.
Elisabeth, nurus Cononis palatini, 545.
Elleboldus, presbyter, 894.
Elvira, regina Sicilie, 469 et not. 4.
Emertrude, uxor Rudolphi, 651.
Emicho, comes, 662.
Emir Ben-Abed. Vid. *Mirabertus*.
Emma, comitissa civitatis Severianae, 234.
Engelbertus, sive *Engembertus*, sive *Eggibertus*, sive *Engibertus*, sive *Engilbertus*, Coloniensis archiepiscopus, Italiae archicancellarius, 13, 17, 19, 30, 32, 36, 40, 61, 70, 72, 86, 99 et not. 2; 232, 233, 335, not. 1; 351, 488, 489, 492, 505, 624, 720 et not. 3; 724 et not. 4; 737, 738, 739, 741, 744, 746, 750, 772, 773, 775, 779, 786, 787, 792, 796, 797, 799, 800, 802, 804, 805, 806, 808, 809 et not. 3; 811 et not. 3; 814, 815, 816, 818, 819, 820, 823, 824, 828, 830, 831, 833, 837, not. 4; 838, not. 2; 842, 846, 848, 849, 850, 851, 853, 854, 855, 857, 859, 860, 864 et not. 4; 862, 869, not. 2; 902, 903, not. 4; 914, 918.
Engelbertus, praepositus Aquensis ecclesiae, 654.
Engelbertus de Raechenwiesperg, 731.
Engelbertus de Sweitzenspach, 730.
Engelbertus de Tragenreute, 730.
Engelhardus, seu *Engelardus*, seu *Engilardus*, Ciceasis seu Ciceensis episcopus, 99, not. 2; 296, 307, 318, 319, 333, 338, 344, 560, 564, 565, 569, 582, 585, 587, 616, 620, 622, 624, 628, 631, 633 — Idem, Nuemburgensis, seu Naumburgensis, seu Nuwenburgensis, seu Nwenburgensis episcopus, 298, 312, 329, 335, 603, 609, 632, 634, 772, 775, 779, 808, 848, 850, 891, 899.
Engelhardus, rectus *Engelbertus*, Osabrugensis seu Oseburgensis electus, 808, 852, 903 et not. 1.
Engelhardus de Nidecke, testis, 868.
Engelschalch de Saechingen, 730.
Engeramus de Bitermo, 179.
Enrico di Brizeta, 929.
Enricus. Vid. *Henricus*.
Enrigus Previde, testis, 116.
Erkanbertus, burgensis in Hallis, 842.
Ermonnus de Catena. Vid. *Hermannus de Catena*.
Ermingarda, uxor Cononis, 544, 547, not. 2.
Ernestus seu *Hernestus*, comes, 770, 771.
Ernestus, comes de Vellecke, 162, 231.
Ernestus, ministerialis episcopi Hildensemensis, 573.
Ernestus de Gleichen, testis, 778.
Esico de Bardevic, testis, 584.
Estienne du Cotron, 923.
Eudes de Surcy. Vid. *Odo*, Tullensis episcopus.
Eugenius, rangister secretorum, 365.
Euphrazia, uxor Costae Ploymae, 521.
Everardus, seu *Evrhardus*, seu *Ebirhardus*, seu *Eberhardus*, seu *Heterhardus*, dapifer de Walpure, seu Waltpure, seu Walburg, seu Waldburg, seu Wolburg, seu Walborech, seu Walburg, 400, 401 et not. 2; 404, 493, 736, 748, 752, 754, 758, 767, 778, 780, 782 et not. 6; 799, 806, 808, 811, 813, 814, 816, 819, 829, 830, 833, 849, 854, 855, 873, 877, 879, 881, 883, 885, 886, 887, 898, 901, 908, 909, 940.
Everardus, pincerna de Schiffa, 493.
Everardus seu *Eberhardus*, pincerna de Wintersteten, 296, 339, 794, 829, 830, 854, 873, 877, 879, 881, 883, 885, 886, 887, 899.
Everardus seu *Averardus*, nepos Rainaldi ducis Spoleti, castellanus S. Miniatis, 677, 678, 685, 686.
Everardus, seu *Eberhardus*, seu *Averardus* de Lutra, seu de Lutri, seu de Satri et Cutri, praeses et nuncios in Tuscia, 25, 26, 36, not. 4; 47, not. 4; 56, 115, 116 et not. 1; 248, not. 4; 333, 944.
Everhardus de Everstein, testis, 782.
Eberhardus de Shuanberch, testis, 782.
Evrhardus sive *Everhardus*, comes de Hellenstein sive Elfenstein, 70, 139, 444, 149, 158, 160, 162, 865, 879.
Evrhardus de Walpurg. Vid. *Everardus*.
Eyko, testis, 581.
F., camerarius regis Angliae, 783 et not. 4.
F. de Hirsperg, 762.
F. de Kelleraue, testis, 762, 763.
F. de Tanne, testis, 816.
Facundus, abbas S. Mariae de Latina, 466.

- Federicus*, sive *Federico*, seu *Fedrico*. Vid. *Fridericus*.
- Federicus*, marchio, 340.
- Filastinus de Macone*, 249.
- Filippus de Busone*, 266.
- Fino Catello*, notarius, 925.
- Flandrina*, abbatissa monasterii S. Pauli de Parma, 606.
- Florentius de Hollandia*, testis, 744.
- Florentius*, Indensis abbas, 744, 744.
- Florius*, frater, 520.
- Folmarus*, ecclesiae Tullensis archidiaconus, 490, 821.
- Forensis*, notarius, 443, not. 4; 350, not. 2; 504, not. 2.
- Formosinus*, iudex, 640.
- Formundo de Rustano*, testis, 390.
- Forzaro Abrei*, provisor communis Senensis, 350, not. 2.
- Francono*, 928.
- Frangalis de Biltricto*, 347.
- Fredeluna*, uxor Gerui, 323.
- Fridericus*, comes de Alena, 746.
- Fridericus*, fidelis imperatoris, 84.
- Fridericus*, abbas de Prume, 603, 609, 632, 651, 797.
- Fridericus*, abbas Rotensis, 543, 547, 574, 576, 576.
- Fridericus*, camerarius de Biginburc, seu Bienburc, seu Bigenburg, 736, 748, 778, 794, 808, 844, 613, 849, 854.
- Fridericus*, comes de Brenen, 462.
- Fridericus*, comes de Cleberc, 295.
- Fridericus*, comes de Isenberg seu de Isenburg, 862 et not. 1; 869 et not. 2; 874, 904, 902, 903, not. 1.
- Fridericus*, comes de Liningen seu Leiningen, 295, 813, 854.
- Fridericus*, dux, atavus regis Henrici VII, 788.
- Fridericus*, dux de Rotenburch, 441, 772.
- Fridericus*, Halberstadensis episcopus, 237, 236, 610, 723, 808, 850, 904, not. 1.
- Fridericus*, filius Friderici sculteti, 642.
- Fridericus*, frater marchionis de Boden, 295.
- Fridericus I*, imperator Romanorum, 11, 12, 20, 24, 25 et not. 1; 26, not. 4; 29, 34, 59, 65, 69, 84, 156, 463, not. 1; 464, 224, 226, 249, 250, 253, 309, 344 et not. 1; 350, 404, 444, 445, 473, 483, 529, 530, 542, 554, 558, 564, 564, 577, 576, 584, 586, 628, 639, 643, 649, 660, 664, 670, 674, 777, 889, 925, 932, 940, 944, 953.
- Fridericus II*, imperator Romanorum et rex Sicilie, 4 et seqq.—Rex Jerusalem, 526. Vide passim et in indice documentorum.
- Fridericus*, pincerna de Stophen, sive de Stopho, sive de Stofe, 439, 444, 449, 460, 188.
- Fridericus de Asenheim*, 730.
- Fridericus de Arco*, 444, 445, 446.
- Fridericus de Bongarten*, testis, 688.
- Fridericus de Brusseio seu de Brizey-sur-Meuse*, 626 et not. 2.
- Fridericus de Brukingin*, 736 et not. 1.
- Fridericus de Dachsperc*, 909, 910.
- Fridericus de Grub*, 730.
- Fridericus de Poleke*, praepositus S. Mariae prope Altenburg, 953, 954.
- Fridericus de Truhendingen*, seu Truhendinghen, seu Truheltingen, seu Truhlingen, 848, 868, 883, 887, 898, 905, 909.
- Fridericus Luchio*, 734.
- Fridericus Senez*, scultetus, 843.
- Fridericus Triskamere*, testis, 829.
- Fridericus Enze de Burieth*, 812.
- Fuscus Miserale seu Fuscus, Musci filius*, testis, 425 et not. a; 427.
- G.*, Arvlatensis archidiaconus, 473.
- G.*, Remensis archiepiscopus, 612.
- G.*, Senonensis archiepiscopus, 612.
- G.*, comes, 370.
- G.*, comes de Schowenburch, 762.
- G.*, comes Sancti Pauli, 612.
- G.*, dominus de Arguel, 285.
- G.*, in archiepiscopum Bremensem electus. Vid. *Gerhardus*.
- G.*, junior filia comitis Jozeolini, 673.
- G. de Bickenbach*, 762, 763.
- G. de Crosoch*, 602, 803.
- G. de Eppenstin*, testis, 763.
- G. de Erpach*, pincerna, 762, 763.
- G. de Lobdenburch*, testis, 762.
- G. de Meren*, dapifer, 700.
- G. Wernerus*, patriarcha Ierosolymitanus. Vid. *Geroldus*.
- Gabriele Constantino*, 925.
- Gabriele Trione*, 931.
- Gainanus de Cipro*. Vid. *Gavianus*.

Galburgia, uxor Lamberti, 370.

Gallinus seu *Gulielmus* de *Alliate*, Mediolanensis, Dertonæ et Ravennæ potestas, 26, not. 1; 217, not. 1.

Galterus seu *Gualterius*, comes de *Brenna*, 525, not. 2; 592, 923 et not. 2; 924.

Garin ou *Gufin* de *Montagu*, maître de l'Hospital, 312, not. 1; 327, 376, 502, 694, 695 et not. 1.

Garmus, Thessalonicensis archiepiscopus, 329, not. 1.

Garnerius de *Bolanda*. Vid. *Wernherus* de *Bolandia*.

Garoffus, iudex, 644.

Gasendanus seu *Garsendonius*, Mantuanus episcopus, 662 et not. c.

Gattanelus, fidelis imperatoris, 84.

Gauterius, scriptor publicus Massiliensis, 303.

Gautier, comite de *Braine*. Vid. *Galterus*, comes de *Brenna*.

Gautier, seigneur de *Cesaire*, 922.

Gauselinus, Tullensis episcopus, 492.

Gacionus seu *Gaiuanus* de *Cipro*, testis, 536, 538 et not. a.

Gelhardus, Pataviensis episcopus, seu de *Bazow* (Passau), seu *Pazowigensis*, 640, 728, 729, 730, 731, 732, 733, not. 1; 799, 800, 802, 864, 866, 867.

Georgius, filius *Podarii*, piscator, 325.

Geraldus de *Borriano*, testis, 474.

Gerardo Rangone, podesta di *Bologna*, 928.

Gerardus seu *Girardus*, Bisuntinus archiepiscopus, 487, 488, 492, 813, 817, 818, 819, 865, 856 et not. 1.

Gerardus, Ravennæ archiepiscopus, 47, 74, 75, 112, 256, 656.

Gerardus, frater comitis *Stephani*, 490.

Gerardus seu *Gerhardus*, comes de *Diek*, seu *Deieth*, seu *Dietze*, seu *Diets*, seu *Disch*, seu *Dysse*, seu *Dieths*, seu *Dyzles*, seu *Theiz*, seu *Dyche*, seu *Dieschen*, 493, 721, not. 1; 744, 746, 762, 763, 767, 772, 778, 780, 782, 786, 787, 792, 794, 796, 797, 802, 806 et not. b; 808, 814, 813, 814, 816, 820, 829, 830, 831, 842, 846, 848, 854, 856, 857, 859.

Gerardus seu *Gerhardus*, comes de *Gelre*, sive *Gelren*, sive *Geldern*, sive *Gelrensis*, 242, 243, 280, 290, 291, 334, 685, 740, 744, 796, 797, 870, 874, 894.

II. Pars 2.

Gerardus, comes de *Tokenpurk*, 833.

Gerardus, Brandenburgensis episcopus. Vid. *Gernandus*, etc.

Gerardus, miles de *Buchorst*, 870, 874.

Gerardus seu *Gobardus* de *Brugenburg*, alias de *Luggemberge*, 663.

Gerardus de *Frisingen*. Vid. *Geroldus*, etc.

Gerardus de *Sintze*, seu *Sinecke*, seu *Senecke*, seu *Sinzieh*, 738, 742, 746, 857, 859.

Gerardus de *Signali*, 179.

Gerardus Bonnardinus de *Omasano*, 179.

Gerardus Rang, potestas Senensis, 504, not. 2.

Gerichinus de *Sintzig*, 885.

Gerhardus, Bremensis archiepiscopus, 238, 707, 808.

Gerhardus, comes de *Renekke*, 295.

Gerhardus de *Wassenberge*, testis, 806.

Gerhardus de *Zeuchheim*, 845.

Gerhohus de *Fremetzberg*, ministerialis, 732.

Gerlacus seu *Gherlacus* de *Bulingen*, seu *Buding*, seu *Bouting*, seu *Bulingen*, seu *Bodinken*, seu *Buligne*, seu *Botingen*, 295,

736, 744, 762, 770, 798, 806, 813, 829, 842, 860, 868, 876, 905, 909.

Gerlacus de *Comerne*, 738.

Gernandus, burgravius de *Werden*, 857.

Gernandus, sive *Gerlandus*, sive *Grnodus*, Brandenburgensis sive Blandenburgensis episcopus, 75, 298, 307, 312, 318, 329 et not. a; 333, 338 et not. e; 341.

Geroldus, de *Frisingen* seu *Frisingensis* episcopus, 799, 800, 828 et not. a; 830.

Geroldus, patriarcha ierosolimitanus, anlea *Valentinus* episcopus, 603 et not. 1; 609, 639, 642, 643, 644, 651, 661, 672 et not. a; 922, not. 1.

Geronimus, praepositus ecclesiae S. *Mariae* de *Mugilano*, 497.

Gervasius de *Malgastel* seu de *Emau castello*, testis, 536, 538 et not. a.

Gecehardus de *Arnesten*, comes, 604.

Gecehardus, frater burgravi *Magdeburgensis*, 584.

Gecehardus, lantgravius de *Lukenberch*, 782.

Gherardesci, comites, 179.

Gherardus de *Cerco*, testis, 146.

Ghiselerus de *Etham*, 637, 638, 639.

Giacobo, notaro, 929.

Giacobo de *Sexto*, giudice, 36, not. 4.

Giaco della Poria, 931.
Giaco Lavaggiaro, 931.
Giberius, civis Senensis, 1061.
Gidiolo Pellegrino, 931.
Gigniano Vicentino, 930.
Gipetto, 927.
Gilio de Bonicci, 927.
Gilius de Duvara seu Donria, testis, 663.
Gioanni Lupo, camerlingo, 26, not. 1.
Giovanni Ferraro, 930.
Girardus, abbas monasterii S. Zenonis, 98.
Girardus, Bisuntinus archiepiscopus. Vid. *Gerardus*.
Girardus, Tridentinus episcopus, 417, 420.
Girardus de Montelone, 269.
Girardus Arnaldus, testis, 303.
Girardus Peletus, testis, 303.
Giselbertus de Wardorp, testis, 581.
Gismundus de Rocca Romana, 268.
Gise, praesul Babinensis, 315.
Giuliano, cancellero del vescovo Corrado, 26, not. 1.
Godefridus, advocatus de Asse, 738.
Godefridus, advocatus de Staden, 581.
Godefridus, cancellarius, 940, not. 2.
Godefridus, canonicus Aquensis, 738.
Godefridus, comes de Arneberge, 806.
Godefridus, comes de Spanheim, 295.
Godefridus, Cameracensis episcopus, 545, 644, not. 1; 629, 634, not. 1; 632, 643, 676, 677, 891, 892, 895 et not. 1.
Godefridus de Eppenstein, 295.
Godefridus, seu *Gotfridus*, seu *Gottfridus* de Hohenloch, seu *Hohenlohe*, seu *Hunloch*, seu *Hoenloch*, seu *Hondo*, 186, not. 1; 402, 536, 552, 604, 766, 905.
Godefridus de Suttorp, testis, 581.
Godefridus de Valkenberch, testis, 782.
Godeschalvus de Lon, testis, 806.
Goffredus, Asculanus episcopus, 702.
Goffredus de Bisignano, testis, 247.
Goffridus, comes, 296.
Goffridus de Sancto Germano, imperialis curiae iudex, 378, 382, 383. Vid. *Boffridus*.
Gofridus de Villiers, testis, 536, 538, 672.
Golo de Pagano, 135.
Goltrigerius episcopus. Vid. *Colfogerius*.
Gonterius de Kacenberg. Vid. *Guntherus*, etc.
Gotefridus, abbas in Schöntal, 841.

Gotefridus, archidiaconus Herbipolensis, 767.
Gotefridus sive *Gotifredus* de Blandrate sive *Blandrato*, comes Romanolae, 8, 139, 149, 186 et not. 1; 188, 189, not. 1; 217 et not. 1; 256, 257, not. 1; 542, not. 2; 704, 712, 743.
Gotfridus, burgavicus, 815.
Gotfridus, comes de Marsteten, 833.
Gottipoldus, nepos Conradi, 289.
Gracia, Parmensis episcopus, 603, 609, 616, 654, 659, 664.
Gratiadei, Pistoriensis episcopus, 528, 529, 530, 670 et not. 1.
Cratianus, abbas burgi S. Sepulcri, 14.
Gregorius, abbas S. Salvatoris et S. Mariae de Ficiclo, 669.
Gregorius, Sancti Theodori diaconus cardinalis, 175, 539.
Gregorius, episcopus Aquinas, 218.
Gregorius III, papa, 546 et not. 1.
Gregorius IX, papa, 603, not. 1; 691, not. 1; 882, not. 1. Vid. *Hugo* sive *Hugolinus*.
Gregorius de S. Geminiano, 179.
Gregorius Platogens (?), dictus papa, 211.
Grius, 321.
Grimoaldus, notarius, 326.
Grisitius de Mileto, 520, 521.
Guala, frater de ordine Praedicatorum, 641.
Gualderada, abbatissa monasterii S. Andreae in Ravenna, 558, 559.
Gualfredus, iudex, provisor comunis Senensis, 504, not. 2.
Gualfredus de Vignali, 179.
Gualo, Sancti Martini presbyter cardinalis, papa legatus, 498, 499, 500, 529.
Gualterius, imperialis subae cancellarius, 940 et not. 2.
Gualterius, Pennensis episcopus, 191, 492.
Gualterius de Brenna. Vid. *Galterus*, etc.
Gualterius de Gunzaga, 12.
Gualterius, seu *Walterius*, seu *Walterus* de Palcar, sive de Palcaria, sive de Palena, episcopus Trojensis et regni Siciliae cancellarius, postea Cathanensis episcopus, 71, 180, 191, not. 1; 194, 204 et not. 1; 260, not. 1; 276, 444, 510, 595, 932, not. 1; 950 et not. 2.
Gualoagno della Torre, 931.
Guanterotus. Vid. *Galterus* de Brenna.
Guarinus, abbas monasterii S. Laurentii de Aversa, 323, 324, 325.

- Guarinus*, dominus Salparum, 321.
Guarinus de Montacuto, magister Hospitalis.
 Voy. *Garin ou Guérin de Montagu*.
Guarnerius, marchio, 310.
Guarnerius de Bollandia. Vid. *Wernherus de Bollandia*.
Guarzo, notarius, 116, not. 1.
Guelpho, dux, 44.
Guercius, marchio Savonae, 660.
Guffridus de Draconis, 268.
Guffredo di Lucino, 931.
Guglielmus, Ravennensis archiepiscopus, 194.
Guglielmus, Valvensis episcopus, 194.
Guglielmus, notarius Cusentiae, 230.
Guglielmus de ...., notarius curiae, 191.
Guglielmus de Rodulpho Januensis, testis, 125.
Guidandus de Orber, testis, 394.
Guidelmus de Bitto, stratigotus, 326.
Guido, abbas de Cappel, 825.
Guido, comes Sagiceensis, 612.
Guido, comes Tusciae palstinus, 23, 32, 38, 39, 49, 58, 59, 63, not. 1; 569, 604.
Guido, diaconus, 323.
Guido, Yporegiensis episcopus, 563.
Guido, filius Roberti ducis, 326.
Guido, prior Camaldulensis, 318, 561.
Guido, vicecomes de Montalto, 179.
Guido de Infante seu Infans, testis, 536, 538, 921, not. 2.
Guido de Mendico, 179.
Guido de Modigliana, comes, 312.
Guido de Nubie, testis, 536, 538, 672.
Guido de Rocha sive de la Roche, 284 et not. 6.
Guido de Roniau seu de Roman, testis, 536, 538.
Guido de Sancto Nataro, testis, 663.
Guido Buonicambi Bononiensis, testis, 333.
Guido Dalmatius, 303.
Guido Fantidinaris seu Tantodinaris, iudice, 921, 925.
Guido Guerra, 59.
Guido Piovera, rector reipublicae Alexandrinae, 642, not. 1.
Guido Strata, 567.
Guidono de Pleana, 927.
Guidotto Fellarello, 26, not. 1.
Guidus, marchio Montisferrati, 71 et not. 1.
Guiffredus de Pirovalo, Bononiensis potestas, 256, 257, not. 1.
Guilelmus seu Willemus, filius ducis Rogerii, 412, 361, 365 et not. c; 388, 389, 390, 391, 392.
Guilelmus de Amigda, 672.
Guilelmus de Lepore, stratigotus Nuceriae, 517, 519.
Guilelmus Porcus, admiratus, 219, not. 4; 251, not. 2.
Guilermus, marchio Montisferrati. Vid. *Wilhelmus*.
Guilielmus, iudex, 547.
Guilielmus, iudex Avellini, 204, 206.
Guilielmus de Balneolis seu de Bagnoux, 162 et not. 4.
Guilielmus de Castalupo, 268.
Guilielmus de Ferrando, 547.
Guilielmus de Jordano, testis, 517.
Guilielmus Auridus, rector Massiliae, 300.
Guilielmus Francisus, imperialis curiae procurator, 549.
Guilielmus Ungarus, dictus abbas, 517.
Guillaume Cadel, 312, not. 1.
Guilielmus seu Wilhelmus, abbas S. Petri de Montemajore, 369, 370, 430, 461, 465.
Guilielmus, abbas S. Stephani de Nouore, 212, 277.
Guilielmus, canonicus Casentinus, 363.
Guilielmus, comes Casertae, 268.
Guilielmus, marchio Montisferrati. Vid. *Wilhelmus*.
Guilielmus, sacri palatii notarius, 19.
Guilielmus, sacristanus ecclesiae Massiliensis, 302.
Guilielmus, sive *Guglielmus*, sive *Guilielmus*, primus et secundus, reges Siciliae, 88, 120, 122, 150, 151, 153, 154, 155, 192, 196, 197, 199, 205, 239, 254, not. 1; 267, 269, 276, 281, 313, 315, 316, not. 1; 321, 322, 327, 380, 381, 392, 405, 406, 407, 432, 458, 464, 480, 494, 496, 497, 697, 698, 700, 918, 933, 943, not. a; 944, 947.
Guilielmus, Cassanensis thesaurarius, 363.
Guillelmo de Cantobera, testis, 446.
Guillelmo de Castellana, rector Massiliae, 300.
Guillelmo de Cusentia, notarius curiae, 437.
Guillelmo de Laturre, procurator, 497.
Guillelmo de Leandro, publicus notarius Regii, 446.
Guillelmo de Massa, 289.

Guillelmus de Petragrossa, testis, 474.
Guillelmus de Precioso, 435.
Guillelmus de Pusterla, Bononiensis potestas, 34, 433, 434.
Guillelmus de Raymundo, 181, not. 1.
Guillelmus de Sabrano. Vid. *Willielmus*, etc.
Guillelmus de Teoco, imperialis curiae notarius, 198.
Guillelmus de Vineis, imperialis curiae iudex, 498, not. 2.
Guillelmus Burrellus, 435.
Guillelmus Marraçanus, notarius sacri palatii, 689.
Guillelmus Vicaldus Toselus, 687, 688, 689, 714, 715.
Guis li Enfas, 924. Vid. *Guido de Infante*.
Guisandus de Rubo, imperialis curiae iudex, 433, not. 1; 496, 497, 498, 511, not. 1.
Guizcardus de Loro, 62.
Gulic'ino Mosa, 934.
Gulic'inus, Bisinianensis episcopus, 229.
Gulielmo Bellino, notaro, 934.
Gulielmus de Alliate, potestas Ravennae, 247, not. 1. Vid. *Gallinus*.
Guntherus, comes de Kevernberg, seu Queurebere, seu Quenerebert, seu Queurenberc, seu Quevrebere, 552, 557, 560 et not. a; 564, 565, 585, 588.
Gunzelinus seu *Gonzolinus*, seu *Guntzelinus*, dapifer de Wolferbüttel, seu Wolferbutle, seu Wolfenbüttel, seu Walferbuttele, 234, 248, not. 1; 273, 274 et not. 1; 283, 286, 287, 288, 289, 298 et not. a; 799, 808, 850.
Gufridus de Blandrato. Vid. *Gotefridus*, etc.
H., advocatus, 762.
H., miles de Custerdingen, 758.
H., nobilis de Lichtenberg, 904.
H., praepositor domus hospitalis Theutonicorum in Almania, 830.
H., praepositus ecclesiae Hammenburgensis, 238.
H., praepositus S. Stephani in Babinberc, 772.
H. de Cunigren, testis, 762.
H. de Libberg, testis, 763.
H. de Schalchisberg, testis, 884.
H. de Scharfnerbe, testis, 846.
H. de Viler, 285.
Hodamarus de Kauring, sive *Kunring*, sive *Chunring*, 283.

Hainricus de Chirichperg, 731.
Hainricus de Fraunreyt, 734.
Hainricus de Henthuten, testis, 833.
Hainricus de Schonstain, 734.
Hainricus Gans de Nuenburg, testis, 833.
Hainricus Murator, 730.
Harduinus seu *Aldogmus*, Cephaludensis episcopus, 466, 595, 918, 919 et not. 1 et 2; 920, not. 3; 921, not. 1; 932, not. 1.
Hartmannus, comes de Dilingen seu Dilingen, 295, 736, 787, 830, 833, 879, 881, 885, 887, 894, 901, 908.
Hartmannus, comes de Kiburg, 319.
Hartmannus, comes de Wirtenberg seu Wirtenberc, 787, 873.
Hartmannus de Vischtenstain, 734.
Hartmodus de Borgh, testis, 604.
Hartnidus de Leuncke, testis, 752.
Harttrads seu *Harratrads* de Meremberg, testis, 295, 811.
Hartwichus, Bremensis archiepiscopus, 584.
Hartvicius sive *Hertvicius* de Rotinburg, magister coquinae, 441, 462, 859, 868.
Heberhardus. Vid. *Everardus* seu *Eberhardus*.
Hector, abbas S. Mariae de Picciano, 186.
Heimeradus de Bomeneborch, testis, 770.
Heinricus, abbas de Beinweiler, 881.
Heinricus, abbas Campidonensis, 793.
Heinricus seu *Henricus*, Coloniensis archiepiscopus, 869, 894, 897, 899.
Heinricus, camerarius de Chiselinchen, 784.
Heinricus seu *Henricus*, comes de duobus Pontibus seu de Geminoponte, 295, 760, 843.
Heinricus, comes de Eberstein, sive Ebristein, sive Everstein, 263, 264, 279, 283, 293, 296, 298, 307, 312, 329, 334, 339, 344, 354, 492, 506, 508, 511, 512, 585, 775.
Heinricus, comes de Greifsbach sive Grensbach, 444, 463, not. 1.
Heinricus seu *Heinricus*, comes de Hartesborch seu de Hartlsburg, 351, 898.
Heinricus, comes de Hostaden, 295.
Heinricus, comes de Monte, filius ducis de Limburg Walrami, 806, 859, not. 1.
Heinricus seu *Henricus*, comes de Nassowe seu Nassaw, 295, 748, 797.
Heinricus, comes de Orlemburg, testis, 846.
Heinricus, comes de Salmen, 295.

Henricus, comes de Sarwerden, 295.

Henricus seu Henricus, comes de Seyne, 738, 797.

Henricus, comes de Vianden, 298.

Henricus seu Henricus, comes de Waldeberc, seu Waldenberch, seu Waldenberc, seu Woldeberc, seu Wandelberc de Rahperswile, seu Wollenbergh, seu Wolemberch, 296, 298, 329 et not. c.; 339, 341, 637, 659, 778, 809.

Henricus, duplior regis, 802.

Henricus seu Henricus, dux Brabantiae et Lotharingiae, 295, 740, 741, 743, 744, 745, 749, 750, 813.

Henricus, dux Saxoniae. Vid. *Henricus*.

Henricus seu Hairicus, Eystetensis, sen Elstetensis, seu de Ainstetten episcopus, 846, 866, 867, 868, 886, 887, 894, 897, 899, 901, 909.

Henricus, filius domini Berlen, 842.

Henricus, filius ducis Austriae, 863.

Henricus, filius Henrici Emeringeris, 733.

Henricus, filius sculteti de Hallia, 842.

Henricus, marchio de Baden, 900.

Henricus, minister de Manningen, 754.

Henricus, praepositus Karpaniensis, 738.

Henricus, praepositus de Ranahoven, 265, 266 et not. f.

Henricus, praepositus SS. Apostolorum in Magdeburgo, 603.

Henricus, rex, 349.

Henricus de Amhaim, 730.

Henricus de Boumeneberch, testis, 770.

Henricus de Brumbach, testis, 748.

Henricus de Cherfenstain, 731.

Henricus de Chiemo, testis, 344.

Henricus de Culdiz, testis, 780.

Henricus de Dachspere, 904.

Henricus de Fischlisberch, testis, 780.

Henricus de Graunbach, testis, 848.

Henricus de Harth, testis, 780.

Henricus de Hohenstein, 901.

Henricus de Hohenwart, 731.

Henricus de Isenboich, testis, 738.

Henricus de Isenbourg, 295.

Henricus de Kinsberch, testis, 782.

Henricus de Louenstein, testis, 782.

Henricus de Lure, marscalcus, 849. Verisimiliter idem qui marscalcus de Luove, 814.

Henricus de Pfotinge, ministerialis, 732.

Henricus de Prunale, 730.

Henricus de Sazo, 138.

Henricus de Schoeneka, testis, 794.

Henricus de Sibinaich, testis, 910.

Henricus de Sternberg, testis, 848.

Henricus de Tandorf, 731.

Henricus sen Henricus de Tanna, protonotarius imperialis aulae, praepositus majoris ecclesiae Constantiensis, 27, 30, 32, 37, 40, 67, 279, 296, 341, 794, 829, 830, 833, 877, 879, 881, 883, 888, 897, 901, 914.

Henricus, prothonotarius (alter), 662.

Henricus de Thunspere, testis, 794.

Henricus de Tobel, 731.

Henricus Alramus, 731.

Henricus Enze de Bibrith, 842.

Henricus Fuzab, 731.

Henricus Jache, testis, 781.

Henricus Queneba, testis, 770.

Henricus Scolari, testis, 770, 771.

Henricus Sturl seu Sturb, testis, 770, 771.

Henricus Ummazen seu de Ummuaz, burgensis in Hallia, 812 et not. f.

Henghelbertus sive *Henghelbertus*, Coloniensis archiepiscopus. Vid. *Engelbertus*, etc.

Henrico, filiole de Henrico de Vientia, 924.

Henrico, notario, 26, not. f.

Henrico Torto, 26, not. f.

Henricus, Gemblacensis abbas, 812.

Henricus, de Kempene seu de Korpen abbas, 828 et not. b.

Henricus, cancellarius Londonensis, 824, 825, 838.

Henricus, comes de Anhold (*Anhalt*) sive Aschariae, 775, 779.

Henricus, comes Barri seu Barrensis, 813, 826.

Henricus, comes de Dietz, sive Dietze, sive Dietze, sive Diets, 283, 293, 295, 296, 339, 344.

Henricus, comes de Lutterberg, 808.

Henricus, de Malta comes, ammiratus regni, 491, not. f.; 201 et not. f.; 302, not. f.; 335 et not. f.; 420, 425, 427, 461, 924.

Henricus, Trecentensis comes palatinus, 531, 534, 537.

Henricus sen Henricus, comes de Swerin, seu Schwerin, seu Zuerin, sen Scurinh, 394 et not. f.; 609, 778, not. f.; 798, 806, not. 2; 808, 862.

Henricus, dapifer de Wartborch seu Wolkborch, 746 et not. c.

Henricus, dux Austriae, 662.

Henricus, dux Brunsvicensis et Saxoniae, 574, 579, 635, 636, 637, 638, 725, 726, 755, 808, 809 et not. 2.

Henricus, Basilienensis episcopus, 465, 488, 493, 603, 609, 646, 620, 622, 628, 630, 634, 632, 633, 654, 664, 723, 725, 848, 819, 820, 894, 899.

Henricus, Bononiensis episcopus, 27, 28, 29, 30, 47, not. 4; 56, 58, 552, 944.

Henricus, Brisinensis episcopus, 603, 609, 839.

Henricus, Constantiensis episcopus, 319, 320, 339, 880.

Henricus, Corneliensis episcopus, 656.

Henricus, Leodiensis episcopus, 662.

Henricus, Mantuanus episcopus, 56, 68, 70, 552, 622, 640, 644, not. 4; 644, 659, 676.

Henricus seu *Heinricus*, Mediolanensis archiepiscopus, 412, 569, 585, 603, 609, 620, 622, 624, 628, 631, 632, 639, 641, 651, 659, 664, 665, 676, 935.

Henricus seu *Heinricus*, Vormaciensis, sive Warmaciensis, sive Warmaciensis episcopus, 194, 298, 307, 342, 329, 333, 335, 339, 344, 577 et not. a; 603, 607 et not. a; 609, 620, 622, 624, 628, 634, 632, 639, 654, 728, 729, 734, 786, 794, 796, 797, 854, 860, 894, 897, 899, 901, not. 4.

Henricus, filius ducis Brabantiae, 843.

Henricus, filius Guercii, marchio Savonae, 660, 664, 662.

Henricus, frater ecclesiae S. Mariae vallis Josaphat, 495.

Henricus, frater comitis de Vienne, 577, 582, 588.

Henricus, imperator, 44, 42, 83, 650.

Henricus II, imperator, 458, 459, 460, 509, 710, 821.

Henricus III, imperator, 41, 546, not. 4; 567, 649, 650, 651.

Henricus IV, imperator, 44, 543, 546 et not. 4; 566, 567, 568, 575.

Henricus V, imperator, 305, 566, 632.

Henricus VI, imperator, 41, 20, 24, 25, 31, 33, 54, 56, 57, 59, 69, 73, 83, not. 1; 84, 94, 97, 98, 443 et not. 4; 453, 458, 461, 464, 473, 482, 483, 484, 491, 492, 494, 221, 226, 245,

250, 267, 337, 345, 404, 444, 415, 447, 448, 420, 466, 474, not. 4; 480, 503, 508, 509, 540, 528, 530, 542, 555, 560, 564, 564, 586, 593, 622, 639, 649, 664, 669, 670, 674, 675, 690 et not. 4; 698, 742, 749, 750, 764, 774, 772, 777, 820, 923, 932, 933, 936, 937, 943, not. a; 944, 953.

Henricus, seu *Hainricus*, seu *Heinricus*, magister copinae de Rotenbug, 402, 742, 766, 778, 794, 849, 868.

Henricus, marchio de Andechs, sive de Andes, sive de Andesse, sive Andest, 49, 64 et not. 1; 504, 506, 508, 640.

Henricus, marchio de Burgau, seu Burgowe, seu Burgowe, 504, 506, 508, 512, 879.

Henricus, marchio de Carreto, 689.

Henricus, marescalcus, 563, 663.

Henricus, notarius imperialis, 392, 466, 920.

Henricus, pincerna, 540.

Henricus III, rex Angliae, 376, not. 4; 377, 429, 461, 462, 783 et not. 1; 824, 833, 834, 838, not. 2; 850, 854 et not. 1, 2; 875.

Henricus, rex Cypri, 541.

Henricus I, Romanorum rex, 489, 490, 491, 492, not. 2.

Henricus VII, Romanorum rex, filius Fridrici II, 204, 230, not. 4; 233, 245, 293, 320, 361, 367, not. 4; 392, 394, 402, 403, 489, 490, 493, 507, not. 4; 511, 542, 543, 527, not. 4; 558, not. 4; 609, 610, 627, 631, not. 4; 632, 647, 648, 679, 743, 749 et seq. passim.

Henricus de Cimiterio Confluentiae, testis, 844.

Henricus de Colonia, presbyter, 894.

Henricus de Cremakove seu de Tremakove, testis, 604 et not. d.

Henricus de Gudegge, testis, 444.

Henricus seu *Heinricus* de Hohenloch, frater domus Theutonicorum, 402, 766.

Henricus de Honteln, testis, 778.

Henricus seu *Heinricus* de Langeberg, seu *Langenberg*, seu *Langenberg*, 478, 479, 844, 842.

Henricus de Lutra seu *Lutera*, pincerna, 563, 770.

Henricus de Mongoy seu de Montjoie, 798 et not. a. Vid. *Heinricus*, comes de Monte.

Henricus de Morra, magister iustitiarum imperialis curiae, 356, not. 4; 260, not. 4; 378, 379, 393, 432, 433, not. 4; 496, 497, 536,

- 541, not. 1; 698, not. 1; 710, not. 2; 940 et not. 1.
- Henricus* seu *Henricus de Niffen*, seu *de Rafen*, seu *de Niffe*, 339 et not. a; 341, 736, 792, 885, 887.
- Henricus de Paragmano*, subdiaconus, 428.
- Henricus de Sancto Albano*, 839.
- Henricus de Schwartzburg*, testis, 532, 604.
- Henricus de Tocco* seu *Tocho*, imperialis curiae iudex, 498, not. 2; 382, 425, 427, 431, 433, 496, 498.
- Henricus de Ulmen*, testis, 844.
- Henricus de Wida*, testis, 604.
- Henricus de Zudenstorp*, 835, 854.
- Henri*, frère de l'hôpital des Alemans, 922.
- Henricus de Cano*, Tridentinus, testis, 350, not. 2.
- Herdogen* de *Grindila*, 815.
- Herrbertus*, Werdnenais abbas, 744, 871.
- Herrmannus*, Werdensis praepositus. Vid. *Herrmannus*.
- Herluinus*, Musteriensis (Tarentasiensis) archiepiscopus, 560, 564 et not. 1; 563.
- Herrmannus*, Corbeiensis abbas, 763, 764, 903.
- Herrmannus*, Seferdensis seu Hensfeldensis abbas, 662 et not. d.
- Herrmannus*, advocatus Coloniensis, 806.
- Herrmannus*, advocatus de Lubeko, 581.
- Herrmannus*, cancellarius vice Wecklonis archicancellarii, 546, not. 1.
- Herrmannus*, comes de Froburg, seu Vroburg, seu Froburg, seu Vroburch, 505, 506, 508, 511, 512, 552.
- Herrmannus*, comes de Hartshurburg, 808.
- Herrmannus*, comes de Ortinburg, 952.
- Herrmannus*, comes de Woldenberg, seu Woldemberch, seu Waldenberg, 637, 659, 778, 797, 799, 809, 850.
- Herrmannus*, decanus Bannensis, 738.
- Herrmannus*, Constantiensis episcopus, 662.
- Herrmannus*, Dorpatensis seu Torpatensis episcopus, 866, 867.
- Herrmannus*, Herbipolensis seu Wirzburgensis electus et episcopus, 840 et not. 1; 866, 867, 868, 876, 877, 894, 897, 899, 901, 905, 909.
- Herrmannus*, Hildesiensis episcopus, 662.
- Herrmannus*, filius domine Beren, 842.
- Herrmannus*, magister domus Theutonicorum sive Templi Alamaniorum, 44, 49, 457, 458, 461, 464, 465, 225, 226, 274, 283, 295, 318, 354, 359, 360, 376, 398, 399, 402, 403, 409, 444 et not. 2; 475, 493, 500, 504, 502, 503, 504, 506, 508, 544, 512, 513, 530, 531, 532, 547, 549, 550, 569, 577, 582, 585, 588, 628, 642, 648, 670, 671, 676, 691, 713, not. 1; 766, 778, 798, 799, 802, 878, 905, 909, 922.
- Herrmannus*, marchio de Badin, seu Baden, seu Badem, seu Baiden, 141, 158, 460, 462, 534, 295, 569, 577, 604, 758, 759, not. 1; 760, not. 2; 762, 782, 786, 792, 797, 808, 829, 854, 864, 873, 879, 891, 897, 900, 901.
- Herrmannus*, minister de Schongoiwe, 754.
- Herrmannus* seu *Herrmannus*, praepositus Werdensis, 777, 814, 857, 859.
- Herrmannus*, testis, 782.
- Herrmannus de Alvetere*, testis, 806.
- Herrmannus de Arbona*, testis, 752.
- Herrmannus de Catena*, testis, 47, not. 1; 116, 333.
- Herrmannus de Lon*, testis, 806.
- Herrmannus de Molenarche* seu de *Müllenark*, 798 et not. b.
- Herrmannus de Obinzemburch*, 306.
- Herrmannus de Sultzer*, testis, 794.
- Herrmannus Faber de Pipognaga*, 11.
- Herrmannus Other*, frater Theutonice domus, 778.
- Herrmannus Ponsider*, 731.
- Herrmannus Schellevis* seu *Schellevis*, testis, 770, 774.
- Herrnestus de Burchinrade* seu *Hurachinrade*, testis, 770, 774.
- Herrnestus*. Vid. *Ernestus*.
- Herticus*, magister coquinae. Vid. *Harticus*.
- Hildeboldus*, de Limbere comes, 635.
- Hildeboldus de Stegorn* seu *Stegboron*, 905, 906.
- Hildebrandus* seu *Hiltibrandus de Rehbere*, seu *Reperch*, seu *Rehberg*, marscalcus, 295, 829, 846, 849.
- Hiltigardis*, praefectissa, 845.
- Hiltiprandus*. Vid. *Gregorius VII*.
- Hiltirardus de Ronis*, testis, 234.
- Hoardus*, Leodiensis episcopus, 99, not. 2; 294.
- Homicius de Cillio*, testis, 446.
- Homobonus*, Cremonensis episcopus, 49, 622, 659.
- Homodei*, Ravelli notarius, 94, not. 1.

Honorius III, papa, 7, 52, 53, 79, 80, 81, 82, 91, not. 1; 93, 408, 409, 418, 425 et not. 1; 428, 439, 442, 443, not. 1; 490, 500, 506, 520, 524, 530, 536, 537, not. 1; 540, 572, 574, 583, 586, 519, not. 1; 517, 518, 527, not. 1; 575, 576 et not. 1; 584, 585, not. 1; 594, 598, 598, 409, 427 et not. 2; 429, 498, 499, not. 1; 500, 504, not. 1; 522, 523, not. 1; 538, 544, 552, 553, 588, 608, 633, 645, not. 1; 675, 691, 693, 703, 706 et not. 2; 708, 740 et not. 2; 712, 714, 715, 750, 756, 836 et not. 1; 862, not. 2; 884, 903, 949 et not. 1; 932, 933, 934, 935.

Hordiel, Basilienensis episcopus. Vid. *Odiensu*, etc.

Horri de Monte, amiral. Vid. *Henricus de Malta*.

Hoto, dux Meraniae. Vid. *Otto*, dux Meraniae.

Hoto, patrus imperatoris Friderici II, 285.

Hubertus. Vid. *Ubertus*.

Hugo sive *Hugolinus*, Ostiensis et Velletrensis episcopus, Apostolicae Sedis legatus (postea Gregorius IX), 2, 48, 110, 123, 124, 437, 429, 442, 443 et not. 1; 273, 539.

Hugo, Morbacensis abbas, 298, 307, 333, 339, 341, 493, 603, 609, 628, 630, 632, 633, 654, 723, 725, 755, not. 1; 813, 818, 820.

Hugo, abbas monasterii S. Vitalis de Ravenna, 566.

Hugo, Arelatensis archiepiscopus, 273, 430, 464, 465, 473, 475, 476, 477, 484, 485.

Hugo, comes de Wadmont, 813.

Hugo, comes palatinus de Tuingen, 295.

Hugo, decanus Capuanus, 272.

Hugo, Leodiensis episcopus, 465, 739, 741, 742, 744, 813.

Hugo seu *Uto*, Numburgensis episcopus, 662 et not. 6.

Hugo, Vercellensis episcopus. Vid. *Ugolinus*, etc.

Hugo, rex, 414.

Hugo, auctoritarius ecclesiae Massiliensis, 300.

Hugo de Warda, testis, 584.

Hugo de Wiltrade, testis, 770, 771.

Hugo Ferreus, mercator Massiliensis, 254, not. 2.

Humbertus de . . ., 135.

Hunfridus, Magdeburgensis archiepiscopus, 459, 460.

Hildebrandus Marescotti, testis, 116, not. 1.

Hildefontus, comes Provinciae, 684.

Hildeprando, testis, 326.

Hildebrandus, comes palatinus de Tuscia, 178, 179 et not. 1.

Imbertus de Mura, rector Massiliae, 300.

Imbertus de Salion, testis, 474.

Inconstratus, provisor communis Senensis, 350, not. 2.

Ingermannus de Cocciaco, 612.

Innocentius III, papa, 200, 933.

Irmingardis, uxor Hermannii marchionis Badensis, 759, not. 1.

Irnfridus de Gortane, 730.

Isabella de Briena, filia regis Hierosolymitani, uxor imperatoris, 327, 394, 395, 410, 525 et not. 2; 531, 532, 536, 544, not. 1; 921.

Iso, episcopus Verdunensis, seu Virdonensis, seu Verdenensis, seu Verdensis, 298, 318, 339, 341 et not. a; 342, 901, not. 1.

J., fidelis imperatoria, 207.

J., praepositus Leodiensis, 748, 749.

Jacobo de Amico, 927.

Jacobo Pondiperto, 927.

Jacobus, *Consiliarius* dictus, Andriae comes, 592 et not. 4.

Jacobus, Athonensis seu Acconenensis episcopus, 294, not. 1; 536, 609, 672.

Jacobus, Pattensis episcopus, postea Capuanus archiepiscopus, 114, not. 1; 374, 378, 382, 383 et not. 2; 400, 404, 404, 409, 413, 523 et not. 1, 911, 922.

Jacobus, Taurinensis episcopus, 8, 40, 47, not. 1; 49, 58, 66, 130, 333, 339, 552, 560, 564, 565, 582, 585, 588, 603, 609, 616, 620, 622, 628, 631, 633, 639, 654, 659, 664, 665, 914.

Jacobus, frater monasterii Vallisumbrosae, 586.

Jacobus, nepos Gismundi de Rocca Romana, 268.

Jacobus, praepositus S. Angeli in Marano, 407 et not. 1.

Jacobus seu *Jacobinus de Amigala*, filius G. junioris filiae comitis Jorcelini, 671, 672.

Jacobus de Bandra seu *Bantra*, notarius imperialis, 397, 444.

Jacobus de Bethunia, sublevita B. Mariae Cameracensis, 894.

Jacobus de Calatagironne, notarius, 110.

Jacobus de Catania, notarius, 91, 122.

Jacobus de Rugia, 69.

Jacobus de Sancto Severino, comes regni, 4, 393.

Jacobus de Spine, testis, 504, not. 2.
Jacobus Carli, notarius imperialis, 75.
Jacobus Franciscus, justitarius imperialis, 407, 547, 518.
Jacobus Margani, iudex, 489, not. 4.
Jacomino Muscolonio, notaro, 928.
Januarius Guillelmus de Bellomonte, 303.
Jehan ou Jehans, roi, 312, not. 4. Vid. *Johannes de Bréma*.
Joanne de Cassirio, iudice, 925.
Joannes Ardisio, 927.
Joannes, Ravennatis ecclesiae archiepiscopus, 567.
Joannes, comes Alifiae, 268.
Joannes, diaconus, testis, 522.
Joannes, Verdunensis seu Virdonensis episcopus. Vid. *Iso*, etc.
Joannes, notarius ducis Apulie, 391.
Joannes, Castellionis prior, 433, not. 4.
Joannes de Capua, notarius imperialis, 497, 277, 327, 345, 347, 348, 471.
Joannes de Guarnacio, Romaniae comes, 489, not. 4.
Joannes de Lauro, notarius imperialis, 452, 466, 469, 235, 228, 337, 260, 271, 408.
Joannes de Leandro, iudex Regii, 438, 439, 446.
Joannes de Lentino, magister secretorum, 365.
Joannes de Monte, episcopus Asculanus, 700.
Joannes de Panormo, notarius imperialis, 485.
Joannes de Stephano, villanus, 394.
Joannes de Trajecto, notarius imperialis, 203, 259, 366, 388, 462.
Joannes Besinianensis, villanus, 394.
Joannes Burruta, 214.
Joannes Comertius seu Camertus, testis, 247 et not. 6.
Joannes Congus, villanus, 394.
Joannes Curator, villanus, 394.
Joannes Govisi, villanus, 394.
Joannes Pisan seu Pisanus, testis, 536, 538, 672.
Joannicus, archimandrita S. Mariae de Terreto, 438, 443.
Johanna, comitissa Flandriae et Hesoniæ, 721, 722.
Johannes, abbas Casemarii, 236, 237, 240, 250, 260 et not. 4; 263, 264, 369, 372, 400, 404, 404, 417, 420, 464.

II. Pars 2.

Johannes, abbas S. Salvatoris et S. Mariae de Ficiclo, 668.
Johannes, abbas monasterii Virginis Mariae de Monte Virginis, 86, 87, 498, not. 2; 304, 313, 314, 404, 405, 435, 437.
Johannes seu Joannes, Bisuntinus archiepiscopus, 465, 817, not. 4; 856, not. 3.
Johannes, burgravius de Hamerstein, 738, 859.
Johannes, burgravius de Rinecke, 738.
Johannes, imperialis aulae cancellarius, 581.
Johannes, canonicus S. Petri Traiectensis, 874.
Johannes, clericus, 835.
Johannes, Tropeensis decanus, 375.
Johannes, dictus de Bréma, burgensis Lubicensis, 578, 582.
Johannes, Astensis episcopus, 609, 639, 664.
Johannes, Bergamensis episcopus, 609, 622, 659, 665.
Johannes, Bojanensis episcopus, 530, 666, 682, 699.
Johannes, Florentinus episcopus, 670 et not. 4.
Johannes, Metensis episcopus, 799, 800, 243, 840.
Johannes, filius Annae, 374, 375.
Johannes, filius Costae Ploymae, 534.
Johannes, filius Riccardi de Marturano, 455, not. 2.
Johannes, filius Volquardi, canonicus Lubicensis, 578, 583.
Johannes, iudex, 446, not. 4; alter, 547.
Johannes, notarius, 42.
Johannes, notarius episcopi Militensis, 375.
Johannes, presbyter Sanctorum Apostolorum, 65.
Johannes de Archiepiscopo, civis Trojae, 433, not. 4.
Johannes de Briema, Hierosolymitanus rex, 240, 241, 312, 318, 327, 329, 358, 375, 376, 395, 412, 499, not. 4; 500, 501, 502, 503, 504, 506, 508, 513, 525 et not. 2; 533, 535, 708, 710, not. 4; 804, 924, 922, 923 et not. 2; 924.
Johannes de Dirbeheim, 880.
Johannes de Lyburn, 830.
Johannes de Nicolao, 269.
Johannes de Nigella, 642.
Johannes de Regio, iudex et testis, 446, 332.
Johannes de Riccardio, 268.
Johannes de Roia, testis, 894.

- Johannes de Sancto Germano*, notarius imperialis, 464.
Johannes de Simons, testis, 432, 433.
Johannes de Sulmona, notarius imperialis, 448.
Johannes de Thetis, Cusentinus archidiaconus, 363.
Johannes de Vitale, 656.
Johannes Ardito, rector reipublicae Alexandrinæ, 642.
Johannes Baesus, 368.
Johannes Lupus, imperialis aulæ camerarius, 783, not. 4.
Johannes Pilovus, judex Mileti, 522.
Johannes Pironti, 94, not. 1.
Johannes Rufus, testis, 217.
Johannes Zictus, 268.
Johannicius, abbas S. Michaelis Archangeli de Monte Caveoso, 232.
Jonathas, Civitatis comes, 481.
Jordanis, dapifer, testis, 809.
Jordanus, Paduanus episcopus, 622, 659.
Jostelinus, comes, 533, 534, 537, 671.
Jucundus, abbas S. Johannis Heremitarum Fanormi, 919, 920.
Julianus, Mazariensis seu Mazarensis episcopus, 330, 682, 699.
Julianus Leonardi, notarius, 257, not. 4.
Juta de Hausen, 845.
Juta de Tanne, 845.
Jutta, marchionissa Misnensis, 231.
Jutta, vidua Henrici Emeringeris, 733.
Kadulus, comes, imperatoris fidelis, 669.
Karolus seu Karulus (Magnus), 97, 619, 932.
L., capellanus papae, 207.
L., judex Barensis, 384.
Lafranchus, archipresbyter congregationis intrinsecæ Veronensis, 65.
Lambertus, 370.
Lambertus, canonicus ecclesiae Massiliensis, 300, 302.
Lambertus, comes de Herfordia, 780.
Lambertus, fidelis imperatoris, 38; alter, 84.
Lambertus, rex, 415.
Lambertus de Gleichen, testis, 778.
Lambertus de Monialino, testis, 425.
Lando seu Landus, Reginus seu Reginensis archiepiscopus, 99, 208, not. 1; 210, 214, 216, 219, 276, 277, 475, 493, 530, 536, 552, 569, 564, 565, 566, 568, 569, 582, 585, 587, 603, 609, 620, 622, 621, 628, 631, 633, 639, 651, 659, 666, 670, 682, 685, 691.
Landus, prior monasterii S. Laurentii de Aversa, 322.
Landfrancus, nepos Ottobelli de Pimignaco, 942.
Lantelmo, figliolo de Gulielmo de Varena, 924.
Lantelmo Peralone, 924.
Lario, figliolo de Bomione, 924.
Laurentius, frater, testis, 920, not. 3.
Leo, affinis episcopi Cephaludensis, 920.
Leo, apostolicus (papa), 370.
Leo, prior castri Joannis, 920.
Leo de Matera, regius iusticiarius, 455, not. 3.
Leo de Pando, testis, 425.
Leo de Protopapa, bajulus Nicoteran, 217.
Leo de Rogolfing, 730.
Leo Fazarus, testis, 522.
Leonardus, dominus castri Candelarii, 484.
Leonardus, frater, nuncios pape, 678.
Leonardus de Sazorosso, castellanus S. Quirici, 504, not. 2.
Leone della Carcere, podesta di Verona, 928, 929.
Letus Russo, villanus, 394.
Leinhardus, 734.
Leopoldus de Grindela, 845.
Liboldus de Bafrimont seu *Bafrimont*, 819, 820.
Lionungus de Rusdorf, 734.
Ligorius, miles Surrenti et procurator ecclesiarum, 380, 382.
Liupoldus seu Lupoldus, dux Austriae et Styriae, 295, 442, 504, 506, 508, 544, 512, 513, 610, 799, 800, 824, 825, 835, 838 et not. 2; 851, not. 1; 863, 866, 867, 909.
Liutolfus de Summswald seu *de Sumoldenscaldt*, 526, 527, 829.
Loderengo da Martinengo, potestate Mantuano, 926.
Lodericus, seu *Ludericus*, seu *Ludovicus*, comes de Wirtenberch seu Wertenberge, 728, 729, 734, 741, 746, 748, 877.
Lodericus, rex, 319.
Lodoicus, sive *Lodovicus*, sive *Lodericus*, dux Bavariae. Vid. *Ludovicus*, dux Bavariae.
Lotharius, comes, imperatoris fidelis, 669.
Lotharius, imperator, 41, 619, 650, 950, 954.
Lotharius, patriarcha Hierosolymitanus, 312, not. 1; 922, not. 1.

- Lotharius*, rex, 444, 777.
Lotharius de Hostade. Vid. *Luscel*, etc.
Lotharius, testis, 581.
Lucas, Cusentinus archiepiscopus, 455, not. 4; 229, 364, 362, 363, 388, 389, 467, not. 2; 918, 949.
Lucas, frater Amici piscatoris, 325.
Lucas, thesaurarius ecclesiae Panormitanæ, 516.
Lucius, papa, 710, 711.
Ludevicus, comes de Castelo, seu de Castello, seu de Kastel, 716, 767, 877, 887, 905.
Ludevicus, comes de Cigenhagen, 295.
Ludevicus, comes de Los, 295.
Ludevicus, Carinthiae sive Charintiae dux, 866, 867, 909.
Ludevicus seu *Ludovicus*, langravius Thuringie seu Durlingian, comes Saxoniae palatinus, 231, 335, not. 4; 412, 565, 569, 570, not. 4; 577, 582, 585, 588, 604, 607, 616, 620, 632, 624, 628, 631, 651, 715, not. 4; 775, 779, 796, 797, 802, 808, 863, 866, 867, 894, 899.
Ludevicus, marchio de Badia, 760.
Ludigerus, de Insula comes, 809.
Ludolphus de Allerstedt, 802.
Ludolphus de Berltstedt seu *Berltstedt*, testis, 604 et not. c.
Ludovicus seu *Ludevicus*, Hersfeldensis abbas, 775, 796, 894, 899, 903.
Ludovicus, seu *Ludevicus*, seu *Lodevicus*, dux Bavariae, seu Baiveriae, seu Bavariae, seu Babariae, 43, 47, 49, 23, 27, 32, 36, 39, 49, 50, 52, 53, 56, 58, 64, 66, 188, 160, 462, 463, not. 4; 247, 335, not. 4; 610, 733, not. 1; 754, 760, not. 2; 762, 763, 772, 775, 779, 796, 797, 799, 800, 802, 829, 830, 834, 837, 846, 862, 866, 867, 868, 877, 879, 880, 883, 885, 886, 887, 894, 897, 899, 904, 905, 908, 909, 952.
Ludovicus seu *Lodovicus*, Romanorum imperator, 192, 445, 650.
Ludovicus Pius, 650.
Ludovicus VIII, Francorum rex, 429, 461, 462, 515, 612, 644, not. 4; 814 et not. 3; 833, 836 et not. 1; 837, 873.
Ludovicus de Froburg, 552.
Ludovicus Girard, civis Arelatensis, 368.
Ludovicus, abbas de Fabaria, 437, 438, 609.
Ludovicus, advocatus, 735.
Ludricus de Aspach, 845.
Lupoldus, Wormaciensis episcopus, 393.
Lupoldus de Rotinbure, testis, 441.
Lupoldus, notarius salae regalis, 879, 909.
Luscel seu *Luscel*, comes de Hostade, 744 et not. a; 746 et not. b; 894.
Lutholdus, Basilienensis episcopus, 884.
M. de Hirtzperc, 762.
Mace d'Alerne, comto, 4, not. 2; 597, not. 4. Vid. *Mattreus Gentilis*.
Machabeus, frater, 269.
Maetildis, conctualis Henrici IV imperatoris, 867.
Magninus, canonicus Gardensis, 65.
Mainardus, Imolensis episcopus. Vid. *Maynardinus*.
Mainardus seu *Maynardus*, comes de Gorze, seu Guritia, seu Gorzeth, seu Garzech, seu Goritz, 577, 604 et not. b; 607, 624, 659.
Mainardus de Melberg. Vid. *Meinhardus*, etc.
Malgarnius, 567.
Malfridus Sapius, civis Avellani, 205, 206.
Malgerius, clericus, 817.
Malgerius Sorellus, miles, 268.
Maisperone, 567.
Molustallatus, 567.
Manegoldus de Nellenbure, testis, 752, 887.
Manetus de Scolari, 479.
Manfredo, rex, 473, not. 4; 484, not. 4.
Manfredus, Salutarum marchio, 936. —
Manfridus, iudex, 326.
Manglantus, comes, 479.
Mangoldus de Vuitperg seu *Wuilperg*, testis, 767, 848.
Mantus de Grosseio, 479.
Manuarius, clericus, 277, not. a.
Marchardus de Tagembach, 730.
Marchardus Schell, 730.
Marcoldus, comes Tusciae palatinus, 58, 59.
Marevaldus, Flaminiae provinciae praefectus, 591, 933.
Marcuardus Ivatis, testis, 767.
Marcus, Castellanus episcopus, 568.
Marcuardus de Vachouze, testis, 782.
Margarita, abbatiessa monasterii S. Marinae et SS. Matthaei et Antonii, 353, 354.
Margarita de Claremonte, S. Cesarii abbatiassa, 368, not. 4.
Margarita, regina Siciliae, 491.
Maria, uxor Golonis de Pagano, 435.

- Maria*, uxor Mazoleni protojadicis Capuani, 268.
Maria de Albiniano, 268.
Martinus, 920.
Martinus, imperialis magister atque stratego, 390.
Martinus de Rocca, iudex, 518, 519.
Marius Rapisirus de Neopoli, iustitarius, 697, not. 1.
Markardus de Hallenhansen, 815.
Marquardus, 50.
Marquardus, frater Gerardi de Brugenburg, 663.
Marquardus, notarius seu scriba regis, 735, 736 et not. 4; 754, 758, 767, 778, 780, 814, 816, 829, 830, 841.
Marquardus de Bernhusen, testis, 885.
Marquardus, dapifer de Aneville seu Anewibre, 764, 770.
Martihelo de Sueiber, 730.
Martinus, abbas monasterii Scotorum et Hybernensium in Nuremberg, 844.
Martinus, Thessalonicensis archiepiscopus, 329 et not. 4; 461.
Martinus, archipresbyter Nuceriae, 547, 548, 549.
Martinus, Aretinus episcopus, 508, 509, 514, 609, 622, 659.
Martinus, Misensis episcopus, 581.
Martinus de Sario, testis, 517.
Martinus Castanea, testis, 689.
Martuccus, Massensis episcopus, 670, not. 4.
Massus Viviani, marescalcus ducis Rainaldi de Spoleto, 504, not. 2.
Massicilia, uxor Rudewini militis, 733, 734.
Mastafellone, 435, 436.
Mastolius Troisii, castri Pietri dominus, 480.
Matfridus, 490.
Mathilda, comitissa, 44, 428.
Matheus, comes, 597.
Matheus de Monte Acuto, 72, 73.
Matheus seu Mattheus Gentilis, comes Alesinae et iustitarius Apuliae et Terrae Laboris, 89, 468, not. 4; 406, 437, 597, not. 4.
Matthaeus, filius Rogerii de Marturano, 455, not. 2.
Matthaeus de Cicala, 498, not. 2; 920, not. 4.
Matthaeus de Melatino, fidelis imperatoris, 938.
Mattheus, abbas de Flore, 261, 262, 363, 364, 369.
Matheus, Capuanus archiepiscopus, 494.
Matheus, dux Lotharingiae, 813, 844.
Matheus, notarius, 217.
Matheus de Romania, secretarius et familiaris imperatoris, 355.
Matheus de Surrento, 268.
Matthia, amita illorum de Frata, 268.
Maurus, frater Amici piscatoris, 325.
Maynardinus seu Maynardus, Ymolensis episcopus, 47, not. 4; 298, 312, 560, 564, 565, 582, 585, 588, 603, 609, 616, 620, 622, 628, 631, 633, 639, 641, not. 4; 654, 655.
Meinkardus seu Mainardus, comes de Molberg seu Moleburch, 570, not. 4; 604.
Meinherus, de Misna praefectus, 780.
Melinastons, testis, 390.
Menradus de Kempnat, 845.
Mesagonella, Veronesis, 931.
Michael, archidiaconus in Hanonia, 891.
Michael, Casentinus decanus, 363.
Michael, medicus, 205, 206.
Michael de Casula, villanus, 394.
Michael de Russimant, villanus, 391.
Michel, filius domini Terrae Rubense, 269.
Michel Grassus, 214.
Michelinus, 96.
Milo, Bellovacensis seu Belvacensis episcopus, 614, not. 4; 632, 876.
Mirabettus sive Mirabeltus, dux Saracenorum, 254 et not. 2.
Mozagonello Zavaro, verisimiliter idem ac Mesagonella, 928.
Musca, potestas Viterbiensis, 430.
N., abbas de Aulsiaburg, 795.
N., abbas Belliloci, 783, not. 4.
N., abbas Corbacensis, 894.
N., abbas de Hirschau, 292, 293.
N., abbas de Kreutzingen seu Crucelungensis, 879, 880.
N., abbas Nonsantulanus, 609.
N., abbas de Patiro, 264, 362.
N., abbas de Petridomo, 905, 906.
N., abbas Ranche, 935.
N., abbas S. Mariae de Noaria, 482.
N., abbas S. Mariae de Stella, 690.
N., abbas S. Andreae, 310.
N., abbas S. Andreae in insula de Brundisio, 933, not. 4.
N., abbas Sancti Dionysii, 616, not. 4.
N., abbas S. Martini Viterbiensis, 708, 709.

- N.*, abbas S. Vincentii de Vulturno, postea archiepiscopus Brundisius, 523 et not. 1; 933, not. 1.
N., abbas SS. Nicolai et Cataldi Lyciensis, 933, not. 1.
N., abbas Stadensis, 707.
N., abbas de Weisenburg seu Wissenburg, 723, 725, 796.
N., abbas Werdensis, 903.
N., abbas Winseburgensis, 873.
N., abbatissa de Kaufungen, 901, 902.
N., abbatissa Sonnenburgensis seu Soneburgensis, 874.
N., Amalphitanus archidiaconus, postea Aversaenus episcopus, 523 et not. 1.
N., Bituricensis archiepiscopus, 429.
N., Burdegalaensis archiepiscopus, 609.
N., Cantuariensis archiepiscopus, 824, 825.
N., Hydruntinus seu Ydroni archiepiscopus, 431, 933, not. 1.
N., Jannensis archiepiscopus, 442.
N., Fisanus archiepiscopus, 442.
N., SS. Cosmae et Damiani diaconus cardinalis, 273.
N., Anconitanus episcopus, 49.
N., Aquensis episcopus, 662.
N., Ariminensis episcopus, 552.
N., Astunensis episcopus, 933, not. 1.
N., Atrebatensis episcopus, 612.
N., Aurasicensis electus, 474.
N., Aurelianensis episcopus, 642.
N., Avenionensis episcopus, 474.
N., Bethlehemitanus episcopus, 376.
N., Brixinensis seu Brixensis electus, 582, 588.
Uid. Henricus, Brixinensis episcopus.
N., Carnotensis episcopus, 429, 612.
N., Carpentoratensis episcopus, 474.
N., Castellanaensis episcopus, 933, not. 1.
N., Cavallicensis episcopus, 373, 430, 444, 465.
N., Cenensis episcopus, 552.
N., Castellanensis episcopus, 464, 466.
N., Diensis episcopus, 81, 82.
N., Faventinus episcopus, 256.
N., Fesulanus episcopus, 659.
N., Gallipolitanus episcopus, 933, not. 1.
N., Laudunensis episcopus, 612.
N., Lealesis episcopus, 583, 584.
N., Lingonensis episcopus, 429, 612.
N., Lodiensis episcopus, 446.
N., Lubicensis episcopus, 238.
N., Lyciensis episcopus, 933, not. 1.
N., de Lubrensi seu Massae episcopus, 381 et not. 1.
N., Massensis episcopus, 670 et not. 1.
N., Meldensis episcopus, 612.
N., Monasteriensis episcopus, 99, not. 2.
N., Multinensis episcopus, 420, 421.
N., Novariensis episcopus, 58, 609, 616, 622, 633, 659.
N., Patzeburgensis, seu Paderbornensis, seu Padebornensis episcopus, Osnaburgensis ecclesiae provisor, 604, 605, 772.
N., Radesburgensis episcopus, 238.
N., Sanctae Mariae de Equa episcopus, 380.
N., Senensis episcopus, 443, not. 1.
N., Tordonensis, seu Tortonenais, seu Terdonensis episcopus, 662 et not. f; 609, 633.
N., Tropiensis episcopus, 216.
N., Ugentinus episcopus, 933, not. 1.
N., Valentiniensis episcopus, 81, 82, 339.
N., Vasionensis episcopus, 474.
N., évesque de Melphe, 923.
N., burgravius de Friedberg, 762.
N., comes Avellini, 427, not. 2.
N., comes de Bagnacavallo, 656.
N., comes de Canio, 656.
N., comes de Harthburg, 877.
N., comes Juliensis, 734.
N., comes Manupelli, 492.
N., comes Montfortis, 612.
N., comes Namurcensis, 612.
N., comes de Otingen, 879.
N., comes Telesiae, 268.
N., comes de Tirol, 573, 676.
N., comes Tricarici, 393, 427, not. 2.
N., comes Tripolitanus, 528.
N., comes Vindocinensis, 612.
N., comitissa de Dagsburg seu Tagesburg, 899, 900 et not. 2.
N., comitissa Molaii, 356, not. 4; 359, 360, not. 4.
N., comiti di Langusco, 931.
N., dapifer Coloniensis archiepiscopi, 799.
N., decanus Pataviensis, 733.
N., dicti *Filigrardi* seu *Filigrardi*, 656 et not. b.
N., domini de Gorzeago seu Gorzano, 639, 664 et not. e.

- N.*, dominus de Revigliasco, 8.
N., dominus de Truffarello, 8.
N., dux de Teke, 879.
N., filii Citi, 324.
N., filius Tricaricensis comitis, 393.
N., iudex Brisianus, 116.
N., iustitarius Terrae Laboris, 453, 458.
N., marchiones de Cova sen Secena, 639, 664 et not. c.
N., marescalcus Cathaniensis, 441.
N., marescalcus Teutonicus, 430.
N., patriarcha Gradensis, 142.
N., potestas Florentinus, 413, not. 4.
N., potestas Janensis, 219, not. 4.
N., potestas Viterbiensis, 548.
N., preceptor Templi, 376.
N., praepositus Argentincensis, 904.
N., praepositus Interlacensis, 789.
N., praetor Alexandrinus, 241.
N., prior S. Mariae Novae de Urbe, postea Consanus archiepiscopus, 204, 523 et not. 4.
N., rex Boemise seu Bohemus rex, 836, 837, 863.
N., scultetus in Ldingen (?), 834.
N., scultetus de Rotembure, 843.
N., senesciscus, 49.
N., vicedomini de Massa, 479.
Nazarius, gener Bartholomei de Petra Pulcina, 269.
Neratus, comes, 434.
Nicander, notarius Regii, 438, 439, 446.
Nicola Dominici, camerarius ducis Ruinaldi de Spoleto, 504, not. 2.
Nichiforus, notarius, 522.
Nicodemus, archimandrita S. Mariae de Terreto, 438, 440, 441, 442, 444, 445.
Nicodemus de Monte Caroso, notarius imperialis, 382, 383, 426, 433.
Nicolaus, abbas monasterii S. Benedicti in Cupersano, 918.
Nicolaus, abbas Sanctae Mariae de Ferraris, 267, 269.
Nicolaus, Bisuntinus archiepiscopus, 817, not. 1.
Nicolaus, Salernitanus archiepiscopus, 141, 113.
Nicolaus, Tarentinus archiepiscopus, 99, 180, 229, 263, 264, 293, 296, 329, 356, 369, 372, 400, 401, 404, 417, 419, 591, 932, not. 4; 933, not. 1.
Nicolaus, Reginus sive Reginensis episcopus, 99, 125, 143, not. 1; 411, 416, 417, 418.
Nicolaus, Tusculanus episcopus, Apostolicae Sedis legatus, 220, 222 et not. 2; 229, 273.
Nicolaus, iudex Regii, 438, 439, 446.
Nicolaus de Advocatis, 98.
Nicolaus de Bracato, 435.
Nicolaus de Cicala, procurator imperialis, 381, 697 et not. 1.
Nicolaus de Collepetri, Casinensis monachus, postea abbas S. Laurentii de Aversa, 523, not. 1.
Nicolaus de Dominico, testis, 517.
Nicolaus de Flumaro seu de Ilumaro, testis, 217 et uot. a.
Nicolaus de Molis, miles regis Angliae, 824, 825, 837, 838, 851, not. 1.
Nicolaus de Siracusia, iudex, 214, 216, 217.
Nicolaus de Vinere, villanus, 391.
Nicolaus Antelmi, testis, 536, 538 et not. a.
Nicolaus Aty, procurator, 211, 212, 214, 216.
Nicolaus Gals, testis, 517.
Nicoletta de Gasparina, 214.
Nicolo seu Nicolaus dal Verme, 928, 929.
Nida, domina S. Catherinae, 916.
Niel, civis Beneventanus, 269.
Nivaldus, abbas Sanctae Mariae de Roccadia, 455, not. 1.
Normannus, fidelis imperatoris, 84.
Nythardus de Tagenbach, 730.
O. de Ochsenstein, testis, 901.
O. de Schowenburch, 762.
Obertus, comes de Blandrate, 8.
Obertus, Iporegiensis episcopus, 8, 10.
Obertus de Volta, 219, not. 1.
Obizzo, Consentinus archiepiscopus, 455 et not. 4; 467, not. 2.
Obizzo, marchio Estensis, 98, 117, 418.
Obizzo seu Oppizzo, marchio Malaspinae, 27, 41, 662, 914, 915, 917.
Obizzo de Ugani, 927.
Obizzone Amicono, 927.
Oddo seu Otto, Penensis episcopus, 491, 492, 493, 494.
Oddo de Barchiesten, rector Nuceriae, 104.
Oderisius, praepositus S. Liberatoris, 107, not. 1.
Oderisius de Corropoto, 496, 497, 498.
Odiemus, seu *Hordiel*, seu *Othielus*, Basilienensis episcopus, 662 et not. a.

- Odo*, Tullensis episcopus, 813, 826 et not. 4.
Odoricus, Pataviensis episcopus. Vid. *Utricus*, etc.
Oeude de Montbliart ou Monbeliart, connestable, 312, not. 4; 922, 923.
Olderandus, Volaterranus episcopus, 419.
Oldrado, notaro, 929.
Oldrado di Tressena, 928.
Oldrigo di Lisina, iudice, 927.
Oliverius seu *Oliverius*, scholasticus Coloniensis, postea Paderbornensis episcopus, demum cardinalis Sabinae episcopus, 504 et not. 1; 506.
Otricus, Pataviensis episcopus. Vid. *Utricus*, etc.
Otricus de Bollingen, notarius, 106.
Otrato Fasolo, notaro, 928.
Opiso, canonicus Lucanus, 49.
Opizo, Parmensis episcopus, 47, not. 4; 419.
Oprando de Materio, 927.
Oremplazia, 98.
Oriandinus, fidelis imperatoris, 84.
Orlicus, Basiliensis episcopus. Vid. *Odie-nus*, etc.
Oriolfus de Rutingen, 731.
Oriolfus de Tandorf, 731.
Ortwinus de Yltzade, 730.
Otho, Norariensis episcopus, 563.
Otho de Otho, jurisperito, 925.
Othone, principe di Romani (imperator IV), 925.
Ottavianus Passus, 62.
Otto, comes, 662.
Otto, comes de Eimenberch, seu Hennenberc, seu Ennenberch, 533, 537, 674.
Otto, comes Gelresiae, 334, 335, 797.
Otto, comes de Ortenberg seu Ortenburch, 505, 506.
Otto, comes de Thekemburg, 860.
Otto, comes palatinus Rheni et dux Bavariae junior, 335, not. 4; 732, 744, 744, 746.
Otto, comes palatinus de Witelnesbach, 662.
Otto, dux in Luneburg, 809.
Otto, dux Meraniae, comes palatinus Burgundiae, 284, 295, 610, 846, 848, 850, not. b.
Otto, Heribolenensis seu Wirzburgensis episcopus, 294, 391, 400, 404 et not. 4; 402, 610, 721, not. 4; 725, 728, 729, 731, 736, 744, 746, 748, 758, 760, 766, 772, 775, 777, 779.
Otto, Traiectensis episcopus, 99, not. 2; 290, 291, 739, 741, 870, 874, 903.
Otto, filius comitis de Eimenberch, 533, 537.
Ottio seu *Otho*, Romanorum imperator (numero non expresso), 492, 370, 444, 567, 650, 777, 813.
Otto I, Romanorum imperator, 458, 459, 460, 650.
Otto II, Romanorum imperator, 458, 459, 460.
Otto III, Romanorum imperator, 458, 459, 460, 649.
Otto IV, imperator, 542, 593.
Otto, marchio de Carreto, 39.
Otto, marchio Nisanensis, 581.
Otto, praepositus Aquensis et Traiectensis, 296, 329, 335, 339, 603, 739, 775, 776, 780.
Otto, praepositus Magdeburgensis, 329, 779.
Otto, major praepositus novi monasterii, 868.
Otto, praepositus S. Leonardi, 882.
Otto, praepositus ecclesiae S. Servatii Traiectensis, 305, 306, 859.
Otto, rex, 349, 619.
Otto de Astenheim, 730.
Otto de Everstein, testis, 775.
Otto de Ravensburg. Vid. *Deitho de Ravinspurc*.
Otto de Sancto Martino, 573.
Ottobellus de Pimignaco, 212.
P., abbas Curatii, 389.
P., dominus de Coya sive de Cessey, 284 et not. 4.
Paduino, iudice, 925.
Pafnutius, abbas monasterii Petri et Pauli de Spanopetro, 453, 454.
Paganus, episcopus Vulterranus, 41, 42, 44, 45, 232, 622, 659, 670 et not. 4.
Paganus de Parisio, abbas S. Mariae de Latina, 466.
Paganus Balduinus, monetae Brundisinae magister, 469, 470 et not. 4; 471.
Palmarius, ministerialis, 732.
Palmerius Scarpellus, testis, 73.
Palumbus, abbas S. Mariae de Sagittario, 473, 474, 476.
Pando de Mardenant, amiral (?), 950, not. 2.
Pandulfus, subdiaconus et notarius papae, 429, 432.
Pandalphus, 268.
Panfolia de Collis, 479.
Panoglia, comes, 479.
Pantaleo de Maurone, 91, not. 4.
Parentius, senator Urbis, 499, not. 4.

Paulus, abbas Sanctae Mariae de Nerito, 395, 396, 526, 933, not. 4.
Paulus, dominus castri Ischitellae, 480.
Paulus de Cicula, comes Golisani, 197, 498 et not. 2; 408, 920, not. 1.
Paulus Traversarius seu *Traversaria*, filius Petri, potestas Ravennae, 247, not. 4; 640 et not. 4.
Pamatus, presbyter, 618.
Pelagius, Albanensis episcopus, Apostolicae Sedis legatus, 53, 82, 240, 499, 499, 500.
Pelegrinus, presbyter primiceriorum, 65.
Pennatus, 179.
Perchtoldus de Stainberch, ministerialis, 732.
Peregrinus, archiepiscopus Brundisius, 259, not. 1.
Perronus de Venafo, notarius imperialis, 444.
Petraccio de la Nuce, 928.
Petrissa, filia Heinrici Rimeringeris, 733.
Petro Villano, 928.
Petrionius, comes Alexinae, 467, 468 et not. 1.
Petrus, abbas monasterii de Claravalle, 665.
Petrus, abbas monasterii S. Mariae, 104.
Petrus, abbas monasterii Virginis Mariae Eremitarum et S. Stephani de Nemore, 453, 495, 504, 210, 214, 215, 275, not. 4; 943.
Petrus, cardinalis diaconus S. Georgii ad velum aureum, 473, 297, 388.
Petrus, S. Ceciliæ presbyter cardinalis, 563.
Petrus, comes Celani, 592.
Petrus, ecclesiae Tullensis decanus, 490, 824.
Petrus, Avinionensis episcopus, 464, 465.
Petrus, Bibinensis episcopus, 345, 346.
Petrus, Massiliensis episcopus, 249, 250, 253, 229, 300, 302, 483, 484.
Petrus, Reginus episcopus, 446, 448, 449.
Petrus, iudex, 324.
Petrus, medicus Isabellae imperatricis, 537.
Petrus, miles Surresti, 380.
Petrus, nepos Leti Russonis, 394.
Petrus, notarius Rogerii ducis, 389.
Petrus, almae urbis praefectus, 339, 940 et not. 4.
Petrus, thesaurarius Sanctae Crucis Cameracensis, 894.
Petrus de Aurong, testis, 474.
Petrus de Benevento, imperialis curiae iudex, 518.
Petrus de Brisseo. Vid. *Fridericus*, etc.
Petrus de Cusentia, frater monasterii S. Stephaniani de Nemore, 520.

Petrus de Fonte, rector Massiliae, 300.
Petrus de Insula, Cassinensis abbas, 698.
Petrus de Johanne Crispo, testis, 326.
Petrus de Malcone, notarius, 303.
Petrus de Malusco, jurisperitus, 350, not. 2.
Petrus de Monte Acuto, magister Templi, 312, not. 1; 502.
Petrus de Salerno, notarius imperialis, 454, 455, 949.
Petrus de Sancto Germano, imperialis curiae iudex, 378, 382, 383, 434, 433, 497, 697.
Petrus de Sancto Jacobo, civis Massiliensis, 688, 689, 744, 745.
Petrus de Sancto Martino, testis, 474.
Petrus de Vinna, seu de Vinca, seu de Vinetis, curiae iudex, 497 et not. 4; 936.
Petrus de Yernia, civilis scientiae professor, 449, 451 et not. 6.
Petrus, dictus de Ebulo, versificator, 443 et not. 4.
Petrus, dominus Ebuli, justitarius Terrae Labris, 694 et not. 4; 695, 697 et not. 1.
Petrus Asy, 214.
Petrus Bermundi, canonicus, 474.
Petrus Bonetus Longus, rector Massiliae, 300.
Petrus Bonifacius, testis, 303.
Petrus Bonus, iudex Ravennae, 489, not. 4.
Petrus Traversarius, potestas Ravennae, 356, 640.
Petrus Triginta demonum, villanus, 394.
Petrus Velulus, testis, 689.
Petrus Vilhelmus de Caonis, testis, 474.
Petrus Wilhelmus, testis, 474.
Philippus, Coloniensis archiepiscopus, 940.
Philippus, comes Bononiae, 642.
Philippus, episcopus Marturanensis, 455 et not. 3; 229, 389.
Philippus, frater Henrici VI imperatoris et patris Friderici II, dux Sueviae, rex Romanorum, 87, 494, 507 et not. 4; 555, 593, 604, 602, 603, 720, 743, 744, 761, 792, 800, 897, 933, 953.
Philippus Augustus, Francorum rex, 73, not. 2; 375, 376, 525, not. 2.
Philippus Cynardi, testis, 536.
Philippus de Platina, notarius imperialis, 482.
Philippus de Salerno, notarius imperialis, 244, 246, 247, 436.
Philippus de Troja, fidelis imperatoris, 406, 407 et not. 4.

Pierre de Montagu. Vid. *Petrus de Monte Acute*.
Pietro degli Avercati, 934.
Pietro di Fontana, 934.
Pilgrimus de Osterholts, 734.
Poncius Amati, Cremonensis, potestas Senensis, 443, not. 4.
Poncius Willelmus de Rosen, canonicus Arelatensis, 474.
Poppe, 733.
Pratopagius, rectus *Gratopalis*, fidelis imperatoris, 663, 689.
Preyotinus de Castellano, 44.
Primadicio, filiole de Arnolfo de Monte Orso, 924.
Pugnetto, notaro, 929, 930.
Quinipertus, Frisariensis praepositus, 775.
Quiricus, fidelis imperatoris, 84.
R., Pulsanensis abbas, 523, not. 4.
R., camerarius regis Angliae, 783, not. 4.
R., comes de Auserg seu de Hauchesparg, testis, 564, 877.
R., comes de Ravenaburg, 560, 564, not. c.
R., Sanctae Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis, 430, 773.
R., dominus de Ceyz sive Cossey, 284, not. 4.
R., praepositus de Schöngau seu Schöngow, 764.
R, prior hospitalis Jerusalem in Anglia, 824, 825, 836, 838.
R. de Balcio, 374.
R. de Chavasio, 285.
R. de Ennalbach, testis, 77.
R. de Hagmas, 763.
Radolfus de Hudirsingen, testis, 444.
Radulfus, 234.
Radulphus, Coloniensis archiepiscopus et Italiae archicancellarius, 563.
Raimondo di Laccabellano, giudice, 929.
Raimundus seu Remundus, Arelatensis archiepiscopus, 473.
Raimundus Abeilla, balistarius, rector Massiliae, 300.
Raimundus Caminakis, rector Massiliae, 300.
Raimundus Grimaldus seu Raimont Grimaud, testis, 536, 538 et not. a.
Raimondo de Laccabellani, giudice, 928.
Rasinaldus, canonicus ecclesiae Massiliensis, 300, 302.
Rasinaldus, seu *Rasinaldus*, seu *Rasinaldus*,

Reinaldus, dux Spoletanus, imperialis legatus in Tuscia, 49, 73, 99, 444, 439, 444, 462, 463, not. 4; 480, 488, 231, 263, 264, 296, 307, 333, 335, 339, 344, 354, 355, 369, 372, 378, 382 et not. d; 383, 400, 404, 404, 417, 420, 425, 427, 464, 462, 475, 493, 504, 503, 504 et not. 2; 506, 508, 544, 542, 530, 535, 547, 552, 557, 560, 564, 565, 569, 570, 574, 577, 582, 585, 588, 604, 607, 646, 620, 622, 624, 628, 631, 633, 639, 651, 659, 664, 666, 670, 677, 678, 682, 685, 940, 941.
Reinaldus de Guasto, comes S. Marci, 475 et not. 4.
Reinaldus Monaldi, subdiaconus et capellanus papae, 430.
Rainerio, nepote de Paduano, iudice, 925.
Rainerus de Perod. Caudito, testis, 73.
Raino de Prato, 268.
Raino Raonis Juss, 268.
Rainutus Philippus Malavolta, civis Senensis, 99, not. 2; 334, 332, 333.
Rambaldo Conte, 927.
Rambertino di Rambertini, potestate de Bressa, 928.
Rasinaldus de Collis, 479.
Rasnerius de Mendico, 479.
Rasnerius Rustichini, camerarius communis Senensis, 504, not. 2.
Rasnuccius, provisor communis Senensis, 504, not. 2.
Rao, dominus Deviae, 480.
Rao seu Raso, patriarcha seu cognatus patriarchae, 536, 538 et not. a.
Rao, vassallus, 436.
Rasoul de Mérencourt, patriarche de Jérusalem, 922 et not. 4. Voy. *Rodulphus*.
Rapoto de Heyzingen, 730.
Rappoto, praepositus ecclesiae Augustensis, 749, 747, 940.
Raymundus, Tolosanus comes, 429, 477, 693.
Raymundus Berengarius, comes Provinciae et Forcalquerii, 484, 680, 684, 684, 685.
Raymundus Julianus, praepositus ecclesiae Massiliensis, 299, 300, 302.
Reinaldus, Coloniensis archiepiscopus et Italiae archicancellarius. Vid. *Reinoldus*.
Reinaldus, Capuanus archiepiscopus, 44, 259, not. 4; 272, not. 4.
Reynaldus, de Lavaretta comes, 536.

Raynaldus de Aversa, 357, 358, 359, 360, 596 et not. 1.

Raynaldus Otobonus, campsi imperatoris, 428, 437.

Raynaldus Segnorelli, testis, 433.

Redolphus, comes, potestus Lucanus, 49.

Reingerus de Heribach, 845.

Reinhardus de Plasse, testis, 234.

Reinoldus de Rosse, testis, 806.

Reinoldus, Coloniensis archiepiscopus et Italica archicancellarius, 253 et not. a; 662.

Rembaldus Nazareus, testis, 474.

Remboldus, sacerdos in Burnhoven, 785.

Renaldus de Cochas, testis, 427.

Renaudus, proavus imperatoris Frederici II, 265.

Reniers, quens, 1, not. 2.

Ricardus seu Aicardus, Parmensis episcopus, 662 et not. e.

Ricardus, seu *Richardus*, seu *Rizzardus*, camerarius imperialis aulæ, 48, 66, 446, 369, 369, 372, 420, 493, 536, 552, 569, 624, 659, 682, 940.

Ricardus, comes Sangri, 368.

Ricardus, iudex Nucerie, 547.

Ricardus, logotheta, 346.

Ricardus, monachus et infirmarius monasterii S. Mariæ Montis Virginis, 265.

Ricardus, sororius Raynaldi de Guasto, 475, not. 4.

Ricardus de Altavilla, 549, 520, 521.

Ricardus de Marturano, 455, not. 2.

Ricardus de Ofen, iusticiarius Aprutii, 107.

Richardus, 943, not. a.

Richardus, de Celano comes, 4.

Richardus, comes Montis Bilgardi, 284 et not. 2.

Richardus, filius Tristain, testis, 390.

Richardus seu Ricardus de Principatu, marchialis imperialis aulæ, 475, 552, 639, 664, 682, 700.

Richardus, senescalus, 394.

Rikza Inclusa, 845.

Riprandinus, nepos Frederici de Arco, 444, 445, 446.

Riprandus, abbas monasterii S. Zenonis, 93, 94, 96, 97, 98.

Robaldus, frater comitis G., 370.

Robertus, 435.

Robertus, abbas Sancti Johannis in Plano, 466, 467.

Robertus, cancellarius regis Rogerii, 470, not. 1.

Robertus, comes de Caserta, 135.

Robertus, comes Lorelli, 315, 316 et not. 2.

Robertus, comes de Nassow, 797.

Robertus, dominus Baroli, 324.

Robertus, filius Minoris de Capua, 268.

Robertus, filius Roberti duci, 390.

Robertus, magister templi Hierosolymitani, 312, 318.

Robertus de Antiochia, 435.

Robertus de Bovis, regis Francie legatus, 876.

Robertus de Cortemayo, Francie buticularius, 612.

Robertus de Fossaceca, 268.

Robertus de Neref, constabularius Doverensis, 783.

Robertus de Prata, 268.

Robertus de Sancta Maria ad Montem, iudex, 416.

Robertus Guiscardus, dux Apulie, 442, 469.

Robertus Malerba, dominus Submontis, 80, 407.

Robertus Sanctas Marias de Cercis, iudex, 327.

Robertus Tolomonis de Prutomis, 368.

Rodolphus, ecclesiæ Tullensis archidiaconus, 490.

Rodulfus, abbas S. Mariæ vallis Joseph de Paternione, 195.

Rodulfus, iudex et camerarius, 143, not. 4.

Rodolphus, seu *Rudolphus*, seu *Radolphus*, patriarcha Hierosolymitanus, 342 et not. 4; 347, 318, 329, 499, not. 4; 500, 564, 502, 503, 603, not. 4; 884.

Rodolphus, prior monasterii S. Severi in Classe, 47, not. 4.

Rodolphus de Sancto Miniato, vicarius imperialis in Tascia, 571, not. 4.

Roffredus de Benevento, juris civilis professor, 73, 433, 451, 940.

Roffridus, subdiaconus et notarius apostolicus, 273, 283, 286, 289.

Roffridus seu Roffredus de S. Germano, imperialis curio iudex, 496, not. 2; 425, 427.

Rogierus (?), 277.

Rogierus, abbas Cassemarii, 416, 447, 448.

Rogierus, abbas monasterii S. Stephani de Bosco, 275 et not. 1; 276, 277, 374, 375.

Rogierus, archipresbyter castri Geklonis, 327.

Rogierus, bajulus Nicoterne, 247.

Rogierus, comes Molissi, 368.

- Rogierius I.*, comes Siciliae et Calabriae, 210, 212, 276, 277, 438, 439, 440, 444, 445, 469, 524, 943, not. a.
- Rogierius II.*, comes Siciliae et Calabriae, postea rex, 403, 453, 492, 234, 276, 345, 364, 365, 438, 439, 440, 441, 443, 444, 445, 466, 467, 468, 469, not. 1; 470, not. 1; 480, 524, 949, 943, not. a; 944.
- Rogierius sive Rogerius*, comes Tusciae palatinus, 23, 32, 58, 59.
- Rogierius*, dux Apuliae, 412, 322, 323, 326, 364, 388, 389, 390.
- Rogierius*, Militenis seu Miletensis episcopus, 229, 374.
- Rogierus de Aquila*, comes Fundanus, 1, 83, 393, 427 et not. 4, 2; 597 et not. 2.
- Rogierus de Calo*, fidelis Constantiae imperatricis, 391.
- Rogierus de Marturano*, 455, not. 2.
- Rogierus Attavus*, iustitarius Calabriae, 208 et not. 1; 209, 244, 217, 276.
- Rogerus*, decanus (Cameracensis), 894.
- Rogerus*, episcopus Cameracensis, 893.
- Roggerius de Galluccio*, iustitarius, 697, not. 4.
- Rohardus*, dominus Cayphas, 633.
- Rolandus de Gothofredi*, 927.
- Rolandus*, comes Tusciae palatinus, 514.
- Romanus*, S. Angeli diaconus cardinalis, in Francia legatus, 79, 80, 643, 693.
- Rorzmammus de Kempeing*, testis, 738.
- Rostagnus de Malcone*, notarius, 263.
- Rubaldo Malpaserto*, 26, not. 1.
- Rulbertus*, iudex, 446, not. 1.
- Ruckerus de Bernhusen*, testis, 885.
- Rudegerus de Herlekoven*, testis, 842.
- Rudegerus Pademe*, 730.
- Rudericinus*, miles de Flamburnen, 733.
- Rudolfus*, 654.
- Rudolfus*, comes de Habebesburg, seu Habesburg, seu Hauspurg, seu Habichburg, 295, 564, not. c; 849, 952. *Vid. R.*, comes de Ausburg.
- Rudolfus*, comes de Thierstein, 884.
- Rudolfus*, homo nobilis de Hewe, 880.
- Rudolfus seu Rodolfus de Arbona*, testis, 752, 888.
- Rudolfus de Chisolova*, 851, 855.
- Rudolfus seu Rodolfus de Ramesperc*, testis, 752, 888.
- Rudolfus de Wolchenberch*, ministerialis, 732.
- Rudolphus*, comes de Fuliendors seu Phalendors, 662 et not. g.
- Rudolphus*, comes palatinus de Tuwingen seu Tubingen, 787, 792.
- Rudolphus*, Carensis seu Curienensis episcopus et abbas Sancti Galli, 547 et not. a; 557, 560, 564, 565, 569, 577, 582, 585, 587, 607, 609, 646, 620, 622, 624, 628, 634, 632, 633, 904, not. 1.
- Rudolphus (de Varilo)*, pincerna langravii Thuringiae, 802 et not. a.
- Rudolphus de Vernhaim*, testis, 833.
- Rudolphus Dives*, testis, 882.
- Rudolphus de Noza sive Nozza*, civis Pergamensis, 56, 57.
- Ruegerus de Chirichperg*, 734.
- Rufinus*, presbyter Placentinus, testis, 416, 333.
- Rugerus de Nyndlingen*, 731.
- Ruggerus*, filius sculteti de Hallis, 842.
- Ruggerus*, scultetus de Hallis, 842.
- Rudogerus de Sparrenhecke*, testis, 782.
- Rutgerus*, archidiaconus, 492, not. 2.
- Rupertus*, comes de Castele seu de Kastel, 767, 905.
- Rupertus*, comes Hirsutus, 295.
- Rusus Mellucis*, iudex Senensis, 443, not. 1.
- Rustichinus Sinibaldi*, testis, 504, not. 2.
- Rymarius*, 815.
- S.*, camerarius papae, 130.
- S.*, Basilicae duodecim apostolorum presbyter cardinalis, 273.
- S. de Bruch*, 762.
- Saladinus Iudex*, provisor communis Senensis, 350, not. 2.
- Salardino di Griffari*, 925.
- Salemus*, notarius, 204, 206.
- Sanctus Eucharis*, martyr, 494.
- Sando*, vicecomes Aversae, 325.
- Stanabeco Gonso*, 925.
- Schinella*, conte, 925.
- Scolatus Camerarius*, provisor communis Senensis, 350, not. 2.
- Scriba*, notaro, 925.
- Ser Joannes de Bona*, iudex, 640.
- Sergius*, 242, 276.
- Sergius*, monachus, 496.
- Severinus*, dominus Terrae Rubcae et Tammarii, 269.
- Sezumundinus*, fidelis imperatoris, 84.

Sibertus, comes de Werde, 295, 755.
Sibertus de Ulimine, testis, 462.
Silodo, canonicus, postea decanus Aquisensis, 731, 738, 859.
Sibotho, Augustensis episcopus, 833, not. 1.
Sica, uxor Pauli de Cicala, 496, not. 2; 920, not. 1.
Sifridus, seu *Sifredus*, seu *Sieceridus*, seu *Sivridus*, Augustensis, sive Augustanus, sive de Ovresburch (*Augsburg*) episcopus, 43, 47, 49, 23, 32, 36, 40, 50, 52, 56, 67, 64, 66, 294, 488, 492 et not. 3; 640, 744, 746, 748, 754, 758, 794, 796, 797, 799, 800, 802, 803, 818, not. 4; 819, 820, 828, 830, 866, 867, 877, 879, 883, 886, 894, 897, 899, 904 et not. 4; 906, 940.
Sifridus, de *Thunspere*, testis, 794.
Sifridus, comes in Blankenberg, 809.
Sifridus, sive *Sigifridus*, comes de Vienne, sive de Vienna, sive de Wien, sive de Viende, sive Vinnensis, 283, 296, 307, 324, 329, 341, 354, 530, 557, 560, 564, 565, 577, 582, 585, 588 et not. a; 604, 646 et not. a; 620, 622, 628, 634, 633, 666, 670, 682, 685.
Sifridus, sive *Syfridus*, sive *Syeridus*, Maguntensis sive Moguntinensis archiepiscopus, Germaniae archicancellarius, 23, 30, 39, 40, 50, 52 et not. 4; 66, 67, 64, 67, 77, 261, 262, 294, 465, 571, 640, 725, 726, not. 2; 728, 729, 734, 739, 744, 742, 744, 746, 748, 762, 772, 776, 778, 779, 786, 787, 797, 809, 811, 813, 816, 840, 860, 883, 885, 891, 897, 898, 899, not. 2; 901, not. 4; 914.
Sifridus Struve, testis, 584.
Sigebodo, comes de Scartvelt, 684.
Sigebodus, protonotarius, 770.
Sigifridus, Moguntinensis archiepiscopus. Vid. *Sifridus*, etc.
Signoriotio Santacroce, 935.
Simo de Cicala, 498, not. 2; 920, not. 1.
Simo de Domibus, 462 et not. a.
Simo de Prata, 268.
Simo de Quercigrassa, testis, 604, not. 2.
Simo Spatarius de Vinculatio, 268.
Simon ou *Samuel de Muisons*. Vid. *Simo de Domibus*.
Simon de Tocco seu *Tocho*, imperialis curiae iudex, 378, 382, 383, 425, 427, 431, 433 et not. 4; 496, 498, 514, not. 4.

Sirus, Papiensis episcopus, 662.
Soffredus, Fistoriensis episcopus, 446, not. 4; 332.
Sophia, uxor comitis Ottonis de Ravensburg seu Ravensberg, 805, 806.
Sophia, uxor Henrici de Langenberg, 814.
Sorteonus Piper, 219, not. 1.
Spatacurta Ubertini, 331, 332.
Stephanus, abbas S. Benedicti montis Cassini, 1, 49, 70, 71, 83, 94, not. 4; 100, 101, 402, 272, not. 4; 697, 698, not. 4.
Stephanus, archimandrita monasterii S. Mariae de Terreto, 438, 439.
Stephanus, comes, 490.
Stephanus, comes in Burgundia, 284, 493, 818, 819, 820.
Stephanus, frater S. Stephani de Nemore, 520.
Stephanus, generalis procurator monasterii S. Stephani de Nemore (veriaimiliter idem), 709, 241, 212, 244, 246.
Stephanus de Partemico, regiae curiae iustitarius, 198, not. 2; 920, not. 4.
Stephanus de Sacro Cesare, 612.
Suze Colemanus sive *Colomum*, civis Pergamensis, 56, 87 et not. a.
Suetherus de Dinkethen, testis, 806.
Suikerus, praepositus monasterii Curwaldensis, 934.
Suikerus de Mindelberg, testis, 940.
Suikerus de Mulhausen, 769, 770, 771.
Sygebertus, comes de Alsatia, 758, 760. Vid. *Sibertus*, comes de Werde.
Symeo sive *Symon*, archiepiscopus Ravennatensis sive Ravennas, 8, 39.
Symon, Tyrensis archiepiscopus, regni Ieronolymitani cancellarius, 536, 538, 552, 672, 676, 691, 922.
Symon, comes de Saraponte seu de Sarbruche, 760, 766, 813.
Symon, comes Teutinus, 464, 475, 530, 536.
Symon, Iudeus baptizatus, 785.
Symon de Maugastel, archiepiscopus de Sar. Vid. *Symon*, Tyrensis archiepiscopus.
T. de Novo Castro, 284.
Taddeus, de Carpigna comes, 342.
Taddeus, de Montefeltro comes, 312.
Talaricus, villanus, 391.
Talchevolus, frater Otobelli de Pimignaco, 912.
Tallacotius de Cajano, 268.

- Tallacotius de Rocca Romana*, 268.
Tancr, roy (de Sicile), 923. Vid. *Tankredus*.
Tankradus Vasconte de Campilio seu *Campelio*, 633, 634, 635, not. 4; 674, 675.
Tankredus, rex, 943, not. a.
Tanzelgardus, camerarius, 343.
Tegenhardus, seu *Thagenhardus*, seu *Degenhardus*, Heripolensis ecclesiae scolasticus, praepositus in Henge, 402, 603, 766, 772, 778.
Terrisius, Casanensis episcopus, 361, 362, 363.
Tethaldus, marchio, 44.
Th., decanus Leodiensis, 742, 749.
Thaddaeus, abbas Sanctae Mariae de Ferrara, 366, 267.
Thaddeus, Neocastrensis episcopus, 229.
Thadeus, de Urbino comes, 604.
Thebaldus, praefectus, 610.
Thebaldus de Monte Acuto, 72.
Th[ebaldus], comes Campaniae, 642.
Theobaldus, dux inferioris Lotharingiae, 295.
Theobaldus, frater lanthgravi Guehardi, 782.
Theobaldus seu *Thyboldus*, marchio de Voburg seu de Hohenberch. Vid. *Diopoldus*, marchio de Hohenberch.
Theobaldus, praetor. Vid. *Diopoldus*, etc.
Theobaldus de Bellovisu sive de *Beauvoir*, 285 et not. 4.
Theobaldus de Rubro Monte, vicecomes Bisuntinus, 284 et not. 3.
Theodericus, Maguntinus archiepiscopus, 722.
Theodericus seu *Thidericus*, Treverensis archiepiscopus, 99, not. 2; 294, 335, not. 4; 488, 492, 640, 723, 725, 739, 744, 744, 746, 796, 797, 799, 800, 802, 808, 813, 815, 818, not. 4; 819, 820, 828, 830, 840, 854, 866, 867, 894, 897, 899.
Theodericus seu *Thidericus*, camerarius, 770, 774.
Theodericus, Erpibolensis episcopus, 786, 797.
Theodericus, filius Marquardi de Anelvre, 761.
Theodericus seu *Dietricus*, Beronensis ecclesiae praepositus, 349, 344.
Theodericus, Northusenensis praepositus, capellanus imperatoris, 238, 777, 779.
Theodericus seu *Thidericus* de Hensyberch, seu *Heinsberg*, seu *Heinsberg*, seu *Hemelberch*, seu *Helmelberch*, advocatus in Colonia, 505, 506, 744, 744 et not. b; 746 et not. a; 860.
Theodericus seu *Dietricus*, marchio de Hohenberch, testis, 767, 787, 814, 849.
Theodericus de Honstein, testis, 778.
Theodericus Monachus, advocatus, 735.
Theodericus seu *Thidericus Rufus* de *Helmoldsdorf* seu *Helmoldsdorf*, testis, 770, 771.
Theodericus seu *Thidericus Schellevis* seu *Schellevis*, testis, 770, 774.
Theodericus, Monasteriensis episcopus, 808, 903 et not. 4.
Theodoricus, marchio, 662.
Theodoricus de Cleve, testis, 744.
Theodoricus de Heffalis, advocatus, 735.
Theto de Ravensburg. Vid. *Detto* de Ravenspurg.
Thiericus de Heinsberg. Vid. *Theodericus* de Hensyberch.
Thomas, tituli Sanctae Sabinae presbyter cardinalis, 603, not. 4.
Thomas seu *Thomasius*, Moliai et Celani comes, 248, not. 4; 272, not. 4; 356, not. 4; 357, 358, 359, 360 et not. 4; 589, 596 et not. 4.
Thomas seu *Tomasius*, comes Sabaudiae et totius Italiae legatus, 639, 661, 666, 646, 688, 689.
Thomas, magister iudex, 382.
Thomas seu *Thomasius de Aquino*, Accerrarum seu de Aceris comes, magnus iustitarius Apuliae et Terrae Laboris, 248 et not. 3; 272, not. 4; 356, not. 4; 475, 493, 536, 552.
Thomas de Avellino, miles, 208, 206.
Thomas seu *Thomasius* de Caserta, comes regni, 436, 393, 427, not. 2.
Thomas de Nona, testis, 563.
Thomasius, delegatus episcopi Mantuae, 644, not. 4.
Thomasio de Vincentio, 925.
Thomasio, iudice, 928.
Thomasius, frater Mattei Gentilis, 597, not. 4.
Thomasius seu *Thomas*, praepositus Sanctae Mariae de Luco, 352, 353, 434, 432, 433, not. 4.
Thomasius de Rocca, 436.
Thyboldus, marchio de Veburg. Vid. *Diopoldus*, marchio, etc.
Tigno de Coldis, testis, 581.
Tigrinus seu *Tigrimus*, comes Tusciae palatinus, 23, 32, 49, 58, 59.
Tiricus Dunstrein de Sintze, 737.
Tirus, Tarvisinus episcopus, 622, 659.

Todinus, 269.
Tolomeo di Bonono, 928, 929.
Tornampullia, provisor communis Senensis, 350, not. 2.
Tristanus de Mileto in Troia, 323.
Trugiatu, primicerius ecclesie S. Marise de Nuceria, 317.
Tymo de Aentzchirichen, 730. *
Uboldus, filius Udeprandi, testis, 326.
Ubertinus, potestas Bononiæ, 617.
Uberto di Mandello, 931.
Uberto Pinguetto, notaro, 928.
Uberto Sordo, 928.
Ubertus, comes de Castro Novo, 8, 74, 75 et not. 4.
Ubertus de Novaria, 219, not. 4.
Udalricus, cancellarius, 160, 663.
Ugo, Murbarensis abbas. Vid. *Hugo*, etc.
Ugo, consobrinus Ugonis de Cerolania, 268.
Ugo de Cerolania, 268.
Ugo de Claromonte, 475, not. 4.
Ugo de Prata, 258.
Ugo de Sancto Petro, 268.
Ugo de Valcornea, 179.
Ugo Prealone, jurisperito, 925.
Ugolinus, comes, imperatoris fidelis, 669.
Ugolinus, de Panico comes, 416, not. 4.
Ugolinus seu Ugo, Vercellensis episcopus, 609, 622, 659, 664, 665.
Ugolinus, filius vicecomitis de Campillo, 479.
Ugolinus seu Hugo de Juliano de Parma, comes Romaniolæ, 75 et not. 1; 466, 488, 489 et not. 1; 217 et not. 1.
Ugolinus Donedama, potestas Masillæ, 686, 687, 688.
Ugolinus Paganelli, potestas Fistorii, 48.
Ugotio de Saxoforti, 479.
Uguice, comes, imperatoris fidelis, 669.
Ugulinus Albizonis, 33, 34, 35, 36.
Ugulinus de Mugello, 33, 34, 35, 36.
Uldaricus, abbas Auguensis, 628, 662.
Ulicus, abbas Sancti Galli, 295, 547, 557, 560, 564, 565, 582, 585, 587, 879.
Ulicus, castellanus de Schanbelburg, 764, 765.
Ulicus, comes de Eppan, 295.
Ulicus, comes de Hellenstein seu Helfenstein, 879, 885.
Ulicus, comes de Luneburg seu Lenebuch, 662.

Ulicus sive Olicus, comes de Ultimis, seu de Ultimo, seu de Ulto, 307, 341, 873.
Ulicus, comes de Vienna, 341.
Ulicus seu Uldericus, Palaviensis episcopus, 42, 47, 49, 23, 32, 36, 39, 40, 56, 57, 61, 66, 70, 71, 77 et not. a; 99, 441 et not. 1; 438, 441, 449, 458, 460, 462, 723, not. 4; 861.
Ulicus, ministerialis ducis Bavarie, 575.
Ulicus, notarius regis, 858, 868, 879, 909.
Ulicus, praepositus de Moringen, 781, 802, 803, 940.
Ulicus, presbyter de Walse, 881.
Ulicus de Hagenouwe, testis, 751.
Ulicus de Levenstene, testis, 782.
Ulicus de Loperdorf, testis, 882.
Ulicus de Maltis, testis, 802.
Ulicus seu Vulricus de Mincembere seu Minzinburg, camerarius, 158, 295, 818, 953.
Ulicus de Pothamo, testis, 752.
Ulicus de Rutingen, 731.
Ulicus de Schoenenecke, testis, 791.
Ulicus de Werda seu Werde, camerarius, 279, 293, 296, 868.
Ulicus Bulo, 736.
Ulicus Kuchmeister, testis, 882.
Ultramonte, civis Senensis, 406.
Umbertus, 234.
Unfridus Ungarus, dictus abbas, 547.
Urbanus de Tasano, judex, 293, not. 2.
Ursio, cambellanus, 612.
Urso, Agrigentinus episcopus, 273.
Utha, uxor ducis Welfonis, 791.
Valchingus, 492, not. 2.
Valradus, Paderbornensis major praepositus, 775.
Varnerius, dapifer. Vid. *Hernherus*, dapifer.
Ventura, nepos Ottobelli de Pimignaco, 942.
Vigbertus. Vid. *Clemens III*.
Vido, comes de Blandrato, 663.
Villanus de Aldighieris de Ferrara, potestas Papiensis, 608.
Vidominus, fidelis imperatoris, 84.
Viciano, cognominato Tigone, notario, 928.
Vizemundus, dux, 491 et not. b.
Volkerus, dapifer de Salzberg, 849.
Volquinus, comes de Salsenberg, 775.
Volquinus, magister domus militiae Christi in Livonia, 583.
Volradus, comes de Tanneberg, 808.

- Voto de Sicetrali*, villanus, 391.
Vualpertus Turo, testis, 767.
Vualframus de Vuitoldshausen, testis, 767.
W., camerarius regis Anglie, 783.
W., decanus ecclesie Hammemburgensis, 238.
W., rex Sicilie, 343. Vid. *Guillelmus secundus*.
W. de Ratenverech, 732.
Walchunus de Rudsorf, 731.
Walcunus, burgensis in Hallis, 842.
Waldemar, rex Dacie seu Danorum, 393, 394 et not. 1; 609, 768 et not. 4; 778, not. 1; 798, 806, 862 et not. 3.
Waleranus Theotonicus, 783, not. 4.
Waltramus seu *Waltricus*, dux de Limburg, seu Limpure, seu Lembourch, 610, 735, 806 et not. a; 808, 813.
Wabramus de Montjoie, 734, 735.
Walterus, de Arnesten comes, 604.
Walterus, cognomen *Malus*, Carleolensis episcopus, 821, 825, 833, 834 et not. 1; 850, 851 et not. 1, 2.
Walterus, filius domine Berlen, 842.
Walterus de Borre, 872.
Walterus de Eschenbach seu *Eschibach*, 789, 790, not. 1.
Walterus de Hornbure, testis, 842.
Walterus seu *Waltherus de Schipfe* seu *Scipfe*, pincerna, 295, 953.
Walterus Bacho de Thetingen, 842.
Walterus Nagillinus, alias *Magillinus*, minister regis de Ulma, 736, 794, 831, 834.
Waltherus, canonicus Herbipolensis, 778.
Waltherus, minister de Vulma seu de Ulma (verisimiliter idem ac *Walterus Nagillinus*), 754, 885.
Waltherus de Hontels seu de *Hohenvolts*, testis, 752, 888.
Waltherus de Langenberch, testis, 604, 767.
Waltericus Sotolimensis, 581.
Wanungus Sagittarius, 731.
Wasmodus de Speckereit, testis, 868.
Welfo, dux, 746, 791, 909, 910.
Wernerus, praepositus S. Joannis in Wicemburg, 540.
Wernerus de Bollandia seu de *Boland*. Vid. *Wernherus de Bollandia*.
Wernerus, comes de Battenberg, 795.
Wernherus seu *Wernherus*, comes de Kiburg seu de Chiburch, 319, 552, 887.
Wernherus seu *Wernerus de Bollandia*, seu *Bollandia*, seu *Bonlandia*, seu *Bonlandia*, seu *Bondlande*, seu *Bolant*, seu *Borlandia*, seu *Bolanden*, duplifer, 13, 47, 49, 23, 32, 36, 39, 41, 49, 50, 52, 53, 56, 58, 64, 66, 70, 72, 73, 77, 295, 296, 298, 307, 721, not. 1; 722, 728, 731, 742, 744, 746, 786, 787, 813, 851, 860, 914.
Wernherus de Ifenthal, testis, 882.
Wernherus de Mendechingen, testis, 833.
Werricus, magister, 894.
Wichmannus, Magdeburgensis archiepiscopus, 584.
Wido, comes Tuscie palatinus. Vid. *Guido*, etc.
Widemundus seu *Witzemundus*. Vid. *Wizemundus*.
Wilbodo, Leodiensis episcopus, 813.
Wildebrandus, major praepositus Hildensemensis, 829.
Wilhelmus, advocatus de Aquigrano, 296, 339, 734, 857, 859.
Wilhelmus, comes de Gierzen, 295.
Wilhelmus, comes de Hunburt, 952.
Wilhelmus, comes de Turwingen, 748, 787.
Wilhelmus, seu *Willelmus*, seu *Willelmus*, seu *Guillelmus*, marchio Montiserrati, 8, 43, 47, 49, 23, 27, 32, 39, 44, 56, 58, 64, 70, 71, not. 1; 73, 84, 214, not. 1; 312, 329, 332, 333, 339, 341, 350, 355, 417, 420, 425, 426, not. 1; 662, 704, 705, not. 2; 742, 743, 914.
Wilhelmus. Vid. *Guillelmus*.
Willelmus, novi monasterii decanus, 868.
Willelmus, archidiaconus in Antwerpis, 894.
Willelmus, Ravennas archiepiscopus, 419.
Willelmus, comes in Burgundia, 284 et not. 1.
Willelmus, comes Gebennensis, 193, 818, 849, 820.
Willelmus, comes Hollandiae, 721, 722.
Willelmus, Lausanensis episcopus, 488, 492, 630, 631, 818, not. 1; 819, 820.
Willelmus de Asperomonte sive d'Apremont, 284, not. 5.
Willelmus, filius Bertholdi, burgensis Lubecensis, 578, 583.
Willelmus de Sabrano, comes Forcalquerii, 371, 373, 430, 464, 465.
Willelmus, mariscalcus, 809.

Witigo, praepositus de Reithenbuech, sive Raitenbuech, sive Raitembuoch, 244, 245, 782.

Wiso, testis, 584.

Wolcherus, Aquilegiensis patriarcha, 565.

Wolffelmus, scultetus de Hagenow, 758, 760.

Wolfframus de Lapide, testis, 787.

Wolfframus de Oehsenpach, 731.

Yldebrandus, comes, 459, 460.

Ysabella, filia regis Almerici, uxor comitis Trencensis, 534, 537.

Ysingerus de Roremnos, 50.

Zacconello Zanasio, 929.

Zanchonino de Strancano, 928.

Zeno di Criliano, 929.

Zenone di Castrone, 928.

Zuinitholdus seu *Zwendeboldus*, filius regis Arnulphi, 491, 650.

INDEX

LOCORUM GEOGRAPHICUS.

- Abelis*, 533.
Abescenda (molendinum de), 113.
Abates, 60.
Accianichi mons, 33.
Accon, seu *Acchon*, seu *Aere*, 312, not. 1; 409, 413, 533, 534, 537, 688, 921, 922, 923.
Accrata (abbatia de), 60.
Achara, 533.
Aciano, 35.
Adelberg coenobium, 864.
Adria, 148.
Adrianum, 148.
Aegyptus, 376, 733, not. 1.
Aequa civitas, 380 et not. 3.
Africa, 254, not. 2.
Agenis seu *Agone*, 62 et not. 5.
Agenouze sive Agnouze. Vid. *Hagenouze*.
Aglanum, 268.
Agnia seu *Agna* (vallis de), 61 et not. f.
Agnianum, 21.
Agon (volta de), 368 et not. 1.
Agone. Vid. *Agenis*.
Agricia, 94.
Agrigentum, 322, 323.
Aichelberg. Vid. *Eichelberg*.
Aitingen, 719, 720, 747.
Aistrum, 337, not. 1.
Alaupium sive Alauch, 254 et not. 5.
Alba. Vid. *Elve*.
Albania sive Aubagne, 254 et not. 5.
Albarellum Marinum, 619.
Albaron, 367 et not. 1.
Alodiga seu *Albenga*, 689 et not. 4.
Albelas, seu *Albemas*, seu *Albens*, 689, not. 4.
Albinea, 416.
Albinianum, 269.
Albotino (abbatia de), 62.
Alderadum, 268.
- Aldinbure*. Vid. *Altenburg*.
Alegodes, 371.
Alenannia, seu *Allemania*, seu *Alamania*, 2, 52, 53, 54, 99, not. 2; 201, 221, 233, 294, 394, 402, 409 et not. 2; 413, 516, 570, not. 4; 598, 610, 630, 678, 715, not. 1; 720, 721, 804, 811, 854, 856, not. 3; 862, 871, 892, 920.
Aleninas seu *Alezinas* lacus, 89, 406, 437.
Alaxandria, 355, 542, 640, 642, not. 4; 645, 704, 712, 713, 926, 927.
Alexi seu *Alexio* (molendinum de), 943, not. a; 947.
Alezina, 168, 261.
Algaudium, 368.
Alica, 21.
Alifa, 268, 512, 516.
Aliprando, 25.
Allera amnia, 318, not. 1.
Allodis (vallis de), 562.
Alpe (castellum de), 60.
Alpe Uraine, 61.
Alpes, 721.
Alpes Vitiliani, 63, not. 1.
Alpis Magna, 618.
Alpis Maxima, 618.
Alsatia, 278.
Altenberg. Vid. *Veteris Montis* abbatia.
Altenburg, seu *Aldenburch*, seu *Aldinbure*, 730, 781, 933 et not. 2.
Altenfurte, 844.
Altomma, 62.
Altorf, 873.
Altorfensis sylva, 872.
Alumbus, 867.
Amalphia, 286, 381.
Amalphie ducatus, 91, not. 4; 387, not. 2; 388.
Amalphitens diocesis, 690.

- Ambarium*, 650.
Amblanaburs, 650.
Amizinsvilers, 907.
Ampinana, 64.
Anagnia, 78, not. 1; 236, 398.
Ancken, 852.
Ancona seu Ancona, 132.
Anconensis comitatus, 46.
Anconitana marchia, 432, 442, 274 et not. 1;
 283, 286, 287, 288, 289, 710, not. 1.
Andecensis comitatus, 544 et not. 1.
Andruzoli Ferrarii clausura, 649.
Anglia, 386, 409, 442, 443, 627, 826.
Anglone, 403.
Anglonum de Basilicata, 471, 472.
Angranum, 43.
Angra, 650.
Anhalt. Vid. Ascharia.
Anneckiacum, 689, not. 1.
Annone castrum, 40.
Antonarus cella, 370.
Appianum, 24.
Appii vallo, 324.
Apricena sive Aprocina. Vid. Precina.
Apulia, 1, not. 2; 2, not. 1; 52, 53, 478, 279 et
 not. 1; 342, not. 1; 344, 356, not. 1; 392,
 468, 478, 499, 525, not. 2; 544, not. 1; 592,
 688, 863, 920, 924, 922.
Aquapendens, 430.
Aquarata, 60.
Aquaria, 90.
Aquarium, 96.
Aquariva, 43.
Aquae de Sabaudia, 689, not. 4.
Aquae Mortuae, 688.
Aquensis comitatus, 370.
Aquaria ecclesia, 78, 79, 822, 823, 658.
Aquilonia flumen, 314.
Aquinum, 242, 243, 335, not. 1.
Aquisgranum, 99, not. 2; 332, 233, 737, 738
 et not. 1; 739, 710, 712, 743, 744, 745, 749,
 750, 783, not. 1.
Aquispalatium, 650.
Aranum, 945, not. a.
Arcatum, 445.
Archet, 533.
Archum, 445.
Arcula, 945.
Arcepinum, 404.
Arda flumen, 622.
Are castrum, 828.
Arelate, 267, 268, 369, 370, 374, 473, 474,
 475, 486.
Arelatae regnum, 81.
Arena vetus, 948.
Arnas, 453, 454, 943, not. a; 946.
Arvola, 435, 436, 945, not. c.
Arvelli mons, 946.
Arvina, 283, not. 2. *Vid. Precina.*
Arvium, 44, 47.
Argellata, 428.
Argentum, 90.
Argillia castrum, 28.
Argovia, 344.
Argum, 472.
Arimina, 349, 552.
Ariminense territorium, 340.
Ariminensis comitatus, 46, 567.
Arne mons, 829.
Arnheim sive Arnhem, 242, 243, 290, 334, 335,
 685, 796, 797.
Arni portus, 669.
Arni vallis, 678.
Arnus, 24, 22, 63, not. 1.
Arpinum, 417.
Arpus, 324.
Arquata, 25; locus alter, 598.
Arretinus ager, 63, not. 1.
Arriana vallis, 678.
Arzaphiae grangia, 943, not. a; 946.
Arunchum sive Arungo, 495, 204, 208, 209 et
 not. 1; 210, 244, 245, 275, 276, 943, not. a;
 946.
Arzulus mons, 946.
Asbania. Vid. Hasbaniae pagus.
Ascharia seu Anhalt, 779 et not. 1.
Aschum, 650.
Aschnire seu Eschnire, 649 et not. 3; 650.
Asculum de Capitanata, 90, 700, 704, 702.
Asculum de Marca, 353, 354, 675, 677.
Atk, 545.
Asoldesbach seu Asoldesbach, 526, 527, 829.
Asinium, 429.
Aula, 40, 67, 433, 588, 943, 944.
Astenhert, 650.
Athenae, 284, not. 6.
Atinum, 83.

- Aubagne*. Vid. *Albania*.
Augia seu *Auges* (monasterium de), 794.
Augusta, 328, 492, not. 3; 784, 785, 800, 832, 833, 888, 909, 940.
Auramala, 916.
Auribel, 371.
Auroneus sive *Aurons*, 352 et not. 4.
Austria, 874.
Avellonense, 374.
Avénio, 612, 642, 644, not. 2.
Avinionensis comitatus, 368, not. 3.
Aversa, 90, 232, 268, 352, 522, 523.
Aversana, 384.
Avicia, 533.
Avisan, 368.
Avolasia, 25.
Aymillia, 915.
Azzanum, 94.
Badenberg, 897.
Badonis castellum, 254.
Baccagnanum, 60.
Baccarira, 324.
Bachareta, 655.
Badareus seu *Badaleus*, 310 et not. a; 311.
Badon, 368.
Badulatum, 943, not. a; 946.
Bagnacaballum, 310.
Bagnara, 25.
Bagneris, fortasse *Bow* (portus de), 352 et not. 7.
Bagnolium, 9.
Bagnolo sive *Bagnolium*, 25, 267.
Baianum de Avella, 90.
Bailus, 650.
Balcinensis via, 370.
Balerimanum, 324.
Ballani, 267.
Balnerum, 348, 445, 671.
Banci, 25.
Baconum, 448.
Barbarusum, 943, not. a.
Barbicalia, 24, 43.
Barbichia sive *Barbistio*, 62 et not. c.
Bardeneich, 806 et not. 4.
Bardulium, 95.
Bargiac, 9.
Bargum, 432.
Barigassa, 432.
Barleia seu *Baride*, 325, not. 2; 923, 924, 935.
Barne, 548.
Barufaldonis brida, 849.
Barum, 440, 441, 473 et not. 4; 494, 324, 344, 345, 346.
Basilea, 816, 817, 882.
Basileia, 62, 678.
Basiliata, 474, 397.
Basutire, 734, 735, 744.
Battifollis, 62.
Bastonica seu *Bastogne*, 649 et not. 4.
Bastonium, 650.
Battipalla, 442.
Batum, 432.
Bauetum, sive *Les Baux*, sive *Le Beausset*, 252 et not. 3.
Bauchhausen, 815.*
Bavaria, 730.
Bazanum, 649.
Beatae Mariae in Königsbruck coenobium, 872.
Beatae Mariae in Lubek coenobium, 579.
Beatae Mariae in Otterburg coenobium, 732, 734.
Beati Nicandri castrum, 484.
Beati Adalberti de Aquis ecclesia, 740.
Beckera, 533.
Bedogna, 916.
Beduinum seu *Baduin*, 370 et not. 4.
Belcastrum. Vid. *Gemocastrum*.
Belatini, 533.
Belfortis, 43.
Belleli, 416.
Bellitadrum, 371.
Bellii podium, 649.
Beloedere, 916.
Bemacus locus, 944.
Bemasium, 248, not. 2.
Bemellinum seu *Bevilinum*, 945 et not. b.
Beneventana civitas seu *Beneventum*, 90, 268.
Benni turris, 24, 64.
Berocy, 533.
Berga, 654.
Bergomacum, 622.
Bergomum sive *Bergamum*, 542. Vid. *Pergamum*.
Berrigno, 43.
Bernum seu *Berna*, 492, 789, 790, not. 4; 817, 818, 849, 820, 821, 822, 856, 878.
Beronensis monasterium seu *Bern-Münster*, 344 et not. 4.
Berre (stagnum de). Vid. *Leonio* (stagnum de).
Berren monasterium, 350.

- Bertrazia*, 764.
Besmantum, 446.
Besencullum, 619.
Bevlinum. Vid. *Bemellinum*.
Bibinum, 316.
Biboni, 31, 43.
Biberabe, 872, 873.
Biberbach, foran idem, 845.
Bibianum, 64, 416.
Bidens, 310, 311.
Bientum, 34.
Bifurchum, 60.
Bigarellum, 68.
Bilevelde, 805.
Billerse, 545.
Bingen. Vid. *Pinguis*.
Birigen seu *Biringen*, 478, 479, 841.
Bisuntium, 487, 489, 847, 855, 856 et not. 3.
Bitterne. Vid. *Viterbe*.
Bitunium, 61.
Bitimo mons, 515.
Bitristi castrum, 347, 348.
Blamacum seu *Blaniacum*, 650 et not. 8.
Blancani, 60.
Blacade, 807, 808.
Blendofa, 650.
Blignano, 25.
Bobianum, 946, not. s.
Bobimais comitatus, 46, 947.
Bochingen, 849.
Boitsenburg, 808, not. 4.
Bojanum, 248, not. 3; 369.
Boheim, 744.
Bologna. Vid. *Bononia*.
Bondemum, 445.
Bondemum Novum, 430.
Bondemum Vetus, 430, 431.
Bondianum, 649.
Bonifacum, 96.
Bononia, 7, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 87, not. 4; 75, 446, not. 1; 430, 255, not. 1; 256, 257, not. 1; 310, 542, 566, 570, not. 4; 640, 647 et not. 4; 620, 645, 676, 704, 742, 713, 926, 927, 928, 929.
Bonomimais comitatus, 46, 445.
Bopardia seu *Bobaris*, 785, 786, 850, 857.
Borem, 885.
Bores, 474.
Borgo, 35.
Boscaria, 254.
Boschus Cereti, 648.
Boaco, 25.
Bosellis (vallis de), 562.
Bouc (portus de). Vid. *Bagneris* (portus de).
Boukel, 533.
Bovino, 345. Vid. *Bibinum*.
Braccianus lacus, 50, not. 4.
Brucolum Mojani, 367.
Brasida, 42.
Bramesche, 852.
Brand nemus, 840.
Brandelli, 64.
Brandis. Vid. *Brundisium*.
Breitlenosce, 545.
Brendolis, 96.
Brennium, 95.
Brenzonum, 95.
Bressa. Vid. *Brizina*.
Breienorium, 489, not. 4.
Briancone (castrum de), 562.
Bribethe via, 737.
Briga, 472.
Briganzia, 886, 887.
Brignola, 368.
Brindisi. Vid. *Brundisium*.
Briande, 25.
Bricea, 387, not. 2.
Brizina, 543, 640, 645, 676, 704, 712, 713, 926, 927, 929, 940, 941, 942.
Brizimais comitatus, 917.
Brizina, 873, 874.
Brotné sylva, 579.
Brudiaci, 649.
Bruel, 740.
Bruganellum, 946.
Brugnano, 25.
Brundisium, 444, 447 et not. 1; 449, 451, 452 et not. 2; 454, 455, 456, 463, 464, 224, 225, 286 et not. 4; 342, not. 1; 420, not. 4; 522, 523, 525, 921, 922, 933, 913 et not. a; 950 et not. 4.
Bruntal, 545.
Brusamonica, 25.
Buchet, 371.
Bucignanum seu *Bucingnanum Saneti Victoris*, 42.
Bucken monasterium, 350.
Budele seu *Buel*, 650 et not. 2.

- Buglianum*, 82.
Bulgari, 21.
Bullinge, 650.
Bullingen, 845.
Buostellen, 545.
Burbasium, 68.
Burcianum, 629.
Burdigni castrum, 34.
Buren, 802, 803.
Burgani flumen, 324.
Burgdorf, 849.
Burgum Sancti Domnini seu Domnini, 92, 420, 628, not. 1; 644, 647, 620, 821, 622, 623, 824, 835, 829, 832, 633, not. 1; 835, 836, 837, 638, 639, 640, 844, 644, 647, 648, 652, 653, 664, 657, 658, 660, 864, 665 et not. 1; 878, not. 1.
Burgundia, 281, 285, 488.
Burianum, 21, 43, 64.
Burrich, 769, 770, 774.
Burtscheid. Vid. Porceti monasterium.
Burucini terra, 628.
Bushovesheim, 757.
Buxeto, 25.
Bucano, 545.
Calannia (castrum de), 374.
Calra, 533.
Calurum, 9.
Cafresanae curtis, 855.
Cagnano, 25.
Cajatia, 268.
Cajezzanum, 524.
Calabria, 2, not. 1; 478, 484, not. 1; 237, 362, not. 1; 438, 445, 468, 497.
Calade portus, 687.
Calaoium, 448.
Calaisbuturum, 949, 990.
Calatagronum, 496, 497, 743, 744.
Calatrasum, 254, not. 1.
Calociadium ad Arcus, 254.
Calcinama, 916.
Calcum, 94.
Caldeaso, 418.
Calenum, 434, 436.
Calenianum, 84.
Calensis comitatus, 46.*
Calvinciatum, 610.
Calvium, 480.
Calvensana, 25.
Calvinisium, 650.
Calculus mons, 618.
Calcum, 269.
Camara, 184, not. 1.
Camarata, 920.
Camargiae seu Camargues, 367, not. 1; 368 et not. 2.
Camaroto (grangia de), 946.
Cameroacum seu Camérai, 829, 830, 631, 576, 894, 895 et not. 1.
Camianca, 943, not. a.
Camuranum, 60.
Campanes, 443.
Campania, 79, 80, 83, 443, 320, 327, 375, 376 et not. 1.
Campelium, 631.
Campense coenobium, 860.
Campianum, 34, 84.
Campidonense monasterium, 792, 793.
Campilia, 24.
Campoisel, 368.
Campoleis sive Campoleonis (abbatia de), 63 et not. b.
Campona Molena, 94.
Campoprimum, 96.
Camporena, 21.
Camporatundo (curtis de), 415.
Campsera, 533.
Campus Clarus, 369.
Campus Imperator, 417.
Campus Latus, 482.
Campus Longus, 443.
Campus Major, 288.
Campus Saxorum, 649.
Candala seu Candelum, 700, 704.
Candelarium, 481.
Candianus, 344.
Cane (fleuve de), 924.
Canelaro Carromellaro (via de), 484.
Canevalia, 848.
Cannapetula, 62.
Cannetum, 24, 43.
Cantacapra, 917.
Cantarra flumen, 456.
Cantia, 264.
Cannus, 368.
Capotum, 95.
Caphara, 533.
Capianum, 689.

Capicum, 254, not. 2; 920.
Capistrum seu *Capistras*, 943, not. a; 946.
Capitini castrum, 34.
Capo d'Istria. Vid. *Justinopolis*.
Cappel (monasterium de), 825.
Capposcolio, 62.
Capraola, 62.
Capraris insula, 21.
Capras. Vid. *Justinopolis*.
Capreis castrum, 482.
Capriata, 269.
Caprinae, 95.
Capsie, 533.
Capua, 6, not. 4; 94 et not. 4; 402, 403, 404, 406 et not. 4; 407, 408, 409, 410, 415, 416, 417, 448, 422, 434, 437, 439, 471, 473, 477, 481, 482, 483, 491, 494, 503, 513, 522, 524, 525, 559, not. 4; 260, 267, 368, 370, 380, 384, 394, 396, 397, 398, 399, 303, 305, 307, 308, 309, 313, 315, 408, 407, 523, 623, 544, not. 4; 936, 940 et not. 3; 943 et not. a; 946.
Capuana ecclesia, 384.
Caput Campi, 268.
Caput Runci, 656.
Caput Silicis, 655, 656.
Caputius mons, 618.
Corangum, 650.
Carbonaia, 61.
Cardignacula, 416.
Carexi, 916.
Carezetum, 916.
Cariloci villa, 371.
Carinthia, 545, 558.
Caria, 60.
Carolum, 916.
Carpeneia, 12.
Carphasone, 533.
Carpum, 416.
Carrara, 436.
Careyie, 533.
Carubellum de Pignasolis, 619.
Carubellum, 649.
Carum, 916.
Casa alta, 250.
Casacugnana, 90.
Casa Petra, 650.
Casemarii monasterium, 447, 448, 235 et not. 4; 236, 237 et not. 4; 240, 250, 260.

Casale Novum, 481.
Casale Orcii, 96.
Casale Planum, 403.
Casalia, 24, 43.
Casalis, 148.
Casalia de Valle Elsa, 43.
Casamarciana, 90.
Casamona seu Casemona, 943, not. a; 947.
Casapratum, 46.
Casaroio, 370.
Caselle sive Caselle, 21, 43.
Casemona, 454.
Canerium, 96.
Caserta, 436.
Casole, 61.
Casano, 25, 934.
Cassianum, 95.
Cassinense monasterium, 400, 404, 103, 320, 321, 431, 433 et not. 4; 544, not. 1; 608.
Casola, 618.
Casolanum, 618.
Castagnarium, 62.
Castagnetum, 21.
Castaneolum, 618.
Castel S. Pietro, 73, not. 4.
Castelaro, 25.
Castellanensis Felicitatis comitatus, 46.
Castellaranum, 416.
Castellet seu Castelletum, 370 et not. 4.
Castelletum vallis Urbæ, 356.
Castelli comitatus, 14. Vid. *Castellanensis*.
Castellione de Piscaria, 21.
Castello, 96.
Castellucium, 481.
Castellucium, 142.
Castellum, 17.
Castellum Novum, 60, 946.
Castellum regis, 632, 633, 537.
Castelnovo sive Castelmovo, 26 et not. 4.
Castelorecium, 42.
Castiglione, 73, not. 4.
Castilio, 61, 62, 72, 73.
Castillone Aretino (castrum de), 509.
Castillone seu Castilio Bernardi, 21, 43.
Castrola, 132.
Castri castrum, 31. *
Castrum Fagum, 826.
Castrum Julianum, 192.
Castrum Novum, 68, 74, 75, 96, 943, not. a; 947.

- Casula* (castrum de), 43, 44.
Canumarium, 620.
Catania. Vid. *Cathania*.
Catastracae, 184, not. 1.
Catera, 344.
Cathania, sive *Catana*, sive *Catania*, 163, not. 1; 182, 185, 195, 224, 225, 236, 238, 254, not. 1; 258, 266, 380, not. 1; 393, not. 2; 398, 400, 402, 404, 409, 413, 414, 417, 420, 421, 423, 424, 425, 427, 429, 430, 431, 434, 435, 458, 461, 462, 712, 713, 837, not. 1; 935 et not. 1; 950, not. 2.
Catorba, 25.
Cattaiuolo, 61.
Cava, 119.
Cava Velus, 484.
Cavedona, 217, not. 1.
Cavellio, 368, not. 2.
Cavense monasterium, 419, 420, 421 et not. 1; 496.
Caverravi castrum, 482.
Cavilianum, 416.
Casallasi, 916.
Caxallie Major, 916.
Cazanicium, 60.
Cazarelli, 620.
Cazola, 619.
Celanum, 248, not. 3; 272, not. 1; 350, not. 1; 352, 353, 355, 356 et not. 1; 358, 360, not. 1.
Celezanum, 413.
Cella, 416.
Cella Sanctae Mariae (monasterium de), 780, 801.
Cellas, 8, 60.
C'ille (castrum et vallis de), 529.
Cellingin seu *Cillingin*. Vid. *Ellingen*.
Cellular, 95.
Cellum, 60.
Centi terra, 38.
Centoripis, 254, not. 2.
Cephalense castellum, 919.
Cephaludum, 919, 920 et not. 3.
Ceppara, 135.
Cepuranum, 320, not. 1.
Cereletulo (rivus de), 618.
Cerretum, 21, 63.
Cerri, 916.
Cerrum, 268.
Cerrum, 448.
Cervaria, 915.
Cervaria, 103.
Cervarium, 403.
Cervia, 340.
Cesae, 268.
Cesarae. Vid. *Celanum*.
Cesena, 310, 567.
Cesmenensis comitatus, 46.
Cesile. Voy. *Sicilia*.
Ceris, 192.
Cesola, 916, not. b.
Chambe, 545.
Charzetulum, 68.
Chianni, 21.
Choletal, 545.
Chostingen, 545.
Christinae capella, 95.
Chrymbunus, 545.
Chucoheri Montis castrum, 21.
Chuniberge, 545.
Chunizensis locus. Vid. *Kuniz*.
Churenbach, 907.
Churisoami casale, 419.
Cicula, 90.
Cietica, 62.
Cikincze flumen, 578.
Cilentum, 419, 421.
Cintoria, 21.
Cirigolus. Vid. *Corrigiolus*.
Cisnum, 21.
Citerna, 73.
Civita a mare, 284, not. 1.
Civita Vecchia, 22, not. 1.
Civitas, sive *Civitate*, sive *Civitate*, 278, 279 et not. 1 et 2; 280, 281 et not. 1; 481.
Claneum, 268.
Clanni castrum, 43.
Claria, 659.
Clarianum, 96.
Classis, 310.
Classitellus, 310.
Claudia strata, 619, 659.
Chl, 533.
Clivus sylvae, 579.
Clodima, seu *Cloduna*, seu *Clotten*, 650 et not. 8.
Clusae Veronensium, 874.
Clusino (castrum de), 43.
Codoniae, 619.

- Codrignani curtis*, 655.
Coita, 63.
Col di Pozzo. Vid. *Collis Putei*.
Colignolla, 66.
Coletta, 24.
Colle altum, 192, 193.
Collegarli, 21.
Collegonzi, 43.
Collemusoli, 43.
Collina seu Cullina (castellum de), 60 et not. 2.
Collis Putei, 83, 85 et not. 2.
Collisanum, 919. Vid. *Collisanum*.
Colonia, 38, 148, 774, 804, 828, 831, 835, 837, 859, not. 1.
Colubratum, 172.
Columba super Placentinum (monasterium de), 622.
Columpna, 254.
Colsinum, 630.
Comacensis comitatus, 46, 310.
Comacium, 416.
Comba (villa de), 562.
Comiani villa, 43.
Compendium seu Contzen, 649 et not. 2; 650.
Complanum, 916.
Comugnole, 21.
Concarelli, 21.
Concula, 96.
Condrocelli casale, 521.
Confens (castrum de), 562.
Confensi, 61.
Confluentia, 713, 714.
Coniolium, 60.
Consa, 522, 523 et not. 1.
Consdorp, 741.
Constantia, 29, 490, 829, not. 1; 925, 929.
Conte (casale de), 454.
Contzen. Vid. *Compendium*.
Corberia, 804.
Corbus, 22.
Corella, 61.
Corentium, 62.
Corvica seu Corcia, 650 et not. 8.
Cornelione (castrum de), 371.
Cornetti casale, 702.
Cornise castrum, 21, 43.
Corniolium, 60.
Corposancto (villa de), 61.
Corradum, 268.
Correns, 371.
Corrigiolus seu Cirigiolus, 310 et not. b.
Corrigium, 96.
Corvica insula, 21.
Corvianum, 267.
Corvicia, 915.
Corvianum, 268.
Corvinum, 403.
Coona, 565, not. 2.
Costablota, 96.
Costaiola, 96.
Costanza. Vid. *Constantia*.
Costaruta, 96.
Cosiem. Vid. *Kostheim*.
Costornium, 618.
Cotrone seu Cotronum, 362 et not. 1; 364, 366, 367, 369, 372, 943, not. a; 947.
Crau seu Crauum, 368 et not. 2.
Crema, 704, 712, 713.
Cremona, 466 et not. 1; 516, 548, 549, 609, 632 et not. 2; 633 et not. 1; 664, 676, 679.
Cremomensis comitatus, 96, 916.
Crempele trope rivus, 626.
Cremval, 711.
Crescentiani capella, 95.
Criescencove, 545.
Crippold, 61.
Crodanum, 96.
Croto. Vid. *Cotrone*.
Cruaz, 472; locus aliter, 916.
Cruzellum, 618.
Cuculo (grangia de), 943, not. a; 946.
Cucurnus prope Januam, 58.
Cugliani castrum, 604.
Cugumanum, 416.
Cullina. Vid. *Collina*.
Culmenensis, seu *Culm*, seu *Colmen* terra, 424, 549, 550.
Cumar, 133, 434 et not. 4; 641, 642.
Cumanum, 916, 917.
Custrato (vallis de), 472.
Cuognium, 61.
Cupa vallis, 172.
Cupara, 25.
Curon, 372, not. b.
Curtis Major, 916.
Curtis Rodaldi (grangia), 658.
Curvaldense coenobium, 934.
Cuentia, 229, 249, 254, 369, 390, 391, 392.

Cusentinorum castrale, 412.
Cutianum, 60.
Cutrosum. Vid. *Cotrone*.
Dacia, 798.
Deja, 269.
Dalmatia, 344.
Damiete sive *Damiata*, 4, not. 2; 52, 53, 204
 et not. 4; 202, 206, 376, 410, not. 4; 504,
 not. 4; 540.
Damme, 852.
Danchratshheim, 872.
Danephila, 533.
Dannenberg, 394, not. 4; 806, not. 2.
Danubius, 545.
Dartschowe sylvia, 579.
Dastorum, 43.
Daventria sive *Davantra*, 290, 291.
Deleha, 533.
Deifana, 268.
Denckendorff seu *Denckendorff* (monasterium S.
 Sepulcri de), 699, 831, 884.
Deriusta, 533.
Dernios, 25.
Dertona, 8, 24, 25 et not. 4; 26 et not. 4; 27,
 934.
Devias castrum, 481.
Diest, 744.
Dirupta, 94.
Dissen, 852.
Dolazolum, 946, not. g.
Dolicaria, 443.
Dolunnae villa, 374.
Donaunverth, 736, not. 2.
Domo Petri (monasterium de), 524.
Donoraticum, 24.
Dorceori (rivus de), 947.
Dornheim, 845.
Dorobernia, 834.
Dorpat, 866, 867.
Dovadula, 60.
Dovera, 784.
Draconaria seu *Dragonara*, 284, not. 4; 316,
 not. 2.
Drena, 145.
Drepanum, 466, 919, 920, not. 2.
Drogen Vorcerke. Vid. *Siocum Allodium*.
Dudda, 62.
Dura, 650.
Durante censile, 104.

II. Pars 2.

Duren, 649.
Durnon, 907.
Eberacense seu *de Eberbach* monasterium, 771,
 850.
Eberbach, 872.
Eboli hospitale, 90.
Ebula, 21.
Ebulum, 412, 413, 422, 387, not. 2.
Egra, 782, 783.
Egyptus. Vid. *Aegyptus*.
Eichelberg seu *Aichelberg* mons, 827.
Eicholz, 871.
Eichstadius episcopatus, 399.
Elce seu *Albis flumen*, 806, not. 1; 808 et not. 1.
Electa, 135.
Ellingen seu *Ellingin*, 398, 399 et not. 1.
Emesa, 805.
Emethen, 805.
Emsgau seu *Emesgovia*, 805.
Entella, 254, not. 2.
Enus fluvius, 544.
Ercencia, 650.
Eriheneburch, 579.
Eschuresiler. Vid. *Aschweire*.
Esia comitatus, 46.
Esium, 939.
Eslingen, seu *Eslingen*, seu *Ezslingen*, 506,
 507 et not. 4; 545, 884, 885, 896, 897, 905,
 906.
Estonia, 423.
Estum, 448.
Etenheim, 757.
Ektortum, 650.
Ettenouze, 246, 247.
Evana sive *Evanos*, 252 et not. 2.
Ezefer, 533.
Ezslingen. Vid. *Eslingen*.
Fabaria (monasterium de), 437, 438.
Fabrica, 25.
Fagonum, 136.
Falk castellum, 24, 43.
Falganum, 62.
Faloniae flumen, 480.
Famelum *Cuscanum* seu *Cuscanum*, 64 et
 not. 1.
Fanense territorium, 310.
Fanensis comitatus, 567.
Fango (abbatia de), 24.
Fantinum flumen, 568.

- Farralis seu Forrale*, 136.
Fastagium, 946.
Facationum domus, 618.
Facmīa seu Favencia, 257, not. 1; 340, 348, not. 1; 542, not. 2; 565 et not. 2; 568, 610, 615, 676, 704, 712, 713, 926.
Faventinus comitatus, 46.
Favorice, 416.
Fellitum, 655.
Fellinum. Vid. Sancti Petri in Babbanco casale.
Fenaria, 655.
Ferentino sive Ferentinum. Vid. Florentinum.
Ferenzuola. Vid. Florentinum.
Ferinum, 413.
Ferraria civitas, 416, 569, 621, 644, not. 1; 704.
Ferraria vallis, 94.
Ferrariensis comitatus, 46, 310, 567.
Ferrarium, 68.
Ferriden, 845.
Ficeclum. Vid. Fucecchium.
Ficoletensis comitatus, 46, 567.
Ficchenstain, 731.
Figarollum, 916.
Figlina, 674.
Filetum, 916.
Fillateria, 916.
Fillino [curia de], 916.
Finalis, 94.
Fisecum. Vid. Fucecchium.
Fissarum sive Fissarium, 94.
Fitalia, 699.
Flacheria, 562.
Flachshaus, 545.
Flatina, 650.
Fletingen, 859.
Flexi castrum, 28.
Flones, 545.
Flopat Guiriziti de S. Marco, 619.
Florense seu Floris monasterium, 456, 361, 362, 363, 690.
Florentia, 34, 35, 38, 39.
Florentinum seu Ferentinum, 77, 78 et not. 1; 79, 281, not. 4; 312, not. 4; 327, 328, 329, 330, 331, 334, 336, 339, 340, 341, 342, 345, 346, 347, 348 et not. 4; 525, not. 4; 595, 685, 755, not. 1; 914, 917, 918, 919, not. 4.
Foggia. seu Foggia, seu Foges, 134, 437, 478, not. 4; 352 et not. 3; 433, not. 4; 478, 479, 480, 483, 484, 486, 487, 489, 494, 526, 527, 531, not. 4; 677, 678, 680, 682, 684, 685, 689, 690, 694, 692, 694, 695, 696, 697, 698, 923.
Folia [occlusio de], 630.
Fontanella sive Fontanella, 60, 89, 90, 407.
Fontis Laureati monasterium, 467.
Fonticivi monasterium, 658.
Forcalquerii comitatus, 681, 683, 684.
Forculi, 21.
Foretulum, 94.
Fornax, 62.
Forsfelden, 872.
Fortore seu Fortorium flumen, 281, not. 4; 481.
Foschium, 43.
Fossadatum, 619.
Fossatum, 432.
Fossatum Novum, 619.
Francia, 370, not. 4; 386, 409, 412, 413, 613.
Franchica, 521.
Frankenmarki, 544.
Frankenfort, seu Frankenfort, seu Frankenvorde, seu Frankinfort, seu Frankurium, 99, not. 2; 457, 458, 290, 291, 589, not. 4; 721, 722, 723, 724, 743, 744, 746, 762, 763, 795, 796, 798, 810, 811, 815, 851, not. 4; 859, 860, 869 et not. 4; 870, 871, 898, 899, 953, 954.
Froularia, 416.
Frazitum Presentiani, 267.
Frazum, 267.
Fregaboltzia, 60.
Freres seu Freren, 742 et not. 4; 749, 750.
Frickenhusen, 848.
Frideberg, 898, 899.
Primo, 34.
Frisia, 640.
Prosimi castrum, 43.
Fructuaria, 426, not. 4.
Frunzola, 63.
Fucecchium, 405, 406, 678.
Fulda, 722, 723.
Fumaia, 61.
Fundum, 611, not. 4.
Furches, 619.
Furtia, 62.
Fuscum, 915.
Fuscumellum, 387, not. 2.
Gabbie, 633.

- Gabinum*, 367, 368.
Gabletum, 44.
Gabretum, 21.
Gais sylvæ, 98.
Gaioum, 98.
Gajeta, 117, 352.
Gallatinum, 916.
Galerani jardium, 267.
Galiga, 62.
Galiza, 918.
Galligala, 61.
Gallianum, 60.
Galopia seu Gulpes, 650 et not. 4.
Gambarakium, 60.
Gambassium, 43.
Ganunias, 650.
Ganyhereta, 62.
Ganstorff, 845.
Garda (castrum de), 98.
Garini claustrum, 368.
Gasparina, 198, 204, 208, 209 et not. 1; 210, 211, 218, 375, 276, 913, not. a; 916.
Gastoria, 368.
Gattaria, 60.
Gatula, 310.
Gaudianum, 618.
Gavinana, 61.
Gazium, 916.
Gozolum, 620.
Gebrunnen, seu Geburmen, seu Gerbrunnen, 403 et not. 1; 767.
Geelim, 533.
Grilinhusen, 898, 899.
Grisbühren, 907.
Gellum, 21, 43.
Gemblaense monasterium, 812.
Gemblos, 813.
Gemmae seu Gemini, 650 et not. 8.
Gena, 61.
Gemeoastum, sive Gemicoastum, sive Belcoastum, 229 et not. a.
Gerbae sive Gelvas insula, 393, not. 2.
Gerfolchi castrum, 43.
Germania. Vid. Alemannia.
Gessum seu Gressum, 63 et not. c.
Græ, 533.
Ghtanum, 21.
Giato. Vid. Jato.
Gifonum, 113.
Gilgans, 371.
Gimenich seu Gimmenich, 649, not. 1.
Giola. Vid. Joo.
Girbaden, 899, 900.
Gisualdum, 303, 304.
Glamaum seu Glaniacum, 650 et not. 8.
Glanacolum, 62.
Glarsa, 619.
Glona flumen, 545.
Gobia, 371.
Gobiensis comitatus, 46.
Goldebrune, 815.
Golisanum, 197, 198 et not. 1; 408, 921, not. 1.
Gondolphi villa, seu Gondreville-sur-Moselle, 489, 492 et not. 1.
Gonsaga, 109, 130, 131.
Gorgonia insula, 21.
Gorzani castrum, 63.
Gosa, 849.
Goslaria seu Goslar, 571, 572, 768, 775, 817, 849, 863, 883.
Gotelendorf, 815.
Gossanum, 43.
Graei terra, 943, not. a.
Gragnana, 946.
Granarolum, 649.
Granloure, 515.
Granulet, 368.
Grasignanum, 60.
Gratigarii grangia, 658.
Gratteria, 949.
Graveling, 831.
Gravesons, 371.
Greca, 132.
Gremiasco, 25.
Gressum. Vid. Gessum.
Grignanum, 61.
Grondona, 25.
Groppum, 915.
Groppum Dichanum seu Duganum, 916 et not. f.
Grossedo, 96.
Grossetum, 178, 179.
Grugnano, 25.
Gruninbach, 515.
Gsteig. Vid. Sreiga.
Guacheta, 367, 368.
Guarberias, 250.
Guarina, 268.
Guffonaria vallis, 618.

- Guidi casale*, 61.
Guiglielmina terra, 62.
Guinizzani villa, 43.
Gulpen. Vid. Galopia.
Gunczaga (monasterium de), 44, 42, 43.
Gurgum Mantio, 91.
Guzzum, 61.
Cyrricum, 208, not. 1; 214, 216.
Hagenhausen, 845.
Hagenac, seu Hagnot, seu Hagenoe, seu Hagenoise, seu Haguenau, seu Haginouse, 408, 720, not. 1; 755, 766 et not. 1; 768, 788 et not. 1; 789, 790, 791, 792 et not. 1; 844, 846, 846, 872.
Hala Suevorum seu Halle, 545, 844, 842 et not. 1; 862, 863, not. 1.
Hals, 734, 732.
Hamburg sive Hamenburgh, 349, 627, 806, not. 1.
Harde, 645.
Haristallium, 650.
Hariva, 654.
Harna, 650.
Harnehem. Vid. Arnheim.
Harsfal, 649.
Hasbanioe pagus, 305.
Haug seu Haync, Hoye, Hague, Houge, 885, 886 et not. 1.
Hausburg seu Hauspurgh, 819, 820.
Hederischerwerds, 645.
Heibelberga, 761, not. 1.
Heilebrunnen seu Heilbronn, 848, 864.
Heiboltzheim, 846.
Heidun, 650.
Heidemroth, 809.
Heimerzhusense coenobium, 773.
Helphendorf, 545.
Herbaria, 945.
Herberia, 445.
Herbette, 904, 902.
Herbetum, 94.
Herbipolis, 847, 848, 867, 869 et not. 1; 886, not. 1; 890, 894, 895, 898, 899, 904 et not. 1; 902, 908, 909. *Vid. Wirsburg.*
Herigoltshusen, 645.
Heroltperg, 845.
Hervorden, 805.
Hetruria, 933.
Hicndal, 845.
Heydelpach, 845.
Hezelbach, 845.
Hierusalem sive Hierosolyma. Vid. Jerusalem.
Hildesheim seu Hildenseim, 890, 891.
Hirsascegia sive Hirschau (monasterium de), 292, 292.
Hispania, 386.
Hohenburg seu Hohinbure, 790.
Hoimbuchs, 654.
Holtzheim, 845.
Hosmarstorf, 845.
Hostilia, 94.
Hoye seu Houge. Vid. Haug.
Hoyum, 869, not. 2.
Huel, 845.
Huesenbuhl, 845.
Hugesbergen, 872.
Hugonia Fulconis cognatum, 368.
Hurperch, 545.
Huzin, 785.
Iareth, 537.
Iburg, 852.
Ilarii collina. Vid. Sancti Hilarii collina.
Ilba insula, 24.
Ilfeldense monasterium, 935.
Iliazium, 95.
Immedeshusen, 809.
Imola, 189, not. 4; 255, not. 1; 257, not. 4, 310, 565, 566, 568, 670 et not. 1; 656, not. 4; 657, 706.
Imolensis comitatus, 46, 255, not. 4; 656, 637.
Impieta, 94.
Impoli, 64.
Incaastro (abbatia de), 64.
Ingetheim seu Ingeinheim, 850.
Ingleinheim, 741.
Inrula, 374.
Inrulae castrum, 45.
Inventi cartis, 95.
Ischberg, 646.
Isimhardi terra, 524.
Isola, 484.
Istria, 340.
Istrum castellum, 370.
Italia, 46, 64, 65, 99, not. 2; 609, 614, 640, 688, 720, not. 3; 733, not. 1; 755.
Jaci reale, 254, not. 4.
Jacis, 254.
Janua, 219, not. 4; 665, 666, 917.

- Januensis* marchia, 945.
Januensis sinus, 689, not. 1.
Janulus rivus, 267.
Japigia, 933, not. 4.
Jalo, sive *Jatum*, sive *Giatum*, 254, not. 4;
 258, 257 et not. 2; 258, 259, 260, 261 et
 not. 4; 263, 264; 265, 437.
Jerusalem, sive *Jherusalem*, seu *Jerosolyma*,
 410, 456, 161, 464, 465, 466, 478, not. 4;
 490, 221, 226, 262, 294, 295, 340, 532, 537,
 555, 922, 923, 933.
Joa sive *Joha*, 436, 272, 274 et not. 1.
Joba, 413.
Johannis Arduini castellum, 60.
Johannis Lupi campus, 619.
Johas casale, 344.
Johentain, 734.
Jubie, 533.
Juliacum, 294, not. 4.
Juliani villa, 251.
Juncis (fontana de), 474.
Jupilla, 649, 650.
Justinopolis, 235.
Jurmacium, 491.
Jucianae flumen, 670.
Kaiserswerth, 736, not. 2.
Kiefbach, 845.
Kemelie, 533.
Kemenaden, 809.
Kempnat, 845.
Kesselbach, 872.
Kesselheim seu *Kesselheim*, 650 et not. 6.
Kircheim, 845.
Königsbrück sive *Königsstruge*, 207, 872.
Königsfeld, 885.
Kostheim, 853.
Kranach, 845.
Krigenbrunn, 845.
Kulstorf, 263, 264.
Königsfeld. Vid. *Königsfeld*.
Kumits, 878.
Kuomeghshoren, 848.
Labryne, 533.
Laboranda, 371.
Lachisanus, 524.
Lachbearium, 96.
Lacus Mayor, 413.
Ladenburg, 761, not. 4.
Lage, 805.
Laipaticum, 21, 43.
La Joliette. Vid. *Porta Gallica*.
L'Albaron. Vid. *Albaron*.
Lama (terra de), 443.
Lama Ursura, 473.
Lamasetum, 619.
Lamporechum, 529.
La Mula (lucus de), 474.
Landscon, 885, 886.
Lanzanum, 61.
Lancolinum, 62.
La Pazanere (via de), 619.
Lappani casale, 394.
La Rocco, 25.
Lateritia casale, 346.
Lauda seu *Laudum*, 415, 416, 543, 645, 676,
 704, 742, 743, 917.
Lampach, 907.
Lauritum, 443.
Laurus, 90, 472.
Lauti flumen, 480.
Lawsona, 371.
Lavacletum, 818.
Lavania, 945.
Lavarezia via, 619.
Lavarinum, 96.
Laveratici portus, 29.
Lazizium, 95.
Lazanrioli strata, 619.
Leojarium, 268.
Leale, 865.
Le Brausset. Vid. *Baucetum*.
Lebus, 601, 602.
Leccia, 43.
Lechendorf, 845.
Lecto Paludano (monasterium de), 41, 43.
Lectus Paludanus, 41, 42.
Legari, 61.
Leguli, 21, 43.
Lemezera, 833.
Lendersdorp, 741.
Leuspastiolum, 650.
Leodium, 742 et not. 4.
Leonio (stagnum de), 252 et not. 4.
Leonis casale, 315.
Leontinum, 455, not. 2.
Les Bauz. Vid. *Baucetum*.
Letina (lucus de), 283, not. 2. Vid. *Alesinae*
lucus.

- Letitia*, 865.
Levantum, 915.
Leuempurg, 845.
Leulium, 416.
Libba, 655.
Liberidunum, 494.
Libiano (castrum de), 44.
Licinianum, 112.
Lienna seu *Lierna*, 62 et not. e.
Lerniche, 545.
Lima, 676.
Limatula, 435.
Limogna, 132.
Linai, 650.
Linare, 60.
Linsberch mons, 651.
Linnicha, 650.
Liscinum, 96.
Livemalum seu *Livernahum*, 61 et not. b.
Liviense territorium, 310.
Liviensis comitatus, 46.
Livonia, 423, 865.
Livaia, 61.
Lizan, 650.
Líznich, 582.
Lo praedium, 804.
Lobed, sive *Lobith*, sive *Lobeda*, sive *Lobbeke*,
 242, 243, 290, 291, 334, 335, 685, 796, 797.
Locedii conventus, 330, 331.
Lodenaken sive *Lodenalium*, 305, 306 et not. a.
Lodi, 928.
Loin seu *Lohn*, 649 et not. 3.
Lombardensis fontana, 618.
Lombardia seu *Lombardia*, 54, 146, not. 1;
 122, 123, 127, 129, 142, 244, 255, 358, 422,
 423, 426, not. 1; 468, 490, 616, 623, not. 1;
 539, 549, not. 1; 558, not. 1; 570, not. 4;
 899, 610, 665, 676, 703, 704, 712, 713, 715,
 not. 1; 931.
London, 825.
Lonfa, 96.
Longolare, 650.
Lonnanum, 62.
Lontrianum seu *Lontratum*, 64 et not. c.
Lontzen. Vid. *Luncin*.
Lorincanum, 62.
Lorum, 62.
Lotheca, 890, 891.
Lotharingia, 544.

- Lochaha*, 952.
Locum, 946.
Lubeck seu *Lubica* civitas, 577, 578, 625, 626,
 627, 628.
Lubia, 94.
Luca, 83, 85, 170, not. 1.
Lucanus seu *Lucensis* comitatus, 11, 85.
Lucarellum, 60.
Lucellense seu *de Lützel* monasterium, 816.
Luerria, 393.
Luci casale, 432, 433.
Lucia (vallis de), 562.
Lucus, 34, 95.
Lüdinghausen, 871.
Ludrigh-Bach, 952.
Lugagnano, 25.
Lugdunum, 6, not. 4.
Luichental, 543.
Luisprandelstorf, 545.
Lulianus mons, 648.
Luncin seu *Lontzen*, 650 et not. 4.
Luneburgum, 806, not. 1.
Lunensis comitatus, 916.
Lungwitz, 952.
Lunna, 805.
Lutra seu *Lutrea*, 747, 839, 850, 841.
Luttershusen, 760, 761.
Luzaria, 415.
Macapreviers (claustrum de), 368.
Macia rotunda, 413.
Madrognanum, 915.
Maemningen. Vid. *Memmingen*.
Magdalenum sive *Magdalenis*, 90, 181, 106,
 436.
Magnale, 62.
Magnanis (clusa de), 619.
Maguntia, seu *Maguntia*, seu *Moguntia*, 721,
 722, 774, 853, 869, not. 2; 898, 899, 903.
Maida, 373.
Mala Scilice, 95.
Maladobati villa, 609.
Malapresi, 419.
Malburc, 757.
Maldrike, 741.
Malmuzana, 368.
Malta, 202, not. 1; 360, not. 1.
Malotum, 175.
Malcidum, 945.
Mandelstelt, 650.

- Nandria*, 619.
Nanfredonia, 281, not. 1.
Nanganorum domus, 648.
Nanheim, 761, not. 1.
Nanpaulum, 917, not. a.
Nanticum, 95, 96.
Nantua seu Mantua, 542, 610, 612 et not. 1;
 645, 676, 704, 712, 713, 926, 927, 929, 930,
 931.
Nantuum territorium, 310.
Narathum, 134, 136.
Naratica, 65, 66.
Narca. Vid. *Marchia*.
Narchanum, 268.
Narchia, 593, 610, 703, 712, 713, 931, 939.
Nastro silva, 96.
Narignona seu Narignone, 253, et not. 5.
Narina, 947.
Narinum, 174.
Naritime partes, 79, 80.
Naritanes seu Naritanes, 744 et not. 1.
Narlungum, 96.
Narlia, 85.
Narocia bracka, 619.
Narore, 416.
Narpach, 761.
Narradi, 60.
Narranegas, 251.
Narri terra, 521.
Narsa, 34.
Narspach, 731.
Narti, 21.
Nartigum, 370.
Nartina, 323.
Narturanum, 155.
Narzilia. Vid. *Massilia*.
Narzium, 269.
Nasrata, 655.
Nastapium, 650.
Nassa, 19, 23, 62, 90, 184, not. 4; 915.
Nassae castrum, 22.
Nassagrossa, 672, 673.
Nassilia seu Narzilia, 250, 251, 252, 299,
 300, 304, 302, 484, 485, 486, 687, 688, 889,
 715.
Nassiliolum seu Misiliolum, p. 60 et not. c.
Nassonis rivus, 659.
Natera, 173.
Natesius, 266.
Mathildis terra sive comitatus, 106, 128, 130.
Matii vallis, 9.
Matinata, 480.
Matrei, 800.
Matta fossa, 620.
Moule, 481.
Mauri casa, 136.
Maxumatici castrum et podium, 38.
Mazensatica curtis, 445.
Mazsarensis vallis, 254, not. 2.
Mebise, 533.
Meckenloch, 845.
Medicina, 128, 570, not. 1.
Medicinae silva, 310.
Medio de Fontana de Aplo (rivulus de), 619.
Mediolanum, 542, 610, 645 et not. 1; 663, 676,
 704, 712, 713, 917, 926, 927, 928, 929.
Medunum, 346.
Meirsparg, 845.
Meissenstein, 545.
Malaria, 96.
Melfa, sive *Melfi*, sive *Melphia*, seu *Melphe*,
 91, not. 1; 103, 198, not. 2; 395, 397 et not. 1;
 401, 409, 924.
Melgach, 845.
Melle, 852.
Melletum, 916.
Melna, 251.
Memmingen seu Maemmingen, 754.
Menanemas, 374.
Menotio (curtis de), 416.
Mensulae castrum. Vid. *Ripae castrum*.
Mentabrum, 195, 204, 208, 209, 210, 214, 213,
 215, 275, 276.
Meradina, 148.
Mercaria, 644, 676.
Mercato (collis de), 192.
Mercoriotica curtis, 415.
Mercutianum castrum, 314.
Mercuriani terra, 67, 89, 405, 406, 407.
Mere, 650.
Mergentheim, 904, 905.
Merlaris, 148.
Merlassino, 25.
Mersana, seu *Marma*, seu *Meersan*, 650 et not. 8.
Mesa, 438, 440, 443, 445.
Mesauris, 60.
Meche, 650.
Messana, 178, 180, 184, 183, 183, 184, not. 1;

- 486, 488, 490, 494, 495, 508, not. 1;
210, 271, 272, 436, 466, 706, 943, not. a;
950 et not. 2.
- Mesurac*, 368.
- Mesis* seu *Metsis*, 492 et not. b.
- Mezanum* castrum, 463, 464.
- Mianum*, 43.
- Miccium*, 43.
- Miccianum*, 43.
- Michenfeldt*, 855.
- Milano*. Vid. *Mediolanum*.
- Milatum*, 484, not. 4.
- Miletum*, 374, 520, 524, 943, not. a; 947.
- Miliceanum*, 435.
- Militulum*, 415.
- Minaeum*, 484, not. 4.
- Minghonia*, 916.
- Ninianum*, 403, 268.
- Ninasiunum*, 389 et not. b; 390.
- Mincarum*, 223.
- Mirabel*, 368.
- Miramans*, 874.
- Miromas* (castrum de), 374.
- Mirandolo* (castrum de), 44.
- Mistiliolum*. Vid. *Massiliolum*.
- Mistracta* seu *Mistrectum*, 919, 920.
- Modelena*, 446.
- Moderanum*, 481.
- Moffendorb*, 650.
- Moguntia*. Vid. *Maguntia*.
- Mosonum*, 63.
- Moldeche* seu *Moldeke*, 650, 744.
- Molgra*, 374.
- Molendins*, 263, 264.
- Molissii comitatus*, 91, not. 4; 359, 360, not. 4.
- Mölke*, 867.
- Molsheim*, 755, 756.
- Monacha* (staria de), 435.
- Monacho* (casale de), 420.
- Mompellum*, 480.
- Monfortis*, 484, not. 4.
- Mongenarium*, 648.
- Mongiardino*, 25.
- Monjoie*, 859, not. 4.
- Montale*, 25.
- Monpelone*, 25.
- Mompellum*, 947.
- Mons*, 945.
- Mons Agutulus*, sive *Mons Acutus*, sive *Mons*
Agutulus, sive *Montagutulus*, sive *Monte-*
gutulus, sive *Mons Agutus*, sive *Montagutus*,
diversi in Tuscia loci, 37, 43, 60, 64, 62, 63
et not. 4; 618.
- Mons Alferio*, 95.
- Mons Altus*, 24.
- Mons Aquilo*, 484.
- Mons Arne*, 527.
- Mons Aureus*, 66, 95, 412.
- Mons-Bellius*, 619.
- Mons Bicchieri*, 24.
- Mons Brunus*, 916.
- Mons Capillo*, 323.
- Mons Cassinus*, 594.
- Mons Castelli*, 253.
- Mons de Castello*, 24.
- Mons Castellus*, 43.
- Mons Ceperani*, 60.
- Mons Corbinus*, 142.
- Mons de Cruce*, 62, 310.
- Mons Draco*, 95.
- Mons Falconis*, 43.
- Mons Flasco*, 456, 510, 529.
- Mons Garganus*, 283, not. 2.
- Mons Grominii*, 85.
- Mons Gufoni*, 64.
- Mons Joannacii*, 344, 346.
- Mons Judaicus*, 250.
- Mons Lomen*, 263, 264.
- Mons Lungus* seu *Longus*, 62, 916.
- Mons Magnus*, 529.
- Mons Malus prope Urbem*, 49, 24, 27, 30, 32,
33, 37, 40, 41, 82.
- Mons Morellus*, 64.
- Mons Mugnarius* seu *Mugnams*, 62 et not. d.
- Mons Murlus*, 64.
- Mons Nidun*, 527.
- Mons Pauli*, 60.
- Mons Pedirauli*, 268.
- Mons Pertusus*, 484.
- Mons Platanus*, 444, not. 2.
- Mons de Raginopoli*, 62.
- Mons Rinaldi*, 64.
- Mons de Rodio*, 60.
- Mons Rosulus*, sive *Rosus*, sive *Resulus* juxta
Satrion, 49, 50 et not. 1; 52, 54, 56, 58, 64,
65, 67, 68, 69.
- Mons Salvatoris*, 232, 233.
- Mons Sancti Angeli*, 482.

- Mons Sancti Eleutherii*, 267.
 — *Mons Sancti Johannis*, 349, 320 et not. 4; 324, 322, 327.
Mons Sancti Petri, 267.
Mons Tabor, 533.
Mons Taurini, 24.
Mons Ulmi, 353, 354.
Mons Viridis, 24, 43.
Mons Ylaris, 345.
Monsatulum, 60.
Montabrum, 943, not. a. Vid. *Montabrum*.
Montagnana, 448.
Montasio, 62.
Montale, 61.
Montauro. Vid. *Montabrum*.
Monte de Cornio, 62.
 — *Monte de Fracta* (castellum de), 60.
Monteleo, 269.
Monte Mario, 24, not. 2.
Monte Orsiao, 62.
Monte de Pontana, 60.
 — *Monte San Giovanni*. Vid. *Mons S. Johannis*.
Montecasio, 25.
Montecello, 60.
Montecucco, 25.
Montefortis, 946.
Montefrancus, 62.
Montegabro (castra de), 44.
Montegemuli, 43.
Montegonzi, 62.
 — *Monteiovio* (castrum de), 374.
Montelario, 25.
Monteleone, 25.
Montellum Aymardi, ou *Monteil-Adhemard*, ou *Montelimart*, 613 et not. 4.
Montemerio, 25.
Montemarsino, 25.
Montemarcuscaro, 43.
Montenanum seu Mortenanum, 64 et not. a.
Mortemore, 542, 543.
Montedordum, 34.
Monteapuli, 64.
Monteii castrum, 44.
Monteodo, 269.
Monterosi. Vid. *Mons Rosulus*.
Monterotundus, 62.
Montesacum, 481.
Montesana silva, 648.
- Montenassi*, 62.
Montecaglioso, 234, not. 4.
Montetino (castrum de), 43.
Montevarchi, 62.
Montevoglio, 60.
Montevultrio (castrum de), 43, 44.
Monticellianum, 43.
Monticellum, 432.
Monticinum. Vid. *Minisium*.
Monticium, 62.
Monticulo, 95.
Montis Caballorii castrum, 28.
Montis Majoris monasterium, 430.
Montis Regalis ecclesia, 450, 249, 254, not. 1.
Montobium, 946.
Montorium, 443.
Monzanum, 43.
Monzoni, 62.
Mora fluvius, 545.
Moratica, 94.
Moreris (vallis de), 254.
Moronascum, 622.
Mortenanum seu Montenanum, 37, 64 et not. a.
Mortirs, 650.
Mosufum, 493.
Mosella, 489, 492.
Motam Sancti Martini (terra ad), 370.
Motilianum, 60.
Mucillum, 63, not. 4.
Mugilanum, 496, 497, 498.
Mugonum, 432.
Mulatium, 946.
Mulazanum, 946, not. a.
Mulbach, 346, 347.
Mulda, 952.
Mulhausen sive Mulhusen, 230, 769, 770, 774.
Mulne stagnum, 678.
Mula, 368.
Murex, 474.
Murex de Appio, 474.
Murex Calvus, 474.
Murex de la Petrada, 474.
Murianum, 565.
Murrini (cultura de), 943, not. a; 946.
Musignanum, 64.
Mussarum, 223.
Musterium, 564, 562.
Mutarum, casale seu grancia Sancti Stephani de Nemore, 531, 522, 943, not. a; 947.

Mulina, 421, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621.
Mutinensis comitatus, 415, 620.
Mutzig seu *Muzeche*, 755, 757.
Nagelstede. Vid. *Regelstede*.
Namarra, 370.
Nardo, 933, not. 1.
Narnia, 69, 70, 72, 73, not. 4; 675, not. 4.
Nassetum, 416.
Nasannum, 947.
Nesopolis, 6, not. 1, 90, 94, not. 4; 92, 400, 404, 402, 403, 404, 231, 234, 235, 302, 447, 448, 449, 450, 452, 453.
Neckergau seu *Nechirgo*, 879, 880.
Negische, 533.
Nemadorff, 845.
Nocastrum, 208, not. 4; 209, 547, 548, 549, 550.
Nepozanum, 62.
Nera, 73, not. 4.
Nercio (castrum de), 254.
Nerito seu *Neritum*, 396, 397, 526 et not. 4.
Netti flumen, 363.
Neuenburg. Vid. *Nocum castrum*.
Neufarn, 543.
Neuerk monasterium, 847.
Neoria vallis, 678.
Neshausen, 734.
Neosaz, 845.
Nicotra, 208, not. 1; 246.
Nidung mons, 829.
Nimpha, 410.
Nions, 368.
Nivionum, 946.
Noceta (rivus de), 658.
Noje, 533.
Noli castrum, 664.
Nomum (?), 940, 942.
Noni castrum, 40.
Nordhausen. Vid. *Northusen*.
Nordkirchen, 874.
Northusen, seu *Northusin*, seu *Nordhausen*, seu *Northusa*, seu *Northausen*, 230, not. 4; 394, not. 4; 768, 769, 770, 771, 772, 773, 776, 778, 780, 847, 849, 850.
Nora villa, 650.
Nove curtis, 445, 446.
Novi, 25.
Nocum castrum seu *Neuenburg*, 758, 759, 760.

Nosin, 780.
Nuceria et *Nuocria Christianorum*, eadem quae *Nocera* et *Nocera degli Pagani*, 90, 104, 113, 119 et not. 2; 429, 481, 406, 436, 547, 518.
Numago, 650.
Nurimberg, seu *Nuorenberg*, seu *Nurnberg*, seu *Nurnberch*, seu *Nuremberg*, seu *Norenberg*, seu *Norimberga*, 813, 782, 799, 800, 804, 802, 803, 843, 844, 846, 847, 863, 864, 865, 866, 867, 869 et not. 4.
Nurmegunde, 867.
Nusbach, 791.
Obinulum seu *Orinulum*, 218, not. 3; 358.
Octetum seu *Oretum*, 492 et not. a.
Odaisio, 579, 627.
Oettingen, 545.
Ofanto. Vid. *Cane*.
Offenburg, 757.
Oira. Vid. *Oria*.
Olariis (castrum de), 371.
Olibanum, 412.
Olivelli portas, 688.
Oliverrum, 485.
Oliota, 33.
Olnetum, 493.
Olne, 734, 735, 744.
Olivianum, sive *Olivianum*, sive *Olciano*, 495, 204, 208, 209 et not. 4; 240, 241, 245, 275, 276.
Omnia Sanctorum in Schwarzwald monasterium, 791.
Onetum, 916.
Ophirbach, 907.
Oppenheim, 623, 898.
Orbignanum, 64.
Orcialticum, 43.
Oretum. Vid. *Octetum*.
Ordeolum, 474, 475.
Orgia, 672, 673 et not. 1.
Oria seu *Horia*, 163, 164, 525, not. 4; 922.
Ormendolum, 94.
Ornanum, 493.
Orpheis, 533.
Orticaria, 64.
Omabrugum, 852.
Osterbeck sive *Osterbeke*, 290.
Ostrendorf, 872.
Otranto, 933, not. 4.
Otterberg seu *Otterburg* (claustrum de), 840.

- Oulziùthi*, 907.
Ourholt, 545.
Ozezius, 916.
Padeluche rivus, 626.
Padua, 610, 645, 676, 704, 712, 713, 926, 927.
Paduanum territorium, 310.
Padus, 94, 115, 567, 633.
Pala, 917.
Palatia, 21.
Palata, 269.
Palearium, 181, not. 1.
Palaearum campus, 96.
Pallate podium, 620.
Palma, 90.
Palmaior seu Planmaior, 62 et not. a.
Paltena, 66.
Paltunum, 96.
Paldanus locus, 415.
Palumbum, 96.
Pannari alveus, 620.
Panicale, 61.
Paniculum, 112.
Pancule seu Panichale, 61 et not. j.
Pandelike silva, 809.
Pangnanum, 61.
Panormus seu Panormus, 117, 165, 175, not. 1; 197, 198, not. 2; 199, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 217, 218, 219, 220, 251, 316, not. 1; 377, 378, 387, 388, 392, 411, 466, 467, 468, 469, 470 et not. 1; 471 et not. 1; 472, 473, 475, 476, 477, 478, 496, 599, 920, not. 4.
Pantano (grangia de), 351.
Pantanum, 168.
Pantanum Barani, 482.
Pantanum S. Egidii, 481, 482.
Pantanellum, 267.
Panzanum, 620.
Papia, 68, 252, 416, 608, 663, 713.
Papianum, 62.
Papimatis comitatus, 415.
Paracolle (castrum de), 374.
Parisiense monasterium, Cisterciensis ordinis, 653.
Parma, 48, 416, 565, 566, 570, 571, 572, 573, 574, 577, 583, 585, 586, 588, 601, 604, 605, 606, 607, 608 et not. 1; 609, 612, 665, 917, 950, 953.
Parmensis comitatus, 415.
Parona, 95.
Partina, 62.
Pastorium, 96.
Pastrenum, 95.
Patarium, 542.
Paternello (villa de), 192, not. a.
Paternio seu Paterno, 181, not. 1; 378, 380.
Patiro (monasterium de), 362, 363.
Patreulium. Vid. Petretulum.
Patrimonium B. Petri, 108, 128, 132.
Paulata, 618.
Pauletum, 94.
Pauranum, 61.
Pausolupum, 60.
Pava, 21.
Pecinati sive Picciniati domus, 347 et not. a.
Pecculi castrum, 21, 43.
Pecetto (castellum de), 358.
Pecta, 143.
Pedimentis castrum, 267, 268.
Pelaochis de Granarolo (domus de), 619.
Pellii castrum, 34.
Pelliniana, 371.
Pelusa, 135, 136.
Penna, 192, 193.
Pennae sive les Pennes, 251 et not. 4.
Pentimae, 268.
Pepugnanum, 130.
Percio, 25.
Percipiano, 25.
Pergomum, 57, 704, 712, 713.
Perticae castrum, 661.
Perticella, 267.
Pertusii castrum seu villa, 371, 430, 465.
-Perusium, 882, not. 1.
-Pisarum seu Pisaurum, 247, not. 1.
Pesaurensis comitatus, 46.
Pesauriensis territorium, 310.
Pescum de Morra, 304.
Pessianum, 21.
Petershausen. Vid. Domo Petri (monasterium de).
Petra, 13, 335, 916.
Petra (collis de), 61.
Petracassa, 13.
Petra Cassia, 21.
Petra Corbaria, 43.
Petra Corva, 916.
Petra Fillaria, 916.
Petra Fiza, 267.
Petra Grua, 916.

- Petra Mauri*, 60.
Petra Pulcina, 269, 303, 304.
Petra de Rasi, 368.
Petra Rubra, 916.
Petræ, 321.
Petralka, 420.
Petramala, 34.
Petramora, 34.
Petraraminga, 24.
Petracelsa, 62.
Petreta, 42.
Petratulum seu Patretulum, 655 et not. b.
Petri de Vito lenimentum, 396.
Petri et Pauli de Spanopetro (monasterium beatorum), 453, 454.
Petriolum, 24, 61.
Petrorium seu Pretorium, 61 et not. d.
Pfeffer. Vid. *Fabaria*.
Pharus, 226, 227, 441, not. 2.
Phascoe, 533.
Piacenza. Vid. *Placentia*.
Pias Orchæ castrum, 664.
Pichema, 43.
Picciano. Vid. *Pizzanum*.
Pierone (vena de), 436.
Pidieria, 432.
Pidilianum, 416.
Pietre Tagliate, 258.
Pigna (monasterium de). Vid. *Sancti Nicolai de Monopoli* monasterium.
Pignanum, 676.
Pigocium, 95.
Pigognaga seu Pigugnaga, 44, 42, 445.
Pila, 33.
Pillianum, 432.
Pinguis, 898, 899.
Pinochium, 24.
Pipini Crux, 618.
Piro de Cornu, 946, not. h.
Pisar, 19, 20, 21, 22, 23, 503.
Pisanus comitatus, 85.
Piscaria seu Piscara, 94, 356, 357, 360, 361, 540, 544, not. 4; 542, 547, 549, not. 4.
Pisodocoris, 916.
Pitorium, 48, 61, 416, not. 4; 529.
Pitellum, 61.
Pizzanum, seu *Pisianum*, seu *Picciano*, 192 et not. c.
Placentia, 542, 610, 676, 704, 712, 713, 946, 928.
Placenza, 148.
Plamicari, 60.
Plan du bourg, 368, not. 2.
Plana vallis, 915.
Planella, 192.
Planetula, 24.
Planmaior. Vid. *Palmaior*.
Planusia, 24.
Plietrum, 480.
Plocaschum, 9.
Plumberiae, 250.
Plumbezana, 917.
Pluvianum. Vid. *Pulianum*.
Poca, 34.
Pobbico, 545.
Podium Bonitium, sive *Boniti*, sive *Bonizi*.
     37, 38, 39, 99, not. 2; 333.
Podium de Collecio seu Colecchio, 61 et not. e.
Podium Taicum, 62.
Podium Ubaldi, 60.
Podium Vicarii, 43.
Poeldense monasterium, 807.
Poggialto, 34.
Poggium Mirtetum, 73, not. 4.
Pogiobazi, 62.
Poitettinum, 94.
Polirone (monasterium de). Vid. *Sancti Benedicti super Padum* monasterium.
Politium, seu *Polisium*, seu *Policium*, 919, 943, not. a; 947.
Pollina, 919, 920.
Pollonetum, 619.
Pollenerii de Sancto Marco campus, 619.
Polticha, 61.
Pomerania, 423, not. 4.
Pons Ceperani, 128, 132.
Pons Ducis, 421, 620.
Pons Heræ, 21.
Pons Mongionæ, 21.
Pons Sorgiar, 614, not. 2.
Pons Tremulus, 665, 667.
Ponte vel Passo di Civitate, 284, not. 4.
Ponteclarum, 63.
Pontecurone, 25.
Pontezellum, 619.
Ponti casale, 61.
Ponzanum, 353, 945.
Poppium, 62.
Popiliense territorium, 310.

- Populianensis* comitatus, 46.
Porceti monasterium, 232, 233, 852, 853.
Porcica. Vid. *Portina*.
Porta Gallica sive *Portigalle*, 254 et not. 4.
Portae Gallicae portus, 687.
Portecio, 940.
Porticum, 60.
Portina sive *Porcica*, 60 et not. a.
Portis (robora de), 620.
Portus Caesaris, 310.
Portus Fontis, 419, 424.
Portus Herculis, 21.
Portus Monachi, 665.
Portus Veneris, 49, 22.
Portus Veteris, 449, 421.
Portianum, 62.
Posen, 545.
Povelanum, 60.
Prata, 268.
Prata de Paulis, 619.
Pratella, 268.
Pratilionum, 24.
Pratum, 445.
Pratum Longum, 250.
Pratum Rotundum, 268.
Preconum, 430.
Precina, sive *Prechina*, sive *Pretina*, sive *Pro-*
cina, 167, 168, 282, 283 et not. 2; 284, 285,
 286, 287, 289, 294, 292, 294, 700, 702 et
 not. 4.
Prehennes, 533.
Pressum, 413.
Pretorium. Vid. *Petrorium*.
Primanipucum, 948.
Privole, 627.
Procida, male. Vid. *Precina*.
Provarum, 96.
Provincia, 684, 682, 683, 684.
Prussia, 423, 549, 550, 554.
Pubeto, 25.
Publiciae, 9.
Publioli castrum, 28.
Puille. Voy. *Apulia*.
Pujanelum, 416.
Pulianum seu *Plurcianum*, 435, 493 et not. d.
Pulicantum, 53.
Pulicianum, *Pulterianum*, *Pulisanum*, loci ut
 videtur in *Tuscia* diversi, 31, 43, 62.
Pungodi casale, 521.
Puzol dil gupo, 25.
Puzol Formigaro, 25.
Pupillum, 64.
Pustema, 306.
Puteus, 493.
Puettianum, 95.
Puzolum, 655.
Puzzum, 61.
Quercothum, 24, 43.
Quersola, 416.
Raba fluvius, 545.
Rabatta, 33.
Rabeh, 533.
Rabensburch seu *Rabensburg*, 403, 767.
Racensburch sive *Raceburg*, 578, 628.
Radagost, 578.
Radda, 64.
Radicia, 64.
Radicofanum, 428, 430, 432, 704, not. 1.
Radiosa, 484.
Rafagnuolum seu *Raseignuolum*, 60 et not. d.
Ragiolum, 63.
Ragnariae sive *Bagnariae* castrum, 635 et
 not. a.
Rattenburch, 802, 803.
Rattenhaselach monasterium, 246.
Ramesle monasterium, 350.
Rancta, 935.
Randacinae grangia, 456.
Raperii castrum, 34.
Rapho, 533.
Rapida, 24.
Rapidella, 436.
Rapidignanum, 60.
Rasapde, 533.
Rascignotum. Vid. *Rafagnuolum*.
Rasioium, 64.
Rastellinum, 619.
Rath seu *Rade*, 845.
Ratibona, 545, 546 et not. 4; 689, 904, 905.
Rava, 43.
Ravellum, 94, not. 4.
Ravenna, 8, 45, 46, 189, not. 4; 247, not. 4;
 310, 542, not. 2; 556, 558 et not. 4; 560,
 564, 565 et not. 2; 566, 567, 568, 640, 644,
 not. 4; 953, not. 4.
Ravennae exarchatus, 933.
Racensburg seu *Rafenspure*, 794, 873. Vid. *Ra-*
bensburch.

Razeta, 12.

Reate, 498, 499 et not. 4; 504, not. 4; 522, 523, 538, 539, 710, not. 4.

Recuperi domus, 347.

Regelstede seu Nagelstede, 261, 262 et not. a.

Regiensis seu Reginus comitatus, 415, 416.

Regispons. Vid. *Königsbrück*.

Regium, 272, 274, not. 1; 415, 416, 419, 438, 440, 441, 442, 443, 446.

Regulum, 481.

Reuchheim, 650.

Reicholencant, 845.

Reinhardtsbornense monasterium, 585.

Remulun, 62.

Remus Bonniac, 133, not. 1.

Remus. Vid. *Rhenus*.

Reuvelingen, 545.

Rever castrum, 94.

Revere, 415.

Rheinau seu Rhinow, 755, 756.

Rheinfelden seu Rinfelden, 511, 853, 854.

Rhenus, 207, 278, 279, 290, 294, 570, not. 4; 758, 759, 760, 850, 857, 899, not. 4.

Ricasole, 62.

Ricasum, 61, 62.

Richterich, 503, 506.

Rifters, 765.

Ripa, 866, 866.

Rigilano (rivus de), 947.

Richterchen, 654.

Rincine, 61.

Rincanum, 481.

Rintani foresta, 484.

Riofredum, 61.

Rioli de Sancto Ruffino bucha, 649.

Ripa Blanca, 44.

Ripae castrum, 331, 332.

Ripamarancia, 44.

Ripepajolum, 43.

Risantarum, 34.

Risicium, 63.

Rivagotti, 60.

Rivalgarum, 916.

Rivalta, 915.

Ricaltum, 916.

Rivarolum seu Rivorollum, 96, 916.

Rivi Cornacarii castrum, 34.

Riviana, 669.

Rivstellana, 103.

Robbiumum, 916.

Roboretta seu Roboreta, 917 et not. a.

Robians seu Robions, 368 et not. 3.

Rocafraudosa, 370.

Rocca Arcis, 418.

Rocca Badali, 28.

Rocca de Bagno, 60.

Rocca Bantras, 83.

Rocca Barbara, 250, 251, 252.

Rocca Biserni, 21.

Rocca Brijani seu Buani, 249, not. 3; 359.

Rocca Dominarum, 41.

Rocca Draconis, 83, 267.

Rocca Gonfenti, 132.

Rocca Janula, 94, not. 1.

Rocca Magmali sive Rocca Mandolfi, 248 et not. 3; 272, not. 4; 356, not. 4.

Rocca Palmeri, 21.

Rocca Pimentis, 101, 449.

Rocca Sanctae Agathae, 90.

Rocca de Vico, 132.

Rocella sive Rocchella, 197, 198 et not. 4; 199, 201, 205 et not. 4; 408, 920.

Roccha, 655.

Rocchita, 62.

Roccha de Corneta, 618.

Roccha Nicastri, 209.

Rode. Vid. *Rath*.

Rodesheim, 757.

Rodigi comitatus, 446.

Rodilia (capella de), 416.

Roeis, 533.

Rofegnanum, 618.

Rofregnanum castra, 618.

Roi... (castrum de), 374.

Roma, 1 et not. 1 et 2; 2, 8, 9, 10, 43, 14, 48, 19, 21, not. 2; 37, 40, 41, 49, 50, not. 4; 83, not. 1; 210, 224, 499, not. 1; 597, 603, not. 1; 685, 686, 710, not. 4 et 2; 919, 920, 921.

Romania de Gracia, 426, not. 1; 698.

Romaniola, seu *Romandiola*, seu *Romagna*, seu *Romania*, 54, 63 et not. 1; 75, 142, 186, 187, 188, 189, not. 4; 255, 565, not. 2; 610, 703, 706, 712, 713, 931, 939.

Romana, 62.

Romchilevalum, 95.

Ronchoplanum, 96.

Ronchum, 68, 568.

- Romcoferellum*, 96.
Rorendorff, 845.
Rorenstat, 845.
Rosarium, 62.
Rosetum, 476.
Rositum, 443.
Rosolo mons, 416.
Rossarium, 363, 364, 365, 366.
Rostholm, 61.
Rota, 544, 545. Vid. *Roth*.
Rotbach, 872.
Rotempach, 845.
Rotaris castrum, 65.
Rotense monasterium, 545, 546, 547, not. 4.
Rotenwerch, 734.
Roth seu Rota, 752, 753, 754.
Rotunda Maria, 475.
Rotetum casale, 43.
Rubianum, 62.
Rubilia, 493.
Ruffini seu Runghini presbyteri castellum, 64 et not. g.
Rufina, 62.
Rügersberg seu Rugersberch, 824.
Ruldehusen, 585.
Rumbike, 804.
Runci, 655.
Runcosinuli, 446.
Runcum, 655.
Runghini castellum. Vid. *Ruffini*.
Ruptum, 419.
Rusiano, 25.
Russichon, 765.
Rusa, 94.
Saale. Vid. *Sahel*.
Sabinensis episcopus castellum, 73 et not. 2.
Sabinia, 710, not. 4.
Saccale, 867.
Saccus Boarii, 96.
Sagittario (monasterium de), 474, 475 et not. 4; 476, 477.
Sahel fluvius, 263, 264 et not. 4.
Salsenhuesen, 487, 458.
Saint Lorens. Vid. *Sanctus Laurentius*.
Salaria, 95.
Salem (monasterium de), 754, 831, not. 2.
Salerni principatus, 388.
Salernum, 114, not. 1; 412, 416, 418, 422, 424, 426, 427, 200, 522, 523, 540, 544 et not. 1.
Saltum, 448.
Sallandia, 290, 291, 870, 871.
Sallianum, 916.
Salonis castrum, 476, 477.
Salas de Lavarolo, 618.
Salsanicum, 413.
Saltiarum marchionatus, 936.
Samazola, 619.
Samlandia, seu *Samblandia*, seu *Samland*, 423 et not. 4.
Samodie flumen, 645.
Samohete, 533.
Sanborellum, 62.
San-Coemano, 254, not. 4.
Sancta Agatha et Sancta Agathe, diversi in regno Neapolitano loci, 434, 435, 475, 268, 438, 440, 443, 445, 948.
Sancta Barbara de Capuacio, 420.
Sancta Barbara de Grasse, 420.
Sancta Catherina, 324, 943, not. a; 946.
Sancta Cnapura, 472.
Sancta Chiara (monistero di), 933, not. 4.
Sancta Cruz Fontis Avellanar, 936, 937, 939.
Sancta Lucia de Syracusa, 920.
Sancta Luzia, 618.
Sancta Mama, 62.
Sancta Margarita, 946.
Sancta Maria, 943, not. a.
Sancta Maria de Admirato, 499.
Sancta Maria de Adro, 493.
Sancta Maria de Baleno, 324.
Sancta Maria de Bivio, 493.
Sancta Maria de Castellario, 94.
Sancta Maria de Cateniano, 493.
Sancta Maria de Civitaquana, 493.
Sancta Maria de Foggia, 324.
Sancta Maria de Pertusia, 420.
Sancta Maria de Porta, 620.
Sancta Maria de Rota, 419.
Sancta Maria de Sabuceto, 316.
Sancta Maria de Stella, 691, not. 4.
Sancta Maria de Torio, 325.
Sancta Maria de Volferraro, 94.
Sancta Maria de Zisso seu de Gisso, 655 et not. d.
Sancta Maria Furtiferi, 480.
Sancta Maria in Ebulo, 315.
Sancta Maria in Grana, 324.
Sancta Maria in Sabartio, 925.
Sancta Maria in Tribbo, 568.

Sancta Maria Virgo prope Altenburg, 953.
Sancta Restituta, 481.
Sancta Rufina de Aquilano, 493.
Sanctae Agnetis capella, 407, not. 4.
Sanctae Ceciliae monasterium, 480.
Sanctae Cenapurae de Policote casale, 325.
Sanctae Florae monasterium, 247, 248.
Sanctae Mariae monasterium juxta maros Bopordiae, 784, 786.
Sanctae Mariae Antipolis terrae, 370.
Sanctae Mariae ad gradus Maguntinae ecclesia, 264, 262.
Sanctae Mariae de Astiliano grangia, 396.
Sanctae Mariae de Cantarro grangia, 456.
Sanctae Mariae de Cataractis grangia, 455.
Sanctae Mariae de Curatio monasterium, 455 et not. 2 et 3.
Sanctae Mariae de Ferraria monasterium, 267, 368, 269, 270, 271.
Sanctae Mariae de Luco monasterium, 352, 353.
Sanctae Mariae de monte Mirteti conventus, 140.
Sanctae Mariae de Nerito monasterium, 395, 396, 397.
Sanctae Mariae de Noaria monasterium, 481, 482.
Sanctae Mariae de Oliva ecclesia et casale, 90, 324.
Sanctae Mariae de Pleno ecclesia, 90.
Sanctae Mariae de Pulsano monasterium, 479, 482.
Sanctae Mariae de Roccadia monasterium, 455 et not. 2.
Sanctae Mariae de Sancto Onofrio abbatia, 325.
Sanctae Mariae de Terreto monasterium, 438, 441, 444, 445.
Sanctae Mariae et Sanctorum Matthaei et Antonii monasterium, 353, 354.
Sanctae Mariae foris portam de Faventia monasterium, 939.
Sanctae Mariae in Chemnitz seu Kammis monasterium, 950, 951.
Sanctae Mariae in Gauriolo curtis, 567.
Sanctae Mariae in pede Roccae Pimontis monasterium, 404.
Sanctae Mariae in portu Ravennati monasterium, 309, 310, 311.
Sanctae Mariae in Soreth, postea de Schussenried, monasterium, 906, 907 et not. 4.

Sanctae Mariae Montis Virginis monasterium, 484, 497, 498, 204, 205, 264, 280, 281, 303, 304, 313, 405, 406, 407, 435, 436, 696, 920 et not. 4; 921, not. 4.
Sanctae Mariae Roccamatoris monasterium, 482, 483, 484, 485.
Sanctae Reparatae abbatia, 60.
Sanctae Veneris feudum, 396.
Sanctae Walpurgis in Sacra Sylva monasterium, 788.
Sancti Ambrosii de Campore Maggiore pons, 649.
Sancti Andrae de Insula monasterium, 939.
Sancti Angeli de Prassineto monasterium, 325.
Sancti Antonii villa, 371.
Sancti Apollinaris abbatia, 47, not. 4.
Sancti Apollinaris castrum, 403.
Sancti Archangeli monasterium, 380.
Sancti Bartholomei de Capiano monasterium, 669.
Sancti Bartholomei de Carbonaria monasterium, 480.
Sancti Basillii vallis, 250.
Sancti Benedicti castrum, 43.
Sancti Benedicti de Avellina monasterium, 205.
Sancti Benedicti in Bifurco abbatia, 60.
Sancti Benedicti super Padum monasterium, 40 et not. 4; 44, 43.
Sancti Benedicti xenodochium, 102, 103.
Sancti Cassiani castellarium, 655.
Sancti Cesarii et Sancti Johannis apud Arelate monasterium, 367, 434.
Sancti Cesarii feudum, 367.
Sancti Christophori monasterium, 480.
Sancti Cosmae molendinum, 456.
Sancti Cricci de Valcava de Mugello castrum, 33.
Sancti Cristofori tenimentum, 943, not. a; 947.
Sancti Desiderii vallis, 562.
Sancti Dieraldi villa, 43.
Sancti Dominici monasterium, 236, 237 et not. 4; 935.
Sancti Egidii in Nuremberg monasterium. Vid. *Scotorum et Hybernensium*, etc.
Sancti Emmerami seu Heimeramii monasterium, 689, 690.
Sancti Evodii villa, 374.
Sancti Felicii in Neapoli ecclesia, 90.
Sancti Flavianii collis, 356, not. 4.
Sancti Geminiani capella, 85.

- Sancti Geminiani castrum*, 43, 44.
Sancti Genesii de Ponte castrum, 371.
Sancti Georgii apud Salernum monasterium, 356.
Sancti Hillari collina, 60 et not. b.
Sancti Honufrii ecclesia, 90.
Sancti Jacobi capella, 95.
Sancti Jacobi castrum, 562.
Sancti Jacobi Scotorum Ratisponae monasterium, 844.
Sancti Jacobi de Benevento ecclesia, 90.
Sancti Joannis de Roins villa, 371.
Sancti Joannis de Sala villa, 371.
Sancti Joannis in Mariniano curtis, 567.
Sancti Johannis castrum, 565, 570, not. 1.
Sancti Johannis de Flore monasterium, 494, 365.
Sancti Johannis in Persiceto castrum, 28, 570, not. 4.
Sancti Johannis in Plano monasterium, 467, 168.
 - *Sancti Johannis monasterium*, 380.
Sancti Johannis vallis, 562.
Sancti Justi vallis, 250.
Sancti Justi villa, 251, 374.
Sancti Laurentii de Aversa monasterium, 322, 323, 324, 325.
Sancti Laurentii in Ariciania curtis, 568.
Sancti Laurentii in Scornio curtis, 567.
Sancti Laurentii porta, 46.
Sancti Lucidi castellum, 389.
Sancti Marcellini villa, 371.
Sancti Mariani villa, 43.
Sancti Martini in Walehuten capella, 328.
Sancti Maurilii et Sancti Apri monasterium, 491.
Sancti Michaelis Archangeli de Monte Caveoso monasterium, 232, 234.
Sancti Michaelis de Lemo monasterium, 565.
Sancti Miniatii castrum, 446, not. 1. Vid. *Sanctus Miniatius*.
Sancti Nicolai de Cilliano cella, 396.
Sancti Nicolai de Cornu monasterium, 939.
Sancti Nicolai de Monopoli monasterium, 324.
Sancti Nicolai de Salamicio monasterium, 440.
Sancti Nicolai monasterium, 490.
Sancti Pauli Civitatis monasterium, 480.
Sancti Pauli de Lavant monasterium, 558.
Sancti Pauli monasterium, 380.
Sancti Petri ad Cerninam seu San-Pietro a Cernigna monasterium, 380 et not. 2.
Sancti Petri castellum, 73, not. 4.
Sancti Petri castrum, 94.
Sancti Petri de Amalphia monasterium, 330, 387 et not. 2; 388, 463.
Sancti Petri de Caprolia seu a Crapolla monasterium, 380 et not. 2.
Sancti Petri de Malavalle villa, 371.
Sancti Petri de Montemajore monasterium, 370, 371, 373.
Sancti Petri de Plano ecclesia, 90.
Sancti Petri de Rossetano ecclesia, 90.
Sancti Petri de Tuzoli capella, 387.
Sancti Petri de Uccellaria monasterium, 480.
Sancti Petri grangia, 456.
Sancti Petri in Balneo casale, 324.
Sancti Petri in Campo sabbia, 571, not. 1.
Sancti Petri in Ponticello curtis, 568.
Sancti Petri in Sandore ecclesia, 315.
Sancti Petri Opineae Novae in Ischitella monasterium, 480.
Sancti Petri vallis, 370.
Sancti Petri Vallis Bonae monasterium, 480.
Sancti Pontiani et Sancti Martini in colle monasterium, 41, 13.
Sancti Remigii de Francia terra, 370.
Sancti Remigii villa, 371.
Sancti Romani capella, 94.
Sancti Ruffilli terra, 619.
S. Salvatoris de Lasachous, sive de las Accous, sive des Accoules monasterium, 251 et not. 2.
Sancti Salvatoris de lingua Phari monasterium, 398.
Sancti Salvatoris de Sesto grangia, 354.
Sancti Salvatoris de Valtaines villa, 371.
Sancti Salvatoris et Sanctae Mariae de Ficiclo monasterium, 668, 669.
Sancti Salvatoris in monte Amiato monasterium, 503.
Sancti Sepulcri burgum et monasterium, 14, 45, 46, 17.
Sancti Severi monasterium, 46, 47.
Sancti Spiritus de Silva Orvola monasterium, 131, 135, 436, 437.
Sancti Stephani de Nemore sive de Bosco monasterium, 495, 204, 208 et not. 4; 209, 210, 211, 212, 214, 215, 216, 217, 275, 276, 277, 519, 520, 521.

Sancti Stephani et Sanctae Mariae de Junca-
rio casale, 119.
Sancti Stephani villa, 371.
Sancti Theodori curtis, 567.
Sancti Theodori grangia, 943, not. a; 946.
Sancti Thomas hospitale, 90.
Sancti Victoris casale, 113.
Sancti Trifoni casale, 168.
Sancti Vitalis Ravennatis monasterium, 566,
 567.
Sancti Viti in Portu capella, 96.
Sancti Zenonis monasterium et burgum, 93, 94,
 95, 96, 97, 98.
Sancto Jacobo (moleodium de), 947.
Sancto Paulo (cultura de), 943, not. a.
Sancto Salvatore (curtis de), 415.
Sancto Stephano (curtis de), 415.
Sancto Zenone al Mozo. Vid. Sanctus Zeno ad
Motium.
Sanctorum Jacobi et Johannis hospitale, 791.
Sanctorum Petri et Pauli in Wilsburg monas-
terium, 556.
Sanctorum Simonis et Judae hospitale, 791.
Sanctus Adjutor, 119 et not. 1.
Sanctus Amatus, 64.
Sanctus Andreas, 635.
Sanctus Andreas in Corniliano, 649.
Sanctus Anencius de Tarento, 325.
Sanctus Angelus, 103, 192.
Sanctus Angelus de Barba Seltes (?), 103.
Sanctus Angelus de Marano monasterium, 406,
 407.
Sanctus Angelus de Rovecanina ad Geronem,
 269.
Sanctus Antonius de Precharis, 620.
Sanctus Archangelus, 8, not. 4; 171, 172.
Sanctus Arsenius, 420.
Sanctus Benedictus, 60.
Sanctus Blasius, 882, 946.
Sanctus Blasius de Salvia, 430.
Sanctus Cassianus, 515.
Sanctus Cesarius, 370.
Sanctus Cesarius le Boarene, 267.
Sanctus Clemens de Balbiano, 193.
Sanctus Clericus de Paterno, 304.
Sanctus Clericus de Tricarico, 90.
Sanctus Columbanus, 649.
Sanctus Damianus, 268.
Sanctus Donatus de Belmonte, 425.

Sanctus Donatus in Poci, 61.
Sanctus Egidius, 103.
Sanctus Egidius de Castello, 939.
Sanctus Egidius de Prato Gargano, 419.
Sanctus Eleucadius, 415.
Sanctus Fantinus, 943, not. a; 946.
Sanctus Firmus, 94.
Sanctus Flavianus, 497.
Sanctus Fortunatus de Castello, 939.
Sanctus Gaudentius, 62.
Sanctus Geminus seu San-Gemino, 674, 675 et
 not. 1.
Sanctus Georgius, 413, 533, 943, not. a.
Sanctus Germanus, 83 et not. 1; 86, 91, 403,
 268, 313, 314, 315, 317, 318, 499, 500, 501,
 503 et not. 4; 505, 506, 508, 511, 512, 513,
 595, 680.
Sanctus Gervasius, 21, 62.
Sanctus Jacobus de Luceria, 419.
Sanctus Jacobus de Montalbro, 913, not. a;
 946.
Sanctus Joannes Barani, 480.
Sanctus Joannes, 60.
Sanctus Joannes de Cyprisso, 192.
Sanctus Joannes de Fabrica, 419.
Sanctus Joannes del Gros, 370.
Sanctus Joannes de Pantanis, 403.
Sanctus Joannes de Vento, 480.
Sanctus Joannes et Paulus, 103.
Sanctus Joannes in Clusa, 269.
Sanctus Joannes in Lamis, 482.
Sanctus Joannes in Massilia, 687.
Sanctus Joannes Rotundus, 481, 482.
Sanctus Laurentius, 94, 923.
Sanctus Laurentius de Fabrica, 193.
Sanctus Leo, 109, 482.
Sanctus Leoninus, 62.
Sanctus Leontes, 943, not. a; 946, 917.
Sanctus Marcellus, 61.
Sanctus Marcinus, 404, 436.
Sanctus Martinus, 435, 913, not a.
Sanctus Martinus de Catiana, 669.
Sanctus Martinus de Spino, 415.
Sanctus Martinus in Lucra, 673.
Sanctus Marzamus, 90, 430.
Sanctus Mathias in Golaria, 632.
Sanctus Maurus, 269, 366, 406.
Sanctus Maurus in Nocera, 90.
Sanctus Maximus, 268.

- Sanctus Miniatus* seu *Miniales*, 37, 99, not. 2; 668, 671, 672, 677, 678.
Sanctus Nicetus, 438, 440, 441, 442, 443, 445.
Sanctus Nicolaus ad Erneum, 396.
Sanctus Nicolaus ad Mercatellum, 420.
Sanctus Nicolaus de Castillis, 325.
Sanctus Nicolaus de Chipulla, 943, not. a; 947.
Sanctus Nicolaus de Pontano, 484.
Sanctus Nicolaus de Trivio, 943, not. a; 946.
Sanctus Nicolaus Vetus de Tilecto, 324.
Sanctus Pancratius, 85.
Sanctus Pantaleo, 947, 948.
Sanctus Paulus, 135, 281, not. 1.
Sanctus Paulus de Foresta, 103.
Sanctus Petrus, 403, 367, 370, 371.
Sanctus Petrus ad Columellum, 420.
Sanctus Petrus de Asmarico, 193.
Sanctus Petrus de Curulis, 103.
Sanctus Petrus de Donna Balama, 324.
Sanctus Petrus de Groppina, 62.
Sanctus Petrus de Laureto, 192.
Sanctus Petrus de Olivola, 419.
Sanctus Petrus de Paterno, 419.
Sanctus Petrus de Polla, 120.
Sanctus Petrus de Vals, 371.
Sanctus Petrus in Augua, 886, 887.
Sanctus Petrus in Baldano, 324.
Sanctus Petrus in Casolico, 568.
Sanctus Petrus in Cerra, 946.
Sanctus Petrus in Drugazano, 315.
Sanctus Petrus in lacu Johannis, 324.
Sanctus Philippus parvus, 484, not. 1.
Sanctus Portius, 484.
Sanctus Potitus, 358.
Sanctus Quiricus, 528, 531 et not. 1.
Sanctus Quiricus in Osenna, 574, not. 1.
Sanctus Rusticus, 94.
Sanctus Saluator, 91.
Sanctus Saluator de Bordonaro, 484, not. 1.
Sanctus Saluator prope Papiam, 553, 563.
Sanctus Servatius in Trajecto, 738, 739.
Sanctus Severinus, 413.
Sanctus Severus, 281, not. 1; 283, not. 2.
Sanctus Sixtus de Placentia, 446.
Sanctus Sosius, 943, not. a; 946.
Sanctus Stephanus, 403, 269.
Sanctus Thomas de Stratia, 103.
Sanctus Victor de Cella sive *S. Victoris*, 252 et not. 6.
Sanctus Vitalis de Verabulo, 446.
Sanctus Vitus, 95, 669.
Sanctus Zeno ad Mosium, 542, 921, 926.
Sandwich, 783.
San-Felice, 940.
Sangenetum, 175.
Saniolum, 64.
Santerii castrum, 34.
Santernum, 64.
Santurianum, 60.
Saphet, 533.
Sarzanum, 43.
Sarnum, 184, 436, 518.
Sarravalle, 25.
Sarranum seu Salrianum, 943, not. a; 946.
Sarsana, 667, 668.
Sarsano, 25.
Sassenheim, 760, 761.
Saseta, 21.
Sassum Locum seu Locum, 64 et not. A.
Salanai, 650.
Savefa, 42.
Savignanum, 132.
Savignone, 25.
Savina, 73, not. 2. Vid. *Sabinia* et *Sabinensis episcopatus*.
Savona, 660, 661.
Saxa, 21.
Saxonia, 835, 874.
Saxonia Inferior, 809, not. 3.
Saxoniae ducatus, 579, 627, 636, 637.
Stomatina, 947.
Scala, 943, not. a.
Scalvinatis (casale de), 413.
Scalengae, 9.
Scamlia (rivus de), 618.
Scanellum, 60.
Scopa, 953.
Scarlino, 21.
Scheffersheim seu Schepffersheim monasterium, 440, 441, 842, 843.
Schetoculi, 21.
Schintal. Vid. *Speciosus Vallis monasterium*.
Schonstain, 731.
Schusterried conobium. Vid. *S. Mariae in So-reth monasterium*.
Schwabach, 771, 772.
Schweim, 862, not. 1.
Scillatum, 920.

- Sclavis* castellum de], 315, 363.
Scenodati. Vid. *Schöndat*.
Scogor, 802, 803.
Scopellum, 499.
Scopsum, 43, 62.
Scotorum monasterium apud Wirzburg, 406, 404, 846.
Scotorum et Hybernensium in Nuremberg monasterium, 843, 844.
Scorolum, 446, not. 4; 940, 941.
Scultenne flumen, 615.
Secundule, 62.
Seffunt seu Seffent, 650 et not. 4.
Segalari, 21.
Segestris vallis, 915.
Selheim, 874.
Semigallia, 423.
Sena seu Senae, 38, 39, 405, 350, not. 2; 504, not. 2; 571, not. 1; 673, not. 4.
Senecche, seu *Sinecke*, seu *Sinzig*, seu *Sintzig*, 741, 822, 858, 859.
Senecollum, 618.
Senensis comitatus, 405.
Senogallias comitatus, 46, 568.
Senogalliensis territorium, 310.
Senzanum, 60.
Senzeke, 650. Vid. *Senecche*.
Sepulcri Domini monasterium, 699. Vid. *Denkendorf*.
Serolu, 533.
Serra, 174.
Serra Capriola, 284, not. 1.
Sersi seu Stersi, 61 et not. b.
Sesgna, 916.
Seta, 251.
Severiana civitas, 234. Vid. *Montescaglioso*.
Saxegmani, 916.
Seatenae monasterium, 41, 13.
Sezata, 62.
Sicorum Allodium, 626 et not. 1.
Sicilium, 475, not. 4.
Sicilia, 1, not. 1 et 2; 2, not. 2; 80, 400, 404, 421, 449, 476, 478 et not. 4; 483, 498, not. 4; 502, not. 4; 219, not. 1; 227, 239, 249, 254 et not. 2; 257, not. 2; 280, 314, 320, 322, 360, not. 1; 384, 386, 392, 393 et not. 2; 396, 397, not. 4; 405, 409, not. 4; 414 et not. 4 et 2; 426, not. 4; 427, not. 2; 447, 449, 456, 463, 466 et not. 4; 468, 469, 478, 502, 523, not. 1; 593, 594, 596, 666, not. 4; 688, 696, 698, not. 4; 740 et not. 2; 720, 919, 921, 923, 940, not. 3.
Sickershusen, 818.
Sigillianum seu Sirzillianum, 62 et not. a.
Signia, 384, 387, 394, 395.
Signi castrum, 661.
Sila, 361, 363.
Silaris, 413.
Silex, 268.
Silianum, 455, not. 3.
Simali terra, 943, not. a.
Simmeli terra, 947.
Sinapellae vallis, 94.
Sinni flumen, 472.
Sinzig. Vid. *Senecche*.
Sipontum seu Siponte, 281, not. 4; 479, 481, 482.
Siracusinae sive Syracusiae, 210, 211, 219, not. 4; 275, 277, 435, 438, 445, 453, 454, 458, 935.
Sirinum, 413.
Situle flumen, 615.
Siviraticum, 29, not. a.
Siza, 951, not. 4.
Sirzillianum. Vid. *Sigillianum*.
Slecestat, 757.
Snozendorf, 645.
Sobolitz, 867.
Soest. Vid. *Susatum*.
Soleginum, 448.
Sollarolum, 916.
Sora, 118, 235 et not. 1; 236, 349, 350 et not. 4; 351, 352.
Sorella, 118.
Sorichen, 545.
Sorum, 734, 735, 744.
Soso seu Sisso, 416.
Soubeca, 545.
Sparata abbatia Nonantulae, 620.
Spatierum. Vid. *Suterium*.
Spatule casale, 943, not. a; 946.
Speciani casale, 391.
Speciosae Vallis monasterium, 478, 844, 867, 868.
Speie, 741.
Spellani mons, 935.
Spincola, 648.
Spinedum, 445.
Spineta, 42, 413.

- Spinlambert*, 169.
Spira seu *Spirva*, 648, 760, 762, not. 1; 851, 855, 897, 900.
Spirimana, 650.
Splogias, 619.
Spoletanus ducatus, 428, 429, 248, not. 1; 273, 274 et not. 1; 283, 286, 287, 288, 549, not. 1; 555, not. 1; 710, not. 1.
Squillaci comitatus, 454, 243, 276.
Squillacium, 935, 943, not. a; 946, 947.
Staflum, 323.
Stafulse vallis, 916.
Stagia, 37, 43.
Steingaden, 802, 803.
Steingaden seu *Steingaden* (monasterium de), 746, 782, 909, 910.
Stalacti casale, 946.
Stalbuchel, 760, 761.
Stanchatoria, 618.
Staphi (insula de), 95.
Stantianum, 618.
Stasano, 25.
Stegen, 545.
Steige, 789 et not. 1.
Stephanitii cultura, 948.
Stephe, 818.
Sersi. Vid. *Sersi*.
Stia, 62.
Stibium, 24.
Stilum, 151, 943, not. a; 946, 947.
Stobleno (castrum de), 374.
Strasburgum seu *Argentina civitas*, 492, not. 2; 653.
Streve, 43.
Stridum, 43.
Stubinze flumen, 578.
Stuphaim, 815.
Suarzaha, 545.
Subbianum, 63.
Submontis castrum, 90.
Suessa, 83 et not. 1; 406 et not. 1; 447, 448, 268.
Survia, 545, 835.
Sufan, 545.
Suionae castrum, 45.
Sulmona, 497.
Sunniscold, seu *Sumoldenocoldi*, seu *Sunildes-coldi*, 526, 527 et not. a; 829.
Suphege, 533.
Sur, 922. Vid. *Tyrus*.
Suria (*Syria*), 687, 922, 923.
Surrenti ducatus, 91, not. 1.
Surrentum, 378, 379, 382, 383.
Surretelias, 268.
Susatium seu *Soest*, 801 et not. 1.
Sutrium, sive *Sutherland*, sive *Sutro*, sive *Sutrium*, 49, 50, 52, 54, 56, 58, 64, 65, 67, 68, 73, not. 1; 913, 914.
Suzaria (insula de), 445.
Sydelbach, 845.
Symonhotze, 815.
Syracusae. Vid. *Siracusiae*.
Tagliafumi, 62.
Tammaram, 269.
Tarantasiensis provincia, 377.
Tarascum, 371.
Tarbatum. Vid. *Dorpat*.
Tarentina terra, 933, not. 1.
Tarentinus sinus, 362, not. 1.
Tarentum, 456, 457, 459, 460, 463 et not. 1, 465, 466, 469, 474, 473, 477, 226, not. 1; 524, 525 et not. 1.
Taronis fluvius, 659.
Tarphile, 533.
Tarvincinus comitatus, 96.
Tassum, 62.
Taularia, 655.
Tauranum seu *Taurarium*, 655.
Tauri vallis, 916.
Taurinum seu *Thaurinum*, 9, 542, 563, 704, 712, 713.
Tauromenium, 184, not. 1.
Tavella, 21.
Tavelli casale, 396.
Tayrebica, 533.
Tayreterne, 533.
Tecta, 650.
Telesia, 268.
Tempianum, 21.
Teramum, 403.
Terdonensis comitatus, 917.
Terminum, 60.
Ternaricum, 481.
Terra Laboris, 544, not. 1; 593, 697.
Terra Rubea, 269.
Terra Sancta, 53, 82, 423, 427, 443, 200, 221, 222, not. 2; 236, 240, 244, 242, 262, 296, 317, 318, 327, 337, 338, 376, not. 1; 409,

- 440 et not. 4; 441 et not. 2; 442, 443, 429,
498, 499, 504, 502, 503, 525, not. 4; 540,
544, 574, 597, 598, 609, 635, 636, 637, 638,
642, 643, 647, 648, 676, 679, 692, 695, 703,
704, 705, 707, 709, 712, 715, 716, 638, 933,
934.
Terracina, 544, not. 4.
Tersina, 533.
Tervisium seu *Tarvisium*, 640, 645, 676, 704,
712, 713, 926, 927, 929.
Tharon, 532, 537, not. a.
Theanum, 83, 267.
Tholedum, 94.
Thermae, 377, 378.
Thetalonicense regnum, 426, not. 4.
Theutonia. Vid. *Alemannia*.
Thierstein, 881.
Thuchium. Vid. *Tuchium*.
Thuregum seu *Turegum*, 764, 765, 825, 830.
Thuscia. Vid. *Tuscia*.
Tiberis flumen, 16, 24, not. 2; 73, not. 4.
Tibur, sive *Tiburtum*, sive *Tyburne*, 73, not. 4;
74, 75 et not. 4; 76, 77, 499, not. 4.
Ticle, 650.
Tignoneus mons, 21.
Tiguentis, 648.
Tiliaterra, 565, not. 2.
Tocinhusen, 545.
Togillum, 946.
Tojanum, 24.
Turiletum, 618.
Torris, 432.
Tortona. Vid. *Bertona*.
Turum de Mejanes, 368.
Torum Sindomis, 267.
Trabana seu *Traben*, 650 et not. 7.
Traina, 254, not. 2.
Tractum, 77, 269, 308.
Trajectum ad Mosam, 742, not. 4.
Tramaricium vadum, 324.
Tramontes, 267.
Tramutulum, 430.
Tranense vadum, 323, 324.
Transalvina terra, 798.
Tranum, 94, not. 4; 437, 439, 440, 494, 497.
Trappola, 62.
Trasimenus lacus, 73.
Tracalda, 24.
Tracalis castrum, 43.
Trasna, 626, 627.
Tracene fluvius, 579, 584.
Tracenemunde, 626, 627, 628.
Trebie vallis, 946.
Trebon seu Treboncium, 368 et not. 2.
Tredotium, 60.
Tregiarra, 24.
Tremoli, 43.
Trepasum seu *Trapanum*, 204, 208, not. 4; 215,
237, not. 2; 463, 464, 466, not. 4.
Tres Sancti, 699, 700.
Trevallis, 63.
Trevesolum, 95.
Trevigi. Vid. *Tervisium*.
Trevitii marchia, 255.
Triacastrensis episcopatus, 368.
Tridentum, 634, not. 4; 874, 875, 876, 877,
891, 892.
Triegenbach, 872.
Trincotailas (corrigia de), 368.
Trisagia, 475.
Trium Caputum lenimentum, 369.
Trivinio. Vid. *Tervisium*.
Trivium, 453, 493.
Triziana, 945.
Troja, seu *Troya*, seu *Troie*, 407, not. 4; 230,
231, 323, 324, 494, 496, 498, 545, 546, 534,
not. 4; 924.
Fronti vallis, 354.
Tropas, 204, not. 4; 214.
Tropeensis diocesis, 467.
Trotenes, 368.
Troyas hospitale, 90.
Trudemonia civitas, 774.
Trungotee, 545.
Tuanum, 416.
Tubira Maladobati, rivus, 658.
Tuchium seu *Thuchium*, 438, 440, 442, 443,
445.
Tufara, 434, 435, 436.
Tulbia, 90.
Tullensis comitatus, 492.
Tullum, 489, 491, 511, 512, 514.
Tunba, 650.
Tunzenhus, 907.
Turbuis (villa de), 445.
Turegum. Vid. *Thuregum*.
Turno, 94.
Turrianum, 440.

- Turricoli* fons, 323.
Turricella, 61.
Turris villa, 95.
Turris Londinensis, 783.
Turris Palatii, 131, 135, 136.
Turris Silvestri, 181.
Tursium, 171, 172.
Turtole, 62.
Tuscia, sive *Tusca*, sive *Thuscia*, 38, 41, 44, 54, 55, 63, 79, 80, 99, not. 2; 105, 115, 122, 125, 127, 142, 218, not. 1; 350, not. 2; 426, not. 1; 570, 571 et not. 1; 673, 685, 686, 939.
Tuscanum sive *Tuscianum*, 113, 120.
Typerstorff, 845.
Tyrus, 525, not. 2.
Überlingin seu *Überlingen*, 736, 751, 752, 794, 880.
Ugenois provincia, 867.
Ulgianum, 43.
Ulma seu *Ulm*, 527, not. 1; 719, 720, 735, 736, 749, 718, 752, 754, 764, 765, 815, 827, 828, 829, 830, 834 et not. 1 et 2; 835, 836, 837, 878, 879, 881, 883, 906, 908.
Umetum, 368.
Umere, 744.
Umgerheim, 815.
Unioleae castrum, 28.
Ungaria seu *Hungaria*, 443, 545.
Ungiani sive *Ulgiani* castrum, 28 et not. a.
Ura, 845.
Urbana, 148.
Urbiniannum, 529.
Urbs. Vid. *Roma*.
Urbs Vetus, 129.
Urium, 650.
Urfus seu *Urfenheim*, 791.
Urndrechtstorf, 545.
Ursen, 545.
Ursperg seu *Ursperc* monasterium, 888, 889.
Utha, 741.
Uzilianum, 21.
Vaccare (stagnum de), 368.
Vaglianum, 61.
Vatitanum, 268.
Vaile, 741.
Valbona, 96.
Valdrike, 741.
Vallepulizela, 65.
Valleranum, 915.
Vallessa, 132.
Vallis castrum, 34.
Vallis Salva, 655.
Vallis-Coloris, seu *Vaucolorum*, seu *Vaucoloris* castrum, 811, 836 et not. 1.
Vallistrusa, 96.
Vallinumbrosae monasterium, 586, 587.
Valpellaia, 61.
Vala seu *Vale*, 649 et not. 1.
Fanna, 63.
Vapincus comitatus, 370.
Vastum, 482.
Vasionensis episcopatus, 368.
Vasendorff, 845.
Vechium de Caza castellum, 62.
Vechenheim, 872.
Vocla, 19, 22.
Vegale, 25.
Vegte, 805.
Velinus, 73, not. 1.
Vellonio (capella de), 416.
Vena, 268.
Venafrum sive *Venafrro*, 243, 244, 246, 247, 218 et not. 2; 269.
Venetiae seu *Vinegia*, 202, 931.
Venrosa, 370.
Ventroso (lacus de), 474.
Vercellar, seu *Vercelle*, seu *Vercelli*, 69, 512, 610, 645, 676, 704, 712, 713, 926, 927, 929.
Verden seu *Werden*, 318, not. 1; 858, 857, 858.
Verdun, 318, not. 1.
Veristeten, 545.
Verna (curtis de), 946.
Verona, 65, not. 1; 93, 95, 98, 240, 241 et not. 1; 212, 512, 610, 645, 676, 704, 712, 713, 928, 929, 944, not. 1.
Veronensis comitatus, 65, 66, 94, 96, 415.
Verulae, sive *Verula*, sive *Verudum*, 78, not. 1; 235, 236, 237, 238, 239, 240, 242, 320, not. 1; 503, not. 1.
Verzanum, 61.
Vespegnanum, 61.
Veteranum, 96.
Veteris Montis abbatia, 857.
Vrsanium, 915.
Via Mezzana, 181.
Viaregio seu *Viareggium*, 469, 470 et not. 1.
Vicinia, 542, 615, 676, 704, 712, 713, 926, 927, 929.

- Vickersheim*, 900, 901.
Vicinatellum, 96.
Vico lacus, 416.
Vicoaderis, 95, 98.
Vicorata, 62.
Vicus, 90.
Vicus Aquensis, 280, not. 3.
Vicus Varianus, 416.
Vidaliana, 916.
Vidiclis (rivus de), 618.
Vidiglanum, 60.
Vienensis comitatus, 371.
Vier (castellum de), 251.
Viescha, 62.
Vigevano, 936.
Vignale sive *Vingnalis*, 21, 43.
Vignole, 62.
Viguzolum, 446.
Villa, 35, 148.
Villacum, 514.
Villare, 650.
Villeta, 562.
Vilcorde, 650.
Vincenia. Vid. *Vicentia*.
Vinci, 61.
Vinsobres, 368.
Virginis Mariæ Eremitarum et S. Stephani de Nemore monasterium, 153, 154. Vid. *S. Stephani de Nemore* monasterium.
Virginis Mariæ de Monte Virginis monasterium, 86, 87, 88, 89, 90, 94, not. 1. Vid. *S. Mariæ Montis Virginis* monasterium.
Viskahegemunde, 545.
Viterbo seu *Viterbum*, 73, not. 4; 920.
Vitillium, 61.
Vitrola seu *Vitrolles*, 252 et not. 5.
Viziranum, 916.
Vlatore, 805.
Vollmarstorf, 545.
Volpedo, 25.
Volitium, 648.
Formatia, seu *Formatia*, seu *Wuermatia*, 494, 632, 728, 729, 731, 733, 734, 747, 748, 784, 786, 787, 852, 853, 854, 898, 899, 934.
Vreren. Vid. *Frères*.
Yuelna, sive *Le Yeauue*, ou *L'Yucouue*, 251 et not. 3.
Yuernek, 766.
Fulgari caput, 172.
Vulterra, 42, 44.
Vulturnus comitatus, 41, 44, 45.
Vulturæ fons, 174.
Vulturnus, 435, 367.
Wackeine, 545.
Wacile, 416.
Waigel, 867.
Walchere, 545.
Waldeminas, 650.
Waldmark seu *Waltmarcha nemus*, 840.
Waltsassen, sive *Waltsachsen*, sive *Waltsassen*, (monasterium de), 296, 297, 782, 908.
Walehusum, 460.
Walharne, 650.
Walheim, 831.
Walkenried seu *Walkenriet*, 776, 777, 808, 809, 862.
Palmedehusen, 809.
Waracte, 650.
Wardastalla, 415.
Warte, 545.
Wasselnheim seu *Wassenheim*, 755, 756.
Wassenberch, 785.
Watermala, 650.
Weingarten seu *Wingarten*, 794, 795, 872, 886, 888.
Weisenprunn, 845.
Weissenau. Vid. *Sanctus Petrus in Augra*.
Weissenburg seu *Wienburg*, 452, 723.
Werda, 735, 736, 815, 864.
Werne, 874.
Wernecke, 402, 765.
Westmonasterium, 824, 850, 851.
Wezzinsbrunne (monasterium de), 49, 50, 51.
Wibetal, 545.
Widergeltingen, 909, 910.
Wiedenbruggs, 852.
Wigersheim, 872.
Wimpina seu *Wimpina*, 786, 787, 792, 794, 850, not. 1; 864, 862, 867, 868, 883, 884.
Wintere, 741.
Wintershusen, 872.
Wintersleten, 721, not. 1.
Wintungen seu *Winningen* (?), 650 et not. 6.
Wirnitz, 952.
Wirceburg, seu *Wirzburg*, seu *Wirseburg*, seu *Wirzburg*, seu *Wurtzburg*, seu *Wirtzburg*, 400, 404, 403, 763, 764, 765, 767, 814, 842, 843, 896, 897, 898. Vid. *Herbipolis*.

Wizinscherank, 545.	Ysela, 435.
Witenburg, 628.	Ytalia. Vid. Italia.
Wolfurt, 886, 887.	Yverinsdorf, 878.
Wolkenrode, neu Volkenroth, neu Volkolderoth (monasterium de), 730, 769, 770, 771.	Zabernia, 757.
Wollenberg, 786, 787.	Zagun Nogarias, 96.
Wandreb neu Wundereb, 908.	Zepa Donni Silvestri, 620.
Warmselingen, 879, 880.	Zerba, 946.
Würschmits-Bach, 952.	Zibrianum, 618.
Xezula, 946.	Zoenite, 533.
Yanot, 533.	Zachopau, 952, not. 4.
Ydronium, 464. Vid. Otranto.	Zumola Mantuana, 94.
Yladium, 66.	Zütherin, 855.
	Zuerin, 626.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- P. 24, lin. 20, conferma sia, *legendum* conferma, ma.
- P. 48, lin. 18, post episcopum et clerum, *addenda nota* (1): Cf. in collect. Laporte du Theil ap. Biblioth. Paris. epistolam Honorii Philippo Francorum regi scriptam, que rogat ut bona mercatorum et aliorum Parmensium quae in terra ejus inveniri contigerit, tamdiu faciat detineri donec ad ecclesiae mandatum redierint. Dat. Laterani, XV kal. decemb., anno quinto (17 novemb. 1220).
- P. 108, lin. 5, WURDWELN, *subsid. nov.*, tom. XI, p. 4, *delendum*.
- P. 128, lin. 9, post minus recte, *addendum*: et ap. TIRABOSCHI, *Memor. Moden.*, t. IV, app. 71, n° 733, sed minus integre.
- P. 137, lin. 25, post Fabariensi, *addendum*: Licet in hoc privilegio mentio sigilli non fiat, bulla aurea appendebat ex filis sericis rubel coloris; quae tempore Scheuchzerii adhuc integra, postea deperdita fuit. In exemplari authentico anni 1394 haec bulla describitur quoad figuram imperatoris attinet. Adversa vero facies quae fuerit nescimus. Cf. WAGELIN, *Regest. der abtei Pfäfers*, p. 11, n° 67.
- P. 223, lin. 8, post inopiam paupertatis, *addenda nota* (1): De hac persecutione fusius agit Manfredus in diplomate ap. GREGORIO, *Consider. sopra la stor. di Sicil.*, t. III, prove, p. 1, not. 5, his verbis: « Tempore guerrarum quo dominus » Urso Agrigentinus episcopus ab Agrigentina ecclesie tribus vicibus omni- » bus bonis ecclesie destitutus fuit et expulsum: primo per dominum impera- » torem Henricum pro eo quod dicebatur esse filius regis Tancredi; secundo » per comitem Guglielmum Capparonum qui tunc temporis erat dominus » Agrigenti, pro eo quod dominus episcopus nolebat ei prestare juramentum » fidelitatis; et tertio, tempore domini nostri imperatoris Friderici memorie » recolende, fuit captus a Saracenis et detentus in castro Guastanella per » menses XIV, et sic isto tempore supradicto ecclesia Agrigentina fuit ex- » spoliata tam privilegiis quam aliis bonis suis; et Saraceni etiam tenebant » ecclesiam, etc. »
- P. 240, lin. 19, data ibidem 17 aprilis, *legendum*: data ibidem 24 aprilis; qua uni- versos archiepiscopos et episcopos Theutoniae monet se Fridericum Imperatorem transfratere volentem in sua protectione recepisse. *Index litter. Honor.*, in coll. Laporte du Theil ap. Biblioth. Paris.
- P. 241, lin. 32, ad calcem notae *addendum*: Cf. *Annal. S. Rudberti Salisburg.* ad ann. 1222, ap. PINTZ, *Monum. Germ. Hist.*, t. XI, p. 782.

- P. 254, lin. 18, *San-Cosmano* vocata, *legendum* : *San-Cosmano* vel *San-Cosimo* vocata.
- P. 257, lin. 30, juxta Trepanum, *legendum* : juxta pagum dictum *San-Giuseppe li Mortilli*.
- P. 259, lin. 25, *ad calcem notae addendum* : Rem denique memorat BROVIUS, *Annal. eccles.* ad ann. 1224, § II, his verbis : « Namque proximis mensibus ad ecclesiam Brundusinam Joannem quendam suum notarium intrudebat et a pontifice confirmari postulabat. Caeterum Honorius nequiquam voluit praestare. »
- P. 266, in *marginē*, octobri, *legendum* : Messanae, octobri.
- P. 291, lin. 27, *ad calcem notae addendum* : Codex autem Parisiensis 4666 A recte habet *Prechinam*.
- P. 326, lin. 13, et hec, *legendum* et hec.
- P. 334, lin. 1, Eberstan, *legendum* Eberstain.
- Ibid.*, lin. 25, futurum, *legendum* futurorum.
- P. 380, in *titulo*, [ANN. 1232], *legendum* [ANN. 1223].
- P. 383, lin. 30, obtinuit, *legendum* obtinnerit.
- P. 412, lin. 29, (Piazza) *delendum*.
- P. 422, lin. 32, nitricibus, flammis, *legendum* ultricibus flammis, *deleta virgula*.
- P. 423, lin. 13, *post* fol. 211, *addendum* : et cod. Aug. 13, 4, in Biblioth. Guelferbitana.
- P. 424, lin. 31, jam sex annis, *legendum* jam duobus annis.
- P. 434, lin. 4, *post* confirmamus *addenda nota* (1) : Circa hoc tempus alteram quoque sententiam imperator confirmavit, ab Henrico de Morra magistro justitiariorum apud Foggiam decembri 1223 latam pro episcopo Theatino. Cf. UGHELLI, *Ital. sacra*, t. VI, p. 718.
- P. 453, lin. 2, mora, *legendum* more.
- Ibid.*, lin. 23, *post* monasterii, *addendum* sanctorum.
- P. 455, lin. 30, Philad. Magnos, *legendum* Philad. Mugnos.
- P. 464, lin. 23, *post* relicta, *addendum* : Monemus tamen virum tantae auctoritatis Boehmerum non sine probatis causis eidem falsitatis crimen intentare.
- P. 471, in *marginē*, Panormi, jannarii, *legendum* Panormi, 2 januarii.
- P. 530, lin. ultima, *nota* (b) *omnino delenda*.
- P. 538, lin. 20, potuit, *legendum* potuerit.
- P. 582, lin. 25, presumpsit, *legendum* praesumpsit.
- P. 592, lin. 31, ut in praecedenti volumine diximus, *delendum*.
- P. 642, lin. 29, quinto die junii, *legendum* 26 aprilis, 3 maii et 5 junii.
- P. 660, lin. 11, *post* LUNIO, etc., p. 2117, *addendum* : — DUMONT, *Corps diplomat.*, t. I, p. 295, et t. V, p. 294, ex exemplaribus annor. 1355 et 1577.
- P. 672, lin. 27, ejus, *legendum* eorum.
- P. 701, lin. 25, Candelē, *legendum* Candeie.

- P. 722, lin. 18, Maguntino, *legendum* Trevirensi.
P. 728, lin. 2, quod non, *legendum* quod nemo.
P. 742, lin. 11, Henrico, *legendum* Hugoni.
Ibid., lin. 16, predictae, *legendum* praedictae.
Ibid., lin. 20, Henrico, *legendum* Hugoni.
P. 758, lin. 14, et concessionis, *legendum* et exactionis.
P. 782, lin. 22, Hermannus, Albertus, *legendum* Hermannus [Lupus], Albertus.
P. 826, lin. 27, computatione, *legendum* computatione.
P. 876, lin. 10, prejudicium, *legendum* praepjudicium.
P. 880, lin. 2, post fecit, *addendum* : Ab originali quod nobis postea communicavit
Kauslerus appendent duo sigilla, unum ex illis rubels serieis sacculo insu-
tum et in frusta diffractum; alterum ex illis serieis caerulei coloris, eque-
strem duca vexilliferi figuram exhibens, cum ista legenda : ODEWIC..
DEI GRA. LA DVX BAWA..
Ibid., lin. 29, delicta, *legendum* debita.
P. 888, lin. 6, post novembris, *addenda nota* (1) : Circa hoc tempus Conradus, abbas
Sancti Galli, praesentatus apud Überlingen Henrico regi, duce Bavariae in
curia manente cujus consilio res imperii tunc disponebantur, abbatiae prout
imperii principem decuit, suscepit investituram. Cf. CORR. DE FABRIS, ap.
PERTZ, *Monum. Germ. hist.*, t. II, p. 174.
P. 898, lin. 6, in Cazenwichus, *legendum* in Cazenwicho.
P. 1061, col. 1, lin. 35, Calade portus, *legendum* Caladae porta.
-

INDEX MATERIARUM

VOLUMINIS SECUNDI

TAM IN PRIMA QUAM IN SECUNDA PARTE.

	Pagin.
Friderici secundi, Romanorum Imperatoris, Jerusalem et Siciliæ regis, Historiæ diplomaticæ pars secunda, a mense novembri 1220 ad mensem martium 1227.	1
Henrici septimi Romanorum regis Historiæ diplomaticæ pars prima, a mense septembri 1220 usque ad mensem martium 1227.	717
Additamenta ad secundam partem Historiæ diplomaticæ	911
Documenta suspecta seu spuria.	936
Index documentorum quæ in hoc volumine exhibentur sive memorantur.	955
Index nominum et personarum.	1023
Index locorum geographicus.	1057
Addenda et corrigenda.	1091

REVUE

A LA LIBRAIRIE ALLEMANDE, FRANÇAISE ET ÉTRANGÈRE DE A. FRANK.

PARIS, RUE RICHELIEU, 57.

Prix du volume : 50 fr.

A LA MÊME LIBRAIRIE

GRANDE CHRONIQUE DE MATTHIEU PARIS, traduite en français et annotée par
A. HEDDAN-BADINOLLES, et précédée d'une introduction par M. le duc de LÉAN, ancien
Ministre. Paris, 1840-1841. 9 volumes in-8°. Prix. 90 fr.

RECHERCHES SUR LES MONUMENTS ET L'HISTOIRE DES NORMANDS ET DE LA
MAISON DE SOUARE DANS L'ITALIE MÉRIDIONALE; publiées par les soins de
M. le duc de LÉAN, membre de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres; texte
par A. HEDDAN-BADINOLLES, traducteur de *Matthieu Paris*; dessin par VICTOR BALTARD.
Paris, 1844; imprimerie Panckoucke. 1 vol. grand in-8° avec 36 planches
Pier., cartonné. 100 fr.

1.

